Dr. Hikmet Kıvılcımlı

Anılar

köXüz
Yayınları

Anılar

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

köXüz

Dijital Yayınlar
İndir - Oku - Okut - Çoğalt - Dağıt

Bu kitap ilk defa: 1978 yılında Yol Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

Bu kitap KöXüz sitesinin dijital yayınıdır.

Kar amacı olmadan, okumak ve okutmak için, indirmek, dijital olarak basmak ve dağıtmak serbesttir.

Alıntılarda kaynak gösterilmesi dilenir.

köXüz
Yayınları

İÇİNDEKİLER

AYRIM I
Önsöz Anlamındaki İlk Notlar 9

AYRIM II
Alanya Notları 19

AYRIM III
Şam: Tarihte Sam Oğulları 81

AYRIM IV
Sofya: Yaşayan Sosyalizmden İzlenimler 139

AYRIM V
"Finike Sularında Barışçıl Korsanlık"
Türkiye'den Çıkışın Hikayesi 169
AYRIM VI
Geçmişle Kısa Bir Hesaplaşma 197

AYRIM VII
Yugoslavya: Yolculuğun Sonu 227

AYRIM VIII
Kim Suçlamış
Parti Anılarım 237

AYRIM IX
Mektuplar 363
- İstanbul 1. Sıkıyönetim Mahkemesi'ne İlk Mektup 365
- Brejnev'e Mektup 367
- İstanbul 1. Sıkıyönetim Mahkemesi'ne İkinci Mektup 377

Ayrım I

Önsöz Anlamındaki İlk Notlar

25.4.1971 (Pazar)

Kaç on yıldır hatıra, anı tutmadım. Neye yarardı? Tutsam, aşağısı sakal, yukarısı bıyık, farelere besi olacaktı. Belki vaktim de yoktu. Yahut anı "deşarj"ı (boşalması) gerekmedi. Bilmiyorum. Yalnız her gün kalemsiz kağıtsız dakika geçirmeyen elim uzun yıllardır anılara varmadı. Hangi anılara? İdeoloji üzerine boş durmadım. Duygusal er-dişi ilişkileri 70'ine merdiven dayamış insan için nedir? En iyisi susmak. Yalnız o iki doğrultu dışında bir trajedim, gittikçe sona yaklaştığımı bağırıyor. Bir yıldır kanıyorum. 13. sondalı, bıçaklı müdahale geçirdim. Bunlardan 4'ü narkoz altında, 9'u uyutulmadan tam işkence olarak geçti. "1. Şube bıraktı, Prostat aldı işkenceyi" diyorum, gülerek acı acı. Demek, bir alınyazısı olsa, benimki ömür boyu işkence yazılmış. Birinci büyük ameliyatta, **"Hiperplazya prostatika"** (prostat bezinin büyümesi) çıktıydı. Kurtuluş sandım. Aradan ay geçmedi, idrar bozuldu. Kanama azdan başlayıp gittikçe arttı. En sonunda birinci krizden beter tıkanma. İşkenceler. En son kaç ay oldu? Cerrahpaşa'da karnımın aynı yeri göbekten aşağı açıldı. Hiç o güne dek uğramadığım bitkinlik ve iştahsızlıkla taburcu edildim.

Operatör Profesör iyi adam. Bican Efendi çelebiliği ile, en son: **"Ufacık bir şeymiş. Onu da kazıdık aldık. Artık bir şey kalmadı"** dedi. Bunu aşırı iyimserlikle müjdeler gibi söylemişti. **"Yani ur?"** dedim. **"Evet"** dedi. Fazlasını sormadım. Ur kanserden başka ne olabilirdi? Uzun ve sessiz dedektifliklerden sonra patolojik raporu ele geçirdim: **"Başlangıç halinde adeno-karsinom".** Gland kanseri. Şakası yok. Yalnız, **"Kapsüle enfiltrasyon olmamıştır"** denilmesi, son ameliyatta kapsülün de alınmış olduğunu öğrenişim bir teselli. Metastaz yok sayılıyor. Ur tüm alındıysa geçmiş olabilir. Ama prostat öyle derin, karanlık ve kanlı bir bölge ki, ameliyat sırası birkaç kanser hücresi bir yere bulaşsa, ardı gelebilir. Ona karşı, belki 2-3 ay Honvan (önce 400, sonra 300 miligram) aldım. Kadın hormonu. Meme bezlerimi ağrıta ağrıta şişirdi. Kanı tüm kesemedi. Azalttı. Daha aylarca almalıydı. Profesör, son idrar

tahlilinde **"bol lökosit, seyrek eritrosit"** (iltihap çok, kanama az) bulunca, 5 miligram günde Östrojen'le birkaç Mac Miron vermekle yetindi. 2 ay sonra gideceğim, 13 gün sonra...

Ama ben neredeyim? Onu bile burada yazamıyorum. Evden kaçtım gibi. Daha doğrusu eve uğrayamadım, kapı yerine bacadan bir fırladım. Gidiş o gidiş. İstanbul'da yokum. Neredeyim? Yerle göğün arasında, Türkiye'nin bir yerinde sırtüstü uzanmışım. Az önce gene kocaman bir pıhtı ve kanaması çıktı. İstanbul çıkışımdan birkaç dakika önce Östrogenin tablet bulamayınca (375 krş. sanırım, gözüm gece okuyamıyor), 33 küsur liralık Honvan almıştım. 21-4-71'den beri Östrogenin 5 mg. günde alıyorum. Kaçıp koştukça farkında mı değildim. 4 geceli-gündüzlü kaçışımda 2'şer Honvan'la kan o denli çok değil gibi gelmişti. 4 gündür 1 Östrogenin kanın artmasını önlemedi. Pekiyi, ne olacak?

Dünyada benim Prostat Kanserimden önemli şey mi kalmadı? Onu not ediyorum. Başka hemen hiçbir şey yapamayacak duruma geldim de ondan sanırım. Kanama neden artar, niçin azalır? Kestiremedim. Uzmanlar: **"Kanamadan mı korkuyorsun? Hadi canım!"** diyorlar. Beni fazla sorudan uzaklaştırıyorlar. Anladık: Prostat yuvası kanlı. Hele bir iltihaplandı mı, sürer. Ama, birinci Büyük Ameliyattan sonra da öyle oldu. En son kanser başladı. Bu sefer tek umut: Yol tıkanmıyor. O işkence yok. Ama demin aynada yüzüm gözüme ilişti. Ölüm rengi gibi bir şey. Cildim insanı çok aldatır. Karakız [eşi Emine hanımı kastediyor-Y.N.] olsa, işi alaya alıp, **"Bu güzellik sende de kalmaz!"** şarkısını tuttururdu gene. "Bendeki güzelliği" gözümle gördüm. Yüzümün rengi bütünüyle uçmuş. Göz kapaklarım mavimtraklaşıyor. Cilt, artık her türlü beslenişsizlikten alt yağ dokusunu iyice tüketmiş. Yanak, şakak çukurlarım her zamankinden derin ve karanlık. Bayağı yolcudur Abbas, bağlasan durmaz.

Onun için belki, gider ayak, dosta düşmana bir allahaısmarladık dememek "ayıp" olacak yollu, bu satırlara kalktım. Gelmişiz. Gideceğiz. Kabalığa gerek yok. Bir parça da kâğıt buldum mu, doldurmadan edemem. İsteyen var mı? Bilmem. İnsanoğlu böyle. Ölürken de "sosyal yaratık": Ayrılacağı toplumla bağını lafta olsun koparamıyor. Tabiat açısından belki gülünç bir tutku. Ne olacak? Diyelim ki, toplumda hiç başka şeyim yoksa, bir anım kalacak. Sonra? Bir gün, şimdiki "Türkiye" adlı toplumun yerini, bel-

ki de Türkçe yazılmış anıları hiç merak etmeyen başka bir insanlık tutacak. Orta Asya'daki Oğuz'lardan Kayı Kan'ı, 1971 yılı İstanbul'unda kendini arasa, ne bulurdu? Bir çöken dünyayı allak bullak etmiş Atilâ'lar, İskender'ler, Cengiz'ler, Timur'lar, varlık açısından coğrafyada hangi izi bırakmışlar? Hiç. Hele, Dünya adlı şu mâviş yıldızın bir gün güneş sistemiyle birlikte kararıp, uzay boşluklarında hiçe döneceğini bilmeyenimiz yok. Hayatın bütünüyle söndüğü öyle uçsuz bucaksız bir Kıyamet içinde, insanoğlunun en **"ölmez"** bilinen anıtları değil, **toplum** adlı bir şeyin "var imiş ya ki yoğolmuş" bulunduğunu hangi atom parçasından okuyup öğrenme olağandır? Böyle bir iz, yanardağın lavları içinde yer merkezinin ruhlarını aramaktan daha kuruntu olur.

Gel gör ki, **doğa** dedikleri Tabiat kuralları önünde sıfır bile olamayan insan olayı, **toplum** açısından konuldu mu, determinizm kaçınılmazlaşıyor. Madem toplum yaratığı bir "Zekâ" ve "Ruh" taşıyoruz, onları, yaratıcısı toplumun belirlendirdiği doğrultudan hiçbir şey geri çeviremez. Kâinatın "dilsiz, cansız" dediğimiz sonsuzluğu içinde bir moment, bir an bile sayılamayacak kertede kısa olan **insan topluluğunun** tüm serüveni (Tarihöncesi, Tarihi ve isterseniz, -biz Türkler "Tarihten sonra varız" marşını söylediğimize göre- Tarih sonrası) nedir? Ha tüm güneşin çevresinde Dünya, ha protonun çevresinde elektron.. Bir elektron içinde toplum olayının nesi kalır?

Öyle iken, toplum yaratığı kaldıkça, onun mutlak parçası gibi düşünüp davranmaktan kendimizi alabilir miyiz? Bunu istesek yapamayız. Ressamın çizdiği levhadaki biçimler, fırlayıp: "Bir fırçadan döküldüğümüz gibi olmayacağız!" diyebilirler mi? Ben de besbelli bu nedenle yazıyorum. Yazmak için belirlendirilmişim. Yazmamak elimden gelmiyor.

Gelmiyor mu? Burada da bir hayli "sosyal hayvan"ım. Pekâlâ sosyal açıdan, sansüre uğratılan herşeyi yazamıyorum. Hem ne çok şeyler var. Toplum onları bana yasak etmiş. Kalemim de oralı olmuyor. Yazsam ne çıkar? Kanser beni öteki dünyaya götürdükten sonra, neyime hangi suç ve ceza düşer? Hiç birisi. **"Benim için"** her şey biter. Derken, yazamıyorum her istediğimi. Demek bu bir ceza yahut korku sonucu değil; başlangıçta, toplumun bir saati kurarca beni kurması var. Artık ne etsem kurulduğundan başka türlü, ölsem işleyemiyorum. Gücüm yetmiyor başka türlü

işlemeye. Kalanların beni anlayacaklarını, yadırgamayacaklarını umuyorum. Ne çıkar ummasam? Elimde değil. Şu satırları hangi karyola üstünde, alacalı mor battaniyeyi kalkık dizlerimden göğsüme dek çekip yazdığımı bile açıklıyamıyorum. Öğrenmesinler. Kimler? Ardıma düşen silahlı adamlar. Bu basit politik gerçekliği bile yazarken atlayıp, yerimi açıklamıyorum. Böylesine domuz bir sosyal determinizm içindeyim, yahut determinizm içimde.

İnsan bu. Ben de insanım. Hepsi o kadar. Bir hayvan, bir bitki, bir taş, buğu, su olsaydım. başka türlü olacaktım. Şimdi insan olarak böyleyim. O zaman neyi yazıyorum? Toplumun bana müsaade ettiğini. Ölürken de böyleyiz, diriyken de. İçime, fakir fukaralıktan işlemiş **"ekonomistlik"** dediğim pintilikten, şu kâğıdın daktilo harfi yüzüne bile çızıktırıyorum. **"İsraf haramdır"** demişim bir yol. O **"Haram**"ı işleyemiyorum. Var mı ötesi?

Daha ne yazayım? Şimdi gene gittim. Deminki kadar büyük değil, küçük bir pıhtı çıktı. Belki ötekinin kalıntısı. Öteki neden oldu? İş olacağına varır. Abdülhamid'e kendisini satan Mizancı Murat Bey sanırım, (utancından adını bile değiştirdiği) **"Ebulfaruk"** (Faruk'un Babası) tarihinde: **"Hükm'ü Avâm istinafsızdır"** der durur (Halkın yargısı temyiz edilemezmiş). Tabiatın Hükmü hiç temyiz edilemez. Kanser beni mahkûm ettiyse, kime şikayet ederim? Olanı olduğu gibi sineye çekeceğim.

"Çok işlerim vardı". İkide bir bu aklıma geliyor. Kimi dostlar da, **"sen bize çok lazımsın"** diyorlar. Onlara **"lazımım",** kendime değil. Hele bir tanesi yıl sayısını da söyledi: **"Doktor, sen daha 10 yıl yaşamalısın!".** Ve ben de yaşamaya bakıyorum. Ameliyatı yapan profesör de öyle bir süre koymuş. İlkin 10, sonra bir dil sürçmesiyle 5 yıl yaşarım kanısındaymış. Ben, son günlerde öylesine iştihasız ve bitkin düştüm ki, o denli uzun ömüre (beş-on yıla) dayanamam gibi geliyor. Ancak, belki 3-5 ay... Nedense, şu anda bana bir, -Annem'in deyimi ile- Hazreti Ali gücü geldi. Sanki hiç hasta değilmişim. Derisi sarkmaya başlayan boynum terliyor. Havalar ısındı. Belki, şu bana oğlum kadar içtenlikle bakan yüksek öğrenim görmüş idealist delikanlının yedirdikleri gözümü açtı. Uykum yok. Saat tam 24. Ak topuz ampul kuvvetle yanıyor. Küçük sehpada sürüyle kitap yığılı. Masanın üstünde neler yok ki. Bu kâğıtlardan bir hayli. Kalın gümüş Omega saatim ince demir zinciriyle. Portakal kabukları. Birinin üstünde küçük

dört köşe paslanmaz kahve kaşığı. Östrogenin ilaç şişesi, ambalajı içinde. Yastığa (kokudan korunmak için sardığım çarşaf yetmedi) sereceğim mendil, altında alaca kahverengi-sarı baş tarağı. Bitişiğinde "Kısarna maden suyu" damgalı şişenin suyunu musluktan şimdi doldurdum. (Kanları yıkamak için, elimi ıslatmadan suyu onunla kullanıyorum). Şişenin üstünde tıpa yerine ters bindirilmiş 3 kırmızı kuşaklı çay bardağı. Öteye doğru, sırayla: Kara gözlük. En sevmediğim şey. Başkasının gözüne bakıp, kendi gözündeki anlamı saklamak isteyenlerin sahtekârlık aracı diye tiksinerek içerlerdim kara camlı gözlüklere. Trene binince gelen seyyar satıcıdan, döve döve pazarlıkla 7.5 liraya satın aldım. Yolda tanınmamak için yaramaz mı? Sonra boş antibiyotik ilaç şişeciği: onu atmadım. "Mao'nun kalemi" dediğim kalemin saklı ucu ikide bir (mürekkep değiştikçe) tıkanıyordu. Bu şişede azıcık su bulundurursam, ucu batırır batırır yazarım. İkide bir termometre silkerce kalemin ucunu silkip yatak yüzlerini, çarşaflarını boyamam, diye düşünmüştüm. Büyücek (100 gramlık 7-8 liraya) Magnésie Calcinée [bağırsakları yumuşatıcı bir ilaç] şişesi. İnatçı pekliği onunla ayarlıyorum. Ne var ki, fazla kaçmasın diye dün yarım kahve kaşığından az toz almıştım. Bugün çıkamadım. Belki kanamanın artması ondan. Fazla müleyyinle [yumuşatıcıyla] de bağırsaklarımı bozmaktan çekiniyorum.

Hangi bağırsakları? Bozmazsam ne olacak sanki? Kanser, bunca yıl herkese öğütlediğim, idman, soğuk duş, perhizli yemek, içki-sigara yasağı, vaktinde yiyip yatmak ve ilh... sağlık prensiplerimle kanlı kanlı alay ediyor. Kazık gibi vücudumu korudum da ne oldu? Kimse yetmişime 1 yıl kaldığına inanmıyordu. Kanser pekâlâ inanmış. Geldi, çattı. Yumuşak huylu Azrail gibi başımda, daha doğrusu idrar yolumun ortasında yolbağı yapıyor. Süleyman Efendi'nin nasırdan öldüğü gibi, kanserden öleceğim besbelli. "Yazık oldu" diyen de olacak, demeyen de. Bana ne?

Masamın üstü bitmedi. Manyezi'nin ötesinde Amerikan patenti ile Türkiye'de yapılan mavi-siyah dolma kalem mürekkebi. Bu satırlar için demin Çin'li kalemimi doldurdum. Rahat yazıyorum. Sağ (pencere) başında sola (kapıya) doğru, yırtık kurutma ve müsvedde kâğıdı ile yeni çıkan kızıl kaplı **"Vatan Partisi Program ve Tüzüğü"** üstünde, mutfağın burnu iğrilmiş soğan bıçağı. İşbu "computer" kâğıtlarını kesmek üzere duruyor. Bir hain düş-

man ansızın baskın etse, soğan bıçağı silah yerine de geçmez mi diye bıyık altından sırıtarak düşünmüştüm az önce. Barhane (geniş) gibi oda. Çifte camlı pencereler. Geniş dolaplar. Yel vurdukça kapılar kıpırdanıyor. Bir yerlerde takırtı, tukurtular. Ve bir su damlası, anasını arayan kuş yavrusu sesi çıkarıp sessizliği deliyor, ıssızlığı yokluyor.

Bıçaktan sonra makaleler: **"Para-Altın-Vatan", "Ürdün"** yazıları... Dün vermiştim. Unuttu gitti. Sosyalist'in çıkmasını yasaklayacaklarını söylemişti. Onun "akt manke"si (davranış sürçmesi) mi? Yazıların üstünde bir bankanın cep defteri: Benim değil. Çantasında unutmuş. Birisiyle göndersem. Gözüm önünde olsun dedim. Gazete küpürünün üstüne koymuşum lacivert defterciği. Ona yakın bizim beylik numaralı duru camlı asıl gözlük. Son günlerde hemen hiç kullanmıyorum. Gereği de pek yok. Sanki miyopluğumu hissetmiyorum. Dört duvar arasında uzağı görecek ne var? Evet **"4 duvar".** Bu yol gönüllü hücremdeyim. Hiç sıkılmıyorum. Gün öylesine geçiyor ki. Alışmış kudurmuştan beter. Gece çıkmıyorum bir yere. Görülürüm korkusundan değil. Çabuk yoruluyorum. Yorgunluğumu duymaktansa, oturuyorum, yatıyorum yattığım yerde. Koruyucum delikanlı, giderken, bana verilmiş anahtarı alıp alamayacağını sordu. Daireyi kilitleyip gidecek. Üzülüyor. Güldüm:

" *Biz dervişiz, yavrum."* dedim. "*Merak etme. Ömrüm hücrede geçmiş. Şimdi kapalı kalmaktan mı sıkılacağım? Yok canım. Biz hücre kuşuyuz. Kafeste gereğiz. Çile doldurmak vız gelir bize. Sakın merak etme. Hadi güle güle.*"

Güle güle gitti. Öyle ya, bu da gönüllü, güleç... "Gardiyan" demeye dilim varmıyor. Başımda geceli gündüzlü gardiyan dikilmesin diye, evimi, barkımı bırakıp, "yaban illerde Veysel Karâni" olmadık mı? Çocuk çok candan dost, arkadaş. Teşekkür ettim mi bir yaptığına, alınıyor. "Vazifem, görevimiz değil mi?" diyor.

Gözlüğün bitişiğinde üstüste yığınla gazete. **Le Monde, Tribune des Nations...** Bu sonuncuya abonem bitmiş. Kaçmadan hanıma döviz aktarması yapmayı söylemiştim. Nasip olmadı.

Masanın öteki kıyısında, sağdan sola yiyecekler ve benzerleri. En üstte beyaz kâğıt. Altında, iki üç kaşığını ancak yiyebildiğim üstü kapaklı plâstik kapta 400 gramlık yoğurt. Altında ters kapak gibi konmuş fayans tabak, altında benzeri bir tabak daha.

Sıkıştım. Saat 1. Burnum damlayarak dışarı gittim. Kan yok.

Yalnız, "Sangınolan" dediğimiz biçimde rengi pembemsi... Gene bir düzelme mi? Deminki sâfi kan utandı. Yahut kanser alay ediyor.

İki fayans tabak arası boş değil. Koruyucumun ısrarıma rağmen (3 liraya) aldığı Lahmacun'un yiyemediğim üçte biri, yağlı kâğıdına sarılı yatıyor. Çifte tabağın sağında bir beyaz çinko tabak daha. Örttüğüm beyaz kâğıdı kaymış. İçinde 4 tane kocaman portakal. Çocuk bana sormadan bunu da almış. Sorsa yasak edeceğimi biliyor. Oldu bitti ile getiriyor. Bir şey söyleyemiyorum. Kırılıyor. Babası varlıklı sayılır. Kendilerine apartmanlarının arka dairesini ayırmış. Yiyecek içecek evden. Ayda 150'şer lira da harçlık veriyormuş. Delikanlı bir ara ağzından kaçırdı:

"- *Yüzünü harcıyorum. Ayda 50 lirasını saklıyorum. Biriktiriyorum. Her ihtimale karşı, el altında bulunmalı. Ne olur, ne olmaz.*"

Herhalde o harçlığından ayırdığı ile beni besliyor.

"- *Oğlum, benim param var. Rica ederim. Biterse sizden isterim. Varken yapma"* desem de dinlemiyor. Kırmamak zorunda kalıyorum. Anne babasıgil, akrabaları, komşularıyla Erdek'e "Bayram" tatilini denk getirip gitmişler. Bir okul işgalinde elebaşı olarak aranan, yer sahibinin oğlu kaçmış. Polis arıyor. Evinde yok. Acep benim kaldığım yere uğrarlar mı polisler kuşkusu doğmuş. Beni düşünmüşler. 3 gün Delikanlı'nın anne-babasının evinde, ablasının tertemiz, yumuşak karyolasında yattım. Annenin oğlu için hıncahınç doldurduğu buzdolabından türlü yiyecekler ikram edildi. Nerede o iştah? Somurttum kaldım. Bir elma öğütücü portatif değirmende, susuz, kabuklu elma suyu yaptı. Harika. İştahsızlıktan ölse adam içiyor. Yarın gene o elma suyundan yapıp getireceğini söyleyerek gitti.

Babasına bu denli candan ilgi gösterir mi, bilmiyorum. Benim de bir inanç adamı oluşum son demlerimde. Belki olsalardı, öz çocuklarımdan bin kez daha içtenlikle yardımıma koşan çocuklarım sayısız. Kendi oğlum olsalar, mutlak ileri geri bir sürü çıkar kaygısı ile yan bakarlardı. Bunlar benim düşünce oğullarım, düşünce kızlarım. Hiçbir karşılık beklemeksizin her şeyime koşuyorlar. Demek hayatımı bütün ömür boyu hiçe saymam boşa gitmemiş. Belirli bir kadından doğmamış sayısı her gün artan erkekli kızlı çocuklarım, bana kanseri bile unutturuyor.

Daha uykum gelmedi mi? Şakaklarım ağır ağır zonkluyor. Gözlerim uykululaşıyor. Saat 1 buçuğu 5 geçiyor. Bir su içip

lambayı söndürsem... Masamın son pencere yanını da verip geçeyim. Orada her şey çok basit. Traş ve diş pastaları, ters çevrilmiş çay bardağı, ambalaj kâğıdı üstünde duruyorlar. Onlar da mı "kayda değer"?

Hadi yeter. Herhalde uyurum. Geç yattım mı, sabah 9'a dek uyumak yetmiyor. Gece 3 defa kalkmak, o deliksiz uykuya alışık bedenimi çamura çeviriyor. Gündüz uyudum mu, öldürücü baş ağrısından akşama dek kıvranıyorum.

Şu yataktan kalkıp lambayı söndürmek olmasa. Her şey de evimdeki gibi olamaz ya!.. Gene sıkışmış gibiyim. Su içsem bir türlü. Sık kalkıyorum. İçmesem olmuyor. Prostat bölgem batıyor. Zonkluyor. Saat 2'ye 20 var. Gittim. Kan yok. İdrar da az. Sakın retansiyon (idrar tutukluğu ve kalıntısı) başlamasın. Kanser azdı demek olur. O zaman kurtuluş yok. Neyse, yeter, 2'ye 10 var. Yatıyorum. Dün gece de 2'de yatmıştım. Sabah ağarıncaya dek uyumuşum. Gene öyle olsa.

5.45:

Abdala malum mu oldu?.. 3, 4, 5 sularında ardarda sıkıştım. Gittim. Pek az çıktım. Retansiyon... Şimdi her dakika çıkamayışın bildiğim sancıları içindeyim Ne yapacağım? Güzel kumruların koca kavakta **"uyku, uyku!"** diye öttükleri güzel bir sabah, ılık ilkbahar sabahı. Ben adeno-karsinom'un işkencesi altındayım. Korktuğum başıma geldi.

Ayrım II

Alanya Notları

4.5.1971 (Salı)
ALANYA

Finans-kapital: 500 kişi, İstanbul-Ankara-İzmir-Adana gibi 4 büyük şehirde yuvalanmış. 3000 Şirketten 300'ü onun, 2700'ü ona bağlı. 500 kasabadan 5'er 10'ar tefeci-bezirgan: 2500 ile 5000 arası. Bütün yol boylarının her köyünde 1-2 Benzin İstasyonu, 1-2 köy burjuvalaşmışını kan damarı-Benzin damarı ile o 300 Kodaman süper şirkete bukağılamış. Bir gün benzin satmasa eşkiyalığa çıkabilecek bir kapitalizm aylıklı askeri. Bu benzin istasyonlarının beslediği 80000 traktörlü tarım burjuvazisi... Fiyat ve Para oyunlarından her gün kaptığı kemik kırıntıları olmasa, yaşayamayacağına inandırılmış ortanın altında 150000 burjuvacık daha.

Türkiye'de Kapitalizmin **Ekonomik** şebekesi bu:

30	Finans-Kapital Öz
300	Büyük Şirkete ortak
3000	Şirkete örnek
3300	Modern **Şehir** burjuvası
3000000	**İşçi** (1/1000)
500	Kodaman Tefeci-Bezirgan Bey-Ağa
5.000	Kasabalı burjuvalaşanlar
50000	Kırlı burjuvalaşanlar
55500	Antikayla melez **kasaba** burjuvazisi
3000000	**Köylü** (1/60)

Bu yapı üstünde **Politika** şebekesi:

10000	Mason (Şehir-gizli FK örgütü)
100000	Memur-Serbest Meslek
100000	Gizli-Açık Polis, Bekçi, Kapıcı
250000	(3 milyon İşçiye:1/12)
10000	Tarikat (K-gizli FK örgütü)
100000	İmam-Müezzin-Hatip

10000 Jandarma-Bekçi-Muhtar-Heyet
250000 (3 milyon Köylüye:1/12)

Tabii, bu rakamlar tahmin. Ama Türkiye'de yaşamış bir 70'lik araştırıcının tahmini. Bu tahmin içine, Finans-Kapitalin alarma geçtiği gün seferber edebildiği 1 milyon **Kapıkulu** ile 1 milyon **Asker**'i de katmak olasıdır.

O zaman, 30 bellibaşlı Parababasının nasıl olup da 30-40 milyon Türkiyeli insanı, normal olarak **(Hazer**'de) "hem gider, hem ağlar" **oy davarına,** anormal şartlar içinde **(Sefer**'de) kurt dalamış **sürüye** çevirebildiği, anlaşılmaz şey olmaktan çıkar.

30 kişi, her an ne dediğini ve ne yaptığını bilen 5-6 yüz Parababasıdır (30 Modern, 500 Antika). Bu 5-6 yüz Parababası, **ekonomi** arabasına sıkıca bağladığı 5-6 bin (300 Orta Şirket, 5000 Hacıağa) **yarım kodaman**la 50-60 bin (3000 Küçük Şirket, 50 bin Kır Burjuvası tipinde) **vahşi** kapitaliste kendi kanunlarının hegemonyasını dayatır.

Ekonomi alanında çok **heterojen** yapısına rağmen, **arz ve talep** kanununa etkin **kredi-banka-dış ticaret-tahsis kotaları**-**Devlet teşebbüsleri** ve tüm **Devletçiliğimiz** gibi TEKEL'ler mekanizması altında, ister istemez **homojen** görünüşlü bir ekonomik domuztopu yaratır. Bu domuztopu, derin iç çelişkiler ile kıvransa da, bir **sosyal sınıf** realitesi ağırlığını taşır. 60 bin **üst** sınıf, 6 milyon **alt** yığınları (3 İşçi-3 Köylü) ülke düzeni adına iliklerine dek sömürür durur.

Nüfusumuzun 100.000'de 1 kişisi olan Finans-Kapital zümresi, o sayede, **ekonomice** sanki 100 insanı sömüren 1 Parababası imişce, üretimi ve üretmenleri (işçileri ve köylüleri) en sıkı bir can alıcı kontrol altında tutar. Madde alışverişinde 1 insanın 100 kişiyi dize getirmesi herkese pek normal gözükür.

Bu sınıf anomalisini göze çarptırıcı sarsıcı **politika** olayları önünde kalındı mı, Finans-Kapitalin daha korkunç işleyen mekanizması pusuda yatar. Bu mekanizmayı, şiddetle disiplinli 1/2 milyon (440 bin) zincirleme bağlı ve her gün çeşitli alanlarda **eğitilen,** birinci basamak gizli-açık **barışta** idare avadanlığı temsil eder. Böylece, 6 milyon üretmenin karşısına 500 binlik siyaset silahı dikilir. Parababaları, dağınık 10 işçi-köylünün karşısında "demir disiplinli örgütüyle" silahlı 1 kişi olarak çıkmış olur.

O da mı yetmedi? Bu bir kişi 10 kişiyi mat edemezse, "Milli" ölçüde **"Seferberlik"** ilân edilir. 30 Parababası, bir kararla **"Devlet ve Memleketi kurtarıcı"** rolüne çıkar. 6 milyon İşçi-Köylünün alnına 1 milyon **sivil,** 1 milyon **asker** diker. 3 dağınık silahsız-bilinçsiz işçi-köylünün iki yanını 1 silahlı-örgütlü-disiplinli Kapıkulu-na sardırır. Çoğu köylü kendi tarlacığında kaderiyle başbaşa didinirken, 3 işçiyi 2 silahlı Devlet gücü kıskıvrak yakalar.

Türkiye halkı bu açmazın içindedir. Benim yakalandığım kanser illeti önündeki durumumla, Türkiye Halkının Finans- Kapital azınlığının azgınlığı önündeki durumu, bu açıdan farksız kalır. Yanaklarımda tek tük kıl damarcığı uzaktan pembemsi görünüyor. Göz çevrelerim mosmor. Yüzüm ölüm ağartısı taşıyor. Her zaman temiz kalmış cildim, her gün biraz daha açık, koyu, 2-7 milim enboyda kahverengimsi acaip lekelerle dolu. Mutlak yatakta dinlenirsem kanama azalıyor. Umutlanıyorum.

Az dolaşsam, pollaküri (sık sık işeme) ve dizüri (acılı yahut zorlukla işeme) ile kanamadan kıvranıyorum. Benim bir Prostat çapında birkaç gram Kanser başlangıcım 85 kiloluk insan vücudumu yiyiyor: Tam 100 binde 1 Parababası gibi... 2 Transvezikal ameliyat (mesane üzerinden yapılan ameliyat) 2 gramlık kanseri temizleyemedi. 30 kişiye 50 yıldır 35 milyon insan kurban ediliyor. Bu bir düzen mi? Evet. Paşalarla Beyler, bayağı ciddi ciddi pozlarla **"Rejim"** diyor da bir daha demiyorlar. **Kanser rejimi, kanser düzeni** her şeyin üstünde kutsallaştırılıyor.

7.5.1971 (Cuma)

Laçkayım. İştiha sıfır. Ama saati geldikçe zorla çiğniyorum. Tiksinerek yutkunuyorum. "Kanama" değil de "sanguinolent" deyip durduğum durum her idrarda kesilmedi. Ve kesileceğe de benzemez. Son uzman: "Prostat tamamen alınamaz. Kapsül çıkarılamaz. İki kapsül vardır. Asıl dış kapsül alınamaz. Prostat kanseri kadar yavaş seyreden yoktur. Proksimal (Distal) kısım mesanede alınmalıdır" dediydi. En son ne yapıldığını bizim iyi yürekli profesör Bican Efendi söylemez ki? "Ufacık bir şeymiş. Onu da iyice kazıdık. Bir şey kalmadı. Başka yapacak şey yok, Morvan" demiş, taburcu etmişti müjdelerce. İ. Sungur Bey'e "mutlak şifa" demiş. Yüzbaşı, en az 10 yıl ömür biçmişti. Sonra kendisi gitmiş, 5 yıl garanti almış!

İşkence-hastalık bir yılı aştı. Geçmedi kanama. Yer karanlık koyu. 3 kanser kanıtı: 1- Yıkanmış et suyu gibi idrar, 2- Aşırı bitkinlik, 3- İştah sıfırlığı... sürüp gidiyor... Hayatımda bu kerte bitkinlik ve iştahsızlık görmemiştim. Boyuna kanamadan hematopoetik (kan yapıcı) organlar mı -Osman'ın [Osman Sercan, 1954 Vatan Partisi kurucusu -Y.N.] hep kuşkulandığı gibi- iflas etti? Yoksa bu namussuz kanserin mide fermanlarını (ferment=enzim) yok eden bir zehiri mi var? Tren yolunda bir sabah, nasıl kızarmış sıcak balık-ekmek yemiştim? Bir daha ne balık gördüm, ne o yaman tuzlu lokmaları iştihayla yutuşum geri geldi. Yiyecek şey mi yok? Yemek yüzü görmüyorum. Ama, o sabahki sıcak ve tuz dolu balık da dahil, hiçbir yiyeceğe istek duymuyorum içimden. Yumurta lop 1-2 tane, kaz gibi yutuyorum. İki üç kaşık yoğurt bulantı veriyor. Limona bile hevesim kalmadı. Suyu zorla, aklımla içiyorum. İçmek lâzım! Geceli gündüzlü bir iki saat uyuyor, uyanıyorum. Frenk elmalarını hatır için ısırıyorum. Esmer Ayşe'nin siyah önlüğü ile bodur ağaçlarda kalıntı Frenk elmalarını öğürtleyip yeyişine bir imreniyorum ki... Bir daha öyle iştahlara kavuşabileceğimi ummuyorum.

Bol güneş. Bol yeşil. Kuş ve çocuk sesinden başkası yok. Serçeler hiç susmuyorlar. Arasıra uzaktan bir motor dırıldayıp geçiyor. Bir inek bezgin, nostaljili "Moo!" çekiyor. Beş vakitte, defi belâ kabilinden, 5-6 minare birden öküz cırtlaması yırtık hoparlör çığlıkla-

rı koparıp bereket susuyorlar. Tefeci-bezirgan Hacıağalar, Finans-Kapitalle sarmaş dolaş olalı, halkı nasıl akortsuz tellal sesleriyle, günde beş öğün boğucu gaz bombardımanına yılmadan uğratıyorlar? Kafa mı kalır, kalan kafadan hayır mı gelir millete? Hep birden, her minarede 3-4 hoparlör, gırtlak paralarca koyveriyorlar makaraları. Hiçbir zaman, böylesine Fransız disiplinli yaygara, Türkiye havalarına ağır basmamıştır. Bunca azgın herif parasını nereden buluyorlar? Bedavaya ve aç açına kimse her gün en az 5 öğün böylesine avaz avaz hep aynı şeyleri bağıramaz. Hepsi de yaşlı başlı, saçlı sakallı, tecvitli, akıllı adamın durup dururken, saati gelince birbirinden alev alırca ardarda patırdayarak avaz avaz bağırışları, çocuk beyinlerini, çocuktan beter, yarı aç tüm işsizden beter koca koca insan ruhlarını nasıl otomatlaştırıyor!

Paryalarımız, kendi kanlarını emen soygun düzenini kendi canlarıyla ayakta tutuyorlar. Burada, birkaç yıl önce dağın taşın fundalığından, çakalından, kurdundan başka bir şey yokmuş. Şimdi ağaçtan ve hoparlörlü (General Elektriğe, General Motor'a, Mobil'e, Shell'e haraç ödeyen) minare sıklığından geçilmiyor. Kim yapmış, yapıyor o adım başında beton, camekanlı, soysuz stilli câmileri?

Eskiden, yüzde yüz inanmış zenginler, yüzde yüz inanmış mimarlara kalelerle yanyana iman kalesi camiler de yaptırmışlar. Ağırbaşlı, ciddi stilli, taştan anıtlar olmuş eski câmiler. Şimdikiler gibi adım başında bir tane değiller. Şehir başına bir tane yetmiş. Belli ki, içten gelme tapınç için kurulmuşlar. Şadırvanı gür, helaları rahat ve bedava, pazar esnafına doğruluğu dayatan, insanlığı, dinlenmeyi, bir hizada toplanmayı ve davranmayı öğreten sosyal hizmetmiş din kurumları. Şimdikiler maskara yapılar. Susuz. Helalarında insanı 25 kuruş olmadıkça işetmeyen ticaret ve reklam yuvaları. Önüne gelen asalak işsiz, dört ayaklı masa üstüne 50-100-500 kuruşluk makbuzları dizmiş. Gelen geçen fukaradan haraç topluyor. Yüzde 30, yüzde 50 iskonto alarak, süpürge sakalıyla, kürek diliyle makbuz kestirmeyene söverce ihtarda bulunuyor. Tırtıkladığı paracıkların yarısını cebe indiriyor. Öbür yarısıyla dört duvar kaldırıyor. Önce kendisine, hiçbir iş yapmaksızın karısıyla çocuk yetiştireceği bir "mekancık" kurdurtuyor. Mahalleliyi hayasızca kazıklayacağı bir "dükkancık" uydurtuyor. Artık geri kalan "Cami" için, yıllar yılı çevre fukarası müslümanların **"din gayreti**"ni kara örümcek gayretiyle kışkırtıyor. "Dini kurtarıyor".

Bu soygun sisteminin bezirgan-tefeci komedyası, bir kaç yüz Parababasının, Türkiye ölçüsünde, en ücra dağbaşı köyüne dek el

atmış haydutlar şebekesine profesyonel gerici yetiştirme trajedisine paravan oluyor. Dersine çalışacak lambası bulunmayan fukara çocuğu, resmi ilkokuldan çıkar çıkmaz, taze yorgun beynini, o haydutlar şebekesinin sille tokat ezberlettiği, "Din Dersi" adlı Arapça Kur'an Kurslarına teslim ediyor. Hele bir gitmesin! Gâvur gözüyle suçlanma zılgıdı altında kalmış ana-babadan yemediği meydan dayağı kalmıyor. İkinci Emperyalist Evren Savaşı'ndan beri Amerikan Emperyalizmi'nin Türkiye'ye soktuğu en korkunç sömürge sistemi, benzin istasyonlarının ağları içinde dört nala geliştirilen bu Ahiret hortlayışı oldu. Çeyrek yüzyılda Parababaları, bütün milyarlarıyla Amerikan Ordusunu Türkiye'nin topraklarına yığsalardı, bu milleti böylesine gönüllü köle edemezlerdi.

Ve bizim üç beş sıra sırmalı, yıldızlı kasketleri ile laik Kemalist Paşalarımız, hergün yeni bir bizantizm ile Ordu gençliğini tongaya düşürerek, pis politikacılarla kulis arasında gösterdikleri bu mârifetlerine "Vatanı kurtarmak" adını veriyorlar. "Milleti bölünmekten, kardeş kavgasından uzak tutmak" diyorlar. Merak ediyorum. Acep onlar, içlerinde, gerçekten bu söylediklerine inanıyorlar mı? Yoksa, âhir ömürlerinde, giderayak Ordu gücü adına birkaç günlüğüne sıkıyönetim saltanatı sürüp, dolgunca emekliliklerini haketmiş görünmek yiğidi mi yatıyor abalarının altında! Hemen hepsi köylü, kasabalı çocukları. Köyde, kasabada, kentte olan bitenleri görememeleri olası mıdır? Nasıl acımazlar içinden çıktıkları insanlara? Farzetsinler ki, son günlerini bir büyük şehrin konforlu apartmanında geçirip kalıplarını bir manga askerle götürecekleri mezara adamışlar. Harıl harıl edebiyatını yaptıkları Millet ve Halk, yeryüzünün en sapık kapitalizmi içinde, en geri kalmış acıklı durumda iken, akraba ve teallukatları geride bu sömürü ve sömürge çapulunun batağında kıvranırken, ağızlarına alabilecekleri her yağlı ballı lokmayı nasıl rahatça yutabilecekler? Görmeyecekler mi, bu "aşırı parababalığına dolgun ulûfeli maaşla hizmet"in nimeti onları biraz daha çabuk damar sertliğinden felce, bunamaya itiyor.

7.5.1971 (Cuma)

Gece, ay, ben ve İshak kuşu. Gâh uzaklaşıyor, gâh penceremin önündeymişçe yaklaşıyor. O sustu mu, aylı gecelerin kollektif aşıkları, su şairleri kurbağalar, hiç değilse anlam, benzetiş çatlatacağız diye kafa patlatmıyorlar. Tersine, insana tuhaf bir dinleni ve güven veriyorlar. Ne? Dünyanın en cılız, en savunmasız yaratığı kurbağa bile gökleri çınlata çınlata bağırıyor. Demek, ne yılan var, ne tehlike! Ayrıca, su bol ki, herifler sabahlara dek şenlikteler. Can rahatlıyor gibi. Ve hiç bıktırmayan monotoni, "Vararak! Vararak!" sürüp gidiyor. Arada bir ağız dolusu, "Miyop! Miyop!" yahut acele, "Berekete bak!" Bütün temaları bu üç dört gevrek gevezelik tıkırtısı. Ama, kimi alçalıp, kimi susarak öyle nüanslar döktürüyorlar ki. Hiç bıkmıyorum.

İştiham yok ama, ölmeye de pek niyetli görünmüyorum. Sakin, ılık gece. Yakın bir finocuk havlıyor. Ötelerden türdaşları arasıra karşılık veriyorlar. Yolunu yitirmiş arkadaşlarını kedi yavrusu miyavlamalarıyla arayıp çağıran, bir baykuş olmalı... Önce ay, ben ve İshak kuşu yalnızız sanmıştım. Meğer ne çok gece dolusu yaşayanlar varmış. Arasıra Gülistan Sokak 12/10'a gidiyor aklım. Yatmıştır karakız elektriği yakmadan geniş divan yatağına. Belki telefon bekler. Ötede tabusu "Dinim kinimdir!". Ne düşünmüş olabilir?

İşte hepi topu bu kadar "kişicil izlenimlerim". Geri kalan her şey sosyal. Yoksa, yumuşak bir hayvan gevşemesiyle, şu daracık köşede çoktan uyumuştum. Elektrik kesilmiş. Kara gözlü, yanık pekmez yüzlü kızcağızla ağabeyisi ellerinde lamba, yoğurt ve kaynamış patates getirdiler. Halâ öksürüyorum. Göğsüm son gecenin nezlesini attı. Soluk borum, iman tahtamın altında gıdıklanıp tırmalamıyor. Ama balgam, sonu gelmedi bir haftadır. Bereket ateş yok dünden beri. Arada keyif sahibi insanlar gibi kaideli öksürüyorum. Yol açılıp rahatlamıyor.

İshak kuşu, sanki penceremden beni görüp bir kaç kez seslendikten sonra dilsizce uzaklaştı. Gecenin huzurunu bir ukala altıpatlar sesi ansızın kırıp attı. Susan köpecikler heyecanlandılar. Aldıran yok. Onlar da akıllarınca gece sahiplerini bekliyorlar. Allah

akıllar versin. Havlayışlarını dinleyen kim? İş olacağına varıyor. İtler havladıklarıyla kalıyorlar. İçlerinde bir tane bile koca köpek yok. Belli. Fukara kişiler, ancak fino kadarını besliyebiliyorlar. Üç el daha, büsbütün yakından patladı. Buraları için olağan şeye benziyor. Her gece silah sesleri. Kimin attığını bile biliyorlar. Şüpheli kıpırtılar dolaşıyor. Herhalde benimle ilgili değil. Bir kurbağa perdeyi yükseltti. İki üç arkadaşı tempo tutuyor. 1..2...3...4 el ateş daha. Canı yanmış bir köpek sesi. 1-2-3-4 el silah daha. Ağalarım eğleniyorlar mı? Birini mi kovalıyorlar? Saat 21'i geçiyor. Burası için herkes uykuda. Bu tabancalar kime? Lambayı kısıp yattım. Uyumuşum da.

8.5.1971 (Cumartesi)

Ateşli millet zahir. Bir kabadayı varmış. Korkmazmış jandarmadan, polisten. Atarmış aklına geldikçe. Tutsalar bile dokunmazlarmış. Koyverirlermiş. Ayrıcalıklıymış. Geniş, yakın bir gülümseyişle anlatmışlardı onun halini. O olacak. Ya babası, ya kendisi paralı olduğundan. Aklına estikçe duman edermiş beş on fişeği. Anlaşılan o da bir keyf ve ayrıcalık gösterisi. Öyle ya. Kimse atamazken, sen havayı çatlattın mı, üstelik Devlet de, herkesi yaka paça ederken sana ilişmedi mi, niye sık ve koyu ağaçlıklar arasında, herkes uyurken sen varlığını, uyanıklığını kurbağalara, itlere, İshak kuşuna ve bana duyurmayasın?

Bir kurşun kaçadır? Sormalı bizim ateşli oyuncak heveslisi çocuklara. Kurşun, dinamit, barut piyasasını epey ısıtıp yükselttiler. Hele ateşli oyuncak kaçakçılarının bayağı yüzleri gülmüştür. Bas bankayı, evi. Al en azından 10 bin, 40 bin, 250 bin, 400 bin lirayı. Götür silah kaçakçısına hazırca, hiç pazarlıksız ver. Adam, zarar görmeksizin, besbelli gizli polisle kaş göz ederek, kolayca getirdiği kaçak silah ve mermileri, belki en "emniyetli" elle sana sokuştursun. Paracıkları, istediğinden ateş pahası fiyatla bol bol alsın. Kıs kıs gülerek, ardından az kaçamak payı bıraksın. Sen de sözüm ona polisten gizli iş yap. "Eylem" yok. Gene banka bas, kasa bas. Adam, çocuk kaldır.

Tam 25 yıldır Amerikan filmlerinde, çocuk ağzın sulana sulana, özenle seyrettiğin bütün o "heyecanlı", "cinayet" ve kovboy filmlerinden en sansasyonelinde esrarengiz kahraman, faka basmaz, vaktiyle Nat Pingerton'du, şimdi Bophop mu, Ceymis Bond mu, ne istersen ol. Hatta, **"-Ne iş yaparsın?" "-Devrimci!"** ol. Neden olmayasın? İsteyen nasıl mühendis olur, avukat, doktor, ya mezeci, meyhaneci olursa kendi başına. Olamaz mı? Bir kaç yıl çıraklık, on onbeş yıl okul, beş altı yıl üniversite, dört beş yıl staj mı gerek öteki meslekler için? **"Devrimcilik"** hepsinden kolay. Nasıl olsa İşçi-Köylü "atıl kitle". Yerinden kıpırdayamaz ağır baş belası yığın. Onunla ömür boyu uğraşacak kimse, sabır taşı olsa ortasından

çatlar. Yüksek öğrenim gençliği ise, kapıkulu olacağım diye, tonla pahalı kitap parası yüzünden kıt kömür aile ocağına incir dikiyor. Gene de Profesörün, Mevzuat Hazretlerinin afur tafurundan sınıfta çaktırılıp duruyor.

Bak, Fransa'da genç Ceymis Bond'lar ne yaptılar? Birkaç Haziran günü içinde de Gaulle gibi sunturlu golvanın burnunu CIA'nın istediğinden âlâ kırıverdiler. Gitti gider de Gaulle. Yetiştirmesi tumturaklı Pompidou, bak, de Gaulle'ünkü kadar heybetli burun takınabiliyor mu? İki gündür Dolar kaydı. Mağlup Alman, Doyce Markı yükseltmem diyebiliyor da, kılkuyruk üretimli Fransa Devleti hâlâ "Doları kurtarmak" için satın almaya devam ederek, "milli para" Kutsal Frankı Amerikan mihrabında kurban ediyor.

Fransa gibi kodaman emperyalizmi icat etmiş bir ülkede, NATO'yu bir kalem çizebilmiş de Gaulle'lerle kedi fareyle oynarca oynayabilen CIA, böyle ince, ateşli "Gençlik" oyunları düzerse, Türkiye gibi dört yanı üs, radar, uzman, politikacı, siyasi parti ve bütün su başları kesilmiş Devlet, Ordu ile kaplanmış, ekmeklik her günkü buğdayını Amerika'dan baş göz sadakası dilenen züğürt Türkiye'de mi eli kolu bağlı, beş, on, yüz afili "Devrimci" maçını sporkeş tiryakilik pozunda uzaktan çakırkeyif seyretmekle yetinir?

Adını unuttum. Yarım dolar ve yarım pabuçla yola çıkmış bir CIA ajanı, II. Emperyalist Evren Savaşı sonu, ne denli ıskarta müttefik orduları silahı ve cephanesi varsa, hepsini yok pahasına alıp, geri ülkelere ateş pahasına satmak gibi basit oyunla milyarder olmuş. Niçin olmasın? Taş elinde, koz elinde. Taş: CIA. Koz: Geri milletler. Beğendiğini taşın altına alıp gönlünce eziveriyor. Kore olmazsa, Vietnam. Kongo, Nijerya olmazsa, İsrail-Arap, Türk- Yunan, Kıbrıs... "Uluslararası" yetmedi mi, her milletin ciğeri onun elinde değil mi? 600 "Barış Gönüllüsü" yalnız Türkiye'nin köyünü inceledi. Senden, benden iyi biliyor nerede, hangi "çelişki", "delişki" dokunsan patlak verecek. Herif senin paranla seni satın almanın bütün yollarını tutmuş. Bütün ajanlarını, senin en "mahrem yerlerine", Sayın Beyefendi, Saygıdeğer Politikacı, "Büyük Devlet Adamı", vazgeçilmez, Balkanlarda bir tane, hatta Unesco'da, Cento'da, Seato'da eşi bulunmaz, "İş Hayatında" göz kamaştırıcı "Başarı" örneği, 5. kol halkaları olarak ezelden beri dizmiş. Seni mi, ağzı süt kokan, nefesi açlıktan kokan "yüksek öğrenim" ceylanı, ansızın, kendi başına "Devrim sütdomuzu" ke-

silivermiş delikanlıyı mı, dilediği yönde kışkırtıp sürek avına çevirmeyecek?

Sen ki, Filistin Fedayin'liğinde beş on gün ağır postallarını ve parkalarını taşımaktan laçka düşüp dilin bir karış, her yürüyüşte baştan en sonuncu döküntü kalmakla, bir kaç ateşli oyuncağın tetiğine nasıl dokunulacağında uzman kesilmişsin. Senin "Anadan doğma lider"likte topuğuna kim erişir? Dinleme sakın sapık revizyonistleri. Dil bilmesen de, kim uğraşacak uzun yıllar teori derdiyle; Amerika'dan, Avrupa'dan yepyeni bavulla diploma almış gelmiş, henüz bıyığı terleyen taze, cici, sosyalist dilbaz beğciklerin kıtlığına kıran girmemiş. Paracıkları, kaynakçıkları, vakitcikleri ve katıkları da bol. Sana dilediğin dilden, en akla gelmedik ünlü eserleri çeviriverir, dergiler çıkarıp yayıverirler. Kastro'dan, Guevara'dan, Mao'dan, Habbaş'tan, Mariguella'dan mı istersin? Yeter ki Türkiye'den olmasın. Yetmiş yedi buçuk milletin dilinden, dininden, imanından, evriminden, devriminden "çeviri"ler, en parlak kapaklar, çekici reklamlarla harıl harıl sunulur.

Bunların hepsini okusan, -Okuyamazsın. Keskin "eylem sürecinden vakit bulamazsın ya, bulsan da okusan, zaten Üniversite kürsü allâmelerinin bülbül yuvasına çevirdikleri kafacığın çiriş çanağına döner. Eyüp'teki pabucu büyüğe okutmak lâzım gelir seni. Öylesine karışır anlayış dünyan. 61 Anayasası, Babayasası, tevekkeli birden ne denli sağ-sol yayın varsa yeryüzünde senin başına boşaltmadı. Senin onları yiyemeyeceğini, yesen kolay kolay hazmedemeyeceğini, hazmetmiş olsan, mide fesadı yetmeyip "aşırı" besiden kaza döneceğini CIA ve onun alaturka yerli karalamaları hiç bilmezler miydi?

İyisi mi sen, onlardan en çok gözüne kestirdiğini, yahut en sık eline tutuşturulup reklamı yapılmış olanını "seçersin", Nekrasof"un "Hürriyeti seçtiği" gibi. Öteki ünlü yazarların dediklerinden de, kimisine baştan, kimisine kıçtan veya göbekten, yahut kuyruktan şöyle bir göz atarsın. Ona vakit bulamamış ısmarlama müritlerine arasıra "Ho Şi Minh demiş ki!" veya "Mao der ki!" deyip en esinti davranışını haklı çıkaracak üç beş eksik gedik lafcık da öğütler, dağarcığındaki "dinamit lokumu"nun yanıbaşına saklarsın. Artık ondan sonra çık çıkabildiğin ortalıklara. Meydan senindir. "Lafa karnın tok"tur. Kimse yutturamaz sana oportünizmi. Hele eski oportünizmin modası çabuk geçmişse, yepyenisi ne güne duruyor? "Reviz-

yonizm!" sözcüğünü , otomatik sten namlusu gibi karşındakinin alnının şakına dayarsın. Haddine mi düşmüş kimsenin sana karşı kaş yıkmasına? Bir broşüre bile toy gevezeler başvurur. Sen "Eylemcisin gözüm. İki tek lakırdı ile karşındakini vurur, yıkar, çiğner, geçersin. Molotof kokteyli atan adama kim laf atabilir? "Eylem" sende. Fena fillah ergin Dervişin, "İnnî En Allah: Kuşku yok ki Tanrı benim" dediğinden bin kez daha yaman bir derinlikle, "Eylem bende!"diye tükürürsün önüne gelen "revizyonist"e. "Eylem demek, ben demekim!" Var mı bize yan bakan! Zuhur edersin.

Vaktin geçip de, "yakalandın" mı ise, ne ki bilirsin, yaptığını, yapacağını, hatta yapmayı hayalinden geçirdiğini ve yapamadığını üzerine alıverirsin! Yiğit dediğinde gizli kapaklı yok. Polise herşeyi "Mert"çe döker, saçar, anlatırsın. Sana ne öteki geri kalanlardan? Geçen geçmiş. Yarın, öbürgün vız gelir sana. Sen günün "eylemci" kahramanısın. Senin önünde, "Bir hakikat kalmasın Rabbim nihân! "Ve kimse kılına fiskeyle dokunmaksızın, atlar geçersin öte yana". "Genç Osman!", Dillere destan olursun. Öyle ki, süngülüler arasında bütün bildiklerini ve bilmediklerini patır patır dökerken, mahkeme salonunun kalabalığı içinde sansasyonel açıklamalarından üç dinleyici genç kız helecanını [kalp çarpıntısını] tutamayıp oracığa düşer, bayılır.

Amaç da bu olsa gerekir. Devrimcilik adına, arka arkaya boyuna çam devirmek. Böylece "yaratılan" devrim ortamında insanları sırt üstü düşürtüp bayıltmak!

Ya öteki, devrimciliği adsız vuruşma sayıp teker teker kurşunlanmış, gerçekten ölmüş, gerçekten devrimci gençler? Onlar da, "Köyden mi başlayıp şehirleri saralım?", yoksa "Şehir gerillası ile para topladıktan sonra dağa mı çıkalım?" yollu 19. yüzyılda kalmış "Çakırcalı Teorisi"ne, bambaşka olumlu olayların makyajını sürüp açılmış çığırın, masum, pratik kurbanları...

Kim yaptı bütün bunları? Şu, hemen hepsini uslu akıllı günlerinde tanıdığımız, üç beş yüz, samimi oldukları ölçüde tehlikeli saf çocuk mu?

Yok canım. Ne yazık ki öyle bile değil. Aktörler, elbet perperişan edilen temiz gençler. Ama oynadıkları piyes de, onu sahneye koyan gizli rejisör de hatta, göze görünenleri değil.

Bir yol, 7 bin yıllık Babil artığı şu yomsuz [uğursuz] küçük burjuva bataklığımız yok mu? Sahne o. Piyes ise, Çarlık Rusyası'nda

Okrana'ya **karşı** oynanan sahici dramın, CIA **uzmanlarının eliyle** 1970'ler Türkiye'sine körükörüne uygulanışı. Kasketini yıkıp, "Bizim Devrimci Gençlik ne canlar yaktı Kâğıthane'de!" gazelini okuyan yarım sarhoş "teorisyenler", yalnız kendilerini ve birkaç sinirli çocuğu birkaç günlüğüne kandırabilirlerdi. İş Narodnik tavşanının suyunun suyu bile olmadı. Elbet dökülen masum devrimci kanı boşa gitmedi ve gidemezdi ve gitmeyecektir. Diyalektiğin öbür momenti zartzurtla hiçe indirilemez. Tepecektir. Temiz genç kanın döküldüğü toprakta tohum kaçınılmazca çimlenecek, filiz verecektir. Buna, en başta piyesi sahneye koyan kurnaz, o çok hain parababalarının en ufak kuşkuları bulunmasın.

Ancak şu anda, şimdi gençliği kan içinde yok yere yıkmış bulunan raundda parsayı faşizm topladı. Zayıf bir öncü gençlik çetesini, parababalarının tâlimli, zengin ordulaşmış güçlerine cepheden saldırıya kaldırmak, başka sonuç için olamazdı. Bizim Narodnik'ler, hinoğluhince tertiplenmiş Çar İstibdadının dilediği yerde ve yönde, zafer, kolay zafer kazanması, Devrimci güçleri kolayca bozguna uğratması oyununa kışkırtıldılar. Faşizm altta güreşmeyi bildi. Çocuklar, kendilerine zorla dayatılan "üstte güreşme" gösterisine çok fena kapıldılar. Kolayca "Kafa kol oldular". Bunu anlamanın zamanı geldi, geçti. Halâ anlamamakta direnenler, CIA sırtlanlarına ölmüş ceset hazırlamaktan başka bir şey yapmış olmazlar.

Oyun açıktır. Parababaları, 27 Mayıs geleneğini üstte güreşmekle yenemeyeceklerini biliyorlardı. Üstelik, 61 Anayasasının vurgun yaldızcılığına gelmeyen platonik yanlarını hiçbir zaman affetmediler. Durup dururken de, Parababalarına "Süleyman Sofrası" kadar zengin Vurgun İktidarını gökten zembille indirivermiş bulunan 27 Mayıs Anayasa güllük gülistanlığını, kıyısında köşesinde kalmış ufak tefek dikenleri yüzünden yok etmeye bir türlü girişemediler. Ne yapacaklardı? "Beyin Tröstleri" CIA'nın eli altında, Endonezya kartına dek bin bir kumar planı hazırdı. İş onlardan birini seçmeye kalmıştı. Obur manyak Piknik Süleyman Bacanak hazır konduğu beklenmedik "Süleyman Sofrası"ndan rızasıyla kalkmak istemiyordu. "Yürüsünler. Yollar aşınacak değil ya! Biz soframıza bakarız" diyorlardı Süleymancılar. Endonezya planına vardı. Ama, şu Allahın belası burjuva ordusu bile, 19. yüzyılın Burjuva "Devrimci" geleneklerini bir türlü omuzundan silkip ata-

mıyordu. Onunla Türkiye Halkını kılıçtan geçirmek güçtü. Bir hile bulunmalıydı. Fransız oyunu da aynen uygulanamazdı. Hazır Gençlik bir şeyler taklit ediyordu. Onu işlemekten başka çıkar CI-A yolu kalmamıştı. Az acı da olsa bu kumar oynandı.

10.5.1971 (Pazartesi)

Bitkicil yaşama nedir? Onu deniyorum. Daha doğrusu o beni deniyor mu? İyice sardı mı? Günde 3-4 öğün yiyorum. Ne? Yarım kilo süt, 4-5 yumurta, 3-5 patates. Bir iki incecik kuru dilim ekmek. Frenk elması (5-10 kadar zorla). 1/2-1 limon, 2-3 kahve kaşığı Sana, yahut makine yağı kokan zeytinyağı, 4-5 kara zeytin... Hepsinin kalori tutarı ne olur? Ezo gelin acıydı... Bir tabakcık bakla, bir tabak semizotu... Geçende sütten yaptığı yoğurda beş altı dilim kabak kızartması katmıştı. 1.85 boyun ihtiyacı olan kalorinin yarısı bile değil. Süt, yoğurt, yumurta loptan da bıktım. Beş vakitte beş kötü gargaralı ezan kötüsünden bıktığım, usandığım gibi. Bir gazeteden başka okuyacak şey yok. Onun da okunacak nesi var? Zırıltı radyoya günde 10 dakika güç dayanıyorum. Ondan sonra yatıyorum. Enerji tasarrufu için değil, 2-3 saatte bir, gece gündüz küçük suya çıkışım bile, beni solutacak kadar yoruyor. Bitkinim. Bereket kanamayı durdurdum. En son (1 yıl sonra) keşfim: En basit çaba, hele ıkınma mutlak kanama getiriyor. 5 gündür manyezi almama rağmen büyüğe çıkmadım ve kanama yok gibi. Hiç değilse, kan kaybı azalınca olacak, ölü rengim azaldı. Uçuğum. Ama korkunç değil. İştiha da yoksa bile bulantı azaldı. Tiksinti eskisi kadar değil gibi. Buna bir düzelme başlangıcı diyebilir miyim? Ummuyorum. Prostat kanseri en geç seyreden kanser.

Boyuna yatmaktan her yanım uyuştu, ağrıyor. Tahta sedir. Yalın kat şiltecik. Bulduğuma şükür. Ardarda sürek avında kıstırılmış hayvan kaçışım 12 Nisan'dan beri sürüyor. Hemen hemen bir dolu ayın gecesi gündüzü, kanserin işkencesine Parababalarının azgın kovalayışı katılarak kaçmakla geçti. Daha ne kadar geçecek? Sıkıyönetim 27 Nisan'da başladı... Daha 17 günü var. Mutlak en az bir ay daha uzatırlar. Katırlık bütün Partilerin pek hoşuna gitti.

Cici ve keskin Sosyalistler gözüm önüne geliyorlar. Tartışmak bile onlara **"Revizyonizm"** geliyordu. Hele esmer delikanlının afili numaraları ve alınan paraların yanlarında bırakılışı hepsini çılgına çevirmişti. **"Halk Savaşı başladı!"** Tam **"Aş taştı, çömçeye paha bulunmaz"** heyecanı içinde, en ufak yargıyı Devrimciliğe

ihanet sayıyorlardı. Bütün küçük burjuvazi olsalar, ne iyi. Hiç değilse Arap dünyasının sosyal mayalanışı umulurdu. Bunlar, en darkafalı Aydın Küçük burjuvazinin de en yüzeyde yüksek öğrenim dalına tünemiş, Amerikan filmlerine 5 yaşından beri alıştırılmış, beş, on, yüz ne oldum delisi delikanlı. Yaptıkları, kendi aralarında kovboyculuk gösterilerine döndü. **"İşçi Sınıfı"** diyorsun; onu ceplerinde biliyorlar. "Ordu" diyorsun; "Vay! Onun Burjuva Devletinin baskı aracı olduğunu bilmiyor. Halk Ordusu onu parçalayacak!" diye, mart kedisi azgınlığıyla yüzünüze pıfkırıyorlar. Tereciye tere satışı mutluluklarından donlarına işiyorlar. Şimdi, **"Bunlar Türkiye'de turist. Uykuda gezer CIA Sosyalistleri"** sözümüzün anlamına geldiler mi? Sanmam. Marksizm'in alfabetik "Devlet" teorisini ispatlamış olmanın ezikliği içinde, **"Hem dayak yemiş, hem memnun koca"** pozundadırlar. "Biz demedik miydi?" Neyi dediklerini, onlara neyin denildiğini bile fark edemeyecek kadar küçük dükkancı rekabetinin Mahmutpaşa seyyar satıcılığı ve "Sosyalizm tellallığı" ve çığırtkanlığı batağında, hepsi kerte kerte zilzurna anarşizm sarhoşu. Başka ülkelerin yüz yıl geride bıraktıklarını, "eşsiz örneksiz inkılâp" diye yuttuklarını, hatta yutamayıp boğulduklarını olsun kavrayacaklar mı?

Hepsi, daha donlarını bağlamayı öğrenmeye tenezzül dahi etmeksizin, tutuldukları Devrimci Abrakadabranlık ishalleriyle ortalığa da, birbirlerine de sıçtılar, sıvadılar. Bunu olsun onlar, kendileri mi yaptılar? Yoksa, yaptırıldılar mı? Elbet sıçıp sıvamak **zorunda** bırakıldılar. O bakımdan kendilerine acımamak elden gelmiyor. "Uykuda gezerler", onlara söylediğim en doğru teşhis bu. Burjuvaziyle, onun Devlet tekeliyle dalga geçiyoruz sanırken, gırtlaklarına dayatılan Komandocu Haşiş kabağının tütsüsü altında boğularak, kendilerini dev aynasında dünya güzeli göre göre dalga geçtiler. Son derece dramatik silahlı zeybek oyunlarında bile zerrece ciddi olamadılar. Narodnikler az çok orjinal, ciddi idiler. Bunlar son kertede yetmiş yedi buçuk milletten taklit maymunculukları yüzünden, Çarı havaya uçuramadılar. Milletin başına bela ettiler. Onbinlerce dürüst, ciddi, çalışkan, içten ileri yüksek öğrenim gencinin yığınlaşan hareketinin şavkını, umudunu birkaç gösterişe kurban ettiler.

Onlara: "İnsansınız. Başınızla davranın. Başsız Deve olmaz" dedik. Onlar sert sert yellenişlerini düşünce sanarak, kıçlarını

başları yerine geçirdiler. Katır tekmesiyle "Devrim" yapacaklarına inandılar. Ne hakları vardı?

Ama kabahat çocuklarda mı hep? CIA'nın korkunç olanakları yanında, 50 yıllık sosyalizmin katırlıkları az buz mu etken oldu? Ne "şairane", ne "Balkanlarda bir tane" olma sevdalısı "Maşrık'ı azamane" katırlıklar sürüp gelmedi? O zaman, kahredici sosyal determinizm her şeye kâbusunu çökertiyor. Babil artığı Paçavra Küçük burjuva ortamının batağı insanlara ağır basıyor. Ve akacak kan damarda durmuyor. Suç epey de bizim. CIA, o saat sezdi ve katırı hemen alana boş bırakıp azdırtıverdi.

* * *

Dün elime kalem alamadım. Kafam akşama dek bir eşekarısının serüveni ile uğraştı, durdu.

İki pencerem var. Biri, yeşili bol dağa bakıyor. Öteki, yaz kış koyu, yeşili bitmeyen ovadan denizi görmeye çalışıyor. Sersemliğimi aşkın bitkinliğim ortasında, acı acı bir eşekarısı vızıltısı kulağımı tırmalamaya başladı. Ne oluyor demeye kalmadı, anladım. Dağ penceresinin alt camını, hava almak için, alaturka yordamıyla yukarı kaldırmıştım. Oradan hava girecekti. Ancak sinek, hele sivrisinek ve ağaçlıkların binbir başka böcekleri dururlar mı? Cibinlik düşündüm. Hazret 2 metre gelin cibinliği almış. 50 lira. Yattığım yere yarım cibinlik bile olamaz. İyisi mi pencerenin birine toptan perde yaptık. Oldu. Dağ penceresi boydan boya tıkandı. Yanlardan odaya sızmak pek böcek aklının işi değil. Cibinlik perdenin delikleri epeyce iri olmakla birlikte, şimdilik sivriler görünmüyorlar. Tatarcıktan ufak, limon çürüğüne düşkün, yumuşak, sessiz birkaç sinekceğiz pek masum. Bana dokunmuyorlar. Ben de kendilerinin limon küflerine baygın davranışlarına sataşmadım. Karasinek canavarlarını ise bire dek kırdım. O yönden rahatım. Uyuklayan, terleyen ak sakallı yıkık yüzümde cirit oynayamıyorlar.

Arı, eşekarısı. Dağ penceresinin açık alt gözünden içeriye girmiş. Perde cibinliği aşamamış. Geri dönse ya! Arı bu. Bizim kimi Narodnik'ler gibi, illa yükseklerden uçacak. Uçmuş, belli. Ve açık alt cam dururken, kapalı, hem de çift kat camlı üst pencere bölümüne ver yansın ediyor. Çifte camı delip, bizimkiler gibi "özgürlüğe" kavuşacak. Aşağı cam açık. Oraya tenezzül etsene be mübarek hayvan! Rahatça çıkar gidersin. Hayır. Gözü yukarılarda.

Üst camın ta en yukarki çerçevesine dek şeffaf cam boyu vızıldayarak çıkıyor. Nafile. Cam yarılıp yol vermiyor eşekarısına. Oradan tutturuyor, camın deliğini yahut geçit yerini bulmak için, ta aşağıdaki çerçeveye dek aynı kendince cehennem zırıltıları çıkararak iniyor. Cam bitiyor. Delinmiyor. Tahta alt çerçeve üstüne eşekarısı yorgun düşüyor. Tahta boyu üç parmak aşağı inse, açık cam yerinden karşı dağa doğru serbest gidecek. O üç parmak enli, battal çerçeve tahtası uzun geliyor arıya. Gözü üst camdan dışarıları görüyor. O görünüşe aldanıyor. Varsa, yoksa o boynuzlarının değdiği şeffaf camda yol arıyor. Son gücüyle, hırslı bir daha cama saldırıyor. Hem bizimkiler gibi o da silahlı, kıçındaki tabanca iğnesini cama soka soka, kanatlarını kırarca çırparak, camın üst tahta çerçevesine doğru bağıra bağıra düşüyor. Ve bu müthiş eziyetli inip çıkmaları, hiç durmaksızın dakikalarca, saatlerce, insanı deli edecek bir körlükle ve hayvanlıkla tekrarlayıp duruyor.

Halsiz yattığım yerden acıyorum. Kime? Eşekarısına. Gidip şunu, alt çerçeveye düştüğü zaman tutup, aşağıdaki açık cam hizasına itelesem. Çeksin, gitsin. Hem o sonsuz işkenceden kurtulur, hem ben gönül azabından. Gel, herif eşekarısı. Son derece kızgın ve silahlı. Hemen onu kurtarmak isteyen elimi, belki de sıçrayıp yüzümü cama geçiremediği iğnesiyle, "Seni gidi Revizyonist!" diye sokacak. Tıpkı bizim cici veya keskin Narodnikler gibi, hiç bildiğinden veya bilmediğinden şaşar mı?

Marks'la Engels, böyle durumlarda, **"Gülünçlüğü, eşeklerle paylaşmayalım"** demişler. Bunu yazılı, basılı kitap biçiminde yayınladık. Anlayan oldu mu? Oldu. Parababaları hemen 142. TCK maddesiyle, kitabı toplatıp beni Ağırceza Mahkemelerine verdiler. Sen misin eşekarılarını uyarmaya kalkışan? Parababalarının, CIA Planlama dairesinden belledikleri bir planı vardı. Hiç ortalıkta görünmüyorlardı. Birkaç şehirin, birkaç öğrenci yurdunda "Devrimin yüksek aşamasından üç parmak aşağı inmeyi, kıçındaki çakaralmaz iğnesi yerine, kafacığındaki beyinceğizini kullanmayı ihanet sayan" eşekarılarının vızıltısından geçilmiyordu.Hasta halimle kalkıp eşekarısının yardımına boş yere gidemedim. Çünkü eşekarısını bilmem, denemedim, ama bizim iğneli delileri denedim. Ankara'da ayaklarına dek gittim. Eşekarısının çifte camı delip geçme in-çıklarını andıran, "Silahlı Halk Savaşı başlamış" idi. Kim dinlerdi "Revizyonist"lerin korkak becekirsizliklerini?

Biz gelelim asıl üst camda silah talimi yapan eşekarısına. Bir ara sesi kısıldı. Herhalde, en sonra, İşçi Sınıfı gibi açık alt cam yerine nasılsa tenezzül etmiş, çıkmış kurtulmuş olmalı diyordum. Uyuklamak üzereydim. Hop etti, zifiri kapkara bir örümcek, tavandan yıldırım çabukluğu ile sağ yanıma haydut atlayışıyla indi. Rengi, bakışları korkunçtu. Alt yanı, ayaklarını görmesen, yüzüktaşı kadar bir örümcek. Ağırlığı ne olur? Ama nedense, o yaman gökten yere atlayışı sanki "güm!" diye işitilmeyen bir ağırlık sesi çıkardı ve neredeyse üzerine uzanmış bulunduğum tahta kereveti sarstı. Sarsmaz ya.. Bana öyle geldi. İrkilecek, bir fiske vuracak oldum. Kara haydutun kalabalık pençeleri, yatağa basar basmaz yaylandı. Ve kaşla göz arası örümcek ikinci bir hoplayışla yere, öteki kerevetin altına doğru sıçrayıp gözden yitti. Ardında uzanan canbazlık ipini topladı mı? Bilmiyorum. Ne olursa olsun, günümü açıkgöz böceklerle dolduracak değilim a. Başımı gene yastığa düşürdüm. Gevşedim.

Apansızın, deminki camda eşekarısı idmanından çok daha gürültü patırtılı, iki kat şiddette bir vızıltı, zırıltı, sıçan düşse kafası yarılacak bomboş, güneşli odamı doldurmaz mı? Gözlerimi açtım. Dağ penceresinde arı yok. Arı, ova penceresinde. Besbelli aynı eşekarısı. Aşağılara inip gideceğine, bu yol bizim gelin cibinliği perdeyi aşarak odaya çıkmış. Yani dışarı değil, büsbütün içeriye dalmış. Bizim keskin sosyalist Narodniklerin Devrimciliği gibi, olağanüstü bir eylem bu. Eşekarısı herhalde çok kızmış, aşağı açık cam yerine inmemiş ama, son bir can havliyle, yukarılardan cibinlik perdeye tos vurmuş. Anlaşılan öyle vurmuş ki, perdenin ucu aralanmış ve eşekarısı odamın içinde bulmuş kendini.

Doğrusu bu, bizim alaturka Narodnik'lerin banka soymak ve adam kaldırmak "Devrimcilik"leri kadar inanılmaz bir "başarı". Hiçbir böceğin itemediği perdeyi zorlayıp aşmak, değme küçük burjuva mahalle kabadayısına ve lumpen kasa hırsızına parmak ısırtacak bir eşekarılığı eylemi idi. Ne yazık ki, hepsi o kadar. Eşekarısı kurtulmamış, tersine, kendiliğinden bir daha hiç içinden çıkamayacağı tür kapana kısılmıştı. Perde dışardan içeriye belki zorlansa aralanır, geçit verirdi. Ama içeriden dışarıya itildikçe büsbütün kapanırdı. Eşekarısı Hazreti Ali kuvveti toplasa, o böcek gücüyle perdeyi delemezdi. Nitekim, eşekarısı da bunu hemen fark etmiş, dağ penceresinin perdesine karşı Donkişot'luktan cay-

mış. Ancak oda içinde kıskıvrak mahpustur. Çıkacak tek görünür yer, ova penceresidir. Bununla birlikte, o daha aldatıcı görüntüdür. Oda penceresi altlı, üstlü kapalıdır. Çıkacak iğne deliği yok. Camları ise, altlı, üstlü adam aldatmaya yarar şeffaf ölüm barajı.

Hoş, alt cam açık da olsa eşek arısı bu sefer de, "Devrimin yüksek aşaması" olan üst camdan aşağılara göz ve gövde atar mı? İlk prensibine sadık kalarak, ova penceresinin üst camında, bir saat önce dağ penceresinin üst camında oynadığı çıkmaza düşmüş. Kıyametler koparıp, hep üst camda, beş aşağı on yukarı çılgınca zırıltılarla mekik dokuyor. Artık ben de gitsem, onu bu kahredici danstan kurtaramam. Ne hali varsa görecek.

Öyle kaç dakika, kaç saat çırpındı bizim "Oda gerillacısı" eşekarısı? Bilmiyorum. Her an gücü tükeniyordu. Camın aldatıcı ışık geçirirliği yumuşamıyordu. Şaşkına dönen eşekarısı kendini tutamayarak, ova penceresinin alt cam çerçevesi üstüne tekerlendi. Alt cam hizasına da düşse, nafile artık. Ne kanatlarında, ne ayaklarında güç kalmamıştı. Sustu. Epey geçti. Halâ cam zırıltısı yok. Eşekarısı hiç vazgeçer mi o kurtuluş yolunu gördüğü cam üzerinde can eyleminden? Ne oldu? Çok mu yorgun? Dinlenecek belki. Yoksa?

Şeytan beni dürttü. Deminki kara haydut örümcek... İster misin? Arı bu. Tutulur mu? İğnesi de var. Kalkacak gücüm yoktu. Sessizlik büsbütün artmıştı. Üşenmeden vardım. Bir de ne göreyim? Bari o koca canavar, kara haydut örümcek olsa, eşekarısı "şerefine" daha yakışırdı. Tıpkı Şarkışla'nın uyuz gece bekçisi gibi, boz tekir, küçük bir örümcek bizim arslan eşekarısını sarmış, sarmalamış o görünmez, o cılız ağlarıyla. Tutankamon'un mumyasından beter olmuş o şahbaz zırıltı eşekarısı. Kılını kıpırdatamıyor. Kaderine katlanmış. Küçük, tekir örümcek bütün o cılız, sinirli ayakları ve ağzı ile bağlı eşekarısının üstüne abanmış. Götürüyor. Karnında arının başı. Sırtındaki toplu iğne başından küçük canavar gözleri pırıl pırıl. Avını yiyecek yeri arıyor. Hiç telaşı yok. O böyle nice eşekarılarını tutsak etmiş, yemiştir.

Düşündüm. "Yaşama Savaşı" bu. Darwin'den önce de, sonra da kimse o kanunu değiştiremez. İnsan içerlese de, eşekarısına da, örümceğe de söz geçiremez. Başka işi mi yok? Gel, Marks-Engels'ten sonra, insanlara ne eşekarılığı, ne örümceklik yakışmıyor. Hadi örümcekler hayvan. Biz olsun, hem de "Bilimcil Sosyalist" geçinirken olsun, eşekarılığından kurtulamaz mıyız?

* * *

Dündenberi, bir eşekarısı hikâyesi daha beynimi kemirip duruyor. Hem o "hikaye" mi? Yok canım. Kısa bir anı. Hep o eşekarısı olayının kışkırttığı çağrışımlardan biri. Başka işim, hele gücüm olmadığı için, onu da silkip atamıyorum.

Çocuktum. Çocuktuk. Nerede? Kuşadası'nda mı? Rumeli'de mi? Seçemiyorum. Herhalde İstanbul'da değil. Taşra kasabası. Sıcağı bol, güneşli yaz günleri. Arı milleti kollektif yaşamaya alışmış. Her hayvan az çok sürü olur. Arılar, karıncalar gibi, barınaklarını birbirlerine danışarak yapıyorlar. Balarıları denilen enayileri bırakıyorum. Bütün yaz çalışırlar. İnsan adlı sinsi hayvan ballarını yer. Onlara bir tas şekerli su koklatır. Severim işçi balarılarının kuzu kuzu çalışkanlıklarını. Kişi olarak kendi kendilerini hiç düşünmemeleri de çok ilginç. Türleri yaşasın da ne olursa olsun.

Hoş, biz idealistler başka türlü müyüz? Yetmişine geldim. Kendimi sağ tuttuysam, "Davaya vakıf" [adanmış] olduğum için "iyi mütevelli" gibi davrandım. Kanserlendim, kurtulma çareleri arıyorum. Ne olacak? Başlanmış sürüyle işlerim için yaşamak istiyorum.

Şu kansere, tıbbiye son sınıfta iken tutulmuştum. Hasta gibi değil, hekim olarak, kanserin tedavi edilmezliğine tutulmuştum. Ve bir gün, verem için, soğukkanlı hayvanlardaki Koh basilinden insanlara (hastalık geçmediğine göre) aşı yapmayı düşünürken, her şey gibi kansere de neden aşı yapılamayacağı, "evreka" derce aklıma takılmıştı. Bilir miydim bir gün kanser olacağımı? Yooo! Aklıma gelmezdi. İnsan türünü ondan kurtarmak isterdim.

Şimdi kanserliyim. Benden bunu saklamak istediler. Niçin? Umutsuzluk vermemek... Ne umutsuzluğu? Kişi olarak var mı bir ölmeyecek, ölmez insan? Yok. Yeryüzünün bütün insanları, er geç, bir gün öleceklerini bilmiyorlar mı? Biliyorlar ve yaşıyorlar. Ben de şimdi öyleyim. Kanser bende neyi değiştirdi? Ölmezken ölür mü oldum? Saçma. Herkes gibi ben de öleceğim. İşlerimi tüm bitirsem de öleceğim, bitirmesem de. Kanserden ölüm çok mu acı verir? Bir yıldır çektiğim az olmadı. Son günler, her yiyeceğe karşı tiksintili bulantı ve kimi kılımı kıpırdatamayacak bitkinlik, az mı işkence? Öyleyken, daha ağır hangi acılardan korkacağım?

"Yağı gittikçe tükenen kandil gibi" sönmek bu olmalı. Yağım tükeniyor. Bir hanım, yüzümde, geçirdiğim kıtlığa göre üç ayrı çukur keşfetmişti. Çukurların sayısına bakarak, birinci derece-

de aç, ikinci derecede aç, son üçüncü kerte aç kaldığımı söylerdi. Beslendikçe çukurlar dolarmış. Gülmüştüm o zaman. Şimdi hazret bir ayna aldı. Başka yapacağım olmadıkça ona bakıyorum. Sahi, yüzümde çukurlar üçleşmiş. Biri yanağımda, ikincisi şakağımın altında kulağımın önünde. Üçüncüsünü merak ederdim. O da tam şakağımın üstünde kaşlarımın ardında imiş. Üçü de derinleşiyor. Gözlerim de, henüz canlı canlı bakıyor ve bir şeyler seziyor gibi, ama çukurları çukur. Hele sürekli yol mosmor etmişti. Ölüm adım adım geliyorsa ne oluyor? Hiç. "Korku" sözcüğüne bıyık altından gülüyorum. Niçin korkulsun? Bunlar hep eğitim etkileri. Ben ölümden korkmuyorum. Yok öyle bir duygum. Kanserin ikide bir kalemime dolanması, hastalığı geriletecek yol arama itkisinden geliyor. Kendimi aldatacak değilim ya. Korku gereksiz bir süs.

Yalnız, "geç kaldın Tatarağası" derce, kendi kendime kanserin tedavi yolları üzerinde duruyorum. Östrojen (kadında baskın hormon) prostat kanserine iyi gelirmiş. Bilmem. Niye birinci ameliyattan sonra bu tedbiri kimse bana hatırlatmadı? Boyuna sondalarla kazıkladılar? Neyse... Şimdi, prostatın değil, her organın kanserine aşı yapılmamış olmasını aklım almıyor. Kanser mikrobik değilse, virütik ise, bir hücre azgınlığı değil mi? Mikrop da bir hücre, kanser de bir hücre. Virüs de, hücreleşmek yolunda bir canlılık özelliği. Neden aşı yolu denenmez?

Dünkü arı hikayesinden, zehirlenmeye geçtim. Her ilaç bir zehirdir. Acep çeşitli zehirlerden, yılanın, akrebin ve başka canlıların zehir türleri kanser üzerinde denenemez mi? Vaktim olsa uğraşırdım.

Nereden nereye geldim. Kapitalizm kanseri koca insanlığı tür olarak kemirirken, hangi kanserden kurtulmak birinci problem olabilir? Geçelim.

Öteki "Arı hikâyesi" için başlamıştım. İşsizlik, konuyu, kafamın yorgunluğundan yararlanıp sulandırdı. Belki hastalık dikkati yahut eylem dışı bekleyiş, kafa disiplininin zincirini kaçırıyor.

Eski romancılar gibi: "Ey kari! [okuyucu] sadede gelelim" demeli mi? Sadet [konu] ne? Bomboş vakti doldurmak şu anda. Arıdan açmıştım. Frenkler gibi "karıdan" açacak değilim ya. Balarıları gibi eşekarıları da kollektif barınak yaparlar. Tıpkı Anadolu köylerimize benzer arı evleri. Çamurdandır. Delik deşiktir. Her deliğin içinde bir baş yatar. Ne yaparlar eşekarıları orada? İzleyemedim. Yalnız, balansının balmumundan yaptığı petekleri, eşekarısının çamurdan yaptığını biliyorum. Bal peteği gibi düzgünlük göstermez o çamur

evcikler. Son bir inşaat modası çıkmış. Üstüste, içiçe bir mahallenin bütün evleri, hepsinin güneş görmesi için üstüste, yanyana getirilmiş. Bir evin damı, ötekisine teras, yahut bahçe olacakmış. Kapitalizmde iratçı asalak sınıf, arsaları ateş pahasına çıkardıkça, anlaşılan bu eşekarısı stilinde mimarlıklar alıp yürüyecek.

Eşekarılarının, arsa kıtlığından o tür inşaatçılığı ezeldenberi uyguladıkları söylenemez. Ancak, korunma içgüdüleri, yuvalarını dar yarık ve deliklere sığdırma gereğini ortaya atmış olacak. Arılar da, anadan doğma mühendis-mimar oldukları için, insanlığın Etiler devrinden veya mağara çağından beri unutup, 20. yüzyıl sonunda yeniden denediği stile başvurmuşlar.

Her ne hal ise. Çocuklar, başka oyun bulamayınca, eşekarılarına karşı duydukları düşmanlık duygularına kapılmış olacaklar. Canımız sıkıldı mı, "Arı kızdırma"ya can atardık. Toplu arı evlerinin çoğu derin duvar deliklerinin ta içlerinde gizlenir. Ve eşekarıları kollektif yuvalarının bulunduğu yeri belli etmemek için epey tedbirli davranırlar. Biz çocuklarsa, mahalleyi rahatsız eden eşekarılarını yuvalarında rahatsız etmeye bayılırdık.

Uzun, ince birer değnek peylerdik. En atılganımız, değneğinin ucunu arı yuvasının bulunduğu deliğe birden sokup ırgaladı mı, içeride, dışarıda bulunan bütün eşekarıları şimşek gibi pike uçuşlarla üzerimize saldırırlardı. Kaçan kaçar, yakalanan eşekarısının iğnesini yer. Kimi güler, kimi ağlar. Oyunda hepsi var. Şimdi arı sokması ile romatizma tedavi ediliyor. Ben kanser tedavisini de düşünmüyor değilim.

Yetmişinden sonra eşekarısı kızdırmaya hevesim kalmamış. Son politika yıllarında, sosyalizm çocukları öyle bir oyun-idmana heveslendiler. Ordu kendi deliğinde yuvalanmış. Çocuklar zorla yahut keyif için arı kızdırmaya giriştiler. Arılar da sıkıyönetim ilan ettiler.

Ordu arılarının uluorta iğneleriyle Kapitalizmin yatalak romatizması tedavi edilebilir mi? Parababaları onu umuyorlar. Çocukları onun için kışkırttılar. Arıları en sonra kızdırttılar. Sonu gelir mi? Boşuna. Çocuklar, "Biz kızdırdık" sanıyorlar. Arılar "Çocuklar yuvamıza çomak soktular" sanıyorlar. Parababaları, iki tarafla da alay ediyor. Böylesine çocukça bir oyun böyle sinsice dramatize edilince, arılarımızı bir düşüncedir almayacak mı?

Bana öyle geliyor ki, sıkıyönetimin daha yarısı geçmeden işin dramı bitti, komedisi başladı. Koskoca bir ordu düşünün. Bütün ağır

silahları ile birkaç sakallı veya tüysüz çocuğun peşine düşmüş. Arada ne güç dengesi, ne orantı var. Ve Sıkıyönetimin en ciddi bildirileri, kaçan çocukların sakal bıyıklarının kesilip kesilmediği çevresinde dolaşıyor. Bir ordu da bu denli tuhaf duruma düşürülmemeli idi. Birinci Ordu Komutanlığı, **"Bizim seyyar berberlerimiz yok"** diye radyoda ilanlar veriyor. Olacağı bu idi.

Bezirgan Parti Politikacılarında utanma duygusu olsa bile, gülme hissi sıfıra inmiş olabilir mi? Bir ülkenin bir milyon kadrolu ordusunu, o ülkenin birkaç yüz yüksek öğrenim gencinin izine düşürmek, başka herşeyden önce gülünç oluyor. Polis o gençlere saldırırken edepsizlik ettiği için, konu bir dramdı. Ordu bu dramı kaldırmak için, edebi, hayası ile çocukları kovalarken, konu ister istemez komediye dönecekti. Sıkıyönetim, iri yarı generallerin çoluk çocuğu tutmak için kovalamaca oynamalarına döndü. Çocuklara oyun lâzım. Kaçıyorlar. Arada bir ikisi duralayıp yakalanıyor. Haydi bir Resmi Bildiri.

Kabine daha az komik değil. Anayasa değişikliği için yeniden Üniversite Profesörlerine danışmalar başladı. Canım, sıkıyönetim olmadan da Profesörlere danışılamaz mıydı? Danışılacaktıysa, sıkıyönetime neden gidildi?

Hükümet nedir? Meclisin oyu ile iktidara gelen değil de, geldikten sonra iktidarda kalan bir organ. Meclis önüne kim getirir hükümeti? Başkanın seçtiği Başbakan. Kim düşürür hükümeti? Meclisin oyları. Demirel'i düşüren Meclis oyları mı? Hayır. silahlı Kuvvetler Muhtırası. Kim onlar? 3 Kuvvet Komutanı ile 1 Genelkurmay Başkanı. Erim'i seçtiren bu 4 kişi. Demirel'i düşürecek oyu hiçbir zaman toplayamayan Meclis, Erim'e toptan oy buldu, verdi. Hükümet silahın gücüne dayanıyor. Bu alfabe gerçekleri önünde, halâ Demokrasicilik oyunu ciddi ciddi nasıl oynanır? Böyle çiftetelli gibi oynanır. Niçin? Birilerini kandırmak için. Gene komedi.

Hele o beş adım önde Genel Kurmay Başkanı, arkada kılıçlarını takmış 3 Kuvvet Komutanının uygun adım Cumhurbaşkanına gidişleri, gün ortası parodi. Geçit resmi... Bayram değil, seyran değil, 12 Nisan.

Çocuklar Ordu'yu kızdırdı. Ordu 4 Komutanı kızdırdı. 4 Komutan Meclis'i-Hükümet'i kızdırdı. Bir arı kızdırmasıdır gidiyor. Şu Unkapanı Ziraat Bankası kapıcısından daha ciddiye alan çıkmadı bu işi. O da öldü.

11.5.1971 (Salı)

Öyleyse Sıkıyönetim niçin? İşçi Sınıfı için.

1- Yeni Sıkıyönetim Kanunu maddelerinden: *"Grev ve lokavt yetkileri sürekli olarak durdurulacak veya izne bağlanacak... İşgal, fiili durum, boykot ve iş yavaşlatılması gibi hareketler önlenecek, gerekli tedbirler alınacak... Gösteri yürüyüşleri yasaklanacak..."* (Hürriyet, 11.5.71)

2- Tam 30 Nisan günü **İş Kanunu** Meclis'te... AP'li Enver Turgut, AP'li Baha Müderrisoğlu'nu tokatlar, CHP İşçi Milletvekilleri, "*Devlet kesiminde işçi sendikacılığının kaldırılmasının amaçlandığını" öne sürerler. "Hükümetin başına dek iletilen haksızlığın düzeltilmesi konusunda akılcı bir yola girilmesi beklenirken, çarpıklıkta ısrar edilmiş olduğuna bir kere daha tanık olduk." "Böylece AP, yıllardır özlemini duyduğu, ancak haksızlığın verdiği güçsüzlükle gerçekleştiremediği* ***İŞÇİ HAKLARINI BUDAMA*** *planını, Reformcu hükümetin şahsında gerçekleştirmek fırsatını bulmuştur."* derler. (Cumhuriyet, 10.5.1971)

Sıkıyönetim tasarısında bütün"değişiklikler" insanla alay etmek. "Kolluk" yerine **"Zabıta", "Yayınlar"** yerine **"Yayımlar", "Sansür altına almak"** yerine **"Sansür koymak"...** Bu ara **"Silahlı Kuvvetler Personel Kanunu",** "Generallikte beklemenin 4 yıla çıkarılması", "Özel **af",** "fiiller basın yoluyla işlenirse cezanın arttırılması", "*Sayın Parlamenterlerin maaş meseleleri şimdilik bir çözüme bağlandığından, onlarda da bir heves, bir dirilik görülüyor."* (Cumhuriyet, 10.5.1971)...

Alavere, dalavere, İşçi Mehmet nöbete!

13.5.1971 (Perşembe)

Parababalarının, **"Basın Hürriyeti"** diye göklere çıkardıkları, sıkıyönetim krallarına bile o tabu kavram önünde istavroz çıkartmayı öğrettikleri şeyin korkunçluğu, son olaylarla bir daha sırıttı. Adam istedi mi, parababasına yan bakan basının "Hürriyet"ini 00 No. kâğıdından daha kolayca yırtıp helaya atabiliyor. "Hürriyet" kimin? Parababalarının. Zaten modern bir gazete, yüz milyonluk sermayeden başkasının işi değil. Bir de S.Y. azraili diktin mi başına Basının, sıkıysa Parababalarının hoşuna gitmeyen bir yazı çıksın.

Şimdi **"Hürriyet"** onların. Utanmadan şöyle yazıyorlar:

"Özerklik başına buyrukluk değildir."

"Üniversite özerkliği amenna... Bir dokunulmazlık zırhı arkasında Türkiye'yi bölmek isteyenlerin laf kalabalığına getirerek, Anayasa yolu ile giriştikleri bir tertiptir ve maalesef, ne Kurucu Meclis'in çoğunluğu ard düşüncelerin farkına varabilmiş, ne de Partiler uzun süre oyunun niteliğini kavrayabilmişlerdir."

"Ama artık takke düşmüş, kel görünmüştür."

"Çok vakit kaybettik anarşik olaylar yüzünden. Yeniden aynı ortama dönmemek için tedbirli olmamız gerekir."

Şu beş altı satır bütün bir Program. Bu programı kim düzüp uyguluyor? Sayıları 30'u geçmeyen milyoner firmalardan "Hürriyet" (12.5.71) gazetesi ve omuzdaşları!

Herif nerelere dek vuruyor? 27 Mayıs'ı kündeye getiren **Kurucu Meclis**'e ve O'nun **Anayasa** sına ve o "hile-i şerriye" sayesinde iktidara tereyağından kıl çekerce çıkarılmış, hepsi birbirinden aşağılık Parababalarının maskeli maskesiz **Partiler**ine dek. Bunların hepsi yanılmış. Kim yanılmamış? Daha doğrusu, tümüyle Türkiye'yi 10 yıl aldatmış ve "Anarşi"ye boğmuş durumda yanılmaz papa hazretleri durumunda kim kalmış? 3 Kuvvet Komutanı ile 6 Sıkıyönetim Generali. 35 milyonun içinden çıkamadığı durumu, şimdi bu 9 kişi bir kalemde dümdüz edebilecek!

Durum böyle gösteriliyor. Bu Kutsal Gücü o beş on kişi nereden bulmuşlar? Kimse bilmiyor. Onların yanılmadıkları nereden biliniyor? Hiçbir yerden, ellerine tutuşturulmuş zor ve silahtan. Madem ki zor ve silah onlarda, haklı da, yanılmaz da onlardır. E, 27 Mayıs günü de böyle değil miydi işler? Otuz kırk subayın kuvvet elindey-

di bir an için. Hak ve yanılmazlık da ellerinde sanılmıştı.10 yıl sonra bir de bakılıyor ki, meğer bu kimselerin Türkiye'ye çizdirdikleri sanılan rota, ülkeyi "Türkiye'yi **bölmek isteyenlerin"** pençesine düşürmüş. İşte buna develer gülmez mi? 1960 yılı 30 kişinin tüm yanıldıkları belli olmuşsa, 1971 yılı 5-10 kişinin millete alınyazısı çizişleri, bir 10 yıl sonra 3 kat, 6 kat daha yanılgın çıkmaz mı?

Bu mantık sonucu akla bile getirilmiyor. Ve bütün gözleri açanın "Anarşik olaylar" suçlusu, beş on genç yaka paça ediliyor. Şu ne ettiklerini kendileri de bilmeyen birkaç yüz çocukmuş **"Türkiye'yi bölmek isteyen".** Çocukların kafaları içine giren yok. Bilmiyoruz bölücü müdür düşündükleri. Ama, bir şey biliyoruruz, de Gaulle'ü alaşağı eden 68 Fransa öğrenci olaylarında, derin patlayıcı maddeler ne olursa olsun, onları fitilleyip ateşleyen planın görünmez uygulayıcısı, Amerika U.S. damgalı evren provokatörler örgütü CIA ve yerli-yabancı ajanlarıdır. Fransa gibi de Gaulle'ü çıkarmış, en uçsuz yetkilerle silahlamış bir ülkede bile, NATO'ya ve Dolar'a yan bakanlar, de Gaulle'ün "Demirperde" gerisinde gezindiği bir gün, önce allak bullak, sonra tepesi taklak getirilirse, **NATO** yetmemiş **CENTO,** o da az görülmüş **SEATO** ağları ile örümcek ağına düşmüş sinekten beter, kıskıvrak bağlanmış, bütün toprakları üsler, radarlar, füzeler, casus uçaklar ve onbinlerce yerli-yabancı ajanla kaplanmış, en ufak bir insancıl düşünce ve davranışa göz yumulmamış bulunan Türkiye'de mi CIA'nın parmağı olmaksızın kimseye soluk aldırılabilir? Ve bütün olaylar (ekonomik, sosyal, politik, kültürel) ,sömürge olma yolunda çığ gibi yuvarlanan bir ülkede, beş on komutan ile beş altı yüz öğrenci tarafından mı yaratılmış ve güdülmüş olabilir?

"Hür Basın", 35 milyon insanı ahmak ve bunak yerine koyup, işi o denli maskara ölçülerde yutturabileceğine güveniyor. CIA'dan başka kim, nasıl bölebilir Türkiye'yi? Bu gerçeklik akılların kenarına bile getirilmemek için, "Hür Basın"dan daha elverişli bir yaygara ve hokkabazlık yeryüzünde bulunamaz. Oysa "Anarşi"nin **bölücülüğü** en çok nerede toplanıyor? 50 yıldır Emperyalizmin, içli-dışlı parababalarına dayanarak kışkırttığı ve kundakladığı **"Kürtlük"** meselesinde toplanıyor. Üç tane Ankara kılkuyruğu, iki buçuk okunmaz paçavra "sol" yayınında, tam indikatörce ve provokatörce **Kürtlük** meselesine değer değmez, ülke yangın yerine dönmüşmüş. Öyle gösterilmek isteniyor. Ve ne yazık ki, aktör birkaç yüz öğrenci ile aktör birkaç General de gerçekten o düpedüz alçakça yalana inanmış, kanmış görünüyorlar. Yani, üç buçuk ateşli öğrenci de sahiden

marifet saydıkları o bölücülük işini kendileri yaptıklarına inanıyorlar, üç buçuk soğukkanlı General de bu işi öğrenciler yapıyor, biz önleyeceğiz kanılarında besbelli son derece samimi ve kararlıdırlar.

İşte oyunun bu kertesine insan dayanamıyor. Parababalarının 50 yıldır işlettikleri ve zaman zaman dehşetle deştikleri bu çıban, bir buçuk yılda üç buçuk çocuğun işi nasıl olabilir? Buna o çocukların kendileri en başta inansalar bile, suyun başında -hiç değilse- görünen üç buçuk yüksek yetkili General gerçekten nasıl inanabilirler? CIA'nın bütün gücü ve marifeti, hüneri burada, uykuda gezer kuklalarını göz göre göre çektiği iplerle dilediği oyuna kaldırır da, bu kuklalar kimin elinde bulunduklarını akıllarından bile geçiremezler. Geçirtmez ki eloğlu. Geçirtmemek için CIA her yıl 30-60 milyar Dolar (Türkiye'nin en az 15 ile 30 yılda 35 milyondan toplayamadığı parayı) harcayarak bu işleri tezgahlamaktadır. Görünürde iz, toz bırakır mı?

Ancak, Türkiye'de Kürtçülük meselesini kimlerin, hangi "sosyalistlere, niçin işlettirdikleri ara sıra başka amaçlarla ortaya atılan yazılarda sırıtmaktan geri kalamazdı ve kalamıyor. Türkiye'de Kürtlük meselesi, parababaları kumpaslarıyla başlıca iki kast güdülerek 50 yıldan beri işletilmektedir:

1- Türkiye'de hiçbir zaman en pis burjuvaca **Demokrasi**'ye bile soluk aldırtmamak;

2- Bunun için daima, a) Komünizm, b) Kürtçülük korkuluklarını her an, her yerde çan çalarak dolaştırmak...

27 Mayıs kayıntısı, bu ezeli ikiyüzlü taktiği birleştirmeye yaradı. Demokrasiyi kökünden baltalamak için, büyük yığınların şaşkın bakışları önünde, Sosyalizmi, Vatan ve Millet ihaneti biçiminde maskeli haydutluğa çevirtti. Bunu, bizim parababaları kendi başlarına güç kıvırtabilirdi. Dünya deneylerini bütün ayrıntılarıyla beyin tröstü arşivlerinde her gün silip parlatan parababalığı (yetmiş yedi buçuk Emperyalist ve geri ülke ajan örgütleri: Başta CIA'lar, Entelicens Servis'ler, ve ilh., ve ilh.'lar), Türkiye orjinalliğine en uygun biçimleriyle ortaya atmayı bildi:

A) Sosyalizm, bir gangsterliktir.

B) Bu gangsterlik Kürtlük yangını ile tutuşur. Bu oyunu öylesine sinsice, basamak basamak, her elemanı ve aracı ayrı ayrı sahneye koyarak oynattı ki, şimdi artık en objektif gizli verileri eliyle tutan en uyanık MİT generalleri bile, perde ardından bütün ipleri çektiren CIA'yı, bile bile zemzemle yıkamak ve savunmak zorunda bırakıldı.

Ancak olaylar olaylardır. Biz onları ne denli yerin altına itersek itelim, CIA, onlara bakan gözleri ne denli külleyebilirse küllesin, hiç umulmadık yerden meduzun başı, yahut kuyruğu kendiliğinden kendisini ele verir. Bunun en son ve aktüel örneğini, MİT'in, dolayısıyla CIA'nın oldukça usta organı **Milliyet** Gazetesi verdi. Şimdi artık parababalığı "Vatan kurtaran Şaban" rolüne girdi ya, kendi uydurduğu yalanın tehlikeli yanlarını budamak için nasıl **"Türkiye'de sosyalizmi dejenere etmekte"** olduğunu ve bunun **Kürtlük** probleminde ne anlam taşıdığını kendisi "bilginci" edalarla açıklamak zorunda kaldı. Parababası **"Hürriyet**"in yukarıda andığımız hayasızca martavallarını özetlediği aynı gün Mit'oloji organı **Miliyet**'te, "Düşünenlerin düşünceleri" sütununda, "MİLLİYETÇİLİK ve İDEOLOJİLER" başlığı altında, oldukça gerçekçi bir yazı çıktı. Yazının kendisinden çok daha önemli olan şey, yazarının kimliğidir. Yazarının adı, sanı ve gradosu, **"Prof. Dr. Kemal H. Karpat**"tır. Ne var ki burada ne, **"Prof**."luk, ne **"Dr**."luk önem taşımaz. Asıl önemli olan yan, bu **"Prof. Dr.**"un, o satırları kaleme aldığı sırada bulunduğu yer ve kat ve kariyerdir. İmzanın hemen altında "Prof. Dr. Kemal H. Karpat"ın öz kimliği şöyle açıklanır:

"Wisconsin Üniversitesi'nde Misafir Öğretim Üyesi"

Bu, besbelli CIA'nın seçip, parababalığının kale-kâbesi Amerika U.S. Üniversitesi'ne Öğretim Üyesi yaptığı Bay "Prof. Dr." bir numaralı problem olarak **Kürtlük** meselesini ele alıyor. Orada şöyle inciler dizilir:

"*Kürtçe konuşan Türkler'in sayısı 3 milyon civarındadır ki bu tüm nüfusun yüzde 8'inden azdır."*

"Kürtçe konuşanlar arasında önemli bir grup alevidir. Bunlar 1. Selim zamanında sünnilerin ve devletin baskısından kurtulmak için Kürt Beyleri'nin yanına sığınan ve zamanla kendi dillerini bırakarak Kürtçe konuşmaya başlayan Türkmen aşiretleridir."

Sonra: **"İlmi ve gerçekçi s>n>rlar"** içinde görünmek için, şu iki martavalı bize de "Lo, lo, lo" diyerek kabul ettirilmiş sayar:

"Cumhuriyet rejiminin baş davası (içten birbirine kaynaşmış olan) bu topluma, modern, çağdaş uygarlık seviyesinde bir hayat temin etmek olmuştur."

"Türkiye'de Kürtçe konuşanlar herhangi bir ayrıma tabi tutulmamaktadır. "

Gerçeklik ise, bu iki iddianın tam tersi değil midir? Parababalığı 50 yıldır Kürtçe konuşanları herşeyde en feci **ayr>ma tabi** tut-

makla, milletten kopuşmaya zorlamıştır. Ve Kapitalizmin **"böl ve hükmet"** bizantizmini bir sömürge ideolojisi biçiminde sürdüren eşitsiz gelişimini resmen **"Mahrumiyet Bölgesi Doğu"** teriminde özetlemiş, bütün Millet içinde özellikle Doğu'yu en gerici Ağalık sisteminde boğdurarak meşhur **"Çağdaş uygarlık seviyesi**nden uzak tutmaya önemle, bilinçle özen göstermiştir. Ve bugün CIA'nın at koşturduğu meydan olarak, Türkiye insanlarını böyle düşman kardeşler durumunda sömürmesine taban hazırlamıştır. Bütün o Prof. Dr. martavalları ortasında asıl ağızdan kaçırılan korkunç gerçek ise şöyle konur:

"Bölücü ve dar anlamda milliyetçi... düşünce ile hareket edenleri iki grupta toplamak mümkündür. Birinci grupta bir Kürt Devletinde ekonomik ve sosyal çıkarlarını daha iyi korumak isteyen FEODAL BEYLER ve ŞEYHLER yer alır (Hani ya "Çağdaş Uygarlık"? H.K.) İkinci grupta ise çeşitli sol gruplar içine sızmış, sosyalizm maskesi altında Kürt milliyetçiliği propagandası yapan bazı aydınlar yer alır."

"Netekim Irak'ta aynı yollardan giderek Kürt milliyetçiliğini savunanlar, Türkiye'de anti-emperyalist geçinenler, ilk fırsatta BÜYÜK DEVLETLER'DEN, bu arada AMERİKALILAR'DAN BOL BOL DESTEK almakta tereddüt etmemektedirler. AMERİKA'DA yayınlanan bazı DERGİLERİN ve KÜRT ÖRGÜTLERİNİN NASIL FİNANSE edildiği incelenmeye değer bir konudur.

Demek asıl **"Bölücü düşünce ve hareket"** nerede, **"nasıl finanse ediliyor?"** Amerika U.S. başta gelmek üzere Dünya **Finans-Kapital** anayurtlarında. 6. Sıkıyönetim Kralcığı ise neyi inceliyor? Türkiye'de o **"bölücü**"lüğü **FİNANSE** edenlerin Üslerini, Silahlı Kuvvetlerini mi? Hayır. Onları "inceleyecek" birkaç çocuğun içine sokulmuş CIA ve ilh. "BÜYÜK DEVLET" ajanlarını mı? Hayır.

"Reform Hükümeti" Reformu bıraktı, **"asayiş**"i tutturdu. A.İ. [Abdi İpekçi] bile dayanamıyor; **"Erim hükümeti, bir POLİS HÜKÜMETİ görüntüsünü almamalı"** (Milliyet, 12.5.71) diyor. Sıkıyönetim, trafik polisinin görevini kolaylaştırıp, çoluk çocukla kolcu kaçakçılık oynuyor. Parababaları Sıkıyönetimi bile 6 parça etmiş, ilişkilerini Erim'e vermiş...

Anladık; CIA'nın aleti olanları da kovalamalı. Ama o aletleri kullanan el öpülür de başa konursa, şu 2 milyon işsizler yurdunda, CIA her zaman bin bir yeni alet bulmaz mı?

18.5.1971 (Salı-5.30)

Halkı dünyadan bezdiriş, hep yalnız parababalarının mı işine yarayacak? Biraz **"Ceza, suçun türündendir."** (Elceza min cinsel amel)

Parababalarının vermeyecekleri yetki yok. İ.İ. [İsmet İnönü] Paşa sıkışınca hep onu söylemez mi? "Yapamayacağım şey yoktur!". Ne yapabilir öyle bir kararsız (girişimsiz ve çapsız) Altı Kulaç Beberuhi dediğimiz "avorton"- Napolyon döküntüsü? Bir avuç Modern ve Antika Parababasının, her ne pahasına olursa olsun, vatanı Amerika'ya uydu yapmak, Milleti Batılı Emperyalizme ortak-köle etmek bile hak rahmeti geliyor. Türkiye'nin Latin Amerika'dan geri kalır nesini bıraktılar? O da laf, Latin Amerika'nın **"Gorilleri"** (Gerici Generalleri) bile, ellerinde olmayarak halka yaklaşıyorlar. Bizimkilerin henüz **"yapmayacakları"** ne kaldı? Bilinemez. Türkiye'yi Endonezya **yapmayacakları** söylenemez. Belki de alttan alta onun hazırlığı içindeler. İ.İ. Paşa Maşaları "Çıkarım sokağa, halkı çetecilere saldırmaya kıştırtırım!" diye bağırmadı mı? Bağırmasına hacet yok. Onun **"Sokak**"tan ödü patlar ödlekliğini kim bilmez? O bir numaralı **"Sokak",** yani **"Halk"** düşmanı mı sokağa çıkacak? Allahı göstermesin. Onun "Sokak" ve "Halk" dediği, Bizans gününden beri her bahşiş sunana boğaz tokluğuna paralı-asker olmaktan başka iş güç bulamamış, kaldırım taşından daha kirli ve utanmaz olan ulûfeli kapıkullarıdır. Yetmiş yedi buçuk yabancı sermaye casusu bütün suların başını kesmiş. *İstanbul'un en lüks yeri: "Gayrettepe'de Toplum Polisi'nin yeni binasında ne istenirse var. 14 milyon 500 bin liraya alınan bina 12 kat. Asansörü var. Kaloriferi mevcut. Lüks bir sinema salonu ve lokantası en modern şekilde hazırlanmış"* diye yazmıyor mu Parababalarının 1 numaralı rezil provokatör tellalı, "Hürriyet" adını da en leş kenefe takan "Hürriyet" gazetesi, 17.5.971 günü?

İşte o **"Lüküs Hayat"** sağlanan "goril" yavrularının bir bölüğüne "sivil" giydirip "Komando" adıyla öğrenci yurtlarına saldırtmadılar mı? Bu Atom çağında Sen-Bartelmi katliamına kışkırtmanın

para etmediğini İ.İ. Paşa da, cinayet fetvaları verdiği tilki yuvasından dehşet içinde kalarak seyretti. Onun "Sokak" dediği, bu, en pis sokak çamurları içinden seçilmiş en soysuz paralı Kapıkulları idi. Onları el altından alçakça hazırlayıp sinsice göz kırpa kırpa kışkırttığı halde ne gördü? O "Sokak" ve "Halk" adını verdiği ve **"Lüküs hayat"** cenneti vaadederek aylıklı Sivil Savaş askeri yaptığı zavallı paçavra proleterler bile kıvıramadılar. Gerilerinde Ordu Silahı, ardlarında resmi elbiselerini çıkarmamış Polis kılıklılar, kendilerini "Halk" diye öne, öğrencilere saldırmaya iteledikleri halde bile, iki buçuk derme çatma hava fişeği ile kendilerini savunan bir avuç gence saldırmayı, arslan yatağına girmekten daha korkunç buldular. Ve din, iman, minare, ezan kışkırtmaları ile tempo tutulduğu halde, "sivil aylıklı asker" "Komando ülkücüleri", eli kolu bağlı genç kızların coplanarak sokuldukları polis arabası karanlığında bacakları arasına el atmaktan daha "namus koruyucu", "vatanperverlik" cesareti gösteremediler. Resmi polisin onu bir tek genci sille tokat kan içinde sürüklerken, ona gidip bir it tekmesi atmaktan daha gösterişli ve maaş-ikramiye artımına elverişli davranış ellerinden gelmedi.

Ondan sonra "Sokak" ve "Halk" adı bir daha ağıza alınamadı. 27 Mayıs'ın **"Paşa bırakmamak"** gereğini düşünmüş olmasını bile affedemeyen üç beş amelmanda [iş göremez] "hırs-ı piri"li, yaşlılık bunaması yerli malı "Goril"i, uzun yıllar CIA tezgâhından geçirttiler. Sirk hayvanı gibi "eğittikten" sonra, Şark kurnazlığı ile, gençlere karşı **"Ordu"** imişler gibi genel saldırıya kaldırttılar. Türkiye'yi Endonezya yapmak istemiyor değiller. Şimdiye dek henüz yapamadılar. Önümüzdeki günler ellerinden gelirse bunu yapmak, onlar için Mac Mahon Nemrutluğu'nun en yüksek Saltanat rütbesi ve en yağlı gizli ödeneklerle en dolgun emeklilik garantisi, hiç değilse umududur. Bu maaş, apartman, hususi otomobil için, Şirket **"hakkı huzur**"u (ki onlar buna sadece, Paşa Babalarının parababaları ağzıyla: **"HUZUR!"** diyorlar, **"Asayiş"** diyorlar), onun için elbet "Yapamayacakları yoktur." Ve ellerinden geleni arkalarına koymuyorlar. Şimdiden küçük ölçüde bir Endonezya katliamı tecrübesi içindeler. Artık Abdülhamit jurnalciliğini gölgede bırakan provokasyonlarla en demokratik palyaçoluğa kanmış veya öyle görünmekte çıkar bulmuş olanlar ve olmayanlar üzerine dahi **"raporlar"** kimbilir nasıl yağıyordur? Ve her adı ge-

çen, en az 30 gün "Gözaltına" alınıyor. Geceli gündüzlü baskın yapan tüm paslı Devlet Makinesi, rüşvetçi-irtikapçı karıncalanmalarına bakmaksızın insan avcılığına çıktı. Arkasından ne geleceğini kim biliyor? Başta CIA Efendileri gelmek üzere, hiç kimse!

Ötede, aynı günlü, aynı Parababaları **İstibdat**ının en kepaze paçavrası **"Hürriyet",** birinci sayfasını kaç 36 puntoluk 3 sıra harflerle doldurmuş: **"İSRAİL BAŞKONSOLOSU, GÜPEGÜNDÜZ EVİNDEN KAÇIRILDI!".** Ve çıldırıyor Parababaları Vatan ve Millet hâini uşakları, o bir avuç çoluk çocuğun ele avuca sığmayışı önünde. Rezil oldular Halk ve Dünya önünde. Bu toprağın, kendilerine Cennet yerine Cumhuriyet adanmış gençlerini, 12 kişiyi bağlayan, **"Başkonsolosu tabanca kabzası ile yaralayan" "Silahlı 4 kişi**"yi, bütün Radyo ve Reklam yayınları ile kanun dışı Kanlı **"Zorbalar", "Haydutlar"** olarak "kamu oyu" dediği şey önünde kötüleyeyim derken, ölçüsüz büyütüp tehlikeleştiriyor. "Yapamayacağı şey yoktur!" Parababalığının. Ama, Millet içinde bir avuç vurguncu-soyguncu çete azınlığında kalışından gelen aczini ve şaşkınlığını gizleyemiyordu. Lâtin Amerika Gorillerini fersah fersah aşarak, Endonezya Sen Bartelmi'leri hülyası içinde, düşmediği azgınlık ve sarhoşluk bırakmıyor. Cinayetlerinin korkusunu, törenler ve tıngır mıngır "Türküler ve oyun havaları" zırıl zırıl çaldırılarak örtmek istiyor.

"Türk Milleti tarihinin hiçbir devrinde hainlerin ve gafillerin yanında bırakmamıştır." Atatürk'ün "Ya İstiklâl, ya Ölüm" parolasını, "Sıkıyönetim tedbirlerini Millet'in vicdan muhasebesi yaparak Devlete yardımcı olmaları" mı isteniyor? Ne zaman? Türkiye dört başında Amerikan üssü yapıldığı gün!

Ya o güvenilenlerden biriciği olsun gerçekten halkı seven kişiliğini yitirmemiş bulunursa? Bundan korkmuyorlar mı Parababaları? Korkuyorlar. İt gibi korktukları, ezelden beri ebedi Sıkıyönetim altında bulunan Türkiye'nin tümü için bir tek "Sıkıyönetim Komutanlığı" yakıştırmamış olmalarından belli. Sıkıyönetimi 6 parçaya bölüyorlar ki, içlerinden biri "Yeter!" dese, ötekileri ona karşı işletecekler. Bu antika Bizantizme güveniyor gibidirler.

Ya güvendikleri dağlara kar yağarsa? Ya korktukları başlarına gelirse? İşte o zaman, moruk sihirbaz canavar kocakarı acuzelerinin küp küp üstüne göğe dek yığıp tepesine çıktıkları, çok sağlam

bir Babil Kulesi kendilerini Allahla yakın kıldı sanırlarken ne olacak? Alttaki küplerden biriciği çekilince seyreyleyin gümbürtüyü! Fosillerin bütün büyücülükleri, muskacılıkları, sihirleri, kerametleri kendi kutsal kurnazlıkları, ikiyüzlülükleri, hainlikleri ile birlikte gümbür gümbür gidecek. Bundan, onlar da korkuyorlar. Geceyarılarından sabahlara dek her saat başı bir ölüm kanunu daha fırınlarken, saklayamadıkları ürküntüleri ve telaşları budur.

Azıcık olsun, şu Yeryüzü'nün en geri kalmışı yaptıkları ve bıraktıkları toprakları ve o toprakta Etiler çağının köleliğini yaşattıkları, şu iler tutar yeri kalmamış zavallı fakir halkı, davar sahibinin sığırını düşündüğü denli olsun düşünmüyorlar mı? Düşünmüyorlar.

Düşünemiyorlar. Uluslararası Parababalarının binbir masonik kasap dükkancılığı, hepsini inanılmaz kertede afsun tafsunlamış. Tarihte bütün benzerleri, Firavunlar-Nemrutlar gibi, bütün başı göklere ermiş Bâbil kuleleri gibi, öyle yıkılacaklar. İnsanca yaşamadılar. Gorilce can verecekler.

Ne yazık ki Millet çekiyor. Ne mutlu ki Türkiye'de de, bütün vurgunculuğuna rağmen, Kapitalizm bir modern İşçi Sınıfi yaratmaksızın soygun yapamadı ve yapamaz. "Genç Türkler" geleneği, geçen yüzyılın **"Şairane"** atmasyoncu hafiyeliği yerine, halka inme yoluna hızla giriyor.

Geri kalan, hep domuzuna ve tüm boşuna cellatlıklardır. Biraz daha kazsınlar koca bunak köstebekler, biraz daha kazsınlar. Kendi kazdıkları kuyuya kendileri düşecekler. Hem bu sefer, 27 Mayıs gibi Yassıada'da yaz mevsiminde güneş banyosu yapıp, içlerinden birkaçını fidye vermekle savamayacağa benzerler. Azmettikleri amaç o. Daha şimdiden, gizli tarikat yolcularının yabani orman derinliklerine sığındıkları gibi bir kaçınılmazlıkla, Türkiye'nin yüzeyini aydınların **Maki**'si durumuna getirdiler. "Silahlı Halk Savaşının geveze özentilerinden mi dehşete kapılmış görünerek, 27 Mayıs'ın bile uydurma Demokrasiciliğini bir vuruşta yok etme hırsına atıldılar? Aldıkları sonuç ortada. Bütün satılmamış düşünür insanlar, bir daha iyi düşünme duvarının dibine itilip kıstırıldılar. İş tam "Şirazesinden çıktı". Oyun sandıkları, oyuncakları diriltiyor. "Demokrasi" mi? Onu Parababalarından beklemek, ölü gözünden yaş ummaya benzer. Onların tek güvençleri, zorbalıktır. İstediğin şalla ört, altında yatan meduz, 7 başlı ejderha parababalığı zılgıdı, kanun manun

dinlemez. Ciğeri beş para etmediğini kendi eliyle ilan ederek evrene maskara yaptığı Parlamento'ya, Anayasa adına Anayasa'yı tepeleyen her kanunu her saat başı zincirleme çıkarttıracaktır.

Sıkıyönetim Mahkemeleri mi? İstiklâl Mahkemeleri, Türkiye Halkı ve Ordusu başbaşa vererek kanlı İstikâl Savaşı'nı yaparken etkili oldu. Sen gâvuru al, fol yok, yumurta yokken **"Vatanın Harim-i İsmeti'ne"** [kutsal ocağına] sok. Halife Sultan'ın kabahati ne idi? Türkiye en ulu Evren Emperyalist Savaşı'na zorla sokulduktan sonra en büyük yenilgisine uğramıştı. Gâvuru, Halife ne ile durduracaktı? Şimdiki Efendilerimizin öyle yüzeyde bir Saltanatlı muazzeretleri bile yok. Türkiye'yi bile bile, sinsice yabancı Emperyalist istilasına uğrattılar. "Kazandık" diye bağırıyorlar. Sıkıyönetim veya Mahkemesi bu yıkılışı önleyebilecek mi? Tersine. Şimdi görünen köy, o yıkılışı ve teslim oluşu, biraz da derinleştirmek ve kesinleştirmek doğrultusundadır. Öyleyse? Türk Ordusu'nu yeniden Mütareke yıllarının ak sakallı, müzelik, naftalinli sandıktan çıkarılmış gardrop Paşaları emrindeki **"Kuvvayi İnzibatiyye"** durumuna getirebilirler mi? Getirseler bile, İstanbul'daki **"Kürt Mustafa Paşa Divan'> Harbi",** Anadolu'nun **"İstiklâl Mahkemesi"** yerine geçebildi mi?

İşte, geniş Türkiye Halk yığınları bu durumun bilincinde olmasa bile, altbilincinin alacakaranlığı içinde, Parababalarının bütün yaygaralarını, susuz bataklığın kursağı çatlamış kurbağalarını dinlerce en sarsılmaz ilgisizlikle **"dinliyor"** denilemez. Hiç dinlemiyor. Bırakıldığı ölüm karanlığı ve yoksul yalnızlığı yüzünden, öyle zibidice karakuru vakvaklamalarını dinlemeyi aklının kıyıcığından olsun geçirmiyor. Bir lokma kara ekmeğini taştan çıkarabilecek mi? Çoluk çocuğuyla içinde çılgına döndüğü işsizlik cüzzam illetinden kurtulma umudunu besleyebilir mi? Halk, orasını bile doğruca düşünebilme olanaklarının topundan karantina altına sokulmuş bulunduğunu **anlamak** da söz mü, anlamak şiddetle yasak. Şöyle böyle **sezer** gibi oluyor ve boş veriyor, Türkiye'yi yabancı Parababalarıyla ortaklaşa baba miras çöle çevirmiş yerli batakçı bataklık kurbağalarının, karanlık gecede kendilerini sigortalı sanan mangır etmez vakvakalarına. Ne halleri varsa görsünler. Halka mı sormuşlardı, Yurdu bu duruma, Dolar esirliğine, 2100 yılına dek ödenmez kaynayan borç katran kazanına sokarlarken?

"Ordu" mu ellerinde? Adam sen de. Ordu da Halk Çocukları'nın CIA'ca en sonsuz **"Gözaltına"** alınmış bir parçası değil mi? Essultan, İbn'is Sultan, Gaazi Haakan Mehmet Vahidüttin Hân da, Mustafa Kemal'i dünyanın bütün yetkilerini vererek, Anadolu'da "Şûralar" adlı kurumları yok etmeye gönderirken, bütün Osmanlı Türk Orduları'nın "Bil irs vel istihkak" [atadan kalan ve hakedilen] egemen Başbuğu, hem de **"Allah'ın yeryüzündeki Gölgesi"** olarak eşsiz Başkumandan değil miydi? "Gün doğmadan meşiyme'i şeb'den neler doğar?" demiş çökkün ve batkın Osmanlı bile **"Güneş doğmadan gecenin lohusalığından neler doğar?"** Onlar halâ, vurdumduymaz sağırlığından sonra gözlerine de perde inmiş, bir zamanki "Değişmez Şef'le fiskos ederek Milleti kurtaracak, "Böö!"lerden medet umuyorlar. Diyalektik halkın bezgin ilgisizliğinden niçin devrimi yararlandırmasın?

21.5.1971 (Cuma)

(26 Nisan'dan beri Sıkıyönetim)

Şu Demirel'i, hadi ben de ağzıma alayım. Adamın fazIa günahına girmemeli. Yahut, bütün ötekilerden, ne daha önemli, ne daha önemsiz saymamalı. Çünkü kukla olmakta hepsi için **"Âzâmi Müşterek**"leri ortada. Hepsi, bir avuç modern ve antika **Parababalarının** çektikleri iplerle oynamakta kusur etmiyorlar. Yalnız, çorbaya katıldıkları ölçüde, aşırıca ve eksikçe bostan korkulukluğu yapıyorlar. Tepeye çıkartılan bir veya iki kişi, korkulukluğunu az çok seziyor. Sivriltilmeyenler, hâlâ kerameti kendilerinde sanıyorlar. Türkiye oy davarının yüzde 50'ye yakını mı kendilerine sürülendiriliyor? Onlar bunu, kendi falan "Akıl"ları veya filân "Davranış"ları yüzünden "becerdiklerine" gerçekten inanıverip, etmedik taklak bırakmıyorlar. En sonunda, "Kart"lıkları eskiyip kullanılmaz hale gelince, "hiç beklemedikleri mi oluyor?" Doğrusu: **"Her gün bekledikleri**"ni B. Sülü Grup toplantısında anlatıyor:

"*Maksat suçlu aramaksa, ben bundan gocunmam. Suçluyu her zaman arayabilirsiniz. Bu çok kolay. Şimdi teker teker saysak, 12 Mart olayını ortadan kaldırır mı bu?*"

"12 Mart Muhtırası'nın münakaşasını yapacak değilim. Bir emr-i vâki olmuştur. Emr-i vâkiye karşı konulmaz, uyulur. Darbe olmuş, alkışlayıp, çok iyi olmuş demek şart mı?"

Tepedekiler, iplere ilk elden bağlandıkları için, perdedeki kuklaların kimlerce, nasıl oynatıldıklarını, -cahil halk gibi- tam bilinçle değilse bile, bilinç altıyla az çok seziyorlar. Başka olaylar için söyleyecekleri, 12 Mart için de doğrudur. "*Demirel'i alaşağı edeceklermiş haberi hergün gazetelerde çıkarsa, ben bundan gocunmam*" diyor "Sülü Çoban". İçinde yuvarlandıkları politika fatalizmini [kaderciliğini] az çok anlatmaya çalışıyor. Demek istediği açık:

"- Biz oynadık mı? Hayır. Bal gibi oynatıldık. Yerimizde kim olsa böyle oynatılacaktı. Eskiyince, hadi süprüntü tenekesine. Gelsin yenisi.

"İşte bu oyunun sahneleri 10'ar yıllık süresi belli olan bir piyestir. Menderes 10 yılda asıldı. Biz (Çoban Sülü olduğumuzdan) **"emr-i vakiye uy**"duk. Hiç değilse kellemizi ve kellelerinizi kurtardık. Bu da mı kabahat?"

Beş buçuk saat süren söz ishali ile (elini demir sanmış) Süleyman Bey yalnız o gerçeği anlatmaya çalışıyor. Dinleyen kim? "Akıl" ve "Anlayış"larına pek güvenen ikinci, beşinci kerte politika kuklaları değil. Onlar hiç durmadan şöyle konuşabiliyorlar:

"Bize daima Ordu Cumhuriyet Hükümeti'nin arkasındadır denildi. Ama bu arada, Kumandanlar toplantılar yapıyor, Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı mesajlâr yayınlıyorlardı. Bütün bunlar alarm zilleriydi, ama duyan olmadı." (Zonguldak Senatörü Ahmet Demiryüce)

"Tedhişle, korkuyla bir topluluk ***YUMRUK GİBİ SIKI*** *duramaz. Nerelerde HATA yaptık, bunu tesbit edersek, o zaman anlayışla, gönül beraberliği ile* ***YUMRUK GİBİ SIKI DURMUŞ*** *oluruz."* (Ankara Milletvekili Aydın Yalçın)

Bütün bu **"Demirel"** karşısına çıkmış ya da çıkarılmış **"Yalçın-Demiryüce**"ler, boyuna o toy felsefeleri bilmeden geveliyorlar: "Biz oynatılmadık, oynadık! Demirel oynamayı bilse, başımıza bu işler gelmez, kalp akçaya döndürülmezdik. Suç Sülü'de! Alaşağı edin keratayı!"

Sülü ise, tam bizim alaturka kasaba Tefeci-Bezirgan Hacıağa tipinin Finans-Kapital mihrabında secdeye kapaklandırılmış, fırın kapağı kadar pişkin, Kurt Dereli Çoban Mehmet kadar piknik pehlivan. Ringe nasıl çıkartılıp, nice sonuna dek itile itile oynatılmış bulunduğunu unutamıyor. Silahdar'ın akılları havada oynak Yeniçerilere söylediği gibi, "Bre yoldaşlarım!" diyor, AP Meclis Grubu "Karga Derneği"ne. "Bre yoldaşlarım, sayıyla kendimize gelelim":

"Bugünkü Bakanları dışarıda bıraksaydık, sonra kim itimat ederdi bana?"

Çoban Sülü'nün kişicil tekel gerekçeceğizi bu. Adam mı bırakılmış memlekette. Göbeği çatlayarak 20 kadar Saksağan çeneli, Ağaçkakan beyinli Bakanı zor bulmuş. Ve herkes yalnız Kakan-Bakan-Hakan olmak için sıraya dizilmiş. Buna can mı dayanır? CIA'nın umurunda değil. Faşizm istiyor. Ya Komutanlar? Birini atsan leyleğin yuvasından, panik çil yavrusu gibi dağıtacak sürüyü. İşte CHP'nin Güven Partisi, işte AP'nin DP Partisi. Ne var, bağ? Hangi prensip, politika kuklalarını Ana-İktidar, Baba-Muhalefet

ve ilh. Partilerine bağlamış ve bağlayabilir? Çıkar. E, **"herkes"** çıkarını ister. Kim ölçecek üç buçuk Parababalarının gizli masonik tarikatlarında, Londra ve Washington **"Maşrık'ı Âzam"**lıklarında kimi yıldırım çabukluğu ile değişen esrar parçalayıcı susar kumkumaların, temyizi bulunmayan idam kararlarını ve başdöndürücü Finans-Kapital dolaplarını? Sonra nerede kalır Sülü'nün politika sürüsüne yakıştırılmış çobanlığı?

"- Tüh! sana. Güdemedin üç buçuk Hacıağa kırması davarı ve de kıl keçiyi..." demezler mi adama?

Sülü Çoban, niçin kurtları tutamayan bekçi çoban köpeklerini değiştiremediğini, başından geçtiği için, olduğu gibi böyle açık seçik koyuyor. Ha Hacıali, ha Alihacı. Kimi getirse Bakanlığa, Sülü'nün elinde görünen, gerçekte Finans-Kapital'in Uluslararası karanlık dehlizlerinde ve CIA-Entelicens Servis gibi sınanmış kumpas ve provokasyon mekanizmalarının ağlarıyla her an başka yönde planlanıp işletilmek üzere, kimi çekilen, kimi itilen kara ve karanlık politika ipleri ile oynatılmayacak mı? Turhallı, hepiciği bir halli. Hangisini atar, hangisini tutarsın? Hem niçin? Neye yarayacak o mezardan ölü kaldırıp fincancı katırlarını boşuna ürkütmek? Turhallı, hepsi bir halli olduktan kelli. Bari kol kırılsın yen içinde.

Sülü'nün ve teker teker Bakanlarının özel kişilikleri dışında dişe dokunur objektif, **som gerekçe**ye gelince, o hepsinden farklı ve unutulamayacak kertede yakın, çünkü, hem de yürekler acısı yakıcı olay oportada en kör göze nasıl batmıyor? Süleyman B. B, (Bacanak-Bey) çeliklenmiş sandığı **"Demirel"**ini, en berbat tütsülü **"Kömürel"**e çeviren gündelik serüveni nasıl unutsun? Hem de Zonguldak maden kömürü değil, en odunluğu üstünde "Devletleştirileceklerden bayağı **"linyit Kömürel"**in nice "Baba bir hırsız tuttum"a çevrildiğini. "-Al gel!- Gelmiyor. -Koyver!-Gitmiyor.""İktidar atlıkarıncasında, gösterişlice düşürülünceye dek baş dönmeleriyle her gün bir başka öğürtü ile kusturulduğunu, neden, şu kendilerini ahım şahım bülbül sanan Grup ve Parti kargaları kavrayamıyorlar. Çobanları Sülü, AP iktidarının, nasıl Grup kargalarını bile ürkütemeyen bir Bostan Korkuluğu İktidar olarak "Büyük Meclis"in bitpazarı sahnesinde ister istemez, en son "neyrengi noktası"na gelininceye dek "Askeri Müşterek" Leylâsını arayan çöl kaçığı Mecnun'a döndürüldüğünü, alı al, moru mor, şöyle özetliyor Grupta:

"*Şimdi Meclis'e getirilen Kanunları biz de getirdik. Anayasa değişikliğini getiremedik. Getirseydik, hürriyetler gidiyor avâzesiyle*

(çığlıklarıyla, H.K.) bizi BOĞARLARDI. Bütün faturaları biz mi ödeyeceğiz?"

İşin besbelli içyüzü bu. Demirel, sadık ve uslu bir Amerikan Şirketi seyyar tellalı gibi, politika bezirganlığının sepet sepet alışkanlıklarını dile getiriyor.

"Sahnemiz sahte **'Faturalar**la dolu. Onların sahteliklerini, içinizden hiç değilse ben, kendi elyazımla ve alınyazımla hazırlamadığımı biliyorum ve görüp duruyorum. İmdi, sahteliğini bile bile, bana da imzalattırılmış **'Hürriyet'**faturalarının hesabı, benden mi sorulacak? Ben o zaman, Türkiye'ye sürülen ve davar oylarıyla sürümlendirilen 'fatura'lardan hiç birinin doğru olmadığını gözümle görüyor, elimle tutuyorum. 'Ne olur, şunları yenileriyle, daha doğruca görünenleriyle değiştirsek?!' dedim kaç kez. Az mı Kanun getirdim 'Yüce Meclis'e? Üstüste yığsanız, tepesinden aya el uzatılabilir. Az mı **'Kızılca** kıyametler' koparıldı: 'Demokrasi'nin kılına dokunduğum için?"

-Neden be birader? Ben Devlet değilsem bile, hükümet değil miyim? Hürriyetlere dokunduğum **"avazeleri"** ile, en dişe dokunur parçası olduğun **Devleti,** kurduğun, hem hepsinin **"meşru**luğuna" parmak bastıkları **Hükümete** karşı çıkardılar. Yalnız onca mı? Tut ki, 27 Mayıs Anayasası, Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Yargıtay ve daha ne **"Tay**"lar çıkarmadılar karşıma? Eyvallah ettik. Bilmiyoruz ki ne isterler ve tüm nerelerde, kimlerdirler? Bütün "Bağımsız Türkiye Devleti"nin dörtyol ağızlarını ve subaşlarını sağlam kesmişler. **"Devlet**"e boynumuz kıldan ince diyelim.

-Ya, ta tepesine çıkarttıkları, **"Baş**"ına bir şişman kavuk gibi geçirttikleri Hükümet'e sözüm geçti mi? "Hay'ya alesselâ!" Beş vakitteki tüm Türkiye müezzinleri gibi, hep "Allahu Ekber"le başladım, bitirdim: **"Tanrı Uludur!"** Siyasi ezanlarının göbeğinde hep göbek çatlatan kalkalelerle: "Hay'ya alesselâ" (Haydin namaza!), "Hay'ya alelfelâh" (Haydin kurtuluşa!) diye böğürdüm. Dinleyen oldu mu? İki buçuk kıçı kırık velet, resmen "Silahlı Halk Savaşı ile bu Devlet Yıkılmalıdır, bu Ordu Parçalanacaktır" çığlıklarıyla aylarca Üniversite kürsülerinden "Maoculuk" ettiler. Baktım, Devlet elimi kolumu bağlamış. Alenen "Yapsınlar, etsinler. Lafla peynir gemisi yürümez" demek zorunda bırakıldım. Herifçioğlunun, daha Filistin Komandoluğuna gider, gelirken ettiklerini, edeceklerini öğrendim. Dokuz Ağırcezada doksan suçu dosyalanmış. Aranıyor sözde ve bulunamıyor sözde. Neredeyse ben kendim bile, Hükümet Başkanı olarak ka-

nacağım. Herifçioğlu geldi. Ankara'nın göbeğinde, Ortadoğu Üniversitesi'nin numarası belli odasında, botlu bacaklarını masa üstüne koyarak, sabahtan akşama dek, kızlı, oğlanlı sürü sürü gence geçit resmi yaptıra yaptıra, müslüman dini aşikâre Gerilla karargâhı kurdu. Bizim "Hay'ya alelfelâh: Haydi **Kurtuluşa"** ezanımızdan daha açık seçikçe, Mısır'daki Sağır Sultan'ın işittiği yaygaralar koparark **"Halk Kurtuluş Ordusu!"** reklamını yaptı. Benim elim, ayağım, polisim, jandarmam uyuyor mu? Kımıldasalar bile, bir kaç üniversiteli tazeye kaş göz arası sarkıntılık edip rezil olmaktan öteye geçemediler. Benim haberim olmaz olur mu?.. Daha ağzımı açarken:

"-Sakın ha dediler. Anayasa var!"

Demek **"İyi saatte olsunlar"** Parababalarımızın Babayasalarının **"Eşref saatleri"** gelmemişmiş. Öylesine ki, genç genç, tüysüz, tümürsüz, "Kastrocuk"ların, "Che Guevaracık"ların, "Mariguellacık"ların çeneleri, şakakları kıldan, favoriden, sakaldan, bıyıktan geçilmez hale geldi de, çocuklar bile inanıverdiler. Yürümeye başladıkları gündenberi hepsini Amerikan gangster filmleriyle, sokak kaldırımlarını dolduran Amerikan Mac Carthy'ci, Ceymis Bond resimli-romanlarıyla "o biçime" biçimlendirtmedik mi? Eh, o Amerikan yeni sömürgecilik öğrenimi ve eğitimi ile tam "benzettiğimiz" çocuklar, azıcık düşünmeye dadanır dadanmaz, hemen Lâtin Amerikan Prononçiyamentocu davranışları, romantik Fransız Harika Çocuk gerilla yazarlarının inbiğinden süzülmüş **"Mao-zedung Düşüncesi!"** olarak bayraklaştırıverdiler."

"-Öyle ya. İşte hiç kimse kendiciklerine birşeycik demiyor. Bu oyun güzel oyun. Hem **"Marksizm-Leninizm-Maozedung Düşüncesi",** hem o saat "Köylerden şehirleri zaptetmek üzere (atıl kitle: İşçi-Köylü ötesi) Şehir Gerillacılığı. Beğen beğendiğini. Bir kaşık ondan, bir kaşık ötekinden. Olur, en mükemmel Abra kadabra el çabukluğu, son sistem, Balkanlarda bir tane **"Devrimcilik"** sana!.. Delikanlılar işin kolayını öyle gördüler. Baksana. **Ana**yasa dağ gibi. **Baba**-Devlet ise yalnız "Devrimci" kuzucuklarının üzerlerine kanat germek için yaşar. Varsa, yoksa, bugünden yarını bekleme. Öğle üzeri, olmazsa akşama varmadan bas Bankayı. Al 40 bin, 100 bin liracığı. "Aydınlıktan yana değilsen, geceyarısı sinema dönüşünü bekle. Kaldır milyoneri dağa. Yap pazarlığı. Git milyonerin yazıhanesinde otur. Telefonla arana arana, istediğin parayı getirt. Vur 400 bin liracığı. Kap kaç Amerikan Zenci çavuşunu apar topar, "Olmadı, baştan!" diye koyver. Al eline

kalemi, **"Halk Kurtuluş Ordusu"** adına, yaz başına geleni ve gelmeyeni. Bas teksir makinasında. Bir tane de kız çocukcağızı ile TIRT katına gönder. Kendi kendini "Kamu Oyu"na sergile. **"Mertlik"** öyle imiş. Biçare "Ömer Ayna"ya, 1. Sıkıyönetim Savcısı böyle dedi. Fransızca bilmezsen, Türkçe **"Mert**"lik buymuş. **"Mert"** ol evladım. Bu **lazım** Kamu Oyu'na. İçini dışını dök. Korkma Demirel'den. Onun "defteri dürüldü". Sen yeni defterlere yazılacaksın. Profesörlerin profesörü, Doktorların doktoru Kandıra'lı Erim'lerin defterine. Bilemedin, sol Teknokratların defterine..."

B. B. Süleyman Demirel AP Grubunda bunları düşünüp söyler gibi konuşuyordu. Beş altı saat başka ne konuşsun adam? Haklı. Demirel de haklı, zılgıtcı çocuklar da haklı. Alacakları görülecek. "Hak'ları inkâr edilemez. Onlara öyle **"lâzım"** denildi, "lisân'ı hâl ile". **Kim** dedi? Söylenir mi hiç? Demirel de, **"Bizi boğarlardı"** diyor. **Kim** boğar? İşte orasını, ne çocuklar, ne Süleyman Bacanaklar diyemezler. **"Söylemek"** için bir şey; önce iyi **"bilmek"** gerek. Ayrıca **"yürek"** ve kabacası **"büzük"** de gerek. Çocukların bilgileri ve yürekleri bir yana. Bak Sülü Bacanak söyleyebiliyor mu? Sıkıştırılınca çokça, "alâmeleinnas" [herkesin önünde, açıkça] şöyle haykırıyor:

"-Herşeyin kabahatlisi ben miyim? Meselenin bazı sırları vardır. Başbakanken bazı sırlar tevdi edilmiştir. Öğrendiğim bazı şeyler benimle beraber mezara gidecektir. Herşeyi burada söyleyemem."

Çocuklarsa, her şeyi yüzeyde onlara gösterildiği gibi alıyorlar. Balığın, oltadakini iştah çekici yem sanışı. Parababalığı sana oltanın çelik iğnesini gösterir mı? Seni avlayıncaya dek, hep yumuşak yanları sunar. Dilediği yere kendi ayağınla geldin mi, getirildin miydi, zıpkını yersin. Parababalığının bütün gücü, her işini farmason "sırrı" biçiminde, hep olduğunun tersi imişçe yapmasından ileri geliyor. Demirel görmedi mi? Koca Amerikan Milletinin seçimi ile şartsız kayıtsız iktidara gelmiş Kennedy bile, en sarsılmazlık güvenci içinde açılarak, güpegündüz kurşunlanmıştır. Kim vurdu? Gel de bul. Parababalığında **"bazı sırlar"** mezara **götürül**mezseler, mezara **götürürler.**

O sırları, ne Sıkıyönetim Komutanlarının, hele ne de Sıkıyönetim Mahkemeleri'nin bilebileceklerini düşünmek bile gülünçtür. Burjuva **"Devlet Adamlığı"** denilen şey budur: Her şeyden önce **"Bilmemek".** Bildiğini de bilmemek, bilmediğini de bilmemek. **"Şeref"** sözcüğünün maskesi altında bu **"Sır"** saklanır.

21.5.1971 (Cuma-Öğle Sonu)

"Bazı sırlar" var. Bazı **"sır olmayanlar"** da var.

Derinlerin derinlerinde alabildiğine biçimsizleştirilerek saklanan **"Bazı sırlar",** sosyal "sır"ların en büyüğü, Demirel'in şöyle bir uçcağızından sezer gibi olduğu ve mezara götürmeye azmettiği **"sır",** Genelkurmay Başkanı'nın, Amerika'da kalın barsağını almalarından kaçmış bulunmasına rağmen, izini tozunu belki, kendisini hiç görmediği muhakkak olan **"sır",** Kuvvet Kumandanlarının izini tozunu da herhalde göremedikleri **"sır",** her emperyalist Anayurt ve sömürge gibi, Türkiye'de de en ufak bir tülle peçelenmeye dahi gerek görmeksizin açık açık kol gezen "sır"dır.

Bu **"sır",** genel olarak, 123 yıldan beri "peçesi" yırtılan, maskesi acımaksızın düşürülen İşveren Sınıfı'nın, **"Sınıf Egemenliği"** adı verilmiş, olağanüstü kör körüne, parmağım gözüne besbelli içyüzüdür. 1971 yılında, bu **"sır",** özel olarak **Uluslararası Parababalarının** her yerde kıyasıya ve her gün uyguladıkları **Uluslararası Sınıf Egemenliği** tekniğidir. Kapitalizmin 19. yüzyılda Sınıf Egemenliği tekniği az çok **"Milli"** idi. 20. yüzyılla birlikte, hele I. Emperyalist, hele hele II. Emperyalist Evren Savaşı'ndan sonra iyice suyun yüzüne çıkmış bulunan Sınıf Egemenliği tekniği, adamakıllı **"Uluslararası"** olmuştur. NATO'lar, CENTO'lar, SEATO'lar, Ortak Pazarlar, Avrupa Ekonomik Birlikleri, Parlamento Birlikleri, Dış Bakanlar Organları, Uluslararası Para Fonları, Birleşik Milletler, vb. daha ne maydanozlu köfteler, hep bir sınıfin, kapitalist sınıfının Uluslararası **Sınıf Egemenliği Tekniği**'nin bin bir çeşit dış yüzleridir.

Bu **Sınıf Egemenliği Tekniği**'nin dış yüzleri, **"Uluslararası Barış ve Anlaşmalı Andlaşmalar"** gibi formül maskeleridir. Modern Parababaları (Finans-Kapital) artık bir Millet'in içinde tek başına en zorba metotlar ve baskılarla dahi yaşayamayacaklarını anlamışlardır. Bizimkilerin anlamalarına pek hacet yok. Onlar evel ezel satılıktırlar. "Gel!" derlerse gelir. "Git!" derlerse giderler. Her gün, her saat, adım başında tekrarlar. **"Biz Batıcıyız!"** Bizim **"bizliğimiz", "kişiliğimiz"** olamaz. Batı ne derse, ne yaparsa, biz onu söyler, onu yaparız. "Vâ mı" bunun ötesi? der Sülü Bacanak.

Peki, bu açık saçık mahrem yerlerin "sır" denecek neresi kalmıştır? Bacanağın kulağına nasılsa fıslanan ve mezarına götürmesi, masonik kurallara ısmarlanan "Sır" hangisidir?.. Oportada geceli gündüzlü davulu dövülen **"Uluslararası Parababalar> Egemenliğ**inin dış yüzü ile taban tabana zıt metodlar güden **"Uluslararas> Parababalar> Egemenliğ**inin iç yüzü tekniğini **tekelinde** tutan, sonuna dek **gizli** provokasyon ve casus örgütleridir. Bunların başında yırtıcı Amerikan **CIA**'sı ile eski kurt İngiliz'in **Entelicens Servis**'i gelir. Elbet öteki, Alman-Fransız düşman kardeşlerle, İtalyan-Japon sonradan görmelerin ve sürüyle öteki ufak tefekliklerin her yere daha kolay sızmalarını sessizce sağlayan, küçük ya da orta casus örgütlerinin önemsizlikleri düşünülemez. Ancak, şimdi en "gözü kara" külhanbeyi, Uluslararası Parababaları Egemenliğinin elebaşısı, CIA'dır. İkide bir İngiliz Entelicens'ine akıl danışsa bile, en bol keseden adam satın alabilen, satın alamadığını adamlıktan çıkaran (kendi kibar "Centilmen" deyimi ile: **"Nötralize"** eden, yani, ya rezil edip **saf dışı** bırakan, yahut tertemiz ve kıpkısaca **öldürten)** Uluslararası Parababaları emrinde Sınıf Egemenliği Tekniğinin içyüzünü tekelinde işleten gizli örgüt, CIA'dır.

Hangi kapitalist **Devlet** olursa olsun, CIA'nın **"teknokras**isinden başkasına güvenemeyeceğini bilir. Kıtıpiyoz iç meselelerde bile CIA'yı kuzuca, koyunca uzman çağırıp dinler. Hele önemlice işlerde, CIA'ya başvurmadan soluk alamaz. Menderes gibi, **"cilve"** dahi yapamaz. Ne haddineymiş? Eski Padişahlar, Vezir'i Âzam'larına o kadarcık çıtlatırlardı: **"Kendin bilürsün!"** yahut bir kapıkulu ile haber gönderirdi: **"Kendisi bilür!"** Bu yeter, artardı Sadrazam'a. Tek yan adım atsa, yapyalnız huzurda **"Ver mührümü!"** denir. Sadrâzam geri geri eğilip huzur eşiğini daha atlar atlamaz, celladın yağlı ilmiğini boynunda düğümlenmiş bulurdu. Menderes Sadrâzam, o Osmanlı deyiminin büsbütün modern centilmencesini: **"Kendüsi bilür!"** biçimi ile ciddiye alamadığı için, takımı, taklavatı ile **"Kendüsini"** önce Yassıada'da, sonra İmralı adasının sehpası altında elleri arkasından kelepçeli, gırtlağında yağlı cellat ilmeği ile buldu.

Demirel'in sağlığında kimseciklere açamayacağı "Sır", öyle bir CIA centilmen dilinde söylenmiş, **"Kendin bilürsün**!"den başka birşey olamaz. Çoban Sülü **"leb"** denince **"leblebi**yi epey anlamış ve "Sır" saklamayı mezarı ile mühürlemiş demektir. Türkiye'yi Başbakan mı, Bakanlar Kurulu mu, Cumhurbaşkanı mı, T.B.M.M. mi güder? Hadi canım siz de. CIA'nın acelesi yoktur.

Dünyanın en eski Emperyalist Devleti Fransa'da de Gaulle bile kaç gün dayanabildi? CIA'nın **"Kendisi bilür**!"üne? Bu centilmence **ihtar** hiç de davul zurnayla çalınmaz. Sivrisineğin sazı ile kulağa **"sır"** olarak vızlanır. CIA'nın metotları kaba feodal Padişah'ınkine mi benzeyecek? CIA, 1945 sonrası dünyasında bir **"Akıl Trostü**"dür. Kendi metotlarını kimseye öğretmez. Yalnız **"Kendisi bilir".** Yavaş, emin adımlarla, bir ülkenin karakalabalıklarına dek sindire sindire geliştirir yapacağını. Türkiye'de son 27 Mayıs Gençlikle Ordu arasında yeni bir ısınma mı yarattı? O Menderes cilvesine karşıydı. 1961 Anayasası, Tabii Senatörlük, Anayasa Mahkemesi ve ilh. ve ilh. mı? Onlar hep, Menderes'e "Kendisini bildiren" Ordu gençliğini tereyağından kıl çekerce, iktidardan "Centilmen anlaşması"yle uzaklaştırıvermek için kurulmuş, yapanların dahi pek inanamadıkları fil tuzaklarıydılar.

1. Aşama: Koalisyon Hükümeti, 2. Aşama: AP Hükümeti, 3. Aşama: Bezirgan Partiler arası ve içi kayıkçı dövüşleri, 4. Aşama, evet, gözleriniz yanılmıyor: 6. Amerikan Filosu'na saldırılar. 5. Aşama: O saldırılara karşı **Kanlı Pazar**'lar ve polis ile dayanışmalı **komando** baskınları, 6. Aşama: Amerikan Elçisi'ne Ortadoğu Rektörü Kurdaş'la başbaşa kahkaha attıran otomobilin yakılması ve buna karşılık güpegündüz herkesin gözü önünde Amerika'ya yan bakan gençlerden onlarcasını ardarda (Kennedy cinayetleri gibi) hep **"Faili meçhul"** bırakılmış kurşunlamalar, 7. Aşama: Artık can güvenliğinin düpedüz Devlet (gizli Polis) kumpaslarıyla yok edildiğini gören gençlerin, en kaçınılmaz, en **"meşru nefis savunması"** için Filistin'e gidip, gelip, Gerilla eserlerini okuyup romantik ilhamlar kapması, 8. Aşama: Kime karşı bu Gerilla? Devlete karşı. Devlet kuvvetleri yok mu? Var amma, baksana, 16 Haziran işçi olaylarında halk taşla, sopayla tankların üstünden atladı. Ordu tabanında, hele gençliğinde işçiye, köylüye, üniversiteliye karşı henüz silinememiş bir yan tutmazlık giderilememiş. 28 Nisan olayları sırası bir liseliyi tankla çiğneyen subay komutan, oturup hüngür hüngür ağlıyor ve 27 Mayıs geceyarısı o tank birliklerinin başına geçip Komutanı Paşa'ya bile haber vermeksizin İstanbul'u zaptediyor. Öyleyse? 9. Aşama: Orduyu 4 Kuvvet sayıp, dördüncü Kuvvet Jandarmayı yurt baskınında uzlaşmaz kan dökümüne göndermek. Şehit jandarma erine Ordu ölçüsünde yazılı çelenklerle cenaze törenlerini Başkentten doğduğu köy mezarlığına dek uzun uzun tertiplemek ve gazetelerle günlerce timsah gözyaşları döktürmek.

Eh, iş epey pişti. Süleyman Pehlivan, "Canım ben Başvekil değil miyim? Bırakın Ordu'ya da saldıran bu Devlet düşmanlarını temizleyeyim" der. "Yoo! Sen bir yol hiç karışma. Daha doğrusu istersen karış boyunun ölçüsünü al" karşılığı ile kıçı üstüne oturtulur. **"Aşama**"lar henüz bitmemiştir, CIA'ca.

10. Aşama: Daha çabuk, yıldırım savaşı biçiminde geldi. Zararsız banka soygunları; üç beş Amerikan askerinin traji-komik kaçırılıp bırakılışları. Hele o soyguncuların apartmanına **"İcra"** için gelmiş Polisli-Avukatlı bağlanışlar? Sonra zengin, daha sonra çocuk kaçırıp para saymalar... "Kamuoyu" her gün bir vuruşla dilini yutuyor. Yutsun, ki anlasın. Kim bu soygunları, "gangsterlikleri" (Amerikanca'nın, Paşaca'ya çevirisi: "Hayta-Haydutlukları"nı) yapanlar? Üç beş çocuk değil, 27 Mayıs'tan beri, **"Kanunların boşluklar**indan yararlanıp, Kayseri Hacıağa Profesörü'ne ve Milli Hareket Partisi Komando'larına, "Milli İttifak" yaparak Endonezyavari Haçlılar Seferi yaptıran "Kripto-Komonisler".

"- Ne durursun Ordu?"

"- Ne durmayayım? Baksana, benim içimde de Devrimciler var!"

"- Öyle mi? Ondan kolayı can sağlığı. Yap bir **"Devrim"** kendin. Endonezya usulü, birkaç aşama başlıklı devrim. **"Sol**"dan gösterip, "Sağ"dan vur. Gerisinden korkma. Önce Parlamento ve Hükümeti ve Partileri yerin dibine geçir. Sonra gene o Parlamento ve Partilerine, kendilerinden üstün **"Atatürk Devrimleri**"ni açıkça **"Devrim Kanunları"** ile yaptır. Ötesini, "Sen bilürsün!"

Ordu da, Halk da, birkaç vurgunda hem Gençliğe, hem Demokrasi'ye düşman değilse toptan, parekende olarak kuşkuya, hoşnutsuzluğa sokulmuştur. **"Vatanın bütünlüğünü parçalamaya", "Tarihi kutsal Milli Birliğimizi yok etmeye"** kimler azmetmiştir ki? Toparla önce Demirel Kabinesini, çöplüğe at. Partileri hacıyatmazlar gibi göreve ve **"Reformlara"** çağır. Ama Reformları yapabilmek için ne lâzım? Herşeyden önce **"asâyiş!"** Bak, **Sıkıyönetime,** yani **Orduya** karşı bile Ziraat Bankası'nın Unkapanı Şubesi kapıcısı öldürülüyor. O yetmedi. Adam öldürenleri ve Banka soyanları serbest bıraktırmak için, İsrail İstanbul Başkonsolosu'nu kaçırıp Devletle pazarlığa oturmak istiyor çoluk çocuk. Bu, Ordu şerefine ve namusuna dokunmaz mı?

Çıkarın **"makabline de şâmil"** olan **"İdam kanunlar**ını. Toparlayın Türkiye yüzeyinde kaç tane Sol okur yazar varsa **"gözal-**

tına". Beride **"Devrim Kanunları"** ile vaadedilen derin **"Reform**ları tezgahla. AP Anayasa'yı değiştirmek için mi kuruldu? Anayasa öyle değiştirilmez, böyle değiştirilir! Yüksek öğretim gençleri artık çok oluyorlar mı? Yüksek öğretimi paralı yap bir **"Reform"** da! Ve unut bir avuç gencin nasıl basamak basamak şimdiki çıkmaza ustaca itildiğini. Biliyorlar, o aşırı işleri yapanların üç beş çocuk olduklarını. Kim yetiştirdi o çocukları? Öğretmenler. O nedenle, yapılmış, yapılacak en **"köklü Reform",** Irkçı olmayan bütün öğretmenlerin geceyarısından sonra evlerini basıp kendilerini **"gözaltına"** almaktır. Canları sıkılmasın diye yanlarına da öğrencileri katın. Cinayetlerin asıl failleri mat edilmiş olur. Sıkıyönetim dışında adam tutuklamak için Anayasaca **"Hakim kararı"** gerekmez mi? Güldürmeyin adamı.

Kendi kendime gücüm yetse **güle**ceğim geliyor: **Gençler** iki Banka ile iki zengini bastılar. Kimseyi tutuklamadılar. Devlet gece karanlığında yüzlerce evi basıyor ve **"yakaladığını"** gözaltına atıyor. Bu Sen Barthelmi, sırf Banka ve zengin soyulduğu için mi yapıldı? Yoksa Banka ve Zengin soyma olayları, Sen Barthelmi için mi yapıldı?... Çünkü, **"yakalanan"** dedikleri kimselerden hiç birisi henüz hiçbir soygun ve baskın suçu ile koğuşturulmadı. Buna karşılık ise, sahiden banka ve ev basanlar içinde bir tek Ömer Ayna'dan başka hiç biri tutuklanmadı. Bu ne hâlle hâllenmektir böyle?

Bana öyle geliyor ki, Yüksek Komutanlar çok fena bir oyuna getirildiler. Adli tek tük olayları yurt çapında alabildiğine yaymakla, farkına varmaksızın Komünizmi yayıyorlar.

Tekrar edeyim: "Bir elinde Atom, bir elinde CIA, umurunda mı Parababasının Dünya?" Ya bizim Sayın Komutanlar? Onlar ORKO'nun Kongresi'ndeler. ORKO milyarder olmuş. CIA'nın planı, bu milyarderliğin aşkına, Türkiye'ye, **"Antikomünizm"** peçeli geri ülke faşizmini sokmak. Ancak o zaman canı rahat edebilecek.

Bu işe gene en az şaşması gereken ben, belki de en çok şaşıyorum. Bu insan avının geniş listeleri, üç beş Sıkıyönetim gününde hazırlanacak şey değil. En az bir kaç yıldanberi, Demirel zamanı yapılmış. En çok da öğretmenler üzerine çullanılmış.

Sonra, Sıkıyönetim bölgesi olan yer nire? Gece baskınları birbirini kovalayan nireler? Banka soymak, adam kaçırmak nire? Köy evinde çoluk çocuğu ile **"Atatürk İlkeleri**"ni Nurcular'a karşı savunan biricik fedai nire? Çoluk çocuğu ile gece evinde yatan saf öğretmeni, gece yarısından sonra, haydut basarca yatağından kaldı-

rıp, Nurcuların ve Komandocuların geniş sırıtışları önünde karakollara sürüklemek vicdan sızlatmaz mı? Diyelim ki Valiler ve Polis, hatta Jandarma bu işin tiryakisi olmuşlar. Komutanlar, ortada Sıkıyönetim konusu ile hiç ilgisi bulunmayan, yıllarca kotarılıp, şimdi sahneye konulan bir oyun önünde bulunduklarını sezemezler mi?

19.5.71 olayları ibret dolu. Sıkıyönetim, en sıkıların sıkısını kendi bölgeleri dışında seyir ve temaşa ediyor. Ve bu, açıkça, **"İrfan Ordusu"** dedikleri öğretmenlere karşı çevrilmiş en sistemli suikasttır. Antep "gevşek yönetim" alanı. Bir günde 26 kişi "'yakalanmış". Bunların 19'unun kimler olduğu şöyle açıklanmış:

2 Avukat, 2 Öğrenci, 15 Öğretmen.

Her yerde aynı öğretmen düşmanı terör. Hiç hevesim yokken güldüm. Bartın'da geceyarısından sonra evi basılan öğretmenin gazetede şaşkın ve bitkin fotoğrafı acıklı. Meğer adamcağızın suçu neymiş? Ellerinde elektrik fenerleriyle bir yeri kazmış olan "yetkililer", önlerinde yere yatırılmış küçük bir naylon torbayı zafer çalımlarıyla aydınlatıyorlar ve gazeteye kahramanca poz veriyorlar. Meğer, öğretmenin suçu, **"sol kitapları",** evinin bahçesine kazdığı bir çukura gömmekmiş! Hani, efendilerimiz, bir zaman yabancılara karşı ayıp olmasın diye, ikide bir İstanbul sokaklarında dilenci avı yaptırırlardı. Efendileri Batılı yabancılar, şu Bartın öğretmeninin bahçeye kitap gömmesini mi ayıplarlar, yoksa yerin altında bir cinayet kurbanı ceset çıkarırca, naylon torba içinde üç beş kitabı geceyarısından sonra **"keşf**"eden emir kullarını mı? Ve en çok merak ettiğim orada, belli ki öğretmen **"ihbar"** edilmiş. Zavallıcık iki kitabını kazma-kürek saklayacak kadar bile evine sahip olamamış mı? Acep komşular, bomba gömüldüğünü sanarak mı Devlet babaya muhbiri sadıklık ettiler? Gülebildiğince gül. Ağlayabildiğince ağla. Ve bu marifetleri döktürüverenlerin her fırsatta, **"Türk ulusunu çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırmak"** amaçları uğruna kelle uçurduklarını göz önüne getirelim. Uygarlığın yeryüzünde üç belgesi var: **Devlet, Para** ve **Yazı**'nın keşfedilmesi. Bizimkiler, Öğretmene kitap okutmuyorlar. Yazıyı kökünden kazıyacaklar. Uygarlık sehpasının bir ayağını kırarak kendisini bizim düzeye düşürecekler.

Tek anlamlı istatistiği, nasılsa, ünlü Güven Partisi buldogu Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu'nun derebeylik şatosu olan Kayseri'de yapmışlar. Sonuç inanılmayacak acılıkta. Dev-Genç laf. Bahane. 77 kişi bir günde gözaltına alınmış. Merkezde başkaları da var. Üç ilçede, öğretmenlerden başka yakalanan kimse yok. Develi'de 2

öğretmen, Pınarbaşı'nda 7 öğretmen, Sarız'da 9 öğretmen yakalanmış. Yahu, bunlar vilayette öğretmen komuyorlar! Bütün Kayseri'de 75 kurbandan 1'i assubay, 2'si memur, 2'si avukat, 5'i esnaf (terzi, ayakkabı tamircisi), 6'sı işsiz olmak üzere 13'ü işçi, 20'si öğretmen, 3'ü ilköğretim müfettişi olmak üzere tam 33'ü öğretmen. Rekor öğretmenlerde.

Oldu olacak, şu Medreseleri açaydılar. Meslek seçenler öğretmenlik gibi tehlikelisine düşürülmemiş bulunurlardı belki. Bu milletin, öğrenmekten değil, Allaha yalvarmaktan başka yapacak ne işi var? "*Kayseri Emniyet Müdür Muavini Şeref Aypariar, gerek Merkez, gerek İiçe ve Köylerde gözaltına alınacakların devam edebileceğini (cümie aynen kendisinin) ve 77 kişilik listenin daha da kabarabileceğini ifade etmiştir.*"

Radyoda Feyzioğlu'nu dinlerken, "Bu ne havalar böyle? Neye yarayacak?" diye düğmeyi kapatırdım. Çoban köpeğinin sesi bana daha munis ve temiz gelirdi. Meğer, eloğlu iyi çalışmış. Malikânesi Kayseri Çiftliği'nde, sağlam damgalamadık öğretmen ve öğrenci bırakmamış. Bilirmiş bu günlere kavuşacağını. Şimdi, kimbilir kaç yerine hangi Demokrasi kınaları yakmaktadır.

Hele şu Kayseri Pastırması kokan habere bakın:

"Çoğu öğretmen, öğrenci, avukat, işçi olan bu kişilerin sabahın erken saatlerinde sevki sırasında bazı olaylar çıkmış, halktan bir topluluk sanıkların üzerine yürümek istemiştir." (Hürriyet, 21.5.71, Cuma)

"Halktan" ha! Feyzioğlu'nun "hane halkı", böyle uğurlamış 81 tutukludan Ankara'ya yollanan 46'sını. Hacıağalar böylesine keskinleşmişler. Böylece Sıkıyönetim, bütün Türkiye'ye, kendiliğinden yayılan Endonezyacı Hacıağa Yönetimine çevrilmiş oluyor.

Daha ilginçleri de var:

"Reyhanlı: TİP İlçe Başkanı Yahya Yıldırım, Sıçanlı Köyü'ndeki evinde yakalanmıştır."

E, suçu ne?

"Adı kanlı Kırıkhan olaylarına karışan TİP İlçe Başkanı Adana'ya gönderilmiştir."

"Kanlı hadise", sözde, o zaman "Halkın galeyanı" ile olmuştu. "Halk"ın kim olduğu şimdi anlaşılıyor. Kayseri halkı gibi, Hem TİP'lileri öldürüyorlar. Ne var ki hınçlarını alamamış olacaklar. Bu yol, Sıkıyönetim **"Halkın"** yerine geçiyor. Ölür müsün, öldürür müsün? Bütün Antika Hacıağaların kursaklarında kalmış Endonezya örneği, **"Çağdaş Uygarlık Düzeyi"** adına uygulama buluyor.

Her ne olursa olsun, şurası iki kere iki dört ederce ortaya çıktı. Beş on gencin peşine, yarım milyonluk atomla silahlanmış bir orduyu düşürmek oldu olası gülünçtü. Yalnız 3000 tane Toplum Polisi teker teker gençlerin haklarından gelmeye yetebilirdi. Yetmediği yerde jandarma artardı bile. Sıkı yönetime hedef gençler değildi. Türkiye'de 27 Mayıs'tan beri gelişen sosyalizm kültürünü, kökünden kazımalıydı parababaları. O da ilkin insan haklarını sıfıra indirmekle olurdu. 1. Basamak, demokrasi hayaleti gibi dolaştırılan Bezirgan Partileri ve onların Parlamentolarını rafa kaldırmakla başladı: 2. Basamak, bir kapıcının ölümü ve bir konsolosun kaçırılması üzerine, asıl yıllardır hazırlanmış sol avcılığı planını en geniş biçimiyle uygulamak oldu.

Tutuklanan Profesörlerin, gençlere yalnız terör hareketlerinden sakınmalarını önerdikleri, Aksu örneği ile apaçıktır. Sol yazarlardan hangisi anarşiye karşı çıkmadı? En başta, "Mao Mao"culuğu ben şiddetle yerdim. **"Silahlı Savaş"** sözü etmenin, **"gönüllü CIA ajanlığı"** olduğunu yazdım. Savruk sosyalizmlere miskin Sosyalizm etiketini koyarak 3 cilt eleştiriyi ben yayınladım. O zamana dek susan Adalet, bu yazılarımdan sonra ansızın harekete geçti. **Sosyalist**'in ve kitapların eleştirileri gençler arasında etki yapınca, CIA kudurdu. Hazırladığı 10 basamaklı provokasyonlar dizisi ile Türkiye'de en basit demokrasi ve insan hakları gelişimini ta temellerinden havaya uçurma planının çanına ot mu tıkayacaktım? Her önüme gelen gence, yaşlıya **"Çete Harbine"** (alafranga adıyla "Gerilla"cılığa) ve tedhişçiliğe son verme gereğini öğütlediğimi, başka herkes bilmeyebilir. Gizli CIA ve polis ajanlarının yüz kez rapor ettiklerine kimse kuşku duyamaz. Daha Sıkıyönetime girmeden, ilk vücudu ortadan kaldırılmak istenen kişi, kanser olduğu, kan işediği herkes gibi gizli ajanlarca da en az bir yıldır bilinen ben oldum. Kabahatim ne? Gençleri tedhişçilikten, kendi deyimimle **"Narodnikicilikten"** sakındırmak. Demek yerli-yabancı gizli ajanların efendileri, gençlerin tedhişçilik yapmalarını kışkırtanlara değil, önleyenlere karşı idi. Onun belki bir numaralı düşmanı ben oldum. "Türkiye Halkları" lafı altında açık seçik provokasyon yattığını nefesim tükeninceye dek ben açıkladım. En çok bana içerledikleri saklanamadı. Ordunun geniş tarafsız yığını "Kürtlük" umacısı ile ürkütülerek, "Vatan bölünüyor" çığlığı altında Faşizme çekilecekti.

CIA'nın milyarları bizden daha baskın çıktı. Kendi planlarına en uygun gelen Gerillacılığı, tedhişçiliği, sosyalizm imişçe inanç pren-

sibi yapmış üç-beş genci, Latin Amerika taklitçiliğinde sonuna dek kışkırtmayı becerdi. Maksat, sosyalizmi kökünden kazımak için, küçük burjuva yırtınmalarını terörizmle karıştırmaktı. Karıştırıldı. Ve bugünkü ortam fazlasıyla kotarıldı. Çünkü bizim bütün gücümüz, göğsümüzdeki temiz inancımızdı. CIA ve ajanlarının milyarları, onbinlerce ajanları, füzeli ve ABC öldürücü silahlı üsleri, Türkiye'yi ve Devlet'in su başlarını ustalıkla kesmiş, bütün yerli gizli ajan örgütlerini yedeğine almıştı. Eşit kurallar, şartlar ve olanaklar içinde, eşit fırsatlarla çalışamıyorduk. Basını ile, siyasi partileri ile, gizli açık tarikatları ile, Kur'an Kursları, İmam-Hatip Okulları, din dersleri, "Ergenekon Arslanları", Kafkas gömlekli ve maaşlı komandoları, profesör provokatörleri, tiryakileşmiş ajan Başbuğları ile, sivil asker her işte parmağı olan yabancı uzmanları ile, uluslararası yüzlerce sınanmış, başarılı CIA ve Parababalığı örgütleri, deniz, hava filoloları ile Sosyalizm düşmanlığı en ustaca ve en sinsice yollardan, bıkmaksızın, usanmaksızın monte ediliyordu.

Öyle ki, bugün, en sonunda, tedhişçiliğe yaylım ateş açan bizler, **tedhişçiliği yaratanlar** durumunda sergilendik; tedhişçiliği yıllar yılıdır tezgahlayan CIA ve ajanları Türkiye'yi **tedhişçilikten kurtarıcı** melaikeler kılığında kol geziyorlar. Demirel'lerin ve daha nicelerinin **"mezarlarına götüreceklerini"** umdukları **"bazı sırlar"** bunlardır. Bu sırlar, patlamış gerizler gibi leş kokarak sokaklarımızı, köylerimize dek sarmışlar. Gene de **"Sır"** yapılmak isteniyor. "Yalan söyle, yalan, gene yalan söyle; biri tutmazsa öteki tutar prensibini Parababalığı başarıyla uyguluyor. Hitler, "Öyle büyük yalan uydur ki, işiten; artık bu kadarı da yalan olamaz ya, deyip inansın" der, Danzig Gauleiter'ine. Bu, Hitler'in değil, Parababalarının, 500 yıl değil, 7 bin yıldır uyguladıkları tek ve en büyük **"Sır**"larıdır. Bu **"Sır"** ordu tepesine tünetilmiş etken komutanlara da bal gibi yutturulmuş görünüyor. Yoksa, başka türlü nasıl, beş on zavallı gencin düşürüldüğü çukurda daha derine batmalarına "müsaade" edilirken, onların yaptıklarıyla uzak yakın hiçbir kışkırtıcı ilgisi bulunmayan işçiler, işsizler, avukatlar, memurlar, aydınlar, esnaflar, varsa öğrenciler, yoksa öğretmenler, geceyarısından sonra evleri basılarak, iki kitap okudukları yahut yazdıkları yahut çevirdikleri için yaka paça edilirler? Bu profesörlerden, sendikacılardan, halktan, aydından başka ne istenir?

23.5.71 (Pazar)

(23 ve 25 Mayıs 1971 tarihli notlar Kıbrıs'a kaçış sırasında sandala düşüp yağa ve çamura bulanmış, bu yüzden bazı kısımları okunamaz hale gelmiştir. F. Fegan)

İş kesinlikle ciddi aşamasına girdi. Efraim Elrom'un ölüsü bulunmuş. Şimdiye dek kan akıtılmamıştı devrimciler eliyle. Ziraat Bankası kapıcısı, bir "kaza" kurşununa kurban gitmiş sayılıyordu. Ömer Ayna'nın 60'tan 36 yılı indirilen hapis cezası, Elrom'u kurtarmak için son tavizdi. Netekim, o beklenmedik acele karar ardından, Musolini'yi tamamlamış TC Kanunu'nda ünlü "Bir kişi dahi olsa, teşebbüs halinde de kalsa, idam" maddelerinin ağzı açık bırakıldı. İçine Ö. A. çocuk atıldıydı. "Elrom kurtulursa bir yol görürsünüz" der gibiydi 1. No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi kararı. "Hemen bırakın Başkonsolosu. Sakın silah kullanmayın" ihtarı olduydu. Şartsız kayıtsız teslim ol. Ben sana yapacağımızı bilirim!

Silaha davranıp davranmadığını kim görecek, bilecek? İzmir'de Nedim'in [Öldürülen genç aslında Nedim Öztaş değil, kardeşi İbrahim Öztaş. Gazetelerde yanlış çıkmış. 'F. Fegan'ın notu] uykuda bastırılması neyi değiştirdi? Tek yanlı açıklamaya kim inanabilir? Nedim çocuk ne yapmıştı? Hiç. "Sadık Muhbiri"miz, herşeyi biliyor ki ihbarı göze almış. Geceyarısından sonra derin uykusuna dalmış bir genç, kazasız belasız ele geçirilemez miydi? Öldürdünüz. İdamlık bir suçu öne sürülmüyor çocuğun. Demek, polis işkencesinden kaçıyordu. Muhbirin esaslı tarif ettiği yere, **anahtar**la geceyarısı girebiliyorsunuz. Gene de adam öldürmeniz, bir yükseköğrenim gencine tavuk kadar acımıyorsunuz demektir.

Askerlikte, acımak nedir? Yüzbinlerce, milyonlarca masumu ateş içine sürme zenaatinde, şu veya bu kişinin, takımın, bölüğün, alayın, hatta tümenin bile bile toptan ölüme gönderilmesi, harita üzerinde önemsiz bir satranç paytağının harcanması kadar basit, duygu dışı, doğru da yanlış da çıkabilecek bir anlık hesapçığın sonucu olur, gider. Orta Doğu baskınında [ODTÜ'ne 5 Mart günü yapılan baskın], sırf, "Arayacaksa jandarma gelsin, polis gelmesin" dedikleri için öldürülen gençlerin hesabı kime soruldu?

Üç buçuk çocuk devlete şart mı koşacak? İ. İ. Paşa, buna karşı dişsiz ihtiyar kurt homurtuları ile "Kutsal İsyan" etmişti. O bir eski kurmaydı. Garp Cephesi'nde planını yapıp Mehmetçik'leri ateş hattında boğazlaşmaya sürdük az ötede kalabalık "Cephe kaçakları" rahatça , karargahın sessiz yumuşak döşeğinde ... yatmamış mıydı?
.. .. vermek düşünülebilirdi.

Ölecek : satranç paytaklarının sayısında
vurulan paytak bir
Cephede silahlı insanların sayısı
sayısını geçmez. Mehmetçiklerin
seyrelen safları bol bol doldura-
cak Meh ne var? İş zaferde. Ölenlerin cesetleri bırakır. Zafer gelirse, "Meçhul Asker" adına Komutan, zafer takları altında çiçek yağmuruna tutula tutula şanın, şerefin, ünün doruğuna, kavuşur. Yeter ki yenilgiye uğramasın askerler için kişi insan yargısı başka türlü olamaz. Gençlerin karşısına topu tüfeği ile çıkarılıp
her güvenlik erine ateş etme yetkisi verilince, başka
yargılama beklenirdi? "Sonuç almak", her ne olursa olsun "verilen görevi yerine getirmek" her duygu ve düşüncenin yerini bu gençler? Üniversite Reformu
bir zamanlar Hitler'in, şimdi CIA'nın .... "güvenlik ve bağış"ların her türlüsüne dayanır. Bir avuç ırkçı mırkçı, nurcu murcu satılık işsiz veya ajan camilerde Allah'ı sömüre sömüre, 6. Filo'ya alkış tutmayan yaşatmamak girişimlerinde resmi devlet, hatta adliye katlarından binbir teşvik, yardım, yönetim sistemlice apaçık görüp duran bu bedava değil, paralı askerler önünde boyun mu eğilecekti? Dağ başında, elsiz ayaksız bırakılmış köylücükler olsa, binlerce yıldanberi eşkiyalar yahut jandarmalar (İktidara bilinçsizce isyan etmişlerle iktidarın silahlı adamları) karşısında evvel ezel yaptıkları gibi, boyunlarını büküp kaderlerine küserlerdi.

Bunlar, anababalarının kuru ekmeğe katlanarak üniversite pahalılığına, "Çocuğumuz yetişsin" diye gönderdikleri fakir fukaranın namuslu çocukları. Bebekliklerinden beri dinledikleri, "Bir Türk dün-

yaya bedeldir", "Vatanın tam istiklali ve cumhuriyet uğruna yaşa, öl", "Memleketin efendisi köylüdür" gibi parolalara inanarak büyümüşler. Biraz okuyunca, **bin** Türk'ün **bir** Amerikalı önünde sömürge solucanı kadar önemsiz düştüğünü, her gün en bayağı bezirgan "basın" sayfalarında bile okuyup anlamışlar.

"Cumhuriyet" adı verilen düzende, Amerikan uzmanlarının gizli kumpaslarla programlarını ve iktidar yollarını hazırladıkları bezirgan partilere davul zurna çaldırarak goygoycu oy toplatan üç beş yüz parababasının plütokrat oligarşisi, bütün milli zenginlikleri gazoz ve montaj girişimlerinde çapul eden başta (yerli tasarrufları yedeğine almış) Amerikalılar gelmek üzere Yabancı sermaye diktatörlüğü, Uluslararası casus teşkilatlarının polis devleti, rüşvet, irtikâp, kahir, zulüm ateşi yağdırıyor. "İstiklâli tam" (tüm bağımsızlık) dersen, NATO'dan SEATO'ya dek uzanmış bir emperyalist zincir, Türk ordusunu da, Türkiye halkına karşı ikide bir Sıkıyönetim biçiminde yabancılaştırıp Ulusal-uluslararası Parababalarının bekçisi durumuna sokmak için hiçbir fırsatı kaçırmıyor. Hele "Memleketin Efendisi Köylü"yü hiç sormayın! Üniversitelilerin büyük çoğunluğu, fukara kasabalı ve köylü içinden nasılsa büyük şehirlere gelmiş ki, ne gelirsin? Sen, kat kat apartmanlar önünde sürü sürü yatan binbir yabancı markalı son sistem (bir memurun ömür boyu namusu ile biriktiremeyeceği dünyalığın beş on katı pahalı) hususiler, geceyarılarına dek kumar, alem, motel, otel safalarına, zamparalıklarına çalışıyor. Sen **"Efendi**"yi orada gör.

Gençlik, bütün bunları gözüyle görüyor, eliyle tutuyor. Artık üç buçuk Amerikan dolarına tapan tutalak serserinin, Hükümetten yüzbinlerce lira gizli-açık tahsisatı deve yapmak için kabadayı geçinmesine, külhanbeyi saldırılar ile kız arkadaşlarına caka satmasına dayanabilir mi? O da genç. Onun da kanı kaynar. Koridorda gezemez duruma niçin gelsin? İçyüzlerini iyice bildiği, o ciğeri beş para etmez, "Ergenekon Arslanları" etiketli yalancı pehlivanlara en sonra hadlerini bildirmek zorunda kalacaktı. Kaldı. İnsanın insanı kul etmesine en mantıklı sonuçlarıyla karşı çıkan tek düşünce ve davranışı, sosyalizmi, cahil halka yutturulduğu gibi, "Komoniz hainliği" sayamayacak kertede okuduğunu anlıyordu. Ne var ki, köy-kasaba-şehir küçük burjuvazisinin içinden yetişmişti. İşçi sınıfının, karanlık işyerleri cehenneminde boğulurca geliştirdiği savaşın birikim yavaşlığıyla çileden çıkıyordu. Hele, köylü-esnaf-

memur yığınlarının kolayca ürkülen aczleri kıyamete dek bitmez, tükenmez görünüyordu. **"Atıl yığın**"dan hayır gelebilir miydi? Onu bekleyecek sabır ve ömür kimde vardı? Göle su gelinceye dek kurbağanın gözü patlardı. Bilimcil sosyalizm iyiydi, hoştu ama aşırıca iyimser ve yavaştı. Onu da, olayları da hızlandırmalı idi. Bak, azıcık irkilince ileri gençlik, ırkçı ajanlar da, gizli-açık Polis Devleti desteklerine ve kanlı tedip seferlerine rağmen, nasıl kuyruğu kıstılar? Üniversitelerde ve yurtlarda denenen tutum, neden ülke ölçüsünde uygulanmasın?

İlerici gençlik böyle düşündü. Bekleyecek uzun ömrü, çok sabrı yoktu. U.S. Amerika, nasıl olsa Türkiye'yi Latin Amerika'ya çevirmemiş miydi? Latin Amerika'ya **Monroe Prensibi** ile, Türkiye'ye **Truman doktrini** ile el atmıştı. Latin Amerika, İspanyolca **"Gerilla"** dedikleri **Çete Savaşı** ile, yer yer Milli Kurtuluş yoluna giriyordu. Türkiye niçin onlardan aşağı kalsın? Üstelik, hiç vakit yitirilmez. Beş on iyi anlaşmış kişi her zaman bulunur. Al tüfeği, çık dağa, yahut apartman katına. Para mı gerek? Vur bankayı! Banka, koca bir milleti vurmuyor mu? "Ceza suçun türündendir". Kaldır çocuğu, adamı. Filistin ne kadarcık mesafe? Bilmiyorsan gerillacılığı, git, orada daniskasını öğren. Biraz da "Bilimsel Sosyalizm" terminolojisi katarsın. **"Milli Kurtuluşu",** kâinata biz öğretmedik mi? Şimdi onlardan ders alma sırası bizde. Bir çıktın mı, yer yerinden oynar.

Gençler, en sonunda, sıkıştırıla sıkıştırıla bu "dar boğaza" getirildi. "Sıkı yönetim"cilikte dünyaya örnek sıkılık göstermek isteyenler, bu kaçınılmaz gelişimi nasıl unuturlar. Elrom, Türk Devleti'ninin koruyuculuğuna sığınmış bir yabancı misafirmiş. Ona kıymak, cinayetlerin en canavarcasıymış. Türk olana ve Türklüğe bu gaddarlık sığmazmış. Sıkıyönetim kralcıkları, böyle düşünmekle kendilerini haklı bulabilirler. Bir de karşı tarafa sorsalar? Onlar, Elrom'un sayılı Semitizm ajanlarından olduğunu açıklıyorlar. Ve anlamıyorlar; şimdiye dek polis eliyle hazırlanmış Kanlı Pazar'larda, meydanlarda, koridorlarda acımaksızın kurşunlanmış ve hiçbir zaman suçlusu bulunmamış yahut yapan terfi ettirilerek Almanya'larda, Amerika'larda ödenekli ve safalı gezilere gönderilip, sistemlice "Adaletin pençesinden" kurtarılmış onlarca cinayet kurbanı yüksek öğrenim gençlerinin ve işçilerin, sendikacıların bütün kabahatleri ve öldürülmeyi "hak ediş'leri **"Türk"** olmalarından mı ileri geliyor? Kanunlar,

ilericilere karşı çıkarılınca, "makabillerine teşmil" edilebiliyorlar. Sıkıyönetim Mahkemeleri, Sıkıyönetimin ilanına sebep sayılan olayları da, ne zaman yapılmış bulunurlarsa bulunsunlar, "kapsamlar"ı içine alıp mahkum edebiliyorlar. Şu yüzlerce üniversiteliyi bugün içine kıstırıldıkları dar boğaza getiren, asıl ilerici genç ve yaşlı insan avı yapmış ve failleri, sabah namazından minibüslere binip öğrenci avına çıkmışken, rahatsız dahi edilememiş cinayetlerden biriciğinin olsun davasını araştırıyor mu? Hayır. Çünkü onlar, gerici hükümetin karda gezip izleri polis cipiyle örtülen ajanlarının "şaheseri"dir.

İki tarafın kafalarından geçenler ele alınırsa bu yargılamalara varılıyor. Öyleyse "Moral" yapmak, "Allah Vicdan" vaizi vermek neye yarar? Komutanlar **"asker**"dirler. İnsanlar silahı alıp savaşa girdiler mi, üniforma giymeseler de **"asker"** olurlar. Askerler arasında **"Savaş Kanunu"** yürürlüğe girer. İzmir'de Nedim çocuğu gece yatağında öldürenler "asker" miydiler? Biri "Trafik Amiri" imiş. Ne olursa olsun. Polis suçluyu cezalandırmaz. Suçu önlemekle görevlidir. Yeri belli, yatağı belli bir çocuk, bir tek insan, eğer insan sayılıyorsa, tepeden tırnağa silahlı olsa, kurşundan başka yollarla her zaman zararsızlaştırılabilir. Öyle yapılmıyor. "İbret'i müessire" (etken örnek) olmak üzere öldürülüyor. Nedim'in bir banka soygunu yahut adam kaçırma olayı ile de bir ilgisi bilinmiyor. Ya o gibi olaylara karıştıkları, adları sanlarıyla ilan edilen gençler, kime ve neye güvenip Sıkıyönetim'e karşı Gevşek Yönetim uygulayacaklar.

"Ahlak"ı, "Vicdan"ı sosyal yerlerinde, sınıflarında bırakalım. Zerrece mantık sahibi olan, iki tarafın söylenmiş sözlerini başka türlü yorumlayamaz.

"Türk ordusu!"... Tamam. Bunlar da Türk

işte. Türk ordusu, kendi topraklarında kendisine yasak bölge edilmiş yabancı üslere toz kondurmamak için midir? Burada aklın kabul edemeyeceği yutturmacıların en acıklısı var. Hadi, Ordu, Türk Ordusu, Türkiye gençliğine, yabancı üsleri, şirketleri, doktrinleri kaldırma savaşı için çağrı yapsın. Baksın o zaman, gençlik bu toprakları ve insanlarını seviyor mu? Çağrılmıyor. Bir Muhtıra veriliyor. Birinci maddesinde **"suçlu"** ilan edilenler, ikinci maddesinde **"yargıç"** yapılıyor. Bu, bir Osmanlıca: "Kadı ola davacı ve Muhzır dahi şahit" oluyor. Ve bu gülünçlükle, öğrencilerin ve öğretmenlerin beş yaşındaki yörük ço-

ban gibi aldatılabileceği, zorla yola getirileceği hesaplanıyor. O kadarı da fazla değil miydi? Fazladan da insafsızlık değil miydi? Şimdi o insafsızlığın kanlı uygulaması yapılıyor.

Türk Ordusu, **dış** düşmanlara çevrilmiş bir silahtır. **İçeride,** yalnız Anayasa bekçisidir. Şimdi Anayasa'yı değiştirmenin GP'lerin, HP'lerin ve ilh. yapamadığını silahını tersine çevirdi. Yetmiş yedi buçuk yabancı, ekonomide, politikada rahatça kol gezecek. Ordu, hep Türkiye yurttaşını tehdit eden, kanunlar üstü Kralcıklar yahut Padişahçıklar üreten bir mekanizma, bitmez tükenmez sıkıyönetim silahı yapılmak isteniyor. Zor, çiğ güç yetseydi, Abdülhamitler ölünceye dek saltanatlarını sürmezler miydi? Parababaları, er geç yanlış kapı çaldıklarını anlayacaklardır. Ama belki de işleri işlerinden geçtikten sonra. Şu anda "Basrayı harap" etmekle uğraşıyorlar.

İş çığırından çıktı. Nihat Bey ummuyormuş. Umsa ne yapardı? Reformlar yapılmadığından asayişsizliğin olduğunu söyledi. İktidara gelir gelmez, İ.İ. ile ağız ağıza vererek, asayişsizlik düzelmeden reform yapılamayacağını haykırıyor. Kokuşuk idarenin kokuşuk yalanları. Yalanla, blöfle insan öldürecekler. Öldürülenler inanacaklar. Ses en yırtık perdeden çıkıyordu:

"Anarşistlerle pazarlık etmedik, etmeyeceğiz."

Şimdi kırık, kalın, ağlarca boğuk:

"Ummadım... Çok büyük üzüntü içindeyim."

25.5.1971 (Salı)

Belki yerli son notum olacak..

Özel konuşmalarda, **Sosyalist**'te, yerini düşürüp, son yıllarda CIA ve uşaklarının sol şantajcılığı arttırış nedeni, Türkiye'nin Ortak Pazar uluslararası büyük canavarlara, "Chair a canon, chair a travail, chair a plaisire" [Halkın işte, savaşta ve zevkte parababalarınca kurbanlık gibi harcanışı anlamına gelen Fransızca deyim] yapılma tertiplerinde gizlenir, kanımı belirtmiştim.

Bugün, artık bunun "kanı" değil, en göze batan realite olduğu, Burjuva Basını'nda verilen haberlerle açıklandı. Ne kışkırtılan gençlik, ne terörizm, Ortak Pazar'a girme telaşı ve gürültüye getirilmesi skandalini örtbas edemiyor. Ortak Pazar meselesinin işlenişi ve Türkiye'de sanki: **"Huzur", "Asayiş"** yaygarasıyla Sıkıyönetimi getirme kamuflajı inanılmaz paralellikler taşıyor. "Vatanın Bütünlüğü", "Milletin Birliği" formülleri, parababalarımızın, Ortak Pazara baştankara vatanı da, milleti de sokarak, uluslararası omuzdaşlarına yüzde yüz katılma suikastlerini maskelemek için buldukları büyülü muskalardır. Parababalarımız, özellikle "Vatan kurtarıcısı" olduğu her gün baş söylev teması yapılmış Orduya, Vatanı haraç mezat sattığını kolayca yutturamayacak durumla karşılaştı. **"Sol"** düşünceler, düpedüz oynanan bu elçabukluğunu, Gençliğe ve oradan Orduya doğru az çok açıklamaya başlamıştı. Daha doğrusu, Ordu Gençliği, kendiliğinden, o sinsice Vatanı satma gidişini sezmeye başlıyordu. Ya ikinci bir 27 Mayıs olursa? O gelmeden, Parababaları ellerini çabuk tutmalı idiler. Seçme Komutanları kandırmak için, vatanı ve huzuru tehlikeye sokacak sansasyonel olaylar yaratılmalıydı. CIA, o alanda bütün Dünya Parababaları'nın sınanmış provokasyon üstadı idi. Olanlar "Aşama, aşama" geliştirildi.

Bu gelişim yüzeyde kızılca kıyametler koparırken, Parababaları Türkiye'yi, Ortak Pazar'ın kapıkulluğuna sessizce, gizlice sürüklediler. Çünkü yerli Parababaları, Türkiye halkını tek başına artık yönetip güdemeyecek bir açmaza düştüğünü görüyordu. Türkiye

nüfus artımı ..... Proleterleşme

milyonlarca işsizine yeniden çalışmak isteyen yarım milyon taze ağız ..... katılıyor. Almanya, Türkiye'nin artan bütün işsizlerine sürüm yeri olamıyor. Traktörler, geniş ovaları birkaç yüz büyük ağa adına sürdükçe, küçük ekinci yığınlarını köylerinden söküp, sanayii kaplumbağa gidişi gelişen büyük şehirlerin varoşlarına boşaltıyorlar. Türkiye Parababalarının, bu aç ve işsizler mahşerini "Ortak Pazar"a doğru başından defetmekten başka kurtuluş yolu kalmıyor. Ülke içinde Sendika gangsterliği, Şeriat kışkırtıcılığı ile paravanlanmış klâsik burjuva demokrasisi için, ekonomik taban yok, başka ülkeleri soyarak aktarılan aşırı kâr yok. İyisi, girersin Ortak Pazara. NATO, CENTO, SEATO efendileri elbet kendi halklarını yönettikleri gibi, Türkiye halkının da çaresine bakar. Parababaları şimdiden, Batı ve hele Amerikan Finans Kapitali ile, belirli oranlarda bahşiş alma karşılığı anlaştı. Ne uğraşacak Türkiye gibi "dipsiz kile, boş ambar"la? Gerekirse çeker gider, Türkiye ekonomisini teslim ettiği yabancı şirketlerin metropollarına, yahut dünyalıklarını biriktirdiği ünlü Bankaların diyarlarına. Kadroları sık sık yağlanan bir **Ordu,** şimdiden Uluslararası Parababalarının emrinde. **Devlet** cihazı, eski Osmanlı Düyûnu Umûmiye Mösyölerinin yetiştirdikleri eski Kapıkulu, sivil, Asker bütün siyasi, askercil, idarî kadrolar şimdiden "Amerikan uzmanları"nın kontrolunda değiller mi? Parababaları, Ortak Pazar cambaz ipinden kapağı Batı dünyasının içine atar. Millet, ne hâli varsa görsün!

Bütün son dramatik ve trajik olaylar, Parababalarımızın bu psikolojilerini pratiğe geçirme metotlarıdır.

Ayrım III

Şam: Tarihte Sam Oğulları

12.6.1971 (Cumartesi)
(ŞAM NOTLARI)

13:30'da **"Samir**"den geldik. 4 metre yüksek tavanına dek her yeri grimsi ak yağlı boya. Pencereler, camdan başka pancurlarla hafif loş ve serinletici. Boy aynalı. Ne der ona hanımlar? En lüksünden bej tuvalet masası. Tertemiz, sağlam gözler. Ayrıca komodin. İpek tüllü, açık elbiselik. İki iskemle. Asorti bej karyolada tertemiz yorgan, yastık, çarşaflar, işlemeli örtüler. İşlemeli, sakız beyazı baş yastığı. Bütün gözler, yağ gibi kayarak, sessiz ve düzenli açılıp kapanıyor. Yer tertemiz karolu. Boy aynası önünde, güzel deniz kabuklarıyla süslü yürek biçimi bir tahta hanım kutusu bile "emre amade". Dört ayaklı, elastiki geniş ve tenteneyle örtülü alçak masasına, istediğince geniş kalçalı hanım otursun ve karşısındaki aynada süsüne baksın. Baş ucumda, camlar arkaya dayanarak açılınca tutturulmak üzere mavi topuzlu bir takanak bile var. Oraya, bizim, mika camı sürtünmekten kirli çizik dolu Omega cep saatini, demir zincirinden astım. Aralıkları hep yere bakan pancurlardan dışarısı, yeşil, ağaç, saksı saksı çiçekler, bir duvar boyu gül sarmaşığı ve hiç yorulmayan birçok kanarya sesleri ile dolu. Tavanda değirmi floresan lambanın ortası, beyaz buzlu yarım küre elektrik fanusu. Orta üst dilimi buzlu cam kapının ta üstünde, pembe gece lambası işliyor. Bozuk hiçbir şey yok. Burası benim odam.

Kapım karşısında, ufak bir aradan sonra "Oğlum" ile "Yeğenimin odaları. Şimdilik üçüncü yatak göze batmasın diye, tıpkı benimkine benzeyen bir lüks karyola. Geniş, rahat iki koltuk, bir masa, üstünde kadın başlı nefti Bulhevl heykelciliği. Ebulhevl: Ürkü Babası! Asorti bej, lüks, içine bir kaç ev hanımının her türlü bütün eşyalarını tül perdelerle örtüp alacak, gözleri zengin, sessizce kayan "muhteşem" denebilecek bir dolap ve ilh. Gene 2 pencere ve dışarıda yeşiller, bülbül sesleri. Başka çıt, gürültü yok.

Evet, **başka hiç gürültü yok.** Motor canavarları, saatte bir bile, dünyanın öbür ucundaymışça uzakta. Arasıra çok yumuşak,

çok dinlendirici, derinlerden rüya müzikli hafif alafranga parçalar söyleyen bir kadın sesi. Sanki çatlayacak denli gürültüden bitkin beynimi yormamak için, kayboluyor. Nerede o koca **Samir** odasının içinde, beş vakit patlayan, uzatılmış, ezanlı şimarık softa çığlıkları? Ezansız mahalle bırakmamışlar, belli. Ama bu mahallenin ezanı olsun odamın, hatta apartmanın dışında ve hayli uzağında okunuyor.

Odama, sessiz, tertemiz (bal dök yala), loş odama çekiliyorum. Çocuklar acıkmışlardı. Karınlarını, benim "eleştirici" bakışlarımdan uzak, doyuruyorlardı. Helâl olsun. Cebimizde 50 lira kalmıştı. Bin oldu.

Mürekkebi ararken, elbise dolabında, hanım süsleme nesnelerine yarar, çiçekli, fağfur, küçücük boş bir kutu ile, kalın naylona dört kat sarılı bir, "Mahmiye Mısır"da ben 2 yaşındayken taş basma matbaada basılmış, Kuran'ı Kerim buldum. Bayağı sevindim. Kur'an arapçasına gönlüm yatkın, pek anlamasam bile. 15 yüzyıllık aslı gibi korunmuş kaç kitap var? Sonra, geçen gün "şoför mahallinde" ayak uydurayım dedim, **"Elham**"ın **"İyyâke nâbudü ve iyyâke nestain**"ine gelip zıngadak kalmayayım mı? Bayağı içerlemiştim anılgama. Oysa kendime ne denli güvenirdim? Hele rastgelinene, "Elhamdülillah Müslüman" dedikten sonra tıkanmak. Olur şey değildi. Biri "İhdinassı!" deyiverseydi; evel Allah sökermişim. İmtihan da insana bildiğini unutturur ya. Şimdi rahatım. İş bir lügata kaldı.

Diyeceğim, istediğimiz önümüzde, istemediğimiz arkamızda. İki oda kapısı arasında banyo dairesi. Gömlekleri yıkayacak bir kötü sahan bulamıyorduk. Banyo dairesi herşeyiyle tam. Bakır, petrolle yanar şohben. Çamaşır makinesi. Üç dört temiz, sağlam plastik leğen. Lavabo, alafranga hela. Plastik çamaşır sepeti. Büyük su ılıtma bidonu, galvanize. Ben herşeyi nasıl anlatayım? Burası ne? Sosyalizm ilân edilmiş. Bir tıkız burjuva ailesi, yerini bize bırakmak üzere ansızın çıkarılmış. Ama, bir ev halkına her ne gerekli ise herşey yerli yerinde, gıcır gıcır yıkanıp bırakılmış. Kızıl, geniş çifte kanapeli küçük salonunda, koskoca Saba Melikelerine lâyık telsiz cihazı. Bulgar işlemeli sigara kutusu. Holde buzdolabı. Üstünde ekmekliği eksik değil. İçi pırıl pırıl. Mutfak, holden geçilen, alaturka helaya bitişik, geniş, rahat bir yer. Asma kat

kileri boş. Ama mutfakta modern bir ev hanımının her istenileni yapmasına elverişli bütün kap, kacak, tabak, kaşık, türlü kepçeler, vb. Kimisi kazan iriliğinde, boy boy tencereler. Özel havagazı ocağı (şömine tipinde), adamını bekliyor. Asma tel dolabında, hepsi bir boy alüminyum kutular. Üzerlerine etiketler yapıştırılmış: Milh (tuz), Filfıl, Bahar, Kahve, Çay, Sükkar, Nâ'na, daha neler. Anlatmakla bitirilemez. Ve herşey , her yer insana rahatlık veren temizlikte. İçinden çıkan burjuva ailesi, yere bir çöp düşürmemecesine temizliğini yaparak bizi utandırmış. Hani, bizim hanımın meşhur temizliğine taş çıkartan bir ev.

Burası neresi? Henüz bilmiyoruz. Mahalle Aristokratmış. Zengince, konforunu seven bir ailenin İslâm temizliği kokuyor. Aşkolsun Demokratik Sosyalist Suriye Cumhuriyetine! Şam'dayız. Saklanır gibiyiz. Ama, saklanacak şeyimiz kalmadı. Bir bölümü olsun, yazabilirim.

Ne berbat ve ne umutlu, sonra kırıcı dökücü günler geçirdik? Şimdi, "Oğlum"un hiçbir şeyi beğenmeyen iki perçem sarı bıyıkları ve önüne geleni ısırmaya çok alışkın iri dişleri bile gülüyor. Her zaman sırıtsa da artık gülüyor. "Yeğenim" de, hem ondan aşağı kalmamaya çalışıyor, hem benim pintilik kokan hesabiliğimi uyandırmamak için, herşeyi her zamankinden daha çok küçümsüyor. Tavanlar mı çok yüksek? Nerede bizim A. Baraban'a planını yaptırdığımız gecekondu, nerede burası! Herşey olağanüstü normal, tabii. Başka türlüsü olamazdı da. "Oğlum"la "Yeğenim" yarışıyorlar. En iyisi bu. Hayatta hiçbir şeye şaşmamalı. Yoksa insan "şaşkın bakkal"a döner. Şimdi o Sıkıyönetim belgesinin sırası mı? Karınları rahat doymuş. "Esaslı şeyler"i almışlar (3 ekmek, 1 humus, 1'er kilo erik ve hıyar. Kahve, şeker, tuz). İkinci giysi ve et pazarına çıktılar.

13.6.1971 (Pazar)

Mayıs'ın 25'inden beri, Antika Finikeliler'in denizlerinde "Barışçıl Korsanlık"a çıktık. Ben, yanılmıyorsam 13 Mart'tan beri en pis araçlı Türkiye karalarında, -Greklerin ve Batı'nın **"Odysseus"** dedikleri- bizim **"Veysel Karani**"yim. Demek, tam tostoparlak 3 aydır "kaçıyorum". Hepsini, vaktim olacak mı (ömrüm olur mu demiyorum) anlatmaya?

İçimde, sağlam tuttuğum, en çetin sağlık ve "Spartiyatlık" kurallarıyla 70 yıl dipdiri tuttuğum bedenimin belli yerine, adı sanı belli canavar (Araplar "Seretârı" diyorlar) oturmuş. Oradan sökülüp atılamayacağından hayat kadar emin. Ben de, 4'ü narkozlu, 2'si laporotomili 14. müdahaleden sonra, onun maddemden sökülüp atılamadığını gördüm.

Otomatikleşmiş, hele Operatörlük adlı biçimiyle kasaplaşmış Tıp "yetkilileri", kıtıpiyoz tekerlemeleri ile, benden onu sonuna dek sakladılar. Bilirsem dünya batarmışça. Öğrendim ne oldu? Açıkca iki kez "Prostat" ve erkeklik alanıma sokulan parmakların, bıçakların, makasların benden neyi koparıp aldıklarını bilmemekle kaldım. Bilsem, Türkiye'deyken, bilmenin belirliliği içinde olurdum. Şimdi dışardayım. Hangi Tıp orotitesine gitsem, yönelmesi için, şimdiye dek bana nelerin yapılmış bulunduğunu öğrenmek isteyecek. Ve ben onu söyleyemediğim için, yeniden sondaların demirleri, en azından sistoskopilerin lambaları, mandarenleri, solusyonları altında, "üstad"ların, "Yok canım. Hiç acımaz. Ne olur, o kadarcığı da büyütme. Vallâ, billâ ben hiçbir şey duymadım!" gibi yarı edebî, yarı "bîedebiyane" işkence temcit pilavları ile yeni baştan, kıyma masasında "Şehadet" (ölüm) oturumlarına itilip kakılacağım.

Bu kaygı bir yana. Organ düşmanım, büyük bir dokunulmazlıkla, her an çoğaldıkça artan sayıda canlı, yararlı hücrelerimi birer birer, yahut biner, milyonar eritip kemiriyor. Yalnız yedikleri, öldürdükleriyle kalsa ne iyi. Her rastladığı kıl damarcığı parçalayarak, kanımı da damla damla akıtıyor, ziyan ediyor. Bütün ziyankâr zararlılar gibi. Tilki bir tavuk yiyecekken, kümeste canlı yaratık bırakmazmış. Kanser de öyle. Günde, en az 10 kez idrara sıkışıyorum. Baş-

larken, yarım santimden bir buçuk, iki santime dek boy ve 5-6-8 milim ende sayısı değişik pıhtılarla, mutlak en az 5-10 damla hâlis al kanım akıyor. Kimi pıhtılar, daha sonra geliyorlar. Tıkayıp saatlerce çatlatanları da ara sıra tepiyor. İdrarın pembeliği, kırmızılığı derece, derece başka. Sonunda biraz miksiyon refleksimi boş bıraksam, hemen 5-10 damla kan da o zaman boşanıyor. Ve kendimi tutmasam boyuna akacak; tutsam, gelecek miksiyon için, herhal mesanede pıhtılaşma oluyor. Bu rezil çemberin önünü hiçbir şey alamıyor. Honvan 500 miligrama dek aldım. Kan kesilmedi. Gögüslerim çıbanlaştı. Hele, komşu rektum peristaltizmi (büyük abdest), en az her defasında 5-10 gram kanımı akıtıyor. Demek, her gün en az 50-100 damla kan; 5-10 gram eder. 5-10 gram da defekasyon yüzünden kayıp. Günlük kan giderim, hep en azından 10-20 gramdır. Profesör, sinâmeki Bican efendi, gözlerini açarak, büyük ayıbımı görmüşçe:

- Korkuyor musun? Kandan mı korkuyorsun? Hadi canım"lı paparasını veriyor. Akıllarınca bu "moral takviyesi". Günde 10-20 gram kan, ayda 300-600 gram eder. Her ay, yarım kilo kanı nereden bulup kaybedeceğim? Çünkü iştiham bıçakla kesilmiş bulunuyor. Herşeyden tiksiniyorum. Bir özenip yediğimi, ikinci görüşümde midem bulanıyor. "Almadan vermek Allah'a mahsus" diyor Müslüman. Suyla yaşıyorum. Onu bile isteyemiyorum. Bir iki aklıma geldi. Maden suyu içsem mi? Rahatlık veriyor. Yahut gazoz, mazoz. Herkesin benden bir kulağı eksik değil. Onlarınki de can. Çekebilir. Canları da çekmiyor besbelli.

Bir tas çorba, 3 kaşık yoğurt, 3-5 tane, bizim pıhtılar boyunda tavuk eti, 8-10 parça hıyar, 3 maydanoz teli, 2 kaşık lâpa. Demin yediğim, bugünkü "öğle yemeği", eksiksiz bu. Ekmek sıfır. Nasıl ayağa kalkabiliyorum? Nasıl bu satırları karalama gücüm sürüyor? Şu tabiat, boşuna milyarlarca yıl canlı varlığı işleyip insan adlı makinaya ulaşmamış. Hele benim makina. "Lüks benzin istemez. Mazotlu motorum". Birinci Emperyalist Evren Savaşı'nın, askeriyece aç açına cephane taşıtttırılan katırlarını ömrüm boyu gözüm önünden yitirmemişimdir. O "*Seferberlik katırları gibi, aç kalınca, yerde başka evcil hayvanların kuru tezeklerini bulur, yerim, gene ölmem*" der idim, kendi kendime. Şimdi o kıtlıklar azaldı. Tersine normal yiyecekler çok. Birini beğenemiyorum. Ne olacak? Yaşıyorum. Horoz gibi, öldüm, gözüm çöplükte. Yaşamak ne söz! Hâlâ dövüşüyorum.

14.6.1971 (Pazartesi)

Çok methettik bu yeri. Yer gene o yer. Öğülecek rahatlık için yapılmış. Mesele **insanlar**da. Ah bu insanlar! Sınıflı Toplum kokmuşluklarının hepsini ahlâk edindikten sonra, hepsine -ama yalnız ve ancak kendi küçük, hatta en maskara sözümona "çıkar"ları saydıkları ölçüde hepsine- isyan bayrağını kaldırmış bulunan insanlara ne demeli? Nâmık Kemal çevresine bakıp,

"*Bedbaht ona derler ki elinde cühelânın*
Kahrolmak için kesb'i kemâl'i hüner eyler" demiş. Ne demek istediği belki hiç sorulmamış. Yorumlanmamış da. İnsanın çağı dışı kalışı olsa gerek.

İnsanın insanı sömürmesi (ve sömürebilmek için gizli açık biçimlerde ezmesi) 7 bin yıl "Tabii" sayılmış. Bu araçların başında geleni, Hürriyet-Özgürlük adını almış kapitalizmde. Herkes eşittir-özgürdür, denmiş. "Hürriyet nedir?" diyenlere, yeryüzünün en utanmazca yalanını kıvırmışlar: *"Bir kişinin hürriyeti, başka bir kişinin hürriyetinin başladığı yerde biter"* denmiş. Alın size bir tanımlama ki, özgürlük yalanından bin kat demagojik bir sahtekârlık. Kişi, kendi hürriyetine sınır tanımazsa, başkasının hürriyetine de sınır tanımıyor demektir. Türkiye'nin elle tutulur bir sınırı olmasa, Suriye'nin sınırını kim belirlendirir? Gene Suriye. Öyleyse Türkiye'nin de, Suriye'nin de "sınır"ları, güçlerinin yettiği yerlerdir. Hürriyetlerin sınırları da kişilerin **güçlerinin yetebildiği** yerlerdir. Ben güçlü isem, özgürlüğümün sınırlarını başka özgürlük sınırlarının ötelerine aşırtabilirim. Gücümün yettiği kadar "hür" olurum. Başkası, gücünün yetmediği yerlerde hür olamamaya mahkûmdur. Öyleyse, **"Hürriyet",** açıkça **"Güçlerin dengesi**"dir. Gücüm kadar hür olurum. Hürriyet: **"gücü gücüne yetene"** düzenidir. Sınıflı Toplum tarihinin 7 bin yıldır sürmüş en aşağılık **zorbal>k** kuralı, burjuva düzenince, **"Hürriyet"** adlı bir sahtekârlık maskesiyle örtülmüş.

"Eşitlik" masalının adı üstünde. **"Kanun gözünde eşitlik"** deniyor. **"Kanun"** ne? 35 milyon Türkiyeli'nin yerine, 5-10 bin lira maaşla derlenmiş 600 kişinin, aralarında 301 oyla kabul ettiği, ede-

ceği herşey kanun. 1960'tan beri başka bir dolambaçlı yalan kıvırtıldı. "Kanunlar Anayasa'ya uygun olmak zorunda" imişler. O nedenle, az mı **"Kanun maddesi"** ve "Yürütme işlemi", beş on **kişilik** "Anayasa Mahkemesi" üyelerinin "samedânî" çalımlarına yol açtı? Aklı ermeyen küçük burjuva ukalâları (bizde hemen herkes), bayağı "Tastamam ve eksiksiz" Anayasacıl şövalye geçinmeye özendiler. Gerçekte Anayasa'nın bayağı kanundan tek ayırdı, **"Salt** çoğunluk" ile değil de **"üçte iki** oyla" kabul edilmiş ve değiştirilir olmasından başka hiçbir şey değildi. Yani, sözümona **"Millet** Meclisinde 600 oy varsa, onun 301'i (kimi 101'i salonda hazır bulunanların yarısından 1 fazlası) ile değil de, -sayanlar ve sayılanlar insanüstü dürüstlükte namuslu olsalar- 401 oyla kabul edilen ya da değiştirilen her madde **"Anayasa"** adını alırdı. Güvenilen **"Anayasa eşitliği",** Mecliste bir **"Parti**"nin (ki bizde ve heryerde yalnız Parababalarınca müsaade edilen **Örgüt**'ün demektir) her zaman belli yollardan satın alabileceği, yahut ürküterek arabasına bağlayabildiği 100 oy davarıydı. Netekim, Demirel AP'si bu 100 Meclis davarını satın alamayınca, Parababalarının gölgede kurdukları **"Komutanlar Muht>ras>",** Ordu tepesine sivriltilmiş 5-10 fosil General, kılıç gösterisiyle, **"Millet** Meclisi" davarlarının 600 oyundan 600'ünü de **"S>k> Yönetim"** terörü önünde secdeye kapaklandırdı.

"S>k> Yönetim" nedir? Biçim açısından, Anayasa-Babatasa-Kanun-Manun "tastamam ve eksiksiz" bir kişinin (veya 6 kişinin) Sıkı Yönetim Komutanı denilen tek veya 6 general veya amiralin emri olur. 35 milyon **"Yurttaş**"ın kanısını sormak şöyle dursun, alavere-dalavere "seçim" sıçımı ile **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** tavanı altına getirilmiş 600 Oy davarının dahi "ruhu duymadan" Anayasa ve tüm Kanun'lar 1 ilâ 6 generalin emriyle hiç sayıldı. Sıkıyönetim, o beş altı generalin zoru muydu? Öyle gösterilmek uygun görüldü Gerçekte, binbir "gizli servis" imbiğinden geçirilerek şartlandırılmış bulunan (yoksa rüyalarında bile o yaman silahlı zorbalık yetkilerine kavuşturulmalarına olanak bırakılmayan) beş on General, gölgede rahat keyfine bakan yerli, yabancı Millet düşmanı, Vatan haini **Parababalanmn** bekçi köpekleri olmaktan daha şerefli hiçbir görev ve yetki bilmediklerini saklamaya bile gerek görmediler. Amerikan üsleri ile 6. Filo'nun ve Nato-Cento-Seato'nun gölgesinde, bir avuç yerli yabancı parababasının, bit pazarında haraç mezat eskiler satarca yok pahasına sat-

tıkları **"Vatan-Millet-Sakarya"** adına, habire binlerce yüksek öğrenim gencini avlayıp yüzlercesini kurşunlatıyorlar.

"Kanun gözünde **eşitlik"** masalı da böylece, **"Hürriyet"** yalanı üzerine oturtulmuş en kahpece dolandırıcılık durumundan kurtulamamıştır. Ve Sınıflı Toplum Düzeni sürüp gittikçe, kurtulamazdı da.

O geniş yalan ve vurgun sistemi içinde ben ne istiyorum? Her yalanı, her dolanı, temelinden havaya uçurmak. Bu nasıl olur? Senin, benim isteğimizle mi? Modern **üretici güçlerin** kaçınılmaz kıldığı sosyal **y>ğ>nlar** eğilimi ile. Brejnef'in son 30 Mart 1971 P.C.U.S. 24. Kongresi'nde okunan C.C. Faaliyet Raporu'nda bir kezcik geçmiş olsa da, en temelli konu şu söze dayanır: *"İşçi Sınıfı toplumun her zaman başlıca üretici gücü oldu ve öyle kalıyor."* (s. 132) Ben, **"Antika Tarih"** tezimde bile hep o gerçekliği açıkladığım halde, kimi davranışlarımda, maddeci idealizmimi olağanüstü zorladım, durdum. Çok daha basit hayvancıklar, işin derinliği ile uğraşmayı küçük düşürerek, denizde yüzen balık içgüdüsü ile akıntıya uymakla öğündüler. Sosyal ekonomi ve sınıf determinizminde **"dünyay> değiştirici"** aktif devrimcilik yerine, sırf **"dünyay> yorumlay>c>"** ve en üstünkörü yorumla bile, hangi sistem içine tekerlendi ise onun şarkısını çağırarak bayağı umduklarından aşkın sivrilmelerle geçinip gittiler ve geçinip gidiyorlar. Bu benim harcım değil. Onun cezasına, bile bile, hatta yeri gelince seve seve katlandım, katlanıyorum.

Devrimci savaşa, en kısır ve nankör şartlarda gönüllü, baştan kara, gözü kara girdim. Niçin? Öyle mi istediğim için? Evet, ama öyle "istemek" **zorunda** bulunuşum neden tutumuma toz konduracakmış? İlk adımımı atar atmaz, belki başkası bulunmadığı veya göze alamadığı için, bir savaşın en yüksek basamaklarına, Merkezlerine, Genel Başkanlıklarına, aklımdan bile geçmeyerek, itildim. Ne **"istedim"** o katları, ne bulunca yadırgadım. Bir muhasebe yapabilir miyim? Çevremde, "külâh kapmak" uğruna en sinsice ve en tiksindiğim yollarla ne oyunlar, ne aktörler gördüm. Onların düzeyine inmektense ölmeyi denedim. Geçen gün, kanserin her zerremi sızlatan ve bulantı getiren ateşi altında bir ara dayanamayıp, kafamdaki "bana aykırı" düşünceleri atmak için, dudaklarımdan şu sayıklamayı çıkarmaktan kendimi alamadım: "-Benimki de eşeklik ya, canım... Alçakgönüllülük deyince, bu kadarı da düpedüz eşeklik!"

50 yıldır Proletarya Devrimi savaşındayım. Kendi kişicil kombinezonlarımla, bir an bile savaş dışı soluk almama yer vermeksizin, kendi kendimi, Lenin'in "Profesyonel devrimci" dediği durumda tutmakta gözümü kırpmadım. Düşmandan (sömürü sisteminin egemen veya uşak güçlerinde açıkça bana karşı olan ne burjuvalardan, ne küçük burjuvalardan) gelmiş her kurşuna, zifosa, kahre, işkenceye "Hoş gelmiş" dedim. Gördüklerimden biri bana koymadı. Benimle birlikte yola çıkmış, benden sırası gelince teori ve pratikçe daha "yoldaş" görünmeye can atmış "dostlar" içinde kaç tane **bütün kal>b>n>n tüm adam>** çıktı? Bizdeki **"Babil art>ğ>"** damgasını vurduğum ortamdan, daha iyimser kişicil sonuçlar beklememin saçma olduğunu bir dakika unutmadım. Bir saniye anmasam, ikinci saniyede hemen hatırladım acı-tatlı gerçeği. Ben o göklerden hiç aşağı inmedikçe, gördüklerim "pişmiş tavuğun başına" gelmiş midir? Yüze gülüp, arkadan vurmalar, en hafifleri idi. Bol bol gülüyordum. Marks-Engels'in deyimi ile, **"Gülünçlüğü eşeklerle paylaşmamak"** için bile pek değil, -çünkü onu da ömrüm boyu "paylaşmakta" Şark dervişliği buldum- aşırı sapıklıklara sonuna dek susup, meydanı -İşçi sınıfını,- avantüryelerin insaflarına bırakmamak için, zaman zaman saldırılara geçmek sentezlerini yaptım. Onları, gene Lenin'in meşrebince, **"Meydan Savaş>"** olarak verdim. **"İnk>lapç> Münevver Nedir?"** ve **"Marksizm Kalpazanlar> Kimlerdir**?"lerden, **"Atma Avc>oğlu, Din Kardeşiyiz"** başlangıçlı **"Uyarmak için Uyanmal>..."** ve en son **"Devrim Zorlamas>, Demokrasi Zorlamas**>"na dek, kimsenin gözünün yaşına bakmadım. Gene de "kişi" olarak eleştiriyle ezilenlere, içimde bir "ezik insana acıma" duygumu silemedim. **Objektif**liğin giyotiniyle kellesini uçurduklarıma, "öbür dünya"larında rastladıkça, **Sübjektif**liğin gül sularıyla gönül alma tutumlarımı dizginlemedim.

Sonuç? Sonuçlar? Değişmedi. Hep o benim somut şakamla gülmek için söylediğime vardı:

"Kabahat bende. Çok uzun boyluyum. Uzun boyumun "Konspirasyona gelmediği"ni Türkiye'de keşfeden "Maşrık'ı Âzam" pozla Şerlok Holmes'lere karşı kahkahamı tutamadım. Benden başka herkes haklı. Çok uzun boyluyum. Aksi gibi ise, Türkiye, Orta Asya **"yecüc mecüc**"lerinin yaman akınlarıyla kurulmuş. Rastladığım bütün akıncı yiğitler, hep "kısa boylu" kahramanlar. Karşı karşıya

geldik mi, onların başları, benim kasıklarım hizasına rastlıyor. Gözleri uyluk aramı görüyor ve şaşıyorlar: "- A! Dr. Hikmet'in de meğer erkeklik aygıtları varmış!" Biraz daha gözlerini açınca, Dr. Hikmet'i, erkeklik aygıtlarından ibaret buluyorlar. Onun en altta bir karnı, sonra bir göğsü, içinde akciğeri, yüreği, en yukarıda başı, gözü, kulağı, burnu, dili, beyini ve ruhu bulunabileceğine inanamıyorlar. Öyle ya, haklı insanlar. Dr. Hikmet adına gözlerine dolaysızca çarpan şey, Dr. Hikmet'in bacak arası ve sarkancaları. "Kısacık" kahramanlarımız biraz topuklarını kaldırsalar, burunları Dr. Hikmet'in Uçkur ve Peşkirine çarpıyor. Ve irkiliyorlar. "Hâ! Demek, Dr. Hikmet Uçkur Peşkirden başka birşey değilmiş!" Akıncı Kıyamet Yecüc Mecüc'lerinin kendilerinde de bacak arası, cinsel aygıt, uçkur-peşkir yok mudur? Onlarınkiler çok aşağılarda olduğu ve iyice saklı kaldığı için göze çarpmayıverir. Ama, bu ne bu? Önlerine çıkanlara, Dr. Hikmet'e iki avuçlarını birden uzatıyorlar. On parmaklarının onuna birden hep bacak arası ve sarkancalar geliyor. Yakışır mı Dr. Hikmet gibi Devrimcilik, hem Proletarya Devrimciliği savaşına kendini adamak iddialı birisine böyle dımdızlak bacak arası ve uçkur-peşkir? Sakın daha yukarıları bizi (dev yiğitleri) ilgilendirmesin. Dr. Hikmet Kıvılcımlı, şu gözümüzden kaçmayan ve yokladıkça avuçlarımıza dokunan erkeklik aygıtları, veya onları örten uçkur-peşkirdir.

"Akıncı Devrim Yecüc-Mecüc Dev'lerimizin biraz daha kuyruk acısı çekenleri, belki sık sık başlarından geçmiş, hem de en tersine, en pasif sapıtmalarla geçmiş olanları, hayal ve provokasyon gücüyle Dr.Hikmet Kıvılcımlı'ya mal etmekte büyük başarı arıyorlar. Dokuz Ağırceza Mahkemesinde ardarda kovuşturmaların sıklaştırıldığı ve her türlü ajanın gizli açık, uzaktan yakından bin bir tuzakla mutlak tongaya düşürmek için korkunç işbirliğine giriştikleri günlerde, bütün "Solcu Sevgili"lere, Dr. Kıvılcımlı'nın uydurdukları "günah"ını, "Dev-Genç" mühürlü beyannamelerle yazıp, basıp, elden, postadan harıl harıl ulaştırıyorlar. "Haklı" herifler. Başka ne diyebilirler ve ne yapabilirler? Tek kusurları boylarında."

Böyle düşünüp, gülüp geçtim. Fakat, olayların cilvesine bakın. 30 yıl önce de gene bu durumla, 15 yıl ağır hapis yükü omuzlarımda olarak, şeytanın geçemeyeceği yollardan Şam'a geldiğim zaman, kısaca kendisine herşey anlattığım bir "Komünist Parti Lideri", bugün o entipüften gelmiş anlattıklarımı hatırlamak zahmetine olsun katlanamıyor. Bilmiyor yeryüzünün Türkiye ülkesinde bir

"Dr. Hikmet" bulunduğunu. 40 yıllık ömürümde 40 yıla mahkûm oldum. 20 küsür yıl cezaevlerinde yattım. "Yatmasaydın" der gibidir "Dünya"! Yattın da ne oldu? Senin gibi bir delinin ha tımarhane olmuş mekânı, ha hapishane. Gömülmüşsün. Demek ölmüşsün. Var mı elinde bir damgalı belge **"Komünizm suçundan"** 22 yıl yattığına. Burjuvaziden ben sakladım, şimdi Proletarya için bulamıyorum. Fena saklamışım. Bütün belgeler Türkiye gizli Siyasi Polisinin arşivlerinde kaldıysa, Sıkıyönetim Mahkemesinden, Genelkurmay Adaletinden 70 yaşında, kanser kanamaları ve işkenceleri altında kaçmayıp, teslim olsaydın, o mahkemelerin **gizli oturumlar>nda** tekrar tekrar okunup, sana da açıklanırdı ve öğretilir idi. Sen kalkmış, utanmadan sınır dışına kaçmışsın. İstiyorsun ki, bir de Dünya'da **"büyük işler için analar>ndan doğmuş"** bulunanlar, senin küçük serüvenini bilsinler. Yağma yok.

Bekleyiş durumu biraz bu. Ondan sonra, geceyarısı ve sabaha karşı, iştahlı ve besili bir eşeğin zırıl zırıl anırmasına takılıyorsun. Gerçi eşeği kötülemiyorsun. Hatta, sana uzak ve ıssız köy damlarını ve steplerini hatırlattığı için, eşeğe de, "güzel" diyebileceğin gürbüz sesine de epey minnetle hoşgörür duygular besliyorsun. Gene de, sorar durursun:

"Yahu, şu Tarih denli ünlü koca şehrin, Dımşık'ı Şam'ın, en aristokrat, beş altı kat son sistem apartmanları ve televizyonlu son moda insanları arasında böylesine "Hür-Özgür" eşek nasıl kalmış?"

Eşek, en çok, karanlıkta yahut yalnızlıkta canı sıkıldıkça, belki de "hem cinslerini: türdaşlarını" hayvan içgüdüsüyle radarlaşıp sezdikçe, gelişigüzel, ama çok sevimlice tabiat kurallarına göre anırıyor. O da bir kaç kez. Yapmacıksız. Kimseyi kandırmak için değil. Elinden başka şey gelmeyince anırıyor. Cennet Kumrusu sabırlı inatçıcağız. Şükretsene Samir Oteli odası içinde, her beş vakit gümbürdeyen, tecvitli, **"ay>n"** çatlatmalı, **"ha"** suluyuşlu talim görmüş, sıtma görmemiş çığlıkların kulak tozunu patlatmadığına. Beynini çelik kalemle yırtmadığına. İnsan buldukça bunuyor. Üst katta, sivri demirden çetin dişi topukların, tam yatak kaldırma saati olan 6-7'lerde beş-on-yirmi dakikalık takırtısı nedir ki? Gece sık sık kalkışlardan hastalanmış uyku sızısını, yastığının altında gümleten tokmak nedir ki? Komşu dairenin tapon çamaşır makinesi olabilir. Boş ver. Haftanın her günü kafana inmeyeceği, gelişinin üçüncü günü belirmesinden anlaşılıyor.

Çocukların seni arka üstü görünce, nasılsa hayatında ikinci kez seyretmek abdallığına heveslendiğin Televizyon karşısında, masa üstünden burnunun direğine doğru uzattıkları pabucu, çorabı yeni çıkarılmış ayaklarından kedileri sevinçten ve cilveden kırıp geçiren otantik valeryan parfümleri saça saça sana demokrasi koklatmalarını hoş gör. Onlar bugüne bugün **"Halk"** örnekleri. Yolculukta ise, sen kıvrana kıvrana uzandın. Onlar gece demeyip, gündüz demeyip Allah için canla başla çalıştılar. Yorgunluklarını birkaç kahveyle almaları yeter mi? Banyo var. Yıkanırken iki sabunu birden kullanıyorlar. 560 gramlık "Sar" deterjanının yarısını dün sabahtan öğleye dek tükettiler. Daha ne temizlik beklersin oğlanlardan? Üstelik, aranızda "sosyalist eşitlik" olması için, "hayatını vakf" eden sen değil misin? Eğer hoşlanılmayacak bir koku olsa, onların da burunları seninki kadar koku almakta **"Hür ve Eşit**"tir. Almıyorlarsa, demek öyle bir koku yoktur. Belki de "Halk Demokrasisinin gereğidir bu. Alışacaksın.

Ve burası Arap toprağı. Arap kim? Sümer **"Tufan**"ından beri Bitkicil Antika Kent Uygarlıklarının Ortadoğu insanlığına silinmez damgasını vurmuş bitmez tükenmez çöllerin ırkı. Tarih (yazılı Tarih) ona **Semit** demiş: **Sam** oğulları. Çölleri bile kasıp kavurarak dize getiren, "dillere destan" **Sam** yeli gibi binlerce yılı bir yıl kadar az değiştirip esmişler, yağmışlar, ölmüşler, dirilmişler. Yaşıyorlar. Başka hangi ırk, yeryüzünün değişip değişip son kerteye dek geliştikten sonra, bir kez daha gene hep aynı başlangıç noktasına düştüğüne 7 bin yıl tanık olur da, hâlâ dayanır. Evini, barkını, yerini, yurdunu bırakıp dağlara, taşlara, ulu ulu ağaçlara doğru kaçıp gitmez? Bir daha geri dönmemecesine, insan emeği, canlı izi bırakmamacasına, donmuş, kımıltısız kayaları denizden hareketli kum dalgalarına çevire çevire eriten kan kurutucu susuz iklime lânet okuya okuya buralardan uzaklaşmaz? Tevrat'ta anlatılan Cenneti, ancak öldükten sonra, o da "iyi" kalınabilirse, yani kimden geldiği ebedi sır olmuş kimi satırların, kimi sayfaların, en sonra kitaplaşmış yazıların dediklerine tıpa tıp uymakta ömür boyu hiç sekmezse, her kum dalgasının ardına pusmuş nice göze görünmez cin, peri tayfasına bir an kapılmazsa, belki varılacak bir ideal saymış. Cenneti ancak, öldükten sonra, o da, kapısında yılan biçimi ejderha, içinde Adem'e Havva'ya en Ulu Günah meyvasını yedirebilmiş çıngıraklı hile olup, evrenlerde taş taş üstünde bırakmayan **"İzâ zülzilet'il An'> züzâleha!"**

serbest nazımlı Kıyamet gününe dek herşeyin yaratıcısı ve kudretle kahredicisi bildiğimiz Allah'a karşı her işte at başı beraber el ense güreş tutan, nâçiz balçıktan yaratılmış Adem oğlunun ise içinin içine ateşten gömlek **aşk,** onmaz **nefs** olarak girip yerleşmiş o Şattülarap çamurundan işlenen **çömlek** içini pişirirce işlemiş **alev** yaratığı **Şeytan**'a ol görüp birkez bile kapılmazsa kavuşabileceği bir ülkü bilmiş. Nedir bu, elimi yüzümü saklasam, tabanımdan kızgın demir olup girerek ciğerimi yakan sonsuz, insafsız, verimsiz güneş Cehennemi toprağından çektiğim dememiş. Çifte Fırat'la Dicle'nin, biricik kutsal Nil'in suyu güneşle karıp yılda iki öğün çamuru ekmek eden akışları, neden, lânet zincirinin yaldızlı demir halkaları gibi birbirini kovalıyan Nemrut'ların, Firavunların kanlı, zâlim tek ellerinde kalır? düşünmemiş. Semit bu.

Daha doğrusu Semit hep onu **görmüş,** onu **düşünmüş.** Bir karşı durulmaz gizli elle itilip kakılan mekik düzeniyle hep ona gitmiş, ondan gelmiş; ona koşmuş, ondan kaçmış. **"O"** ne? "O"na bizim "Öztürkçeciler" kırık kıçlarından uydurdukları "sözcük"le **Uygarl>k** diyorlar. Semit'in toptan bir şey dediği yok. Dünya böyle gelmiş, böyle gider, görünüyor. Semit'in uzak çöllerde bir kervan kolu olan Arap, **"O**"na ilkin Ad, Semût kavimlerinde **tan>k** olmuş. Yemen Seyl'ül Arep'lerinin deli sel yatakları üzerinde kurulu Sed ve Bent'lerin bir tanrısal fare türü yuvalarıyla delik deşik edilerek ansızın yıkıldığını **öğrenmiş.** Tâ sayılamaz bin yıllar ötesinde ise, İbrahim'den en doğru hikayesini **dinlemiş.** Neden sonra **"O**"nu **Mekke** başta gelmek üzere, **Medine**'de, nasıl olduğunu hiçbir zaman kavrayamaksızın, bir Tanrı yıldırımı denli çabuk ve yakıcı, yıkıcı gazveler havası ortamında yaşayacak olmuş. Adına, Medine'den (Kent'ten) **Medeniyet** (Kentleşme) terimini oturtmuş. **"O",** Adıyla, sanıyla "Medeniyet" (Uygarlık). Semit de **"O**"nun karşısında, bıkmaz usanmaz **"Bedevi"** (hiçbir kötü anlam taşımayan, ilkel Komuna düzenini elinden geldiğince sürdürmeye çabalayan) **Barbar.**

Semit'i, kimi "bilimin son sözü" teoriler Arabistan çöllerinden kaynaklandırıyorlar. Oysa Semit, ak pak. Rengini karartmamak için yüzüne, gözüne takmadık şal, akel, sarık, peçe bırakmamış. Zenci ile, hep Zeytinyağı ile su gibi, aynı bardağın içinde olsa da, ayrı kalmış. Semit'in kendisi kendisini en az silinebilir kutsal belgelerle **"Cennet**"ten (Tanrı Bahçesi'nden) yeryüzüne atılmış biliyor. 4 ırmağın kaynak aldığı ulu, sulak, yeşilleri altında, "Tecri fi

tahtihel enhar" buzdan duru, **"Kevser Şarab**>"ndan tatlı çaylar akan Bahçe, açıkça bizim Van gölü -Seyhan Ceyhan arası "Kürdistan"dır. Buralar, "Medeniyet"çe kışkırtılmış istilacı atlarının bastıkları yerde ot bitmez" duruma sokulmadan binlerce yıl önce, besbelli Cennet'miş.

Orada, Yılan-Şeytan'ın (Tarım Tanrısı'nın) Barbara "Yasak ürün" (yabancı meyva) olan buğday ve benzeri medeniyet malları kervanlarla taşınıp tanıtılıyor. Semit Havva Ana (Aşağı Barbarlık Yarı Tanrıçası), toy Adem'e (Çobanlığa henüz giren avcı Barbar'a) Şeytan-Yılan telkini ile Uygarlık ürünlerini tattırınca, iş değişiyor. Semit türü sulak Cennet ikliminden Subtropikal ırmak (Fırat-Dicle ve Nil) boylarında olan bitenlerle ilişkilerini sıklaştırıyor. O ırmak boyları ile aralarına inen Semitler, Kentler uygarlığının **S>n>flar Savaş>** Cehennemini tanıyor. İlkin, Gılgameş'in yaban yiğit arkadaşı gibi, Medeniyete tutsak-asker oluyor. Sümer Kentleri'nin henüz yayılamadığı, Fırat'la Dicle'nin **birbirlerine** en yakın aktıkları, şimdiki Bağdat semtlerinde ilk **"Agade"** Kenti gibi "Yukarı Barbarlık" kurumu Sosyal Hücrelerden medenileşme yolunu tutuyor. Ve bir gün, iç sosyal sınıf boğuşmalarıyla iler tutar yerleri kalmamış en İlk Sümer Uygar Kentleri'ne Akın ediyorlar. Bu Tufan'dır. Yerinden oynamış Semit Kahramanları, artık Sümer bentlerinin kazıklarını sökerek, ortalığı sulara boğan Tufan Allahlarıdırlar.

Ne var ki, Agade Semitleri (Tarihin Akkad'ları), Semit Oymakları içinde parmakla sayılacak kertede azlıktırlar. Onlar Fırat-Dicle arası balçıklara yerleşip, sonunda gittikçe Sınıflar Savaşı ateşi ile tutuşurken, öteki göçebe kalmış büyük Semit toplumcukları, Kabile Kabile (bölük bölük), iki büyük Yakındoğu Bitkicil Uygarlıkları arasında çekilip, itilerek, dolaşır dururlar. Kutsal Tarihin Yakup oğlu Yusuf'a yakıştırdığı serüven, Hiksoslar denilen Semit Barbarlarının **M>s>r** Medeniyetini kaplayışlarıdır. Sümer **Tufan**>'nda, kayığına oğulları ile her cins canlıyı bindirip kurtaran Nuh, başı sıkışınca **"Bal>ğ>n karn>na"** atlayıp canını kurtaran **Yunus,** Kent Tanrılarına satır attığı iddiasıyla büyük (Sınıflar Savaşı kadar yakıcı) ateşin ortasına atıldığı halde, bastığı yerde ateşi bahçe edip söndüren **İbrahim,** hep **Irak** Antika medeniyetlerinde İlkel Komünist kişiliğini henüz yitirememiş Semit Ululari-Kahramanlarıdır.

Ve İbrahim, artık Tarihin alacakaranlığında masal çizilerini en çok yitirmeye başlamış, en gerçek Semit kişiliğidir. Irak'ın en es-

ki **Ur** kentinden yola çıktığı, yazılı bir olaydır. İbrahim Irak'ın "Cehennem ateşi"nden kaçarken, Fırat boylarından Suriye'ye iner. Orada, korkunç çöl kuraklıklarına pek yem olmamış kısır vahacıkları yurt edinir. Irak'la Mısır arasındaki alış veriş aracılığına araç göçebe geleneği ile Mısır'a da gider gelir. Belki o zaman Irak Kent kargaşalıkları ile tıkanmış, Basra Körfezi'nden Umman Denizi'ne bağlı Orta Yol işlemediği için, çok sonra Muhammed'in haşmetle açacağı (daha önce, Tahtı yeller üzerinde uçan Sultan Süleyman ile Sebâ Melikesi'nce denenmiş) Güney Umman Yolu'nu yoklamak, Arabistan madenlerine doğru uzanmak için İbrahim'i ansızın Mekke'ye uğramış buluyoruz. Kutsal Tarih bu olayı, bir kıskançlık masalına bağlar. İbrahim, Mısır seferinde Firavun'dan armağan aldığı cariye (dişi köle) **Hâcer**'i, eski karısı, belki de, dediğini, koca Babahan (Patriyark) İbrahim'e zor kötek dayatabildiğine göre, toplumda korkunç gücünün geleneğini yitirmemiş Semit Anahan Sâre'den yılarak tâ oralara dek götürüp bırakmıştır.

İşte, hepsi aynı kökten veya dölden gelmiş sayılan **Sam** oğullarının büyük bir kesinlikle bir daha geri dönmemecesine ikiye parçalanışı, efsanenin burasında gerçekleşir. Bütün **Sam** oğulları, kendilerine ortak Ata olarak **İbrahim**'i benimserler. Suriye-Filistin dörtyol ağzı karalarında, her gelip geçici Yakındoğu Uygarlığı'nın dehşetli kılıcı altında ezilip doğranan Sam oğulları, iki büyük Antika Medeniyet yıkılışını edebiyatlaştırıp mistikleştiren ve bugünkü Batı-Doğu (ama daha çok Batı) dünyasını Filistin'den (Adanmış Toprak'tan) ağarı [başlayarak] etkileyip büyülemiş en yaygın iki büyük Din'in kurucularını yaratmıştırlar. Biri, Girit Medeniyeti'yle birlikte Antika Uygarlık daha oynak **Hayvanc>l** karakterini kazanırken, Mısır'da **Hiksoslar** egemenliği devrildiği sırada, ayaklanan Semit köleleri Filistin'e kaçıran, göçüren **Musa** Peygamber'in **Museviliği** (Yahudilik) idi. Ötekisi, Akdeniz Grek Kentleşmeleri'nin en son derlenip Saltanatlaşma (Nemrutlaşma-Firavunlaşma) aşamasını temsil eden Antika Batı Roma Uygarlığı yıkılırken, silahlı ayaklanmayla çıkar yol bulamayan kölelere sosyal ve fizik sancılarını unutturmak yönünde, Filistin'den tüm dünyaya yayılan (varlığı işkilli) **İsâ** Peygamber'in **Hristiyanl>ğ>** (İsevilik) oldu.

15.6.1971 (Sal>)

Realite, gözüm, daima ağır basan realitedir. Suriye toprağına basalı 17 gün olmuş. Eğer ilk kararım bizi Şam'a atmamış olsaydı, hastalıktan ve açlıktan ölebilirdim. O kadar yalnızım. Kimi denenmiş kurallar var ki, bir daha denemek insanın sakalını yakmakla kalsa ne iyi. Yüzünü de yakabiliyor, başını da...

Bırakalım kişiseli.

***

Sam oğullarını düşünüyordum. Onlardan **İsrail** oğulları, iki muazzam Antika Uygarlığın (Irak-Mısır'ın) kavşak noktasında (Filistin'de) aracı geçindikleri için, Barbar gelenekleriyle habire **"Peygamber"** (Tarihöncesindeki kutsal Toplum Şefleri) yetiştirdiler. Bu peygamberlerin **Irak** Uygarlıkları ile düşen kalkanları, yenilgilerine tumturaklı ilintiler, beddualar okumakla ün yaptılar. Evrensel din yapamadılar. Irak, Mısır ve Fenike değildi. Mısır'dan çok önce Medeniyet tepe-uçurumlar cycle'ine girmişti. Keldan Semitleri'nden sonra Asur gibi kıyasıya zorba savaşcıl rejimler, İsrail oğullarının kendilerince tanrıcıl Peygamberlerine metelik vermiyordu. Kızınca, İsrail denilen uluscuğu, bütünü ile Filistin köklerinden kazıyıp Bâbil zindanlarında 40 yıl inleten davranışlar olağanlaşıyordu.

Filistin ise, üç Antika medeniyete (Irak-Finike-Mısır'a) buluşma noktası, zamanın en evrensel eğilimlerini kendi imbiğinden geçirerek, küçücük habbeyi kubbe yaparak, en basit evrensel ideoloji taslaklarına, Tektanrılı Dinlere elverişli bütün ünlü kervanlar geçidi bir stratejik konaktı. Özellikle Grek Kentleşmeleri Filistin'i her uluslararası yele, fırtınaya açık bir kara **transit** kervansarayı yapmıştı. Bu Kervansaray'dan yalnız cansız mallar değil, mallar ekonomisinin en büyük düzenleyicisi, **Arz ve Talep** (Sunu ve Dileği) kanunları da, yalnız transit geçmekle kalmıyor, odaklaşıyordu da. İsrail oğullarının inanç ve tapınç görevlileri, Peygamberler ister istemez o yoğun ilişkilerin derin kanunlarına indikçe, büsbütün yalınkat formüllere ulaşıyorlardı.

O formüllerin en gözdesi ve yaygını: **Evreni** toptan yaratıp güdücü Tektanrı çevresinde toplanıyordu. Yaşanan Toplum ilişki-

lerine, eski Bâbil-Mısır-Fenike'de gittikçe bostan korkuluğuna dönmüş, vücutları, organları, zekâları, ruhları, eylemleri, huylarıyla hepsi ham bir insan senbolü olan, Panteonlar dolusu sayısına bereket **Çokallahlar** (en Antika çağ Babahanları-Anahanları) artık egemen olmaktan hayli uzaktılar. Çokallahlar gibi elle tutulur, gözle görülür olmayan gizli bir güç, toplumun gittikçe daha çok iliklerine işleyerek, son duruşmada herşeye egemen oluyordu. Bu gizli güç, Akdeniz kentlerinde Greklerin **"Moyra**"ları gibi, Tanrıların ve dolayısıyle insanların alınyazılarında her gün daha etken olan **Kader-K>smet** eğilimini çoktan yerleştirmişti. Filistin rasathanesinde oturup, yeri, göğü, yıldızları, insanları birbirine karıştırarak tepeden gözetleyip yorumlayan İsrail Peygamberleri için, Akdeniz Hayvancıl Uygarlıklarında izleri bir türlü silinememiş **Somut**-Put Tanrıları, **Soyut** gizli güce indirgemekten başka yapılacak dünya görüşü kalmıyordu.

Ne Irak, ne Fenike, ne Mısır, ne Grek, ne Roma dünyaları, denenmiş en yukarıdan baskılı girişimlere rağmen, o somutlaştırmaya süreklice varamamışlardı. Bin yılların yerleştirdiği oturmuş Çoktanrılı, yaman anıt-tapınaklı kutsal gelenekler, toplumun her işini ve her zerresini canevinden kontrolu altına sıkı sıkı almış, egemen sınıf ilişkilerini ebedileştirip, Nemrut-Firavun olsa, emrine almış kurumlar, müthiş uyanık, bilgin, teknisyen ve taktisyen düşünür tapınak adamları hiyerarşisi toplum içinden bir tepki ile kolay kolay yok edilememişti. İsrail Peygambercikleri için ise, sosyal olayları soyutlaştırmaktan başka bir iş yoktu. Irak-Mısır-Fenike Uygarlıklarının her yabancı baskısı, o uygarlık insanları kadar, Çoktanrılarına karşı da saklanamaz bir tiksinti, düşmanlık ve ilk fırsatta isyan yaratabiliyordu. Büyük ve kökleşmiş, kazıklaşmış Uygarlıkların büyük, yırtıcı, ezici, disiplinli Ordu güçlerine karşı üç buçuk İsrail oğlu sıptının [torunlarının] zaten birbirlerini yiyen durumlarında, vaiz, telkin, dua-beddua'dan başka silahı kalmamış İsrail Peygambercikleri ne yapabilirlerdi?

Bilmedikleri, özledikleri, bin bir deneyle istihareye varıp rüyâda gördükleri, tefaülle [kehanetle] önceden haber verdikleri o keskin ritmik **Tarihcil Devrim** patlaması gelir gelmez, donmuş geleneklere en az saplı kalan bir İsrail Peygamberciği, ansızın ortaya atılıyordu. Başardığı eylem kertesinde sentezleştiriverdiği soyut Arz ve Talep kanunlarının Göksel yankılarını, sazla, sözle, kinayeyle, mezmurla İsrail oğullarına yayıveriyordu. Eğer Pey-

gamber, **Tarihcil Devrim** sırasında **Musa** gibi, yıkılan Antika Medeniyet çöküntüleri ortasında İsrail oğullarını kölelikten kurtarabilecek aksiyon şartlarını bulduysa, **"göze göz, dişe diş"** prensipli bir kurtarıcı ihtilâlci rölünü oynayabiliyordu. Mısır çöküşünde, âsi Musa'nın, köle İsrail oğullarını, Nil bataklıklarından, Kızıldeniz Med ve Cezirlerinden kaçırarak, "Adanmış Toprak" Filistin'e doğru Sinâ çöllerinde tundan tuna sürükleyişi böyle oldu. İsrail oğulları **"H>nta"** (buğday) istedikçe ve alıştıkları altın buzağı gibi Medeniyet damgalı Çoktanrılılığa yeniden döndükçe, onlara **"H>tta"** (ülke) ülküsünü dayattı. Çok sıkışınca **"Tûr-u Sinâ"** tepesine çıkıp, idealinde yaşattığı Tektanrı ile de buluştu. **Musevilik** dini doğdu.

Yok, çöken Antika Uygarlık, Batı Roma gibi, ölüsüyle bile küçük ulusları kokuşturup ezen bir **Tarihcil Devrim** konusu ise, -ve hele bin yıllarboyu iyice soysuzlaşıp, Kentleştikçe Çoktanrılı din geleneklerinden ayırdedilemez olmuş **Musevilik** dininin satılık tefecibezirgan eğilimli din adamları baskısı altında- ne ulusal **(küçük ve esir Uluslar>n Roma** canavarına karşı ayaklanması), ne sosyal (Kölelerin Efendilerine karşı ayaklanması) olayı İsrail oğulları içinde dahi tutunamaz. İsrail oğulları, Musa'nın kendilerini Mısır köleliğinden kaçırıp getirdiği Adanmış Toprak Filistin'de iyice sınıflı toplum dejeneresansına karmıştırlar. Onlardan ne kendileri için, ne başkaları için bir kurtarıcı aksiyon beklenemez. Batak soğulcanları ve kurtları gibi, onlar birbirlerini yerip yiyerek, zalim yabancı efendilerine yaranmaktan başka türlü davranamazlar. Ancak **Filistin,** Antika bezirgan ilişkilerin ve Arz-Talep kanunu ayarında düşüncelerin soyutlaşıp süzüldükleri dörtyol ağzı olmaktan çıkmamıştır. İsrail oğulları içinden, kendi elleriyle çarmıha gerecekleri bir yarı meczup sembol insan çıkacak, yahut öyle bir sembol yaratılacaktır. **İsa,** gerçekte yaşamış olsa da, olmasa da, Roma'nın **Tarihcil Devrim** kıvranışları ortasında evrenselleşen bir eğilimin sosyal ve tarihsel ürünü olmuştur. Spartaküs gibi eşsiz kahramanlar yetiştirmesine rağmen, Roma çağının köleleri, sosyal sınıf olarak, var olan ezici, gaddar düzeni yıkacak ne bilince, ne örgüte, ne güce sahip değildirler. Sınıfsız Toplum idealine daha çok vakit vardır. O ideal, doğru dürüst tanımlanmış bir **"Ütopya"** düzeyine bile çıkmaktan fersah fersah uzaktır. İsa dini, **"Bir yanağ>na vururlarsa, öteki yanağ>n> da çevir, vursunlar"** prensipi ile ancak bağdaşır ve kaynaşır. Bu umutsuz teslim oluşun, kaçınılmaz işkence-

nin en önde ve en canlı örneği, bile bile, seve sevine çarmıha giden **İsa** meczubu ile doğar, yahut yaratılır.

İsa dini nedir? İncil okunsun yeter. Öyle bir sistem hayatta değil, kitapta bile uydurma olmaktan çıkamamıştır. İsa'nın hayalkuruntu yahut hakikat-gerçek olarak yaşadığı iddia edilen günden yüzyıl sonra, yeryüzünde, hepsi İsa adına yazılmış 400 ayrı İncil bulundu. Bunlardan ancak 4 çeşidi Konsillerce "Kabul" edildi. Geri kalanı yakıldı.

Sam oğullarından, Filistin kavşağında dünyanın dört bucağına açık yolların kervansarayına tünemiş bulunan **İsrail** oğullarının, bu kubbede bâki kalan iki yaygın **din** yankısı, **MusacH**'lık (Yahudilik) ile **İsacN**'lık (Hristiyanlık) oldu. **Sam** oğullarından **(Nuh** torunlarından), kendisini gene **İbrahim** dölüne bağlı bilen öteki ünlü büyük kol, **Hacer,** ilk Apollon tapınağındaki Mısırlı, konuşan siyah **Güvercin** veya Tapınak kızlarına benzer. Onlar gibi, Mısır'dan kaynak almıştır. Onlar gibi ilk tapınak (Kâbe) taslağını çerden çöpten derme bir çit yahut "adacık" biçiminde kurmuştur. Onlar gibi, Hacer de çevresindeki Barbarlara (Yunanistan'da Greklere, Arabistan'da Araplara) Antika destanlar ülkesi Mısır Uygarlığı'nın bedeninden çıkmış önce Tarımcı Kentleşme, sonra tefeci-bezirgan (Uygarlık) tohumlarını saçmıştır.

İsrailliler'le **Araplar**'ın her ikisi de **İbrahim**'i yakın, Nuh oğlu **Sam**'ı daha uzak, **Adem**'i ilk Ata saymalarına rağmen...

***

(Bu araya bir kişicil "parazit" karıştı. Yemek yendi. Bekliyoruz. 10 gündür sonuç yok.)

Başım, dünden beri dinmeksizin ağrıyor. İdrar neredeyse yeşil ölü rengi. Ateş, kırıklık, bulantı aralıksız.

"Kabahat bende" dedim. Bu söz, bir melankolik delinin hezeyanı mı? Hayır. Uzun ölçüp tartmanın sonucu. Kabahat gerçekten kişi olarak bende mi? O da yanlış. Kuşadası'nda sömürürce okuduğum, o uydurma Şövalye de Ragastan romanları yok mu? Onlar benim canıma okudu. O yaşta tahta kılıçları ele alıp, az mı Feyzi ile **"Primvera"** ve **"Hak"** yolunda düellolar ettikti. O çocuk ekzersizleri, beynimde silinmez izler bırakıp karakterimi belirlendirmekte çok büyük etken oldular sanıyorum.

Ben ilkokuldan beri, -bir bakıma uykuda gezer- çevresinden hiç kimseye benzemeyen, alabildiğine zamansız ve yersiz, Donkişot'tan daha ağlanacak durumları bile gülünçlük derecesine var-

mış bir **"Şövalye**"yim. Emsâlim varsa domino. Bu kimseye benzemeyen iç dünyam, her dışa, aksiyona vuruşta, önüne geleni bana ilkin yabancı bıraktı. Biraz yakınlaşanları, anadan doğma "hasım", düşman etti. "Böyle de adam olur mu?"

Hiçbir küçüklüğe katlanamadım. Çevremde, yalnız bana değil, davama ihanet derecesinde zaafları elimle tuttum. Birinin üzerinde durmadım. Hiç o denli küçülür müydüm? Ölsem, o küçülmelere düşmekten daha iyi olurdu. Öylelikle, tüm kariyerist küçük burjuvaların apaçık provokasyonlarını ve türlü sinsice komploları-nı, üzerlerine tükürmeyi "tenezzül" (alçalma) sayarak atladım, geçtim. Şimdi, son günümde, o komploların istihkâmı önündeyim. Hepsi, "Sen misin, bizim yüzümüzdeki maskeyi düşürmeye tenezzül etmeyen" deyip sırıtıyorlar ve ellerini oğuşturuyorlar, ölüleri ile, dirileri ile.

Onlar için, kendi kendime niçin **"Kabahat bende"** dediğimi çok iyi anlıyorum. Proletarya Devrimciliğine tam kırılıp ölür, bükülmez çelik sertliğiyle girdim. Küçük burjuva köpeciklerinin bu yolda sırf çomar görünmek için yoluma dizdikleri ne bitmez dikenler, tuzaklar görmedim? Hepsinin üzerinden atlayacak gücüm var, niye gocunayım diye, dönüp bakmadım bile. Şimdi kanserli bir hastayım. Köpecikler, soluk soluğa ölmemi perde ardında bekleşiyorlar. Hepsinin sırıtmak isteyen kirli dişlerindeki tükenmez bayağı külâh kapıcılığı, kızaran suratlarındaki ne oldum delisi kanlı utanmazlığı, görür gibi oluyorum. Bunları görmemek için bir çırpıda yapılacak işi biliyordum. Onlar öldürücü hastalığımı bile, maskelerini düşürecek olayları ortadan ebediyen silip kaldıracak, hepsini ulusal ve uluslararası parlak, lekesiz, eşsiz kahraman tahtında bırakacak bir tabiat bağışı gibi kutluyorlar. "Geberse de kurtulsak!"

Bunu biliyordum. Daha kırk yıl önce öğrenmiştim. "Papaza kızıp oruç bozamadım." Hepsini bağışladım. Oysa yapacak çok basit şey, iki şıktan biriydi: Gerizi gören kimi küçük burjuvalar gibi ya davayı bırakıp gitmeliydim. Kurtulsunlardı, kurtulmalıydım. Onu yapamayacağıma göre, gidip, yoluma çukurlar kazmakla kişiliğime değil, davama da ket vuran o bir avuç karyerist eyyam efendisini temizlemeli, sonra işimin başına dönmeliydim.

Ben, bu temizliği "tenezzül" saydım. Ondan çok yararlandılar. Ne olacak? Varsın yararlansın bu cüceler. En sonunda ciğerlerinin kaç para ettiği ortaya çıkmayacak mı? Ama ben onu görmez misim. Ne çıkar? O iğrençlikleri görmek için değil, görmemek için

yaşamadım mı? Alçaklıklarıyla kalsınlar, dedim. Onlar ortalığı boş buldular. En şairinden, en avantürye köprüaltı kaçkınına dek hepsi, rahat rahat kuyumu kazdılar. Tiksinmekle yetindim. Çabaları birikti. Şimdi böyle oldu. Kabahat kimde? Bende. Lenin, **"Biz Şövalye değiliz"** derken haklı idi. Sosyal **s>n>f savaşmda** ben de hiç şövalye olmamaya çalıştım. Ne var ki, pis küçük burjuva karyerizmlerini Parti'den atılmak için birinci neden olarak bildiğim halde, onlara karşı kişi tepkilerimi hep o benim Kuşadası Şövalyeliğim önledi. Şimdi pişman mıyım? Yok canım!

***

İşimize bakalım. İsrailliler de, Araplar da, evet, aynı Ata kökünden geldiklerini söylerler, hatta yazarlar. Hazreti Muhammed'in Kuran'ı, İslâmlığın, hiç Tevrat-İncil üzerinde durmaksızın, İsa'dan, Musa'dan önceki en tarihcil ata **İbrahim** dininden geldiğini yer yer açıklar. Hiç bozulmamış, dolaysız Müslümanlık kaynağı İbrahim doktrinidir. Marks nasıl **vülger** ekonomistleri silip atarak, doğru **klâsik** iktisatçılardan yola çıkarsa, Muhammed de tıpkı öyle, İsa-Musa aşamalarına cepheden çatmamakla birlikte, İslâm özkaynağının İbrahim ortodoksisinden geldiğini Tanrı diliyle bildirir.

Hal böyle iken, daha İbrahim ile birlikte **İsraillilik** ile **Arapl>ğ>n** arasına, "péché original" [ilk günah] gibi doğuştan bir ayrılık ve sönmez kin girer. Hacer'in cılız dişi köle elleriyle kurduğu ilk çit **"Kâbe"** prototipi, İsmail'in, babasız, çöller ötesinde, kimsesiz dünyaya gelmiş bebek topuğu ile debelenirken açtığı **"Zemzem suyu",** açıkça, Arab'ın İsrail'e ilk meydan okuyuşudur. Hacer, İbrahim'in ömrü boyu özlediği erkek çocuğu dünyaya getiren kadın olduğu halde, cariye (dişi köle)dir. Sare, ocaklarının sönmemesi için, İbrahim'in Hacer'le yatmasına kendisi izin verdiği halde, İsmail oğlanı görür görmez Hacer'i ta Filistin'lerden Hicaz çölleri ötesine sürdürüp attırırken, dağ başında kurda kuşa, ite uğursuza kurban bıraktırtan, şimdiki Emperyalist kancığı İsrail çıfıtı kadar kıskanç ve insafsız bir zorba Anahandır. En az Fenikeli komşularının Astarte'si kadar insan kanı içicidir. Astarte'yi bile geçer, çocuk kanı ister.

Kutsal masal, İbrahim'in oğlan çocuğu doğarsa onu kurban edeceği üzerine Allah'a söz verdiğini aktarır. Ancak, bu yemini Anahan (Matriyark) saf kan İsrail kızı Sare'nin unutturtmadığı, uygulatmak için direndiği muhakkak. Bu efsane bize, İbrahim zamanı Sam oğullarından hatırı sayılır bir bölüğünü olsun henüz çocuk kurban

edecek kadar Aşağı Barbarlık Konağı'nda sürüdüklerini anar. İbrahim, köle karısı Hâcer'den doğma öz oğlu **İsmail**'i basbayağı yatırıp kesmeye götürür. Tam bıçağı atacağı anda gökten bir koyun indirildiğini görür. Kanlı tapıncından cayar. İsmail yerine, koyunu keser. Ve İslâmlığın en büyük bayramı olan **"Kurban Bayram>"** budur. Kurban Bayramı, Hicaz-Mekke Arapları'nın da artık Aşağı Barbarlık Konağı'ndan, sürü üretimli Orta Barbarlık Konağı'na geçmeye başladığının dramatik hikâyesidir. Ancak, Muhammed zamanına dek Arabistan insanlarının, ailede bir boğazı, hele doğuran bir boğazı eksiltmek üzere kız çocuklarını diri diri gömme, kurban etme adetinin sürüp geldiği iyi bilinen gerçeklerdendir.

Hiçbir mitoloji **"yalan"** söylemez. Çünkü her mitoloji, Toplumda yalanın keşfedilmediği çağlar üzerine kurulmuştur. Grek Toplumu'nda **Hezyod** Allahlar sistemi ile **Homer** Allahlar destanı, Herodot'un epey açıkladığı gibi, sonradan, bile bile uydurulmuş ve adları takılmış efsâneler olsalar bile, sonraki Uygar toplumun sömürü ve ezi uğrunda insanları silahsız bırakma aracı olarak **icat** edilen ve kullanılan asıl bildiğimiz **"Yalan**"dan apayrı, bambaşka bir iştir. Sam oğullarının bin yıllık çöl-vaha, göç-akın, savaş-barış serüvenlerini çizen "Kutsal Tarih" adlı mitoloji de öyledir. **"Yalan"** değildir. Bugün bizim kavrayamadığımız, anlayamadığımız sosyal ve tarihcil olayların, Tarih öncesi insanının beyin ve ruh (kendi toplumu) aynasında yansımasıdır. Türklerin, **"Söyleyene bakma, söyletene bak"** dedikleri yer burasıdır. Efsanelerin **nas>l** söylendiklerine değil, **niçin** söylendiklerine bakılmalıdır. Tarih öncesi insanı kendi topluluğu içinde ola gelen değişiklikleri, kendi dünya görüşü ve kendi somut araçlarıyla deyimlendirmek istemiştir. Ona bu isteği dayatan sosyal olaylar ve ortam gözden kaçırılınca, efsaneler anlaşılmaz hiyerogliflere döner. İnsanın her zaman, her yerde, Marks'ın deyimi ile **"Sosyal yarat>k"** olduğu unutulmazsa, bugün bize en aykırı, olağan dışı görünen mitolojilerin dahi, kendi zamanları ve Tarih-Toplum ilişkileri içinde yorumu, bize sayısız doğruları açıklayabilir.

İbrahim-İsmail, yahut Sâre-Hâcer efsaneleri bu metotla ele alındı mıydı, birçok gerçeklikler arasında, ilk **İsrail-Arap çelişkilerinin** derin Tarihcil ve Sosyal kökleri de, ister istemez ortaya çıkar. Bugün **Yahudi** (İsrail-Sahyuni) sözü geçer geçmez, her **Arab**'ın niçin öyle tirtir titreyerek yerinden fırladığı, ta İbrahim çağında başlamış o sonsuz İsrail-Arap düşmanı ikiz-kardeşler ki-

nine dek bağlanır. Yahudi, yalnız 20. yüzyılda Emperyalizmin Arap dünyasının belkemiğine soktuğu bir kama değildir. Yahudi, binlerce yıl ötelerden beri, Nemrut ve Firavun İmparatorlarının elinde türlü oyunlara gelmiş İsrail oyuncağıdır. Bu oyuncak, Mekke kurucusu Hâcer'i kısır bir dağ arasına ölüme bırakan, Hâcer'in doğurduğu İsmail'i kurban etmek isteyen bir korkuluktur. Hâcer'le İsmail, tüm Arabistan insanlarına kutsal başlangıç sayılmış Anahan Atahan'dır (Matriyark Patriyark'dır). Hâcer ve İsmail adları çevresinde Arabistan dünyası **Arab'> âribe** (Araplaştıran Arap) ve **Arab'> müstârebe** (Araplaşmak isteyen Arap) diye harman olarak gelişecektir. İsrail, daha ilk adımında bu gelişime karşı kin duymuştur. Arap o İsrail kinini efsaneleştirmiştir. O denli kalınsa ne iyi, İsrail, daha göçebeliğini (Orta Barbarlık Konağı'nı) yitirmeden, aracılık ettiği büyük uygarlıklardan kaptığı üretim temelinden bağımsız, Yahudi Allahı, Yahudi Peygamberi, İsrail Dini gibi sopsoyut **tefeci-bezirgan** ilişkilerinin ta kendisi olmuştur. Uzakdoğu ile Yakındoğu ve Batı arasındaki kervancıl ilişkiler, nasıl Orta Asya **Moğol** ve **Türkleri**'ni çarçabuk neredeyse saf ve soyut **Bezirgan** Kafileleri ve **Ordu**'ları haline getirdi, geç bir örnektir. Genellikle Sam oğulları, özellikle İsrail oğulları da tıpkı öyle, iki büyük Antika Ortadoğu Bitkicil Uygarlığı arasında mekik dokuyan, hayli soyutlaşmış, saf, yani sırf tefeci-bezirgan olarak tefeci-bezirgan oldular.

İbrahim inançları ve gelenekleri ile iyice yerleşip kökleşmeye başlayan İsrail tefeci-bezirganlığı kendi başına, kendi kendisi içine kıvrılıp kalmamıştır. Tam tersine, Süleyman Peygamber-Sultan ve Sebâ Melikesi arasındaki cilveleşmelerin de gösterdiği gibi, Hicaz ve Arabistan üstlerinden atlayarak (şimdiki İsrail Devletiyle, Habeş, Afrika devletleri ve Emperyalist casusu Şeyhler arasında olduğu gibi) Hicaz'ı ve Arabistan'ı çiğneyerek Umman yollarına özenmiştir. Arabistan'ı, Hicaz'ı hiç boşlar mı? Antika çağ uygarlıklarının dünya uluslararası en büyük ve en gelenekcil Ticaret şahdamarı Yakın Doğu'nun **Orta Yol** dediğimiz şey nedir? Umman-Basra Körfezi denizlerinden başlayıp, Şattülarap'tan Fırat-Dicle boyu kuzeye çıkan, sonra ağaç dalları gibi Anadolu içlerinden Karadeniz, Ege Denizi boylarına ulaşan, Kargamış'a varmadan batıda Suriye'ye dönerek Akdeniz'e (Finike'ye, Filistin'e, Mısır'a,) uzanan; Zagros dağları, İran kıyıları ve yaylaları üzerinden Orta Asya İpek Yoluna, Afganistan'dan Sind-Harappa kalıntılarına

dek ağlaşan dünya ticaret yoludur. Bu muazzam **Orta Yol**'un her köklü **Tarihcil Devrim** kargaşalıkları sırasında yaman yıkıntılarla, gel geç de olsa tıkandığı unutulamaz. Her tıkanışta, Dünya Bezirgan ilişkileri için iki yan geçit kalır:

1- **Kuzey Yolu:** Hün'lerin, Atilâ'ların Uzakdoğu Çin Uygarlığı ile Batı Roma Uygarlığı arasında açtıkları büyük akınlar ve göçler yoludur. Baykal-Seyhun-Ceyhun-Hazer-Karadeniz kuzeylerinden Orta Avrupa'ya bağlanır.

2- **Güney Yolu:** Kızıldeniz-Hicaz-Yemen-Aden boylarından Umman Denizi'ne (Sam oğulları geleneğinin Adem Aleyhisselâmı dolaştırdığı) Seylan-Serendip adası amaçlı Hint denizine doğru açılır.

Güney Yolu spesifik Arap yolu sayılabilir. Orta Yol şahdamarının her Tarihcil Devrimle tıkanışında, Evren Bezirganlığının hemen ve ilk başvurduğu yol, bu Güney Yolu-Arap Yolu olur. Zaman zaman, az çok geçici de olsa, böylesine **işlekleşiveren** ilginç bir Ticaret yolunu hiç İsrail **tefeci-bezirgan**lığı görmez ve içine işleyip tutmak, sömürmek istemez mi? Belkıs-Süleyman **"aşk"** efsanesi, İsrail Tefeci-Bezirgânlığı'nın ezeli **gönül** verdiği, kendisine arslan payı getiren Güney Arap Yolu karasevdasının sembolüdür.

Onun için İsrail oğulları, daha Mısır dönüşü İbrahim'in Hâcer'i sözüm ona sırf kıskançlık hikayesiyle Mekke vadisine getirmesiyle birlikte, Hicaz Araplığını ve Arabistan içlerini tefeci-bezirgan gözü ve girişkinliği ile yoklamaya, aralarda Tefeci-Bezirgan **üsleri** kurmaya başlamıştır. İsrail Tefeci-Bezirgânlığı'nın Hicaz ve Arabistan toplumları içine nasıl bir kanser inadıyla sızıp, onları ne korkunç biçimde kemirdiği, Muhammed'in Mekke'den Medine'ye ünlü **Hicret**'i (Göçü) olayında en keskin ve çiy ışıklarla aydınlanmıştır. Muhammed'i Medineli Arapların çağırışı da, İslâmlığın Medine'de ansızın tutunup güçlenmesi de, hemen bütün Medine Kenti küçük Arap üretmenlerinin tarlalarına, (Solon zamanı Atina'da görülmüş biçimi ile) tefeci-bezirgan ipoteğinin konulmuş bulunması trajedisine bağlıdır. Muhammed'i el altından tefe koyanlar, İslâmlığı gizli gizli alaya alanlar, hep o Tefeciliği (Kuran'ın deyimi ile **"Rıbâ**"yı) yasak, **"haram"** eden prensipler önünde sinsice direnmiş Yahudi **Evs** ve **Hazreç** kabileleridir. Muhammed, o tefeci-bezirgan İsrail öncülerini Medine'den kovaladıktan sonra, İslâmlığı gerçek güce kavuşturmuştur. Böylece, aynı İbrahim köküne bağlı İsrail-Arap oğulları arasındaki binlerce yıllık aralıksız düşmanlık ve savaş, Antika çağda en, son aşamasına ulaşmıştır.

15.6.71 (Sal>)

"Tarih" deyince, (burjuva allâmelerinin ikide bir yumurtlayıp, sola kaymış küçük burjuva dahilerinin, Lenin'e alay konusu olan kullanımlarıyla) başlı başına bir insan üstü mistik "Zât" (entite) değildir elbet. İnsanlığın som toptan akışıdır. Bu akış, her çağın teker teker, sınıf sınıf kişilerine öyle bağımsız, irade dışı görünmüştür ki, en sonunda düşünce (her tek insanın kafa işleyişi) Tarihin **objektif**liğini, kişi, hatta zümre, sınıf eğilimlerine uymaz ayrı kişiliğini görmezlikten gelememiştir. Bu kişi ve sınıf dileği ötesinde işleyiş ve akış, her düşünene, bağlandığı sosyal eğilime göre Tarihi yorumlama olanağını vermiştir. Bilebildiğim kadarı ile ilk kez İbni Haldûn, Tarih akışında ekonomik yapının etkenliğini **sezmiş** ve ilk kez Marks-Engels, Tarihi yaratanın, Toplumu belirlendirmekte son sözü söyleyen **üretken güçler** olduğunu **bilince** çıkarmışlardır. O açıdan, sosyal yaratık insanın Tarihi, Tarihin de insanı (yumurtayla tavuğun birbirlerinden çıkışları gibi) diyalektik bir karşılıklı etkitepki gidişiyle yarattıkları açık seçikleşmiştir. **"Tarih"** deyince, onun kişiliği, "Zât"ı içine, insan **Kollektif Aksiyonu** ve o davranışlara ortam olan tarihcil **Gelenek-Görenek** üretken güçleri kendiliğinden girer. Marks-Engels'in başardıkları bilimcil doktrine **Tarihcil Maddecilik** adını verişleri böyle su götürmez bir doğrudur. "Tarih", ancak o Marksist maddecilik metodu ile bir kişilik, Entite sayılırsa anlam taşır ve yanlışlara kapı açmaz.

Suriye'de olmanın bana, bizim "gözü yaşlı, bağrı taşlı **Tarih Tezi"** bakımından yukarıki düşünceleri bir daha "yuvarlatması", o yüzden bir rastlantı değil, Suriye'nin bir dörtyol ağzı parçası olan Filistin'de Yahudi (İsrail oğlu) Tarih boyunca, ikide bir, şimdi **"var"** olmuş, sonra **"yok"** olmuştur. Tefeci-bezirgan ilişkilerin alınyazısı, Yahudi'nin de alınyazısı olmuştur. Ama Arap için iş bambaşkadır ve Arap bir yol Filistin Kervansarayını aşıp Suriye durağına yerleşir yerleşmez, bir daha oradan topla, tüfekle sökülüp atılamamıştır. Yer yerinden oynamıştır, Arap Suriye'den kımıldatılıp atılamamıştır. Sezostris'lerden Buhtunnasar'lara, Eti'lerden Romalılara dek bin bir Antika Uygarlık ordusu Suriye-Filistin'i her çiğneyişte İsrail

oğullarını tefeci-bezirganlığın biraz daha derinleşen batağına batırmıştır. Irak'ta **Akkad**lar'dan, sonra, Mısır'da **Hiksos**lar'dan beri bir daha Tarihsel Devrim yapmış yahut yapabilecek Barbar Sam oğulları görülmemişe benziyor. Hele İsrail oğullarına Tarih sahnesinde, Marks'ın Polonya Yahudileri için kullandığı deyimle: **"Toplumun mesâmeleri içinde"** kir gibi tutunabilmiş **tefeci-bezirgan katalizör**lüğünden başka rol kalmamıştır. Artık İsrail oğulları, kendi haham-peygamberlerinin, kendi havralarında saçlarını başlarını yolarak dövünmeye esrarkeş tutkusu ile "müptelâ" kılınmış, evrensel, neredeyse her türlü özelliğini yitirmiş bir **genel** tefeci-bezirgan ilişkiler kördüğümü olarak direnmiş durmuşlardır. Batı Rönesansı'na, hatta Kapitalizm başlangıçlarına dek, İsrail oğulları, dünyanın bilinen her yerinde varlığı ile yokluğu birbirini kovalayan, yumuşak günlerde yavaşça başvurulan, kızışınca kılıçtan geçirilip talan edilen bir **Sosyal-Ekonomik dünya kategorisi** olmuşlardır. Sınırı belli **ülke,** etnografyası anlaşılır bir **ulus** olmaktan her gün biraz daha çıkmışlardır. En **legal** ve **gözde** tutuldukları yer ve zamanda bile, **"Tabut'u Sekiyne**"leri [Hz. Musa'ya gelen ilahi emirlerin saklandığı kutsal sandık.] denli gizli **(illegal)** ve Hint Paryası biçiminde dokunulmaz **(intouchabel),** şüpheli sosyal kategoriliklerini aşamamışlardır. Klâsik Kapitalizm'de **Serbest Rekabet** çerçevesi kutsal tutuldukça, Yahudi, bulunduğu ülke ve milletin **yurttaşlığına** özendi. Talmut ve Haham kabuğunun "aşarını kıramadı. Yok olmamak için eriyemedi. Emperyalizme gelinir gelinmez yeniden Faşizm'in şamar oğlanı ve demagoji yemi edilmeye katlandı. Modern Buhtunnasar metotlarıyla yeniden kıyılarak Vatan ve Millet dışı ilân edildi. En sonunda, en kurnaz Tekelci Sermaye yahudiye **Filistin** çöllerinde bir Antika **"Adanm>ş Toprak"** Cenneti mi bağışladı? "Adanmış Toprak" verilmez, alınır. O da Tarihin elverişli ortamında olur. Hani İsrail oğullarını toptan **köle düzenine** karşı ayaklandırıp, Adanmış Toprağı, rüşvet ve faizle, yahut sapık iltimas ve başkasına alet olarak değil, bıçağı hakkına deryalar, çöller, alışkanlıklar, dogmatizmler ötesinde açan devrimci kahraman Musa? Var öyle birisi. Grek Tanrıları'nın Atası Baba Zeus'tan daha heybetli ve daha gerçekçi insan: Karl Marks... Karl Marks ne diyor:

*"-Bırakalım şovenizmin eksi artı bütün horoz dövüşlerini. İnsanlık için **Proletarya** çizisinden başka çıkar yol yok... **Yahudiyi** ebedileştirmek değil, **yahudiliği** yeryüzünden silmek için tek çıkar yol: Tefeci-bezirganlığı, o arada Kapitalizmi kökünden kazımaktır."*

Marks, 125 yıldan beri **"Eleştirici Eleştirinin Eleştirisi**"nde yılmaksızın bütün **"Kutsal Familya"** düşkünlerine aşağı yukarı bunu haykırıyor. Yahudi, gelmiş gelecek Musa'ların en güçlüsü olan Marks'ı dinliyor mu? Hayır. **"Kapital**"i en titiz dikkatle izlediği zaman bile, kaşarlanmış **"Talmut"** kaplumbağa kabuğunu kırıp içinden çıkamıyor. Demek "İsrail oğulları" bugün artık "Musa"yı tanımıyor. **"Kendi havas>nda"** gittiğini sanıyor. Tekelci Parababaları'nın oyununa bir kumarbaz hırsıyla katılmakta kurtuluş umuyor. Dün, İngiliz Emperyalist casusluğunun Hint Yolu üzerinde kuracağı provokasyon üssünde bekçi köpekliği yapmayı, "Adanmış Toprağa" kavuşmak gibi yuttu. Bugün Anglo-Sakson Parababaları'nın İsrail suç ortakları ve sömürü ortaklarıyla. Yakın Doğu **Petrol** boruları üstüne, gönüllü ve şişirilmiş canavar kılığında bostan korkuluğu edilişini **"Milli Kurtuluş**"a kavuşmak, Arap halkını Faşist silahlar ve metotlarla yurdundan sürüp aç ve yoksul öldürmeyi **"İsrail Devleti"** kurmak sayıyor. Ona bu martavalı kimin, hangi ölümüne yaklaşmış **"Ayaklar> kilden Dev**"in dayatmış bulunduğunu bile göremiyor. Emperyalizmin en maskara uydusu **"Semitizm"** ile övünüyor ve cinayetler işliyor. Kendi kendine kıydığına, bir takım dağınık ve şaşkın acıklılıklarla kapitalizmin kıymaya çevirdiği **"Juif errant**"cıkları ("Sürtük Yahudi" zavallıcıklarını) savaş tanrısı mihrabında yazık ettiğine olsun acımıyor.

Hangi **İsrail Devleti!** Yalnız Amerikan Parababalarının en kalantorları sırasına Yahudilerin girdiği bir tek Amerika ülkesinde 6 milyon Yahudi var. Emperyalizme karşı modern Musa Karl Marks'ın gösterdiği yoldan ayaklansalar ya! İsyan bayrağını kaldırmış yeni bir Musa'nın ölümü göze alışıyla en insancıl biricik kurtuluşa, Sosyalizme kavuşsalar ya! Dünyanın her yerinde, birkaç fanatik küçük burjuva Yahudi aydını ile, ne kadar sürünen biçare Sürtük Yahudisi varsa onları, lafla, parayla kandırıp Filistin kasaphanesine iteliyorlar. Onlarca yılda U.S. Amerika'dan Filistin'e göçmüş nüfus toplamı 25 bin kişiciği geçmiyor. Dünyanın bütün öteki ülkelerinden enayi avlaya avlaya Filistin'e toparladıkları Yahudi nüfusu kırk yıldır, bir türlü bir buçuk milyonu aşmıyor... Musa böyle mi yapmıştı? Firavunların casusluğu düzeyine düşüp, kalantor Yahudi Parababalarını seyirci ettiği bir sirk alanına, kendilerinden daha mazlum insanlara karşı İsrail oğullarını gladyatörlüğe mi çıkarmıştı? Tarih böyle konuşmuyor. Bütün ça-

lışan, namuslu insanlar için de **"Adanmış Toprak":** Emperyalizmin nükleer silahlarla mahşer yerine çevirmek için elinden geleni, gelmeyeni yapmaya uğraştığı **"Bütün Yeryüzü**"dür. İnsanlık oraya, Yahudisi de katılmak üzere Dünya İşçi Sınıfının ve Ezilen, Sömürülen geri ülke halklarının hep birden yöneldikleri **Sosyalizm**'den başka savaş ve düzenle varamaz. Bütün dünya Yahudileri, eğer Tarihin yazdığı **"İsrail oğullar>"** olduklarına inanıyorlarsa, bu illüzyonlarına saygı göstermek olağan olabilir. Bir şartla: Yahudiler evreninde en aslına uygun İsrail oğlu olan (sülaleden Hahamlar zincirinde son halka olan) **modern Musa**'ya, Karl Marks'a biraz daha içtenlikle ve anlayışla kulak assınlar. O zaman, yeryüzünde bütün **"Devlet**"lerin defterlerinin Tarihçe çoktan dürülmüş olduğunu, Devlet olarak tümüyle **"Devlet**"in de yakında, **"yağ> tükenmiş kandil gibi"** sönmeye ve en korkunç kâbus sembolü olarak **"Müzeye, ç>kr>kla taşbaltas> yan>na"** (Engels) **b>rak>lmaya mahkum** bulunduğunu daha iyi anlayabilirler. Bu **hükümlülüğün** temyizi de, affı da, tecili de yoktur.

"- Bütün Devletler kalkmadıkça, **İsrail Devleti** nasıl kalksın denecek?" Bu durum, İsrail Devleti'nin bir Emperyalist Parababaları oyunu olduğunu anlamaya engel ve özür sayılamaz. Yahudi yalnız bunu anlarsa, herkes gibi bir **insan** olduğunu kavrayabilir. O zaman her insan gibi, Arab'ın da bir insan kardeş olduğu gerekçesiyle yola çıkar. Emperyalist aleti olmakta direnmez. Sâre inadı ve gaddarlığı ile, illa ki Arap İsmail'i Arabistan çöllerine sürmek sevdasından cayar. Bu insafsızlık Tarihte en çok İsrail oğullarına, en çok "Adanmış Toprak" Filistin'de hayır getirmemiştir. İsrail oğlu, kendisini Tanrı'nın has oğlu, Peygamberler ocağı, Arap oğlunu Tanrı'nın öveği [üvey] oğlu, kitapsız, Peygambersiz sayarsa aldanır. Arap oğul, en beklenmedik günde Muhammed Peygamber'in ışığında Dünya'ya en olumlu ulu çığırlar açmıştır. Lafla, "Tabut'u Sekiyne"de yazılan şiirler, efsaneler, bestelerle, Tevrat'la, İncil'le değil; Araplığın elbet gene Kuran'a dayanan **İslâm Ümmeti** olarak Kollektif Aksiyonu ile bu ulu Tarihsel Devrim'i, Modern çağın şafağına müjdeci olarak yapmıştır.

İsrail'in böyle kendi adına bağımsız bir **Tarihcil Devrim** başarısı yazılı değildir. Suç değil. Yok. Akkad'ların Irak'ta, Hiksos'ların Mısır'da yaptıkları Tarihcil Devrimler, İsrail adının duyulmadığı çağlarda oldu. O oluşa, İbrahim'den sonra gelen İsrail oğulları da,

İsmail'in "Ârap ve Müstârap" [Araplaşmış] Arap oğulları da mirasçılıkta ortaktırlar. O Tarih'in en uzak karanlık diplerini fazla kurcalamak neye yarar? Bugün Yeryüzü'nün bir **"Yahudi Milleti"** yok. Antika Ahit efsaneleri kabuğuna sıkı sıkıya bürünmüş, darma dağınık, hiçbir yerde süreklice bağımsız Tarih gücü olarak tutunamamış "Sürtük Yahudi" eşantiyonları var. Zorla, Emperyalist Parababaları çıkarı için uydurulmuş İsrail Devleti ise, bu gidişle, yatsıya dek yanacağı kuşkulu bir yalancının mumudur. Kimseye hakaret etmek, insanlığımıza yaraşmaz. Olanı olduğunca söylemek insanlık borcumuzdur.

O Tarihcil Madde kontenjanları ortasında, Arap dünyası göz önüne geldikçe, daha iyi anlaşılıyor. Arap dünyasını en iyi göz önüne getirmenin en uygun yeri de Suriye gibi geliyor. Bütün yeryüzü Müslümanlarının:

"Evveli Şâm, âhiri Şam!" dedikleri Dımışk Kenti, o bakımdan, Suriye'nin merkezi olmakla kalmıyor. Tüm Arap Dünyası'nı gözetlemek için en uygun rasathaneye de benziyor. Arap insanını burada bütün ilişkileri ve çelişkileriyle bir daha açıkça görmek ve kavramak epey olağanlaşıyor. Baas Partisi'nin bir tesadüf eseri olmadığı gittikçe daha netleşiyor. Mısır 35 milyon nüfuslu olabilir. Sosyalizm orada halâ Nâsır veya benzerleri gibi kişilerin geçici damgalarından sıyrılamıyor. Küçücük Suriye, Sosyalizmi, daha tutarlı Siyasi Tek Parti içinde bir **"Hizbil Baas"** (Baas Partisi'nin Fraksiyonu, Bölüğü) adıyla anıyor. Suriye Devleti, Arap Milleti içinde Baas Partisi'nin rejyonal (bölgecil) bir parçası olduğunu adım başı açıklıyor. Onun için **"Vahdet-Hürriyet-İştirakiyye"** (Birlik-Özgürlük-Sosyalizm) üçüzlü parolasını, Hristiyanlığın (Baba-Oğul-Ruhülkudüs) teslisi (üçlemi) gibi kutsallaştırmış, bayrağına, televizyonuna, radyolarına, gazetelerine, örgütlerine silinmez harflerle hakketmiş [kazımış].

Şam sokaklarını, geniş bulvarını dolduran kalabalığa insan tepeden züppe çıtkırıldımlığı ile kuşbakışı baksa, hemen:

"- Hani birlik?.. Hürriyet bu mu? Sosyalizm nerede?" diye şaşıp kalabilir. Dolaşanların, hele cumartesi, pazar günleri kaynaşanların yarıdan çoğu asker, yarısı sivil. Asker üniformaları bile renk renk, çeşitli, alacalı, başıbozuk görünüyor. Sivillerin büyük çoğunluğu başı açık. Bu açık başların altında setre pantolondan, fellâh şalvarına dek dünyanın her türlü sivil kılığı geziyor. O kadar mı? Başları ak

şallı, siyah ipek simit geçirilmiş **akelli** (Kıbrıs'ın AKEL'i değil) sivillerin çoğu bembeyaz, kimi renk renk entarilerinin savrulan dalgalı etekleri, topuklarında yerleri, yaya kaldırımları, asfaltları hiç telaşsızca, arabalara aldırmaksızın rahat rahat süpürüyor. Bunlar dikkati çekecek kertede azınlık. Hele Fes giyenler yok denecek seyreklikte... Otuz yıl önce Akel ve Osmanlı kızıl ciğeri Fes bayağı çoğunluktaydı. Hiçbir Mustafa Kemal çıkıp: **"K>yafet Kanunu"** yahut **"Şapka Kanunu"** gibi "Kılık inkılâpları" ilân etmemiş. Herkes kendiliğinden Fesi de atmış, Akeli de seyreltmiş, şapkayı da başına bela etmemiş. İsterse en **"Devrimci"** sinekkaydı traşı ile, isterse saçı ile sakalı ile, gençse Favori uzatmaları, Hipi giyinişiyle yaşıyor. Karışan, görüşen değil, bakan yok. Suriye **"Bakan**"ları ne yaparlar? Hot zot edecek adam bulamamışlar besbelli.

Kadınlar hepsinden ilginç. Şoförler nasıl dünyanın her yerinde şoför iseler, kadınlar da dünyanın her yerinde kadın. Çarşaf, yahut peçe mi? Bizim Hacıağa kokulu kasabalarımızın ve Eyüp Sultan semtlerimizin **"Atatürkçü İnk>lâp Kanunlar**>"na göz kırparak, "Merhaba, Paşarikom!" diyenler kadar çokluk olmasalar bile, varlar. Arasıra geniş bulvarın bir yaya kaldırımından ta karşıdaki öte kaldırımına doğru, batmamak için hep elele tutunarak, sel gibi akan otomobil, otobüs, kamyon, kamyonet, hele sinir bozucu cızırtılı üstü açık üç tekerli motorlar, motosikletler, bisikletler, seyyar satıcı arabaları ve şakalaşan tutam tutam erkek kalabalıkları arasına, ilk kez denize dalanın ürkekliği ile atılıyorlar. Ondan ötesi basitleşiyor. Ne iten kakan var, ne ezip söven, ne başını çeviren. Peçeli çarşaflılar, kendi yüzlerine çektikleri perde ardında kendileri terliyorlarsa, onlara kimse karışmıyor; hele akıl veya "Devrimci koşullar" öğretmeye hiç kalkışan olmuyor. Seke, sendeleye gidiyorlar... belli, yeni kafes ardından çıkmışlar, güneşsizlikten çoğu raşitizm (kemik yumuşatıp biçimsizleştiren hastalık) geçirmişler. Ama yanlarındaki **"taze**"ler ince fidan gibi düz, sülün gibi kıvrak. Çarşaflarını, bizim maksi son modası giyenlerinkinden çok daha şahbazca akışlarına uyduruyorlar ve kendilerinden yaşlı güneş görmemiş raşitik büyüklerini çevikçe karşı yaya kaldırıma dek selâmetle yedip getiriyorlar. Yüzleri açıksa, hep pekmez tatlısı esmer ve kıkır kıkır gülüştükleri görülüyor.

Bütün Suriye kadınları bunlar mı? Ne gezer. Bir yol, "bütün dünya şoförleri ve kadınları gibi", bütün Suriye kadınlığının ezici

çoğunluğunu bulan Suriye köylü kadınları, bütün dünya köylü kadınları kadar açık, seçik, kaç göçsüz, kırda bayırda toprağı sereserpe işliyorlar. Suriye'nin şehir kadınları sırasında ise, peçeli ve çarşaflılar, pilav yığını üstüne pek seyrekçe atılmış beş on karabiber tanesini geçmiyor. Onlar içinde bir de peçesiz olanlar var. Bunların "çarşafları çarşaftan başka herşey. Eski Osmanlı gözüm alışık olmasa, bunların çarşaf olduğuna şahit gerekirdi. Azıcık acemice, dikiş makinesi bulunan komşu kadının hayırına, gelişigüzel makas atıp, dikiverdiği, çoğu koyuca renkli ince bezden, altlı üstlü bol, savrukça bir kadın giysisini andırıyor bu çarşaflar. Çarşafla açık giyinme arası bir geçit tipi olsalar gerek. Bunu düşündüren olay şu: Peçesiz çarşaflılardan, insan seli akan en geniş Şam bulvarında bir kaç saat içinde ancak bir veya iki taneye rastlanıyor. Onlar da hemen her zaman hiç yalnız değiller. Yanlarında, hep ve mutlaka yakası açık, apoletsiz, babayani bir asker bulunuyor. Askerin nesidirler? Bilemem. Bir yerden kaçırdığı sevgilisi mi? Köyün kasabasından sılaya dayanamamış o an gelmiş, karısı mı? Analar yaşında hiç değiller. Olsa olsa bacılar... Her ne iseler, bu peçesiz bacılarla, selâmsız sabahsız askerler, hiç ayrıcasız muhakkak yanyana ve, -bizim "Duhuliye" [giriş ücreti] icat edilmediği zaman Gülhane Parkı'nda teferrüce [gezintiye] gelmiş Mehmetçikler gibi; serçe parmaklarıyla birbirlerine tutunarak yürürler. Kadın, yürür yürür, dönüp: "-Bu arslan da benim miymiş!" gibi, asker eşine bir bakar, sonra bir daha bakar. Asker eş öyle "Avrat kısmı" gibi duygularına tutkun değildir. Bir eliyle hiç bırakmadığı kadını yanında sürüklerken, başını dik tutup, ta ilerileri gözleriyle tarar. Kalabalığın ortasında yuvarlanıp giderler. Ne onlar kimseye aldırır, ne kimse onlara... Siviller o denli cesur görünmüyorlar: Yanında kadınıyla çıkmış az erkeğe rastlanıyor. O da, bizim Anadolu usulü: Erkek, 3-4 adım önde keşif kolu yürür. Kadın kalabalığı geriden ve mesafeli. Ordu, besbelli cinsel eşitlik yönünde de öncü.

Kimsenin yadırgamadığı, peçeli, peçesiz üç beş veya tek tük çarşaflı bir yana, geriye kalan bütün Şam şehrinin caddelerde rastlanan kadınları, Türkiye'nin herhangi büyük şehrinde rastlanan kadınları kılığında ve tipinde. Mini etek de var, maksi etek de. Besbelli, erkek giyinişi gibi, kadın giyinişi de mesele değil. Hele kanun, nizam, dirlik, düzenlik işi hiç.

Sokağın, hiç değilse caddenin bu görünüşü Hürriyette Birliği andırıyor. Şam'da kimsenin kimseye yan baktığını görmedim. Millet sere serpe, bağıra bağıra.. Hele boğazda "ayın"ları, "ha"ları çatlatarak bağırma, çağırma, çığlık çığlık, heyecandan taşarak cesur, atak konuşmak Arab'ın şanından bir alışkanlık. Dokunmuyor onların, tecvitli Kur'an diliyle birbirlerine nutuk çekişleri. Bir kezcik, ilk ve son lokantada, patron masasında oturan beyaz ceketlinin, ayakta dolaşan beyaz ceketli, herhalde garsona çıkıştığını işittim. Ne işitmesi? Gökte bir kaç yıldırımın birden çatışıp tavanı delerek büyük şakırtı ve çatırtıyla beynime düştüğünü sandım. Kırbaçtan beter şaklayan **"ayın**"lar, göğsün bütün soluğunu dev körükle boşaltan **"ha**"ları kovalıyordu, **"ha**"lar **"ayın**"ları...

"Aman! Şimdi çekişenlerden biri lokantayı dinamitleyip kendisini havaya uçuracak..." sandım. Çevreme baktım. Masalar dolu. Kimse o yanlı bile olmuyor. Sakince, önündeki salatalı, bezdirmeli, biberli, tuzlu kebapları atıştırıyor herkes. Benden başkası bu müthiş insan gürültüsüne alışıktı. Çıkışan adam ayağa kalktı. Elleri ayaklarıyla zıp zıp sıçrayarak karşısındakinin boğazına atılacak gibi oluyordu. Meselenin içyüzünü bilmiyor, söylenenleri anlamıyordum. (Sözüm ona ben de Mekteb'i Rüştiyye ve İdadiyye ve Sultaniyye'de sıkı Arapça okumuş, bayağı not almış, sonra Kur'anı lûgatla söke söke taramıştım. **"Ayın**"ları şaklatıp **"ha**"ları körüklemeyi beceremedikçe, bütün o "Fasih" Kur'an Arapçam sıfır kalıyordu)... Boğazlaşma, yerlerde kanlı gövdelerin yuvarlanmaları beklenirdi! Ansızın "tıs!" oldu. Polis mi bastı? Hayır. Kıyamet gürültüleri çıkarıp saldıran adam yerine oturmuştu. Garsonlar işlerinin başına dönmüşlerdi. Hepsi o kadar... Childe [W. Gordon Childe], kasırgalar iklimi sayıyor Osmanlı İmparatorluğu'nu. Şam o iklimin ortası. İnsanların kasırgaları da yaz yağmuruna benziyor. Birden yel, bulut, şimşek, yıldırım, kararan havayı yutar, parçalar. Sonra, hiçbir şey olmamışça yatışma. Atlas Okyanusundan kalkan bütün yağışlı kasırgalara gebe Arap dünyasının iklimi belki insanlarını kendine benzetmişti.

16.6.1971 (Çarşamba)

Mizaçlar, Kutup Buzdağları gibi donmuş değil. Ne var ki, çabuk parlayan kimsenin ateşi kimseyi yakmıyor. Kısa altüstlükler sık. Bir şey olmamışça yerli yerine oturuşlar daha barışçıl. Hürriyetle Birlik böyle sentezleştirilmiş. Kavga yok ki karışan olsun. Bu barışçıl sosyal yönetim altında kadın erkek ilişkileri de, ceza olayları gibi Şeriyye elinde. Şeriatte her erkeğin, gücüne göre kaça dek evlenmek hakkı? Belli, o İsviçre kanunlarına değil, ekonomi kanunlarına bırakılmış.

Bizim Pas [gözcü] "Yeğen"i dün gece hiç uyumamış. Kapı karşı apartman dairesi önüne gece yarısından bir kaç saat sonra bir erkekle bir kadın gelmişler. Kadın bar dişisi, evin erkeği onu otele götürüp gereksiz masraflarla ailesini yıkacağına, "Müslüman dini âşikâre", dairesine getirmiş. Çalmış, çalmış. Kapı açılmaz. Dayanmış. Kıracak. İçerden ses yok. Anlaşılan bu bar kadınları sık sık misafir getiriliyorlar. Evin hanımının canına tak etmiş. Bu gece kapıyı açası gelmemiş. Kapı yıkılacak. Lokantadaki kasırgalar patlamış. Bizimkiler ayakta. Öteki "mahalleli" uyanmaz mı? Karışan yok. Adamın evi. Canının istediğini gönlü çektiği zaman takar koluna, getirir. Bizimkiler, polis, jandarma, karakol bekleşirlerken, kapı en sonra açılıyor. İçeriden kısık ağlamalar. O da kesiliyor.

Devletin işi yok, bunlarla mı uğraşacak? Uğraşsa ne olur? İsviçre Medeni Kanunlu Türkiye'de birden fazla kadınla evlenmek resmen yasak. Dinleyen kim? Köyde herif İmam nikâhı ile, kesesinin yettiğince "Avrat" sayısını arttırıyor. O tek kadınla yetinen, ekmeği kıt züğürt köylü. Şehirde ise, kıran kırana. Üst tabaka salonlarında "Parti"ler, sabahlara dek sürer. Evli burjuva erkek, yanında çalıştırdığı kız ve kadın kadar sayısız dişiler harasında kişner. O, fukara işçidir bir tek, can yoldaşı kadını kaçırmaktan ürken. İsviçre **Medeni Kanunu** buna netsin? **Ekonomi Kanunu** hükmünü sürdürür. Suriye yöneticileri böyle düşünmüş olacaklar. Herkesin anahtar deliğine gözü dayalı Devlet'le nasıl olsa iş olacağına varıyor. Parası olan düdüğü çalıyor. Savcı mı? Karakol mu? Suçüstü baskın mı? Bunlar, **"rüşvet"** ve **"nüfuz"** ve **iltimas"** ve

"maden'i hâs"ını kullanmasını bilmeyenlere, sıra savmak için uygulanır. Ara sıra da, Kanunu Medeni "hamamının namusunu kurtarmak için", kimi küçük burjuva günahları "Hür Basın"a sürüm havadisleri olarak sunulur. Karılar, kocalar kamuoyuna sergilenip rezil edildikleri ile bırakılırlar. Hayat yolunca gider.

Suriye Sosyalizmi o Şeytan'ı deli edecek ıvır, zıvır kişi ilişkilerine düşkün görünmüyor. İnsanların, akacak kan gibi damarda durmayan, kontrol edilemez **"Hürriyet**"çiklerine dokunup, alışılmış **"Birlik**"lerini tedirgin etmiyorlar.

Ya "Sosyalizm"? Onu, çorak, geri ülkenin büyük işlerine koşmuşlar. Dış Ticaret, bir avuç vurguncunun döviz kaçakçılığı ve "Türk Parasının Değeri"ni sıfıra düşürme mekanizması olmaktan çıkarılmış. Milletleştirmişler. Bankalar, Sigortalar, büyük Emlâk ve Akarlar, büyük İşletmeli Sanayi, Ticaret devletleştirilmiş. Toprak yerine göre 200 dönümden yukarı bir kişinin malı olmaktan çıkarılmış. Ne yoksul, küçük insancıkların maskara **"Hürriyet**"çikleri boş yere **"günahçıklar**"a çevriliyor. Ne başı alınamayacak, yerine daha iyisi konulamayacak süründürücü girişimlere ukalaca karışıp yığın **"Birliği"** Parababaları'na yem ediliyor.

Öteki Arap ülkelerinde nelerin, nasıl yapıldığını görmüyoruz. Arap Dünyası'nı Suriye tepesinden izlemek, genel yargılar için aşırı aldanmaya kapı açmayacak görünüyor. İslâmlık, Arap Toplumu'nun, İlkel Sosyalizm'den Sınıflı Medeniyet'e geçişi idi. Bu geçişe öncü, bütün kurumları ve kuralları ile Mekke ve Medine Kentleri oldu. Ama, İslâm Arap, **"Cenneti kılıçların gölgesinde"** bulan keskin inancını çölden ötelere çıkarır çıkarmaz, Mekke de, Medine de, ancak parası olanların ömürlerinde bir kezcik uğrayacakları birer ıssız türbeye döndü. Kanun köklerinde (Kuran'da, Hadis'te, Sünnet'te ve ilh.) her soyut gelişim için, sonuna dek, Mekke kentinin **"İcmâi Ümmet**"i [bütün halkı], Medine kentinin sayılı doktoru, ülemâsı, etken gösterilmekten uzak düşülemedi. Ama, zamanla, daha **"Hülefây'i Raşidiyn"** (Muştulanmış Halifeler) çağının yarım yüzyılı doldurmayan sonlarına doğru, Mekke ve Medine dünya işlerinden fiilen uzaklaştırıldı. Müslüman Ortadoksluğu ile azıcık kafa tutmaya kalksa, topa tutuldu. **Orta Yol,** İslâm ordularının Irak, İran, Suriye bölgelerini almasıyla açılır açılmaz, Hicaz çöllerinin Umman Denizi'nden akıp gelen Hint-Çin mallarına transit oluşu bitti. Mekke-Medine Kervansarayları, suyu çekilen kuyular gibi kuru-

du. Ve bir kaç 10 yıl içinde, Büyük Dünya Bezirgânlığının antika sınanmış çarkları yeniden yaylanıp, işlemeye başladı. Güney ve Batı Arabistan kıyılarının Umman alışverişinde nöbetleri geçti.

"Zinnureyn" (Çifte Nur'lu: Muhammed Peygamberin iki kızına damat olmuş), cennetle bu dünyada muştulu Osman Halife, Cumhurbaşkanlığını, kökten bağlı olduğu Mekke'de aristokratlaşmış **"Kureyş"** tefeci-bezirganlığı kodamanlarından Ebu Süfyan dölü emrine yatırdı. Merkez, hâlâ Kutsal çifte Tanrı Kentleri Mekke-Medine mi? Öyle olsun. Antika büyük Yakın Doğu Uygarlıklarının (Irak ve Mısır'ın) kavşak noktası Suriye idi. Merkezden mi valilikler atanacak? Olur. Ancak valiler **"Müellifetil Kulüb"** denilen, aylıkları ancak iddetli Ömer İbnil Hattâp (Oduncu oğlu Ömer)in kestiği parayla müslüman edilmiş Kureyş tefeci-bezirgan sülâlesinden seçilmeliydi. Seçilmedi, Muhammed Peygamber'in en seçkin, en güvençli **"Eshab"** (Koruyucular)ı ve **"Ensâr"** (Yardımcılar)ı arasından yüzde yüz ülkücü bir müslüman sınanmışına mı verildi valilik? Onu, daha ayağının tozu ile gittiği yere varır varmaz, CIA usulü **"Nötralize"** etmekten kolayı yoktu. Örnek istenirse, en rezil trajedisi apaçık. Osman, kimsenin itiraza cesaret edemediği sağlam müslüman otoritesini, boşaltılmış Mısır Valiliği'ne atıyor. Adamın eline de, yazılı tek sözcüklü bir yetki belgesi veriyor. Belge "Kufi" yazı ile noktasızdır:

sözcüğü noktasız olduğu için, istenildiği gibi okunabilir. Tabii Tanrı Elçisi Halife'nin vali olarak yola çıkardığı insan için, gittiği yerde onu karşılayana vereceği buyrultu ancak, **"Onu kabul ediniz"** anlamına gelmek üzere:

"Fakbülûhü"

olabilir. Yani, noktalı Arap harfleriyle:

olacaktır yetki belgesi. Osman Halife'nin dört yanını sarmış Kureyş tefeci bezirgan aristokrasisinin okur yazar ajanları bu sözcüğü en hoşa giden biçimi ile noktasız yazıp Osman'a gösterir ve imzalatırlar. Yetki belgesinin zarflanmasını da Halife yapacak değil a. O imzasını attı. Yeter. Tefeci bezirgan ajanları bu iş için biçilmiş kaftandırlar. Noktasız imzalattıkları yazıyı, sonradan bir tek sinek pisliği

kadarcık fazla noktayla noktalarlar. Birinci " J " (fe) harfiyle, üçüncü " (ka) harfinin noktaları, başta oldukları gibi katılır, **"j " bir** noktalı (fe) olur. Üçüncü " **iki** noktalı " iJ " yapılır, **"i**W : (Fak) okunur. Doğru. Ancak, tefeci-bezirganların istedikleri, adamları olmayan, hak yemez, doğru müslüman Valiyi "faka" bastırmaktır. **"Fak"** 4. harfin noktalarında kurulur.

"Fakbülûhü" sözcüğünün dördüncü arapça harfi ortada be: "-*•" olarak yazılır: Yani, be çentiğinin **altına bir tek** nokta konulur. Ajan halife katipleri o alta konacak tek nokta yerine, çentiğin **üstüne iki nokta** yerleştirip, "-*-"yi "-*•" yaparlar. Ne olacak ha **bir** sinek kakası olmuş, ha **iki;** bu kaka nokta ha **alta** gelmiş; ha **üste...** sanılacak. Belgede (Be)nin, "-t" (Te) olması ise, öyle masum "yanlışlık" olamaz, çünkü anlam büsbütün korkunç bir tersliğe girer. O basit nokta oynatışı ile:

"Fakbülûhü" (Onu kabul ediniz) buyrultusu, birden:

"Faktülûhü" (Onu öldürünüz!) idam emrine döner.

Hiçbir şeyden kuşkusu bulunmayan ve elindeki yazının metninden çok Mısır gibi muazzam bir Firavunlar dünyasına Vali olmanın sorumluluğunu düşünüp, ezile ezile yola çıkan yeni Vali, besbelli, Ömer Halife'nin bir eşek ve bir kölesiyle nöbetleşe Şam yoluna girişi kadar idealist yalnızlığını ve alçakgönüllülüğünü omuzlarında taşıyarak Mısır'a varır. Orada, Antika Saltanatların şatafatlı bekçi köpeklerine, elindeki Halife buyrultusunu sunar. Bekler, okusunlar.

Okurlar. Ve tabii daha önce Kureyş Tefeci Bezirgan Kodaman parayla din değiştirmişlerince el altından doldurulmuş da bulundukları için, Halife'nin, bu gelen adamı öldürmelerini istediğini anlarlar!.. Hicaz nere, Mısır nere? Hele o zamanlar kervanla haftalar, aylar süren bir uzaklık. Kim soracak buyrultunun aslını Osman Halife'den? Hele niçin sorsun? İşte eldeki yazı, açık seçik:

"Onu Öldürünüz!" buyurmuş. Saltanat Bekçi Köpekliğinden yetişmiş Mısırlı Kapı-Kapıkulları için, böyle **"Siyaset Hikmetleri"** olağanüstü olağandır. Hicaz'ın, belki entarisi yırtık, sarığı eksik, yalın ayak hırpani Arabına mı acıyacaklar? Kendisini Vâli diye gönderilmiş bilen Muhammed'in sâdık dostunu oracıkta yatırıp boğazlıyorlar.

Sonra **"Yanlışlığı"** öğrenen Zinnureyn Osman Halife'nin, Valinin **"kabul"** edilecek yerde **"katl"** edilmesine pek hayıflandığı rivayet olunur. Ömer Oduncuoğlu gibi katı değildir Osman. Uysal

mı uysal, yumuşacık yufka yüreklidir. Belki de farkına varmaksızın işlenen cinayete alet olduğu için oturup ağlamıştır bile. Ancak, **"yazılan bozulur mu?"** Sorumlusu nereden buluna? Demek, ihtimâl rahat okusun diye, iyi dilekle birisi belgeyi noktalamış. Alta bir koyacakken, nasılsa üste iki nokta atıvermiş. Ne bilsin? Böyle cahillikler çok o zaman. En âlim geçinen Hicaz Arabi doğru dürüst okuma yazmayı beceremez. Koca Muhammed ümmi [okuma yazma bilmez] değil miydi? İmzasını bile ömründe bir kezcik kızarak zorla çızıktırmıştı. Öteki kullar nasıl "Hatadan sâlim" olurlar.

Ve Kureyş'te yıllarca müslümanlara işkence yaptırmış, Muhammed'in çıplacık ayaklarına batsın diye yoluna **"hablün min meset"** dikenleri döktürmüş, Mekke kaçışı Ebubekir'le saklandıkları mağaranın kapısını örümcek örmese, bir güvercin yuvasına yumurtlamasa, Muhammed'i çatır çatır öldürecek olan Mekke'nin azgın tefeci-bezirgan parababaları ve para tanrısının kulları.. öldürülen Valinin suçu varmışca yerine kendi adamlarını yollatırlar. Hoş, gidenin sonu işitildikten beri, hangi sadık Muhammed Ümmeti'nde Vali olma isteği, cesareti ve gücü kalırdı ki?

Bu mekanizma ile, taze İslâm Cumhuriyeti'nin, saman alevi çabukluğu ile tutuverdiği tüm Antika Yakındoğu Uygarlıkları alanının kilit noktası olan Suriye'ye, ünlü İslâm düşmanı Ebu Süfyan'ın oğlu **Muaviyye** "Şam Vâlisi" olarak yerleştirilir. İslâmlığın temelden din, toprak ve toplum devrimleriyle ele geçirdiği koca İmparatorlukların, her satılıklığa ve rezilliğe çanak tutarak geçinen eski **devlet kadroları,** oldukları gibi, henüz **"Devlet"** nedir bilmeyen Arap Fatihleri'ni dört bir yanlarından kuşatırlar. **Muaviyye** gibileri ise, öyle Medeniyet "hazır mezar"larının, daha var mı diyen "bayat ölüleridirler. Birkaç on yıl içinde, halkçı ve devrimci İslâm Cumhuriyeti, it dalamış keçiye döndürülür. Dördüncü Cennet'le muştulanmış son Halife Ali, kendi som ülkücü alçakgönüllülüğünün ve saf, çocuktan masum yiğitliğinin, tefeci-bezirgan mihrabı önünde kurbanı edilir. Tüm dölü, Muhammed Peygamber'in onca sevdiği çocukları, Ali'den daha çocuk Hasan-Hüseyin'ler, Kerbelâ çöllerinde kana boğulup köklerinden kazınır.

Tefeci-bezirgan Medeniyet Tarihi'nin dediği olur. Uçsuz bucaksız İslâm toplumunun ilk tam sınıflaşmış devleti: **"Emeviyye Saltanatı"** kurulur. Bu saltanatın başkenti (artık ne Mekke'dir, ne Medine), bizim şimdi uzandığımız, tanınmaz "Hür ve Birlik" mer-

kezi **Şam**'dır. Sonra Irak'ta Bağdat Halifeliği bir Ortaasya **"Barbar aşısı"** ile sahneye çıktığı zaman bile, Suriye'den kaçan bir **Emevi** çocuğu İspanya'da başka Emevi-Endülüs Saltanatı'na maya olacaktır.

Suriye'nin, Şam'ın İslâm Tarihi'nde yeri bu denli derin ve etkendir. Kendi ne denli küçük, çorak olursa olsun, Suriye ve Şam, İslâm dünyasının çevresinde döndüğü vazgeçilmez mihveri [ekseni] olarak kalacaktır. Onun için, bugün, İslâm Dünyası'nın gelişimine Suriye'de toptan bakış, İslâm Rönesansı üzerinde oldukça genel bir kanı edinmeye yarayabilir. Suriye halâ en alçakgönüllü İslâm Ümmeti derleyicisi rolüne sadıktır. Baas Partisi'nin Suriye'de iktidara gelen kadrosu, kendisini bir **"Parti"** bile saymaz. Bir Parti Fraksiyonu **(Hizb'ül Baas)** sayar. Kongresi; bağımsız bir ülke örgütünün değil, **"Rejyonal (bölgecil) Baas Fraksiyonu**mun toplantısıdır.

İnsan elinde olmayarak düşünüyor. Bir de kendi toprağında kendi partisine karşı "Provokasyon" yaptığı karara alınmış bir iki kişinin, kendi ülkesinden kaçıp sığındığı yabancı diyarda, laftan başka en ufak bir faaliyeti gözükmediği ülkesi üstüne, gökten zembille indirilmiş en aslına uygun "Sosyalizm" ve Parti Otoritesi çalımlarına girişi göz önüne getirilsin... İş yapmak isteyen ülkücü inanmışlarla, serüven meraklısı, apolet düşkünü "Sosyalizm" özenilerinin ayırdı besbelli.

17.6.1971 (Perşembe)

BAAS

"Girit'in derdi büyüktür, onu hiç açmayalım."

8-14 Mayıs günleri Şam'da toplanmış **"Baas Partisi'nin V. Rejyonal Kongresi":** Örgüt yayınlarının **"Yoldaş Hâfız'al Esad",** askerlerin kısaca **"Farıyk"** (Tümgeneral) diye ürpertisi saklı bir saygı ile andıkları, en kıtıpiyoz sivil istihbarat memurcuğunun Allah değil ya, o da bizim gibi insan diye andığı insanın çığırına giriyor. Hâfız, dış görünüşünde darbe ile gelmiş bir asker iktidarı. Ama, belgelere ve gidişe bakılırsa, Baas'ın daha önceki yığından kopuk, zılgıtçı, kendini beğenmiş eğilimini temizliyor "Farıyk".

Hâfız'al Esad adına yapılan iç siyasi devrime: **"1970 Kasım 16 Hareketi"** adı konulmuş. Bu **"Hareket"** dış **biçimi** ile bizim **"27 Mayıs 1960 Hareketi**"ni andırıyor. Daha önceki Baas kliği:

1- **"Manevracı zihniyet",**

2- **"Hâkimiyet dayatma ruhu",**

3- **"Partiyi halktan ayıran engel"...** olarak damgalanıp ortadan kaldırılıyor. Partinin karakteristiği tam diyalektik tez ve antitezli:

"**Aslına en uygun** (otantik) **Birlikçi**"dir. Burada hareketle üç şey birleştiriliyor:

1- **Yığın,**

2- **Parti,**

3- **Şef...**

"16 Kasım Hareketi"nin prensipleri o denli net ve kesin. O prensiplerden, 6 ayda çıkarılan ve sistemlice uygulanan pratik **Politika** ve **Örgüt** sonuçları şöyledir:

1- **"Halk Meclisi'nin biçimlendirilmesi":** Yani, Hareket, en soysuz Parababalarının bir sıra Otorite Fosilleriyle perde ardında kurdukları en pisi pisine vurguncu Burjuva Parlemantarizmi, palavra Mantarizmi değildir. Sosyalizm ruhuna uygun **Halk Meclisi**'dir. Böylece, **İktidar,** ne Parababalarına memleketi ucuz pahalı satmak için Milleti yalan dolanla kandırma aracıdır; ne ken-

dilerini Halktan, hatta kendi Parti militanlarından üstün sayan, kokuşmuş küçükburjuva ne oldum delilerinin zart zurt etme, politikayı soysuzlaştırıcı Şark kurnazlıkları canbazlığına girişme gerizidir [lağımıdır]. Açık yürekle, Suriye Halkına güven vermek, başlıca amaçtır.

2- **"Hâfız'al Esad'ın Oybirliği ile Başkanlığa seçilmesi":** Her askercil vuruştan sonra, kapıkullarının sinsi başları eğilir. Gidene "Beyim!", gelene "Paşam!" der. Farıyk'ın durumu öyle görünmüyor. Modern örgüt demek; modern lider ve şef güveni demektir. İktidara gelmiş Baas Fraksiyonu, ne otorite düşmanı, ne otorite megalomanı olmayacak bir şef aramıştır. Hayale kapılmıyor. Onu, şu anda "Hâfız"ın kişiliğinde buluyor:

a) Açıkça **"Kitle derlenip toplanışı"** için bir soğan başı, bir at kellesi aramıyor. Bir "Şef" gerektiğini düşünüyor. Hâfız, Baas realistlerine göre: **"Sınanmış militan**"dır. Ismarlama, yahut gelişigüzel, zıpçıktı "lider" taslağı değildir.

(İnsan, şu yemek yemeden yaşamayı bir becerebilse... Sanırım öbür dünyaya gitmeden bu mutluluk kimseye ve bana da nasip olmayacak.

Sivri, batıcı bakışı ile Pas-Yeğen kapımı açtı:

"- *Hocam.. yemeğe..."*

Ve kalkıyorum. İllâllah. Gene ne yiyeceğim? Görmeden midem bulanıyor.)

b) Gene Hâfız: *"îdare'nin kararları ile, idare ile birlikte etki tepki göstererek işe sokulmuştur."*

Bir kritik anda, bir ahbap çavuşlar kliği içinde başa fırlamış değil; karşılıklı güvenle, eni konu ölçüle tartıla atanmıştır. Onun, iktidarını garantiye alır almaz, herkesi silkerek, dilediği vurgun ve vur patlasın çal oynasın havasına kayamayacağı, Kongre "Rejyonal Direksiyon" [bölge yönetimi]unun şu satırlarında okunabiliyor:

"Onun otoritesi altında yığınların derlenip toparlanışı demek, Parti Direksiyonu çevresinde derlenip toparlanması demektir. Onun için Kongre, bir yanda Hâfiz'al Essad Yoldaşa karşı beslediği güvenden ve öte yanda, onun otoritesi altında derlenip toparlanışın, Parti çevresinde derlenip toparlanış olduğundan yola çıkarak, Şef prensibini kabul eder."

Bu deyim, diktatör kişi fırlamalarının önünü keser yönde, ne yaptığını biliş dilini andırıyor...

3- **"Arap Cumhuriyetleri Birliği**"nin kurulması, üçüncü sonuçtur. Burada artık, Şefin de rolü kendiliğinden, kendi sonunu belirlendirmiş olur. Ezeli Şef, kılına dokunulmaz Tabu adam tapıncı yok. İşçi Sınıfı, Tarihte, Kapitalist ve Emlâk Sahibi sınıflarını kaldırdığı gibi, kendi kendisini de Yüce Sosyalizm konağında kaldıracaktır. Baas Şefleri, o denli şarta şurta ve uzun vâdeye kalmıyorlar. Daha başlarken sonlarını somutça hazırlıyorlar. Amaç, Değişmez Şef tapıncı yaratmak değil, **Arap Kollektifi**'ni bugünden yarına yaratmaktır. Herşey, en namuslu Sosyalist prensip ve ahlâkınca, Arap Birliği denizine dökülüp orada eriyecektir. Arap Birliği, Arap Kollektifi ise, gelmez ayın son çarşambasına atılmış bir sembolik taş kaçamağı ve ikiyüzlülüğü değildir. Kişi olarak her gerçek sosyalist kişiliğin özlediği **bütün içinde erime** mutluluğu, günü belli girişilmiş aksiyondur.

"Arap Cumhuriyetleri Birliğini Biçimlendirme" ikirciliğe yol bırakmayan **Sosyal** temel içindir. Bu temel:

"Arap Birleşik Sosyalist Toplumu"nu kurmanın ilk adımıdır.

Rejyonal Direksiyon gevelemiyor. Bütün yapacaklarını kalem kalem doğruca saydıktan sonra, kendisini: **"Tarihcil militan Hareketi"** olarak belirtiyor. Öyle bir Hareket olarak, **"Sosyalist Arap Baas Partisi**"nin misyonunu bir daha özetliyor. Bu kutsal Tarih görevi, tarihe kazık çakmak değildir. Şu anda 3 basamaklı düşünce ve davranış görevlerini önce genel olarak **"Yığınlar önünde",** sonra özel olarak **"Emekçi yığınları önünde"** yemin ederce boynuna borç alıyor. Üç aşama şöyle sıralanır:

1. Basamak: "Arap Cumhuriyetleri Birliği".

Arap dünyasında herşeyden önce, tefeci-bezirgan ekonomi ve toplum ilişkilerinin en son soysuzlaşması demek olan **Lokalizm** (yercillik, bölgeci dar kafalılığı) ve **derebeylik** dağınıklık kalıntıları hemen yok edilmelidir, Bunun hemen yapılabilecek ilk aşaması, Petrol Parababalarının Emperyalist casus ağlarına ve zorbalıklarına yerli beşinci kollar kurabilmiş kimi sözümona "bağımsız" Şeyh-Kral-Emir adlı düzenlerin katır tekmelerini kışkırtmamak için suples [esneklik] gösterir. Onları da geri bırakılmış, hor görülen büyük yoksul Arap yığınları adına insafa ve anlayışa çağırır. Petrol milyarderleriyle, Islâm Sosyalizminin yumuşak ülkü çekiciliğinden yararlanarak, ekonomi ve kültür bağlarından hem kendi yığınlarına dayanak arıyorlar, hem o Kutsal Heybetler ar-

dına saklanan gerçeklerden habersiz, şartlanmış derebeylik mahkumu öteki Arap yığınlarıyla köprüler kurmak, sıcak İslâm kardeşliği kaynaşmalarını buzlaştırmadan, kutuplaştırmadan uyarmak, kazanmak eğilimlerini geliştiriyorlar...

Bu strateji ile, **şimdilik** ve **hiç değilse:** Emperyalizme ve derebeyliğe karşı az çok direnerek isyanla doğmuş, herbiri kendisine göre az çok "sosyalizm" sözcüğünden henüz ürkmez görünen taze **"Arap Cumhuriyetleri"** arasında, derhal **Birlik** kurmayı pratik ve olağan buluyorlar. Hemen giriştikleri **Arap Cumhuriyetleri Birliği**'ni, **"Tüm Arap birliği"** yüksek aşamasının çelik **"çekirdeği"** olarak tanımlamaktan çekinmiyorlar.

Bu Taktik, belki şu veya bu "Cihangir Hükümdarlık" kuruntuları Emperyalizmce okşanan, kendisinden habersiz derebeyinin de rüyalarına hoş geliyor. Daha iyi ya. Baasçılar ayık ve gerçekçidirler. Maksat illaki şu veya bu geri, zalim adamla mız çıkarmak değil, elden geldiğince o gibileri de ortak düşmana karşı, bir Müslüman cephesine çekmek. Vakit, insan ve güç kazanmak. Kimi taratorlu "Devrimci"lerin köktenci kurusıkı böbürlenmelerine bu strateji ve taktikler dokunurmuş. Better olsunlar. Her genç silahlı güçlerin önde gittikleri Arap Sosyalizmi, strateji ve taktik aşamalarını, bir gösteriş edebiyatı olarak ele almıyorlar. Yollarını bulmuşlar. Ne yaptıklarını biliyorlar.

2. Basamak: "İşgal edilmiş Arap topraklarını kurtarmak".

Aslında, açıktan açığa **"Arap Cumhuriyetleri Birliği"** de, hatta **"Tüm Arap Birliği"** de, olsa olsa Emperyalist maşası **"Sahyani**"lerin, (Siyonist) istilâcıların zorla, hile ile, parayla ele geçirdikleri yerleri "halâs" [kurtarmak] etmek amacı için en muhakkak ve emin bir "Araç"tır.

18.6.1971 (Cuma)

"İşgal edilmiş Arap Toprakları" deyince ne anlaşılır?

Kuşku yok, bu deyim içinde iki tip **"Arap Toprağı"** var: a) Filistin ve **67'den sonraki** işgal edilen yerler b) **Hatay'dan Umman'a; Acemistan'dan Atlas Okyanusu** denizine dek, kapanın elinde kalmış Arap-İslâm toprakları. Bu sonuncu durum üzerine açık bir formülasyon olmamakla birlikte, derin bir eğilim göze batıyor.

a) **Filistin:** Arap dünyasının **Savaş Bayrağı Filistin** olmuştur.

Baas Sosyalizmi, Filistin davasını, bütün İşgal edilmiş Arap toprakları dışında görmüyor. Son Kongre **Filistin Dâvâsını** çözümlemeye girişmek için tek asgari ön şart ortaya koyar:

"İşgal edilmiş taprakların bütünüyle boşaltılması. Çünkü: Şimdiki aşamanın dolaysız hedefi toprakların kurtuluşudur ve şurası teyit edilir: Barış yok, müzakere yok, tanıma yok, işgal edilmiş Arap topraklarından bir parmak yeri bile bırakmak yok."

Bu şart yerine gelmedikçe, Baas Suriye'si:

"Güvenlik Konseyi kararının ve Filistin dâvâsını bertaraf etmeye eğilen her projenin reddedilmesini tavsiye eder."

Filistin çevresinde **Mısır**'ın Sinâ ve Gazâ [Gazze] toprakları, **Ürdün**'ün Yordanötesi toprakları; **Suriye**'nin Golan Tepeleri de İsrail işgali altındadır. Bu yerlerden "bir parmak toprak" bırakılırsa, ardından nelerin geleceği bilinmektedir. Siyonizm, Habeşistan'dan Fırat'a dek uzanan yerlerin, (Osmanlı Padişahlarının deyimi ile: "Bir irs vel istihkak") İsrail oğullarına dedelerinden miras kalmış mal olduğunu, hiç saklamamaktadır. Tarihte **Sam** oğulları Aşiretlerinin bütün cirit attıkları yerler: İsrail'in olacak. Ya Arap? O da Sam oğlu değil mi? Filistin'den başka yerde (binlerce yıl önce!) nasılsa tutundukları görülmemiş ve oradan bile (binlerce yıl önce!) sökülüp (Bâbil'den İspanya'ya dek) atılmış ve dünya edebiyatında **"Sürtük Yahudi"** diye alay konusu edilmiş bulunan İsrail oğulları, şimdi dağdan (yeryüzünün bin bir bucağından, Emperyalizm Parababalarının eliyle toplana toplana, o da, hepi topu

1.5 milyoncuk) getirilmişlerken, Filistin'e sığmıyorlar. Filistin içinde, şimdiki Arap dünyasının bütün topraklarında binlerce yıldan beri aralıksız yerleşip oturan ve Evrene en büyük **Orijinal** Medeniyetlerden İslâmlığı vermiş yüz milyonlarca kalabalık ve hepsi "Sam oğulu" bilinen Araplar, neden finans-kapital zıpçıktısı, düzmece Sam oğlu, bilmediği İbraniceyi zorla öğrenerek kendisine sahte **Sam** oğulları nüfuz tezkeresi çıkartmaya uğraşan bu yapma, uydurma İsrail mirasyedisi serüvenciye kendi ana baba yurtlarını buyur etsinler? Çünkü, Emperyalist Ağaları, Yakındoğu petrol şirketlerine İsrail Devleti adlı bir bekçi köpekçiği seçmiş.

Eğer Emperyalizm, sahiden Yahudiye acıdığından yapsaydı, niçin ilk Siyonist projesinde teklif edilen Arjantin toprağında bir yurt sağlamadı. Filistin'e getirilen üç beş şöven, bir kaç yüz bin zavallı Yahudi, niçin azıcık biti kanlanınca dağdan gelip bağdakini kovan haydutluklara kalkıştı? Siyonizm'in öncüsü Herzi, daha **"Siyonist Hareket**"in kurulduğu 1897 yılından 2 yıl önce, 1895 yılı, Filistin'deki Arapları yok etmek için, şu alçakca sinsi haydutluğu, yazılı plan olarak önermişti:

"Varlıksız (yerl'ı) halkı işsiz bırakıp çalışmadan yoksun ederek sınır dışına incecikten atmak **(subtiliser)."**

1919 yılı Weizman, Filistin'i: "*İngiltere'nin İngiliz olduğu denli Yahudi"* yapmak amacını yaydı.

Yahudileri (ama züğürt ve küçükburjuva Yahudileri) Faşizm demagojisi ve Almanı işsizlikten, açlıktan biraz kurtarma kumarı uğruna fırınlarda yakan Nazilerden, Yahudilik "rasizm" (ırkçılık) düşmanlığı mı öğrenmeli idi, yoksa, bugün Batı Alman örtülü Naziler ile öldürülmüş Yahudilerin diyetini dilenerek yaptıkları rezil anlaşmalarla ırkçılık mı öğrenmeli ve öğretmeliydi?

İşte II. Enternasyonalin sözüm ona "Sosyalist" "Kocakarılarımdan İsrail Mapoi (Sosyalist) Parti Lideri ve Başbakanı Bayan kaplumbağa suratlı Golda Meir, İsrail gazetesi **"Lamerhov**"a 22 Nisan 1969 günü şöyle diyordu:

"*İşgal edilmiş yerlerin ahalisi ile ilgilenmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bununla birlikte, o ahaliden onbinlercesinin İsrail'de çalıştırılması fikri rahatımı kaçırıyor. Zira, İsrail, öyle davranmakla kendi Yahudi karakterini yitirmek tehlikesine uğrar."*

Arap dünyası bütün bunları biliyor ve adım adım izliyor. Emperyalizmin en ince hasaplı, "insaniyet" maskeli, en itçil ve sinsi

en son biçimi ve haddi olan **Siyonizm,** Yahudiyi kendisine şaşkın bir maşa ettikçe, Yahudi ile konuşulacak hiçbir şey yoktur. İsrail, ne petrol şirketlerinin genel strateji plânına giren: Fırat'tan Habeşiştan'a dek (Osmanlı'nın, donunu bağlayamaz durumda iken, Almanya Emperyalizminin **"Panturanizm"** rakısına ve İngiliz Emperyalizminin **"Panislâmizm"** haşişine dadandırıldığı gibi) bedavaya Cihangirlik gösterişli (frenginin beyinde ölüm çanı: Paralizi General) megalomanisinden yakasını kurtarabilir, ne **"incecikten"** işsiz ve aç bırakmak yemedi mi, silah zoru ve bin türlü provokasyonla sınır dışı ettiği yerli Arapları yeniden Filistin içine alır, ne Filistin ve işgâl yerleri içinde her gün hakaret, yoksulluk ve ölümle göz göze getirip ezdiği Müslüman ve Araplara yaşama hakkı, insanlık hakkı tanır.

Bugün **"ırkçılık", "faşizm", "nazilik", "frankoculuk"** ve benzeri zorba düzenler, onları icat eden, insanlığın başına belâ eden Parababaları (Emperyalizmin temeli finans-kapital) tarafından bile açıkça ağıza alınıp savunulamıyor. Dünya İşçi Sınıfının ve Sömürülen Geri Ülkeler Halklarının bilinç-örgüt ve direnç düzeyi o denli gelişti. Irkçılık o denli **mahkûm** bir kuduz köpektir. O kuduz köpeğin ısırıp kudurttuğu **Siyonizm** ırkçılığı, azıcık kendi başına düşünebilse, Parababalarının **"tavşana kaç, tazıya tut"** deyişlerini olsun görürdü.

İsrail Devleti 1948 yılı uyduruldu. Aynı 1948 yılı **"Evrensel İnsan Hakları Deklarasyonu"** yayınlandı. Ona rağmen İsrail siyonizmi durdu mu? 1967 Haziranında uydurma provokasyonlarla Arap dünyasına saldırdı. O bir haftalık Nazi usulü **"Yıldırım savaşı"** ile işin başını bağlayıvereceğine, efendisi Emperyalistlerden cüret almıştı.

- **Güvenlik Konseyi** aynı hafta İsrail'in kapladığı yerlerden çekilmesini önerdi. 14-6-1967 gün ve 237 nolu Güvenlik Kurulu karar sureti, işgal edilmiş toprakları bırakmak zorunda kalmış sivillerin yerlerine dönmelerini İsrail'e öğütledi. Siyonizm dinledi mi? Hayır.

- **Birleşik Milletler Genel Asamblesi** 5. Özel Oturumunda, 22. Bayağı Oturumunda ve sonrakilerde aynı dileğini tekrarladı durdu. İsrail, işgal bölgesini halka cehennem etti.

- **"İnsan Hakları Komisyonu"** 24. Oturumunda (Şubat-Mart 1968) Ekonomik ve Sosyal Konseyden yetkili olarak, İsrail'in İn-

san Haklarına tecüvüz ettiğini belirtti. 27-2-1968 günlü kararı ile, yurtlarını bırakmaya zorlanmış sığınganların geri dönmelerine İsrail'in izin vermesini istedi. İsrail aldırmadı.

- Komisyon 8-3-1968 günü: İşgal ettiği yerlerde Arap evlerini canavarca yakıp yıkmayı durdurmasını İsrail yetkililerinden istedi. Vız geldi İsrail'e.

- Birleşik Milletler İnsan Hakları Deklarasyonu'nun 20. yılını kutlamak üzere 22 Nisan'dan 13 Mayıs'a dek Tahran'da toplanan Dünya Konferansı, İsrail'in aldığı toprak, insanlarına uyguladığı zılgıt (terör) önünde **"derin endişe**"sini açıkladı.

- **Güvenlik Konseyi,** Birleşik Milletler **Genel Sekreteri**'ne, 31-7-1968 (no. 259) kararıyla, İsrail'in İnsan Haklarını çiğneyişini özel mümessille yerinde inceletmesi görevini verdi. İsrail bırakmadı.

- 1969 yılı **İnsan Hakları Komisyonu** 6 kişilik eksperden (25. Oturum, Şubat-Mart 1969) **Anket komisyonu** ("İsrail'in İnsan Haklarına tecavüzleri üzerine ad hoc eksperler aksiyon grubu") gönderdi. İsrail içeri sokmadı. Anket raporları 26. (Şubat-Mart 1970), 27. (Şubat-Mart 1971) Oturumlarında incelenip, İsrail mahkûm edildi.

- **Genel Asamble,** 3 Devlet sözcüsünden 3 kişilik Özge Komisyon'u gönderdi. Komisyon 970 baharında Arap bölgesine girdi. İsrail'e sokulmadı.

- **Genel Kurul**'un 1970 ve 1971 normal oturumlarında, İsrail'in İnsan Haklarına yeni saldırıları, mahkûm edildi.

Bu durum, Nazi Kamplarının Sina çölünde kurulması, kocası kaçan kadına işkenceler, çocuklar avlayıp yakmalar: Dünyada (Amerika U. S. ve Batı Almanya dışında) her demokratik kurumu ayaklandırıyor. Lübnan'ın ayrı cemaatlarından din sözcüleri bile şöyle bağırıyorlar:

"Çağırımız bugün sırf ve her yerde insanadır. İnsan Gazâ'da [Gazze'de] *geçenleri bilseydi susamazdı."*

Lübnan metropoliti **Georges Khodre** şu çığlığı koparıyor:

"Biz buradayız, Gazâ, sana ulu protesto edişine katıldığımızı söylemeye geldik. Çünkü giriştiğin şeyde gösterdiğin sükûn, düşmanın hıncını arttırıyor, kardan vücudun üzerine atılan düşman onu yaralarla örtüyor.

"Ey Gazâ, sen oradasın, göz kamaştırıcı kızoğlankızlığınla güneşte, ayaktasın, her yeni acı ile yükseldikçe, şehadetin en doru-

ğuna çıkıyorsun. Sen artık gepgeniş bir zindandan başka şey değilsin. Onlar Sina çölünde oğlan ve kız çocuklarına cefâ evleri kurmuşlar, onları köleliğe indirmek istemişler, ne çıkar. Onlar, İncillerin dedikleri gibi: 'Seni çölün yüzüne sürgün etmek' istiyebilirler, pekâlâ bilmeksizin senin itibâr mektuplarını güzelleştirmekten başka bir şey yapmıyorlar. Senin kanın, Ey Gazâ, Mısır'ın kumlarını suluyor. Ve senin sokaklarında, bereketlenmiş bir toprağın üzerinde yeni bitkiler filizleniyor. İstilâcının kurşunları iyi nişan alınmış ve hiç boşa gitmiyor. Zâlimler ölüm sarhoşu olmak için sona varmışlar ve ölüm dirim arası güpe gündüz, utanmadan arlanmadan, kadınlarını kötülemek zehirini sana içiriyorlar:

"Ey sen yeni eizzelerin [azizlerin] anası, eizzelerin ölümden sonra dirilişleri isyan içinde oluyor, onlar bunca gaddarlıkla ezilseler de, evrensel bilinç içinde dirildiklerini göreceklerdir. Ey yeni Meryem Ana, ne ağla, ne dövün, zira günün batışıyla dünyanın kızoğlankızlığı geri geliyor.

"Ve 'üçüncü günün çanları' çalacaktır ve bakış bundan kamaşacaktır."

Irkçı Siyonizm karşısında Arap Kurtuluş Savaşı bu duruma gelmiştir. Ondan kim dönebilir?

19.6.1971 (Cumartesi)

1. ve 2. Basamaklar öyle birbirinden ayrılmaz, en yakıcı acele günün meselesidir ki, daha şimdiden birincisine girilmiştir bile. Nâsır'ın, bir hayli kişicil kabadayılık kokan ilk **"Arap Cumhuriyetleri Birliği"** Mısır hegemonyası tasladığı için ömürlü olamamıştı. İçten Sosyalist için, **"Arap"** da olsa, kimse kimseye yukarıdan niçin baksın? O bakışların altında her zaman maddi, mânevi bir sömürü veya ezi pusu kurar. Arap bunu sezmeyeceklerden değildir. Çalım: Bir kofluğun saldırgan blöfüdür.

Çok sürmedi, çabuk kararlaştırılan Nâsırcı **Arap Cumhuriyetler Birliği** çabuk gevşedi ve dağıldı. O çözülüşte haklı olarak Suriye baş rolü oynadı. Bir Nâsır ve Mısır tekelciliğine katlanamamıştı.

Şimdi tersine, girişim, yeniden A.C.B. kuruluşu; doğruca Suriye'den geldi. En önde Farıyk Hâfız'al Esad iddiasız yürüyor. O kadar ki, 8-14 Mayıs Kongresi, sırf **"Arap Cumhuriyetleri Birliği**"ni gerçekleşme rayına oturtan **"Trablus Paktı**"na yetiştirilmek için öncelendi. Suriye Baasçıları, yeni Birliğe, **kişicil** bir hava ve heves biçimi vermek istemiyorlardı. **"Irkçı Siyonistler**"i her türlü **"Arap Topraklarından"** atmak için, başka çıkar yol yoktu. Düşman basit bir **"Yahudi** gürültüsü" değildi. Ölüm debelenişinde gözü kararmış azgın canavar Emperyalizm saldırısı idi.

Ne var ki 1. ve 2. Basamaklar kendi başlarına yeterli değildir. Asıl amaç 3. Basamaktır.

3. Basamak: "Sosyalist Arap Birleşik Toplumu" veya "Birleşik Arap Sosyalist Toplumu" (B.A.S.T veya S.A.B.T.).

Bu aşamada bütün Arap dünyası, **Cumhuriyet** olsun, **Derebeylik** olsun:

a) Önce BİRLEŞİK olacak.

b) Sonra SOSYALİST olacak..

Ancak o zaman yeryüzünde Kilikya'dan Umman'a, Acemistan'dan Atlas Okyanusu'na dek bir tek ve bütün, biricik ARAP TOPLUMU doğmuş bulunacak.

İlk bakışta 3. Basamak bir hayâl gibi görünüyor. Daha Arap ülkeleri içinde her yerde oluşmuş bir **Millet** havası yok. Elbet **"Arap Milliyetçiliği"** en çok kullanılan terimlerdendir. Ama bu term, besbelli Batı Kapitalizminin dağarcığından çıkmadır. Arap dünyası

dışında, bugünkü Arap ülkelerinden her birine Emperyalist literatür **"Millet"** adını veriyor. Suriye'de kim yaşıyor? "Suriye **Milleti".** Lübnan'da? "Lübnan **Milleti"...** ve ilh. diye, **Biricik Arap Toplumu**'na yakıştırılan geniş coğrafya alanları üzerinde, yalnız doğudan batıya doğru dizilse: 1) **Irak,** 2) **Suudî Arabistan,** 3) **Ürdün,** 4) **Suriye,** 5) **Lübnan,** 6) **Filistin,** 7) **Mısır,** 8) **Sudan,** 9) **Libya,** 10) **Tunus,** 11) **Cezayir,** 12) **Fas,** 13) **Mauritanya..** gibi kaç ülke saymıyoruz? Bunların arasına, en zengin Arap **"Petrol Devletleri"** diyebileceklerimizden en ünlüleri arasında **Kuveyt**'ten sonrakileri şu anda ben bile (yetmişine gelmiş, 50 yıl Osmanlı-Türkiye politikasında har vurup harman savurmuş ben dahi) doğru dürüst sayamıyorum. Ya öteki Osmanlı trajedyasında dillere destan olmuş uzaklık, gidip de gelinmez cehennemcil ölüm toprağı, zenginliği "Seyl'i Arem" [Seba şehrini yıkan sel felaketi] Tarihcil Devrim bendi dışında hiç duyulmamış, ama, (Seyl'i Arem'den beri) ne dramı, ne ünü çalkanmaktan geri kalmamış bulunan **Yemen** diyarı?

Hani, bu Yemen'in Osmanlı'ya (tabii İngiliz fiti ve çeşitli Emperyalist silahı ile) ikide bir kök söktürmüş **Şeyh**'i nerde? Bütün İstanbul'un Hapisane Külhanbeyleri hâlâ heyecanlı bir çığlık atmak istediler mi:

- Yetiiiş! Yâ, İmâm Yahya!" diye bağırırlar. Böylesine halk diline inmiş bir otoriteli yerin, Mısır'la Suud Arabistan'larının karşılıklı tutum almaları olmasaydı, Şeyhlikten (Krallıktan!) Cumhuriyete bir ihtilâlle geçtiğini bile çoktan unutacaktık. Yemen denince bütün bildiklerimiz, Muhammed öncesi Mekke'ye o doğrultudan bir **"Eshâb'ı Fîl**"in (Fillere binmiş orducuk olmalı) geldiği. Mekke neredeyse teslim olacak. Büyük felaketi hiçbir güç önleyemiyor. Derken, bereket Kuran'dan öğreniyoruz, **"Elem tere keyfe"** sureciği, halâ dün ezberlemişim gibi, anlattığı bütün dehşetinin canlılığı ile taptaze belleğimde yaşıyor.

"*Görmedin mi Tanrın Fil Kişilerine nasıl etti? Onların tuzaklarını sapıttırmadı mı?"*

Kuran'ın güzel, bin yıllarca eskiliğine rağmen bayatlamamış serbest nazımlı şiirini burada bir daha tatmadan geçemeyeceğim:

"Elem tere keyfe feale Rabbuke bi eshâb'ül Fiyl?"

"Elem yeca'l keydehüm fi tadzlîyl?"

"Fe ersele aleyhim tayren ebabiyl"

(Ve Tanrın onlara karşı Ebabil kuşlarını gönderdi)

"Termiyhim bi hicaretin min Sicciyl"

(Onlara Sicciyl taşlarını attırdı).

Şimdi üzerinden iki bin yılı aşkın zaman geçmiş bu Mekke'ye saldırı, sanki Antika çağların tankları olan **Filler**e karşı, gene o zamanın uçakları yerine geçen **Ebabil** kuşları, ağızlarında, havadan yere atılan füze benzeri **Siccil** taşları. Yağdırıyorlar taşı... Tevekkeli demez Türkiye'nin sofu Türk'ü: "Kuran'da olmayan yoktur. Uçak bile var"... Öyle bir hava ve kara orduları çarpışıyor, neredeyse. Kolay değil, bütün Uygarlık öncesi Arabistan tanrılarının Panteonlaştırdıkları kutsal tapınaklı (Kâbe'li) eşsiz tarihöncesi Kenti (Mekke) savunulacak!

Benim, bugünkü düzeltilemez akılcıl mantığım durmuyor. Yemen'de fil bulunmasa gerek. Belki o yandan karaya çıkmış bir Habeş ordusunun Filli öncüleri Mekke'ye baskın yapacak. Kent küçücük. İnsanları ne denli yiğit savaşçı olsalar, ok yayla filin derisi delinmez. Acz içindedirler... **"Ebabil kuşu"** nedir? Hatırımda yanılmıyorsam, kimse bilmiyor. Kırlangıca mı benzermiş? İri olması gereken **"Siccil"** taşlarını bu küçük hayvancıklar gagalarında taşıyamazlar. Öyleyse nasıl bir kuş? Bizim eski hocalar, fazlaca kurcaladığımızı görünce, boşuna atmasyonlarla terlememek için kızarlar:

"İşte, öyle bir kuş!" derler geçerlerdi. **"Siccil**"in ne taşı olduğu da merakımıza pek dokunuyordu. Hocalar anlamını bizden fazla kavramadıkları Kur'an metninde anlatılan ve o beklenmedik sonucu alan taşların:

"*Cehennemin en kızgın yerinden alınmış taşlar*" olduğu yorumunu yaparlardı.

- Ya, bu filleri delen taş, o kuşların ağızlarını yakmaz mıydı?

Bu denli saygısızlığa artık Hocalar isyan ederlerdi:

- Allah'ın işi bu, Tanrı işine mi karışacaksın, velet!

Bu azarlama beni ürkütmese bile, Kuran'da her yazılanın hiçbir zaman haksız, hele yalan çıkamayacağına göre, küçük aklımı daha çok yormanın sonuç getirmeyeceğini sezer, susardım.

Şimdi yetmişlik kafamla konuyu yokluyorum. İsa ile Muhammed doğum yılları arası zamanların Arabistan Çölü Bedevileri, hele filli bir üstün düşman gücüne karşı, cepheden savaş safına girip kılıç kullanmanın etkisiz kalacağını anlamış oldukları için, bugünkü **"Fedayin"** gibi gerilla savaşına girişmişlerdir. Çelikten yay bedenli, atlı develi Arabistan Komandoları, kutsal kente doğru ilerleyen kahredici düşmanın dört bir yanında **"kuş gibi uçarak"** vur kaç saldırılarını yapıyorlar. Kullandıkları silahların çoğu **"taş balta", "sapan taşı", "taş gürz"** gibi şeyler olabilir. Çölde bu taştan silahlar kızışır, **"Siccil**"e

benzer. Yahut düşmanı yıldırmak için, gerillacılar, fillerin gözlerine taş, kül, ateş de saçmış olamazlar mı?

***

(Bugün Cumartesi, 24 Perşembe günü uçakta yerimiz hazırlanmış. Kâbe'ye uçacağız. Boş vakitleri gevezelikle doldurma olanağım daha 4 gün kaldı. Elimi çabuk tutabilecek miyim? Gördüğümüz insanlık, göz yaşartıcı...)

***

Savaş sonu düşmanın düştüğü durum şudur:

"Fecealehüm keasfin me'kûl."

(Tanrı onları yenilmiş ete çevirdi).

Bir de, Muhammed İktidara geldikten ve öldükten sonra, başka yerler gibi Yemen'de de **"Mütenebbî**"ler (kendine peygamber süsü verenler) türediğini ve bastırıldığını biliyorum. Ondan sonra Yemen susar. İsmet (İnönü), yüzbaşılığında Yemen'de başından geçenleri anlatır. Osmanlıca, Yemen'e gönderilen bir daha geriye sağ dönmez. İmam Yahyâ, âsilik örneğidir.

Match'ta renkli bir Yemen röportajı halâ yüreğimi parçalar: İdam cezalı dim dik bir Arap. Yanında yalın kılıç cellatlar. Karşısında onun son sözünü dinlemek ve cezanın yerine getirilmesini emretmek üzere süslü tahtına oturmuş ünlü İmam Yahya'nın halefi Hükümdar. İdamlık, bir sahnede nutuk çeker gibi jestlerle, yumruğunu sıka sıka İmam'ı sanki paylıyor. Gören, suçlu karşısındaki İmam sanır. İkinci fotoğraf: Hemen hemen herkes aynı durumda. İdamlığın da vücudu dimdik ayakta, kolları havada. Yalnız boynu üstünde bir boşluk var.. kafası yerde kan içinde.

Bu Yemen şimdi Cumhuriyet. Yemen'le Kuveyt arasında, koca Arabistan yarımadasının tüm güney, doğu kıyıları, Güney Yemen, Umman kıyı Şeyhlikleri, Maskat, Arap körfezi, ada, kıyı Emirlikleri ve İngiliz üsleri ile dolu. Hepsine sorsan, kendilerini ayrı **"Devlet"** sayıyorlar. İngiliz Emperyalizmi'nin "Ebâbil kuşları" bütün o bölgeleri **"Böl ve Hükmet"** prensibine göre: **"Ke asfin me'kûl**"e, kıymaya çevirmiş. Adlarını belki Entelicens Servis'ten başka hiç kimse bilmez... Onlar da mı birer ayrı **"Millet"?**

21.6.1971 (Pazartesi)

20'yi aşkın başka başka Arap Milletleri mi var? Batı Kapitalizmi'nin vokabüleri [küçük sözlük] öyle istiyor. Ama, bütün bu uçsuz bucaksız Arap dünyası kendisini yalnız ve ancak **"Muhammed Ümmeti"** sayıyor. **"Innemel müslimûne ihve:** Kuşku yok müslümanlar kardeştirler." diyorlar. Aralarına giren Emperyalist Siyonist ajanlar, onları arasıra birbirlerine silah çekecek kertede kışkırtabiliyor. Sonra hemen **"kardeş kanı dökmemek"** üzere hepsi birden koşuşuyorlar. Burjuvazi onların içlerinde ve aralarında da, özellikle Tefeci-Bezirgan köklü Derebeyi elemanlarını "modernleştirmek" (kapitalistleştirmek) için eli boş durmamış. Ancak o amburjuvaze [burjuvalaşmış] elemanlar bile, kendi kent ve mahallelerinde ayrıcalı kalmakta çekingendirler. Beyrut gibi birkaç dejenere kozmopolit şehirdeki özenti "sosyete kaynağı": Batılıya benzemek için kırıldığı halde, yüksek mevki tutup politika vurgunculuklarına, Batılı Emperyalist ajanı olduğu ölçüde itildiklerini belki yurttaşlarından bile güçlükle saklayabiliyorlar. Sömürdükleri ve yönettikleri topraklarda yabancı sermaye uşağı ve gizli servis ajanlar şebekesi olarak tutunabildiklerini herkesten iyi biliyorlar. Bu iğretilikleri ve aletlikleri, makyajlı suratlarından okunuyor, süslü son modaya uygun paçalarından akıyor.

Arap topluluklarına nerelerinden bakılırsa bakılsın, onların, kapitalist anlamıyla **"Millet"** olmadıkları, kendilerinin her zaman kullandıkları deyimle: **"Ümmet"** oldukları görülüyor. Arap dünyasının bütün ana problemi şu noktada toplanır: **Millet** mi olunacak? **Ümmet** mi kalınacak? Bilince çıkarılacak en önemli Arap davası budur. Problemi daha somut ve anlaşılır koyalım: Araplığın **Millet** olması, **Kapitalizm** yolunu seçmesidir. Emperyalist Parababaları ile **"Akıl Tröstleri**"nin, binbir kaçamaklı ve dolaysız yoldan, Arap-Müslüman dünyasına kesip biçmek ve ebediyen giydirmek istedikleri kaftan, onu adım başında, irili ufaklı, birbirine düşürülmüş **"Milletler"** halinde bölüp parçalamaktır. Batı Avrupa'da Cermen barbarlarını sürüyle **Derebeyliklere** bölen ekonomik-sosyal taban, Barbarlığın antika **tefeci-bezirgan** etkisi altında

billurlaşması idi. **Kapitalizmin** yaptığı, o billurlaşmaları, önce bezirgan ve Kilise yollarından elden geldiğince daha büyük, müstebit krallıklar biçiminde az çok derlemek, sonra bu derleşik krallıkları yer yer kesip biçerek, belirli **"Vatan"** çerçeveleri içinde, birbiriyle en kanlı **rekabet** prensibiyle kedi köpek dövüşüne baştan kara itilmiş keskin **"Milletler"** statüsüne kavuşturmak, dondurmak ve sürtüştürmek olmuştur. Kapitalizmin ilk alıp yürüdüğü ülke olarak İngiltere, yüzyıllar boyu, kendisi Skoç Krallığı'nı eriterek, İrlanda'yı bastırarak ada bütünlüğünü kurarken, Kara Avrupası'nı bir tepsi içinde yenilecek börek gibi, bıçakla çeşitli samsalara [Baklava gibi dilimli bir tatlı] parçalamakla uğraşmış durmuştur. Sonra o parçaların birini ötekisiyle tokuşturarak, her seferinde arslan payı kopartacak hakem olmaya çalışmıştır.

Batı Avrupa dediğimiz, Antika Uygarlığa en son varmış Barbarların daha ötesine gidemedikleri, yahut kaçamadıkları için sıkıştıkları Ana Asya'nın biçimsiz yarımadacığı nedir? Roma İmparatorluğu'nun adam yerine koymadığı birkaç yabani vilayeti. Batı Roma ölünce, onun hortlak gibi ıssız ve sapa yerlerde dolaşan habis ruhu, yani Hristiyan Kilisesi boş durmadı. Önce Frank'ların Barbar Saltanatı Şarlman'ı İmparatorlaştırıp bütün (ama ne kadarcık yer?) Avrupa'yı kaplamaya çalıştı. Bu deney, sonra **"Fransa"** adını alacak krallığa gelenek-görenek hazırlayan kişicil Devlet taslağından öteye geçemedi. Aynı ölü Batı Roma'nın hortlamış ruhu, bu yol, **"Cermen Hristiyan Kutsal İmparatorluğu"** heyulasını yaratmaya girişti. O büsbütün yürekler acısı yırtınmalar, debelenmelerle ortalığı toz, duman, kan, gözyaşı ederek, -ilk yeryüzü devleri, türleri yitmiş İkvanodon'lar, Dinozor'lar gibi,- Dünyayı (küçücük Batı Avrupa yarımadasını!) kaplamış göründükten sonra, her parçası ayrı itlere, kurtlara yiysi olmuş bir ilkel vücut gibi parçalandı gitti.

Derebeyi mahşeri ortasında, **Kapitalist** ilişkilerle birlikte **Milletleşme** prosesi de gelişiyordu. Prosenin başı **İngiltere** idi. Modern Tarih, uzun süre, Barbarlık'tan en son çıkıp, doğru Kapitalizme geçmiş İngiltere ile, kapitalist gelişime rağmen yakasını Antika Tefeci-Bezirgan ilişkilerinden bir türlü kesince kurtaramayan **Fransa** arasında oynanan bir satranç tahtasına döndü. En sonra, kapitalizmde en ileri ülke olan İngiltere, ekonomisi ile, politikası ile Napolyon zortlamasında teslim aldığı Fransa'ya karşı, Kara Av-

rupasi'nı delik deşik, bölük pörçük, "Modern millet" denilen her biri ötekinin kuyusunu kazar, acayip mozayiklere çevirtti. Doğu Avrupa'nın **Avusturya-Macaristan** ile **Rusya,** Akdeniz'in **Osmanlı** ile **İspanya** İmparatorlukları, kâr-ı kadîm lenduhalıkları [kabalıkları] ile, Batı Avrupa (İngiliz-Fransız) maçının irili ufaklı paytakları gibi ikide bir harcanıp kullanıldı.

"Modern Milliyetler" Tarihi birkaç sözle budur. Batı Avrupa içinde, nedir Belçika? Nedir Hollanda? Nedir Danimarka? Nedir Lüksemburg? Ne idi hepsi Almanca konuşan Prusya, Bavyera, Renanya, Bade Würtemburg, Sax ve ilh, gibi ayrı ayrı **"Devlet**"ler? Ne idi İtalyanca konuşan Venedik, Cenova, Piemonte, Roma, Sicilya "Devletçikleri? Belçika-Hollanda-Lüksemburg, şimdi bir kalıptan çıkmış renk renk naylon nesne adlı **"Benelux"** adıyla, Fransa-Almanya kumarında, İtalya'yı da içine almış **"6'lar Pazar>".** İtalyanca konuşup birbirlerine madik atmaktan daha yüce dünya işi ve politikası bilmez Makyavel Devletçikleri'nin topu **İtalya;** Cermence konuşan eski Krallıkçıklar, yeni Cumhuriyetçikler ile, Serbest şehirlerle buluşarak **Almanya** olmuş. Yakından bakılacak ve Tarih içinde izlenecek olursa, **Bat> Milliyetçiliği,** düpedüz bir kapitalist maskaralığıdır. **Lüksemburg "Milleti"** kimdir? Onun kutsal **Vatan>** hangisidir? Koca dünya içinde gülünç kavram cambazlıkları.

Bugün, Emperyalizm'in, Arap dünyasına Şam'ın şekeri kadar tatlı, vaz geçilemez, biricik uygarlık şartı olarak yutturmaya çalıştığı **Ümmet**'likten çıkıp **Milletleşme** yaldızlı hapı, Arap dünyasını, yeni-sömürgecilik koşulları içinde **Kapitalizm** çıkmazına sokup darmadağın etmek, birleştirici **Sosyalizm**'den uzaklaştırıp, birbirini yiyen bir mahşer halinde Emperyalizme torbada keklik kılmaktır. Burgiba'nın Tunus'u, Hasan'ın Fas'ı, Hüseyin'in Ürdün'ü, Suud'un Arabistan'ı, ve ilh. ve ilh. Arap dünyasının başına örülmek istenen çorabın yırtık, sökük, yaman **"Devlet"** ve **"Millet"** örnekleridir.

Suriye Baas Sosyalizmi, Emperyalizm'in o en son sistem oyununu en bilinçlice boşa çıkarma çabasında ileri adımlar atıyor. Suriye'de Baas Sosyalizmi'nin en özlü, doğru, iyi, güzel çabası ve gücü bu yönde gelişiyor. Kapitalizm, 19. yüzyılda bile ikide bir paçavraya çevirdiği **Vatan** ve **Millet** sınırlarını, 20. yüzyılda resmen her gün ekonomi ve politika kumpaslarıyla harıl harıl yok eder-

ken, bütün Kapitalist metropoller boyuna birbiriyle kaynaştırılıp Sosyalizme ve 3. Dünya'ya karşı domuztopu edilirken, Arap Dünyası'na sözde kutsal derebeyi **"Vatan"** ve **"Millet"** ayrılıklarını (yani bugünkü 20 küsur Arap Devleti anarşisinin dokunulmaz ideal olduğunu) yutturmaya çalışması, tesadüf veya içten gelme inanç ürünü değildir. Afrika zencilerini öyle parçalayıp, Emperyalist dişinin kolayca geçebileceği acze, provokosyona ve kanlı serüvenlere sürüklüyorlar. Mevcut finans-kapital ajanı Arap devletlerinde en ufak bir ileri gelişme, içten dıştan belirir belirmez, Emperyalizmin yıldırım çabukluğu ile karşı-devrimci komplolar, ekonomi mayınları ve silahlı müdahalelerde gözünü kırpmaması ondandır. Mısır'a karşı Fransız-İngiliz Süveyş taarruzu alçaklığı, Suriye ile Lübnan arası gerginleşince 6. Filo gangsterlerinin sonturlu ajanlar ülkesi Lübnan'a asker çıkarması ve tükenmez İsrail kışkırtma ve kan davaları ondandır.

Suriye Baas Sosyalizmi'nin bu bakımdan uyanıklığı, **Arap Birleşik Sosyalist Toplum** parolası, başka her noktada olumlu davranacağına en büyük belgedir.

Ayrım IV

Sofya:

Yaşayan Sosyalizmden İzlenimler

24.6.1971 (Perşembe)
SOFYA

Günleri gene yitirdik. Deftere bakayım. 24 Perşembe imiş. Tam Alanya'dan ayrıldığımızın aydönümü.

21.6 Pazartesi gününün birinci saati bitmek üzereydi. Ben bayılmamak için kendimi güç tutuyorum. Açlıktan değil. Akşam yemeği olarak, ateşi allar giymiş 3 Bulgar kızı, tepsi tepsi yiyecek, içecek getirdiler. "Kuş sütü eksik" dedikleri bu uçak şöleni. Havyarından pastasına, birasından çikolatasına dek sayamayacağım kertede çok çeşitli, baharı, tuzu, serinletici esans paketleri.. herşey var. Ve hepsi tam benim leşi sürüne iştiham için. Az az. İnsan en tok zamanı birer lokma alabilir...

Benim önüme düşen, paketlerini bize taşıtma samimiyetini beceren, Fransızca bilir, bebesi kucağında, genç, mini etekli, epey güzel ince Bulgar "devuşka"sı ile, sağ taraf koltukların ta öbür ucunda, lomboz camı önüne oturmuş, iki "tromçe"li, yaprak kurusu renginde "maksi"si eteklerini döven, göbekli, kalçalı, tam slav mimikli, tombul Bulgar "mis baklava"sı. Şam'dan beri 3 saat süredir, 3 dakika ara vermeksizin hep Bulgarca takırdatıyorlar. Anlamıyoruz ama, bu sissiz, havasız, binlerce metre hava boşluğunda motor ve pervane gürültüleri üstüne tünemiş kadın sesleri rahatsızlık vermiyor. Hele gittiğimiz ülke dili için, kulaklarımıza böyle bir ses duşu gerekti.

Askercil Faşizm'in çizmesi altında CIA Provokasyonlarıyla inleyen bir topluluk, bu "Sınır ve kanundan yüksek" havayollarının şıkır şıkır ışıklı sırça köşk kervansaraylarında tanınmıyor. Lüks bir perdeyle örtülü gibi. Uçak yolcusu, normal olarak vurguncusu ve kaçakçısı da içinde olmak üzere, hep Parababaları veya dölleri değil mi? İt sahibini tanıyor. Araya biz de karışmışız. Kimse farkımızda değil. Ancak, transit bekleme yerine, -alış veriş ihtimalimizi saklayan- giriş sırasında pek mültefit görünen üniformalı palikaryacıklar, dönüşümüzde azıcık aksayan, şaşıran kişiye hemen alayla insan ısırmaya alışık dişlerini gösterdilerdi. Hayvancıl kıv-

rak Antika Medeniyetlerin en yazılı, anıtlı örneğini karıncalar gibi işlemiş bulunan Grek insancıkların, o denli özledikleri hür sosyal ortam yerine, düştükleri Anglo-Sakson tuzağını ve bu tuzağa bekçi köpekliği etmekte uşak şerefi bulan kalleş Albaylarını düşünüyordum. Nedir bu insanların çektikleri? İki saatte (Suriye-Lübnan-Kıbrıs Türkiye-Yunan-Bulgar) diye adlanmış 6'sını birden uçak yok sayıp atlıyor, uçup geçiyor. Halâ, şu sınır senin, o sınır benim yalanını, topla, tüfekle, tankla ve bu uçakla savunmak zorunda bırakılmış devletler curcunası, hepsinde ayrı parayla ayrı mal satma çırpınışı: Bezirgan ekonomi!

Ötede, Sosyalizm dünyanın üçte birini devce sarmış. "Üçüncü Dünya" mı, yoksa "Geri Kalmış Ülkeler" mi? Yahut "Gelişim Yolunda Olanlar" mı diye adlanmayı kararlaştıramamış 3'te 1 dünya: **Kapitalist** yol (sanki kalmış, sanki kaçınılmazmış gibi) mu, **Sosyalist** yol mu tutmalı? İkirciliği içinde, çift mi, tek mi tutmalı bulmaca oynuyor.

Birden dişi Bulgarca kesildi. Maksili ve göbekli "balgarski" hatununun rahatlamış müjdeli sesi uçağın basık tavanını deldi gitti ufukta göz kırpışan kızartılı yer ışıklarına doğru:

"Dabroveççer Soof>ya!"

Bizim Kayserili'nin "Okur yazar değilim ama..." dediği gibi, ben de, Bulgarca ne denli bilmezsem bilmeyeyim, bu iki sözcüğün anlamını kavramaktan geri kalmadım. Bulgar kızı, kim bilir nice zamandır ayrı. Suriye çöl iklimine düştüğü Başkentine birden kavuşmanın sevinci ile onu karanlıklar içinde bir nokta olan uçağın daracık koltuğundan selamlamıştı:

"-Tünayd>n Sofya!"

yahut:

"İyi geceler Soofiya!"...

Bu dileğe kapılmamak kimin elinde?

Bulgar sosyalizmine, Sovyetler dışındaki bütün öteki sosyalizmlerden daha çok güvenmemek elden gelmiyordu. **"Demir Perde"** denilen bütün başka Avrupa Sosyalist ülkeleri, sanki sıraya girmişçe, Savaş sonu çeyrek yüzyılında, arka arkaya tökezlemiş durmuşlardı. Çıt çıkmayan, hiç falsosuz sosyalizmi kurarken reklamını başkalarına yaptıran, kendini dosta düşmana kabul ettiren biricik "Demir Perde Gerisi!" ülke Bulgarya idi. Çünkü Bulgar Sosyalizmi, II. Enternasyonal'dan beri düzgün kongrelerini ya-

pan, her türlü provokasyonlara, sapıklıklara, Tsankof canavarlığı ölçüsünde kanlı katliamlara rağmen, inancında bir an bile gözünü kırpmamış, yüzde yüz yerli malı olmayı bilmiş, en alçakgönüllü bir devrimci savaş vermişti. Muazzam Endüstri Proletaryasının ordulardan kalabalık, varlıklı, dişinden tırnağına örgütlü bulunduğu koca Almanya'da, Nazi düzeninin Rayhştag'ları yaktığı, adım başında adam yediği günler, Alman azgınlığının son kertesine varan Prusya çizmeli, kanlı faşizme karşı hemen hemen tek başına, ölümü yumruğu ile ite kaka, Üçüncü Entemasyonal Komünizmi'nin şerefini yiğitçe savunan ve kurtaran sosyalist, o güne dek adı işitilmedik bir Bulgar militanı: Dimitrof oldu.

Hiç unutmam. Bizim rahmetli Şefik Hüsnü Değmer de, nasılsa, Rayhştag yangını patladığı günler Almanya'daymış. Nazi'ler onu da yakalamışlar. Hitler'in gizli Nazi ajanlarına hazırlattığı yangını, III. Enternasyonal Komünizmi'ne mal etmek için, Almanya'da özellikle yabancı Komünistleri'yle işbirliği ve casusluk yapmış diye ilân ettiği Komünist Partisi'ni sürek avı etmişti. Bilmem hangi Nazi cezaevinde birkaç gün mü, birkaç hafta veya ay mı kalan bizim Dr. Şefk Hüsnü Değmer, İstanbul Sosyetesi'nde Selânikli ve üstelik Paşazâde olmanın verdiği özel aile ilişileri kanalından, birkaç Üniversite Profesörünü de içine alan bir tezkiye [aklama belgesi] ile, Nazi çizmesinden çabuk kurtulmuştu. Kurtulur kurtulmaz, benim ve başka Şefik Hüsnü'yü seven Partili, Partisiz sosyalistlerin kulaklarına dek gelen yazılı bir mektubunda çektiklerini anlatıyordu. Anlattıklarının sonucu, yanılmıyorsam kelimesi kelimesine şöyle idi:

"Aman! Sakın Türkiye Polisi'nin işkencesini ve Türkiye hapisaneierini gözünüzde büyütmeyin. Eğer Almanya'daki Nazi'lerin eline ve cezaevlerine düşse idiniz, bizimkileri zemzemle yıkanmış bulurdunuz... ve ilh..."

Tesadüfün cilvesine bakıla. Gel zaman, git zaman, bir I. Şube işkencesindeyim. İşkenceyi yaptıran siyasi Polis Müdürü, -tevkifat sırası, Şefik Hüsnü'gilin Şişli'deki baba evlerinde de araştırma yapılmış, Almanya'dan gönderilen "Nazi mezalimi"ni tasvir eder mektup da ele geçmiş,- Müdür bey bana, kin ve alay dolu sırıtışı ile dişlerini göstererek:

"- *Okumadın mı Şefik Hüsnü'ye Almanya gibi en ileri Avrupa Medeniyeti ülkesinde yapılanları? Bizimki, sizin Liderin de yazdığı gibi; "çok insani"kalır onların yanında!.. ve ilh..."* dedi.

Ve alaturka işkenceye biraz daha hız verilir.

O zaman, Şefik Hüsnü'nün, ikide bir, kendisi tutulmuş olsun olmasın, ortaya, yırtık dondan çıkarca, bir mektubunun veya notunun, yahut falan, filan renkte defterinin çıkıp, az çok çapraşık giden işleri biraz daha karmakarışık ettiğini acı acı düşünmüştüm. Ne lüzumu vardı sanki o mektubun? Deliye biraz daha taş andırmıştı. Farkına varmaksızın, güya bize **"teselli"** vereyim derken, düşmana lüzumsuz azgınlık gerekçesi sunmuştu.

Biz **"Türkiye'nin Türkleri**"nin en bellibaşlı liderleri böyleydik. **"Bulgarya'n>n Bulgarlar>"** ise öyleydi. Nüfusu bir kaç kat çok Türkiye, komünistini Nazi elinden: "Yabancıdır, öyle işlere girişmişliği yoktur" gibi Üniversitecil dilekçelerle kurtarıyordu. Bulgaristan o günler, kendi içinden yetişmiş komünisti Hitler'in asması için ferman vereceklerin elindeydi. Bulgar adsız militanı, omuzlarına düşen Dünya Devrimci görevini de yerine getirmeyi bildi. Dünya Komünizmi'ne yalnız pratik alanda değil, teorik alanda da faşizmin ne olduğunu ve onunla nasıl dövüşüleceğim öğretti. Kendilerine Dimitrof'un ününden bir parça bulaştırmak istiyen bizim kılkuyruklardan kimisini bilirim. Moskova'da Dimitrof'un da kendileri gibi biri olduğunu sık sık anarlar dururlardı. Dimitrof'ta olağanüstü poz ve çalım bulunmadığına şaşarlardı. Bulgaristan böyle şaşırıcı insanların ülkesidir.

25.6.1971 (Cuma)

"fopha bahh-ctaît [Sofya'da bir kaplıca]

İlkin az kalsın: **"Eski Dağ Kapl>cas>"** diye çevirecektim yukarıdaki Bulgarcayı, yakıştırma yolundan. Şimdi biri "OPEHCKO[1]-B'bArÂPCKH-PEHHVIK" (Fransızca'dan Bulgarca'ya: Balgarski'ye Sözlük), ötekisi "B'bArAPCKO-OPEHCKH-PEMHMK" (Bulgarca'dan: Balgarsko Fransızca'ya Sözlük) satın aldım. Odama giriş kapısı yanına asılı levhanın yazısını, gerçeğe daha yakın (çünkü Bulgarca gramerim sıfır) olarak sökebiliyorum.

"Orman Kapl>cas>-Odas>" imiş besbelli.

Nedense "CTAH" (oda) sözcüğü "CTAP" (eski) sözcüğü denli "romantik" yahut "lirik" gelmedi bana. Kaplıcanın "eski"sinde neler yok? "Oda" ise, basbayağı bir şehir mahşerinin insanları yutup mumyalaştıran bir dört duvarlı deliği. Ne var ki, "olaylar olaylardır": Otel için "oda", **"eski"** olmaktan çok önemli tabii:

"Dağ", meğer Bulgarca'da T1AAHMHA" (Planina) imiş. Dağ gibi heybetli bir kavram için, "plan" kılıklı ince, yankısız **"Planina"** sözcüğünü yakıştıramadım nedense, o çatır çatır kırıp dökerek konuşmayı bilen kayadan sert ve demir leblebiden çetin Bulgar diline! Bak, Orman karşılığı'TOPA' (Gora) sözüne bir diyeceğim var mı? Bulgar dağlarındaki ormanlar için lök gibi oturmuş. **"Gora"** hem dişi, hem gayya kuyusu denli derin, karanlık bir orman. Volga boyuna adını bırakıp Tuna güneyi ile Bizans arasına sıkışıp oturduktan sonra, sürü sürü uygar veya barbar akınlarına geçit olan Bulgarya insanları, ikide bir Gora'ların (Ormanların) ana kucağına sığınmaktan başka ne yapabilirdi? O girilen yeşil, sessiz, loş, hem yabani, hem Bulgar için emniyetli ağaç denizine çeke çeke **"Goora"** deyiminden daha çekici, yerinde, güzel ad bulunabilir miydi?

26.6.1971 (Cumartesi)

Ormanı dağla karıştırmam nedensiz mi? Hayır dar "CTAİI" (oda)mda geniş perceremin dörtken çerçevesi içine giren Sofya manzarası, dağın ormanı aştığı, ormanın dağlaştığı bir tablo. O ne dağ, o ne orman öyle! 16 yaşında olsam, oturur, serbest müstezatlı bir "İlân-ı Aşk" şiiri yazar,düzerdim doğrusu. Balkonumun beton korkuluk direği, üstü güneşli kalın bir çizi olmuş. O çizinin hemen üstüne dupduru filizi yeşili koyu menevişli yeşille gölgelenen üç kavağın başları, sanki dâhi bir ressamın bütün ömrünce çalıştırdığı fırçasından dökülmüş. Hem olağanüstü tabiat, hem olağanüstü sanat var bu üç yemyeşil bahar ve bereket saçan dipdiri kavak doruğunda. Bir tek dal, bir tek yaprak bile ölmemiş. Toprak besli, su bol. Onlar yalnız boy atmışlar. Bulunduğum kat 4. Bir yüksek rödöşose, bir de yoldan yukarı karo döşeli geniş otel önüne çıkan merdivenlerle 7 kat yukarıdayım. Kavaklar, ta karşıki 1912-14 Bulgar şehitlerinin anıtıyla süslü parktan odamın ortalarına dek yükselmişler. Arasıra yumuşak ürpertilerle pırılaşan şıkır mıkır, telli pullu yaprakları aynalaşarak içeride bana bakıyorlar. **"Yüksel ki yerin bu yer değildir"** demişler. Ötekilerinde daha boyluları var. Hepsi zamanla birbirlerini geçecekler.

Nedense biz Türkler kavağı hor görmüşüz. Benim gibilerimizi alaya ve kötüye almak için: **"Kavak gibi"** diyoruz. Çoğumuzun Orta Asya Tarihcil Devrimcisi **"Ye'cüc Me'cüc** taifesi" olduğumuzdan mı? Önemsemiyoruz, yadırgıyoruz alabildiğine uzayan kavağı. Gelmeli, Sofya'nın nasıl yeşilin monotonluğunu yok eden bir kavak cümbüşü içinde mutlulaştığını görmeli. Bizim inadımıza mı dikmişler? Kendileri hep bizden bodur, tıkız, tıknaz oldukları için mi göğe süzülmüş levent boylu svelt dedikleri sırım gibi, çakı gibi kavaklara gönül vermişler? Pek iyi etmişler. Adım başında kavak. Yol boyları sıra sıra kavak. Şehir dolusu kucaklaşmış bahçelerde küme küme kavak. Üç beş top ağacın yanına mutlak iki üç kavak dikilmiş.

Dikilmiş, ekilmiş mi? Orasını bilmiyorum. Kavak insanları dinler takımından değil. Dün otel "Gorna Banya" karşısındaki parka girerken gözüme çarptı: Her kavağın dibinde çepeçevre çimenlikler

arasından vıcık vıcık taze kavak yavrucukları fişkırmış... O şahbaz senli benlilikleriyle, bütün otların iki üç katı başkaldırmışlar. Kıyabilirsen kes o körpe başları. Bu parka, bizim, karılarını kızlarını Amerikan gizli servislerinde görevlendirmiş Paşaların o "Sıkı Yönetim"lerini getirmedikçe, kavak filizleri lise öğrencileri gibi, kavak fidanları üniversiteliler gibi kurşunlanmakla tükeneceğe benzemez. Belki topa tutsan, çoğalacaklar. Sen istediğin kadar ekme, onlar tümen tümen bitecekler. Kes kesebildiğini, kavak dölü için bu aşı budaması geliyor. Toprak nemli, dağ ormanlı, hava bulutlu. Üç buçuk Ordu fosilinin CIA kışkırtması "Anayasacıl Devrim Kanunları" provokasyonu ile, çimlenen hayat tohumu kurutulur mu?

Kavakların bir kabahatleri de yok. Ağaç kalabalığı içinden, beklenmedik devrimci uzanışı ile sivrili sivriliveriyorlar. Kime ne zararları var? Tam tersine, bu çıkışlarıyla, tıpkı içtenlikli devrimciler gibi, hep çevrelerindekileri düşünmüş olmuyorlar mı? Gövdeleri daracık. Fazla yer kaplamıyorlar. Öteki yeşil orman halkı dilediklerince yayılıp dal budak salsınlar işte. Başka ağaçlar birbirlerine giriyorlar, birbirlerini yiyorlar. Darwin'in **"Yaşama Savaşı".** Bizim Amerikancı fodulların **"Orman Kanunu".** İllâ kavaklar da ona mı uyacaklar? Pekiyi. Kimsenin kılına batmaksızın, kavaklar süzülerek aradan çıkıyorlar. Klorofillerine yarayan güneşi, havayı başkalarına balta olmaksızın yücelerde alıyorlar. Kime ne? Gene de beğenmeyen biz isek kavakları, onlar ne yapsınlar daha?..

Sormadım Baalgarski Tavariş'lere, ne derler kavak için. Belki de, bizim bilmediğimiz, aklımızın kıyıcığından geçmez bin bir kavak erdemi sayarlar. Niçin olmasın? Bizim çöl Anadolu köylücüğümüz bile, her yılın gelecek kışını, kavak tepesindeki yaprakların er dökülüp dökülmediğine göre, önceden sezmiyor mu? Soğukların kırıcı mı, ılımlı mı geçeceğini tasarlamada, kavak, köylümüzün masrafsız meteoroloji barometresidir. Ya o yıkılmayası toprak damların kalın yükünü taşıyan dümdüz mertekler, kavaktan başka kimin gövdesinde bulunur? Kimsesiz delikanlı dere kıyısında çamurdan kerpiçleri avratla döküp kurutmadan bir kaç yıl önce beş on kavak dikse, göz açıp kapayınca, kuracağı evin kerestesini yetişmiş buluverir. Başka hangi ağaç böylesine tez canlı ve cömert olur? Ektiğin batağın gereksiz suyunu kökleriyle çarçabuk emip, yapraklı ciğerlerinden havaya üfüren, çamuru ekilir tarla eden kavaktır. Beğenmeyen çok olsa da, kavağın yumuşak odu-

nu, kaymak gibi düzlükte en uzun tahtayı verir. Değme sellüloz, kâğıt sanayii o yumuşacık, ak pak, tertemiz, budaksız kavak kemiğinden yararlanır. Kavak tomurcuğundan vaktiyle yapılmış ilaçlar saymakla bitmez.

Bunlar benim yorgun aklıma geliverenler. Bulgar ne düşünür bilmem. Sabahtan akşama dek yaygın sıra kavaklıklar ortasında, çıldırtıcı kıvraklıkta hora havalarını, serinkanlı akıl usluluğu ile çalar, dinler. Ne kavak ona dokunur, ne o kavağa. Karşılıklı kavak dostluğu, kavak şirinliği, kavak güveni içinde yaşarlar. Ve kavak gerçekten yaraşmıştır Sofya'ya. Uzaktan bakınca iyice "açmıştır" Sofya'yı. Kavak olmasa, Sofya'yı baştan başa kucaklayan gür, bakımlı, ferah ağaç bollukları, dalgasız, engin açık deniz gibi, bir süre sonra insanı belki monotonluğu ile bıktırabilirdi. Kavak, Sofya'nın bahçeler denizine bir dinlendirici hareket, bereket veriyor.

Altın kubbeli ezici Kilise yığınları. Geçmiş... Korbüzye'nin'*', sokağı yataylıktan çıkarıp dikeyleştirmiş yirmi otuz katlı dar, her yanı güneşli "Göktırmalayan" usulü Apartmanlar; Gelecek... Kilisenin heybetli de olsa ağır geçmiş taş yığınları, ansızın sivrilen apartmanın, istediği denli kaçınılmaz olsun, modern beton kazıkları, yalnız kavaklarla atbaşı birlik gittikleri için Sofya'da sıkıcı olmaktan çıkmışlar. Yalnız o kadarcığı ile kalsaydı, az iş mi kavağın yaptığı Sofya'ya? Onun için, belli, kavak Bulgari korumuş, Bulgar kavağı. İkisine de helâl olsun.

Disiplinli, eğilmez, ama kimseyi incitmez, herkese yeşil yeşil gülümseyen, her zaman ayakta, dimdik kavak nöbetçilerle beklenen, bitmez tükenmez, saygıdeğer ve sevgi gören Sofya ağaçlıkları altında Bulgar, niçin Osmanlı toplumunun armağanı Rumca, Türkçe, Slavca halk havalarını birbiri ardından, iyice sindirilmiş Sosyalizm Enternasyonalliğine doğru habire koyvermesin? Ben olsam benim de gerine gerine yapacağım bu olurdu. Kimden çekinecek Bulgar? Bin yılların binbir bizantizmlerini dağda, ormanda, ağaçların, kavakların serin tesellileriyle atlata atlata, kendi dünyasında sarsılmaksızın, Medeniyet taslayan **"Efendi**"lerin burunlarına çoban gaydasıyla varlığını üfüre üfüre yaşamış.

19. yüzyıl kapitalizmi, ansızın Osmanlı İmparatorluğu'nu "Otopsi" masasına "Ya otonomi, ya anatomi" (Ya özerklik, ya

Le Corbusier (1887-1965) : Yüksek binalar yapmasıyla ünlü İsviçre asıllı Fransız mimar.

teşrih [otopsi] bıçağı) parolasıyla yatırmış. Can havliyle direnen Osmanlı Feodalizmi ölüm çırpınmaları geçirdikçe, bütün **"Balkandakiler"** gibi, Bulgar da epey darboğaza girmiş. Tepinmiş gayda horası ile, kesilen domuzcuk sesleri çıkara çıkara vurmuş, vurulmuş, dövüşten kaçmamış. "Ne domuzdur o!" diyen düşmanının bile saklayamadığı içten hayranlığını kazanmış. Bir atılışta, Osmanlı Derebeyliği'ni kof bir kâbus tulumu gibi başından atmış.

Kapitalizm, Bulgar'ın başını hemen, halis muhlis Avrupa mamûlatından bir takma **"Tsar"** [Çar] dölü ile bağlamaya çalışmış. Batı'daki benzerlerinden, hayli hazır tabut alırca ders almış bulunan Bulgar burjuvazisinin, o yığınları şaşırtıp kandırarak zafer arabasına bağlamakta usta olan kapitalizm demagojisi Bulgar'a da tek ilaç diye sunulmuş. Yutmadıysa bile gargara eden Bulgar **"Zâhir, insanlar Tsar'sız yaşayamazlar"** sanmış. Krallığın zartzurtundan bir aşama yararlanmak istemiş.

Birinci Emperyalist Evren Savaşı biter bitmez, Bulgar'ın tepesi atmış, tepesindeki "Tsar" tapasını atmış. Yüzde yüz köylü değil mi Bulgar? Stambuliski ütopyasıyla yüzde yüz köylü hükümeti kurmuş. Ançak faşizmi Musolini'nin İtalya'sından ithal etmeye lüzum yok. Bizans kırması ve karması Osmanlı Derebeyliği'nin azgın şovenizmiyle beslenmiş ne Bulgar azmanı var? Tsankof zılgıdı, onun ürününü Bulgar zıpçıktı burjuvazisine sundu.

İkinci Emperyalist Evren Savaşı Tsankofu aratmadı. Sapık Hitler serserisinin, burjuvaları satın alarak Devletleri oyuncak ve tuvalet kâğıdı gibi kullanışı, **"Tsar"** adlı korkuluğun da Nazi gerizinde bir kurttan başka şey olmadığını bir daha Bulgar halkına öğretti. Savaşın biter gibi olmasını beklemeyen Bulgar, gene eski dağların ormanların geleneğini tepe tepe kullandı. Öldü, öldürüldü. Finans Kapital canavarlığı sırtüstü düşer düşmez, Bulgar: **"Demokratik Halk Cumhuriyeti"** bayrağını dikti.

O küçük Bulgar, halkı için çok büyük kanlı Kurtuluş savaşları boyunca, Balkanlı'ya tek **"yar":** Dağların, kırların, şehirlerin, köylerin ormanı, yani **ağacı** oldu. Bulgar, canını her zaman emniyet ettiği yeşil koruyucusu ağacı hiç unutmamış. Sofya'yı Balkanlar'ın birinci sevilen yeri yapan da ağaç olmuş.

28.6.1971 (Pazartesi)

Stilbestrol 5 mg. bitti. Burada 0,25 mg.lığı var. Bir şişeyi bir günde mi alayım? 0.5 mg.lık **"Oestrasid**'i tercih ettim. Onun da içinden tarifesi çıkmadı. "Her draje 0.5 mg üMEHOBHH ECTPOA /iMEHETAT ihtiva eder" diyor. **"Ester asetat**"ı anladık. **"Diyenovıy"** nedir? Ambalajındaki **"Oestr"** kelimesinden **"Östrojen"** olmalı dedim. Bilmiyorum.

"A TEKA" (Eczahane)de 4 kadın çalışıyor. Birisine de 5 mg. lık **Stilbestrol**'ü anlatamadım. Yok deyip çıkıyorlar. Memurlar. "Arayalım", "Telefon edelim" yok.. Yalnız pek onurlular. Bütün ilaçların yerli malı olduğunu iddia ettiler. Oysa, bir yol **"Oestınsid"** sözcüğü Avrupa harfli. Ambalajın köşeciğinde de "EEPAHH-!XEMM" (Berlin-Hemi) yazılı.

Bulgar milleti çok gururlu. Kompleks kertesinde ihtiraslı. Fena değil. Bir yol benimsediğini, artık kimseye kötületemez. Komünizmi de öyle benimsemiş, **"Bulgarlaştırmış**"lar. Artık sıkıysa yadırga, yahut elinden al. Öteki Komünist halkları henüz görmedik. Bulgarlar yüz yıldan, bin yıldan beri Komünist imişlerce tabii yaşıyorlar.

Evlerinin içlerini bilmem. Bu Orman Kaplıcası semti uzak banliyö. Öyleyken her adım başında dükkanlar. Kütüphanesi ile et ve sucuk dükkanı yanyana. Eczahane'de reklam lüksü arama. En lüks satış yerleri bir çeşit pastahanelerle çok modern tertipli bakkaliye dükkanları. Dükkanlar oldukça işbölümlü. Hiç akla gelmez, küçücük camlı barakalarda, trikotaj, yahut manav nesnelerini çoğu kadınlar işletiyor. Manavda pek meyva bulunmuyor. Yahut kapışılıyor. İlk günü parkta her rastladığımın elinde bir paket, içinden çilek yiyorlardı. Aradım, kalmamış. Domates ve benzerleri, patates satılıyor. Belirli saatlerde kuyruk olunuyor. Alışılmış. Yadırganmıyor. Ve sırada gitmeyen bir şey alamıyor. Bakkal bayan ekmeği, yoğurdu verdi. Sordu, "Başka?" Yok, deyip çekildim. Aklıma geldi. Bir de börek alacaktım. Döndüm. Sıraya arkamdaki girmiş. Kadın: "Olmaz" dedi. Daha önce söyleseydin. Haklı. Kuyruk kapıya dek uzanmış. Uzun uzun alacaklarımı "tefekkür" etmem beklenemezdi..

Ve dükkancıklarda herşey var. Yahut herşeye bir dükkancık, olmadı, bir camekancık ayrılmış. İlk gün, önüne gelenin, bir kâğıtla yarım sarılmış böreğimsi şekerli çörekleri ısıra ısıra atıştırdığını görmüş imrenmiştim. Bulgarlar'ın hiç ağızları durmuyor. Börek, meyva, fıstık, mistik, ne bulurlarsa durmadan çiğniyorlar ağızlarında. Belki parka gelenler öyle. Ancak, yemek içmek pek hoşlandıkları şey. Yedisinden yetmişine dek, çeneleri bir şeyler öğütüyor. Ete de, içkiye de düşkünler. Salam ve sucukların çeşidi bol. Hele yağlı domuz parçaları, bakkal dükkanlarında bile pastırma niyetine satılıyor. Alanlar kuyruk. Dükkanların kapılarında **"Çalışma Zamanları"** birer levha üzerine yazılı. Az büyücek her dükkanda en az 3-4 kişi çalışıyor. Onların da çoğunda iş saatleri ayrı. En çoğu sabah 7-8'den 12'ye ve 14-16'dan 19-20'ye dek açık. Pazar günü açık olanlar pazartesileri kapalı. Bu hepsi için, belirli. Devletçe gün, saat ayrılmış. Kimsede işini yadırgama, yahut telaş yok. İşi, süresi, dinlenme payı, ücreti belli herkesin.

En tuhafıma giden, o ısırılarak yenen şekerli böreğimsi nesnenin yapıldığı yeri buluşum oldu. Baktım, az ötedeki tuhafiye veya kadın eşyası, kadın ayakkabıları satan ayrı ayrı, içlerinde yalnız bir kişinin manevra yapabileceği temiz, camlı barakacıkların tıpkısı bir dükkan-camekan. Önünde üç dört kişi kuyruk olmuş. Ufak cam pencerecikten, içeriye girmeksizin alış veriş ediliyor. Satılan, o kaprisli iştihamı imrendiren şekerli böreğimsi şeymiş. Bir kağıtla ikişer, üçer tanesini satın alan, bir ısırık atıyor o yağı kâğıda sızıveren nesneye. Dikkat edince tanıdım. Lalanga. Çocukluğumda annem pek yapardı. Lalangasını kapan iki üç delikanlı, camekan-dükkancığın yan bahçe içine giden tahta duvarına sırt verip çömelmişler, dişliyorlar ellerindekileri.

Durur muyum? Sıraya girdim. O zaman **"fabrikasyon**"u gördüm. İki ninecik, büyük bir sükûn ve sabırla içerde çalışıyorlar. Aralarında ufak bir tezgâhımsı yere lalangalar konuyor. Nineciklerden birisi, müşteriye dilediği kadar lalangayı kâğıtlayıp toz şeker serpe serpe uzatıyor. Tezgâhta fazla birikmiş lalanga yok. Öteki nineciğin elinde bir metreye yakın demir şiş. Önünde kaynayan yağ içinden kızarmış lalangaları birer birer şişin ucuyla delip alıyor. Sıcak sıcak tezgâh tepsisine diziyor. Yağ kazanındakiler tükendi mi, "imalatçı" ninecik, şişi bırakıp kaşığa sarılıyor. Sağ yanında başka bir kazan dolusu yumurtalı taze hamur hazır. Ondan kaşık kaşık alıp, kaynar

yağın içine atıyor. Herkesin gözü önünde. Yalnız ne yediğini değil, yenilenin nasıl yapıldığını da görüyorsun. Tanesi 4 stotnik (bir leva: Türk parasıyla 6-8 lira tutar:100 stotnik). Yapılışta temizliğe çok dikkat ediliyor. Satıcı rolündeki ninecik, para bozan eliyle, sattıklarına değmiyor. El değmemiş beyaz kâğıdın içine, maşasıyla lalangaları sıkıştırıp üzerlerine bolca şeker unu serpiyor. Bu alış veriş değil. Sanki, bir evde iki haminne, yağı, hamuru, şekeri hazırlamışlar. Her isteyene, kadın, erkek, kız, oğlan çocuklarına ve torunlarına gönülden taze taze pişirdikleri lalangaları sunuyorlar...

Belki dünyanın hiçbir yerinde, Bulgar'dan başka hiç kimsenin aklına böylesi popüler bir **"küçük endüstri"** gelmemiştir. Tüketim nesnesi mi gerek? Al sana istediğini. Herkes, kadın erkek dışarıda çalışıyor. İşe gider gelirken canı lalanga çekmiş. Versin 4 stotniği. Alsın sıcak sıcak bir tane. Yiyerek gitsin. Ufak tefek fındık, fıstık, çerez mi aradın? Lâlanga "fabrika"sının tam karşısında büsbütün küçücük (artık ona "dükkan" diyemiyorum) bir camekancık. Camlı iç gözlerinde neler var, neler yok bakamadım. Adam boyu asıl camekanın önünde bir başka seyyar satıcı camekancığı duruyor. İçi kar rengi mısır patlağı ile dolu. Nasıl tertiplenmiş bilmem. Herhalde görünmeyen bir makinecik camekan içinde istenilen mısırdan karbeyazı patlatıyor. Kese kağıtlarıyla alan alana. Ben de bir dolu aldım. Sıcaklığı üstünde. Patlamış mısırda bayat tane arama. Takma dişle dahi çıtır çıtır yeniyor.

Bulgar komünizmi Büyük Sanayii tarıma dek sokuyor. **"Agro-Endüstriyel Kompleksler"** (Tarım-Sanayi Karma İşletmeleri) ona belge. Ama, çalışan insanların küçük, günlük, hatta saatlik, dakikalık, en geçici, en eğlence sayılan tüketim ihtiyaçlarını da kısmamış. Sokaktaki Bulgar ne dilerse, onu düşünmüş, yapmış, sunmuş. En ufak perakende ticareti, lalanga yapımını, mısır kavrulmuşu satımını bile milletleştirmiş.

Devletleştirmemiş: **"Devlet"** yok. Hiçbir dükkanda hiçbir "Devlet" izi görmedim. Tuhaf gelecek ama, dondurmayı teraziyle satan camekancıkta bir kadın oturmuş. Gazete, dergi satan açık camekancığın önünde bir yaşlı erkek oturmuş. Dondurma ve gazete "kiyöşk"leri arasında bir boş camekancık daha gözüme ilişti. Bomboş. Ve içine sıçan düşse kafası yarılır. Kapısı da kilitli. "Neden buraya bir satıcı konmamış" diye düşünürken, gözüm camların üstündeki yazıya gitti. Orada **"Milisyen"** yazılıydı. Bizim anla-

yacağımız, öteki ufak camekancıklardan hiç farkı olmayan, onlar gibi parkın açık yeşil rengine boyanmış bu yer bir **"Polis noktas>"** imiş. Kaç yol geçtimse, bir seferinde bile o noktada, yahut daha uzağında, yakınında "milis" kılıklı tek kimseciği görmedim. Olsa, yerini ve görevini bırakacak göz yok Bulgarlarda. Mutlak nöbetini beklerdi. Yok. Demek lüzûm yok. Herkes kendi işini, gücünü, alışını, verişini, eğlencesini, dinlenmesini kendisi yapıp görüyor. Hayatın akışında en ufak aksama, sürtüşme, tepişme kalmamış. Milisyene iş düşmüyor. Noktası boş duruyor. Devlet, büyük çoğunluğu ezen makine olmayınca, daha başka işlerle meşgul. Halkı serbest bırakmış. Halk ne yaptığını devletten iyi biliyor.

Bu sabah büyük bakkaliyedeyim. Kapı önüne bir kapalı kamyon dolusu iri, değirmi [yuvarlak], nefis değirmi Bulgar ekmekleri gelmiş. Bütün personel, kafesli tahta sandıklarla onları içeriye taşıyıp, camlı raflara, kapaklı dolaplara diziyorlar. Herkes beyaz önlüklü tüketim işçisi. Müşteriler kuyrukta. Huzurla bekliyorlar. Omuzlarında üç dört yıldızlı bir subay da geldi. En arkada. Bir adım ileri atmıyor. Sıra. Sakin. Kendisi, herkes gibi, ekmeklerin yerleştirilmesini bekledi. Dükkan çok büyük. Satılan şeyler iki sıra dizilmiş. Aralarından geçilip beğenilenler alınıyor. Orası serbest. Ama sıradakiler hep et ve peynir-ekmek alıcısı. Onlarsız bütün öteki mallar yenmez, içilmez. Eti ekmeği alan, at nalı çifte mal rafları arasından geçerek, kapı yanındaki hesap makineli kasaya ödeme yapıyor. Subay da, karısı da alışverişte acele etmediler. Gerektikçe yaşlı vatandaşlara yer verip öncelik tanıdılar...

"Devlet" yok halkın içinde. Halktan kopuk, onun üzerine çıkarak yükselmiş, üniforması ile heybet, çalım, imtiyaz taslayan, zılgıt kumkuması burjuva devleti yok. Millet var. Milletin içinde, halktan bir parça olduğunu görüp, gösterip duran "Devlet", elinden geldiğince silik kalmaya alışmış. "Milis"in yapacağı bir iş buralarda aranmasın. Onun için "Milis"in kendisi de yok. Yeri bomboş. Kimse onun farkında değil: Kendisinin de, boşluğunun da, halk farkında değil. İster olsun, "Milis", ister olmasın. Bunu mu düşünecek Bulgar? Subay, asker, dış düşman için. Kamyon dolusu doğranmış odun üzerinde gülüşen Bulgar mehmetçikleri belki de orman işinden geliyorlar. Bir işe yarıyorlar. Yediklerini, yalnız silah kullanmayı öğrenmekle değil, bir işe de yarayarak hak ediyorlar... Engels'in: *"Yağı tükenmiş kandil gibi sönecek"* dediği devlet bu olmalı.

Devletin hem var, hem yok oluşu, Bulgar halkının içine sinmiş bir rahatlık. Herkes, odun yüklü kamyonun üstündeki askerler kadar şen. Gülüşüyor, oynaşıyor, şarkı söylüyor. Nesine gerek Bulgar'ın ötesi? Dükkanların açılma saatleri var. Orada çalışanlar da senin, benim gibi işçi insan. İş süresi dışında zorlanamazlar. Seni, beni kazıklamak için gelmiyor dükkana. Hizmet edecek. Hatır gönül yok. Sıra var. O bizim yazar efendilerin ödlerini patlatan **kuyruk!** Efendi demek, başta giden adam demek. Hiç "kuyruk" olur mu? Bulgar o saltanatı kaldırmış. İçkiye de meraklı. Sabahleyin az erkence hapı patlayanlar, içkili gazinomsu bahçe önünde ağaçların dibine kümeleşmişler. Sırada önü istiyorsan, başkalarından erkence kalkarsın. İçeriye girip yer kapmak yok. Sıranla.

Bu **"mesele"** hallolmuş Bulgaristan'da. "Mesele" olmaktan çıkmış. Bulgar, asıl büyük, sosyal, ekonomik işleri planlamaya, geliştirmeye yönelmiş. Tek tek kişilerin birbirlerine düşüp, kaş çatması, göz oyması unutulmuşa benziyor.

30.6.1971 (Çarşamba)

Uyumayayım dedim. "Fena oluyorum" gündüz uykusunda. Hele uzarsa. Dün en berbatından "Kanama günüm"dü. Ne oldu? Sabah banyo. Traş. Gezi (Çarşıdan öteleri).. Bunlar mı yaptı? Yeni aldığım **Oroestron** mu? fXMM <1>APM 3EB0fl COÎ>HÎI) [Kimya İlaç Fabrikası-Sofya] 0.25 mg... Bir gece önce 2, sabahleyin 2 tablet almıştım. Çok mu? Bizim Östrojen 5 mg.dı, Oroestron'un 10 katı. Bir şey yapmazdı. Oroestron kanı "bardaktan boşandırdı" sanki, eğer neden oysa. Misafir gelmişti. Giyinip oturmuştum. Belki de bu fizik davranışım yaptı. Gece başlarken, safi, kıpkızıl, birkaç damla kan geldi. İki kez çıkma zorlaması yolu açmadı. Gece sabaha dek işim tamam diye düşünüyordum.

Su içmesem mi? Kaplıca suyu getiriyordu Ahmet. O da belki arada rol oynadı. Gönen Kaplıcaları dönüşü ilk müthiş kriz, tıkanma, ameliyat olmuştu. Ameliyat ertesi bir daha Gönen. Kesilmiş kan kızararak arttıydı. Gönen'in radyoaktivitesi fazla, demiştim. Tek neden mi? Tesadüf mü? Karar veremedim. Kitapta yazmıyor. Profesörler ne kaplıcayı, ne idmanı, duşu suçlamıyorlar... Ama, ben denedim. Bıraktım kaplıca suyunu... Hiç su içmesem, gece mesane çatlamamış olur. Sabaha belki hastahaneye atılırım. Gene soğuk zıpkın sonda. Ölmek, kestirme. Bu işkence ne... diyordum. Sonra, inadına su içme kararı aldım. Belki yolu tıkıyan pıhtıları atardım.

Öyle oldu. Yol açıldı.

Öğleye dek, -bir zakuska için, asansörle restoranta dek- indim çıktım. (Dün asansör de işlememişti. 4 kat merdivenler anamı ağlatmıştı...) Her ne ise, bugün yataktan çıkmadım. Traş bile olmadım. Saat 4.20. Kan yok gibi. Kıpırdamaktan çekinir oldum. Ya kanarsa? Çekilir mi bu yaşamak?

Dün gelen gazeteleri kurcalar, tarihler, keserken, dayanamadım, uzandım. Belki iki üçtü. İstemeyerek uyumuşum.

Uyku arasında bir Bulgar halk havası geliyor. Gözlerimi açtım. Bulgar sesi. Ama ne Bulgar!.. Bizim Anadolu havalarının kendi çeşnisinde halk havaları nasıl apayrı bir dünyadır. Bulgar sesi de

öyle. Kirpiklerimin aralığından penceremin dışına baktım. Birbiriyle kucaklaşan kavakları ve kavaklar ötesi açık neftî dağları ile herşey ne denli Bulgar doğası...

İnanılır şey değil: Plağın Bulgar sesi ile, dışarının Bulgar doğası arasındaki kaynaşık benzerlik.. O ses ve bu dağlar, birbiri için yaratılmış. Bulgar sesi mi Bulgar peyzajlarını yaratmış, Bulgar peyzajları mı Bulgar sesini yaratmış?

Tabii ikisi de birbirini yoktan var etmiş. Dağlar, elbet Bulgar toplumunu dış coğrafya üretken gücü ile etkilemiş. Ancak, Bulgar toplumu, yani Bulgar olmasaydı, kim bu koca Balkanları böylesine içten yorumlayabilirdi?

Bulgar sesi, dağları taşları içine öyle sindirmiş ki, uzaklaşan ses duyulmaz olduğu zaman bile, kulaklarda çınlıyor. Ve göz Bulgar Balkanlarına bakarken, hep o sesi duyar gibi oluyor. Göz bir duyu aracı. Uzmanlaşmış: Renkleri, biçimleri, mesafeleri görüyor. Kulak yalnız varlığın her zerresinde çırpınan titreşimleri işitiyor. Bu iki duyunun birbirine karışımı güzelsanatı yaratmış olmalı. Hiç kesilmeyen, kesildiği zaman da kafamın içinde, beynimi yormaksızın sürüp giden Bulgar şarkısını, kavaklara, Balkanlara, gâh yağan, gâh açan sessiz bulutlara, bitmez tükenmez (bizim Emine Hanım'ın kulağı çınlasın) "sünbüli havaya" [puslu, ağır hava] bakarken de aynı şarkıyı görüyor, işitiyorum.

Şarkının bıraktığı yerde kuşlar alıyor. O şımarık, o korkusuz, o yorulmaz küçük Balkan kuşları. Sabahtan akşama dek hiç durmuyorlar, dinlenmiyorlar. Serçeler, kumrular, isketeler, bülbüller, kırlangıçlar.. ve gene o hamarat, o utanmaz serçeler.. Ne yazık ki, her güzel sesi, her müziği boğmak için topluluğu ses kanseri gibi kaplayıp boğmaya girişen motor canavarının homurtuları burasını da sık sık uğuldatıyor. Gene de, ne Bulgar şarkısının sesini, ne kuşların ince, eşsiz, okşayıcı orkestrasını sonuna dek alt edemiyor. Kuşlar ağaçlarla anlaşmışlar. Bulgari da aralarına almışlar, çalıp söyleşiyorlar, gülüşüp oynaşıyorlar. Kıyamet alâmeti Uygarlık Deccalı motorun azgın uğultularına metelik vermiyorlar.

Orkesra şefi Bulgar'ın yanık, içli, ağlarken bile umudunu, canlılığını, direncini yumruk gibi havaya kaldıran Bulgar şarkısı. Kuşlar ayrı ayrı, kendi dallarında kendi dünyalarını şakıyan birer değişik enstrüman. Ne 19. yüzyıl tıknefes karaoğlanı lokomotif hırıltısı, düdüğü, gürültüsü, ne 20. yüzyılın lastik tekerlekler üstünde

zıp zıp sıçrayarak insanla alay eden kendini beğenmiş oto motor gümbürtüsü, viyaklaması, kuru sıkı zehir saçan cayırtısı.. onların ahenklerini bastıramıyor, bozamıyor. Yalnız, yapmacığı, saygısızlığı, edepsizliği sevemeyen benim kulağımı arasıra rahatsız etmekle kalıyor. Başka kimsenin aldırdığı yok bu makina denilen duygusuz eşkiyanın gürültüsüyle, zehiriyle, saçıp işlediği cinayete. Vay bana!..

İşte sislerin berisindeki duru yeşil içinde bir aşık bülbül. Akıllı akıllı, ağız dolusu konuşuyor. Kuş boğazıyla ufak ufak, başka başka tonlarda ne güzel besteleri tek tek söylüyor. Onu anlamayan ve hiç dinlemeyen bütün öteki kuşlar gibi, Bulgar halk şarkısı da havasına bakıyor. İnsan makinayı, motoru yerin altına, yahut denizin dibine sokmalı. Yeryüzü insanla kuşlara ve yeşil canlılara kalmalı. Fabrikanın topluma yaptığı kapitalist işkencesi önlenmeli. Yahut, öyle bir madde bulmalı ki, makine ve motorun o insanı etiyle-kemiğiyle ezip, ruhuyla-beyniyle yiyen ejdarha diş gıcırtıları ve saçma gümbürtüleri tecrit edilebilsin. Eğer makine ve motor bizim kulumuzsa, insan makinenin ve motorun kölesi değilse, Uygarlık sadizmini dayatan gürültülü işletmeler o tecrit edici maddeyle sarılıp zararsız hâle getirilmeli. Sosyalizm her halde bunun çaresini bulacak. Nedir sanki, üç günlük ömrümüzde yeryüzümüzü kendi kendimize mahşere çevirip haram etmek?

Medeniyet mi? E, hep aynı noktadan kalkıp gene oraya geliyoruz. Medeniyet mi insan içindir, insan mı medeniyet içindir? Kapitalizm onu bize unutturmuş. "Ekonomik determinizm" **fatalizm** değildir. Anlıyoruz, herşeyi üretken güçler yaratacak. Enerji diye motorda benzin, mazot bombaları patlatmaktan başka teknik yok mu? **Kimya** fabrikasının öz işi sessiz sedasız oluyor. **Elektrik** de, kullanmayı bilen için ayak sesi duyulmayan bir dev. Artık Elektro-Şimi çağındayız. Kafalarımızı gürültüsüz, patırtısız bir uygarlık ülküsüne yöneltme zamanı geldi, geçiyor. İnsanlar arasında savaş mı? Sınıflı toplumun en pis yaygarası. Kesilecek. Savaş bitecek mi? Bitemez. Ne var ki, mutlak insanların birbirlerini iri kavuklar, korkunç yüzler ve kılıklarla ürkütmeye çalıştıkları gibi, aynı amaçla, gürültü, patırtı, davul, zurna, boru çığlık içinde birbirlerini kızıştırdıkları Sınıflı Toplumun hayvanlar savaşı şart değil. Bir bilginin (kaçık ve psikopat sanatkârın değil) seçkin kafası içinde sessizce düşünüşünü andıran yaygarasız savaş yeter. Belirli saatler-

de kollektif eğlenceler için, herkesin isteği üzerine yapılacak gürültüler kimseyi rahatsız etmezse ne âlâ. Ederse, yok.

1.7.1971 (Perşembe)

Özel otomobil yasak edilmeli. Yahut ekzosu susturulmuş, gazları kendi kabı içine hapsedilmiş araçlar bulunmalı. Bisiklet neyine yetmez kişinin? İsveç'te Savunma Bakanı resmi işlerine bisikletle gidermiş, gelirmiş. Sosyalizmin en burjuvalaşmış biçimi bile o zart zurtlu kişi gösterişi özel otomobil rezaletini kaldırmış. Şartsa, bir otobüs yüzlerce kişiyi taşır. Bari bir gürültü, bir motor, bir benzin, bir zehirli gaz olur. 100 kişiye 100 özel otomobili düşünelim: Bu konfor değil, tam Amerikan Parababaları'nın marihuana ile, haşişle, afyonla, kokainle dölleri çürüttüklerinden aşağı kalmayan bir suikast özel otomobil modası. Genel araçları çoğalt. Yeraltı araçlarını çoğalt. Yer üstündeki havayı, "lüks" soysuzlaştırma gazlarıyla ve gürültüleriyle beyinsizleşmek ve sıhhatsizleşmek istemeyen insancıklara temiz, dinlendirici bırak...

İşitiyorum, Sovyetler'de de yüzbinlerce kişi "özel otomobil" almak için parasıyla kuyruk olmuşlar. Sosyalizmin, **"Herkese emeğine göre"** bayrağı altında azıcık sivrilmişlerin kaprisi, koca toplumu Amerikanvari kişicil motor zıngırtıları ve gaz zehirleriyle ezmek hakkını nereden buluyor? Sigara içer, rakı içer yetmez. Birde insanların burnuna ekzos borusunu dayayıp kovarak atacak! Hiç mi, ne kendisine, ne başkasına zararı dokunmaz bir "keyif' ve "konfor" bulunmayacak?

Biliyorum, bu düşüncelerim, milyonlarca kötü alışkanlıkları bana saldırtabilir. Burjuva da, **"İşveren**"im diye, emekçileri **"rızalarıyla"** sömürmeye alışmış. Anladık, **"Ana çelişki"** Sınıflar Savaşı kalkmadan, bu ikinci kerte çelişkilerle vakit ve enerji yitirmemeli. Ama, esrarkeşlik de, kokainomanlık da "kişicil" bir "keyif" eğilimi değil mi? Esrar ve kokain, bir sigaradan, bir "özel oto" patırtı ve gazından daha mı çok zararlıdır? Hiç belli etmeden toplumu bütünü ile zehirliyor sigara da, ekzos patırtılı gazlar da. Kansere dek bin bir hastalıkla insan ömrünü onlarca yıl kısaltıp, toplum sağlığını yüzlerce yıl altından pis alışkanlıklarla yıprandırıyor. Ben sigara içmedim. Kanser oldum. Neye yaradı ömür boyu imsâklı [perhizli] yaşayışım? Sürü sürü iki ayaklı davarlar kendileri kadar beni ve benim gibileri dumanla, gazla, gürültüyle yere sermekte en ufak sakınca görmüyorlar. Buna, zararı yalnız kullana-

na olan esrar ve afyon kadar olsun önem vermemek niye?.. Çoğunluk davarlarda.

Üç kavaklar... onlara **"üç kavaklar>m"** diyebiliyorum. Az ötelerinde sürüyle başka kavaklar, az aşağılarında sürüyle başka ağaçlar, anıtlı, çeşmeli küçük parkı hınca hınç doldurmuşlar. İrili ufaklı köşk tipi evleri sarıp kuşatmışlar... Ben gene, o balkonumun korkulukları üstünde çıkmış gibi görünen, yerlerini hiç değiştirmeyen "Üç kavaklar"ın her gün, her saat kıpırtılı başka nüanslı yeşiline tutuluyorum. Bir sulu boya bulsam onları işleyeceğim. (Ve işlemiştir de. Fuat Fegan'ın Notu). [Bkz. Kapak Resmi]

Ya onların ötesi?

Bursa'yı çok iyi hatırlıyorum. Bulunduğum üç kavaklı **Orman Kapl>cas>,** şaşılacak kertede Bursa'nın Çekirge Kaplıcaları yerinde. Tabii, Çekirge, en zevksiz tefeci-bezirgan artığı sıcak suların, en Batı maymunu satılık, rezil iratçı parababaları çıkarlarına ve zevklerine göre dejenere edilmiş. Tıklım tıklım pis evcikler ve yapılarla çöle çevrilmiş. Burasını görmeden, insan Bursa Çekirge'sini bayağı dinlendirici bulur. Orman Kaplıcası da tek ve tenha değil. Tersine, burada insanların **kendileri** de Çekirge'dekilerden çok, ihtiyaçları da kütüphanesinden modern bakkaliye mağazalarına dek, Çekirge'dekilerden beş on kat üstün ve hiçbir **"kaz>kç>l>k"** yok. herşey insanlara saygılı, değişmez etiketli, yaklaşılabilir fiyatlı, temiz, yakın dost. Çekirge'de, haddine mi düşmüş, yangın yerine benzeyen en külüstür manava yaklaşmak? Şöyle adamı bir tepeden tırnağa süzerler. Yabancı mısın? Her fiyat seni canevinden vuracak Voyvoda'nın yağlı, yağsız kazığıdır. Gora Bana kırında kimse sizin yüzünüze bakmaz. Ne seçecek? Sen de onlar ve herkes gibi insansın. Sırana girersin. Dilediğinin fiyatı, hem duvarda herkesin göreceği yere camlı çerçeveyle asılmıştır; hem ayrıca her nesnenin gözünde ve üzerinde kendi adı ve fiyatı yazılıdır. Haddine ise biri sizden yarım stotnik fazla, eksik alsın... Ne yaparlar adama? Hiçbir şey. Bir "Devlet zoru", bir "Yeniçeri ağalığı" görmedim. Herkesin belirli ilişkilerinde dürüst davranmak kendi içine yazılmış. Kimse, kim olursa olsun, yabancı, yerli, herkese eşit davranış ve fiyat gösteriyor. Ne ayrıcalık, ne aşağılama, yukarılama....

Yoğurt, hep aynı biçim çömleğimsi cam kavanozda, alüminyum kapağı sıkı örtülü. Her gün dolu, yarım kilosu 18 stotnik. Bizim parayla 140 kuruş kadar. Ekmek 3 tipmiş. Francalalar ve pandispanya gibi olanlar iki kata yakın fiyatlı. Herkesin yediği ekmek çok lezzetli, bizim orta fırın ekmeği renginde ama ele alınca iriliği ve tıkız-

lığıyla insana güven veren bütün bir kilo ekmektir. Söbe (uzunca değirmi), pişkin. Ağzına attın mı, tadı ve kokusuyla ekmek. Durdukça tahtalaşmıyor. Fiyat, francalanın yarısına yakın: 15 stotnik (100 -110 kuruş). Bizde 500 küsür gramı 100 kuruşa çıkarıyorlar. Yağ, "Margarin mi?" diye soruşunuza satıcı kadın çarpılıyor: **"Ne Margarini?"** iftira etme yağa "MACAO", hem de "KPABE": İnek tereyağı. Açıyorsun, sarı gül yaprağı renginde ve inceliğinde. Dokunsan eriyecek. Yoğurt nasıl hep aynı kaliteli yoğurtsa, yağ da biliyorsun, kimsenin hile karıştırmakta çıkar bulamayacağı ve karıştıramayacağı halis tereyağdır. Üzerinde 125 gram net yazıyorsa, o kadardır. 50 stotnik. (Kilosu 4 leva: 35 lira civarı).

Çeşitlerini hiç anlamadığım şarküteri (etcil nesneler) dükkanında, herşeyin etiketi açık. Ben hepsini "sucuk" görüyorum. 7-8 türlü sucuk var. Fiyatları da apayrı. Bir ağarmış buruşuk türü var en iştahsız günümde, kuru ekmek yedikçe yiyeceğim geldi. Yumuşak, kolayca çiğnenir, bıktırmaz baharlı. Kilosu, Sofya'nın merkezinde de, bu Dağ Kaplıcası'nın en lüks veya kuytu bakkalında da hep aynı: 4 leva 30 stotnik (30-32 lira kadar). Sırayla geri kalanları kaliteleri ve fiyatları bambaşka, 3.20 leva (25 lira kadar), 2.1 leva (16 lira kadar) olanları da var. Hele, bizim iskele çevrelerinde parmak kadarcıkları ateş pahasına yutturulan sosislerin iki başparmaktan kalınları 1 küsur leva (8-10 lira) **kilosu!**

Bizde 5-6 yüz kuruşa satılan Östrojen haplarının, şişesi eczahanede 70-80 kuruşa.

İçi peynir dolu, zırıl zırıl yağ akan el kadar börekler de, meyvalı, o boyda uzun yahut, cevizli samsa baklavaması tatlılar da, Parçası 10 stotnik (70-80 kuruş).

Tertemiz kokulu koyu vişne şurubu. Şişesi üstünde yapıldığı tarih (1970), içindeki net konserve ağırlığı (580 gram) ve fiyatı (75 stotnik: 5-6 Lira). Bir haftadır her gün ondan yiyorum, içiyorum, (gerçi ben bu işlerde müthiş "ekonomist"im ya!) üçte birini henüz tüketememişim. Biliyorum ki şişe içinde hakiki vişne suyu ile onu koruyacak şekerden başka bir şey yok. Işığa tut şişeyi, imrendiren koyu vişne rengi dupduru.

En iyi 2-3 odalı modern apartman dairesi, 15 leva (100-120 lira). Ortalama işçi aylığı 100-120 leva (800-900 lira). İrat, kazancın 9 ya da 10'da biri. Bizde kiralar kazançların yarısı.

Var mı Türkiye'de fiyatları çalışan halkın bu denli düzeyine indirecek **"Sıkı Yönetim"?** İki ay içinde, bütün vurguncular herşeyin fiyatını, "Devletçiliğimizde elele verip alabildiğine yükseltiyor.

Okuyorum, her günkü gazetelerin baş sayfalarında: Kasabın çengelinde kuzu eti 24 lira. Otobüs ve Troleybüs'e yüzde 66-180 zam. 1-2 kıta 60'tan l00 kuruşa, 5-6 kıta 100'den 200 kuruşa çıkarılıyor. 6 Haziran 1971 günü, kimsenin okuyamayacağı yerde: **"Pahal>l>ğ> önleyici tedbirler al>nd>."** ... 16 Haziran'da, en rezil vurgun paçavrası. Yeni Gün yazıyor:

"... Ve nihayet meyve sebze fiyatlarında bir denge kuruldu. BÎR KİLO KİRAZ 9 lira.".

"Et konusu ile ilgili brifing düzenlendi."

"Türkiye'de 48 bölgede altın var."

Tam bir hafta. 2 Dev-genç'linin Maltepe olayı ile gazeteler doldu, taştı.

"Anayasa'nrn 48 maddesi değişiyor."

"Üniversite paralı." "Vesikasız memurlar daireye giremeyecek" (biri: 60 kişilik kuyrukta, 45 dakika bekliyor).

"Koçaş: İşkence iddialarını yalanladı." (Karikatürcünün [Turhan Selçuk] ağzı burnu dağılmış). *"Erim: Türkiye'nin geleceğinden eminim."*

"Adalet: Milli Bilinç uyanmıştır."

"Üniversiteye tayin sistemi getiriliyor."

"Polise iş düşmeyen bir ülke: Finlanda-Kekkonen."

"İşçi Partisi'nin kapat>lmas> için Anayasa Mahkemesi'ne başvuruldu."

18-6-71: Adalet: *"Bir teneke su 5 lira." "Maarif ve Din." "Öğretmenini bıçakladı."*

"Şehir eşkiyalar>" başlıkları kimin için gazete birinci sayfasını kaplıyor? Birini (Doğulu Hüseyin Cevahir'i) 24 kurşunla delik deşik ettiler. Ötekisi: Dev-Genç Başkanı: "*Vurmayın, çok söyleyeceklerim var*" diyen, bizi "Revizyonizm"le suçlayan, sapasağlam hastahaneye kaldırdıkları Mahir Çayan. Bu iki öğrenci için, 35 milyonu haraca kesmiş Parababaları (finans-kapitalistler ve tefeci-bezirganlar) **"Şehir eşkiyas>"** değiller. **"Şehir efendileri", "Kasaba çelebileri"...** Bulanık havayı seven bu **"Özel sermaye"** kurtları her türlü **"Utanç duvar**>"nı atlayarak soygunlarını (fırsat bu fırsattır) katmerlendirme ve kaymaklandırma yarışındalar. "Dev-Genç"lerin yedi ervahlarına ne denli rahmet okusalar yeridir. Rüyâlarında görseler inanamazlardı, bu şartsız kayıtsız vurgun "Hürriyeti"ni.

Nasıl vicdanları sızlamaz o müthiş Silahları Kuvvetleri kullanan beş on generalin? "Şartlanmışlar" ve Türkiye halkını söğe, döve, vura, öldüre "Şartlandırıyorlar". Unuttular çıktıkları kabuğu.

1.7.1971 (Perşembe)

Herşeyi kestim. Yatağımdan kalktım mı kan ve pıhtıları ardarda çoğalıyor. Ömrüm uzun yatmakla mı sona erecek? Hem niçin?

Öyle görünüyor ki, bu satırlar.. "Vasiyetim" diyemeyeceğim. Kişi mülküm denecek hiçbir şeyim yok. "Trajedim"den başka bırakacak bir şeyim yok. "Trajedim" de, hiçbir zaman doğru bildiğimi savunmakta gözümü kırpmayışımdır.

Yayınlarımla yer ediyordum. Neredeyse ABA'cılar dışında her eğilim beni el üstünde tutar görünüyordu. Yapmacıklarına dayanamadım. Hepsi ellerinin ve ayaklarının on parmaklarındaki onar karayı bana sürmekle çıldırdılar. Kitaplarımla yalnız kaldım. Gençlerin aceleleri vardı. Elde silah dövüşmeyi tek "eylem" saydılar. Kitaplarımı ya okudular, ya okumadılar. Hepsi kolay yanından bir çıkmaza saplandı. Dağıldılar. Gittiler. İyileri öldü. Kötüleri bakalım ne olacaklar?

İdam cezası arkamdan kovalıyor. Kanserin idamı yetmedi. Sıkıyönetim de sehpasını hazırladı. Sıkıyönetim mi? Hayır. CIA'nın güttüğü gizli Parababaları'nın servisleri. Prostatımla ittifak ettiler. Yaptıklarını görüp duruyor, bilip duruyordum. Akıllarınca beni, yeniden, 1939 [1938] Donanma Kor Askeri Mahkemesi oyununa düşüreceklerdi. O yönde hazırladıkları provokasyonlar, kör körüne, parmağım gözüneydi. İçimden gülerek, tuzak doldurdukları arenalarından kaçmadım. Gençlerin adam kaçırma, banka soyma biçimli "Şehir Gerilla"larına dek itilebilecekleri aklıma gelmiyordu. O zamanki prosedürle, yazdıklarımı savunabilirdim.

Seminer bandlarının askeri okullarda, güya gizli kalabalıklara dinletilişi... Kendiliğinden sosyalizmi öğrenme yuvalarının kurularak, sivil giymiş yahut giymemiş ordu gençleriyle geceli gündüzlü dolup taşması.. En sonunda, yuvalara girip çıkanların fotoğraflarının çekilmesi.. Provokasyonun nereye sürüklenmek istendiğini iki kez iki dört ederce ispatlıyordu. Bunu gençlere anlatıyordum. Bir olmayacak dua gibi dinliyorlardı. Onlarca herşey hazırdı. Hiçbir şeyin, provokasyondan başka hiçbir şeyin tam hazır olmadığını kör olsam sezerdim. Beş altı ay önceki "Mesaj"ın doğruluğundan zerrece şüphem yoktu. Muhakkak CIA'nın ağaları, yerli

uşaklarının elleriyle, sosyalist hareketi bütün olarak sarıp kündeye getirecekti. Bakalım Acuner-Solmazer meselesi nereye varacaktı? Çocukların gözleri kamaştı.

Ben durucu değildim. Kasıklarımın derinliğindeki ölüm kımıltılı sağır, inatçı ağrılar ve hiç durmaksızın pıhtılaşarak sızan kan gibi kaçınılmaz şeydi olanlar. Kişi ağzıyla kuş tutsun. Sosyal Sınıf eğilimleri ve Dünya Ekonomik kanunları herşeyden ağır basacaktı. Ben mi hepsini doğrucu fedailiğimle omuzlayarak, kündeden atabilirdim? "Bâbil artığı" küçük burjuva eğilimleri, bin yıllardan beri şaşmaz işleyişi ile yolunu aldı. Hiç değilse, kanser teşhisi kadar açık netlikle, başıma gelenleri ve gelecekleri biliyordum. En basit kombinezonla kolayca sınır dışına hopladım. Suriye, Türkiye'den çok anlayış gösterdi. Ben halâ, doğru yolda fedailik ülküsündeyim. Bulgar daha anlayışlı çıktı. Bekliyoruz. Cihan Toplum gidişinin uzay kanunlarından daha objektif, hiçbir insancıl yanı bulunmayan heyelanı ortasında ben neyim? Doğal ve Sosyal kanserle rahatça kemirilen bir fâni. İstediğince:

"Bir lem'ası var ki şem'i cânın
"Fânûsuna sığmaz âsümânın!"

[Bir ışıması var ki can nurunun
Fanusuna sığmaz gökyüzünün!] diyeyim. Böyle söneceğim. Nasıl determine edilmişsem öyle. Bunda darılacak şey yok. Sen görevini yap. Hiç kimseden yapabileceğinden fazlasını umma. İyi kavramış bunu İslâm ussu. Ne diyor?

"Lâ yukellifullah'e nefsen illâ vüş'a ha." (Tanrı kimseye boyutundan başka yüküm yüklemez.)

Bu kural benim için de, arkamda, önümde ve karşımdakiler için de çok doğrudur. Ben boyuna taşıyabilinecek yükün bir kaç katını omuzladım. Hangisini hakladım tümüyle? Taşıyamayacağı yükün altında ezilmektense, yan çiziverenleri boyuna kınadım. Boyuna ezilmekle ölünmeyeceğine inandım. İşte ölüm dörtbaşı mamur kurallarıyla, her yanıma, doğal yanıma da, sosyal yanıma da iyice yapışmış bulunuyor. Hiç değilse trajedimle kalayım, diyorum. Komediye gelemiyorum. Gelecek kuşaklar hesabını sorsun. Benden bu kadar.

Gene Orman Kaplıcası sağ olsun. Sokakta, aç gebermiyorum henüz. Kaplıcanın yerini, tıpkı Bursa'nın Çekirge'sine benzetmiştim. Ta kendisi. Uludağ'ın güney eteklerinde gibiyim. "Üç kavakların ardında ve ötesinde tıpkı Uludağ var. Başı hep dumanlı. Geldiğimiz gün öte yan percereden tepelerde kar bile görmüştüm.

Gora Bana eteklerinden tatlı meyille Uludağ, kuzeye gittikçe yükseliyor, yükseliyor.

Sofya, çepe çevre dağlarla sarılı ufukların ortasında alabildiğine dümdüz bir tepsi-ova. Şam'a çok benziyor o bakımdan. Yalnız, nedense Şam ovası bana Sofya tepesinden çok daha geniş göründü. Ancak Şam, kızgın ve çıplak kayalı çöl dağlarının ortasında, soluk yeşil bir düz vaha. Sofya'nın kendisi her renge meydan okuyan, canlı, ölmez; solmaz yeşil. Dağları da koyu yeşilinden morarıp kararmış. **"Yeşil Bursa"** mı? Gelip Yeşil Sofya'yı görmeyen onu efsaneleştirmiş olmalı. Sofya'nın ovası göz alabildiğine tepsi. Bursa düzünün tepsisi, orta yerinden bile değil, dörtte birine yakın kıyıcığında anca düzelmeye çalışmış. Hemen kuzeyden güneye ini ini veren dağlarla kesilip atılmış. Göz doyasıya bir ova görmek isteyen kırılıp kalıyor. Otobüsle doğru bir çeyrek yol alınmıyor. Dağ araları, boğazlar, tepeler ayağa dolanı dolaşıveriyor. O daracık Bursa çeyrek tepsi ovacığı da, son çeyrek yüzyılın "Demirkırat" uygarlığı ile kemirile kemirile uyuza döndürülüyor. Şehirin dağ eteklerinden Bursa'nın uçsuz bucaksız gibi gelen şeftali bahçelerine inilir, kaybolunurdu. Son yıllar bütün şeftali bahçeleri, göçmen gecekonduları, cezaevi, oto terminali ile kelleştirildi. Yetmedi. Önüne gelen **"Şirket"** vurgunu ile adı **"fabrika",** kendisi ucuz arsa kapatma yerleri olarak yozlaştırılıyor, çölleştiriliyor.

Teknik girmesin mi şu Türkiye'ye? Bulgaristan endüstride Türkiye'den geri değil. İleri. Sofya endüstrisiz bir Başkent olabilir mi? Bakınca, kanser yarası gibi fabrika saçkıranlarını Sofya'nın hiçbir yerinde göremiyorum. Çekirge'den Bursa ovasına nasıl bakılırsa, Orman Kaplıcası'ndan Sofya ovasına öyle yüksek kuşbakışı bakılıyor. Şehrin ve ovanın yeşilliği hiçbir noktada kesilmiyor, yozlaşmıyor. Bulgar ne yapmışsa yapmış. Tarımını nasıl **"Agro-Endüstriyel Kompleks"** (Ziraî-Sınaî Karmaşa) biçimine sokmuşsa, tıpkı öyle, Endüstrisini de "Sınaî-Ziraat Karmaşası" denebilecek kılığa sokmuş olmalı. Fabrikanın tarlayı, kırı, ağacı, yeşili yiyip tükettiği bir yer göremedim. Bulgar sanayii de yeşilin içine, kendi yeşiliyle kaynaşmış. Türkiye'de kapitalizmin her girdiği yeri çoraklaştırıp çölleştirdiği gibi bir dejenere sanayileşme Bulgaristan'ı etkileyememiş. Tersine, Bulgar, en yalın çelik ve yalın beton modernleşmeye kendi soysuz canlı yeşilini sindirmiş görünüyor.

Bursa'nın Çekirgesi, bitpazarı kadar acıklı ve karışık bir yoksullukla lüks karışığı. Orman Kaplıcası, ağaç ve yeşille sarmaşık... "Üç

kavaklar"ımın fonundaki Uludağ, pek çok çizgileriyle Bursa'nın Uludağ'ı. Ama, o kadar. Yalnız dağın biçimi Uludağ'ı andırıyor. Zavallı **Uludağ**'ın başına neler gelmemiş? Çocukluğumda ona **"Keşişdağ>"** derdik. Tepesine Hristiyanlığın **Keşişleri** mi üşüşmüş? Antika Grekler ona **"Asya Olympi"** adını vermişler. Uludağ, Keşişdağı olmadan önce Tanrılar durağı (Olimp) imiş demek. Allahlar ormansız, ağaçsız edemezler. Halâ en ufak yatırlı tepe, koruluğun balta girmemişi ile saklanır. Uludağ da kim bilir bütün başı dumanlı, karlı dağlar gibi ne sulak ormanlıkmış?.. Hristiyanlığın **Keşiş**leri mi, müslümanlığın **Derviş**leri mi... kim yaptıysa, Uludağ bugün daltaşak soyulmuş bir ihtiyar iskeleti. Her yeri çıplak, sarp, kemikleşmiş kaya. Yara, bere gibi mor, çürük, çarık. Mitoloji Tanrılarının barınacakları yer olmaktan çıkmış. Parababaları'nın dinlenme evleri, yağlı tokların kayak özentileri çullanmış Uludağ'a. Bizim gibi züğürt kar meraklıları ise, on beş yirmi yılda bir, parası ile rezil olmak istiyorlarsa, teleferiğin iki metre karelik cam feneri içine (Haydarpaşa'dan Eyüp karşısındaki Belediye Salhanesi'ne götürülen sığırlar gibi) üstüste itilip kakılarak, fenerin dibi kayalara ha vurdu, ha vuracak... korkusunu yudumlaya yudumlaya, sözde karlı tepeye çıkarlar. Yolda beş on çam ağacına rastlasalar, ağızları bir karış açık kalır, keyiflerinden. Ve geç kalıp, gece buz üstünde kakırdamamak için, teleferik istasyonuna hiçbir ağılda hiçbir koyun sürüsünün başına gelmedik üstüste yığılışla, 2, 3, 4, 5 saatlerce süre, teleferik fenerinin içinde sardalya balığı olmanın rüyasını görüp tepişirler. Teleferiğin kandile dönmüş fener odacığı, çıkar çıkar, durur, gelemez; iner iner, durur, gidemez. Osmanlı'nın vuslat şarkıları gibi, eğlenmeye gelmiş insancıkları, kahırdan, rezaletten, kavgadan hasretle öldürür.

Sofya Uludağı'nın da teleferiği varmış. Görmedim. Dağın kendisi tıpkı, dizleri Orman Kaplıcası'na doğru uzanarak, bir dirseği üzerine yan yatmış, başını omuzuna düşürerek koca Sofya ovasını seyreden bir dev Bulgar çobanı. Gözü yorarcasına geniş, yeşil Sofya tepsi ovasının fırdolayı bütün uzak ufukları hep böyle dağlarla çevrili. Gittikçe morlukları mavi tüllerle örtülü hayâllere dönen o dağların hepsi, bu Orman Kaplıcası'nı eteğine almış Uludağ gibi. Birinin başı, ötekisinin ayaklarına değecek gibi yangelip yatmışlar. Çevre Sofya ovasının tepsi kıyılarını çember gibi sarmış dev çobanları andırıyorlar. Bu çoban Balkanlar, hiç istiflerini bozmaksızın, kaç bin yıldır, hep, Sofya düzünün yeşilliğine saldıkları Bulgar kuzularını gözlüyorlar.

Ama, Orman Kaplıcası'nın, dizi dibinde fışkırdığı ve ufkuna mosmorlaşmış yeşil fon olarak dikilen çoban başka çoban. Öteki Çoban-Balkanları göz yordamıyla ölçemiyorum. Bu karşımda boylu boyunca yatıp duran Çoban-Dağ, bizim Bursa'nın Uludağ'ından alçak gelmiyor insana. Uzak ve buluttan, sisten iyi seçilemeyen bir tek sivrisini bilmem. Belki yaza dek karla örtüldüğü için papaksız, çıplak. Geri kalan yer yer koyu yeşili moraran kürklü çoban kebesiyle örtülü. Tepeden tırnağa ağaçla giyinik. Yüksek sırtlarında ve kıvrımlarında kürkün tüyleri ürperiyor. Orman kürkü bir yerinde bile yırtık, delik, sökük değil. Vücuda göre ısmarlama ve yatkın dikilmiş, kadife gibi düzenli, hatta ütülü diyebileceğimiz şık ve nefis bir kürklü çoban kebesi bu dağın orman giysisi.

Sofya, yavaş yavaş Ulu dağın az meyilli eteklerine doğru tırmanmış. Şehir, dağı yıpratıp ormanı yememiş. Dağ eteklerinin orman içlerine doğru yeşili bol kiremitlikler, ak yapılar, duvarlar, ağaç süslerini bol bol takınarak sokulmuşlar. Dağ ormanının tatlı kıvrımları oralarda sertçe kopmuyor. Yumuşak yumuşak bedene uymuş. Orman şehire, şehir ormana yakışmış. Birbirlerini insan insan okşuyorlar. Ne dağın yalçın yabaniliği kalıyor, ne şehrin çığırtkan, çılgın yırtıcılığı...

Bir de İstanbul'un çocukkenden andığım güzel ağaçlı yerlerine satır atan insafsız inşaat canbazlıkları gözüm önüne geliyor. Karadeniz topraksızlığından kaçmış aç kalfa, yapı yapmıyor. İmar Müdürlüğü'nü rüşvetle narkozlayıp uyuşturarak, İstanbul'un "hissini iptal" etmeksizin, bağ ve bahçeli derisini yüzüyor, etini kıyma edip kasasına, rüyasında görmediği milyon yığıyor. Kemiğini de baltayla kırıp dökerek, dört köşe, dört köşe "daire" diye enayilere satıyor. Elifi görse mertek sanan bir hacıağalaşmış inşaatçı, her yıl, iki apartman yapsa, en az yirmi yüksek öğrenimlinin ömür boyu kapıkulluğunda fırın kapaklığı ederek zor biriktirdiği bütün dünyalıklarını yalvarta, bağırta ellerinden alıyor.

Parselle parselleyebildiğin kadar koca şehrin dağını, taşını. Tüm deniz kıyılarını, hacıağaların tıkadıkları bitişik Çin Seddi köşklerle halka yasak et. 2 milyon insanın suyunu cenderede sıkarak, "Özel" teşebbüse "sermaye" biriktir. Bir de bakıyorsun, dört yanı, altı yanı, her yanı, içi, dışı deniz, mavi, su olan Tarihler kenti, korkunç taş ve çimento mezarlığı kesilmiş. Hayvan bırakılmamış. Nerede istanbul'un o tanrıcıl servilik kabristanları? Soğulcanlaşmış insanlar, usturalaşmış araçlarla birbirlerine girmiş, birbirlerine işkence

yapıyorlar. Parababaları buna **"Nizâm'> İçtimaî"** diyorlar. Gençler, tiksindikleri o heriflerle aynı dili konuşmamak için, bunu **"Toplumsal Düzen**"e çevirdiler. İkisi de aynı **"pohun soyu": "Türkiye'de Kapitalizmin Gelişimi"** demiştim.

Sofya'ya baktıkça duralıyorum. Sofya herhalde 20 yılın ürünü değil. Tabiatın etkisi de yetmez. Sofya'da da, Komünizm'den önce "vorace" (vahşi hayvan) kapitalizmi yaşadı. Denizler ecesi İstanbul'un 20-30 yılda uğradığı **"şehirleşme kanseri**"ne uğramamış. Neden? Bunda bir iş var. En başta: İstanbul, İstanbulluların değil; Türkiye, Türkiyelilerin değil. Kimin? Ya, mezarından bütün antika ağırlığı ile ülkeye çökmüş **"Bâbil art>ğ>"** tefeci-bezirgan Hacıağa, Eşraf, ayân, mütegallibe gibi geçmiş dünyalar hortlağı Karakoncolosların [umacı, hayaletlerin] yahut, ölüm döşeğine girmiş, bir ayağı çukurda, en son kerte soysuzlaştırıcılığı ile halka çullanmış modern zebanilerin, tekelci finans-kapital vurguncusu **"Şehir eşkiyalar**>"nın. İstanbul'u da, bütün öteki "gelişen" şehir ve kasabaları da tam kırk haramilerin eşkiya yuvalarına çevirmişlerdir. O eşkiya yuvaları, elbet öyle zıpçıktı "İnşaat" haydutlarına yataklık edeceklerdir. Hepsi birden, rüşvet ve irtikâpçı Valiler ve Bakanlar ve Komutanlar ve Erkân ve Ümerâ gibi büyük adamlar için, küçük sofra artıklarına baygın memurların dedikleri gibi, Türkiye'yi **"Hem yer, hem yedirir"** olacaklardır. Kimler yer? Çeteye yazılan yerli yabancı herkes. Kimler yedirilir? Tümüyle Türkiye halkı. Var mı bunun ötesi!

Türkiye'yi hem leş kurdu gibi **yerler,** hem yeryüzünün en utanmazca bilim, teknik taslayan mirasyedi Parababası, yetmiş yedi buçuk düvelin sırtlanlarına **yedirirler.** Sıkıyönetim orman kanunlarının bir iki aylık saltanatı uğruna herşeyi yapmaya ve yaptırmaya hazır bir avuç Nato-Cento-Seato Generali de, o yiyişi daha ısırıp koparıcı iştihalara kavuşturmak için **"Kanun diye, kanun diye, kanun tepelerler".** Bütün ders aldıkları parlak örnekleri: CIA gizli planlarıyla sahnede tatsız tuzsuz Deli Bekir rolüne çıkartılmış ve Türkiye'yi Yunanistan'la aynı **"Konfederasyon"** içine sokma emrini almış pasaklı canavar, bütün kabadayılıkları silahsızlandırılmış kendi milletlerine karşı söken iki buçuk Yunanlı-Amerikan Albayı olur. Hayır mı kalır ondan sonra Türkiye'nin gidişinden?

Ayrım V

"Finike Sularında Barışçıl Korsanlık" Türkiye'den Çıkışın Hikayesi

3.7.1971 (Cumartesi)

Artık günleri iyice yitirdim. Şöyle boş dakikalarımda üç beş satır iz bırakayım demiştim. "İz" 123 sayfayı doldurmuş. Ve ben hâlâ "İz" bırakmamak kaygısındayım.

Kıbrıs takıntısı, yıldırım çabukluğu ile o aralığı açığa çıkarmış. Biz boşuna "Mersin'den yola çıktığımızı" öne sürdük. Yola.. -defterciğe bakmadan kestiremedim- yola tam 25 gecesi çıkmışız. Herifler 31-5-1971 günlü **Yeni Gazete**'de nal gibi koskoca resimlerimizi sergiliyorlar. Fotoğrafların altına:

"Kıbrıs'a kaçan 3 Türk: (Kıbrıs yetkililerinin açıkladıklarına göre sağdan itibaren) Mehmet Osman, Halit Aksungur, Reşit Ali" yazmışlar. Üçümüz de, kör körüne parmağım gözüne, belliyiz. Adlar istendiğince yanlış olsun. Böylesine net fotoğrafımız belki hiç çıkmamıştır: Birinci gazete sayfasında 4 sütun genişliği yere basmışlar. Kara gözlüğüm hiçbir şeyimi örtmüyor. 36 punto ile 4 sütun başlık:

"Kıbrıs'a kaçan 3 kişi için Dışişleri temasa geçti."

"Makarios Hükümeti meçhul şahıslara yollarına devam izni verdi."

Hangi **"Meçhul Şahıslar"?** Üçümüz de ayna gibi çıkmışız. **"Hür basın**"ın provokasyon ve muhbirlik rolü burada büsbütün açık seçik. Türkiye'de herkesi heyecana verip kaçanları bir tanıyan çıksın diye kışkırtıyor. Çıkmış da. Çanakkale'den **"bir usta"** haber vermiş Orhan Aksungur'u... Hacet yok o işgüzarlığa. İkramiye vermemişlerdir o yarı esnaf inşaat ustası işçi küçük burjuva kepazesine. Adını bile yazmıyor gazeteler. Polis Komiseri bir "Aferim" çektiyse, o kadar. Yoksa, 28 Mayıs gecesi biz Baf'tan yola çıktık (Cuma). 3 gün sonra (Pazartesi) İstanbul'un "en ciddi" Parababaları gazetesinin birinci sayfasına l0x20 boyunda fotoğraflarımız basılıyor. Hani, 20 kitap çıkarsak, Birinci Şube Komünist Masası'ndan başkasının ruhu duymaz. Değil ki "Gazeteler" bir satır yazsınlar. Burjuva tazıları bir ayak izi üstüne düşer düşmez, baş sayfada velveleler kopuyor. Gizli Polisle "Hür Basın"ın ne denli sıkı fıkı işbirliği yaptığı ortada. Araya Cumartesi-Pazar gibi tatil günleri girdiği halde, su uyumuş, düşman uyumamış!

Fotoğraflar ne zaman Kıbrıs "Gizli" Polisi'nden alınmış? Ne zaman, besbelli uçakla Ankara'ya, oradan İstanbul "Gizli" Polisi'ne ve oradan "Hür Basına" geçmiş? Hepsi bir iki gün içinde olmuş, bitmiş. Cuma gecesi yola çıkmasaymışız Baf'tan, belki de önümüz kesilecekti.

31.5.1971 Y.G. [Alanya (THA)]

"Bir motor satın alarak Kıbrıs'a kaçanlardan iki kişinin eşgalleri açıklanmıştır."

İstanbul Gazetesi'ne o hep uçkur peşkir "haber"ciliği yapan, hiç kimsenin ciddiye almadığı özel maskara "THA", ta Alanya'da olan bitenleri bildiriyor. Anası onu bugün için doğurmuş... Kiminle aşna fişne olduğu da artık saklanmıyor:

"Antalya Emniyet Âmiri Vedat Alsoy'un (eline geçseydi bu "soyu al"ın!) *verdiği bilgiye göre, Orhan ve Ahmet adlarındaki şahıslar, balıkçı Rıfat Kole'ye ait motoru 11 bin 500 lira karşılığında satın almışlar ve 25 Mayıs günü Kıbrıs istikametine hareket etmişlerdir."*

Demek yola çıkış, geceyarısı ve zifiri karanlıkta olmasına rağmen, günü gününe farkedilmiş. Bir haber verseler: Anamur'da aleste bekleyen jandarma botları bizi yakalayabilirlerdi. Geç vakit uykuları gelmiş olacak. Yahut ilkin kuşkulanmamışlar.

"Orhan adlı şahsın 1,75 boyunda, 35 yaşlarında, sarışın; Ahmet'in de 1,70 boyunda, 38 yaşlarında, esmer oldukları görgü şahitlerince ifade edilmiştir.

"Kimlikleri açık olmayan kişilerin Alanya'da nerede kaldıkları tam olarak tespit edilememiştir.

"Emniyet Amiri, olayın emniyete önceki gün intikal ettiğini bildirmiş, motor satın alan kişilerin arasında Hikmet Kıvılcımlı'nın bulunmadığının, alınan ifadelerden anlaşıldığını ileri sürmüştür. Ancak Kıvılcımlı'nın daha sonra motora binip binmediği bilinmemektedir."

Biz Kıbrıs'la Lübnan arasında iken, 29 Cumartesi günü, defterime şu yarım ve işkilli satırcığı iliştirmiştim:

"Aç>k denizde, hep Doğu yönü, ama?"

Sonumuz belirsiz. Cesaretimiz yerinde. 9 beygirlik balıkçı motoru kalbimiz gibi yorulmadan işliyor. Hava güzel.

Çıktığımızın 5. günü, iş Alanya Emniyetine **"intikal"** ediyor. Nasıl?

Yazarlar mı orasını? Yalnız Kıvılcımlı'yı arıyorlar hemen. Niçin? Merkezden bir direktif olabilir.

"Olayla ilgili olarak motoru satan balıkçı Rıfat Kole nezaret altına alınmıştır.

"Emniyet Amiri Vedat Alsoy, Kıbrıs radyosunun verdiği haberi doğrulamıştır."

Balıkçı Kole'nin ne kabahati var denmiyor.

"Emniyet Amiri, olayla ilgili soruşturmanın devam ettiğini bildirmiştir. Motor satın alanlardan Orhan'ın kendisini Ankaralı, Ahmet'in İzmirli olarak tanıttığı bildirilmiştir."

Mesele Alanya'da başlamamış. Kıbrıs radyosundan çıkmış. Onun üzerine iş karışmışa benzer.

"Öte yandan, Kıbrıs Rum Hükümeti tarafından birinin adı Dr. Halit Aksungur olarak açıklanan ve bunun İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığınca aranan Dr. Hikmet Kıvılcımlı olduğu öne sürülen üç kişinin Türkiye'den Kıbrıs'a kaçmaları üzerine, Lefkoşe maslahatgüzarı Asaf İnhan, Rum yetkililerinden bu konuda bilgi almak için teşebbüse geçmiştir."

Bizi o denli sıkı, otomatik silahlarla gece denize dökmeleri bundanmış. Kıbrıs'ta her şey, **"Devlet**"in henüz **göçebe** olduğunu gösteriyordu. Geveze burjuva basını hemen üzerimize atıldı. Olay sırıttı.

Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Oktay İşcen ise, THA muhabirinin bu konudaki soruları üzerine, kaçanların kimliği veya kaçış nedenleri ile ilgili hiçbir bilgi gelmediğini, Asaf İnhan'ın teşebbüsü sonucu durumun yakında anlaşılacağını ifade etmiştir.

"Diğer taraftan, alınan haberlere göre, Kıbrıs Hükümeti, bahis konusu şahıslara, başka bir ülkeye gitmek üzere, yollarına devam etme izni vermiştir."

Bereket bu son cümle bulmacanın korkunçluğunu gideriyor. Yoksa, o resimlerle bu yazıların ön satırlarını okuyan Emine Hanım (eğer eline geçtiyse) birkaç geceyi uykusuz geçirecekti.

Lefkoşe'den henüz çıkmamıştık. "Tahkikat" bitmişti. Sepetlenecektik. Ansızın, oturtulduğumuz tek yer katı odasına şakır şukur fotoğrafçılar girdi. Resim çekmek istiyorlardı. Niye? Ben hemen somurtup itirazı bastım:

-Oldu mu ya? Hani bizi teşhir etmeyecektiniz. Şimdi resimlerimizi çekmek niçin?"

Memurlar, ufak bir şaşkınlıktan sonra bizi yatıştırdılar:

-Hayır. Söz. Sizi gazetelere vermeyeceğiz.

-E, bu fotoğrafçı?

- O bizim... adettir. Fotoğraflarınız da bizde kalacak. Katiyen merak etmeyin."

Merak etmedik. Protesto yağdıra yağdıra dikildik. Önce teker teker, sonra üçümüz bir arada çekildik. Midem bulanmıştı. Sabahki zorlu "Amerikan usulü" sondadan beri kan revandım. Ne halt ederlerse etsinlerdi. Elimizden bir şey gelemezdi ki...

Bu ara perde 28 günü öğle sonuydu. 29 Mayıs'ta, her şey Alanya polisine dek geçiyor. Haberimiz ve Fotoğraflarımız, yıldırım hızıyla Türkiye'ye iletilmişti. İki gün (gerçekte 1 gün) sonra, ertesi gün Hür Basınımıza sunuluyor. Bu erbap hamaratlık kimin marifeti?

Havadisin İstanbul gazetelerinde sergilenişinin ertesi günü, AP'nin "Adalet"i bildiriyor:

"3 ANARŞİST KIBRIS'TAN AYRILDI."

31 Mayıs'ta kaçanın "Dr. *Hikmet Kıvılcımlı olduğu öne sürülüyor."* Kim olduğu biliniyor. Ertesi gün Kıvılcımlı **"Anarşist"** olarak "Kamuoyu"na sunuluyor. Namus'u kim kaybetmiş ki, Burjuva basını bulsun?

"Alanya'dan küçük bir botla Kıbrıs'a kaçan ve sahte isimler veren biri doktor 3 anarşist, Reuther Acansı'nın (Ajans olacak) bildirdiğine göre dün muhtemelen Suriye'ye gitmek üzere adadan ayrılmışlardır.

"Kıbrıs Hükümeti, firari üç Türk'ün gerek Dışişleri Bakanlığınca yapılan iadesi konusundaki teklife, gerekse adadan ayrılmaları hakkında resmi hiçbir açıklama yapmamışlardır." (Adalet, 1-6-71)

Rumlar hiç değilse "zevahiri kurtarmaya" çalışıyorlar. Lakin **Reuter Ajans>** orada.

Aynı 1-6-71 günlü **Cumhuriyet** şu havadisi veriyor:

"Kıvılcımlı'nın iadesini Arap ülkelerinden resmen istedik."

"Kimlikleri henüz açıklanmayan, fakat (resimler 1. fiube'ye gidince H.K.) aralarında Sıkıyönetim Komutanlıklarınca aranan Dr. Hikmet Kıvılcımlı da bulunan ve Türkiye'den bir deniz motoruyla Kıbrıs'a kaçan 3 kişi Ada'dan ayrılmıştır."

Bu konuda sorulan bir soruya verdiği cevapta Dışişleri Bakanı Osman Olcay:

"Biz, bu sanıklar hakkında teşebbüs ettikten sonra, aldığımız ilk haber, bunların adayı terketmiş bulundukları merkezindeydi. Bunun doğru olup olmadığını teyit etmeye imkan yok. Fakat biz, berayı ihtiyat [önlem olsun diye], *gerek Suriye'ye, gerek Lüb-*

nan'a, yani kaçmaları muhtemel olan istikametlere de haber verdik. Ve o memleketler nezdinde de iadeleri için teşebbüste bulunduk" demiştir.

Hiç Mısır'ı düşünmüyorlar. İ.İ. [İsmet İnönü] Paşa'nın "Sadık Muhbir" Damad'ı Toker'in, Nâzım'a karşı **"çok renkli"** saydığı ve **"Deli Hikmet"** dediği kişinin, kafası kızarsa neleri hesaba katacağı bilinmiyor. Yalnız Sıkı Komutanların yüreklerine bir umut, Emine Hanımın ve sahici dostların yüreklerine de bir kurt düşürülüyor. **"Kaçmaları muhtemel istikametlere haber"** verilmiş.

Bunu Kamuoyu 1-6-71 Salı günü öğreniyor. Biz ise daha erken: 30-5-71 sabahı adıyla sanıyla haber aldık. Not defterimde eski Türkçe ile 4-5 satırcık:

"Pazar, 30. Sabaha karşı Lübnan dağları.

"10'larda Beyrut yerine, Sayda önü: Sıkı sorular... Kapı dışarı.

"*Fırtına'ya ve kuzeye doğru müthiş dalgalar ortasında açıldık.*

"Beyrut karhası [yarası] bitmedi, tükenmedi. Sızmışım..."

"Her ihtimale karşı", bizim sabır çatlatan ihtiyat yanımız, Türkiye "Sıkıyönetiminden hiç aşağı kalmayan Sayda "Sıkı Sorulari arasında geçenleri bana not ettirmemiş.

İlkin soru normal, yani namuslu bir "vazifeşinas" daire çerçevesi içinde gidiyordu. Bir pis küçük resmi, önündeki yaprağa, tercümandan aktardıklarını nasıl yazacağını bir türlü kestiremiyor, uzattıkça uzatıyordu. Amiri çifte yıldızlı, benim anlamayacağımı düşünerek, paralarımızı önüme iterken, bu memura Fransızca:

"-Yapacak bir şey yok. Muamelesini bitirin. Bırakın" demişti. Şimdi memur niçin uzatıyordu? Aldığı ifadenin her satırı hizasına, bir, bir daha imzamı attırıyordu. Ben "Dr. Halit Aksungur"ları dizdikçe, gözlerini açarak bir şeyler kestirmeye çalışıyordu. En sonunda:

"-Siz, *üç kişi çıkmamışsınız Türkiye'den, dedi. Ötekileri nereye bıraktınız? Kıbrıs'a mı?*

"Ne münasebet? karşılığını verdim. *Biz 3 kişi idik. Ve üç kişiyiz. Kayığımızı gördünüz, küçücük. Yiyeceğimiz, mazotumuz kıt. Ne yapacaktık başkalarını aramıza alıp? Baba oğul kendilerimiz yeterdik."*

Memur kanmıyordu. Yolda bıraktığımız başkalarını soruyordu tekrar tekrar. Cevabım değişmiyordu. Tehlikeli Sırat Köprüsü'ne geldiğimizi seziyordum. Ancak ne demek istedikleri pek anlaşılmıyordu. En sonunda memur ağzından baklayı çiğneye çiğneye çıkardı:

"-Kivilji... sizinle birlikte Türkiye'den ayrılmış. Kivilji nerde?

"-Yok öyle birisi. Biz çocuklarla idik. Yanımıza kimsecikleri takmadık.

"-Kivilji yanınızda imiş kayığa binerken.

"-Haşa!"

Uzun bir susuş. Ardından başka bir tür soru:

"-Kivilji'yi tanır mısın?

"-Tanımam.

"-Adını da işitmedin mi?

"-İşitmedim.

"-Demek, yok mu öyle bir adam?

"-Ne bileyim? Benim için yok."

Kızarak, kağıdı, kalemi önüme uzattı:

"-At *imzanı bakalım... Şuraya, şuraya... şuraya... şuraya..."*

Birbirine benzetmeye çalışarak, belki 20-30 imzayı döşendim. Dr. Halit Aksungur. "Dr."u nedense unutmuyordum. O bir paratonerdi bu basit ve mürekkep [karmaşık] adamlara karşı. İnsan Hakkım olmayabilirdi. Ama "Doktor" deyince, -gittikçe başka çeşitlerini de gördük- daha insan işlemi yapmak zorunda kalıyorlardı. Ama kırk yıldır körolası parmaklarım "H" yazmaya alışmış. Onu el yazısı harfle "H"ya çevirmek, hatta "A"yı da "A olmadı, "H"nin ta yukarısına (a) minisküliyle geçirmek için bayağı güçlük çekiyordum. İmzaları çoğalttıkça, otomatizmim de gelişti.

Hinoğluhin memurun tilki bakışları, ikirciliğimi yakalayamadı.

İşin uzaması bir telefon vuruşu üzerine başlamıştı. Sonradan farkettim. Birkaç telefon daha geldi, gitti. En sonra sivil, ense kulak, giyinişi yerinde birisi göründü. Kendisinin önemli kişi olduğunu belli etmemek isteyişi şüphemi artırdı. Üst ve sorumlu olduğu her halinden belliydi. İfademi alan resmi, hemen masa başındaki yerini vererek saygıyla ayağa kalktı. Gelen neden sonra, hatır kırmak istemezmiş gibilerden, makama oturdu. Bana kurşun renkli soğuk gözlerle tabanca namlusu gibi bakıyordu. Vurmak istediği belliydi. Fransızca bildiğimi öğrenince az duraladı. İfademin özetini Arapçasından dinledi. Başka bir sürü şeyi daha sorup deşeledi. İpucu bulmak istiyordu. Yok.

İkinci olarak Remzi'yi çağırıp sıkıştırdılar. O "Kaptan"dı. Hani liman kağıdı? Nerede konşimento?.. Hepsi laf. Bir balıkçı kayığının 7 metre boy ve 1,9 metre enine o denli formalite nasıl sığar? Ona da "Kivilji"yi nerede bıraktığını sormuşlar. Oğlan her zamankinden daha anlaşılmaz bir şaşmış bakışla geldi. Soruları söyleyemiyor. Yeniden çağrıldım. Sorumlu kerliferli sivil:

-Bizim Türkiye ile aramız iyi, dedi.

-Biz de öyle olmasını isteriz.

-Türkiye'yle aramızı bozmak istemeyiz.

-Haklısınız. Biz de isteyin, demedik.

-Şimdi hemen çekilip gidin.

-Olur.

-Bir daha Lübnan topraklarına ayak basarsanız, kendinizi hapishanede bilin.

-Ne suçumuz varmış?

-Bilmem. Bir daha bu toprakta görmeyelim sizi.

-Peki... Yalnız yiyecek falan alsak.

-Çarşıya çıkamazsınız. Ceza 25 Lübnan lirası. Usulsüz limanımıza çıktınız. Parayı ödeyin.

-Yanlışlık. Ancak Lübnan paramız yok. Bırakın çarşıya çıkalım. Paramızı bozalım. Cezamızı ödeyelim.

-Olmaz."

Bereket, tercüman daha önce bir çarşı yoklaması yapmıştı. Yüzüme bakıyor, yavaşça:

"-*Fırtına var,* diyordu. *Müthiş fırtına. Bu havada nasıl açılırsınız?*

"-Ben *balıkçıyım,* diyordu. *Biz biliriz.*

Sivil Kodaman zalimden izin aldık. Paramızı tercüman balıkçıya verdik. Bir sürü ekmek aldık. Mazot için müsaade etmediler. Çıktırmadan alışverişten dönen Balıkçı Tercümanı yokladım yavaşça:

-Fırtına ne zaman patlar?

-Saat birde.

-E... saat bire geliyor.

-Çıkılmaz mı denize bu havada?

-Bütün kayıklar geri çekilir. Mendireğin ardında bile tehlike var.

-Kaç saat sürer fırtına?

-Akşamın 7'sine dek.

Kayığımızın içinde ne var ne yoksa gümrük deposuna taşımışlar bile. Onları yeniden kayığa yüklememizi beklemek istemiyorlar. Sivil kodaman kapı önünde, ayakta, acele edilmesi için üstüste emirler yağdırıyor.

Denize gözüm ilişti, pencereden. Dalgalar, liman mendireğinin içinde şahlanıp köpürüyor. Tercüman balıkçı dehşet içinde önüne bakıp susuyor. Kodamana sezdirmeden onu iskandil ediyorum [ölçüyorum].

-Fırtına başlamış mı?

-Başlıyor... Benden söylemesi.

Ve uzaklaşıyor. Belki iyi bir balıkçıdır. Yahut müslüman oluşumuza acıyor. Fazla söylemekten de çekindiği belli. Kodamana, kötü niyetini hiç anlamamışça, yumuşacık konuşuyorum:

-Pekiyi, bir tehlike anında, milletlerarası kurallarca, bir limana sığınma hakkı yok mu?

-Sığınma hakkı olabilir.

-Neden bunu bizden esirgiyorsunuz?

-Sizi alamayız. Derhal çekin arabanızı, kendinizi hapisanede bulmak istemiyorsanız.

-Çekiyoruz. Görüyorsunuz.

-Gecikiyorsunuz.

-Eşyamızı almayalım mı?

-Aldınız. Muhafaza motoru sizi açığa çıkaracak. Sakın geri gelmeyin.

-Olur. Madem istemiyorsunuz, işimiz ne. Gidiyoruz. Yalnız biraz daha insaflı olsanız. Az beklesek.

-Niçin?

-Fırtına başlıyor.

-Nerede fırtına? Onlar ufak dalga.

-Arkadan müthişi geliyormuş.

-Kim söyledi?!

Adam bayağı kızmıştı. Tercüman Balıkçı yan yan sivişti [sıvıştı] Onu ele verecek değildik. Ortaya attım:

-Söylediler.

-Kim?!

Neredeyse söyleyeni yakalatacak.

-Kim olduğunu seçemedim. Ağızlarda dolaşıyordu. Kaptım?

Herif, kabaran köpüklü dalgaları görmemek için başını ötelere çevirerek, kıpkırmızı kesildi:

-Yalan söylemişler. Yok öyle bir şey.

-Ya bu dalgalar?

-Yok. Uzatmayın. Ben gidiyorum.

Etraftakileri, dakika geçirtmemeleri için zılgıtladı. İskeleden bağırıyorlardı:

-Hadin. Muhafaza motoru sizi bekliyor!"

İskele başına gelince ağzımdan döküldü:

-Bu bizim kayık mı?

-Tabii bizim, dedi Remzi, hep şaşarak.

-Allah, Allah!, ettim.

-Neden?

-Çok küçükmüş yahu...

-Eh... Öyle...

Gece bindiğim kayığı, içindeyken bayağı büyük sanmışım. Uzaktan bakınca, ceviz kabuğu kadar kalmış. Dalgadan burnunu iskeleye vurup neredeyse parçalanacak. Çevrede:

-Hadi! Hadi!

-Yallah! Yallah!larla karışık telaş büyüyor. Ötede bizi bekleyen muhafız motordakiler homurdanıp çatıyorlar çığlık çığlık.

Bindim. Takatsiz bacaklarım üstünde, az kalsın düşecektim. Dümene doğru zor tutanarak ilerledim. Çocuklar, iskeledekilerin de yardımdan çok sepet havası çalmalarıyla eşyaları kayığa indirdiler. Dökülen, kırılanın hesabı yok. Gece karanlığında mazota, zifte bulanmış (ilk kez kullanılmış yepyeni sığ yorgan) içindeki dar avcı kürkü, süveterler, pardesüler... bir kucak toparlayıp getirdiler. Arkama koydular. Ona sırtımı dayadım. Dalga vurdukça keskin bıyıklarımı sıvazlayarak, Kaptan köşküne oturmuş korsan sükunu ile olanlara ve iskeledekilere ve havaya bakıyorum.

Balıkçı Tercümanın ablak, şiş, renksiz yüzü gözüme ilişti. Yanındakilere:

- *Batarlar. Ölecekler...* diyordu Arapça. Sesini kısamıyordu heyecanından. O denizi tanıyordu. Çevresindekilere bu havada delilerin mendirek dışına açılmayacağını söylediği belliydi. Dudakları sarkıyor, titriyor, acıklı acıklı bize bakıyor. Ondan başkaları işin alayındalar. Zalim sırıtışlarla, bir an önce tekerlensek de seyrini yakından görseler ve belki leşlerimiz yanında karaya vuracak mallarımızı yağma etseler diye yarı cümbüşle bekleşiyorlar, birbirlerini itiyorlardı.

İçimde, nedense, korku yok. Ben zaten bitmişim. İdamlık. O zaman Sıkıyönetimin idamlığı olduğumuzu henüz bilmiyorum. Kanserin idamlığıyım. Yanıma kattığım iki genç çocuğu düşünüyorum. Ben kurtulurum bir buçuk yıldır çektiğim prostat işkencelerinden. Denizin serin dibinde, bütün ağrılarım dinmiş, hayli su yutmuş olarak uzanırım. "O" çocuk:

- *Bu denizde köpek balığı var mı?* diye sormuştu dün.

- *Olsun, bize ne?"* karşılığını gülerek vermiştim. Şimdi köpek balıklarının çokça ve büyükçe olmalarını diliyorum. Kolumu, baca-

ğımı ayrı ayrı koparıp şiş gövdemi su yüzüne çıkmış duruma sokmamalılar. Onlardan geldik. Karalarda bir tek canlı yokken, denizlerde balıklar kaynaşıyordu. Çıkmaz olaydık karalara. Sürüngen, bacaklı, kanatlı çeşitlerimiz çoğaldı da ne oldu? Şimdi gene o deniz canlılarına, ama bir lokma olmak iyisidir. Didiklenmek... Ne çıkar didiklensem?.. Kanser kadar uzun sürmez herhalde balıkların vücudumu didiklemesi. Kurtulurum.

Orhan ile Ahmet'e yazık. Sağlamlar. Gençler. Onlarda da korku ve telaştan çok, kızgınlık görüyorum. İyi. İnsan kızdı mı, ürküntüsü kalmaz... Ölüm değil, korku dayanılmaz şeydir. O yok.

Muhafız motordakiler neredeyse anlamadığımız o çetrefil Lübnan Arapçasıyla Finike çağından beri birikmiş küfürleri savuruyorlar. Bizi defedecekler. Kendileri de mi tehlikeye girsinler?

Artık hiç konuşmuyorum. Soğuk soğuk, ne İskeledekilerin yankesici suratlarını, ne muhafız bottaki askerlerin küplere binişlerini görmemek için, fırtınayı koparan havaya bakıyorum. De bakalım, yumuşacık gaz akımı. Azotunla albümünimizi mayalayıp, oksijeninle içimizdeki kömürleri, yağları ve gene proteinleri yaktığın yeter. Şimdi al bizi götür. Canın nereye isterse. Madem insanlar böylesine bedavaya gaddar... Her zerremizi maddenin öteki zerrelerine karıştır git. Orada hiç değilse, ihanet, soygun ve acı yok. Her şey ne ise o. Toplumu düzeltmek istiyoruz. Son soluğum o yolda işliyor. Elden gelmezse ne yapalım? İş olacağına varır.

Bağırışan bottaki askerlere kaşlarımı çattım. Dalgaları elimle gösterdim:

- Eee be! Görmüyor musunuz denizi? Siz olsanız daha mı çabuk kurtulurdunuz!

Anlamıyorlar, tabii. En son, iskeleden ayrılabilen kayığın başına, botun attığı urgan bağlandı. Çektiler.

4.7.71 (Pazar)

Kuşların hakkı var. Bulgar sümbül havasına dayanılır mı? Ezeli tempo serçelerde. Bülbül dem çekiyor. Sakalar, isketeler kendi melodilerinde. Arasıra içten yanık bir kuş yalvarışı. Damla damla küçük can sesleri. "Hu... hu... hu!"lu (Uykukuşu) kumrunun barış, kardeşlik, usluluk, masumluk, tatlı dostluk, okşayan yumuşaklık höykürüşleri. Burada bir ekip. Ötede başka ekip. Biri bırakıyor, öteki alıyor. Kimi uzaklaşıyor, kimi yaklaşıyor... Senfoni pastoral.

Bulgarların hepsi şair yahut müzisyen olabilirler. Çok domuz yemeseler. Domuzları da yenmeyecek gibi değil. En kara salamı dişler arasında muz gibi eriyor. Bulgar da ona düşkün. Boğazına çok düşkün. Önümüzde beş küme insan varsa, beşi de ayrı ayrı mutlak bir şeyi ısırıyor, öğürtleyip ağzına atıyor. Herşeyi çok yiyorlar gibi geliyor bana. Onun için yalnız domuzları değil, kendileri de yağlıca. Havası iştah açıyor Balkan'ın. Geldim geleli oldukça yiyebiliyorum.

İnce bir arpa samanından yapılmış çocuk düdüğü sesiyle uçan kumrucuk, üç kerre:

"Hıııı! Hıııı! Heuu!" çekiyor. Arkadaşı, dört beş yol:

"Guu... guu... kug." karşılığını veriyor. Şu lanetleme motor canavarlarının zırıltısı, cayırtısı, yırtıcı patırtısı gümbürtüsü olmasa, insan saatlerce kumruların karşılıklı ve ayrı perdeden aynı nazlı: "Guguk!" atışlarını, serçelerin hiç dinlenmeksizin cızırdayan heyecanlı monoton: "Cirk! Cirk"lerini dinleyebilir. Bırakmıyor makine canavarı. Şu atmosfer denilen renksiz havanın mavimtrak varlığına ve ettiğine bak. İçinde geçen canlı cansız her olayı titreşimleriyle sese çeviriyor. İyi ki ışığa gözümüz ayrılmış. Çok geldi mi, gözümüzü kapayabiliyoruz. Ya ışık da ses yapaydı? Kulak mı dayanır? Tıka tıkayabildiğin kadar kulağını, derinden, kemiğinden, bir yerinden içine giriyor ses. Kötü seslerden nerelere kaçmalı?.. Hiç değilse tek borular harıldıyor. Ardından bir duvar devrilir, gökyüzü yıkılır gibi motor çığlıkları...

Ben "medeni" olamam. Makine düşmanı gibi bir şey kesildim. Tabiatın gökgürültüleri bile hoşuma gidiyor. Ardından yağmur, bereket geliyor... Makine de az mı verimli? Gel gör ki kabak tadı veriyor. İhtimal hastalığım böyle yaptı beni. Öbür dünyaya sefer, yol göründü de belki. Bu dünyanın her şeyini değil, doğa dişiliğini yadırgıyorum. Bereket kumrulara, ara sıra, nenni söyleyen genç anne "Gu, gu!"larıyla beni dinlendiriyorlar.

Bir köpek "davudi"den havladı. Belli, o da yağlı köpek. Sesi yağlı çıkıyor. Domuz kemiği yemekten. Onu pek seyrek işittikçe, elimde olmayarak sesleniyorum,

-Bahtiyarsın ulan it. Bir tek dilin var. Dünyanın neresine gitsen türdeşlerinle anlaşıyorsun... "Hav! Hav! Hav!" diyorsun. Karşındaki de onu söylüyor: "Hav! Hav!", anlaşıyorsunuz. Bulgar köpeği de, Türk, Fransız, Amerikan, Alman vb. itleri de birbirinden saklı, birbirine yasak sözcüklerle ayrılmıyorlar. Ne mutlu size ey köpek canlılar. Nereye gitseniz birbirinizle anlaşabilirsiniz.

Hoş bütün hayvanlar da öyle ya... Serçeler, Kumrular, İsketeler, Bülbüller: Türkiye'de yahut Yunanistan'da, Bulgaristan'da, Romanya'da, Macaristan'da olmuşlar... Dilleri değişmiyor. Hepsi dünya vatandaşı... Kendi dünyasının bütünlüğü içinde ortak [bir dilleri] var.

Nedir şu, hepsi iki ayaklı, hepsi kendini **"Eşref'i mahlukat"** (Yaratıkların en şereflisi) saymış insanoğullarının başına gelenler? Dar çıkar tekelciliğinden beyinlerini çatlatacaklar. Az ötede dertop olanlar, beridekilerden saklıyorlar düşündüklerini. Bu yol kaç dil birden öğrenmeli ki insanlarla toptan anlaşabilesin? Otur, ömür boyunca aynı şeyin binbir türlü adını öğren. Doğru düşünce, yaratıcı zeka mı kullanacaksın, yoksa, havanda su döverce, herkesin birbirine fiilen yasak edilmiş maymun dilini mi öğreneceksin?

Efendilerin çok işine geliyor bu ayrı dil. Bizim sürüye istediğin martavalı yuttur. Onu başkalarıyla her anlaşmazlığa ve dövüşe sürükleyebilirsin. Karşısındaki **"Dostum"** dese, "anana sövdü" dersin. Kapıştırırsın insanları birbirleriyle. Köpeklerden aşağı hırlaşmaları kışkırtırsın. Kim farkına varacak?.. Efendilerin kendileri faka basmaz Recâiler. Paraları ve tercüman uşakları çok. İşlerine gelen gelmeyen ayrı dilde konuşulanları seçerler. Halk öyle mi? Kendi anadilini zor söker. "Yabancı"nın ne düşünüp söylediğini, Efendilerinin tercüman uşaklarınca sansürden geçirilmiş olarak, sözde "öğrenir". Gerçekte, efendisi ona neyi öğretirse, neyi öğ-

renmesine göz yumarsa, onu beller. Bu körün değneği ile dolaşır. Gene de "En şerefli insan" pozundan aşağı kalmaz.

Dün nerede kalmıştım?

Lübnan kıyı muhafız botu, urganı burnumuza takıp kayığımızı ardına taktı. Dalgaların deve hörgüçleri, mendirek içinde bile ha battık, ha batacağız ediyor. Susuyoruz...

Bizi nereye dek sürükleyecekler? Mısır'ı düşünüyorum. Sayda İsrail hududuna tek parmak yer. Oradan, Nil'in Akdeniz içine doğru milyon yıllarca yığdığı deltasını kerteriz almalı [yön saptamalı].

Haritamız, bayağı okul kartı. Kaç milyonda bir ufaltmış koca dünyayı. Ama pusulamıza güveniyorum artık. Çok şaşkın bir aletçik. Cep saati kadar var yok. İbresi deli oluyor, arasıra. Mutlak değişmez ne var? Gene de o deli kızın saman alevi taşımasına benzeyen şaşkın telaşı ile pusulacık, ciddiliğini bozmadı, bizi anaçizide şaşırtmadı. Nereye istersek, bir kerteriz aldık mı, varıyoruz. Eh, kalbimiz balıkçı motoru da (Pancar Motor'un, su tulumbası için yaptığı yerli malıymış... Bizim işçi sınıfımızın elinden çıkmış), dayandı. Ateşleme düğmesi yok. O kadarcık kusur kadı kızında da olur. Ateşleme koluna yapışıldı da, kolların ve gövdenin bütün hıncıyla, habire yallah, beş, on, yirmi döndürüldü mü, motorcuk, kimi bana mısın demiyor, kimi, acıyor olmalı bize ve kanterleri döktüren çabamıza. Orhan, Ahmet'e veriyor kolu, Ahmet Orhan'a... Ben saf dışı, leş gibi uzanmış, kanıyorum. Kıbrıs sondası kan depomun dibini deldi. Başımı taşıyacak takatim yok. Motor en, sonra genzinden, derin uykusu kaçmış yorgun işçi adam gibi, iki,

- Öh!.. Pöh! etti mi, tamam. Seviniyoruz. Gayrı işler motor delikanlı. İlk yatağından gözlerini açıncaya dek bizi epey terletiyor. Bir yol da ayarına göre, hiç değişmeyen temposu ile:

- Pöh... Pöh... Pöh... Pöh!üne başladı mı, koyver gitsin. Sen yalnız dümeni kolla. Motorun dokunma keyfine. Hani ben: "Motor canavarının gürültüsüne can düşmanıyım. Saniyede bir vuran ve yere yatan beynimin içini sarsan, ardı arası kesilmez motor gümbürtülerini ve sarsıntılarını, bir bando mızıkaya adım uydurmuş "kahraman asker" gibi göğsüm kabara kabara dinliyorum. Cankurtaran simidimiz bu balıkçı kayığı, onun canı, bizim can yoldaşımız da motor. Azıcık öksürse, kalbimiz duracakmışça irkiliyoruz. Göğsümüzün altındaki yüreğimiz motorla birlikte atıyor. Motor dursa, yüreğimiz de

duracak. Uçsuz bucaksız su çölü yuvarlağının oportasında ne yaparız? Yelken çoktan kırıldı. (İyice kazıklamış bizi balıkçı Rıfat Kole... Öyle kurt yeniği, tutunca kırılıveren iğreti, dayanıksız yelken direkleri uydurmuş ki... Ufak bir kıyı güreşinde hepsi çatır çatır çutur çürük dişten beter kırıldı gitti.) Kürekli iki, üç yüz mil yol almak ise, ancak insan karada iken kafasında evirip çevirebileceği bir kuruntu. Gidemez, kalırız zıngadak.

Motordan allah razı olsun. Elimizden gelse, motora bir dizbağı nişanını, en yüksek şövalyelik kordonu ile takardık. Kayığı da boşlamayalım. Henüz iki yaşına basmamış. Onda, aldanmamışız. Rıfat Kole (Nezaret altına bizim yüzümüzden düştüğünü gazetede okuyalı beri adını belledim. Yelken ve tente ve boya işinde bize attığı kazığı da helal ettik)... R. K., herhalde kayığı, bizim çapta enayi müşteri bulacağını ummadığı için, bir yıldır da kendisi balık avına bununla çıktığı için... babasına sağlam yaptırmış.

Su patlamış, Yakındoğu kasırgası altında hopluyor. Su çölünün esirik deve katarı dalgalarından birinin hörgücünü bırakmadan ötekisine çarpıyor. Sonra, karaya düşünce dikkatimizi çekti. Burnu dalgaları beceriklice iki yana ayırıp iten biçimde imiş. Altta kalmıyor. Yalnız her çarpışta şiddetli yel ve bora serpintileri bize, hele yere uzanan yüzüme tuzlu duş yaptırıyor...

Şu devlet botunun silahlı adamları, bizi cezaevi yerine nereye götürüyorlar? Engine dek açılacaklar mı? Şimdilik, onlar yanımızda oldukça, batarsak birlikte gideceğiz. O zaman ne yaparlar?

Aklım bu yanda değil. Mısır yolunu nasıl tutacağız? Sahilden bizi dürbünle gözetliyorlardır. Görünmeden nerede ayrılabilir, başımızın çaresine bakarız?

Hemen kayığın burnunu güneye çevirsek, doğru İsrail karasularına gireriz. O zaman Araplar, bizim yoksa İsrail casusu mu olduğumuz kuşkusuna düşebilir, ardımızdan süratli botlarını koşturup, bizi geri alabilirler. O zaman yandık. Lübnanlı, kendisi İsrail'le alttan alta kırıştırıyor da, halkına karşı bir celâdet [yiğitlik], sözde İsrail düşmanlığı göstermek için bizi bal gibi harcayabilir. "Kivilji"yi aradıklarına göre, belki bir günde kimliğimiz ortaya çıkar. Herifler, Yakındoğu'da İsviçre kadar turist sadakasına çanak tutan uluslararası Parababalığının uşak oğlu uşak ruhu taşıyorlar. Yaranmak için, bizi, İskenderun'dan çağıracakları Sıkıyönetim savaş gemilerine trampete çala çala teslim bayramı yaparlar...

Bu tehlikeyi bildiğim için, Lübnan toprağında bir saat bile kalmak istemediğim halde, fırtınayı geçiştirmek üzere bekleme müsadesini isteyişim sebepsiz değildi. Bir yol **"muamelemiz"** bitince, kıyıdan açılmak elimizde. Evrakımızın, Beyrut'a (Orada bizim üstümüze düşenlerin bilgisine) ulaşması, yarından erken olamaz. O zamana dek deniz yatışır (7'de kasırga diner demişti balıkçı, biz geceyarısına dek sürdüğünü denedik). Gece kararırken denize açılırız. Karanlıkta rotayı Mısır yönüne çizeriz. Ver elini Nil deltası... Böyle hesaplıyordum.

Nedense, açık denizden henüz korkmuyorduk. İsrail ile Sina kıyılarının coğrafyada çizili tam 90 derecelik dikey açının iki uzun çizisini (İsrail dikeyi ile Sina yatayını) takip etmek çok vakit yer. Dikey açının bizim "Veter" dediğimiz, doğru, Lübnan-Delta arası düz çizisinden gitmek, çok enerji ve zaman kazandırır. Açık denizde motor tıkanmaz kalmazsa, bari fazla yorulmamış olur. Böyle planlıyordum.

İyi ki uygulanmadı. Bora daha üç gün sürecekmiş. Bir de 6'ncı Filo vardı. Yolda önümüzü keserse... Sıkıyönetim müttefiklerine CIA'nın bir canlı kurbanlık hediyesi olarak bizleri sunmaktan, Amerikan Amiralliği, büyük "Hürriyeti Seçen" bir "Demokratik" şeref duyardı.

İsrail ve Sina kıyılarından, kara kuşağını gözden yitirmeksizin geçip Mısır'a gitmek var. Fırtına kuzeyden güneye estiği için kayığımızın arkasından itecek olan kasırga yeli ve dalgaları, 9 mil gidişimizi en az 18 mile çıkarır. Kayık batsa bile, sahil yakınsa, kurtulma şanstır. Batmazsak, yelkenin kırılışından uğradığımız kaybı hava gidermiş olur. Gel, İsrail de, Sina da Yahudi kontrolünde. Mısır donanmasına karşı İsrail donanması, geceli gündüzlü kendi karasularını karış karış kollasa gerek. Bizim öyle, fenersiz, adsız, karanlıklar ortasında tin tin saatte beş on mil çabuklukla yol alışımız, göze batmamazlık edemez. Bir de İsrail Savaş gemileri yanımıza sokuldular mı! Arap fedai komandolarını arıyorlar. Bakacaklar ki biz Ahmet, Mehmet, Halit... Müslüman olmamız yeter. Türk olduğumuzu ortaya çıkarınca, büsbütün küplere binecekler. Daha dün İsrail Konsolosu Elrom'u kaldırıp öldürenler, Türk şehir gerillacıları değiller mi?.. Daha çok kuşkulanacaklar. Hani kayığın numarası? Hani Konşimentosu? Nereden, nasıl çıkarsınız? Demek kaçtınız. Kim metelik verir başka belgeye? Belki de Elrom'u öldü-

rüp kaçanlardansınız. Kalkıp İsrail'e mi geldiniz? Yanılma, fırtınaya kapılma onu da yapar. Her ne yandan bakılsa, bizi apar topar, savaş ganimeti olarak İsrail karasına iletirler. Artık orayla İstanbul Sıkıyönetim'inin arası, kapı komşucuğudur.

Bütün bunlar, kafamda, hasta kafamda, öldürücü başağrılı, ateşli kafamda, dilimi oynatacak takat bulamadığım çıbanlaşmış kafamda, yıldırım sarsıntıları ve yanıp sönüşleriyle çabuk, kopuk filmleşiyor. Çocuklara birşey demiyorum.

Ve gözümü bir gürültüyle açtım. Uyumuyordum. Rüya görmüyorum. Elimle havaya kaldırıp tuttuğum yelken bezinin ucuyla kanserli vücudumu boyuna ıslatan azgın dalga serpintilerini gözü kapalı önlemeye çalışıyorum. Tuzlu su ile buzlanan kırık siyah gözlüğüm ardından, başımı kaldırdım. Orhan dümeni ürkerek tutuyor. Güvenemiyor "dümenciliğine" bu "Proletarya Öncülüğüne" gönül vermiş delikanlı. Ahmet ise, her zamanki çevik, atik, gözü kara refleksleriyle kayığın burnuna atılmış. Dalga vuruşundan yere kapaklandı. Sağ kolunu uzattı. Yetmemiş olacak. Gövdesini ve başını fırtına dalgasının sularından korumaya çalışarak yere abandırırken, sol kolunu da uzattı. Ne yapmak istiyor? Önümüzde bizi sürüp Lübnan karalarından açığa çıkaran resmi muhafız botunda çığırışmalar, bağırışmalar, el, kol, baş, vücut sıçramaları. Bir şey istiyorlar. Ahmet, anlamış. İki eliyle, burnunda koskoca bir "ALANYA" yazılı arslan kayığımızı Bota bağlayan urganı çözmeye çalışıyor. Bottakilerin dilekleri bu imiş.

Hay Allah razı olsun. Ardımıza baktım. Sayda liman mendireğini henüz 20 metre bile geçmemişiz. Lübnanlı muhafızların canları tatlı. Geri dönmek istiyorlar. Bizi kaderimizle başbaşa bırakacaklar. Ne iyi. Kendilerinden ne denli çabuk ayrılırsak, o denli hürüz. Gitsinler yuvalarına. Tek bıraksınlar bizi. Ne halimiz varsa görürüz.

Aksi urgan çözülmüyor. Su, yel göz açtırmıyor. Her zamanki çıkışmacı Orhan, her zamanki "küpüne zarar" sabırsızlık sirkesiyle köpürüp, haykırıyor "malum'u ilam ederek" oturduğu yerden hoplaya, sıçraya:

- *Çözsene şunu yahu! Çöz diyorlar işte... Anlamadın mı?*

Leb denilmeden **leblebiyi** anlamakta ve en bilmediği dilin **"tarzancas>n>"** görür görmez sökmekte teklif beklemeyen Ahmet, dalga serpintileri arasında başını kızgın kızgın çeviriyor.

Çoktandır çözmek için uzanmış uğraşır olduğunu şu Orhan, kulağı ile işitmiyorsa, gözüyle görmüyor mu?

En sonunda urgan çözülüp denize atılıyor. Bottaki askerler, çeke çeke, kayığımızın burnu önünden bir tur yapıp dolaştılar. Karşılıklı eller sallandı:

-Ehlen ve Sehlâ!

-Hadi, Allahaısmarladık!

Kimse kimseden başka şey istemiyor. İki taraf birbirine gölge olmasınlar yeter. Bizim "Pancar Motor", bu sefer zavallılığımıza acımışça, her zamankinden çabuk iki üç: "Öh!.. Pöh!"le öksürdü. Ve saat düzeninde iri tiktaklarına başladı. İskelede batışımızı bekleyen zibidi, kılıksız kuru kalabalık işaretler, kahkahalarla bayram ediyor...

"Neden o denli duygusuzlaşmış insanlar, kütleşmişler, anestezilendirilmişler, narkozlandırılmışlar, başkalarının çaresizliği ve felaketi önünde?.."

Nedeni belli. Meteliğe kurşun atmaktan. Altlık, muhtaçlık, alçaklık, aşağılık kompleksleşiyor.

Kasırga, dalgalar gittikçe daha azgınlaşarak kuzeyden bize çullanıyor. Biz de, ağır aksak tempomuzla bata çıka kuzeye doğru, kasırganın ve dalgalarının üzerine gidiyoruz. Başka yol yok. Ufak bir yanlış manevra, dalganın bir yandan vuruşu, kayığın altını üst, bizi üstten alt edebilir. Tehlikeden kaçmanın bir işe yaramadığı, korkularını başa getirdiği, tehlikeden çekinileceğine üzerine yürümek gerektiği, deniz fırtınasından başka yerde o denli açık dersle öğretilemiyor.

Teorik motor hızımız 9 mil. Bu fırtınaya karşı kayığımız saatte 1 mil bile gidemiyor. Ahmet, arasıra yerimizde saydığımızdan da kuşkulanıyor. Geri gitmiyoruz a...

Destanlar Kenti, pasaklı Sayda antraktını anışım, 1-6-71 günlü Cumhuriyet'te, Dışişleri Bakanı Osman Olcay'ın bizi Lübnan ve Suriye gibi ülkelerden geri vermeleri "teşebbüsünde bulunduk" sözünden ileri geldi. Havadis salıya rastlıyor. İki gün öncesi (30-5 Pazar) notum şu:

"*Sabaha karşı Lübnan dağları.*

"10'larda Beyrut yerine Sayda önü.

[n]Sıkı sorular: Kapıdışarı!

"*Fırtınaya ve Kuzeye, müthiş dalgalar arasında açıldık.*

"*Lübnan'ın gaddarlığına sövdük: Saatte 1 mil bile alamıyoruz. Su içindeyiz.*

"*Beyrut karhası* [yarası] *bitmedi, tükenmedi.*

"*Sızmışım*."

Gazeteyi, yazdığı gün okusaydık (Haziran 1, Salı) bayağı inanabilirdik geri verileceğimize. Öyle bir başka nalla mıhın arasına kısılmıştık.

Gene de, Alanya Emniyeti'nin 29 Mayıs'ta alarma sokuluşunu, 28 günü yerimizin (Kıbrıs'ın) ve fotoğraflarımızın Sıkı'cılar eline geçmiş olması, haber alma servisinin inanılmaz bir çabukluk ve titizlikle işlediğini gösteriyor. Bu kimin servisi olabilir?

Sayda'da **"Kivilji"** aranması, daha 28 Mayıs günü haberimizin Türkiye burjuvazisine müjdelenmiş bulunduğunu açıklar. 28 Mayıs günlü Kıbrıs Rum gazeteleri bizi büyük başlıklarla ele verdiler. Kıbrıs Türk Maslahatgüzarı o gece Bakanlığa olayı yıldırımlar. Ancak, fotoğraflar ne zaman ve ne çabuk ele geçirilmiş? Burası içe düşen kurttu. Kımıldıyor. Yakalanamıyordu. Kıbrıs Rum Hükümeti, gazetelerin eksik, yanlış yaygarasına bile sevinmemişti.

- Haber almıştır. Yazar. Bakma. Gazete bu diyen halleri vardı. O halleriyle çekilen fotoğrafları yemeyip içmeyip Türkiye'ye armağan göndermeleri akla gelmiyor. Türkiye'de siyaset bunalımı olduğunu Rumlara duyurmak propagandası belki hoşlarına gider. Ama Türkiye'ye belgeli hizmet etmek işlerine gelmese gerek.

Öyleyse kim verdi fotoğraflarımızı ele?

Kıbrıs polisinde Türkiye ajanları. Cılız olası. 1 Haziran günlü haberin son cümlesi bana her şeyi aydınlatıcı geldi. Deniyordu ki:

"Öte *yandan, Reuter ajansı da Lefkoşe mahreciyle verdiği bir haberde, Dr. Kıvılcımlı ve beraberindekilerin, muhtemelen Suriye'ye gitmek üzere Ada'dan ayrıldığını bildirmiştir."*

Ne demezsin! Reuter...

"Adalet" gazetesi de: **"Reuter Ajans>"** demiyor muydu?

"Vehbi'nin Kerrakesi" anlaşıldı.

5.7.71 (Pazartesi)

Türkiye gibi Kapitalizm yolcusu "Gelişme yolunda" olan Devlet taslaklarının niçin "Büyük" adı verilmiş Emperyalist Devletlerin koltuk altlarından çıkamadıkları, o yüzden boyuna kişiliksiz bir dış politika maşalığından öteye geçemedikleri, şu bizim kısacık Kıbrıs serüveninden bile hemen anlaşılıveriyor.

Kapitalizm bir sistemdir. 20. yüzyıldan beri ise, Tekelci Parababaları Oligarşisinin bunalımlara başka çözüm yolu bulamadıkları için, ara sıra (1914-1939 gibi) "Evren Emperyalist Savaşları"na kalkışsalar bile, Dünyanın biricikleşmiş ekonomisi, politikayı da "Biricik"leştirip, "Evrensel"leştirmiş, daha doğrusu **"Kutuplaşt>rm>ş**"tır: **Kapitalizm** kutbu**-Komünizm** kutbu... **Sosyalist** bir devletçik, nasıl büyük kutup dışında **"İrapta mahalli yok"** (Gramer deklinezon kurallarında yeri yok) [Bir değeri ve önemi yok] ise, tıpkı öyle, **Kapitalist** bir küçük Devletin de Emperyalist iri kutup dışında "İrapta mahalli yok"tur. Çünkü olamaz.

İşte en basit olay. Türkiye'de Sıkıyönetimle "kan gövdeyi götürürken, gizli servislerin haberi olmaksızın "kuş uçurtulmaz". Ama, hangi **Gizli Servisler?** Türkiye'nin "gizli" Siyasi Polisi, "gizli" Milli Emniyet Teşkilatı (MİT), yalnız senin, benim gibi "naçiz" vatandaşlar için **"gizli**"dir. Gerçekte "gizli" olan yalnız büyük Emperyalist Devletlerin casus örgütleridir. Gizlinin gizlisi'dir. Emperyalist gizli casus servisleri. Küçük Devletin "Gizli" saydığı (kendi öz yurttaşlarından sakladığı) casuslama servisleri, Büyük Emperyalist gizli servisleri için "gizli" olmak şöyle dursun, yüzyıllardan beri içinde yuvalanıp ıcığı cıcığı aşırıca bilinen apaçık örgütlerdir.

Örneğin İngiliz "Entelicens Servis"i, Türkiye'nin içine girip etkilemediği hiçbir gizli açık Devlet veya Millet Servisi yahut mekanizması bırakmamıştır. Onu belki Türkiye "Gizli Servisleri"nin kendileri bile **"örgüt olarak resmen"** bilmemektedir. Örneğin Polis Birinci Şube ("Gizli" Siyasi Polis) veya MİT, "resmen" bir Entelicens Servis şubesi gibi çalıştığının farkında değildir. Olmaması için her şey yapılmıştır. Ama, Birinci şube ve MİT içinde olup da Entelicens Servis'in bilmediği hiçbir "gizli" olay da düşünülemez. İngiliz, yüzyıllardan beri, Türkiye gizli servislerinin bütün dörtyol ağızlarını, anah-

tar, kilit yerlerini rahatça eline geçirmiştir. Oralarda çalışanlar, çoktan yabancı casus örgütlerinin çok ustaca ajanlığını yapmak üzere bulundukları kata çıkartılmışlar ve oturtulmuşlardır. Diyelim ki Birinci Şube ve MİT ayrı bir örgüt olarak, yani tekrar edelim: Sırf ve yalnız **"resmen",** bir yabancı casus örgütünün yamaklığını yaptığını kendi kendisine hiçbir zaman **"itiraf"** edemez. Ancak, tümüyle Birinci Şube ve MİT ajanları, Entelicens Servis iyi saatte olsunlarından hiçbir şeylerinin gizli kalamayacağını ve gizli yapılamayacağını "anadan doğma" bilirler. Çünkü hemen kilit yerleri tutanların hepsi Entelicens Servisin isteyerek, istemeyerek, bilerek bilmeyerek **"ajan**>"dırlar. Ajanı olmamak ellerinden gelemez ki... Hizmete girerken Ecnebi Casus teşkilatınca örgütlenip yerleştirilirler. Hizmette denendikçe sivrilebilmek için, Ecnebi Casus örgütlerince "Avrupa ve Amerika'da" inceleme gezileriyle ayrılıp kayrılırlar. Bu kayrılmayı Londra'daki Merkezin mi, yoksa o Merkeze sadık Türkiye'deki sahiden gizli ve **"yüksek mevki"** sahibi ajanın mı yaptığı o denli önem taşımaz. Pratikte, Türkiye Gizli Servislerinin, İngiliz Entelicens Servisince **kontrol** edilmesi ve her kritik anda kesinlikle yönetilmesi önem taşır. Bu önemli iş çoktan başarılmıştır. Türkiye'nin bütün Ekonomide, Politikada, Kültürde, Ahlakta, Dinde imanda sivrilmiş, ünlü kişileri, daha giriştikleri işlere doğarlarken, alınlarına veya kıçlarının üstüne Entelicens Servis damgasını yemişlerdir. O damgalı eşekler ömürleri boyu bir daha başlarını çıkaramamacasına, Entelicens Servisin torbasında kekliktirler. "Entelicens Servis" adını som örnek diye andım. Yoksa elbet, yetmiş yedi buçuk "Batılı Medeni Devlet"lerin irili ufaklı gizli casus servisleri de, söz gelimi Türkiye'de, az çok bir hiyerarşi ve işbölümü yaparak ayrı açılardan aynı Entelicens Servis'in rolünü oynarlar. Daha doğrusu, Entelicens Servis'in Patronluğu altında esaslıca onun değirmenine su taşırlar.

İkinci Emperyalist Evren Savaşından sonra, İngiliz, resmen Yakındoğu'daki Yunanistan ve Türkiye sektöründe bıraktığı **"boşluğu"** doldurmak üzere yerine Amerika'yı çağırdı. Bu çağrıya Amerikan finans-kapitali, teşekkür bile etme gereğini duymaksızın, hoplaya hoplaya geldi. Türkiye ve Yunanistan'daki bütün gizli servislerin kumanda manivelaları başına CIA ajanları geçti demekti bu. **"Marşal Yard>m>", "Truman Doktrini"** gibi görünür el koymalar, CIA'nın görünmez içe işlemiş ağlarına yeterli bir maske bile değillerdi. Amerikan Emperyalizmi, Türkiye ve Yakındoğu'da İngiliz Entelicens Servis İmparatorluğu ile böyle açık, pazarlıksız

halef-selef oldu. Çünkü, hele İkinci Emperyalist Evren Savaşından beri, **"Anglo-Saksonlar"** deyimi gibi, İngiliz ve Amerikan finans-kapitallerinin **"Asgari Müşterek**leri de iki Emperyalizmi ve onların Gizli Servislerini gittikçe iç içe soktu. Dünya hegemonyası için Anglo Sakson İşbirliği 1. Emperyalist Evren Savaşından beri vazgeçilmezleşmişti. II. Emperyalist Evren Savaşı o vazgeçilmezliği **resmen tescil** etti. Sterlin'le Dolar sarmaşıp dolaştılar. Entelicens Servisle CIA aşağı mı kalırdı?

Ne var ki, eski kurt Entelicens Servis, **"alenen ilan"** ettiği gibi, bütün Yakındoğu gibi Türkiye ve Yunanistan evlerini de, sahiden tüm **"boşaltıp"** da çıplak dört duvar olarak Amerikan kiracıya devir ve teslim mi etmişti?

Ne gezer. O stil, eski kurt İngiliz Pehlivanın "altta güreşen" bir "öfemizm"i [kadınsılık], "çelebice dil pelesengi" [diline doladığı] stili idi. Hiç bırakır mıydı Entelicens Servis bomboş Yakındoğu'yu? Amerikan CIA'sı, mirasyedi dolar zamparası dangalaklığı ile, tüm Yakındoğu'yu "Genelev"e çevirmiş olabilir. O "Genelev"in eski "maması" gene sınangılı Entelicens Servistir. Başı dara gelen "Hovarda" emperyalist, Yakındoğu'da bir "alem" yapmak istedi mi, gene o alçakgönüllü etken "mama"nın **"Sermaye**"lerinden yararlanırdı. CIA da öyle. Dolar'ına istediğince güvensin. "Adam" aradı mı, İngiliz Entelicensine başvurmak zorundaydı.

Kıbrıs onu ispatlıyor, hiç değilse az çok aydınlatıyor. Enterpol'ler, NATO'lar, SEATO'lar, laf. Hepsinin içlerinde oturaklı gizli emperyalist servis Entelicens'ti. Entelicens Servis'in en her yere pasaportsuz girip çıkmayı "meşru" bir "hürriyet" kuralı yapan kolu: "Hür Basın Ajansları" idi. Dünya Kamuoyunu en müthiş göze batmaz vesayeti altında sürü davarı gibi güden "Ajans" ise, **"her yerde haz>r, naz>r",** ama o hiç kimseye açıkça görünmeyen **Reuter** ajansıdır.

Reuter ajansına neler malum değildir ki? Kıbrıs'a bizim düştüğümüzü, orada hangi adları taşıdığımızı ondan önce başka kim haber alabilirdi? Haber alır almaz. Türkiye'nin ebedi sıkıyönetimine havadisi uçurabilmek ustalığını başka kim becerebilirdi? Türkiye Basınının söz ettiği Reueter bu idi.

Henüz yeterince **heybet**leşememiş, yani Devletleşememiş Kıbrıs Rum Polisi istediği denli "bağımsız" ve "iyi dilekli" olsun, daha düne dek ne idi? İngiliz Entelicens Servisinin bir mikroskobik "Açık Oturumu" idi.

Basık yer katlı bitişik nizam kapıcıklarla eşekarısı yuvası gibi birinden ötekine geçilerek işler Kıbrıs Sivil Polisinin odasına herifin kapıdan girişi kim olduğunu belli ediyordu.

"-Yoo! Gazetecilere fotoğraflarımızı vermeyin!"

Dedim. Gelenler Kuzey ırkının upuzun boylu, serinkanlı, kendinden emin tipleriydi. Girişleri ve duruşlarıyla:

"-Siz dilediğiniz denli protesto edin. Biz fotoğraflarınızı çekmeye geldik. Çekeriz."

Diyorlardı. Odadaki Rum Gizli Polis şefleri bile ansızın bozulduklarını güçlükle saklayabildiler. Fotoğraf çekenleri hem yadırgamışlar, hem tanımışlardı. Hallerinden bunu önleyemedikleri ve önleyemeyecekleri sırıtıyordu. Bize kuru işaretlerle sakınca olmadığını anlatmaya giriştiler:

- Hayır, hayır... Gazeteler için değil. Bunu usul olarak bize çekiyorlar. Bunlar yabancı değil. Bizden. Fotoğraflarınız da bizde kalacak. Hiç merak etmeyin!

Hiç merak etmedik. Kalktık, asık ve fatalist [kaderci] suratlarla fotoğraflarımızın arka arkaya çekilmesine katlandık. Foto çekenler öyle sahte vaatleri yapmaya bile tenezzül etmediler. Görevlerini dikkatle, şip şak yaptılar. Çekilip gittiler.

Sonrası belli. Kıbrıs'taki İngiliz ve Amerikan üsleri, dolayısıyla NATO, haberimizi alır almaz, başka sapa yollara gitmiyor. En meşru "Haber Alma Hürriyeti" kahramanlarını "Gazeteci"leri gönderiyor. Yerinde Rum Polisinden (eski emir ve kapıkullarından) gerekli haberi fotoğraflara ekliyor. Bu işin içinde bir bit yeniği bulunduğu açık. Kanserden üç ameliyatlı bir babaya doktorlar deniz havası tavsiye etseler bile, onun bu **"dinlenme**"yi, mazota bulanmış, oturacak yeri bulunmayan daracık balıkçı kayığı ile Antika Finike denizlerinde sonu gelmez bir ölüm tehlikeli **"Odiseus"** destanı yazmak anlamında uygulayamayacağı besbelliydi. Hemen "gereği düşünüldü": Entelicens Servis, işi saniye geçirmeksizin Türkiye Sağır Sultan Sıkı'larına iletmeyi görev bildi. **"Reuter Ajansı",** tüm Nato merkezleri gibi bizim Babıalinin yüksek kapılarına da müjdeyi uçurdu.

Başka türlü bizim fotolar öyle yıldırım çabukluğu ile, Burla Biraderlerin "ciddi" lahana yaprağı, Türkiye finans-kapitalinde "Hürriyet Gezetesi" konzerninin başlığı elifi elifine **"New York Times"** başlığını etmiş **"Yeni Gazete"** üyesine ulaştırılamazdı.

Ertesi gün Türkiye Basınında yayınlanan aynı konu, bu açıdan mantık akışı ile yol alır.

"*Kıbrıs Rum Hükümetine göre, Kıvılcımlı ve 2 arkadaşı, tekrar Ada'ya dönmediler."*

Başlığı altında 2-6-71 günlü Cumhuriyet açıklıyor:

"*Kıbrıs Rum Hükümetinin bir sözcüsü, geçen hafta ufak bir botla Ada'ya çıkan ve 2 gün gözaltında tutulduktan sonra* ***yollarına devam etmelerine*** *izin verilen 3 Türk'ün, yeniden Kıbrıs'a döndüğü ve siyasi mülteci olarak kabul edildiği şeklinde basında yer alan haberleri yalanlamıştır.*

"Sözcü, kendilerini Dr. Halit Aksungur, Mehmet Osman ve Remzi Ali olarak tanıtan bu 3 Türk'ün geçen hafta Kıbrıs'tan ayrıldıklarını belirtmiştir."

Kıbrıs Rumu, ne şiş yansın ne kebap, üzerinden yükü atıyor. Son anki telaşlarından, hatta dehşetlerinden belliydi. Türkiye'ye açıklama: "Lefkoşa (aa)"dan gelmiş gösteriliyor. Gerçek haberci Reuter'den başkası olabilir mi? Bizimkiler yalnız tavşanı tanıdıklarını belirtiyorlar. Ve peşindeler.

"*Kendisini Doktor Halit Aksungur diye tanıtan kişinin gerçekte Dr. Hikmet Kıvılcımlı olduğu anlaşılmıştır. Bu kişinin, yanındaki 2 kişi ile beraber Suriye'ye gittiği anlaşılmaktadır."*

Son Kıbrıs gecesi Pafos "rıhtımına" inerken, o zamana dek hiç Türkçe bilmez gibi davranan bir Rum polisinin, alçacık duvarı atlamama yardım etmek istermişçe koltuğuma girerek, bana yavaşça:

- *Suriye'ye gidiyorsunuz, değil mi?* diye pürüzsüz Türkçe konuştuğunu hiç unutamadım. Kıbrıs Rum Polisinin izimizi merak ettiğini düşünerek, gösterdikleri dostluğu da kırmamak için, yavaşça, hasta ve bezgin bir sesle karşılık vermiştim:

- *Bakalım. Hele bi denize açılalım. Yolda düşünürüz!..*

Fazla sormaması için, teşekkür ederek kolumu çektim. Başka lafa geçtimdi.

Sonra bir başka Rum Polisinin Ahmet'e de aynı soruyu yönelttiğini öğrendim. Gene üstlerine hizmet ediyorlar gibi geldi. Aslında Kıbrıs Rum Polisi içine sızmış "Reuter Ajansı" muhabirleri neden olmasınlar? Baksanıza, Kıbrıs'tan çıktığımızdan hiçbirinin kuşkusu yok. Açık denizlere ceviz kabuğu balıkçı kayığı ile çıkma deliliği akıllarına sığmadığı için, Reuter tazıları, kokumuzu yeniden geri Ada'ya dönmüş olabileceğimizden almak istiyorlar.

Entelicens Servis'in Türkiye'deki "Meslektaşları" aşağı kalmamaya çalışıyorlar:

"K>br>s'a kaçan 3 kişinin iadesi için teşebbüse geçildi" başlığı ile o günlerin **Milliyet**'i şunları yazıyor:

"NATO toplantısı için dün Türkiye'den ayrılan Dışişleri Bakanı Osman Olcay, Yeşilköy Havaalanında gazetecilerin soruları üzerine, son olaylar dolayısıyla aranırken Kıbrıs'a ve oradan da muhtemelen Suriye'ye kaçığı bildirilen üç sanığın iadesi için teşebbüse geçildiğini bildirmiştir.

"Dışişleri Bakanı Olcay, bu konuda şunları söylemiştir:

"Biz bu sanıklar hakkında teşebbüs ettikten sonra aldığımız ilk ihbar bunların Ada'yı terk etmiş oldukları merkezinde idi. Bunun doğru olup olmadığını teyit etmeye imkan yok. Fakat biz berayi ihtiyat, gerek Suriye'ye, gerek Lübnan'a, yani kaçmaları muhtemel olan istikametlere de haber verdik. Ve o memleketler nezdinde iadeleri için teşebbüste bulunduk.

"Osman Olcay, son günlerde Türkiye'yi meşgul eden şehir gerillalarının eğitimlerinin bazı komşu ülkelerde yapıldığı yolunda çıkan haberlere değinen bir gazetecinin: "Bu ülkeler nezdinde de herhangi bir uyarıda bulunuldu mu?" sorusuna şu karşılığı vermiştir:

"Bu ülkelerde diplomatik temasımız hem oldu. Hem olacak. Bunun normal komşuluk münasebetleri ile telifi mümkün olmayan bir durum olduğunu biliyoruz. Bu Devletler nezdinde teşebbüste bulunduk ve ayrıca daha da ciddi şekilde bulunacağız."

Tehdit.

Bu savunmadan üç gün sonra olayın başı bağlanmak isteniyor. İki şık öneriliyor:

1- "Suriye ve Lübnan Dr. K>v>lc>ml>'ya iltica hakk> vermedi. M. Ali Birand Beyrut'tan bildiriyor:

"Türkiye'den kaçan Dr. Hikmet Kıvılcımlı ile yanındakiler Suriye ve Lübnan'dan iltica müsaadesi alamamışlardır. Kıvılcımlı ve yanındakiler önceki gece Lübnan karasularına girdikleri sırada Lübnan hücum botları tarafından karşılanmışlar ve kendilerine geri dönmeleri bildirilmiştir. Kıvılcımlı'nın halen motoruyla birlikte Suriye karasularının dışında bulunduğu sanılmaktadır.

"Buradaki siyasi çevrelerce Kıvılcımlı ve arkadaşlarının tekneleri içinde tutuldukları ve muhtemelen pazarlık halinde bulunduğu öne sürülmektedir.

"Öte yandan, Türkiye Hikmet Kıvılcımlı ve arkadaşlarının yakalandıkları takdirde derhal Türkiye'ye iade edilmeleri için Suriye ve

Lübnan Hükümetlerine bir nota vermiştir. Notaya cevap veren Suriye, Kıvılcımlı ve arkadaşlarının Suriye'ye geldikleri takdirde derhal iade edileceğini bildirmiştir. Suriye sahil sınırı boylarında geniş güvenlik tedbirleri alınmıştır."

5-6-71 günlü Milliyet böyle diyor. Ha tutulduk. Ha tutulacağız, yani.

2- "K>v>lc>ml>'n>n s>ğ>nd>ğ> ülke belli değil.

"ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)

"*Bundan bir süre önce kiraladıkları bir deniz motoru ile Türkiye'den kaçan üç kişinin nereye sığındıkları hakkında kesin bir bilgi elde edilememiştir.*

"Aralarında Sıkıyönetim Komutanlığınca aranmakta olan Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın da olduğu bildirilen 3 kişi, öğrenildiğine göre en son Beyrut'ta görülmüşler, ancak Lübnan hükümeti kendilerinin derhal ülkeyi terk etmesini istemiştir. Kıbrıs'a sığındıktan sonra buradan uçakla Beyrut'a gittikleri söylenen kişilerin muhtemelen Suriye'ye sığınarak oradan Filistin gerilla örgütlerine geçmek istedikleri ilgililerce belirtilmiştir." (Cumh., 5-6-71)

Birinde tedbirler alınmış. Kapan kapanacak. Kurt canlı canlı, Burjuva "demokrasi"sinin kıyma makinesi içine atılacak. Lübnan bu serin suyu serpiyor. Ankara işkilli. Nereye sığınırlar? Bilmez. Ama en **"S>k>"** yakıştırma, Türkiye'deki bütün anarşist hareketlere kaynak yapılmak istenilen Kıvılcımlı'yı, Ürdün gerillacıları arasına katıştırmaktır. Böylece İsrail'le Türkiye Parababaları arasına bir kader köprüsü kurulur.

Ne bilsinler ki biz, Enver Sadat'ın son "Yukarıdan Darbe"si üzerine Mısır'ı bile gözden çıkarmışız. Antika Finikeli usulü, Mısır tutmazsa, Libya'ya, orası da yanaşmazsa doğru kuzeye çıkıp Enver Hoca kıyılarını bile haritada ölçmüş, biçmişiz.

Ayrım VI

Geçmişle Kısa Bir Hesaplaşma

8.7.71 (Perşembe)

Dün, köylünün deyimiyle: "Dolukmuştum" bayağı. Adam bilmişçe, yalanlamış. Hepsi bir.

Bugün, yalnız **"B>kt>m art>k"** diyorum. Bir buçuk yıla yakın yapmadık işkence bırakmayan kanserden, her gün mütemadiyen ağrı, yanma, yırtılmalarla ardı arkası kesilmeksizin sürüp giden kanamalardan o denli bıkmadım. Şu, başkasının kafasına kakasını etmekle kendisini yükselmiş hissetme manyaklığından kurtulamamış zavallı ne oldum delisi otomatlardan bıktığım kadar.

Ne istemiş olabilirler? Biliyorum. Hiçbirisinin düşünmeye cesaret edemedikleri kadar eziyete, sırf inanç gücümle katlanmış olmama dayanamıyorlar. Benim elimden ne gelir? Nasıl olduğumdan başka türlü görünebilirim?

En hayran olunmak istenen kahraman "Lider", iki sopa yer yemez, ele geçmiş mektubunda sözettiği "Gençlik Başkanının ben olduğumu açıklayıvermiş. Polisin kişiliğim üzerine kendisini çileden çıkaran merakını defediyor. Bir yol "beni ele verdin!" dedim mi? Ama, onun bile, bir kaçıklık ve yüz provokasyon ürünü pis dedikoduyu ciddiye almışça: *"Viyana'ya, olmazsa Sofya'ya gel. Hem bir küçük pürüzü de hallederiz"* deyişli mektubunu unutamıyorum. Nereye gidecektim? "Kişi" durumum için belki en yerinde tutum, kalkıp Sınır dışlarına uğramaktı.

"Ya buradaki işler?" İlkin onu düşünüyordum. "Gidip geldikten sonra devam edersin" denecek. Gidenlerin nasıl bir türlü dönemediklerini, dönünce de bütün manevra kabiliyetlerini (arslan çalımlarına rağmen) sıfıra düşürdüklerini biliyordum. Hepsi bir yana, teknik olanaksızlık, inanılmayacak kertede muazzamdı. Sınır dışı çıkmak için emrimde hazır gemim yoktu. Ne gezer? Yayan giderdim. "Pasaport" nerede?

Acı acı gözüm önüne geliyor. 3 yıl, 5 yıl, 10 yıl zindanıma, kuru ekmekten aç ölmemekliğim için dertli anacığım karınca sabrıyla bulup buluşturduğu kırık kırsığı taşırdı. Çıkınca. Kaç gün "çıktım"? Demin Orhan hesaplamıştı nedense, 1925'ten 1960'a dek: 35 yılda 22 yıl "içerde" kalınca, "dışarıda" geçen toplam ömrüm:

13 yıl. Onun da 1950-57 arası 7 yılını at: doğru dürüst 25 yılım süresince 6 yıl "dışarıda" ya kalmışım, ya kalmamışım. Ya yaşamışım, ya yaşamamışım. Onun bölük pörçük darmadağınıklığı, "kaçmaktan koşmaya vakit bulunamamış" olması... yaşama anlamını mı komuş?

İşte o hiç denecek serbest veya "hür" beş altı yılda bizim ağanın "Nagihan" [ansızın] gaipten gelen sesini ve yazılı nefesini düşünmeli. Bana, kendisi her zamanki geniş madde ve teknik olanaklarıyla zahmet edip Türkiye'ye gelerek değerli öğütlerini vermeyi ve benim üzerime pek önem vermediği entipüften "pürüzlü" bir noktacığı da o ara sağlama bağlamayı doğru bulmuyor. İyi. Belki de haklı. 1926'da bir geldi, pir geldi. Olağanüstü güvendiği o her zamanki gibi "yüksek" aydın adamı kendisini kıskıvrak teslim etti. İkinci sınamanın zamanını bekliyor olmalı. Ama ben ne haldeyim? Paşababamın çiftliğinden, yahut emlak ve akarımdan gelirim şöyle dursun, dımdızlak olanaksızım. Gün ışığı görmeyen Tekke odacığımda, 1 kadın işçi çalışıp 4 canı beslemese açlıktan ölebilirim. O zamanki parayla bir pasaport ve Avrupa gezisi ne tutar, bilmem. Bu lokmaları sayılı kadınlardan on para istemek aklımın ve vicdanımın işi değil. Nasıl öyle samedani [gökten gelen] bir lüks çağrıya kendi olanaklarımdan pay ayırabilirim? Onu efendinin bilmemesi hiçbir belgeyle ispatlanamaz. Biliyor da çağırıyorsa: alay mı ediyor adamla?

Oraların hepsi bir yana. Kuş olup uçacağım. Çağrılmışım. Sınırda kuş olmadığım ortaya çıkacak. Pasaportumu soracaklar. Oysa kaç yol denediysem o mercan kayasına saplandım. Az daha baltayı taşa vuracaktım. O sakin serinkanlılığımla tehlikeyi kıl payı geçiştirdim: "Git askerlikle bir ilişiğin olmadığını gösteren Şube'den vesikayla gel" dediler. Gelsem ne olacak? Gelemem ki. daha İstiklal Mahkemesinde: **"Silk'i Celil'i Askeri'den tard"** edilmişim. Bitmiş. Damgayı yemişim. Bir aransam kaçak çıkacağım ve kimbilir kaç yılı nelere uğrayacağım. Bereket "Şube" bizi unutmuş, biz Şube'yi. Askerlik şubesi'nde bir yol Gülhane için: "İhtiyat Tabib Mülazım"lık kaydımı rüşvet verip aratmıştım. İzine tozuna rastlanamadıydı. Eşelesem Çapanoğlu çıkacak. Bir daha uğramamaktan başka tutulacak yol kalmadıydı. Demek "Askerlik Şubesi" ebediyen bize kapalı. Ebediyen bize açık olan "Birinci Şube"dir. Her pasaport isteyen, doğru 1. Şube'den sorulur. Onların

"Ooo! Maşallah!.. Demek?"le karışık sırıtkan alaylarıyla karşılaşmak neyi çözümler? Bana milyoner olsam Siyasi gizli polis pasaport vermez. Orada, herhangi gizli maddeyle Pasaport hakkım ebediyen silinmiş.

Bana dünyanın herhangi Türkiye dışı başkentinde acele randevu veren Hazret kimin evini soruyor? Hangi bulutlar arasında yaşıyoruz? Vb. vb.

Böylece iş olacağına vardı. Bir takım at cambazlığını becerse bayağı üstad sayılacak kişiler, "Sürgündeki Devlet" tekellerine dört el ve dört ayakla sarıldılar. Hele şu en başarılı küçük Toplum aksiyonu yapmış, bugün hiçbir "Hürriyeti seçmiş" burjuva Devletinin binbir hesaptan sonra, karşılıklı olmak şartıyla dahi göze alamadığı: Vize yaptırma usulünü tek yanlı olarak kaldırıvermiş; "Demir perde mi dediniz, bizim sınıra? Buyurun. Vize kimseden istemiyorum. Canı çeken sınırımdan girebilir" demek cesaretini kendisinde görecek denli düzenine güveni olan Bulgaristan'da bile koca Dimitrof'un başına gelenleri analım.

1927 Aralık sonları ile 28 Ocak arasındayiz. Bulgar II. Kongre'si **Berlin**'de yapılıyor. Dimitrof yazıyor:

"Parti'nin örgütçe ağır durumu" deyip geçiyor Dimitrof. "Ağır durum" korkunç. Parti 1891'te **"Sosyal Demokrat Partisi"** adıyla kurulup Tarihe girmiş. 1903 yılı, Lenin'in Bolşevik hareketini yaratan yılda, Yanko Sakızof'un II. Enternasyonalci **"Geniş Sosyalist**lerine (Obstodeltsi) karşı, Demitr Blagoef ve yakın arkadaşları (Georgi Kirkof, Gavril Georfief'ler) **Marksist** Bağımsız İşçi Partisi'ni reorganize etmişler. 1919'la birlikte, 1943 yılına dek III. Enternasyonal içinde etkin rol oynayan BKP'yi kurmuşlar. Çünkü 1914-1918'lerden sonra **"İşçi Sınıfının yığıncıl Partisi"** olabilmişler. (Şu anda karşımdaki Uludağ biçimli kararmış dağı örten sisleri, üst üste göz kamaştıran Yıldırımlar, gökyüzünü paramparça ederce çatırtı ve gümbürtülerle aralıksız gürleyerek [aydınlatıyor] ve her tepedeki ulu ağaca bir yıldırım düşerce bardaktan boşanmış sağanaklı yağmur, elektrik bombardımanı ve ozon yağdırıyor.)

923 Bulgaristan'ı:

"Hey, baba Balkan be! Çak bakalım şimşeklerini. Yaşasın kasırgalı Yıldırım patlamalar. Her yer tertemiz yıkanmış yeşile boğulmaz da ne olur" dedirtecek bir sosyal altüstlükler fırtınası ile

çalkanıyor. 1906 yılı 3 işçi ile Dimitrof'un işe başlayıp ilk **"Büyük Maden İşçileri Grevi**"ni yaptığı Pernik grevinden beri, Dimitrof yazıyor:

"*Hiçbir İşçi Grevi yoktu ki, Parti'nin idaresi veya nüfuzu altında bulunmamış olsun.*" (120)

Bu sıkı yığın bağlı **"Dar Sosyalistlik"** 1891'den 1919'a dek **"uzun illegalite"** ve **"ağır yenilgiler"** geçirmiş. III. Enternasyonal'e girilince, 1919-20: **Ulaştırma Genel Siyasi Grevi** yapılmış. 1920 yılı, 22 Bulgar kasabası ile 65 köyünde Partili **Sovyetler** kurulmuş. 1921 Kongresi'nde Parti, Marks'tan ezberlediği ve "Dar Sosyalist" taassubu ile sarıldığı: **"Proletarya Diktatörlüğü"** formülünün hayattaki canlı karşılığı **"Sovyet İdaresi"** gerçeği olduğunu belirtmiş. Sonradan "Komuna"lar zorla dağıtılsalar bile, Halk içinde Komünist Partisi'ne olan güven ayakta kalmış.

Öyle iken, **"Dar Sosyalistlik"** de miadını doldurmuş. Çünkü, prensip pekliği yüzünden 1922 Çiftçi Hükümeti ile işbirliği yapmayı "Şanına şin" getirir sanmış. 1923 Haziranında "Dar Sosyalizm" kalıntılarından yakasını kurtaramayan BKP, **"Mutsuz Tarafsızlık"** diye ne kokar, ne bulaşır keçi boku politikasında direnmiş. Önyargı ile, **"Halk çağrılsa gelmez"** gibi kuru kuruntu ile **Çiftçi**lerin tekerlenmesine seyirci kalmış.

O fırsat kaçırıldıktan sonra, 1923 Ağustosunda Komintern'in de yardımı ile Parti idaresinde sağlam bir Marksist grup, **"Temelli strateji ve taktik değişiklik**ler yapmış. **"Monarko-Faşist Diktatörlüğe"** karşı **"Bütün Antifaşist Güçlerin Emekçi Bloku"** kararlaştırılmış:

1- **"Çiftçi Birliği ile ortak savaş anlaşması"** yapılmış;

2- **"Makedonya Örgütü idaresi ile anlaşma denemesi**"nde bulunulmuş;

3- Şefleri Tsankof diktasına yatkın olan **Sosyal Demokrat** Partisi ile **"Ortak dövüş için"** el uzatmış.

Ne yazık ki, iş işten geçmiştir. 1923 **"Halk Antifaşist Ayaklanması"** tutunamamış. Komünistlerin 9 Haziran yanlışları sürüp gitmiş. **"Teşebbüs-düşmanın eline geçmiş."** (Dimitrof, a.g.y)

Bozgun, Nikola Sakarof, İvan Klincarof gibilerin **"Bağımsız Emek Partisi"** adıyla likidasyonizmi (İllegaliteyi tasfiye eğilimini) güçlendiriyor. BKP kanun dışı ediliyor.

924 Nisanında, gizli Vitaşo Konferansı, birçok Sancak delegeleriyle toplanıyordu. Orada, Komintern Yürütme Komitesinin kararı (9 Haziran davranışının yanlış olduğu) kabul ediliyor. O yanlış, bilinçlice silahlı ayaklamayı bozguna uğratan başlıca nedendir.

"Halkça başlatılmış silahlı ayaklanmanın başına Parti'nin geçmesi", "İşçi Köylü Hükümeti" amacını ve örgütünü iyice başarması kararlaştırılıyor.

Bunun üzerine, yapılan Kasım Seçimi, BKP ile Çiftçi Birliği'nin ittifakı sayesinde olumlu geçiyor. Başarıda, halkın öfkeli oluşu büyük rol oynuyor. İktidarın terörü ve yasakları yığınları savaşa hazırlamayı özleştiriyor.

Tam o sıra, Parti'de Sol Sapmacılık alıp yürüyor. *"Askercil örgüt, Hükümet terörüne karşı çeteler kurup ayrı ayrı terör olayları örgütlemeye başlıyor."* (Dimitrof, a.g.y.)

Oysa **objektif** bakımdan 1924 yılı ile birlikte Kapitalizm **"geçici oturaklılık"** kazanmıştır. Ona **sübjektif** zılgıtla karşı çıkılamaz. 1925 Martında Parti sözcülerinin (mümessillerinin) ülke dışı toplantısı: **"Yığıncıl İşçi Köylü dövüşlerini genişletme"** kararını alıyor. Moskova toplantısı: **"Devrim dönemindeki özelliklerini Parti'nin benimsediği"** sonucuna varıyor.

Ancak prensip ve bilim ağırbaşlılığını hangi küçükburjuva havası dinler? Ansızın solcu provokasyon bütün planları altüst eder. **16 Nisan günü Sofya Katedraline** yapılan suikast: "*Partiye çok ağır bir darbe indiriyor."* (a.g.y.)

O yüzden 1926 Viyana Merkez Komite oturumu, avantüryeleri önleyemiyor. 1927 Aralık sonu ile 1928 Ocak başı arasında Berlin'de yapılan II. Konferans Keskin'lere fırsat düşürüyor. Hele "Blagoyef'in ölümünden sonra", yalnız Sağcı Sapıtmayı giderme çabası bir sürü Trotskist ve Teröristi Partiye sızdırtıyor...

İşte Dimitrof'un 19 Aralık 1948 günlü (Bulgaristan İşçi Partisi V. Kongresine okuduğu MK Siyasi Raporu)nda sözettiği: **"Ağır durum"** budur. O zaman ne olmuştur? Berlin II. Konferansı ile "Parti" tepesi avantüryeler eline geçmiştir. Dimitrof yazıyor:

"Parti'nin örgütçe ağır durumu Konferans'ta, Parti Örgütlerinin temsilcileri sayısını çok azalttı ve onlara büyük ölçüde tesadüfi bir mahiyet verdi." (a.g.y., s. 122)

"*Derhal,, Parti'nin ağır ve kanun dışı durumu ile birlikte, çeşitli aşırı solcu ve tesadüfi elemanların Partimiz idaresine sokulmala-*

rina ve hatta bu idarede bir süre için hakim olmalarına yardım etti." (a.g.y., s. 144)

"Komintern'in otoritesini kötüye kullanan, onun kararlarını ülkede en iyi yorumlayanlar olduklarını iddia eden ve -söylediğim gibi- Parti'nin gizlilikteki ağır durumundan yararlanarak, keza Komünist Enternasyonali Yürütme Komitesi cihazından ve öteki Komünist Partileri saflarından yardım gören solcu sektantlar (İskrof, Georgi Lambrof, îlya Vasilef "Boyko"lar), 1929 yılı grup suretiyle Merkez Komitesi Genel Kurulunu teşkil etmeye ve bilfiil parti idaresine yerleşmeye muvaffak olmuşlardı. Bunlar, Parti'nin Bolşevikleşmesi maskesi altında, ve gerçekte ona karşıt bir yol tuttular. Onlar "Darlığı kökünden kazımak" fikrini ileriye sürerek, Parti'ye SADIK OLAN ESKİ KADROLARA KARŞI, Parti'nin Devrimci geçmişine karşı haince savaş yürüttüler. O sıralar parti çalışmalarından çekilmiş ve ülke içinde bulunan otorite sahibi eski Parti üyelerinin pasif kalmaları da, bu hale az yardım etmiş değildir." (a.g.y., s. 144-145)

Olay bu.

Ben, yalnız **"Babil Artığı"** Türkiye'de "eşsiz örneksiz" demagojiler ciddiye alınır ve "Parti" adının vermesi gereken yüzde yüz güven, doğruluk ve namusluluk şartı hafife alınır sanırdım. Dimitrof'un "Kuğu Çığlığı" 1948 Raporu son kertede ibret verici ve ayıktırıcı oldu. Biraz da rahatlatıcı. denebilir. Biz o denli soysuzluğa düşmüş olsak iki tehlike sonsuz olurdu:

1- Örneğini milletlerarası ilişkilerde görmemiş olan başka Parti'lere, bizdeki gerçek dejenerasansı anlatmak kolay olmayacaktı. Belki de olanaksız kalacaktı;

2- Böylesine "eşsiz örneksiz" bir gerizin temizlenme güçlüğü ve olanaksızlığı, Türkiye'nin Devrimci geleceğini ağır bir olumsuzluk yüküyle ezmez miydi? Kurtuluş umudu son derece güçleşmez miydi?

Bulgar örneğini kavrayınca, iş daha basitleşti. Türkiye için "eşsiz örneksiz" sanılan tehlike, hiç değilse Osmanlı kazanında kaynamış Balkanlılar için de olağan şeymiş. Orada, Sovyet Orduları ve Yalta anlaşması aydınlığında da olsa, bu tehlikeyi yenen bir Parti'nin Tarihçesi içinde, bizdeki soysuzlaşma örneği kime olsa söylenebilir: Kimse "Öyle şey olamaz!" diyemez, gibi geliyor.

Düşünmeli, 1891'den 1925'e dek 35 yıllık Tarihi ve birkaç katliam geçirmiş denemeleri olan BKP gibi bir örgüte bile, en az 1925-26 yılından 1936, belki de 1940 yıllarına dek, bir takım **"tesadüfi elemanlar"** tepeden sızabiliyor. Parti'nin yönetimini 10-15 yıl aralıksız tepe tepe kullanıp **otorite** kesilebiliyorlar. Komünist Enternasyonali gibi en yüce bir Örgüt'ün ve öteki hatırı sayılır nice eşiğine varılmaz Komünist Partilerinin Otoritelerini o **"tesadüfi elemanlar"** ve **"Sektantlar",** hem de **"Parti'yi Bolşevikleştirme"** keskin kılıcını yaltırtarak ve balkıtarak tekellerine geçirmiş bulunabiliyorlar.

Artık bizde neler olmaz? Olmaması için engel nedir? Ne BKP'nin köklülüğü, tarihcilliği, ne onun Yığın Ayaklanmalarında oynadığı pratik rolü, bizde hemen hemen sıfır. Blagoef'in pek silik alaturkası bir Şefik Hüsnü-Sadrettin Celal çıkmış. Kimse onun Lider'liğine itiraz etmeyi düşünmemiş. Bir, paşazadelik taslamada ondan aşağı kalmayan Nâzım, ara sıra sarhoş şairanelikleri saman altından yürütmeyi denemiş. Yüze karşı bir şey yok. Tersine. Bırakılmış sarhoş kendi yıkılmış. Nâzım yıllarca **"Parti haini"** olarak "Beyannameler"le sergilenmiş. Ve skolastik: Beyanname-Tevkifat stereotipinin çemberi bir türlü yarılamamış. Ne orijinal Türkiye'nin sınıf ilişkileri, ne Strateji ve Taktiği lafta olsun doğru dürüst konulmamış. Bizim 1930'lardaki eleştiricil **"Yol"** etüdündeki uzun, ideolojik ve pratik araştırmalar, ilk 10 yıllık deneylerin yazılı biçimde işlenişi, kimsenin rahatını bozmamış. Rutin Particilik oyunu süre gitmiş.

11.7.71 (Pazar)

Derken, Blagoyef-Şefik ölmüştür. Şefik'in en son "gıyab" Liderliği altında 1950 kıpırtısı. **"Komünistlerin kökünü kazıma"** planını uygulayan burjuva gizli servislerine, üç beş ay içinde TKP'nin o Savaş Sonrası heyecanı ile toplaşmış bütün iler tutar ve ilenmez tutulmaz "Kadro"larını Harbiye Davası'nın 167 kişisi olarak tecrit etmiş. Bu Dava'nın hazırlanışını, rahmetli Hikayeci-Romancı öğretmen MET şehidi Sabahattin Ali'den dinlemiştim.

Ağlar kurulmuş, balığın dalyana dalması bekleniyormuş. İki dalyan bekçisi, Muğla'nın Ramazan topçusu gibi bir: **"Varıyoruz ha!"** çığlığı koparmışlar. İzmir'den Boz Memed, Ankara'dan Zeki Baştımar İstanbul'a damlıyorlar. Boz Memed'i bir bölük tütün işçileri: 1. Şube yetkilileri ile buluşmalarda gördüklerini önerirler. Evham mı?.. Boz Memed eski Kasımpaşa ve Ortaköy "Esmer Vatandaş"larının gediklilerinden, dökülüp kalmış "Hücreler"in listelerini yaptırıyor. Nedense bu listeleri "Partiden", -yapılan ihtarlara rağmen- saklıyor. O sıra "Parti": Teşkilat Sekreteri durumunda olan Zeki'dir, görünüşte. Asıl Blagoef-Şefik, yanında Reşat Fuat'la, geride ağır topçu. Zeki gelir gelmez, İstanbul'da bir Vilayet Komitesi kurup başına kimi geçiriyor? Tevfik Dilmen adlı bir kişiyi bir gece Reşat Fuat'ın çilingir sofrası üstüne gelmiş gören gözlerimdir. Belki de Dilmen'i İstanbul'un başına geçiren Stalin kadar içkici-Marksist Reşat'tır. Bilmiyorum. Bildiğim bir şey var ise, tam o günler Kırşehir'den gelmişim. Bu Dilmen, beni Reşat'ın orada şahsen gördüğü halde, bir aracı ile bana da acele çengel atmayı denemişti. Bunu tevkifattan sonra kavradımdı. "Harbiye Tevkifatı"nın bir numaralı "Provokatör"ü bu Dilmen sayıldı ve ilan edildi. Herkes polis zindanlarında kıvranırken, Dilmen'i Sirkeci'de serbest dolaşır görenler oldu. Bizde abartma ve yakıştırmaların sınırı yoktur. Tahkikat harıl harıl yürürken, bir ajanı serbest gezdirmek Gizli Polis için büyük pot olurdu. Adamını ele vermek olurdu. Ancak bizim pot hastalığının Gizli Poliste eksik kalacağı akla gelemez. Sonra, Polis, bire dek tüm "Gomoniz"leri torbaya topladığına inanmış veya inandırılmış, yahut başkalarını inandırmak yoluna girmiştir. Dışarıda gezse kim görecek Dilmen paşayı? Demiş

olabilir. Üçüncüsü: Sirkeci, Polis Müdüriyetine iki adımlık yer. Provokatör arada sıkıldıkça hafif bir kaçamak yapmış olabilir. Dilmen'in en "şiddetli tahkikat" günleri Sirkeci'de gezinmeye çıkmış ve görünmüş bulunması, olmayacak şey değil.

Başkalarını bırakayım. Kendi gözüme, -miyopluğu dışında- güvencim var. Vatan Partisi'nin, kanunlar gereği, Tüzük ve Programı'nı derdimend Salih Midillili ustanın matbaasında, yazılarına dek her şeyini hazırladığı Koftici gazetelerden birinde yayınlamayı kesemize uygun bulmuştuk. Dükkancık-Matbaacık, koca Manifatura-Kupon kaçakçılığı ile milyoner Harp zengini olmuş Konyalı Hacıağanın. Kuponları gizlice basan Salih Usta bir gün eski Matbaa yerinden, kirasını ödeyemediği için, icra yoluyla sokağa dökülünce, "Gonyalının kapısına düşmüş. Konyalı, Salih'e, -yakalansa tantuna götürecek- Kupon'ları bastırtmış ve o sayede Devlet mallarını yok pahasına alıp ateş pahasına (beş altı kat fiyatına) satmakla zengin olmuş ve Cağaloğlu'nun en seçme apartmanlarını ucuz ucuz kapatmış. O tehlikeli işi yapmış olmanın yüzü suyu hürmetine Salih Usta'ya, yedi katlı Atay apartmanının zemin katı altındaki karanlık pis bodrum izbesini göstermiş. Kirası, Ustanın sokağa atıldığı yerdekinden pahalı. Ama Salih ona da şükür etmiş. Eski pedalı, hurufat kasaları ve başka bütün matbaa kırık kırsığı taksilerin zırt zırt geçtikleri caddede yatıyor, her geçen şoförün hışmına, küfrüne uğranıyor.

O izbe matbaada, Salih Usta titreyen ellerinden dizgi demirini bırakmış, titreyen 10 parmağını göstererek, kaçak sahte kuponlarını veresiye basarak zengin ettiği Konyalı koyu müslümana beddualar okuyordu:

"-Ben *bu hale geldim. Parmaklarım tutmuyor. Çırak durmuyor. Müşteri kıt. Köprüden buraya sürünerek gelişim kuşluğu buluyor. Gelmesem açım. Geç kalınca olan bir iki tanıdık iş yaptıran da vazgeçiyor. Hepsine katlandık. İlla şu Konyalı Hacı'nın insafsızlığı beni öldürüyor. Hiçbir işte kullanmadığı bu yer altı izbesini uğraşa didine adam ettim, dükkana çevirdim. Altı ay geçmedi. Hacı her geçtikçe yan gözle dükkanı kezledi, işliyor mu, işlemiyor mu gibilerden. Altı ay sonra tek tük iş yaptıranlar başladı. Konyalı damladı:*

- Kirana 100 lira zam...

- Aman Hacıağa! Dedim. Beş aydır el pedalını satarak senin dükkan kirasını ödedim. Bütün müşterilerim dağılmıştı, biliyorsun. Henüz birkaç kişinin ayağı alışıyor. 100 lira fazla kirayı nereden bulurum? Etme, eyleme...

- Ben orasına karışmam. Kazanmasan dükkanı kapatırdın.

- Canım, Ağa efendi. Bir umut için dayanıyorum. Zaten sen bu izbeyi kullanmıyordun. Kör bodrumu ben tamir, ilave ederek bu hale getirdim. Bırak üç beş kazanırsam, kendim arttırırım kiranı.

Konyalı dinler mi? Burasını otomobil garajı yapacakmış. Üç beş kişi elini öperek, iki yüz lira fazla kira ödemek şartıyla dükkanı kiralamaya hazırmış. Hatır, gönülse... yetermiş. İş yapamıyacaksam, ne diye elin dükkanını kapatırmışım. Allahtan korkmalı imişim. Verdiğim namus sözüne güvenip de, her istediği zaman kirayı arttırmasına ses çıkarmayacağımı sanmış. İyilik ettiyse, gavur mu olmuş? Bu mal, onun mülkü değil mi imiş? İyilik edenin malına mı göz konulurmuş? Kirayı yüz lira arttırmazsam, kolayını bilirmiş. Mahkemeye verdi mi, icra ne güne duruyormuş?

Arkam matbaa-izbenin sokağa açılan kapısına dönük. Salih Usta'nın yüzü yarım aydınlıkta bitkin. Gözleri şıkır şıkır yaş dökü-yor. Hacıağa birinci altı ayda bin rica minnet 100 yerine 50 lira kira artırımını lütfen kabul etmiş. Ama, ondan sonra her yılbaşı, avukatını yolluyor, 150 lira kira zammı istiyor. "Hayat Pahalılığı" her şeyde artarken, Apartman sahibi kirasını durdurur mu imiş! Salih ödemezse, icra yolu açık.

Usta gözyaşlarını, kurşun zehirlenmesinden titrek, tutmaz hale gelmiş, küt, kirli parmaklarıyla silerek:

- Vallaha, Doktor bey, diyordu. Canımdan bezdim artık. Bacaklarım, kollarım tutsa, bir tabanca satın alacağım, şu Hacı denilen haçlı gavurdan zalim herifi de, kendimi de vurup çektiğim eziyetten kurtulacağım. Yeter be! Gene dün avukat buradaydı. Mahkemeye vermiş. Gidemiyorum. Yeniden uzlaştım. 150 lira zam istiyorlar. Mahkemede öyle demiyor Avukat: "Efendim, Apartman sahibinin oğlu askerden geldi. Dükkan lazım" diyor. Şimdi 75 lira arttırmaya razı olsam mı? Nasıl öderim?"

Her uğrayışımda Usta'nın derdi ile kahroluyordum. Salih Usta gene beni yakalamıştı. Yarım saattir, hiçbir akıl ve teselli veremeyişimin acısıyla kıvranıyordum. Nasılsa ardımdaki kapıdan içeriye birinin kaydığını sezdim. Hele şükür bir müşteri olsun gelmişti Usta'ya. Salih Usta da umutla gelene baktı:

- Buyrun beyefendi?

- Ajans Postası adlı gazete burada mı çıkıyor?"

Gelen yarı tehditli bir sesle, o dünyayı ilan parası alarak dolandıran kofticilerin gazetesini soruyordu. Gene bir takibat mı olu-

yor? Salih Usta ufak bir ikircilik geçirdi. Kofticiler birini dolandırdılarsa, onun ne suçu?

- Neden sordunuz, beyefendi?

- Ajans Postası'nın üstünde bu matbaanın adresi yazılı. Yayın yeri ve bürosu burasıymış.

- Beyefendi, görüyorsun, bu izbe yer bir karanlık göz. İçine ben kendim zor sığıyorum. Nerede kalmış yayınevi, gazete yazıhanesi olmak. Adet yerini bulsun, bir yer gösterilmiş olsun diye bizim matbaanın adresini kullanıyorlar... Siz Ajans Postası'nın sahiplerini arıyorsanız, ben de arıyorum. 27 gündür sayfalarını bağladım. Parasını getirip gazetelerini bastıracaklar. Uğramadılar."

Gelen adam, gözleri karanlığa biraz alışınca iki üç adım içeriye, sol yanıma sokuldu. Salih Usta'ya:

- Hayır, etti. Gazetenin sahiplerini değil, geçen 31 Aralık günlü nüshasını arıyorum.

Salih Usta'yı ve beni bir hayrettir kapladı. Demek yeryüzünde Ajans Postası adlı gazeteyi de arayan soran olurmuş ha! Kim bilir adama ne demişler? O da ciddiye almış. Üşenmeden kalkmış, gelmiş. Salih Usta ödemli yanaklarıyla fosurdadı:

- Beyefendi o gazeteden kaç tane basıldı bilmem ki... Ne idi aradığınız?

- 31 Aralık tarihli nüshası.

- Orada neyi merak ettiniz acep?

- Bir Parti Tüzüğü çıkmış. Arıyoruz. Ben memurum.

Ansızın irkildim. Harf kasalarının ötesine doğru ilerleyen ziyaretçinin yüzü şimdi yarı kapıdan giren aydınlıkla epey seçiliyordu. Baktım. Bütün sinirlerim kuşkuyla gerildi. İrkilmem: 31 Aralık günlü Ajans Postası'nda, ucuza mal ederek formaliteyi yerine getirmek ve Salih Usta'ya üç beş kuruş kazandırmak için bizim Vatan Partisi'nin Tüzüğünü yayınlatmıştım. Gazete değil mi? Ajans Postası da bir gazeteydi. Tüzüğü onda bastırmış ve gereken sayıda nüshalarını Savcılığa ve Polis Müdürlüğüne göndermiştik. Bu gelen polis edalı adam neyi arıyordu?

Az daha dikkat edince, sinirlerimin gerilişi nedensiz değildi. "Memur" olduğunu söyleyen adam, Reşat'ın çilingir sofrası başına hayatımda ilk kez oturduğum gece, ansızın içeriye girip, kırk yıllık ahbapmışça karşılanan ve sağ yanıma ilişir ilişmez, Reşat'a tam bir suç ortağı kaç göz edişiyle benim kim olduğumu soruşturan, adının Tevfik Dilmen olduğunu öğrendiğim kişiydi.

O gece bu Tevfik Dilmen, Reşat'la pek çirkin işaretleşişini benim görmediğimi sanmıştı. Ondan sonra da TKP'nin o sıra İstanbul VK [Vilayet Komitesi] başkanı olduğunu öğreneceğim bu adamın yüzüne artık hiç dönüp bakmamış ve hemen iş bahane ederek, çilingir sofrası başından ayrılıp evden çıkmıştım. O anlık izlenimini hiç unutamıyorum. Kendi kendime söyleniyorca düşünüyordum:

"Ne düşmanca davranış? Sanki ben yirmi yıl komünizm suçundan zindanlarda yatmaktan birkaç gün önce çıkmış insan değil de, bu Tevfik Dilmen'in geceyarısı elde silah yolunu kesmiş bir hayduttum. T. Dilmen bana öyle soğuk bir dehşetle baktı. Hakkımda ne biliyor? Yeni kuşaklar, eskilerinden böylesine tiksinirce tedirgin edilmişler. Sebep?.."

Anlayamamıştım. O çilingir sofrası rastlantısından birkaç gün sonraydı. Bizimkiler henüz hiçbir şey yapmadıklarını söylüyorlardı. T. Dilmen'in görevini bilmemekle birlikte, ateşli bir çaba içinde bulunduğunu yüzünün mimiklerinden, Reşat'ın ona "Ağır ol ki Molla desinler" pozuyla verdiği önemden sezmiştim. Eh, dava benim kişiliğime bağlı değildi ya. Bana karşı, ister hayran olsunlar, ister düşman. Çalışsınlar. Görevlerini yerine getirsinler, yeterdi. Anlaşılan bir şeyler yapılıyordu. İyi.

Geceyarısına doğru Nişantaşı'ndaki bir maskara ziyaretten dönmüştüm. Beyoğlu, Tebebaşı, Kasımpaşa, Unkapanı, Bankalar Caddesi gibi beş altı yolun Şişhane kavşağında bindiğim dolmuşa birisi asılırca atladı. Şoför yanındaydım. Yeni gelen hırsla kapıyı açıp sağıma oturdu. Hafifçe baktım. O idi. Geçen hafta, çilingir sofrası başında bana bir yüksek sesle sövmediği kalan T. Dilmen'di.

Unkapanı Köprüsüne doğru dikine iniyorduk. Bir sarsıntıdan yararlanarak yavaşça T. Dilmen'e sordum:

- *Sizi bir yerden tanıyorum galiba?*

Adam, büyük bir öfkeyle, başını sağındaki açık oto penceresinden dışarıya çevirdi:

- *Hayır!*

Ama bu "Hayır", sahiden beni hiç görmemiş, bilmez bir kimsenin normal karşılığı değildi. Sert, öfkeli, tersleyen, can düşmanı bir ses sanki şunları duyurmuştu:

- Seni şeytan tanısın. Lanet olsun sana. Sakın adımı ağzına alma. Yoksa!..

Çok mu önemli, gizli bir görev içinde bunalmıştı bu delikanlı?.. Özür dilerce:

- *Pardon,* dedim. *Yanılmışım.*

Ve taş gibi katılaşıp sustum. Tevfik Dilmen'in yanımdan nerede, nasıl atlayıp gittiğini bilmiyorum. Sonradan kimliğimi öğrenince, o gece belki de, kendisini tanıtmaksızın beni takip etmek istediğini aklıma getirdim. Başını hep benden saklaması; tanışmaktan söz edişim üzerine, hiç yüzüme bakmaksızın çileden çıkışı ve hemen sırra kadem basışı başka türlü yorumlanamazdı, sanıyorum.

Arası çok geçmedi. Patlayan "Harbiye Davası" dosyası elime geçti. Orada zabıta romanı denli sıçramalarla anlatılanlar gözüm önüne geliyor.

Tevfik Dilmen bey TKP İstanbul Vilayet Komitesi Sekreterliğine yeni atanmış. Bir yanda, yalnız Îstanbuldakileri değil, Ankara, İzmir ve Türkiye'de bulunan bütün gizli hücrelerin ve elemanların listelerini, telaş denecek çabuklukla ve hoyratlıkla avucu içine derliyor. Ötede Reşat Fuat ve Zeki Baştımar'larla sıkı buluşmalar yapıyor. Kendisine, tam o gece rastladığım Şişhane çevresinde bir "yer" kiralattırılıyor. Orası İstanbul VK'sının merkezi oluyor. Merkez Komitesi toplantı yapacak. Bu toplantının yeri, biçimi, günü, saati Tevfik Dilmen'in becerisine bırakılıyor. Tevfik Dilmen değme Şerlok Holmes'lere parmak ısırtacak bir "gizlilik" içinde "görevini" başarıyor. Bir iki tekmil haberinden sonra, Seka [Merkez Komite] toplantısı günü geliyor. Tam saatinde Seka üyeleri birer ikişer damlıyorlar. İçlerinde kimlerin bulunduğunu İddianame ve Kararname, hiç değişiklik yapmaksızın açıklıyor. Okudum. Öğrendim: Başta Şefik Hüsnü, Reşat Fuat, Zeki Baştımar, Mihri Belli, Zileli Halil ile Tayyareci Cemal ve benzerleri de varmış sanırım. Bir, yüzünü tanımadığım keskin "Ahmet Fırıncı" ile daha birkaç kişi katılmamışlar. Mahkemede çağırıldıkları halde gelmedikleri ortaya "Hafifletici sebep" olarak çıkarılıyor.

Neler konuşulduğu ya benim belleğimde kalmamış, ya tahkikat belgelerinde pekiştirilememiş. Kulaktan kulağa fısıltılarda, bir manyaklık fıkrası dolaştırılıyor. Ş.H. Değmer ile M. Belli arasında bir tartışma mı olmuş? Yoksa M. Belli eleştiri mi yapmış da, Ş. H. Değmer'i mat etmiş? Şefik onu eleştirisinde haklı bulmuşmuş... Duru bilmiyorum. Karanlıkta göz kırpmalara benziyor. Seka'nın belki yıllardan beri yapılmamış toplantılarından en sonuncusu ve

en ünlüsü bir saat mi desem, bir buçuk, iki saat mi sürmüş. Sonuna yaklaşılırken, konuşmaların geçtiği oda kapısı şarkadanak açılmış. Çünkü Seka toplantısı ve müzakereleri gizli geçtiğinden "kapalı kapı ardında" olmuş. Bitiminde kapı açılınca eşikte Frenklerin **"inévitable"** (çekinilmez, kaçınılmaz) dedikleri mescêne [koruyucu, hami] veya pegase [sahibini koruyan mitolojik at] TKP İstanbul VK Sekreteri mutemed Tevfik Dilmen görünmüş. Yerlere kadar eğilmiş mi Seka üyeleri önünde? İddianame belirtmiyor. Yalnız, açılan kapının karşısına düşen öteki oda buyur edilmiş Merkez Komitesi yetkililerine. Orada, üzerinde kuş sütü eksik bir şölen sofrası onları bekliyormuş. Oraya geçilmiş. İyi, kötü, yenilmiş, içilmiş. Belki "meham'mı umur"dan [önemli işler] tek tük sözedilmiş. Ama, kapalı kapı dışında tutulmuş bulunan TKP İstanbul VK Sekreteri Tevfik Dilmen'e muhakkak pek fazla bir şey çaktırılıp, çıtlatılmamaya çalışılmıştır. Ve, "Sen sağ olasın sevdiceğim, ben de selamet" denilmiş. Evli evine, köylü köyüne gitmiş.

Aradan kaç gün geçiyor? Belki Kararname yazar. Bir gün, İstanbul'dan Paris'e yollanan genç, fidan boylu bir kız doktor hanım, o zamanki Sevim Tarı, Gümrüğe mi, araca mı yaklaşırken yolu kesiliyor. Bindiği otomobilin içine sakladıkları da, vücudunun başka yerine gizlenmiş, bez üstüne yazılar da, elle konulmuşça bulunur. Tevkifat başlar. Çorap söküğü çekile, sarıla, "emekli", "kıyıda köşede", "etliye sütlüye karışmaz" görünen Şefik Paşa da, Reşat Sultan da oltanın ucundan, Polis müdüriyetinin karanlık iğneli fıçısına toplanılıyor.

Bu insan avında **"Tevkif"** ile **"Tevfik"** hemen hemen aynı anlama geliyor. Daha dava sonuçlanmadan dinlemiştim. Bir "Bulgaryalı" Partiliyi polis yakalayıp sıkıştırmış:

- Çıkar o sana bavulla teslim edilen kitapları!"

Bulgaryalı, aleyhine hiçbir delil bulunmadığını düşünerek, toptan her şeyi inkar ediyor.

- Ulan, diyorlar. *Sana bir şey yapmayacağız. Biliyoruz. Hatır kırmadın, aldın sakladın kitapları. Ver. Yoksa...*"

Bulgaryalı gene "Yok"ta direnince, karşısına Tevfik Dilmen'i çıkarmışlar. TKP İstanbul VK Sekreteri Bulgaryalıya yekten demez mi:

- Getir o sana verdiğim bavulu. Artık aş taştı. Çömçeye paha bulunmaz. Her şey ortaya çıktı. Saklanacak bir şey kalmadı.

Bulgaryalı söyleneni yapmış. Sahiden başka bir suçu ve kasti de görülmediği için, Müdüriyetten, dilini tutması zılgıdı geçirile-

rek, koyverilmiş. Bu işte şaşkınlıktan dilini yutan Bulgaryalı, her sağır köşe bucakta, içten güvendiği birine rastladı mı, korka ürke dert yanıyordu:

- Bu ne iştir yahu? Ben kitapların ne olduğuna bile bakmadım. Parti İl Sekreteri, Merkez Komitesinin en güvendiği, yakında üye alacağı Tevfik böyle desin!.. Neden iş işten geçmiş? Öyle söyledi. Ne oldu acep? Herkes de içeride. Bana bavulu kendi eliyle getirmişti. Ondan ve benden başkası bilmiyordu. Polise kim haber vermiş olabilir?

Herkes söylenene yarı inanıyor, yarı şaşıyor, bütün kararıyordu. Sızan her haber **"Tevfik"** ile **"Tevkif"** arasında sırf "k" ile "f" harflerinin yer değiştirmiş olması kadar fark kalmadığını belirtiyordu. "Harbiye Tevkifatının bir numaralı provokatörü Tevfik Dilmen kahramanıydı.

Kimdi bu zat? Herkese yıldırım çabukluğu ile güven vermişti. İlkin, bir yedek subay okulunda cebine konulan komünist beyannamesiyle tutuklanış, yanılmıyorsam, Tevfik'i Ankara Cebeci hapishanesinde bir süre önce Reşat'la tanıştırmış. Ondan sonra serbest kalınılmış. Kimin kime daha çok, nasıl, neden güvendiği seçilemiyor.

Şefik Paşa, ben Kırşehir'de aftan çıkıp on beş yirmi gün veya birkaç hafta kalınca, hasretime mi dayanamamış, bilmem. Emekçi Partisi'nin Beethoven kafalı ve Sanat aşığı tombul doktor Genel Sekreteri eliyle beni yazılı olarak çağırtmış. Haberim yok. Hulusi Dosdoğru ben İstanbul'a gelir gelmez üst üste haberler iletti. Nedense kendisi bize dek zahmet edemiyor. "İşleri çokmuş". Benim, ne olur onun ziyaretine gitmemde ısrar etmiş. Kırmadım. Uğradım. Doktorcuk, birden fazla, iki mi, üç mü mektup yazmış Kırşehir'e. Acele "Parti'nin" beni çağırdığını resmen bildirmiş.

- Niye gelmediniz? Cevap bile vermediniz?

- Bana mektup gelmedi, karşılığıma sonuna dek inanır görünmedi. Ben onun mektuplar yazmış olduğuna "sonuna dek inanmış" göründüm.

- Belki adres yanıltısı olmuştur.

- Hayır. Evin adresi açıktı.

- Yolda PTT kıstırması yapılmasın?

- İmkanı yok. Mektupların birinden biri de elinize geçmiş olamaz mı? Gelmediniz. Bir haber de iletmediniz.

H. Dosdoğru neredeyse kaytardığıma hükmetmiş. Dokunmadım delikanlının keyfine. Ancak ne hakkı vardı hayatında bir yol gördüğü insanı illa yalancı çıkarmaya? En çok "toyluk" saymıştım. Sonra başka bir vesileyle onu, "yeterli-yetkili" görünen kalıbı altında, bir önceki toplantıda kolayca ve ikircilliksiz oy verdiği ciddi bir konuya, bir sonraki toplantıda, bir bonz işareti üzerine çarkı felek gibi dönüp, otomatikman aynı kolaylıkla ve ikirciksizlikle karşı oy kullanır görünce, onun hesabına ezginlik duydum. Tabii başka şeyler düşündüm. Adının **"Dosdoğru"** oluşu, özünün **"Epeğri"**liğini örtemiyordu. Belli. Asıl Bonzlaşmışın, bana 935'lerde, ağlarca yanıp yakılarak dert döktükten sonra, beni nasıl "randevuya vaktinde gelmemiş" durumuna düşürdüğünü, çok sonradan, geç anladığım gözüm önüne geldi.

Arap **"Küll'ü Taviyl'ün Ahmakun"** demiş. "Her uzun (boylu kişi) Ahmaktır" sözü bana uygulanabilir. **"Küll'ü Sagıyr'ün Fitne"** Her kısa (boylu kişi) fitne'i fücur olur desem bile, benim şahane saflığıma kendim de her zaman gülmez miyim? Sonradan hiçbir şeyin gözümden kaçmayışı neye yarar? "Türk'ün aklı" gibiydi benimki de.

O akılla, önce Selahi Hüsnü rahmetliyi aracı ettimdi. "Aman şu sıra çok sıkı takip var. Görünmesin" denmiş. Pekala.

Yalnız takip "şu sıra" mıdır? Evel ezeldir bizde. Durmak nesi? Aklım ermez buna, demekle geçiştirdim. Azıcık beyaza [temize] çektiğim Tarih Tezi'mden bir kitabı gönderdim. Şefik, okumuş mu bilmem. Selâhi'ye güldüm:

- *Eyvah!* etmiş. *Hikmet yoksa Nazi teorisine mi kayıyor? Aman dikkat!*

- *Etme, be yahu!* dedim. *Barbarlar Nazi demagojisine alet edildi diye, İlkel Komuna insanı var olmaktan nasıl çıkarılır? Hoş, Koca Engels'in "Ailenin, Devletin ve Özel Mülkiyetin Orijinleri" kitabı hiç okunmamış mı? Engels, Hitlerci serserilerin Tarih tahriflerinden 70-80 yıl önce, Tarihöncesinde Barbar insanın sosyal karakterini övmüştü. O da mı Nazi?.. Neyse, iyi okunmamış yazdıklarım. Olur. Bir gün tartışırız. Belki ben de yanılıyorum. Ne var ki konu ilginçtir. Derinleştirmeye değer.*

Selahi **"İt"** yahut **"Çobanlar"** romanımı tape edilmiş biçimiyle okuyup çok meraklı beğenmiş. Saklayamadığı patavatsızlığıyla konuşmuştu:

- Azizim! Elimden bırakamadım. Senin asıl istidadın Roman. Bırak ideolojiyi: Romana önem ver.

"Söyle Tatar ağası, hoşuma gitti" yollu güldümse de, beni "ideolojiden uzak düşersem daha beğenilir bulacağını; sezmemezlik edemedimdi.

O antraktan bir ay geçti. Şefik'e uğradım. Hakkıcık "Evde" demekten kendini alamadı. "Dünyanın bir ucundan" kimseye görünmeksizin, "bunca masraf" üstüne bir de geri döndürülseydim, üzülürdüm. Hazret, epey beklettikten sonra, ekabir stili çıkageldi. Her zamanki hasretle sarmaştık, öpüştük, oturduk.

- Kaç yıl oldu buluşmadığımız?

- 1926 [1928] *'dan beri mi? 1950'de: tam çeyrek yüzyıl.*

Bizi karşılaştıran Hakkıcık, sus pus usluluğu ile, kendi kendisine imişçe söyleniyordu:

- Evet. Çok geçti. Siz... Büyümüşsünüz...

- Yok canım. Boyum hep budur.

- Bilmem. Ne olmuş size? Bir şey var. Değişmişsiniz. Büyük... Adam... Genişlediniz, güçlendiniz mi? Öyle geliyor bana.

- Olabilir. 25 yılda kalınlaşmışımda. Yaş bu. İnsanı yerinde komaz ki.

12.7.1971 (Pazartesi)

Hakkıcık çekildi. Hazretle başbaşa kaldık. Onda, bir Fransız'ların "evasif" dedikleri, hayal içinde kaçak güreşir hal gözüme çarptı. Çok şeyi ve hiçbir şeyi konuştuk. Bu sevimli, nazik, kibar, tuttuğu yolda sebatkâr paşa çocuğu Selanik'li insanı 30 yıldır tartışmasız lider saymıştık. "Faaliyet"e gelince, şimdilik "hiçbir şey yapmamak" prensibi ağır basıyordu. Buna gene aklım ermedi. "Hareketten bereket" doğması bir skolastik "Dogma: Nass" mıydı?

Geçmiş Marksizm Bibliyoteği yayınlarına söz düştü. Ben açmadım. O, bir siyasi polisin önemli kanısını andı. Demişler ki 1. Şube'de:

- Bütün öteki broşürler, kitaplar neyse ne. İlla şu senin iki satırlık beyannameler yok mu? Ortalığı allak bullak ediyor, başımıza iş açıyor.

Gizli beyannameler her dönemin toplulukça yapılmış ajitasyonlarındandı. Kitaplar 20 yıldır benim alanımdı.

Bir şey yapmamanın felsefesine alışamayacağımı belirterek ayrıldığım zaman hayli durgundum. Demek zamanla insanlar böyle idiler, ha... Ben mi yeni fark ediyordum? Zaman mı insanları değiştiriyordu?

Aynı Hazretin, öylesine sütten, ağzı yanıp yoğurdu üfleyişinden bir kaç ay sonra, Tevfik Dilmen'in kiraladığı ve kapı bekçiliği yaptığı odada kimlerle neleri tartıştığına ne buyurulur? Hepsi birden topyekun beşer, onar yıl gümlediler. Suç, Tevfik Dilmen'in bir kaç ayda hazırladığı kapana, belki de istemeyerek, apansızın kısılmaktı. Türkiye şartları içinde, böylesine ucuz ve yeğnik nedenlerle, insanların başlarına neler getirilmiyordu?

Burjuvazi rahattı. Elinde uçsuz bucaksız sınırları, cezaevleri, silahlı adamları ile Firavun ve Nemrut çağından beri bilenmiş Devlet adlı giyotin makinesi, kendiliğinden işliyordu. Sen dilediğince gözünü aç, tedbirini al. O milyarlar dağıttığı Devlet bütçesi ile senin "şahdamarın kadar yakın" sandıklarını dahi satın alabilir, seni onlara kıskıvrak bağlatıverirdi. Hele "Halk" dediğin o "Bâbil artığı" küçük burjuva böcekleri. Onlara pek fazla bir maaş bağlamak bile gerekmezdi. Kendilerini aç bırak: Onlar birbirlerini yerlerdi. Bu kural

bizim "Sol" kanatta değişti mi? Ortalama bir içtenlik, kardeşlik, ne seyrek, ne bulunmaz şeydir. Ortada henüz burjuvazinin işkencesinden başka kariyer bulunmadığı halde, birbirini kalleşçe atlatmalar, ilk fırsatta hançerlemeler bitmiyor, tükenmiyor. Hele azıcık da dayanıklı isen, onların ilk sopada kustuklarını ölesiye reddedebilmişsen, çevrende hemen bir boşluk yaratılır. Boşluğun ötesinde sıkışan "Turhallı, hepsi bir hallı"lar, aralarında en ufak bir tutarlılık bulunmasa bile, sana karşı teprenip irkilmekte hiç görüşüp anlaşmaksızın dahi oybirliği durumuna girerler. Lenin'in, sapıklar için söylediği gibi: Hepsi birbirinden apayrı havaları çalarlar, ama vurdun muydu, topu sana karşı domuz topu olup elbirliğiyle saldırırlar.

1951 "Harbiye Tevkifatından sonra bir kaç kişiden işittim. Meğer büyük "Konspiratör"ler benim için şöyle derlermiş:

- İyi hoş, poliste bir yol bile provokasyona düşmedi; ama, boyu uzun. Konspirasyona gelmez. Gizli işte çabuk göze batarak yakayı ele veriyor.

Ve o keskin konspiratörlerin 1945 ile 1950 gibi 5 yıl içinde 5 ay sürekli "Konspirasyon" yapmaksızın, o alçak boyları ile ha bire enselenip yıllarca hapisanede yatışlarına ne demeli? Bana o rivayeti aktaranlardan en iki yüzlüsü bile:

- Rezalet, ama, öyle şayia çıkarttılar. Bu da, insanın boyu da bir örgüt meselesi yapılır mı demişti. O dehşet içinde çalınırken, ben gülmüştüm. Ağlanacak her şeyimize gülme diyalektiği alınyazımızdı.

Bu çağrışımlar neden kalemime takıldı?

O bizim **"Tard"** havadisinden.

Kimseyi **"kişi"** olarak düşman bilmedim. Poliste en tabansızca provokasyona düşenleri bile horlamamaya çalıştım. "Herkes, anadan doğma işkenceye dayanıklı olamaz, ya!" diyordum. Tabandaki işçi arkadaşlardan başka herkesin içinde güç sakladığı hıncıyla karşılaştım. Buna yüz defa tanık oldum. Artık alışmam, "tabii görmem" gerekti. 101. kez, gene gözlerime inanamayarak şaştım. Devrimcilik inancımdan sonra en güçlü yanım şaşma kabiliyetim olmalı. Her yapılanı, aklım aşırıca olağan sayarken, duyularım "sürpriz" gibi karşıladı. Acı acı gülerek, düşünüyorum: Parti kayıkcağızında bunca safralar varken, bana mı bir yercik çok görülmüş?

Ne "yercik!" M.B. [Mihri Belli] ikide bir:

- Bunlar Türkiye'de iktidara gelseler, ilk asacakları bizleriz" derdi. O nedenle dişlerini gıcırdata gıcırdata "Bunlar"a karşı düş-

manlığını sönmez bir kin olarak beslerdi. O genç. Cancağızı da taze olduğundan tatlı, besbelli. Hor görmedim. Ben yaşlı olmakla kalmadım, kanserlileştim de. Kan bir yıldır hiç durmadı. En çok 5 ile 10 yıl arası yaşarım. Çiçeğim burnumda sırım gibi Gençlik Başkanı iken de canımı herkesinkinden tatlı sayamadım. Onun için, yaşlandıkça hoşgörürlüğüm arttı. Marks'ın pek sevdiği: "*Homo sum (insanım), insancıl olan hiçbir şey bana yabancı kalamaz*" deyimi, içimde gittikçe derinleşti. Yılanın ısırması, akrebin sokması ne ise, insanların sınıflı toplum ortamında tepişmeleri ve ısırışmaları, sokmaları da o...

"Niş'i akrep ne ez pey'i kin est"

"Muktezâ'yi tabiateş in est."

(Akrebin sokuşu kin beslediğinden değil, doğası gereğindendir.)

Bizi de kim bilir hangi akrep, dost görünerek sokmuş; hangi yılan, aşağılık kompleksine kişiliğimde bir deşarj bulmak için gizlice ısırmış. Bir Parti, ne denli gizli olursa olsun, gerçekten Parti ise: Üye alma gibi, üye atma nedenleri ve gerekçeleri de tüzüğünde madde madde sayılır. O maddeler, en gaddar burjuva adaletinin bile insanlara tanıdığı "Savunma Hakkı" vermeden; hangi yargı ile mahkûmiyet kararına yol açar? Şimdiye dek kimse bana şu veya bu anlamda bir tüzük maddesi sayarak, ne diyeceğimi sormadı.

Anlaşılan, olmuş. Kim yapabilir bunu?

Örgütte ikinci, üçüncü kertede gelenlerin işi olamaz. Şefik Ağa'nın sözü geçen mektuplarından birinde: **"Ufak bir pürüz"** dediği o olabilir mi? Karşılığım: "*Babamın çiftliğinde ben de dinlenmek isterdim*" oldu. Ona içerleyip, kendisini "Baba çiftliğinde parazit" saydığıma içerleyip: "Öyleyse dur ben de sana göstereyim!" demiş olabilir mi? 1950-51 karşılaşmamız gözüm önünden geçti. Öyle yapmış adama benzetemedim. Onu çok **"Bay diplomat"** sayanlar var. Ben inanamıyorum. Öyleyse çok şaşarım.

1936'larda, "Böcür"le [Hasan Ali Ediz] "Kara Patron" [Eczacı Vasıf] bizim **"Ludwig Feuerbach"** tercümesini iyice baltalıyorlardı. Bir gün dayanamadım, bağırdımdı:

- Bir gün İşçi Sınıfi iktidara gelse, sizi Menşevik diye kurşuna dizer. Sabotajdır yaptığınız!

"Kara Patron" bozularak:

- O belli olmaz, dedi, *kimin Menşevik olacağı?*

"Böcür", o her zamanki tam "kısa boylu fitne"liğiyle, sinsice bir tehdit savurduydu:

- Yahu! Biz bunu Parti'den atalım diyenlere karşı o kadar savunuyoruz. O bize ne yapıyor!

Fazla konuşmadım, sormayı küçüklük saydım. Ama, sözleri unutmadım. 1936 yılı. Marksizm Kütüphanesi ile içeride kuralarını hazırladığım Strateji planına uygun Legalite taktiğini uygulayarak, bir çığır açıyorum "Parti"ye. Oradakiler (Kimler? Sormayı, önemsemek bildim. Bu da aşırı kendine güven, belki de gurur olacak), beni arkadan vurma zorlamasında.

O yıla dek **"Merkez"** biz, "Nâzımin yarı hınçla: "Triumvira" (üçler diktası) dediği üçümüzdük: (Ben-Böcür-Kara Patron).. Şimdi üçümüz dışında hangi "yetki" taslakları, birimizi kancıkça vurmayı tasarlamış olabilirdi? Öğrenmeyi bile küçülme olarak yanıma uğratmadım.

Benim açtığım, yürüttüğüm **"Legalite Taktiği**"ne neredeyse zorla kattığım Böcür ve Kara Patron'la üçümüz, sonra "Parti"nin de resmen tanıdığı bir merkez organı idik. Bu organda güç görevimi yaparken beni "atmak" isteyecek olanı arar mıydım? Sorar mıydım? O zaman, başkaları arasında, **"Ben Türkiye'nin Stalin'iyim"** dediğini Böcür'le Kara Patron'dan öğrendiğim bir surat belirir gibi oldu. Aynı suratın, daha beş altı ay önce, Kara Patron'la ben içeriye düşmeden, Tekke hücreme gelip, Böcür ve C. arasındaki iğrenç sidik yarışından ağlarca yaka silktiğini düşünmüştüm. Böcür beni o surata karşı kışkırtmak, küçük burjuvalaştırmak istiyordu. Ben açıkça ve safça:

- *Fena değil,* demiştim: *Türkiye'de bir devrimcinin Stalin olmak ideali güzel şey. Ancak, Devrim açısından, bir ülkede Stalin'in yetişmesi için, daha önce o ülke Lenin'inin zafer kazanması gerekir.*

Kapanmıştı o konu.

Neden sonra, şu işsiz günlerimde, geçmişin muhasebesini yapıyorum. R.F. [Reşat Fuatj'ın gitgide nasıl suskun, çatkın bonzlaşmış yüzü beliriyor. O mu? Herhalde 1936'larda böyle bir niyet geviş getirilmiş olmalıydı. Böcür'le Kara Patron, Ankara Caddesi'nde tutamak bulunca, hele kendilerini son Menşeviklikle ithamımdan beri, yavaşça Marksizm Bibliyoteği'nden koptular. Kaydıkları yeri sezer gibiydim. Benden fellek fellek sakladılar. Bursa'da bir ağaca 1 Mayıs günü çizilmiş orak-çekiç davasından tevkif edilişim onlara fırsat ve gün doğmuş gibi geldi. **"Ludwig Fe-**

uerbach 'a yazmış ve bastırmış olduğum önsözü yok etmek için birinci formayı atmışlar ve kitaptan ("içeride" bulunduğum bahanesiyle) adımı çıkartmışlardı. Orak-Çekiç'ten çabuk beraat edip döndüm. İki arkadaşın, bana yakın olan kadını ziyafete çağırarak fethetmek istediklerini ve şiddetle reddedildiklerini öğrendim. Yüzlerine vurmadım. Olur ya. Kadın onları isterse, yapılacak işim kalmazdı. Ancak bu kerte "zebunküşlük" midemi bulandırdı.

Çok geçmedi. kendi elimle "Parti"ye mal ettiğim Marksizm Bibliyoteği'nde ondan sonra uğradığım sabotaja karşı, **"Emekçi Kütüphanesi"** serisini açtım. **"Kapital"** ve benzeri yayınlara girildi. **"Demokrasi: Türkiye Ekonomi-Politikası"** kitapçığımla **Günün Meseleleri** serisine başladım. **"Emperyalizm"** Ağırcezada beraat etti.

Derken, "dostun düşmanın" beklediği gün geldi. Nâzım Efendi'nin bir telefon vuruşu ile 1. Şube'de açtığı Askeri Mahkeme çığırı, Donanma Kor Askeri Mahkemesi'ne dek gelişti. Ben Yavuz'da 15 yıl denizin dibine indirildim (1939)[1938].

Bir yıl yatmadık. "Aman Paşa bir kanun yolu bul" çatlağından, 6 ay tebdil hava çıktık. Ben kimseye başvurmadım. Nâzım'ın sonradan anlattığı: O, bizim Stalin adayına uğramış. Stalin adayı, "Hayır" buyurmuş. Kimsenin 15 yıl hükümden kaçmamasını, besbelli "Parti" adına dikte etmiş. Nâzım, tekrar yakalanıp içeriye atılmaları nedenini, R.F.'ın o direnişine uymak zoruna bağlıyordu. Oysa, ben kendisine, son Polis Müdürü yoklatmasından sonra, bir dakika bile eğlenmemesini öğütlemiştim.

Kendi öğüdüme kendim uydum. Hatay'dan, Halep-Şam-Beyrut'a geçtim. Şam'da, arslan Bekdaş Lider, beni tanımadı. O gün, Fransız Polisi Komünist bürolarına baskın yaptığı için, pek zamansız geldiğime hayıflandı.

- Bir Pasaport bulsanız?

- Esef ederim. Biz sahte evrak mı yaparız!

- Ya! Nerede kalsam sizce?

- Haleb'e gidin. Oradakiler (sırıtarak) *zaten Türk tohumudurlar."*

Almıştın haberi. Bu Suriye Komünist Partisi liderine ekşiyemezdim. Beni tanımadığında haklıydı. Nâzım'la Kutva'da birlikmişler. Onun Trotskistlikle Parti'den atılmış olduğunu bilmiyordu:

Döndüm Halep şehrine. Şefik Ağa'ya yıldırım acelesiyle yazdığım mektubun cevabı gelmemişti.

18.7.1971 (Pazar)

PARİS

"Hötel des Voyageurs". Gece 2. Kan zorladı. Kalktım.

Uzun dönüş, sınırı geçerken kaçakçı oyununa geliş, Hatay'a o gün gelen Vali (Hindistan'da İngiliz Genel Guvernörü'nü andıran) Şükrü Sökmensüer (Eski Emniyet Genel Müdürü) ve Jandarma Genel Komutanı (Şükrü Kanatlı) ile karşılaşmam, sonraki yol serüvenim, İstanbul Rıhtımı'nda zavallı gözleri yanan annemden önce, sivil polislerle karşılaşmam ve l. Şube Komünist Masası şefinin gözlüğümü kırarca yüzümden kopararak tokat atmak isteyişi ve benim hiç anlamazca irkilmemem üzerine vazgeçişi, en sonra hapisanede Nâzım'gilce alaylı bakışlara ve kinayelere uğrayarak karşılanışım.. hiç gözüm önünden gitmiyor. Ama hepsi **"Kaçak"** adlı uzun notlarımdan ayrı bir Roman olur.

Şu anda, dokunmadan geçemeyeceğim bir anı, kafamda çağrışım yaptı. Belki çok uzuyor anlattıklarım, aşırıca karışıyor da. Ne çare. Öyle geliyor anılarım. İki noktayı, Balgarya'da öğrendiğimle ilgili buluyorum:

1- Nâzım'gilin odasına ansızın, sessizce girmiştim. Kemal'le yanyana karşılıklı karyolalarda yatıyorlardı. Şaşırdılar. Ben onlardan çok şaşırmıştım. İki karyola arasına sıkışık masacığın üstünde, çok yakışıklı bir genç delikanlının fotoğrafı, özel çerçeve içinde duruyordu. Etrafa bakındım. Çankırı'da sonra pis duvarları hoşa giden resimlerle süsleyecektik. Bu foto duvarda değil. Baş ucunda. Kendine ayrılmış masa üstünde büyük ilgi görmüş. Ondan başka hiçbir resim yok. Duvarlar bomboş. O iflah olmaz saflığımla, ikisinden birinin akrabası saydığım fotoğrafa parmağımı uzattım:

- *Bu kim yahu?*

İkisi de, hiç beklemedikleri bu sorum üzerine şok geçirmişce sarsıldılar. Ne oluyorlardı? Pot mu kırmıştım? O, insanlann tek bakışta herşeyi, hiç söylemeksizin apaçık anladıkları psikolojik anlardan biri önünde kalmıştım. Ne idi o? Nâzım, kızararak:

- *Hiç!* edip yutkundu. Kemal her zamanki pişkin görünme yapmacığıyla:

- *Artist!* dedi. *Tanımadın mı?*

- *Ne artisti?...*

- *Sinema.*

- *A.. â! Sahi mi?.. Hadi canım..*

Küt kafam, halâ bana şaka yaptıklarına gidiyordu. Nâzım'ın kendisi yakışıklı çocuk. Kim bilir, şu fotoğrafın sahibi gibi kaç tane yakın akrabası vardı... İçimden bu geçiyordu. Kemal Zahir [Kıvılcımlı, "Kemal Tahir"e, "Zahir" (Bilgin görüşlü) diyerek ironi yapıyor olmalı] saklamadı. Yanılmıyorsam:

- *Gary Cooper!*

Yahut ona benzeyen bir filim artistinin adını söyledi. Kendimi toparlayamamıştım. İkisinin de yüzlerine şaşkın şaşkın baka kaldım:

- *Eee... Yani ne olacak?*

Biri "Şair'i âzam", ötekisi, -henüz bir kısa hikaye bile yazmamışken,- geleceğin "Muharrir'i Şehiyr"i geçinen bu iki adamın baş ucu masalarında, Hristiyan'ın Meryem Anası denli özenle bu bir tek Holivud artistini çerçeveleyişleri inanacağım şey değildi. Yoksa alay mı ediyorlardı adamla?

- *Yahu, şimdi de, liseli genç kızcağızlar gibi, Amerikan film ünlülerine mi kapıldınız?*

Nâzım, bu benzetişimden bozulmuştu. Durumu tamir etmek için, tuhaf bir örtmek istediği heyecanla kekeledi:

- *Şey, canım.. Kemal bulmuş. Tipik bir delikanlı, değil mi? Kime benziyor, bak?*

Dikkat ettim, fotoğrafı hiç kimseye benzetemiyordum. Belki arkadaşlarından biri olmalı deyip geçecektim. Duraklayışım önünde, Kemal yetişti:

- *Acem Şahına!*

Nâzım, dilini şapırdatarak, Kemal'e süzgün gözlerle baktı kaldı.

- *Tıpkı Şehinşah değil mi?*

- *Hangi Şehinşah yahu?* diye kendimi sıkarak tanımaya çalışıyordum. Acem Şahı deyince, gözüm önüne hoyrat, saçı sakalıyla bir Asyalı Haydut yüzü geliyordu. Bu Holivud tüysüzü ile... Birden hatırladım. Öyle ya, Iran tahtında Pehlevi öldükten sonra, yerine küçücük çocuğu geçmişti. Demek bu artistin fotoğrafı ona benziyormuş. Gene eğildim. Ciddi ciddi:

- *Ne münasebet?* dedim. *Siz de amma da insan benzetilmişsiniz ha!*

Kemal düzeltti:

- Şimdi kartlaştı. Ama, vaktiyle tıpkı Garri Cooper'di.

- O burunla mı?

- Yüzünün çizgileriyle.

Nâzım, sıcak bir sesle:

- Kemâl'in de çizgilerini andırmıyor mu?

- Hayır.

Direnecektim. Birdenbire sesimi kıstım:

- Neyse, dedim. *Daha ne var, ne yok?*

İkisi de konu değiştiğinden rahat soludular.

- Bizde ne olsun? Görüyorsun. Sen anlat. Epey gezdin. Başına neler geldi?"

Az sonra, Nâzım, bütün ikram sever hoşluğu ile:

- Hikmet'ciğim, dedi. *Sen, çok yorulmuşsun. Hep okursun da. Sana bu odayı verelim. İki pencereli yer. İçimizde en çok çeken sensin. Karyolanı getirip kuralım.*

Nâzım böyleydi. Şair adam. Duygulu. Coştu. O saat taşınacaklardı aşağıki locaya. Üst localar (Eski hapisane revirinin dar hücreleri) toptan "Komünistlere" verilmişti. Çoğu boştu. Herkes istediğine yerleşebilirdi.

Akşam üstü uğradığımda, başucu masasından Holivud Artistinin itinalı fotoğrafı kalkmıştı. Ve bir daha da görmedim.

2- Nâzım'la Kemal, birkaç gün sonra, daha içerlek olan tek pencereli locaya taşındılar. Ben çift pencereli, sokağa ve menekşelere, fulyalara bakan baş locaya geçtim.

Nasıl, sınır boyunu geçtikten sonra, geri geldiğimin doğruluğuna önce inanmadılar. Benim de kendileri gibi kaçamamış, yakalanmış olduğuma sevindiklerini güç saklayabiliyorlardı. Eğer kaçsaydım tek başıma, onlar beceriksiz düşeceklerdi. Şimdi Turhallı, hep bir halliydik. Uzun süre bu inançsızlıklarını, yüzüme vurmaksızın sakladılar.

Askeri Cezaevi'nden çocuklar gelince, localar doldu. Bizim **"kaçamayış"** ihtimalimiz gevşedi. O ihtimalden daha çok beni örseleyecek yeni bir versiyon sağdan soldan kulağıma çarpmaya başladı. Ben sınır dışına belki de gitmiştim, ya... Kabul edilmemişim. Ondan tornistan edilmişim. Bunu Nâzım'la Kemal uydurmuşlar, öteki erbaşların ağzına sakız vermişlerdi.

Yalanlamayı bile "küçülme" sayan, o ilkokulda "Şövalye de Ragastan" okumuş ve şövalyelikle dervişliği uzlaştırmış gönlüm, onla-

ra karşılık dahi vermeme izin çıkarmadı. Hiç duymazlıktan geldim şu "Şair-i âzam" ile "Geleceğin Muharrir'i Muhteşem"inin yakıştırdıklarını. Yazmam, okumam neyime yetmezdi? Onlar, bence, boş gezenin boş kalfalarıydılar. Nâzım, sabahtan akşama dek eline geçirdiği Tevrat'tan ve İncil'den "şairane" bulduğu sözcükleri, uzun ve yankı yapan localar koridorunda:

"Onlar ki suda balık

Havada kuş

*Yerde kalabalık..."*diye höyküre höyküre dolaşıyordu. Kemal Tahir, -Nâzım'ın kendisini çırak ettiği Lütfü Simavi'nin- satış yapmaz "Karagöz"ünde **"musahhihlik"** [düzeltmen]ten **"muharrir"** [yazar]liğe çıkışına güvenip, bir türlü pornografi dışında yazamıyordu.

Niye saklayayım. İkisini de beğenmiyordum. Ama, bir şeyler yapmalarını istiyordum. 15 yıl nasıl geçerdi? Bütün o tevkifat sırası ve sonrası saçmalayışlarına rağmen, acıyordum boş geçen zamanlarına, acıyordum kendilerine. O sıra, Nâzım'ın bir telefon açışıyla 1. Şube Komünist Masası şefine, kendini görmeye gelmiş Harbiyeli'yi haber verdiğini bilmiyordum. O "ihbar" üzerine, Komünist yayınlar ve yapanları boğacak **"Askeri Mahkeme"** geleneğine açış resmi yaptığını yerinden öğrenememiştim. Sonra, Çankırı polisinden Nâzım'ın, makbuz karşılığı: **"30 lira aylık"** aldığını da henüz gözümle görmemiş ve Kemal Tahir'in ise, o parayı **"Pekala yeriz, bey gibi"** diye benimsetmeye çalıştığını kulağımla işitmemiştim. Bu "ruhu rahatsız"lardan tiksinti dolu isyanla kaçar olmamıştım. "İnsan sefaleti" idiler. Kendilerini olduklarından üstün göstererek, çalışmaya ite ite acımaya değer buluyordum.

Meğer ben ne koca kuruntulu budalaymışım? Şimdi Balgarya'da öğrendiğim gibi, asıl acınacak benmişim. 15 yılın 13-14'ünü yattıktan sonra, "Alnımın akı"yla yüzlerce kitap dolusu yazı ile "Legal" yayınlara "hem roman, hem bilim eseri" ile girişmeye kararlı olarak çıkınca onu anladım mı? Hayır. Bak ben ne bönmüşüm.

Bir gün, nerede, nasıldı birden toparlayamıyorum. Bonzlaşmış Reşat, ansızın, sanırım benim Halep'ten Şefik Hüsnü'ye gönderdiğim mektup konusu üzerine:

- *Cevap vermiş,* dedi.

- *Kim?*

- *Şefik Hüsnü. Yalnız geç olmuş. Adres değişmiş. Şefik Hüsnü cevabını neden sonra göndermiş.*

- *Kime?*

- Halep'teki adresine.

- Ben almadım. Sonra Halep adresine de iki defa yazdım. Nedense, Şefik Hüsnü'nün mektubu elime geçmedi.

- Sahi mi?

- Mektubu alsam, niye saklayayım?"

Reşat, o esrar kumkuması pozu ile sustu, sustu. Dudakları, yüzü alkolikçe kıvrıldı, oynadı, büzüldü. Söylesin mi, söylemesin mi gibilerden, hazırlığını yapıyordu. En sonra, gözümün içine baka baka, baklayı ağzından çıkardı.

- Sana geri dönmeni yazmış.

- Türkiye'ye mi?

- Evet.

- Ben 15 yıl ağır hapis yemiş adam. Suriye'ye geçmişim. Bana, bula bula geri dönmem öğüdünü vermeyi mi bulmuş?

- Öyle söyledi bana.

- Ben de o yazılana uyup geri dönmüşüm.

- Başka türlü mü?

- Mektubu hiçbir zaman elime geçiremedim. Ancak böyle bir şeye inanamazdım.

- Sormadın mı kendisine?

- Aklıma gelmedi.

Gerçekten Reşat'ın, Stalin'den öğrendiği, öğreneceği bir "taktika" yaptığını sanarak sözü değiştirmiştim. Oysa Reşat, benim bir taşla iki öğün vurularak ayaklanacağımı mı umuyordu? Ben Derviş-Şövalye, o çeşit kışkırtmaların üstündeydim!

Balgarya'da öğrendiğim "havadis" doğruysa.. ki "dosdoğru" olduğunu her şey ispatladı, besbelli... Suriye-Bulgaristan bekleyişleri, Doğu Almanya'dan bir hastalık gibi uzaklaştırılışım başka ne anlam taşır?

Şimdi kendi kendime düşündüm:

- İster misin?

Aklım almıyor. O zaman 15 yıl ağır hapis yükümle, kendime aşırı güvenip dönmüştüm. "Parti" bana, "Git, yat!" demiş. Haberim yok. Neyimi denemiş olmalı? Yoksa, Türkiye dışına çıkmam o denli aykırı mı? O "imtiyaz"a hiçbir zaman özenmedim. Ama, kaç yıllar yılı beni yazılı satırları ile "dışarı" çağırmış adamın, tam 15 yıl ağır hapisten 1 yılda kurtuluşum önünde inanılmaz tepkisi mi idi o elime geçmeyen mektup. Ve o tepki nasıl, neden olabilirdi?

Şimdi, kırgınca hesaplıyorum. Ömründe iki ay Hitler'in, iki yıl Mustafa Kemal'in Cezaevi'nde yatmamış insan, doğruysa, o zamana dek de, en çok yatmış çileli bana: "Dön 15 yılını tamamla" diyebilmiş midir?.. Bunu öğrenmek için ömrümün yeteceğini ummuyorum. Ancak ben ne akıl erdiriciyim böyle?

Kim kazık attıysa iyi etmiş. Meheldir bana, demeyip de ne yaparım?

Kalktım. Baktım. Saat 19.7.1971 Pazartesi gününün sabah 4'ü... Sanmışım. Pencerenin bayağı ağarışından sezmeliydim. Gittim, idrar safi kan ve pıhtı. İyi ki tıkanmıyor. Dün sabahki baş dönmesi ve yıkılış nedensiz değil. Yolcuyum. Halâ nelerle yoruluyorum. Hey gidi insanlar hey!

Gecelik 32.5 Frank (130 lira). Geçinmek için peynir ekmeği "idareli" yiyoruz A ile. Kalbim uykumu kaçırıyor. Yastığa koyduğum kulağıma takırtı tukurtu yaptıkça... Ve Türkiye'nin Burjuvazisi beni bütün gençlik ayaklanmalarında "ele geçmeyen yılanın başı" sayarak, arkamdan "İdam" cezaları koşturtuyor. Berlin'de veya Moskova'daki "Türkiye'nin Komünistleri" geçinen Laz İsmail ile Laz Zeki, "Parti'den atılmış" beni, Doğu Berlin'den "Anarşistler" peşine tam 1500 polisin insan avına çıkarıldığı Batı Almanya'ya attırdıkları için belki de birbirlerine viski şöleni çekiyorlardır.

Dünya böyleymiş. İşte geldim, gidiyorum. Şen olasın Halep şehri.

Ayrım VII

Yugoslavya: Yolculuğun Sonu

26.7.1971 (Pazartesi)
STRUGA

195 Frankla Paris'ten "Beograd"a [Belgrad] dün indik. 195 dinara Niş-Skopje üstünden vardığımız Ohrid gölü kıyısında 2 (biri lüks) otelli, 2 dinara "Taze Börek"li Struga'nın 20 dinarlık susuz, pis helali otel odasında yalnızım. Yolda kanama korkunçtu. Uyuyunca hafifledi. Ne dayanıklı makineymişim? Artık "Berlinliler"i de unuttum. Paris'te kalamazdık: Pas'lar... Bizi yeryüzünde belki hapsetmeyecek tek ülke: Enver Hoca'nın "Tiran"ına yarın gireceğiz...

Struga'da akşamın gelişine kuşlar telaşlanıyor. Serçelerin sesleri altında Marşvari bir radyo havası, daha altında koca gölün iki oteli bağlayan köprüsü altından uzun temiz kanala köpüren çağlayancığı mırıldanıyor. Gideyim bari onu seyredeyim. "A" bir börek getirdi, yitti... Sulara bakacağım. 5 kat merdiven. "Bu Dünya" gibi insan da ölmedikçe böyle. Sabahleyin: "Şu burjuvaziye bak. Rahat gebermeme bile müsaade etmiyor!" demiştim. Ya bizim "Berlin'li" kahramanlar?

Gene aklıma geldiklerine içim tiksiniyor. Hadi çıkayım azıcık.

Saat 8

Gördüm Struga'nın gezi ve eğlence yerini. Hepsi iki susuz otelin arasında akan su bolluğu ve ucu görünmeyen Ohrid Gölü bitişiğinde. Aşağı Barbarlık çağının balıkçılık züppeleri, sırça sulardaki temiz balıkçağızları rahatsız ediyorlar. Eski köprünün yapma çağlayancığı gölün durgun sularından fazlasını parmaklarından geçirerek modern beton köprüye ve ötesine, pembe kesme taşlı sahan kenarı gibi yatkın temiz iki yanlı rıhtım boyu, ağaçlar ve çiçeklikler arasından kuzeyde görünmez yerlere bol bol, akıtıyor. Bitişik otelde: "Vada nema": Su yok ("Klozet"ler korkunç)... Çağlayancığın ötesi, yüzünde bir kıl bile kıpırdamayan Ohrid Gölü. Kıyısı sığ. Az içeride küçük saz adacığı. Kıyı ile sazlık arasında da düşünen böcek gibi ufak, mavi, yeşil kayıkçıklar, birer kazığa bağlanmışlar. Suların gölden taşarca akışının rahatlık veren sesini dinliyorlar. Solda geniş iri kumlu plaj. Yüksek loş ağaçlı derin koruluğu turist çadırları ve oto-

ları kaplamış. Deniz gölde birkaç kişi yüzüyor. Plajda yüzenlerin ailesi koruluk sınırına kumlar üstüne oturmuş. Bir genç kız çırıl çıplak bebeği iki kalçasından başı üstünde havaya kaldırırken "Dobre" (doğru) durmasını söylüyor. Bebek yeni doğmuş tostombul İsa'yı kutlayan melekler gibi havada. Beni görünce: "Dede" diyor. Gülümsüyorum. Ağlama başlıyor.

27.7.1971 (Salı)

"Haydi bakalım Enver Hoca **"Sürtük Yahudi**"ler (kendimizi **"Juif Errant**"a benzetiyorum) geliyorlar. Bakalım sen ne göstereceksin?"

29.7.1971 (Perşembe)

Öldürdü bizi Struga sınırında Arnavut karakol kumandanının sağ kolunun sağ omuzu üstünden başı ile bir hizada sıkılan yumruk selamı. Yumruk, ona bakılırsa tepemize indi ama, **"Rot Front"** (Kızıl Cephe) yumruğunun bir çeşidi değil miydi? Helal olsundu.

Söylemiştiler. Her rastladığımız epey ürkerek anlatmıştı. "Vize"siz kimse Arnavut toprağına basamıyordu. Vize bile, ilaç gibi damla hesabı, şu kadar gün olarak tartılıp veriliyordu. Yugoslav sınır karakolunun komutanı da söylemeye çalışmıştı. Dinletemedi bize. Yürüdük. Ortası ak kuşaklı asfalt yolu (Yugoslav yolunu) sonuna dek yürüdük. Bitince, az pürtüklüce beton-çakıl Arnavutluk yolundan, tığ gibi genç, sevimli ama kuşkulu nöbetçi, sağ eli kabza ve tetik yerinde, sol eli namluda, kayıştan boyuna asılı Rus biçimi otomatik tüfeği ile yolumuzu kesti. Arnavut toprağında bir adım yer bile yabancı ayağa çiğnetilmiyordu.

Daha sade giyimli, aynı yaşta komutan geldi. Daha nazik ve sevimliydi. Bize mi öyle geliyordu? Yugoslavya'da herkes sevimliydi. Onu tabii buluyorduk. Keskin Arnavut'un Rus asker giysili gençleri, kendilerinden başkasına inanmamaya alıştırılmışlardı. Kırları yeşil, dağları yemyeşil bu güneşli ortamda Arnavut delikanlılarının silahlı ve tetikte kuş uçurtmaz halleri, insana askercilik hevesli çocukların, kendi kendilerine dramatize ettikleri bir oyunu andırıyordu. Gülemezdiniz. Kızardı Arnavut polisinin kafası. Gülümsüyorduk onların gergin bacakları üstünde hemen ateş etmeye hazır dik ve düşman duruşlarına. Genç komutan da, hele "A'yı bayıltan" yumruk selamı ile gülümsedi: Pasolarımızı aldı. Baktı. Vize yok. Olmaz. Geçemezsiniz. "Tarzanca" ile karışık anlatmaya çalıştık. "Tirana'ya, Enver Hoca'ya bir sorun".

Komutancık, olduğumuz yerde beklememizi işaret ederek, Karakola döndü. Al damalı ve düz kara çifte bavullarımız beton yolun üstünde ve kızgın Arnavut güneşinin altında yanyana duruyorlar. Şöyle yol dışı kıyıya çekildik. Meyilli toprağın bir iki karış boyunda ılık otları üstüne yan geldik. "Bıraksalar burada geceyi geçirebiliriz". Otlar sıcak, yumuşak. Böcekler canlı canlı işlerine bakıyorlar. Hava, ortalık, ağaçlar, herşey güzel. Ya bu Arnavut

çocuklarının pek yakışan askercilik oyunlarını dramatize edişleri ne? O da kendi dekoru içinde "çirkin" değil. Hepsi hoşumuza gidiyor. Bekliyoruz. A söyleniyor:

"- İki Sosyalist Devlet sınırında.. şuna bak."

Evet, "ikisi de Sosyalist" olmakta birbirinden aşağı kalmamak için yarıştılar. İkisi de.. Yalnız ikisi mi? Üçü, beşi, onu.. her kaçsa Sosyalist Devletlerin hepsi de, Burjuvazi'nin çizdiği "milli" sınırlar ardına sığınmışlar. Kimi birbirine yan bakıyor. Kimi göz göze geliyor. Kimi can cana... Ama hepsi, en irisinden en ufağına dek hepsi ötekinden ayrı. Yalnız ayrı mı? Birinden tek kişi ötekinin yurduna izinsiz adım atsa kurşunla karşılanıyor. Yazık. Kapitalizmin yarattığı ortam ve kurallar, insanoğluna halâ biricik ve dapdaracık yeryüzünü büsbütün dar getiriyor.

"Ekonomik determinizm", "Sosyal realite", "Politik gerekler", "Tarihcil üretici güçler", "Aşamaların kaçınılmazlığı", "Var olanın üstünden atlayamayış" ve ilh. ve ilh. Bu gerekçelerin hepsi altında **"insan"** yatmıyor mu? İnsan bilinçle istese, bilimle silkinse, omuzlarını çökerten Sosyal Sınıflı Toplum süpürüntülerini, Kapitalizmin molozlarını atamaz mı? Atamıyor işte. Sanki bekliyor: Gene Kapitalizm kendi koyduğu "Vatan" sınırlarını eritsin, "Millet" şovenizmlerini kaldırsın, ondan sonra biz **"Sosyalistler"** de, burjuvazinin açtığı ve herkese kabul ettirdiği yoldan yürüyelim. Modern Sosyalizm, kapitalizmin yarattığı "Üretim sosyalleşmesi" temeli üzerinde doğmadı mı? Doğdu.

E, bu geleneği Sosyalizm adına kıyamete dek mi sürdüreceğiz? Yalnız siyasi iktidarı burjuvazinin elinden almakla yetinip, **"Dış politika**ca, Sosyalist de olsak, komünist de olsak, inisiyatifi (girişim gücünü) boyuna burjuvaziye mi bırakacağız? Küçük burjuva yığınları ağır bastıkça bu kabus ve israf sürecek. Hem ne israf? Küçük küçük Derebeylikler gibi toprak ve insan parçalanışları. Bir yol da ayrılıklar oturdu mu; ayıkla pirincin taşını. Proleterleşerek tükenmesi beklenen **"Küçük burjuvazi"** Sosyalizm çerçevesi içinde yeni yeni dirilişlerle üreyip türeyecek mi? Şimdiden "Kadro"lar (Devlet kadrosu, parti kadrosu, ekonomi, meslek, politika, bilim, sanat, kültür ve ilh. kadroları) ha bire çoğalıyor. Akif'in:

"Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" **(Hel yestevi'lleziyne yâlemume vel'leziyne lâ ya'lemun)** (Kur'an) sorusuna verdiği cevap var:

"Olmaz ya, tabii, biri insan, biri hayvan."

"Hayvan"lar, "İnsan" ("Bilmeyen"ler, "Bilen") oluncaya değin, bu sosyal paradoks sürüp gidecek.

Bütün mesele, "bilen"lerin kendilerini değişmez, anadan doğma "Üstinsan" sayıp saymayacaklarına, "bilmeyen"leri çarçabuk öğretip eğiterek kendi düzeylerine eriştirmelerine ve bu sırada, "bilmeyen"lere yukarıdan hayvan gözüyle bakıp bakmayacaklarına bağlı.

Arnavut toprağının meyilli yol kıyısı otluğu üstüne uzanıp yatışımız on onbeş dakika sürdü, sürmedi. Tam üç nöbetçi değişti. Sonrakiler daha somurtkan ve dik süzüşlü idiler. Bir ara komutan geldi. Kılıkça erlerden farkı, silahlı ve hemen ateş edecekmişce gergin olmayışından ibaret. Ne apoleti var, ne başka ayrıcalığı, ilk pasaportlarımızı alıp giderken, parmaklannı açarak:

"Pyet minut" (Beş dakika) demişti. Beş dakikada telefonla sonuç alınabilecekti. On dakika sonra ikinci gelişinde gülümseyerek özür diledi. "Ne yapalım, Tirana'dan sorulacak" demek istiyordu.

Bu ara özel Volkswagen'li bir çift geldi. Beton yol üstünde yanyana bekleşen kulpları kopuk, kemerleri teyellenmiş, tartaklanmaktan iler tutar yanları kalmamış çifte, züğürt, yırtık gazi bavullarımızın yanından, ilgilenmeye tenezzül etmeyen kendinden emin, nazik ve rahat lastik ayaklarıyla geçti gitti, Arnavut sınır kesen direğine doğru. Biz ta öteden fakir fakir, hor hakir bakıyorduk. Bir tekme vuruşla Yugoslav toprağına tekerlenecek kadar geride, kenara itilmiştik.

Önemi yok. Madem, Arnavut sosyalizmi işsiz adam bırakmamıştı. (Struga'nın Türkçeli konuşan Tekaütler kahvesindeki yaşlılar: Kimi bahçıvanlıktan, kimi hastahane memurluğundan emekliler: **"Orada kadın erkek herkes çalışır"** demişlerdi)... Madem bürokratları üretimden ve hayattan kopuklaşlaştırmamıştı. **("Her memur günde 2 saat el işinde, fabrikada çalıştırılır"** demişlerdi)... Madem rüşveti, iltiması kaldırmışlardı. **("Kayıran, çalan yandı. Biri birisini öldürdü mü, hemen oracıkta, vurduğu yerde sorusuz, uzatmasız kurşuna dizilir"** demişlerdi)... Ölen, cenazesi yıkanmaksızın, namazı kılınmadan toprağa verildiği için, işsizlikten ve yaşlı aylaklıktan kakırdamış Struga müslümanları dehşet içinde kalıyorlardı.

Yugoslavya'da isteyene, hiç başka araştırmasız, hemen 120 lira kadar bir masraf karşılığı pasaportu veriliyordu. "Gitsin. Ka-

zansın. Para getirsin" Arnavut, ne içeriden dışarıya, ne dışarıdan içeriye kuş uçurtmuyor. Hele "Buralarlı" (Ohrid'li, Struga'lı... belki Arnavut asıllı) olanlar, yağma mı var Arnavut'gile uğrasın? Ohrid'deki, epey şehir giyiniği Üsküplü kadıncık nasıl hanım hanım titreşerek, yanındaki genç eşinin yadırgamasına rağmen kendini tutamamış, bizim vize alıp almadığımızı sormuştu. "Ah! Demek İstanbul'da kolaymış. Bizim düğünümüz var Tiran'da, beş günlük vizeyi zor koparttık."

Gene de biz, girer, belki "O" [Orhan Aksungur]yu Arnavutluk'ta buluruz sanıyorduk. Hele "A" [Ahmet Camuşçuoğlu] pek kararlıydı. "Yüzde yüz.. hadi demeyeyim ya, yüzde doksan dokuz, hayır yüzde 99.9 bizi çevirmezler geriye. Enver Hoca baştacı eder."

Enver Hoca'nın genç, sevimli, nezaketli, rotfront yumruğu selamlı onbaşıcığı ile özel otomobil içindekilerin konuşmaları uzadı. Gidilindi, gelinildi karakola. Gözümüz, hele "A"nın tetik kulakları hep orada. Söylenenlerden Aşı Kâğıdı arandığı anlaşılıyormuş. Bir an sınır kesen direğinin allı aklı barajı havaya kalkar gibi oldu. Özel otolular "Memnu meyva", daha doğrusu "Yasak Arnavut toprağı"na giriyorlar mıydı? Biz fakir fukara, bekleşen külüstür bavullarımızla baka kalacaktık arkalarından. Havaya kalkan baraj direği yeniden indi. Az sonra kibar Wolkswagen'liler hışımla geldikleri gibi geri dönüp gittiler.

Bu, nedense bize bir yatışkınlık verdi. Herkesle gelen düğün bayram olurdu gerisin geri kovulursak gibi geldi bize.

Yeni "Şkiptar" nöbetçi bize daha kötü kötü bakıyor. Yadırgamıyoruz. Oğlanlar askercilik oyununu aşırıca ciddiye alsınlar varsınlar. Yugoslav sınır karakolundakiler de öyle düşünseler gerek. İkisi de orta yaşlı, güler yüzlü, babacan adam. Ne tüfekleri var üstlerinde, ne tabancaları. Tırnak çakılarını ve tırnaklarını bile göstermiyorlar. Deryadil [hoşgörür] bir iyiliksever yumuşaklıkla Pas'larımıza, bavullarımıza şöyle bir baktılar. Bir de Arnavut sınır karakolunda "pür silah" askercilik oyunu oynayan Arnavutcukların kirpileşmelerine baktılar. Onlar da karşılarındaki çoluk çocuğa hoşgörü ile gülümsüyorlardı. Varsın, heveslerini alsınlar Enver Hoca'gilin delikanlıları. Ama biz gitmemeliydik: Mutlak geri çevrilecektik. Yugoslav sınır karakolundakiler bayağı bizi alakoymak için direndiler. Dinler miyiz? "Enver Hoca adamı baştacı eder."

Enver Hoca'nın çocuk yaşta, Çar askeri kılıklı, sivil yüzlü karakol komutanı, elinde pasolarımız, gülümseyerek geldi. İki eliyle birden Arnavutluğa girecek bütün kapıların kapandığını işaret ediyordu. Kalktık. Yüzyüze yaklaştık. Kimse kimseye düşmanca bakmıyordu. "Vize" yoktu. Girilemezdi. Belgrad yahut Sofya'dan vize yaptırın, gelin. Yeniden bir Rotfront! Bu kaçıncı tornistandı?

Kuyruğumuza baka baka döndük. A bavulları yakaladı. Ben su şişesiyle F.F. [Fuat Fegan]nin çantasını kavradım:

Yugoslav, bize gitmemekliğimizi öğütleyen karakol, -herhalde- komutanı gülerek babacanca bizi karşıladı:

- Ben demedim mi size? Hadi bakalım şimdi.

- Vasıta.. Araba?

- Nema.

- Gelmez mi?

Adam omuz silkti "Hayır". Döndü. Bize iyi yolculuklar dileyerek gidiyordu. "Pardon! Vavda?" dedik. Boş şişemizi aldı Yugoslav, karakolda söylenerek doldurdu. Verdi.

Kalmış mıydık dağbaşında aç ve dımdızlak? "A" Enver Hoca'dan öylesine güvenliydi ki, ekmek alma teklifine, yükü artacağından, kızdıydı. Elma ağacı altındaki hendeğe indik. Armut sanıp yere düşenleri "A" tattı. "Çürük elmaymış lanet olası."

Ayrım VIII

Kim Suçlamış?

PARTİ ANILARIM

30.7.71 (Cuma)

1921'lerden 1971'e dek Türkiye'de, hiç aralıksız Marksist-Leninist olarak Teorik ve Pratik savaş verdim. 50 yıldır Türkiye burjuvazisi beni, **"Azılı Komünist"** diye boyuna kovuşturup mahkum etti. 40 yıla yakın mahkumiyet hükmünü **"Komünistlik"** suçundan giydim. 22 yıl cezaevlerinde **"Komünist"** diye yattım.

1971 Haziranı Sofya'da, -bana değil yanımdakilere- benim **"Türkiye Komünist Partisi**"nden atıldığım söylendi.

O güne dek, **"Parti" adına** hiç kimse bana **özel** yaşantım veya **ideolojim** açısından en ufak bir eleştiri, yahut bildiri yapmadı. Düşünce ve davranışlarıma karşı, yalnız **"saygı"** gösterileri duydum.

O nedenle, Sofya ve Berlin'den Moskova emriyle kovuldum.

Şimdi, üç ölüm cezası ile mahkûm bulunuyorum:

1- Prostat **Adeno Karsinom** başlangıcı. Yetmişinde insan için **tabii** idam hükmüdür. Ona bir diyeceğim yok. Ondan kaçamam.

2- Türkiye'de Sıkı Yönetim Mahkemesi, **"Yılanın başı", "Azılı komünist"** olarak idam cezasıyla tevkifime karar verdi. Bunu da sosyal ve politik bakımdan **"tabii"** sayıyorum. Bundan kaçtım.

3- Nerede ve hangisi olduğunu bilmediğim bir **"Türkiye Komünist Partisi",** beni bu sıra Parti'den atmış. Bu moral **"idam"** kararını artık **"tabii"** bulamıyorum. Ve kaçamıyorum.

1. ve 2. ölüm cezaları olacağına varır. 3. ölüm cezasına karşı hiç değilse burjuva mahkemelerindeki kadar savunma hakkımı kullanmazsam, bu savaş dünyasından giderayak, son görevimi yapmamış olurum.

1.

Lenin, "*Devrimci teorisiz Devrimci hareket olmaz*" der. **Teori**nin ise, her ülkedeki ekonomi, sınıf ve politika ilişkilerinin **orijinalitesini** kavramakla başlayacağını sık sık belirtir.

Türkiye'de 50 yıldır, pratik dövüşün her basamağında, sosyal orijinalitemizin Tarih, Ekonomi ve Politika açısından araştırmasını

yaptım. 40'a yakın Türkçe **yayınlanmış** kitaplarım ve 100 cilde yakın **yay>nlanmam>ş** yazılarım anaçizilerinde hep o **Marksist-Leninist** çabalarla doludur. Türkiye'de **Marksist-Leninist** geçinen başka hiç kimsenin, -klasik Marksizm ve Leninizm çeviri ve aktarı parçaları dışında- Lenin'in öğüdüne uyduğunu görmedim.

Dahası var. 1930 yılına dek Türkiye'de geçirdiğim ilk 10 yıllık Marksist-Leninist pratik ve teori savaşına dayanarak, 40 yıl önce "YOL" adı altında bir seri yerli orijinal araştırmalar yazmıştım. Burada, her biri ayrı kitaplar halinde, **İdeoloji, Sosyal Gelişim, Parti Tarihi, Strateji Plan>nda, Burjuvazi, Proletarya, Köylü** ve **Milliyet** ve **Taktik** problemleri ayrıntı ve eleştirileriyle ele alınıyordu.

Bunu, o zaman içinde bulunduğum Santral Komite'ye bir tartışma platformu olur umuduyla verdim. Üst üste tevkifler, mahkemeler ve en sonunda 1939 [1938] Donanma Davasında **"Askeri isyana tahrik**"ten 15 yıla mahkûm edilişim, ideolojik tartışma özlemimi kursağımda bıraktı. Sezdiğime göre, Santral Komite'ye sunduğum araştırmalar yok edildi. Ve bizim Devrimciler, 1920 ve 1930'larda olduğu gibi, 1940'larda ve daha sonraları dahi, tam Lenin'in **"Primitivizm"** adını taktığı, **"Mujiğin çakmakl> tüfekle muharebeye gitmesi"** biçimli **"kafas>z işgüzarhk"** (Stalin)larına kapılıp gittiler.

Bu durumda, bana kimin, nasıl bir **teorik,** ideolojik **temelli** yanlış atfedebileceğini bilmiyorum. İdeolojik alanda, Marksizm-Leninizm'i papağanca ezberlenecek klişeler sananların hakkımdaki düşüncelerini, belki ölünceye dek öğrenemeyeceğim.

Pratik alana gelince, Türkiye Komünist Partisi'nden adam atabilecek kimselerin içyüzlerini bilmeyenler, hiçbir tutarlı kanıya varamazlar. Ben bile, ancak şimdi, 50 yıllık arasız kan kusturucu sosyal-politik savaşımın yıldırım filmini göz önünden geçirirken, olayları daha objektif değerlendirmeye varabiliyorum. Ben, kahredici sınıflar savaşının en nankör geri Türkiye ortamında soluk almaksızın boğuşurken, arkamdan bu oyunu ne zaman, kimlerin oynayabildiğini açıkça kestiremiyorum. Çünkü, bildiğim herkes, yüzüme karşı hep içten yoldaş havası tasladı. 50 yıllık **pratikte,** hiçbir polis işkencesi ağzımdan ne bir örgütü, ne bir kişiyi suçlayacak tek söz almadı. Bunda bütün dostlarım kadar, düşmanlarım da oybirliği edememezlik göstermediler. 50 yıldır sık sık çağrıldığım Türkiye **d>ş>na,** 50 dakika dinlenmek için olsun gideme-

yecek kertede **içerideki** yükümlerimi bir an bırakamadığımı, sosyalist ahlakını sıfıra düşürmemiş hiç kimse inkâr edemez. Tartışılamaz **gerçek** bu iken, 50 yıl sonra, kanser illetimin Türkiye'de tedavi olanağı bulunmadığı için, kavga arkadaşlarımın ısrarı ile ve kendi kanunlarını çiğneyen militarist-faşist mahkeme, en haksız yere idam cezasını peşime düşürdüğü gün, dışarıya kaçar kaçmaz, önüme sosyalist ülkelerde çıkarılan bu politik "idam" cezası, hangi vicdanın ve iz'anın ürünü olabilir?

2.

Öyle bir kararı, benden habersiz, hiçbir Parti **Tüzüğü** maddesi göstermeksizin alabilecek mevkide iki ekip var:

1- **Eskiler:** Türkiye'de illegal Marksist-Leninist hareketi ve Parti'yi birlikte kurduğumuz 3 kişi: Şefik Hüsnü, Baytar Cevdet, Hasan (Böcür)dür. (Vasıf, vb.'lerini katmıyorum.)

Böcür Hasan: Daha 1935 yılı, kendisini 10 kitap yayınlamış bulunduğum **"Marksizm Biblioteği**"ne çağırdığım zaman, **"Yukarı"** (ülke dışına) giderse, yeniden Türkiye'ye gönderileceğini ve bir 5 yıl da hapse düştü mü, yok olacağını dilinden düşürdü. Yaptığı sabotajlarla, sosyalist düzende kurşuna dizileceğini yüzüne karşı söyledim. Ardından ben 15 yıla mahkûm olunca, o bir Bakanın emrinde burjuvaziye teslim oldu. Şimdi "Babıali"de keyfine bakıyor.

Baytar Cevdet: Ben 5 yıl mahkumiyetimi (ilaveye hacet var mı bütün mahkumiyetlerim **"Komünistlik** suçundan"dır) Elazığ cezaevinde sürgün yatarken, gizli mektuplarla aleyhime hayli sinir savaşı ve şantaj denemişti. Sonra, Sovyetler ülkesinde Alman casusu olarak kurşuna dizildiğini işittim. Doğru, yanlış, bir daha Cevdet adını, sanını işitmedim.

Dr. Şefik Hüsnü: Liderdi. Dışarıya kaçtığı için Ankara İstiklal Mahkemesinde fiilen biz mahkûm olduk. 1926-27'lerde Türkiye Santral Komitesi'ne musallat ettiği Vedat ve Şevket gibi avantüryeleri likide etmek için geldi. Vedat'ın ihbarı ile Löbon pastanesinde tutuldu. Randevularımız için oturduğu evin penceresine koyduğu işareti kaldırmadığından, henüz sivil polisçe tanınmayan benim yakalanışıma sebep oldu. İşkenceye rağmen poliste ben her şeyi inkâr ederken, Şefik, tutulan Komintern'e gönderdiği mektupta söz ettiği **"Komünist Gençlik Başkan**ının ben olduğumu söyledi. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinde, benim sorgum yapıldığı

gün, heyecanla koluma sarılarak, **"Parti kurtuldu senin ifaden-le"** dedi. İçeride, bütün kadro ve örgütleri ikimiz baş başa vererek yeniden düzelttik. Bütün Santral Komite yetkilerinin bana verildiği kararına varıldı.

Bu anılara bakınca, yukarıda adı geçen eskilerden birinin beni Parti'den kovabilmiş olacağına inanamıyorum.

3 eskilerle 3 yeniler arasına bir **Reşat Fuat** girer. Elazığ ceza-evinden dönüşümde Reşat karanlık Tekke odama gelerek, ağlarca, Hasan'la Cevdet arasında geçen uygunsuz ve moral kırıcı şeflik-li-derlik kavgalarından uzun uzun yanıp yakılmıştı. Sonra, kendisini **"Türkiye'nin Stalini"** olarak Parti tabanına dayatmak istediği an-laşıldı. Kimi randevularında şüpheli davranışları oldu.

Ben **"İzmir Davası**"nda mahkûm olmadan, **"Ben şahımı bu kadar severim. Benden paso!"** diyerek, her türlü çalışmaya paydos eden **Eczacı Vasıf,** ben Elazığ'dan cezamı bitirip döndü-ğüm gün, **"Yukarı**"ya gidip gelmişti. Stalin bıyıkları ile Parti'nin 1 numaralı yöneticisi olmuştu. Kafası işler, eli kalem tutar olmadığı için, **"Yukarı**"ya çağrılan benim gitmeyip, mutlaka yanında kal-mamı, yoksa tek başına işleri yürütemeyeceğini ısrarla belirtti. Tabii, kaldım. Birlikte tevkif edildik. Legal taktik ve yayınların önemini anlattım. Çıktım. "Kıvılcım" (İskra) Kütüphanesi ile **"Marksizm Biblioteği**"ni kurdum. Yayınlar gelişirken, Vasıf da Hasan'la kurtuldu. Tükenmişlerdi.

Vasıf'la Hasan'a acı eleştiriler yaptığım gün, onlar Reşat'a karşı beni savunduklarını söyledilerdi. Güldümdü. Türkiye'de 1925'ten beri ilk defa sistemli Marksizm yayınlarıma devam ettim. Türkiye'de **"Stalin olmak"** isteyenler için bu yayınlarım suç elemanı olabilir miydi? Özel yaşantımdan da, yalnız yayın işlerinde yardımı doku-nan Fatma Yalçı adlı kadına karşı haksız imalarla karşılaştım. Bu imaların, tahmin ettiğim gibi, küçükburjuva çekememezliklerinden ileri geldiği sonraki olaylarla ispatlandı.

Böylece **Eski**'leri ve bir **antrakt** olan Reşat'ı, kısaca geçiyorum.

3.

2- **Yeniler** dediklerim, **Parti**'nin İstanbul'da yapılan I. (Ba-kü'dekine göre II.) Kongresi'nde ve ilk kuruluş çağlarında fiilen çalışmamış, sonradan katılmış bulunanlardır.

Bunlar da 3 kişide toplanıyor: Nâzım Hikmet, Lâz İsmail, Lâz Zeki Baştımar.

Beni Parti'den atmak **"şerefi"** bu 3 kişiye mi düşmüştür? Niçin?

Tekrar edeyim: **İdeolojik** neden aranamaz. Bu 3 kişinin, - Marksizm Softalığı dışında- "ideoloji"leri yoktur.- **Pratik** neden, her üçünün de **"benden kurtulmak"** içgüdüleri olabilir. Benim, 50 yılın ilk gününden beri herkesi en nâzik içyüzünden tanımış olmam dolayısıyla, hazır ele bir **"iktidar"** geçmişken, kestirme yoldan "nötralize" edilmem, onların kişilikleri için yararlı olabilir. Bu konuda, Nâzım'la İsmail'i çok yakından tanıdım. Zeki üzerine direkt bilgim az.

Kişi meselesi denecek. Evet, ortaya **teori** konmayınca, **pratik**te küçükburjuva kişilikleri önemli rol oynar. **Örgüt** demek, **kişi**yi seçmek ve **kontrol** etmek değil midir? Parti tüzüğünde kişi ambisyonu ve **Kariyerizm** bir üyenin atılması için baş nedendir.

Acep ben de kişi hırsıma kapılmıyor muyum?

Hayır. Hayatımı bilen bunu anlar. İnanılan ülkü uğruna savaş alanında er gibi dövüşmekten daha yüksek bir değer ve paye görmedim. Domuzuna gerçekçiyim. Kanlı düşmanıma iftira edemem. Belki en büyük zaafım bu. Doğrudan ayrılamam.

Bir gün Türkiye'nin Devrimcilik Tarihi namusluca yazılırsa, en tiksindiğim kimseye bile **yapmad>ğ>m,** hiçbir zaman yakıştırmadığım er geç ortaya çıkacaktır. Kanserin beni idama mahkûm ettiği anda, geride kalanları kötülemekliğim budalalık olur. Neden, Devrim olursa, aman Gizli Arşivlerin yakılmamasını ikide bir her kuşağa öğütlüyorum? Bundan.

Ancak, burada kimi kişiler üzerine bildiklerimi açıklamak bana bir kaçınılmaz Parti görevi olarak kendini dayatmasaydı, gene kızar veya güler geçerdim.

4.

Bu adamlar, benden kuyruk acılarını çıkarmak ve komplekslerine ilaç bulmak için de olsa, bir süredir yaptıkları ile Türkiye'de hareketi baltalıyorlar. Vurdukları ben miyim? Benim ardımda bir derlenme başlar başlamaz çıldırdılar. Nelerinden korkuyorlar? İler tutar yerleri kalmayınca, dün "Elli Yıllık Tarih" diye beni kendilerinden ilan edenler, hemen **"Dev-Genç"** mühürlü bir pornografi belgesini posta ile tüm Türkiye'ye dağıttılar. Hem de hangi uydu-

ru ile? Ragıp Usta, Mustafa Suphi ve Şefik Hüsnü'nün silah arkadaşı imiş! Adam öldü. Bilenler, onun İzmir'de her akşam, ceketini falan kişiler gibi bir omuzuna yan atıp parklarda oğlan avına çıktığını anlattılar. Pek geç, İzmir davasında öğrendim. Bu profesyonel homoseksüelin, ayrıca evinde beslediği "Şükrü" adlı "manevî evlad"ı varmış. 1929 sıralarında Ragıp ansızın İzmir'den kalkıp beni harıl harıl arar. Kimsenin bilmediği Birader'in adresinden buldu. Çok önemli işler öne sürmüş. Sultanahmet parkında buluştuk. Şükrü'yü bana çok "ateşli komünist" yetişmiş **"çırağı"** olarak tanıttı. Öyle isimler ve olaylar anlattı ki, inanmamazlık edemedim. Konuşurken ansızın kalktı. "Ben birazdan gelirim. Siz, asıl işi yapacak olan Şükrü ile konuşun" dedi, gitti. Çok yadırgamıştım o davranışı. Ama altında sistemli bir provokasyon yattığını nereden bilirdim? Şükrü, bayağı kocaman lakırdılar tekerlemeyi öğrenmişti. Ragıp Usta Bulgaristan'da iki antikomünist katliamdan kurtulmuştu. Onun yetiştirdiği çırak yabana atılır mıydı?

İstanbul'da bağlayıp İzmir'de yargılanan işkenceli Komünist avı üzerine, ancak Tevkifhane'de İzmirliler, gözlemlerini belirterek, "Şükrü"nün çırak değil **"metres"** olduğunu açıkladılar. Bu "çırak" veya "metres", tahkikat sırasında bir fiske bile yemeksizin, homoseksüel İzmir Polis Müdürünün altından kalkarak, bildiği, bilmediği ve sürü sürü uydurduğu yalanlarla herkesi ele vermişti.

"Dev-Genç" mühürlü, teksir edilmiş provokasyon bildirisi, benim, bu Şükrü ile bir hücrede yatarken masum çocuğu **"kirlettiğim"** için Komünist Partisi Merkez Komitesinden atıldığımı yazıyordu. Ve sayın savaşçı Ragıp Usta'nın, o sevgili oğluna yapılanlardan kırılarak, ömrünün sonuna dek bana küstüğü anlatılıyordu. Gel de kendini savun!

Şükrü'yü, mahkemeye çıktığımız güne dek 1 numaralı provokatör diye tanımış, yakından hiç görmemiştim. Hücreler teker kişilikti. İlk hücreden çıkışta, nedense, beni on onbeş kişilik, sabaha dek uyutmayan tahtakurulu odaya Ragıp'la birlikte vermişlerdi.

Şimdi düşünüyorum. Ragıp, poliste söylemediklerimi ağzımdan almak için kullanılmış olabilirdi. Sonra yüze yakın "komünist" bir ambara doldurulduk. Ragıp'ın bana bitişik yeri kapmak için gösterdiği heyecan, bana karşı sempatisi gibi gelmişti.

İzmir davasında, merdiven basamağına konmuş temizce bir kâğıda geceyarısı helva-ekmeğini saran 12 yaşındaki sinemacı çı-

rağını bile **mahkûm** ettiler; Ragıp Usta **beraet** etti! Bu inanılmaz olayı ve benzerlerini hemen dışarıya ilettimdi.

15 yıl sonra Şefik Hüsnü, meşhur 6 ay zor süren **"Emekçi Partisi"** için Türkiye'de bula bula üç kurucudan biri olarak aynı Ragıp Usta'yı bulmamış mı? 15 yıllık hapisten döner dönmez Parti tüzüğünde bu adı okuyunca, tüylerim diken diken olduydu. Ne yapılabilirdi? Her şey bitmişti.

Türkiye'de hareket, böyle inanılmaz bir primitivizm karambolu içinde yuvarlanıyordu. 1929'dan 1971'e, 42 yıl sonra, ben prostat kanserinden 4 narkozlu ameliyat, 13 müdahale geçirip kan işerken, çıkmış kitaplarımla az çok aydınlanıp derlenmeye başlayan gençleri çevremden ürkütüp kaçırtmak ve sosyal hareketi anarşiye sürüklemek için, sahte "Dev-Genç" mühürü ile üzerime bu olmadık çamur atılıyor ve Berlin'deki "TKP"liler, bu pis provokasyona tempo tutuyorlardı.

Hadi Zeki çok sonra türedi. Laz İsmail benimle İzmir hapisanesinde yattı. Öyle bir "çocukla hücrede" yatma ve "masumu kirletme" olayının olamayacağını bilmez mi? Böyle bir hadise olsa, ilkin o bana, o zaman bir eleştiri olsun yapmaz mıydı?

Onun için, Yeniler dediğim 3 kişi üzerinde azıcık durmam gerekiyor.

NAZIM HİKMET

5.

Nâzım Hikmet, Beni, Hasan ve Vasıfla **"Parti'nin Triumvirası"** sayardı. Onun için olacak, Elazığ "Üniversitesi" dönüşümde, "1 Mayıs" günü Polisin eski müteferrikasında karşılaşır karşılaşmaz, Şefik ile Hasan'ın kendisini haksız yere Parti'den attıklarını yana yakıla anlattı. Müteferrikanın (Polis Nezarethanesi'nin) pis helasına varan çamurlu dar koridorda, onu acıyarak dinledim. Gizli matbaayı Parti'ye vermemiş. Almaya gelen sarhoşmuş. Israr edilmiş. Güveni kaçmış. Ara açılmış...

- Bak şimdi, Nâzım, dedim. Ben bu işin ayrıntılarını bilmiyorum. Senin anlattıklarını dinleyince ne hükme varılır? Parti direktifine uymamakla disiplinsiz duruma düşmüşsün. Belki sana şahsen düşmanlar. Ancak sen onların ellerine koz vermişsin. Vereydin matbaayı.

- Körkütük sarhoşa mı?

- Canım, bilmiyorum. Parti emriyle gelmiş ya.

- Nasıl teslim ederim zil zurna sarhoşa?

- Belki sarhoş görünüyordu.

- Hayır. Leş kokuyordu.

-Haklı olabilirsin.

-Vermem diyeceğine, usulü ile haber yollardın. Oysa sen, sonra yapılan ısrarları dinlememişsin. Kendin söylüyorsun.

- Sıtkım sıyrıldı bunlardan.

- İyi ama, işte o primitivizmdir. Parti içinde fraksiyondur. Enternasyonal ölçüde fraksiyonculuğa karşı ne yaman savaş güdüldüğü, bilinen şey.

- Sen de mi beni mahkûm ediyorsun?

- Ben seni mahkûm etmiyorum. Parti demek biçim demektir. Sen, özde haklı bile olsan, biçimi çiğnedin mi, eloğlu yakana yapışır."

Nâzım gene aynı konuyu başka başka versiyonlarla tekrarlıyordu:

- Nâzım, dedim. Sen Lider şöhreti mi istiyorsun?

- Vallaha, billaha, hayır. Hiçbir şeyde gözüm yok. Bir yol bende lider vasfı arama. Çabuk heyecanlanıyorum. Serinkanlılığım nerde!

- Şair olarak epey anılıyorsun. (O zaman... Demek Parti'den atılınca, Nâzım'ın şiirleri plaklara alınıp satılmaya başlamıştı.) Bu işi herkesten iyi yaptığına göre, şairlikle yetinemez misin?

- Yetinirim. Şeflikte, liderlikte gözüm varsa kör olayım.

- Öyleyse neyi paylaşamadınız?

- Hiç. Bilmem ki. Şefik Hüsnü bana taktı. Hasan dersen, onu bilirsin.

- Bilirim. Ona ne diye koz verdin?

- Sarhoşu mahsus yolladı.

- Sen de bastın.

31.7.71 (Cumartesi)

O, gülüyor mu, kızıyor mu, alay mı ediyor, ciddi mi belli olmayan ince, sitemli bakışı ile beni süzdü.

- *"Doğru",* dedi, *bastım. Zaten beni herkes böyle bastırır. Ben enayinin biriyim.*

- Yok, canım. Bırak o duygu parçalamayı. Şiirlerine sakla. Bana sordun. Ben de senden aldığım bilgiye göre objektif olarak düşündüğümü söyledim. Haklı görseydim onu da saklamazdım. Biliyorsun, yahut bilmezsin hatır için adam kayırmam da, kınamam da.

Nâzım'da gene o süzüş ve süzülüş. Böyle baktı mı, söylediğinden bambaşka şeyler düşündüğü, çoğu karşısındakini atlattığı yahut bir oyuna getirmek istediği anlaşılırdı. Satranç'ta bu hali pek daha belli olurdu.

- *"Şimdi ben ne yapayım?"* dedi. *Sen benim yerimde olsan ne yapardın?*

Uzun boylu düşünmedim. O zamanki Parti anlayışını açıkladım:

- Sen Troçkistmişsin.

- Yalan!

Bunu öylesine çabuk, hazır ve hemen söylemişti ki, insan şüpheye düşerdi. Kaç defa, yüzde yüz doğru olduğunu bildiğim şeyi, Nâzım hep böyle keskin bir **"Yalan!"** patlatarak, üstünden atıverirdi.

- Belki sana yalan geliyor ama, Böcür (Hasan) yazılı belgelerin ele geçtiğini ve Komintern'e gönderildiğini öne sürüyor. Komintern tasdik etmiş.

-Katiyyen yalan.

Böcür'ün ayak üstünde dokuz yalan kıvırdığını biliyordum. Ancak, o sıra Türkiye aydınları arasında Heybeliada misafiri Troçki'den epey kalıntılar dolaştığı ortadaydı. Heyecan çatlatma ve nutuk çekme bakımından, Nâzım'ın anadan doğma Troçki mizacı vardı. Troçki'nin hangi ideolojiyi nasıl beslediğini, belki Nâzım incelememişti. Şair olarak eğilimi Troçkizm'e yatkındı. Böcürler'in onu bu zayıf noktasından vurduğu muhakkaktı. O, boyuna tekrarlıyordu:

- Sen benim yerimde olsan, ne yapardın Hikmet?

- Ben senin yerinde mi olsam?

- Olmazsın ya. Sen Triumvira'dansın.

- Arkadaşlık hemen "Üçler egemenliği" diye yorumlanmamalı.

- Üçünüzün demir gibi birbirinize bağlı olduğunuzu biliyorum.

- Nereden öğrendin?

- Onlardan. Yanlış mı?

- Niçin yanlış olsun? Parti içinde bütün üyeler demir disiplinle birbirlerine bağlıdırlar.

"- Üçünüzünkü başka. Su sızdırmıyorsunuz.

"- Ayrı bir fraksiyon yapacaksın neredeyse bizi.

"- Eh. Onu demedim ya.

"- Sen, fraksiyon kumpaslarına fazla bel bağlamışa benziyorsun Nâzım. Bende öyle bir tohum arama. Sana da tavsiye etmem. Bak başına neler geldi.

7.

Nâzım, şairane bir göğüs geçirdi.

- Ben fraksiyon yapmadım. Ama, öylesine getirdiler.

-Kimlerle yapmadın?

- Hiç kimseyle.

Oysa, Müteferrika'da, Nâzım'ın kimlerle lokmasının ayrı gitmediğini görüyordum: Hamdi Şamilof-Musolini Ahmet. Musolini Ahmet'in polis olduğu ısrarla söyleniyordu. Kendisine "Musolini" diyenleri mahkemeye vermişti (Adliye'ye). Şamilof'un ise, 1926 [1927] tevkifatında berbat bir durumu oldu. Dayak yedi. Çok şey söyledi. Hepsinden kötüsünü Şefik anlattı. **"Gençlik Başkanı"** üzerine yazdıklarını, yerine gönderilmek üzere Şamilof'a teslim etmiş, sonra bu mektuplar Poliste önüne çıkarılmıştı. Şefik ağa, o konspirasyoncu gizli sesiyle kös kös kulağıma fıslamıştı:

- Mektupları bir ay önce Şamilof'a verdim. Hemen postalı-yacaktı. Şimdi, "Ne yaptın?" diye soruyorum. Unutmuş postalamayı! Ne dersin, bunda bir maksat yok mu? Gidecek mektup bir ay saklanır mı? Ben hepsi gitti biliyorum. Bir de bakıyorum, Polisin elindeler.

Böyle bir olay, Şamilof'u şiddetle kınayıp örgüt dışına atmaya yeterdi. Öyle oldu. Şamilof bir süre görünmedi. Bir gün, benim Haseki Hastahanesi'nde stajımı yaptığımı işitmiş. Çıka geldi.

Her zamanki çok içten ve felakete uğramış görünmek isteyen, esrarlı pozlarıyla "yoldaş" insafına başvuruyordu. Ayrılık zarardı. Zaten bir avuç adamdık. **"Birbirimize"** düşmemeliydik. Olmuş herhangi yanlışlık. Kim poliste işkenceye dayandı? Bir ben kendimi tutmuşum. Herkes de ben olabilir miymiş!

İşte Şefik, "iki sopa yiyince", Mektupta geçen "Gençlik Başkanımın ben olduğumu söyleyerek beni ele vermemiş mi? Ne olur yâni işkenceden en çok canı çıkan Şamilof yanlış yaptıysa!

- Mektupları niçin o kadar çok alakoydun?

- Ben alakoymadım. O geç verdi. Unutmuş. Bana yüklüyor. Hem namusum hakkı için, ben mektupları postaladım.

- E, polisin eline geçmiş?

- Ne bileyim nasıl olmuş. Ben gönderdim.

- Bir ay önce giden mektup, geri mi gelmiş?

- Bir ay değil, Hikmet, inan bana.

Tartışacak vaktim yoktu:

- Ben sana bir şey söyleyeyim mi Şamil?

- Söyle.

- Bilirsin, ben babam olsa hatır için konuşmam.

- Bilmez miyim? Onun için sana geldim.

- Tamam. Ben bu mektup işinde, senin en azından bir ihmal gösterdiğin kanaatindeyim. Geçelim. Sen ne demek istiyorsun?

- Benim gibi tecrübeli, bunca işkence çekmiş bir arkadaş feda edilmemeli.

- Güzel. Bu ikimizin arasında çözülemez.

- Ama sen, şimdi Türkiye'de en yetkili arkadaşsın. Ben de kendimden çok sana güvenirim.

- Teşekkür ederim. O ayrı iş.

- Sen bana güvenmez misin?

- Poliste hayli sarsıldın.

- Ama benim kadar işkenceyi kim çekti? Gördün yüzümü gözümü. Ayaklarımdaki tüfek kayışının izleri halâ duruyor.

- Öyleyse, biraz dinlen bakalım.

- Ben çalışmadan edemem.

- İyi. Çalış.

- Öyle çalışmak değil. Parti işi...

- Kaç hücren var?

- Yalan söylemeyeyim. Herkes çil yavrusu oldu. Birbirinden korkuyor.

- Gördün mü ya! Şimdi senin teklifin ne Şamil?

- Ben diyorum ki, birleşelim.

-Be arkadaş. Parti seni uzaklaştırmış. Böyle durumlarda, sen kendini başlıbaşına bir Parti imişçe Parti'ye eşit ortak yapmak istersen, fazla kaçmaz mı? Üstelik epeyce de yanlışların ortada.

- Ben yanlışlarımı, işçi sınıfına daha canla başla çalışarak tamir edeceğime söz veriyorum.

- Olur.

- Ben bir kuvvetim işçiler arasında.

- Yani, Parti'ye karşı mı çalışırım, demek istiyorsun?

- Hayır. Parti içinde görev almak için geldim. Yoksa?

- Bırak o tehdit kokan sözleri, Şamil. Birbirimizi aldatmıyalım. Kırk kişiyiz, birbirimizi biliriz.

- Hayır, ama, ben bir hatâ işlemekle sokağa atılacak paçavra mıyım? Elbet boş durmıyacağım. Bu sefer de...

- Hamdi, sen yanlışını kabul ediyor musun?

- Ediyorum.

- Bu yanlışı düzeltmenin yolu nedir, bilir misin?

- Onu anlamaya geldim.

8.

Şamilof o denli içten yanıp yakılıyordu ki, sert Parti kararını yüzüne vurmakla onu yeniden dağlamaya gönlüm varmıyordu. Herkes işkenceye dayanamazdı. O da insandı. Belki mektuplar ona geçce gelmişti. Postadan ele geçmiş olamazdı. Posta özeldi. Şamilof'un bir bit yeniği vardı. Yalnız, çalışmak istiyordu. Neden boş dursun? Acı konuşmamak için son bir bağlantı yaptım:

*- Şamil, yanlış, **işle** düzelir. Madem çalışacaksın, yığın içine gir. Orada, bildiğin yoldan, elle tutulacak bir şeyler yap. O zamane dek daha iyi tartılırsın.*

- Parti'den uzak nasıl çalışırım?

- İşçi sınıfının mücadelesi binbir biçim taşır. Sen ona hizmet et. Denen. Bir gün iş üstünde yanlışın düzeldi mi, Parti de derhal, sana başka türlü bakmıya başlar.

- Demek elbirliği olmayacak?

- Sen Parti formalitelerini bilmeyecek kadar acemi değilsin. Yalnız Sovyetlerdeki ihtilâl günlerini karıştırıyorsun. Türkiye'nin şartları apayrı. Sen halâ yabancısın her şeye.

- Canım, biz Türk değil miyiz?

Takıldım:

- Adın bile Şamilof. Rus biçimi.

- Yok vallahi, değil. O askerlikten kaldı. ***"Of****"luyum ya. Erler, adlarının sonuna memleketleri de konularak çağrılır, bilirsin askerlikte. Bana da Hamdi Şamil-Of diye diye, adım* ***"Şamilof****'a çıktı. Artık onu değiştiremiyorum. Poliste o yüzden az dayak yemedim.*

- Şaka ediyorum. Demek istediğim, siz Sovyetlerden birer ikişer Türkiye'ye gelen göçmen kuşlar, bizim iklime, Türkiye'nin havasına, suyuna bir türlü alışamadınız.

- Ben Türkiye'de doğmuşum.

- Belli "Of'li"sın. Onu demek istemiyorum. Buraya geldiniz, gene Rusya'dan dışarı çıkmadınız. Kendinizi hep o hazır pişmiş, kotarılmış Sovyet İhtilâli içinde yaşattınız.

- Nasıl? Anlıyamadım.

- Anlamayacak ne var, Şamilof? Şevket Süreyya'lar da, Vedat Nedim'ler de, Sarı Mustafa'lar, şu Kırım kibarı Sait'ler de, senin gibi İstanbul'daki Sovyet Elçiliğinin kapısında maaşlı memurdunuz.

- Ben kapıcıydım. Memur değildim.

- Aynı şey. Maaşın nasıldı?

- İyiydi.

*- İyiydi değil. Sen kendin anlattın. Poliste döverlerken: "****Ulan Moskof uşağı, senin Ruslar'dan aldığın para İstanbul Valisinin maaşından yüksek be!"*** *demediler mi?*

"- Dediler. Şimdi sence bile o da mı suçumuz?

*- Suç başka. Siz Türkiye'de komünistliği, Sovyet Elçiliğinden bol maaş almak biçiminde tanıttınız. Bu felâket oldu. Kendiniz de, kimi esrar parçalayan "****Konspiratsiya****" (Konspirasyon: Gizli faaliyet sözcüğünü Rusya'dan gelenler böyle Rus ağzıyla konuşmaya bayılırlardı- Örneğin, "Nutuk" demezler, "Daklat" derlerdi, ve ilh...) işgüzarlıkları dışına çıkamadınız. Hâlâ Moskova'da yaşıyordunuz. Bir de Türk polisinin eline düşünce, hoşafın yağı kesildi. Dövüldünüz, döküldünüz.*

- Dayanılmaz dayaktı.

- Onun için anlayış göstermeye çalışıyorum. Kabahatin bir parçası da başka yerlerde... Bırakalım oralarını. Sen şimdi var git. Azıcık Türkiye'de olmaya alış. İlerisini görürüz.

Nâzım'ın "sol kolu": Musolini Ahmet ise, "sağ kolu": bu Hamdi Şamilof'tu. Ondan sonra da Şamilof gene Sovyetlerin Arkos, Markos şirketlerinden geçim sağlamayı ihmal etmedi. Belki "Parti"ye karşı gösterdiği aşırı hisleri de, günahı boynuna, o geçim kapısına çıkıyordu. 1939 [1938] yılı eşelenen Donanma Davası bile, Şamilof-Musolini ikilisinin, Pavli adası önlerinde, Sovyet petrol işiyle uğraşırken, demirliyen Yavuz zırhlısında ailece tanış olunan Erbaşlar meselesine dek varmıştı. Kemal Tahir'in ikide bir gösterdiği gibi, Hamdi Şamil Alev'in kızı, ne resmi babasına, ne anasına benzemiyordu. Mahkeme sırasında dokunulduğuna göre, kızcağızın süt teni, çakır gözleri, lepiska sarı saçları, Başgedikli Çerkes Hamdi Alevdaş'ın teni, gözleri, saçları sayılıyordu.

Gitgide göze çarpacak bu ayrıntıları o zaman bilmiyordum. Öğrenince de **"insancıl olağanlar"** olarak karşılayacaktım. Müteferrika karşılaşımında Nâzım'ın Musolini-Of ikilisiyle canciğerliği saklanamaz durumdaydı.

Hiç unutmam. Nâzım ne zaman aransa, herkesin yattığı genel koğuşun karşısındaki duvarları ve çatısı çökük bir salaş yerden baş veriyordu.

- Ulan, napıyorsun orada Nâzım?

- Biz... orada yatıyoruz."

***"Biz"** dedikleri, kendisi ile Of-Musolini idi.*

- Yıkıntılar altında yatmak daha mı şairane?

- Yok canım. İşte...

- Koğuşta yer bulalım.

- Tahtakurulu.

- Avluda yat. Herkes öyle yapıyor. Hem serin."

Nâzım salaşpur yerden çıkmıyor. Bir gün "Ne eder bu çocuk o kötü izbede?" gibilerden vardım. Ahırın kapısından başımı içeriye uzattım.

A!.. İşte onu hiç beklemiyordum.

Issız ahırın sapa loş köşesinde önce üç baş gördüm. Tabii: Nâzım-Musolini[n]*'-Şamilof'tular. Sonra Nâzım'ın başında bir bozulma, gövdesinde bir kayma başladı. Yavaşça kaya kaya tâ yere

[n] Burada bir hafıza sürçmesi görülüyor. Musolini Ahmet (Ahmet Kavalalı) 1929'dan sonraki hiçbir tevkifatta olmadığı için, hapiste olması da mümkün değildir. Başka birisi olmalı. [Y.N.]

dek oturdu Nâzım. Nerden ve neden kaymıştı o denli utanarak bizim şair? Gözüm daha iyi alışınca farkettim.

Gürbüz, ense kulak yerinde bir Arnavut yakışıklısına benziyen Musolini sırtını duvara dayayıp dizlerini hafif kaldırmıştır. Nâzım onun kucağında oturduğunu saklamak için o telâşını belli etmemiye çalışan kayısıyla yere inmişti. Karşılarında, yaşı hiç belli olmıyan (yirmisinde de, altmış yetmişinde de hep kırklık gösteren Laz Hamdi Şamilof sırıtıyordu.

Gerçek anlamını bugün de iyi kavramakta acz gösterdiğim o "memleketimizden insan manzarası" içimde tiksintiyle karışık bir bulantı yarattıydı. Yarım ağız seslendiler:

- Gel, Doktor... Hikmet, gelsene yahu!"

Durur muyum? Nedense ödüm patlamışça kekeledim:

- Yok... Birine baktım.

- Gel, otur azıcık.

- Sonra.

Kaçtım. Hayatta hiç alışamayacağım bir şey varsa, o da yaşlı başlı erkekler arasında, şu, esnafın: **"Enseye tokat, k>ça parmak"** dediği sözde **"samimi"** bektaşi ahbaplığı, aşırı senlibenliliktir. Elâlemin, kem gözden ırak olmak istemiş keyfine de karışamazdım.

10.

Nâzım arkamdan alı al, moru mor koştu:

- Ne haber Doktor?

- İyilik. Sende?

- Biz de onu düşünüyorduk... Sen benim yerimde olsan ne yapardın? Seni hiç yoktan atsalar?

Şimdi beni Parti'den atanların kimler olduklarını ve niçin bu marifete yer verdiklerini... hatta, verip vermediklerini tam bilmiyorum. Acep vaktiyle Parti'den atılmış olanlara karşı insafsız davranmış mıydım? İçlerinde Hamdi ve Nâzım gibi atıldığına üzülenler önünde, daima derin bir acıma duymuştum.

Hâlâ da başka türlü müyüm? O zamanlar büsbütün iflah olmaz toy, ipi pillah, sivri külah idealist idim. Pek az olan benzerlerimizin ufak nedenlerle kırılıp dökülmeleri canımı yakardı.

Rusya'da Troçkizm'in büyük tehlikelere kapı açabileceğine inanıyordum. Sonraki Stalin tapıcılığı daha mı az tehlikeli olmuş?

Sovyetler Birliği Genel Kurmay Başkanı ve ekipleri sessizce kurşuna dizildikleri gün, Hitler:

"*Tamam! Şimdi Sovyet ordusu başı kesilmiş tavuğa döndü. Onu yolup yemekten kolayı yok*" demiş.

Yanılmış mı? Mareşal Jukof'un Savaş Anılarını okuyunca insanın tüyleri diken diken oluyor. "Ulu *öğretmenimiz, kutsal babamız Yosip Vissargonoviç Çugvaşvili Stalin*" aşkına, yüz bir pare top atıla atıla kazanılan zaferler, eğer Mareşal Stalin askerlik işlerine bilir bilmez karışmasa, mutlak çok daha erken elde edilebilirmiş. Hele Stalin burnunu sokmasa, Stalingrad'a dek Nazi ordularının kan ve ölüm saçmaları, koca koca Sovyet ordularının Hitler tuzaklarında kaz gibi avlanmaları o denli kolay olmazmış.

Jukof'un saklamaya çalışırken açıkladıkları bunu yüzde yüz anlatıyor. Ama, o günler Stalin, kılına dokunulmaz, bir sözü tartışılmaz eşsiz liderdi. O bakımdan Rusya için Troçkizm'in büyük zararlar getirebileceği tartışılamazdı.

Bugün de -gerçi somut örnekler yok ya- Troçkizm'in Sovyetler için Stalinizm'den başarısız olabileceği kanısındayım.

Belge açık: Rejim, Lenin'in Bolşevik Partisi olmaksızın ayakta duramazdı. Troçki, bütün ömrünce Lenin'e ve Bolşeviklere ateş püskürmüş, kolay saman alevi olarak Parti için yabancı bir yadırgıdır. Stalin kadar olsun Parti'yi derleyip toparlayamayacak olan Troçki'nin ülkeyi tek başına idare edemeyeceği açıktır. Parti cihazından ilkin moralce, sonra fraksiyonculuğu ile fizikçe kopuk düşmüş bir Troçki'den pek hayır beklenemezdi. Kişi meziyetleri, yahut reziletleri ayrı şey.

İstanbul Müteferrikasında da bu kanım üstündü ama Sovyetler Birliği için. Türkiye'de henüz Leninizm ile Troçkizm'in ayırdım yapabilmiş kimse tanımıyordum. Ne Nâzım, bilinçli **Troçkist** olabilecek çapta idi, ne onu atanlardan Böcür gibiler **"Anti-Troçkizm**"lerinde iki prensibi bir araya getirmiş adamlardı.

Şefik Hüsnü ile Nâzım meselesini hiç görüşemedim. Şefik yok ki... O sistematikman Türkiye dışında. Türkiye'de ihtilâl patlasın da, kurşunlu vagonla başına geçmeye geleyim, diyen, Gıyabi Lenin tutumunda.

Böcür, Nâzım meselesini kindar suçlama sıçratmalarından başka türlü ele almaya ölse yanaşmıyordu. Şefik'i, Hasan'ı, Cevdet'i bir araya getirmeden ise, Nâzım işi karara bağlanamazdı Türkiye'de.

Nâzım'ın ikide bir açtığı soru kafamda bu gerçekliği kamçılıyordu. Nâzım'ın Troçkizm ideolojisini tümüyle hazmetmiş olmasına gerek yoktu. O, sosyal ve psikolojik yapısı ile, Troçkizmi bilmeden Troçki idi.

Troçkizm, aslında bir teori-ideoloji-bilgi-felsefe olmaktan çok, her gün bir dediğini ötekisiyle zedeleyen, gel, sözde dünyanın en değişmez prensiplerini savunur görünmeye bayılan tipik bir küçük-burjuva aydın salıncağı idi. Şimdi bakarsın havalanmış, Lenin'in yanında eşsiz ihtilâlci; az sonra Parti'de yer ve yüz bulur bulmaz, en kritik anda (örneğin Brest-Litovsk öncesi) Lenin'i arkadan hançerleyip, Alman Emperyalizmini Volga boyuna dek getirten bir tehlikeli Şövalye...

Troçki'nin kendisinin bilmediği "Troçkizm"i, Nâzım'ın kabul etmesi de, inkâr etmesi kadar saçma olurdu. Bu kanımla, Nâzım'ın Parti'de kalmasını pek yararlı bulmamakla birlikte, Parti'den atılma trajedisini beyannamelerle "Millete" (beyannameyi okuyacak birkaç yüz işçi ve aydına) yaymanın da pek yararlı olacağına inanmıyordum. Kimse bundan bir şey anlamayacaktı. Nâzım da belki yok yere tükenecekti.

Başka **"Komünist Şair"** henüz piyasaya sürülmediğine göre, Nâzım'ı harcamanın enerji ekonomisi sağlamayacağını biliyordum.

- Sen şairliğine devam et Nâzım, dedim. Şiirinde fazla saçmalamadığın sürece davaya yararlı olursun.

- Değil mi? Ne istiyorsunuz benden? Bırakın çalışayım.

- Senden bir şey isteyen yok Nâzım. Senin uğradığın çaprazlığı yeni öğrendim. Değer mi, değmez mi, ikinci mesele. Şiirlerin bir işe yaradıkça, bir kaç aydını "lâl'ü epkem" bırakmakla da kalsa, senden yararlanmalıyız.

Şair coşkunca haykırdı:

- Değil mi ya, canım. Ben de onu söylüyorum. "Beni kullanın" yahu. Neden kullanmayasınız? Beni kullanın.

- Aksini söylemedim. Ne var ki, sen de, aşırı hayallerini nankör pratik faaliyette Parti gidişinin üstüne çıkarmak hevesinden cay.

- Namussuzum, öyle bir iddiam yok.

- İnanmak isterdim. Ne yazık ki elinde değil seninde. Kendini tutamıyorsun demek.

-Ne yapıyorum?

- Canım, onu sen daha iyi bilirsin. Gizli matbaayı ne yaptın?

- Ziyan oldu gitti. Bir polis baskınında...

- Demek öyle... Bu çeşit ziyanlıklara meydan vermemek daha iyi olmaz mıydı? Şair adamsın. Hiç değilse, daha önemli işler düşünceye dek, öyle kal. Karıştırma ortalığı.

- Ben mi karıştırmışım?

- Sen de karıştırma, başka kimse de karıştırmasın. Bu durumu ***işbölümü*** *say. Zamanla haklı haksız belli olur. Sürtüşmeler düşmandan başkasına yaramıyor.*

- Ama, benim kovulmama bir çare göstermiyorsun.

- Göstermek istemiyorum sanma. Meseleni derinliğine incelemeden, ağızdan kapma laflarla hüküm veremem. Ayrıca, her işin formalitesi küçümsenemez. Sana ben ezbere hiçbir şey vaadedemem. Yalnız, Türkiye'de taktik bakımdan Legal faaliyet ağlanacak kertede cılız. Onu diriltmek için yeni parolalar ve biçimler bulunacak. Senin de Legal faaliyette bir yerin olmalıdır bence.

- Parti üyesi olmadan mı?

- Bu noktada ***duygu****luluğunu anlıyorum. Yetmez.* ***Realist*** *de olmalı.*

- Ben realist olarak ne yapabilirim?

- Madem Türkiye ölçüsünde Parti dışı edilmişsin. Şimdilik sabredeceksin. Kahri sineye çekerek işine bakacaksın.

- Ben o denli derviş olamıyorum.

*- Olamazsan, gerçek durum belli. Dünyada bir tek "****Parti"*** var: ***"III. Enternasyonal".*** *Her Parti onun seksiyonu, şubesi. Bu şartlar altında bir Şubenin kararı haksızsa, Merkeze itiraz edilir.*

- Nasıl edeyim? Bütün yollar falan filân... falan filânın elinde. Tıkalı yani.

- Ama III. Enternasyonalin yeri belli.

- Yerini biliyorum. Yolu yok.

- Yolu da olur. Sen bildiğin yere gider, şikayetini yapar, davanı güdersin.

-Hikmet, sen çok... nasıl diyeyim, safsın, dersem kızma.

12.

Şimdi Nâzım'ın o sözüne hak veriyorum. Ben yüzde yüz yerli malı, teoriyi Marks-Engels-Lenin'den kuşkusuz öğrenmiş, prensip dışı adım atmaz bir su katılmamış devrimciydim henüz. Bugün

başka türlü müyüm? Prensipler önünde hiç kimsenin dimdik saygı duruşunu bozamayacağını umuyordum... Nâzım'sa "Yukarı"da yetişmiş, benim öğrenmeyi bile küçüklük saydığım kimi başka şeyler biliyordu.

- Ben ne isem oyum Nâzım. Bildiğim tek şey: Ağır ceza Mahkemesi bir hüküm verdi mi, temyiz edilir. Senin Temyiz katın II-I. Enternasyonal. Git hakkını ara.

- Nasıl gideyim?

- Bayağı. Herkesin gittiği gibi.

- Kaç defa denedim. Daha kayığa binmeden yakalandık.

- Kimler tutuyordu kayığı?

- Hamdi ile Ahmet...

Elimde olmıyarak gülümsedim. Şair kuşkuyla yüzüme baktı:

- Onlara güvenirim.

- Her seferinde de yakalanırlar, ha?

- Olmayınca ne yapılır?

1.8.71 (Pazar)

Boşuna uzamıştı konu:

- Nâzım, oğlum, dedim. Bırak şakayı. Senin yerinde olsam ne yapacağımı sordun. Ben senin yerinde olsam: Kayık tutamadım... Denize atlar, yüze yüze geçer giderdim. Anladın mı?

- Anladım... Yalnız gitmek de ayrı problem.

- Korkuyorsun gitmekten.

- Korkuyorum, doğru..

- Bunu açık söylesene. Neden korkuyorsun?" Nâzım duraladı. Etrafına bakındı. Kızardı, kızardı. Ağzından kaçırdı:

- Beni öldürürler Hikmet orada!"

Hiç beklemiyordum bu itirafı.

- Hadi canım sen de... ettim. Başka öldürecek adam mı bulamadılar.

- Vallahi öldürürler. Sağ komazlar."

"Kim?" diye soracaktım. Vazgeçtim. Karşılığım Nâzım'ın hiç beklemediği oldu:

- Öldürürlerse öldürsünler. Manen ölmektense... Öldürenler düşünsün.

- Yoo!.. O kadar uzun boylu değil... diyerek Nâzım yanımdan kaçtı.

13.

Nâzım, tanıdığım **"Şark kurnaz**>"nın en kurnazı idi. Ancak bütün Şark kurnazları, zaman zaman kendi kendilerini ele vermekten kurtulamazlar. Ya unuturlar söylediklerini (çünkü yalanın çoğu hatırda kalmaz); yahut sözlerinin ve davranışlarının nereye varacağını kestiremezler (başkalarını öyle çok aldatan en sonunda yanılabileceğini aklına getirmez).

O Müteferrika buluşmaları, günlerce, başka konu kalmadığı için, herkese içini döktürür. Nâzım, çeşitli yollardan ağzımı yokladı. **"Triumvira**"da bir çatlak aradı, durdu. Bulamayınca, başka yol seçti. Bir gün gene yalnız anımda sokuldu:

- Hikmet, gel, bir şey anlatacağım sana.

- Neymiş?

O, zabıta romanlarındaki kahramanların edasıyla:

- Burada olmaz. Bunu sırf sana açabilirim.

- Aç işte.

- Yukarı bahçeye çıkalım. Kimse işitmemeli.

İşim yok. Can sıkıntısındansa onu dinleyeyim. Oğlanın hayâlevi geniş. Vakit geçer, dedim. Yıkık taş merdivenlerden çıktık. Ortalık tenha. Nâzım bir daha her yeri gözleriyle sıkı kolaçan etti.

- Ee! dedi. *Yarın Türkiye'de bir inkılâp patlarsa?*

Yıl 1933'ler. 38 yıl önceki Türkiye'deyiz. Gülerek yutkundum:

- Hadi Allah versin, yahu. Öbür güne kalmaz inşallah. İyi biliyor musun İnkılâbın yarın olacağını?.. Aman iyi ki haber verdin. Boş bulunabilir, Müteferrikadan yarın salarlarsa, eve gidip kapanabilirdim, dinlenmek için. İnkılâptan mahrum kalırdım.

Nâzım içerlerce sözümü kesti:

- Sen alay et işin yoksa. Ben sana olacaktan söz ediyorum.

- Nasıl olacak bu iş?

- Yıllardan beri hazırlıyorum.

- Yapma be!.. İhtilâli patlatırsan, Böcürü, möcürü ne yaparsın?

Nâzım olağanüstü ciddi idi.

-O zaman kendileri gelsinler, Parti'ye üye olmak için istida versinler, çifte pullu.

Kahkahamı tutamadım.

- Yaşa be arslan! Sende bu şairlik varken. Helâl olsun bütün dünya inkılâpları.

Şair neredeyse kızacaktı.

- Hikmet! Söylediğine pişman etme insanı. Şaka etmiyorum. Bunda gülecek ne var?

- Ulan, hoşuma gitti, kâfir herif... Türkiye'de... yarın bir inkılâp... Hem de Sosyalist ihtilâl değil mi?

- Tabii Sosyalist. İnanmıyor musun?

- İnanamıyorum doğrusu. Çok hoş bir şey. Nasıl olacak bu Sosyalist İnkılâbımız?

- Onun ayrıntılarını dökemem.

- Azıcık mekanizmasını olsun anlatsan?

- Mekanizması basit. Elimde en önemli vilayetlerin valileri var. "Ha!" desem, atlayacaklar.

- Valiler!?

- Elbette valiler.

- Mükemmel bir plan. Burjuva Devletini Burjuva Devleti ile kaldıracaksın.

- Valiler burjuva değiller. Sosyalistler.

- Anladım. Gene de çiviyi çiviyle sökeceksin... E, ne bekliyorsun?

Nâzım, karşıma dikilerek yolumu kesti. Çakır gözlerini gözlerimin içine dikti. Sağ elinin şehadet parmağını burnuma doğru sallayarak, kurnazca göz kırptı:

- Bir çivi eksik, dedi. Bir çivicik. O da yakında tamamlanacak.

- Bir çivi kaldıysa bir şey değil.

- Onu da taktım mı...

- İnkılâp makinesi zangır zungur işleyecek!

- Görürsün.

- E, senin Parti üyesi olmaya ihtiyacın kalmamış be gözüm!

- Bilmem artık.

- Parti seni arayıp bulsun. Elini öpsün!

Nâzım'ın ağzı açık kaldı.

14.

Aynı Müteferrikanın son günü, Nâzım "Önemli İşler Bakanı" ağırlığı ile:

- Merhaba! dedi.

- Merhaba.

- Hikmet, senin bir Tarih Tezin varmış.

- Nereden de haber alırsın?

- Ee, bizim de haber alma servislerimiz işler, ne sandın.

- Aferin.

- Senin Tezin olduğuna göre enteresan konu demek.

- Bilmem. Bana öyle gelir.

- Muhakkak çok enteresandır.

Ve Nâzım, her fırsatta kaçırmadığı bir dudak şapırtısıyla beni göklere çıkarmaya başladı. Ben, Türkiye'de Polise ipucu vermeyen tek adammışım.

- Sen ipucu verdin mi Polise Nâzım?

- Şey... Ben vermedim, ama benimki başka. Beni hiç dövmediler. Kendimi denemedim. Sen kaçıncı ateşten geçtin. Çelik gibisin.

- Şimdi bu övmelerin ne lüzumu var?

- Övmüyorum. Namusum hakkı için hayranım sana. Böyle bir adamın Tarih Tezi de kendisi gibi olur.

- Üslûb'u beyân, ayniyle insan, demek istersin. Aşırı teveccüh. Tezin henüz başlangıcındayım. Zamanla işlersem, birşeyler çıkacağa benzer.

- Bizi niye mahrum bırakıyorsun?

- Neden mahrum bırakıyorum? Ham bir tez. Gelişirse açıklanır.

- Yooo! O kadar bekleyemeyiz. Hem aşağıda yüze yakın komünist var. Çocuklar 1 Mayıs'ı kapalı, bomboş mu geçirsinler? Fikrin anasını korsun. Tartışılır. İlim böyle gelişir.

Gözlerinden okuyorum. Nâzım beni herkesin önünde ukalâ durumuna sokup, yakalamak istiyor. Zemini de yapmış. Çocuklardan birkaçı uzaktan bağırıyorlar:

- İsteriz... İsteriz!

Geri çekilmek, Nâzım'ın ve iki buçuk "Adaminın ağzına sakız vermekti. Bağırışanlar oldu:

- Yoldaşlar. Toplantı var. Doktor arkadaş konuşacak."

Herkes, yatılan büyük koğuşa akıyordu bile.

- Sen de şiir oku bari Nâzım. Ben Milleti uyutmayayım.

- Yok, yok... Benim şiirler her zaman okunur. Seni kaç yılda bir görebiliyoruz? Başka yerde böyle toplantı yapamayız."

15.

Kapılara gözcü kondu. İçeriye girdim. Hıncahınç millet. İğne atsan yere düşmez. Orta yere dek yolu güç buldum. Orada, neredeyse dinleyicilerle kucak kucağa diz çöktüm. Hiç böyle kalabalıkta konuşmaya alışık olmadığım için, can sıkarsam, seslenmelerini istedim. Konu'nun çok ham yanlarına şöyle bir dokunacağımı anlattım.

İslam Tarihine başladım. Tarihöncesinde Babahan, Toplumu planlıca güder. Allah da, Ana veya Babahan kılığında olur.

Bezirgan ekonomi, geliştikçe, insanların kaderi, insan kılıklı güdücülerin elinden çıkar. Pazar kanunlarıyla belirlenir. Pazar Kanunu'nun eli kolu, kaşı gözü yoktur. Soyut bir sosyal ilişkiler prosesi her şeydir. O da: **Arz-Talep-Fiyat** adını alır.

Hıristiyanlık, bu üç Pazar olayını Kutsal **Teslis** biçiminde idealize etmiş. Toplum düzeyi, İsa zamanı henüz Babahanlık ve Çoktanrılı dinler ortamından sıyrılamadığı için olacak, Hıristiyanlık Pazar Kanunu'nu halâ: **Baba-Oğul-Ruhülkudüs** üçlüsü tipinde yorumlamış.

Muhammed'in zamanı İsa'dan 622 yıl daha ileri. Bezirgan ilişkiler daha çok gelişmiş. Her şey gibi insanların geçimleri de elle tutulur, gözle görülür olmayan fiyat gücüyle belirtilir. Fiyat gibi İslam tanrısı da her yerde hazır nazır iken, hiçbir yerde (tıpkı fiyat gibi) yakalanamaz..

Fiyat gibi Allah da, karanlık gecede karataşın üstünde kara karıncanın yürüdüğünü görür... ve ilh... gibi şeyleri açıklıyorum. Dinleyiciler uyumuyorlar. Tersine, dikkat kesilmişler. Çoğunun gözleri parlıyor.

Bir ara yorulan dizimi kaldırdım. Arkama düşen kalabalık içinde Nâzım'ın yüzü gözüme ilişti. Şamilof'la Musolini'nin omuzları ardında, onları dürterek alayla kıs kıs gülüyordu. O sıra gülecek bir şey söylememiştim. Konunun en ağır yerini işçilerin anlayabilecekleri dile çeviriyordum. Aklımdan geçti:

- Demek Nâzım beyin maksadı buymuş: Beni herkesin önünde gülünç düşürmek!

Başka yana döndüm. Şairin esnaf kışkırtmasını görmemek en iyisiydi. Bu kadarını beklemiyordum.. Ama, herkes önünde bozuma huyum elvermiyor. Sözümü sürdürdüm. Söz alanlardan bir işçi:

"- *Doktor yoldaş!* dedi. *Bilmediğimiz konularda bizi aydınlatıyorsun. Sağ ol. Yalnız içimize sokulmuş öyleleri var ki, ikiyüzlülük ediyorlar. Sözde seni sarakaya alacaklar. Yanılıyorlar. Biz onları da görüyoruz. Ayıp ediyorlar. Burası İşçi toplantısı. Babıâli değil. Maskaralıklarını oraya saklasınlar."*

Gene anlamazlıktan geldim. Herkes o tarafa, ayıplarca bakıyordu. Nâzım kıpkırmızı kesilmiş, Musolini ile Şamilof'un arkasında saklanmıya çalışıyordu.

İşte Nâzım bu idi. Saçmalasaydım, Parti'dekilerin apık sapıklığını parmağına dolayıp, işçileri kendine çekecekti. Bir daha ne yüzüne vurdum, ne Nâzım'ın kurnazlıklarında içtenlik arayabildim. Yalnız, her davranışını daha ihtiyatla karşılamaya başladım.

O gün acep çok mu saçmaladımki Nâzım kendini tutamadı? Ya etrafını kendisine katılmıya kışkırtması!.. En azından toplantıyı kasıtlı çağırttığını gösterir. Geç bir tanıklık da işittim. Bir süre Böcür'gilin "polis" dedikleri, her toplantıda: **"Gelsin polis, benim fikrim gibi göğsüm de aç>k. Kurşunlasm beni!"** gibi, yaman heyecan salıcı göğüs dövmeleriyle meşhur, en son TİP Haysiyet Divanı Başkanı "Üzeyir Baba" vardır. Vatan Partisi'ni kurduğumuz zaman, kimi işçiler (Osman Sercan gibi) ona da gitmişler. Üzeyir benim yüzüme karşı her zaman büyük sempati gösterileri yapardı. V.P.'ne girmesi için yapılan teklif önünde:

"- *Ne?* demiş. *V.P.'nin başındaki adamı siz görmüyor musunuz? Bir yol Moskova'nın 1 numaralı adamıdır. Ayrıca öyle insan kandırıcıdır ki... Bir gün bir yerde İslam Tarihi üzerine verdiği konuşmada bulundum. Az kalsın beni bile inandıracaktı. Sakın ha!"*

Söz ettiği konuşma Müteferrikada olandır. Çünkü işçilere o konuda başka konuşmaları ancak ya cezaevlerinde, ya küçük toplantılarda yapmışımdır. O gibi yerlerde ise Üzeyir Baba bulunamazdı.

16.

Çıktık Müteferrikadan. Ne kadar ay, yıl geçti bilmiyorum. **"İnkılâpçı Münevver Nedir?"** kitabım yayınlanmıştı. Gözleri, -kendi deyimi ile- onanizmden iyi görmez olan, Almanya'da işçilik yapmış Galip'ten bir mektup geldi. *"Bizim Henri Barbusse'ümüz sensin"* gibilerden övmeler yazmış. Yadırgadım. Bana uğramak istediğini de bildiriyordu.

Çok geçmedi. Bir akşam Nâzım'la çıkageldiler. Nâzım fena halde üzgündü:

- Bana polis demişsin. Bunu ya ispat edersin, yahut sözünü bu işçi arkadaş önünde geri alırsın, diyordu. Öyle bir şeyin nereden çıktığını anlayamadım.

"- Kim söyledi?

"- Ben duydum."

Kimden işittiğini de saklar. Acep **"İnk>lâpç> Münevver"** de Nâzım adını da anarak yaptığım sert eleştirilere sapa yoldan karşılık mı vermeyi kurmuştu?

- Nâzım, dedim. *Senin polis olduğun kanısında değilim. Öyle bir kanım yokken ise, varmış gibi gözüküp, o lafı kullanmama imkân yok. Ya bir uydurmadır, yahut yanlış anlama.*

Nâzım, "gaz tenekesi" gürültüleri çıkararak, eğer Parti'den Troçkist diye atıldıysa, ona bir de Polis suçlamasının yapılmasındaki kötü niyeti yerden yere çalıyordu.

- Oğlum, dedim. *Kimseden korkmadığımı bilirsin. Senin polisliğine inansam, onu da arkandan değil, yüzüne karşı bağırmakta sakınca görmem. Niye direniyorsun? Başka bir maksadın varsa, buyur, onu açıkça koy!*

Nâzım daha bir hayli höykürüp, yüklük kadar ufacık yatak odamın tavanını sesle deldikten sonra, sözünü bağladı:

- Senden bunu beklemezdim.

- İyi ama, yok öyle bir şey. Kim işitmiş?

Nâzım, miyop Galip'e döndü:

- Söyle kardeşim, sen işitmedin mi?

Galip, işe alınmak için, vakitsiz ağarmış saçlarını hep ustura ile kökünden traş ettiği dazlak kafasını biraz kaşıdı:

- Polis değil, ama, ona benzer bir laf olacak, dedi.

- Ne?

- Bizim dilimiz dönmez. Alafranga laf.

- Bir ucunu olsun anamaz mısın?"

Galip gene başını kaşıdı kaşıdı:

- Kasyon, masyon... dedi.

- Nasıl kasyon?

- Hah, aklıma geldi: Provokasyon olacak.

Nâzım'a baktım:

- Provokasyon demişim, demek.

- O da polis değil mi?

- Yerine göre polis de provokasyon yapar, polis olmayan da. Fransızcayı benden öğrenecek değilsin Nâzım.

- Ben ne provokasyonu yapmışım peki?

- Sen mi Ayol, önce neye provokasyon dediğimizi göz önüne getirelim.

- Provokasyon diplomasisi.

- Haltetmişsin sen. Diplomasi yanımdan geçmez. Bizim bildiğimiz: Organ içinde geçenleri, karar olmaksızın, organ dışına sızdırmak bir provokasyon yapmaktır. Sen bunu yaptın mı?

- Yapmam.

- Haydi efendim, sen ne yaptığını bilmiyorsun öyleyse. Şairlik huylarınla her yaptığın bir provokasyona çıkmıyor mu sanıyorsun?

- Ne yapmışım?

- Canım, senin kendi anlattığın: Parti ile aranda geçen "sarhoş" hikayesi bir provokasyon değil mi? Provokasyonun Türkcesi "kışkırtma"dır. Sen o davranışınla neleri kışkırttığını benden iyi biliyorsun.

- Ya onların bana yaptıkları?

- Senden söz ediyoruz şimdi. Ona bakarsan, senin her halin bir provokasyon. Kışkırtıcısın.

- Bu benim polis olduğumu mu gösterir?

- Deminden beri söylediklerimi anlamazlıktan gelme. Senden korkacak değilim. Polis olup olmadığını bilmiyorum. Bilmediğim şeyi iddia edemem. Ancak organlar içinde geçen şeyleri dışarı sızdırdığın bir gerçektir. Buna ise bizim dilde provokasyon derler, ağam!"

Galip araya girdi:

- Canım, işte, ben de bilmiyordum. Provokasyon polislik değilmiş. Biz kaba işçiler karıştırmış olacağız.

- Şunu da söyleyeyim, dedim. *Ben provokasyonu polislikle karıştırmam. O kadarlık dilden anlarım. Ancak, gizli bir Parti, terör*

içinde çırpınırken, yapılan her organ dışına olay kaçırmak, her provokasyon polise yarar mı? Yarar.

- Demek biz Polise yarıyoruz?

- Polise yaramak için insanın mutlaka müdüriyet emrinde olması, kıçına tabanca, omuzuna üniforma takıp maaş alması gerekmez Nâzım. Sen de o kadarcığını bilirsin. Senin maaşlı polis olacağını düşünemiyorum. Bu senin ölümün, intiharın olur. Yaşamanı, İşçi Sınıfına yaramanı isterim. Ne var ki, başkalarından ve senden kulağımla dinlediklerim, provokasyondan yakanı kurtaramadığını açıklıyor. Onları yapma. Kendini de, bizi de üzme. Son sözüm bu. Polis olduğuna inanmıyorum. Polise yarıyacak taşkınlıklar, aykırılıklar yapabilirsin.

Nâzım, geldiğinden çok içerlemiş olarak gitti. Arkasından üzüldüm. Mizacı onu taşırıyor. Ama ben ne yapabilirim? Her şeyi, her yerde uluorta yayıyor. Bir yol çıkmaza girdi.

17.

Bir de **"Marksizm Kalpazanlar> Kimlerdir?"** kitabımda geçen bir cümlelik satır üzerine Nâzım köpürmüştü. Orada Nâzım'ın burjuva sosyetesindeki durumuna iki sözcükle dokunuluyordu. Aslına bakılabilir.

Kitapta sırf Kerim Sadi eleştiriliyordu. Parti'den, Şevket Süreyya ve Nâzım Hikmet için niye susulduğu soruldu. Konuların ayrılığını bildirdim. Yoksa, **"Kadronun Kadrosu"** diye yazdığım uzun eleştiride, Şevket kalpazanı yerine oturtmuştum. Şimdilik zihinleri karıştıran Kerim Sadi idi. Onu temizlemek aktüalite idi. Gerekirse gerekçeli **"Kadronun Kadrosu"** yayınlanırdı.

Nâzım'a gelince, onun hakkındaki fikrimi herkes, biliyordu. Şairdi. Pişmandı. Üzgündü. Bir tolerans payı bırakmakta yarar olabilirdi.

Israr edilmiş: *"Hiç değilse bu iki adam için birer satır konulsun".* Biblioteğe yeni kattığım Böcür'gil de o kanıdaydılar. Bir oyum vardı, formelman. Çoğunluğa uymamak harcım değildi.

Bu tartışma sırasında Böcür hemen kalemi eline aldı. Kitapta Şevketle Nâzım adlarının geçtiği iki üç satırı döktürüp önüme koydu. Yazıdaki kanı, kelimesi kelimesine benim söylediklerimdi. Böcür onları almış, kendi karihasındanmışça önüme sürüyordu.

Kara Vasıf:

- Madem arkadaşlar illa ki istiyorlar, bizce de aykırı değil. Koy bu iki satırı kitabına, ne zararı var?

- Biri: gerekçesiz yarım kalıyor. Yarım işi sevmem. Ötekisi: Nâzım "beni kullanın" diye, -ikiyüzlüce de olsa- başvurup duruyor. Bir mola deneyelim... Düzelirse, yazılı hükmü kaldırmak güç olur.

-Sen hâlâ Nâzım'ın düzelebileceğini umuyor musun?

- Ummak istiyorum.

-Biz Nâzım'ı senden çok iyi tanırız. Merak etme. Düzelmez. Kamuoyunda kendisini bizdenmişçe göstermesinin önüne geçmeli. Parti de bunu istiyor.

Disiplin disiplindir. Koydum: **"Marksizm Kalpazanlar**ının içine o iki satırı. Düşünceme aykırı değildi. Taktik bakımından durdurmak istemiştim. Kitap çıktı. Halâ bir nüshası bile elimde yok.

18.

Gel zaman, git zaman, Süreyya Paşa tekstil fabrikası grevi oldu. Bir manyak işçi, artık polis kışkırtmasıyla mıdır bilmiyorum. Nâzım'a da uğramış. Akıl sormuş. Kendisine çok güvendiğim Bastoncu da, hücresinin bir çatlağı önünde ve kemik veremi bacağına rağmen uğradığı işkence altında beni **"tan>d>ğ>n>"** söylemek zorunda kalmış. O da yetmiş.

Paldır küldür tevkif edildik. Adliyenin Kapıaltı'nda Nâzım'la aynı suçtan buluştuk.

- Ee, Hikmet, dedi. Görüyorsun ya. Polisle aynı davadan içeriye düştün.

- Ulan, gene saçmalama. Nedir bu mesele?

- Hiç. Biri geldi. Senin kitaptan bir cümleyi anlamamış, bana sordu. Gitti. Meğer gizli örgüttenmiş. Beni de yakaladılar. Ya sen?

- Ben hiçbir şey bilmiyorum.

Az sonra birer ikişer grevciler, Nâzım'a lügat soran kavruk çocuk, bizim aksak Bastoncu getirildiler. Kimi Nâzım'dan bir şiir okumuş, kiminde benim kitapçıklardan çıkmış. Bastoncu yakınıyor:

- Nereden sizin adınızı ağzıma aldım. Bir şey de demedim ya. Maksadım oyalamaktı. Hem size oldu, hem bize.

- İnsan insanı tanır, dedim. Başka bir konuşmamız yok ya?

- Yok.

- Aldırma. Geçer.

- Bütün bıyıklarımı yoldular. Çok gaddar herifler. Ona yan-mıyorum. Kütüphane ne olacak? Siz içeriye girince Marksizm Bibliyoteği yayın yapamayacak.

- Hele canını sıkma yoldaş. Kurtuluruz.

- İyi ama, durup dururken sizi tevkif etmeleri! Buna da benim bir "tanırım" sözüm neden.

- Olur böyle şeyler. Maksatları o yayınlara ket vurmak. Çıkarsak devam ederiz."

Leş kokan, ışıksız, havasız, daracık Kapıaltı, hırsız, sahtekâr, katillerle hıncahınç doldu. Boğuluyoruz. Geç vakit "sevkiyat" başladı. En sona bizi, "siyasiler"i bırakmışlardı, iyice bunalalım diye.

Sıra bize gelince Nâzım yanıma yaklaştı:

- Hadi bakalım. Aynı kelepçeye girelim.

Onbaşı bu teklifi kahkahayla onayladı.

- Tam bir sabana vurulacak çiftsiniz! Neydi adınız? Hikmet Seni tanıyacağım bir yerden. Sen.. Nâzım mı? Tamam. Nâzım'la Hikmet, uzatın kollarınızı"

Adliye kapısından çıkıyoruz. Şaşkın yabancılar sıralanmış. İçlerinden yakışıklı bir delikanlı:

- Merhaba Nâzım, dedi. *Geçmiş olsun Doktor."*

Nâzım'a sordum;

- Kim bu kabadayı?"

O güldü:

-Senin hayranlarından.

- Tanımıyorum öyle birisini.

- O seni çok iyi tanıyor. Babasıyla İstiklâl Mahkemesinde yatmışsın. Kaç aydır kafamın etini yiyor. İstanbul'a gelmiş. Beni buldu. Senin adresini soruyordu.

- Benim adres saklı mı?

- Vermedim, sana sormadan. Bir şey dersin.

-İyi ettin... Belki vereydin, şimdi o çocuk ta aramızda kelepçeli yürürdü.

- Kelepçe de sıktı bileğimi yahu, kelepçe.

- Altın bilezik takacak değillerdi ya."

Kimi **"Saltanat",** kimi **"Salamuna"** arabası denilen berbat kırmızı hapisane arabası gelmemiş. Yayan Babıâli'den geçiyoruz, yokuş yukarı. Nâzım bitişik koluyla kolumu havaya kaldırdı:

- Görsünler, Hikmet... Kelepçe bizi gene birleştirdi. İstediğimiz denli ayrılalım.

19.

Gece, birinci tevkifhane koğuşuna itildik. Gençleri başka yere koymuşlardı sanırım. Koğuş kalabalıktan çatlayacak. Mahkûmlar kaşık istifi yatıyorlar. Meydancı pertav etti:

- Ağbiyler, size koğuşun ortasında yer bulsak?

- Yani pabuçların yanında mı?

- Pabuçları kaldırırız canım. Kimse yerinden kıpırdamıyor. Artık bu akşamlık. Orası daha geniştir de."

Bir yatak, yastık oporta yere serildi. Herkesin pabuçları ötelere alındı. Nâzım'la yattık. Geceyarısına dek kimseye duyurmaksızın konuştuk. Nâzım, gene şeker kaymak, dil damaktı. Şiirleri üzerine benim eleştiri yapacağımı duymuş. Neleri beğenmediğimi ısrarla anlamak istiyor:

- Sana söyleyebileceğim iki şey var Nâzım: Bir: Genel olarak Komünizm senin can damarındır. Ondan koptuğun gün: Babıâli kaldırımında sürüsüne bereket, her gün yüzü fışkırıp, yüzü silinen, ciğeri beş para etmez kelime hokkabazlarından biri olursun. Yani, yok olursun. Birinci kanaatim bu. Sakın burjuva sosyetesine özenme.

- Ben de o kanaatteyim. Şüphen olmasın.

-İkincisi: Her şeyden önce sen Türkiye halkının idealisti olabilirsin.

- Değil miyim?

- Henüz değilsin. Biçimce ve Özce değilsin. Öz bakımından sen Kutva'da ezberlediğin Marks-Engels-Lenin formüllerini Türkçeye şaşırtacak dillerle çeviren bir bülbülsün Ve o şaşkınlıktan iyi yararlanıyorsun. Böylesi uzun sürmez. Türkiye halkının öz problemlerine girmelisin. İstanbul çocuğu olman, hem bir meziyet, hem bir felâket. En tatlı Türkçeyi kullanma silahı var elinde. Ama, ne yazık ki, o silahla "Ayşe kız pınara giderken bülbüller öter" diyerek, köylü edebiyatı yaptığını sanan Babıâli çelebilerinden fazla Anadolu'yu, geniş köylü yığınlarımızı tanımıyorsun.

***"İnkılâpçı Münevver**"de de dokunmaya çalıştım. Bir insan **Enternasyonal** değer olmak için, her şeyden önce **Nasyonal:** Kendi milletinin yüzde yüz malı olmalıdır. Her ükede aşırıca bilinen genellikleri Türkçe sözcüklerle tekrarlamak, ne denli ustaca becerilse, ne milli, ne uluslararası bir yaratış sayılamaz. Türkiye aydınlarının bile şairi olamazsın o genelleme çuvallamalarla. Bakma, rakı masası başında üç buçuk atan yarım çeyrek aydınlarımızın abrakadabran şiirlerinle aşka gelip iki kadeh fazla tokuşturduklarına. Onlardan hayır çıkmaz. Kaç tanesiyle, ölüme demeyeyim ama, hapisaneye dek atbaşı birlik gidebildin?*

- Hiç biriyle. Bir N.V. tuttuk. O bile cılk çıktı.

- Başka türlüsü olamazdı. Aydın zümre öyledir. Hele bizim aydınlar. Geri ülkenin en gerici kültür yoksulluğu içinde çamurdan başını çıkaramamış, yarım değil, çeyrek, hattâ onda bir aydın sayılamıyacak Şevket Süreyya tipi altı kaval üstü şişhane avantürye maskaralar. Bizde kapısı açılmadık bir yasak bölge Kültürün "k"sinden yoksul olan bu sözde aydın kapıkulu döküntülerine, senin her şiirde bir kırıntısını sunmaya çalıştığın "Marksist düşünce" parçacıkları var ya... Onlara "emsali varsa domino!" misali şaşılacak büyüler gibi gelebilir. Yarın Türkiye'de azıcık Marksizm-Leninizm yasağı kalksın, yazdıklarının aslını bütün gücüyle okuyup kavrayacak olanlar senin şiirlerini taşa tutabilirler.

Nâzım, söylediklerimi can kulağı ile ve iç çekmelerle, hiç konuşmadan dinliyordu. Yalnız arasıra canını yakan, yahut hoşuna giden noktaları benimle birlikte tekrarlıyordu. Şevket ve bizim aydınlar üzerine batırdığım iğneler onu daha fazla taşırdı. En sonra oldukça içten görünen bir atılışla:

- Teşekkür ederim, Hikmetçiğim, dedi. Beni hiç kimse böyle eleştirmedi, aydınlatmadı. Söylediklerin, benim de içimde birikip gerginlik yaratan duyguların üzerine bir projektör sıktı. Şimdi kendimi, kendimde yadırgadığım eksikleri daha iyi kavrar gibi oluyorum.

-Belki acı konuştum, Nâzım. Bil ki dostça konuştum. Seni düşman saymıyorum. Ufaklıklar ne derlerse desinler, bu kavgada senin de bir payın ve yerin bulunmalı. Ne var ki, şair mizacın arasıra sana ihanet ediyor. Kendini kolla.

- Siz de beni kollayın. Senin her zaman böyle, kafama vururca da olsa, doğru sözlerine ihtiyacım olacak. Sakın beni yalnız bırakma. Bu sefer hiç yoktan yakalandım. Seninle birlikte düşeceğimi bilseydim, kendim kendimi suçlar, buraya gelirdim.

- Yo, yo!.. îlle de hapishaneye düşmek şart değil.

- Dışarıda da insan bir araya gelip dertleşemiyor, hattâ tanışamıyor ki. Seni bilirim sanmıştım. Şimdi asıl anladığımı sanıyorum. Bundan sonra her zaman, her dediğine varım.

- O kadar da kantarın topuzunu kaçırma.

- Yok. Sen beni ikide bir dürtükleyeceksin ki, hem yoluma gideyim, hem sapıtmayayım.

- Karşılıklı eleştiri herkes için yararlıdır.

- Bre Hikmet, beni hep, hemen yıkmaya çalıştılar. Böyle senin gibi, zehir zemberek de olsa, haklı bulduğum bir eleştiriyi kimseden görmedim. Ben de ipin ucunu kaçırdıysam kabahat yalnız kendimde mi?

Nâzım inanılmaz bir yumuşama ve durulma geçiriyordu. Belki de haklıydı. Küçük adamların, ellerindeki mekanik yetki manivelaları ile onu çileden çıkarmadıkları ne bilinir?

20.

Uykumuz kaçmıştı. Bütün koğuş her perdeden horultularla uyuyordu. Bizim fısıltı konuşmamız, herkese vız geliyordu. Nâzım, her fırsatta, gene kendi şiir tekniğine dökmek istiyordu konuyu.

- Ben şair değilim Nâzım. Ergenliğimden beri "şiir" diye öğretilen sürüyle manzume yazdım. O anların anılarından öteye geçmezler.

- Demek şiir de yazdın?

- Her akıl baliğ olan çocuk gibi ben de, ilk derinlikler psikolojimden fışkırtılan kaleme almaya arada bir heveslenmedim diyemem. Ne saklayayım. Herkesten önce kendimi kandıramadım becerime. Başkalarından ise, yazdıklarımı karatavuğun yumurtası gibi gizledim.

- Sen alim adamsın.

- Ben yalnız devrimci olmaya çalıştım.

- Tabii orada da ilim, bilim önde gelir.

- Demek istediğim, şiirin, hele seninki çeşidinde olanlarının ***tekniği*** *benim için çok yabancı.*

- Olabilir. Gene de iki üç takıntı noktasına dokunsan yararlı olur.

- Tekniğinde takıldıklarım da gene özle ilişkili. Sana Türkiye'nin ***Halk*** *şairi olmalısın dedim. Halk, biliyorsun, ikidir: 1- İşçi, 2- Köylü... Bugün için Anadolu, ancak hapisanelerine sürülürsek gittiğimiz yer. Köylü edebiyatı uzak. Ama en çok işçisi bulunan İstanbul'dasın. İşçi özüne inemiyorsun. Bir şeyler yapmalısın. Kabalamadan "Mavi gömlekli, balyoz yumruklu" işçi edebiyatı çabuk tavsar. Bizim işçilerin yaşantılarına ermeli. Oysa sen bizim İşçi sınıfımızın dilini bile İstanbul külhanlarının apaş ağzı sayıyorsun.*

- Sahi mi? Nasıl?

- ***"Heey! Ulan, bana bak. Avanak!"*** *gibi çığlıkların arada hepimizin hoşuna gidebilir, Edebiyata ilk kez sen soktuğun için, bir orijinallik de sayılır bunlar. Ama saman alevidirler. Türkiye işçileri daha insancıl konuşurlar. Fazla apaş ağzını yadırgarlar. O yanlara daha titiz davransan...*

Nâzım yüzünü kaşıdı:

- Çok doğru... Bu da aklımdan geçiyordu. Dozunu kaçırdığımın farkındayım. İyi ki hatırlattın. Bundan sonra apaşlığa yavaşça paydos demeli.

21.

Bu geceden sonra Nâzım bana karşı aşırı dostluk gösterilerini gittikçe arttırıyordu. Bir genç hapisaneler müfettişi musallat oldu. Bizi localara aktarttı. "*Komünistleri nasıl öteki mahpuslarla bir araya katarsınız!*" Localara geldik. Herkese birer oda.

Nâzım aynı odada kalmamızı istedi. Döşekleri bitiştirdi. Yorganlarımız ayrı ama, her sabah Nâzım'ı üstümde bulup uyanıyorum. Yataklarımızı daha mesafeli koymamızı sertçe hatırlattım. Alındı. Başka locaya geçti.

Bir elli lira yardım geldi. İlk günler, bizim ev Tevkifhaneye pek yakın olduğu için, annem yemek getiriyor Birlikte yiyoruz. Nâzım o elliliği elime sokuşturdu:

- Annen bu para bitinceye dek ikimize iki kişilik yemek getirsin, Hikmetçiğim, olmaz mı?

- Olur.

Bir ay yağlı, ballı yedik. Nâzım'ın "hot sosyete"den sempatizanları çok. Hısım akrabası, Babıâli ahbapları her gelişte kucakla şekerleme, pasta, yiyecek getiriyorlar. Dikkat ettim. Komunayız. Bana ne gelse ortak bölüşüyoruz. Nâzım'a gelenlerin en az yarısı yolda eriyor.

- Ne oldu Nâzım?

- Palabıyık aldı... Gardiyanlar kapıştı...

Çocuklar haber veriyorlar. Nâzım, kendisine getirilenleri, gelenlerle birlikte öğütüyor... Eh, hakkıdır. Ona getirilmiş. Ama, niçin "Komuna" kuruldu? Zaten çok şey yiyemem. Prensip dışı gidiş beni rahatsız ediyor.

Biraz daha ekonomi yapar, öteki çocuklara da az çok pay verebiliriz. Birkaçının provokatörlüğünden kuşkuluyuz. Bastoncu fukarası yüzde yüz namuslu. Bir şey istemiyor. Açlıktan ölür, istemez. Ama, bizim tıka basa yememiz gücüme gidiyor. Nâzım, bugün Hacıbekir'den bir kilo çukulata gelse, ertesi gün dibini buluyor. Bir kilo kaşkaval geliyor, Komuna'ya yarısı girmiyor.

Anlaşıldı. "Yüksek" edebiyat ve ideoloji göklerinden yeme içme tabanına düştük mü: İdealizm, sosyalist eşitlik, hiç değilse adalet aksıyor. Oğlan bol alışmış. Fedakâr görünüşü altında fe-

na halde boğazına düşkün, hattâ pisboğaz. Her gün de mide fesadından ölecek.

- Nâzım, galiba çok yiyorsun!

- Ne yiyorum be kardeşim? Sana gelen yemeği beraber paylaşıyoruz. Bak sende hazımsızlık oluyor mu?

"Ya o ziyaretçilerin getirdikleri?" diyemiyorum. Alınacak. Her ziyaret günü Nâzım'ın midesinden çatlayacakmışça krizler geçirişi de tesadüf değil. Bir yorum yapmalıyım:

- Ben yakıyorum, Nâzım. Sen yatıyorsun Sabahları idmana alıştıramadım seni. Duşa dersen, yanaşmak bile seni titretiyor. Hiç değilse idman yapsan hazımsızlığın azalır.

"- Yok, bende, anadan doğma böyle... Ailece hazım güçlüğü derdimiz var.

- Ailece zengin sofralısınız da ondan.

- Hapisanede de mi zengin? Aynı şeyleri yiyoruz Sen tığ gibisin. Ben yerimden kalkamıyorum. Natura meselesi.

- Geziyorsun ya.

- Gezmek yetmiyor. Gezmeyi de, biliyorsun, şiir yazmak için göze alıyorum. Her gün de şiir yazılmaz. Velhasıl hastayım. Dilime bak.

Ağır paslı bir dil. "*Ziyarette aldıklarını yeme!*" nasıl dersin? Ufak tefek tavsiyelerle geçiştiriyorum.

22.

Ötede, birinci ay geçti, ikinciyi dolduruyoruz. Annem ufak tefek sızıltılar dokunduruyor. Açık söyleyemiyor Ziyarete geldikçe havadan soruyor:

- Hikmet, o elli lirayı vereli kaç gün oldu?

- Ne var? diyorum.

- Hiiç, diyor. *Aklına bir şey gelmesin. Aklıma geldi.*

Benim "aklımdan" nasıl geçmez. Fakir Tekke odasında kira ucuzdu. Annem de, Teyzem de işe gidiyordu. Haminne, evlatlık 4 kişi, iyi kötü geçiniyorlardı. Elâzığ dönüşü tuttum, daha iyi çalışabilmek için, "aile"yi Kasabosman Sokağı 14 numaraya taşıdım.

En üst katta ön büyük oda 4'lerin. Arka yüklük uydurması yer, benim kütüphanem, yatakhanem, her şeyim... Orta katın bir odasına iyi kötü kiracılar girip çıkıyor. Her giriş çıkışta kira takıntıları ve kavgalar bitmez tükenmez. En alt, taş tabanlı odacığa doğru dürüst bir kiracının girdiğini ve aybaşında ödemesini yapıp çıktığını hatırlamıyorum.

Oysa 14 numarayı, orta ve alt odalar başkalarına kiralanmak yolu ile karşılanması kolaylaşacak bir ev diye hesaplayıp tutmuştum. Onlar bir şey getirmeyince, ev kirası kendi başına taşınmaz bir yük oluyor.

Arada Annem artık işe gidemez oldu. Haminnenin hastalığı gittikçe arttı. Evlatlığın her sınıfını iki yılda bir geçtiği okul masrafları Cumhuriyet sayesinde arttıkça artıyor...

Ve bütün bunların toptan masrafları tek başına Teyze hanımın, her sabah namazı Sultanahmet'ten Cibali tütün deposuna yayan gidip gelerek alabildiği yaprak tütün işçisi ücreti ile karşılanacak.

O yetmedi. Ben çıka geldim. Kıvılcım Kütüphanesi, bir gün başabaş, geliri giderini kapatan ticaret evi olmadı. Her kitaba cepten peşin para bulunacak. Satışlar polis kordonu altında öldürülüyor.

Bir de ben hapse düşünce, teyzenin işçi gündeliği onca yükü nasıl taşır?.. Ama annem her gün sabah akşam iki öğün için iki kişilik çeşitli (çoğu 2-3 çeşit) yemekleri, istenince meyvaları, yoğurtları, hattâ benim içmediğim sigaraları taşıyor ha taşıyor.

Kendisine ilk 15 gün hesabı için 50 lirayı uygun gören Nâzım'dı. 30 gün geçti, 45 gün geçti, ses çıkmıyor. Nâzım 50 lirayı 15 gün bir kendisinin masrafı olarak hesaplamıştı. Ben o zaman itiraz etmiştim:

- *Yeriz Hikmet,* demişti. *Ben çok yerim. Kendi başıma harcasam, günde iki öğün, 3 değil 5 lirayla da doymam. Kahvaltısı ayrı.*

Pek boğazlı olduğunu sonradan öğrendim, ikinci 15 günü, benim yediklerime mahsup saydım. Üçüncü 15 gün dişimi sıktım. Nâzım keyifle yiyor üzümünü, bağını sormuyor.

Oysa Nâzım "Kadıköy"de oturuyor. İstanbul zenginlerinin yatağı. Babası en büyük Kadıköy Sinema ve Tiyatrosunun Müdürü, eski Matbuat Umum Müdürü... Yükünü yapmamış olamaz. Ana tarafı paşalarla dolu. Nâzım'ın kitapları ve plâkları tek başına bir ortahalli evi geçindirir. Ayrıca "hot sosyete"den yardımların eksik olmadığı, her ziyaret günü getirilen yükle hediyelerden belli.

Nâzım benim sırtımda, ben annemin, annem, haminnem, evlatlık hep birden yaprak tütün işçisi Seher Hanımın sırtındayız. (Bana hekimlik yaptırtılmıyor!)

Kırk beşinci gün bu manzara beni "isyana sevk" etti. Anneme kesinlikle: "Bir kişilik yemek getir" dedim. Geleni gene Nâzımla paylaşmaya devam ettim.

Nâzım insanla alay ederce gelen bir kişilik (annem onu gene fazlaca koyuyordu zavallı, başkalarına da veririm diye) yemeğimi afiyetle paylaşıyordu. 50 lirayı 15 günlüğüne kendi masrafı için hesapladığını, 45. günü geçtiğimizi, bildiği Tütün işçisi Teyzemin terazisinin o kadar sikleti çekemeyeceğini unutmuştu.

Bir gün artık yüzümü kızdırdım:

- Nâzım, sen o parayı kaç gün için hesaplamıştın?

- On beş gün için Hikmetçiğim.

- Aradan kaç gün geçtiğini biliyor musun?

- On beş gün geçti mi?

- Amma yaptın ha. Ellinci güne varıyoruz.

- Yok canım? Demek para bitti mi?

- E, günde 1 lira, kahvaltı dahil 2 kişinin 2 öğün üçer çeşit yemesine yeter mi?

- Ah! Pardon, Doğru. Dalmışım. Komunayı ayıralım mı yani?

- Bilmiyorum, ama, tek başına Teyzemin bir işçi ücreti bu gidişi kaldıramayacak.

- Olur Hikmetçiğim. Afedersin. Ben artık eve tembihlerim, bana ayrı yemek getirsinler.

Ayrıldık.

23.

Önce ben tahliye olundum. Aleyhime hiçbir ifade yoktu. Nâzım, değerli bulduğu yazılarımın Ankara Caddesi gazetelerinde çıkması için uzun plânlar yapmıştı.

Babıâli'de kimleri tanımıyordu ki? Hepsine nazı geçiyordu. Bir pusulacık döşense, hem kendisinin, hem benim yazdıklarımızı değer parasıyla günlük gazetelerde yayınlardık. Tercüme yapsak yeterdi. Tercümeden iyisi adaptasyondur. Enayilere kendi eserimiz diye yutturması kolay olurdu. Ne bilecekler?

Dışarıda borçlarım katmerlendiği için, sıkışık durumumun psikolojik baskısıyla, söylenenlere neredeyse inanmıştım.

Nâzım **"pusula**"larından vazgeçmiş. **"Selam**"larından hiçbir şey çıkmadı. Oğlan ne yapsın? Bir ara çıktığını işittim. Kendisini göremedim. Nerede arar bulurdum? Kıvılcım Kütüphanesi onun yolu üstündeydi. Bir kezcik nasılsa uğradı. Sağa, sola, raflara, camekana, tavana ayakta telâşla baktı. Can ve yürekten bir:

"- *Feff... kalâde!*" çaktı. Sıvıştı gitti. Acele işi çoktu. Bir Babıâli kuyruklu yıldızı da, insanların göklerinde daha fazla ışık salamazdı ya...

Gidiş o gidiş. Uzaktan, aracılarla iki müjdeli haberini aldım:

1. Haber: Bizim Böcür ve Kara Vasıf'tan geldi. Nâzım onlara büyük bir kahkaha atarak demiş ki:

- Sizin Triumvira, zannettiğiniz kadar sağlam değilmiş. Hikmet, açıkça benden yana. Kumda çelik oynayın!

Bizim münafık çifte kumrular merakla soruyorlardı:

-Ne konuştunuz Nâzım'la allahaşkına?"

Anlattım. Berikiler kafa salladılar.

- Allah, Allah!.. Niçin o denli umutlanmış?

- Canı öyle istemiş, demek.

-Yahu, bu rezile selam veren borçlu çıkıyor. Bir zaman Vasıf için de laf çıkardı.

Kapattım konuyu. Nâzım böyleydi.

2. Haber: İstanbul Ağırceza koridorunda, **"Emperyalizm: Geberen Kapitalizm"** kitabımın hesabını veriyorum. Bir sapık Bâbıâli'li kulağıma fıslamıştı: Nâzım, benim kendisini içeride aç bıraktığımı yayıyormuş...

İlkin anlamayarak gülmüştüm:

- Hapisanede aç bırakılabilecek biri varsa o da benim. Dünyada kupkuru ve işsiz bir annemle, tütün işçisi teyzemden başka kimsem yoktu. Nâzım hiç aç kalır mı? Arkası kuvvetli onun. Sonra bir sorayım dedim:

- Kimden bu rivayet?

- Kemal Tahir'den."

24.

K.T.'yi tanımıyorum. Öyle bir ad, benden, **"Nam>k Kemal hakk>nda diyorlar ki"** röportajı için, vasıtanın vasıtasıyla yazı istemişti! Göndermiştim.

Çünkü o sıra Mustafa Kemal, kendisinden başka **"Kemal**"in anılmaması için "Hürriyet Şairi"nin resimlerini Türk Ocakları'ndan kaldırtıyordu. Gençlik (Üniversiteliler) buna içerlemişlerdi. Namık Kemal için Üniversite Büyük Konferans salonunda bir anma töreni hazırlıyorlardı.

Sonradan, bu işlerde reklam kokusunu almakta ve kullanmakta pek tilki olduğunu tanıyacağım Kemal Tahir Benerci adlı delikanlı ise, sağın (Hüseyin Cahit, Falih Rıfkı, vb.) ve solun ne dediğini bir röportajla toplayarak yayınlama kurnazlığını düşünmüş, belki de Nâzım'ca düşündürülmüş. Solcular: Nâzım, Kerim Sadi ile ben olacakmışım.

Üstüste ısrar yağınca, oturdum, beş on sayfada Namık Kemal için bir inceleme yaptım. Yolladım. Bir de baktım: Bizim inceleme kitaptan atlatılmış. Alay mı ediyorlardı adamla?

Kitapçığa baktım. Bütün "Sol"lar Namık Kemal'e dolu dizgin saldırıya geçmişler. Nâzım'ın bütün hevesi: Namık Kemal yerine tanınmak... Bense, Mustafa Kemal zılgıdı önünde gençliğin kaynaşan hoşnutsuzluğunu, Namık Kemal açısından sola doğru çekmeyi doğru bulmuştum. Gençlik, ilk kez, mevcut iktidara kulca yaltaklanacağına, Namık Kemal devrimciliği adına kafa tutuyordu.

Namık Kemal'i, Rusların **"Miras"** dedikleri filozoflarına benzetiyordum. Devrim Tarihimizce Namık Kemal'i ikiye ayırıyordum: 1- N.K. **Sistemi,** zamanı geçmiş fikirlerdi; 2- N.K. **Üslûbu,** zamanının istibdadına karşı çekilmiş kılıçtı. Bu devrimci kılıç, şimdiki devrimciler için de geçerliydi. Son cümlem şöyleydi: "*Bugün yaşasaydı, Namık Kemal Marksist olurdu."*

Besbelli, benim Namık Kemal'e sövmeyişim, **"Sol"** üstadın hoşuna gitmemiş. Çömez Kemal Tahir de yazımı, "yer kalmadı" bahanesiyle atlatmış.

Sürüyle sağcı yazara yer bulunurken, ikiden fazlayı geçmeyen sol yazarlar arasına benim sokulmayışım, bana **"Nazımane"** bir iltifat gibi gelmişti.

25.

"Emperyalizm" kitabım için Ağırceza koridoruna vardığımda, Nâzım'ı gördüm. Pencere ışığında, sayfalarını harıl harıl beş parmağı ile kabaca yırtarak bir kitabı soluk almamacasına okuyordu. Ne olabilirdi, böyle ayaküstü saran yazılar?

Yavaşça ilerledim. O beni görmüyor, sinirli ve sapsarı yüzüyle okuyordu. Sonuna da gelmiş olmalıydı. Az bekledim. Nâzım, son sayfayı da okuyunca, kitabın kapağına bir şamar vurarak başını kaldırdı. Ancak o zaman okuduğunun, benim yeni çıkmış **"Demokrasi: Türkiye Ekonomi Politikası"** adlı broşürüm olduğunu farkettim.

- *Ne haber,* dedim. O hâlâ okuduklarının etkisi altında, kendi kendisine söylenirce, ortaya konuştu:

- *Hiçbir yanlışını bulamadım!*

Beni görerek mi, yoksa beni görmeksizin yanındakilere mi söylediğini hâlâ kestiremiyorum.

- *İlla yanlış mı bulmak istiyordun?* sorum üzerine irkildi. İki yanındakilere baktı.

- Haa! Sen miydin Hikmet? Sahi senin dava da bugüne raslamış. Senin ***"Demokrasi****"yi okudum.*

- Eleştirici gözle okumuşsun bakarım.

- Öyle oldu. Eleştirecek şey bulamadım... Neyse. Tanıştırayım: Kemal Tahir.

Sivri yüzü kurumuş tütün yaprağı renginde, kınalı gibi duran bıyıkları yüzünün sivriliğini gizleyemiyor, kuru, cılız, gözleri alev alev bir delikanlı.

Nâzım Mahkeme mübaşiri ile bir yere gidince:

- Kemal Tahir, dedim. *Bir şey soracağım.*

- Yazınızın kitaba neden girmediğini mi? Naşir kitapçı fazla bulmuş formaları.

- Hayır, ettim. *Önemli değil. Sizden ufak bir şey öğrenmek istedim. Sizi tanımıyorum. Siz de beni ilk defa gördünüz.*

- Daha önce uzaktan göstermişlerdi. Evinize üç defa gelmek istedim, olmadı.

Donanma Kor Mahkemesinden sonra bir samimi anında Kemal Tahir niçin yazıyı almak üzere üç kez mahallemize, sokağımıza dek geldiği halde kapımı çalamadığını açıklayacaktır: Korkmuş!

Hem öylesine korkmuş ki... Evimizin sol öte yanında, tümsekçe bir yangın yeri var. Oraya çıkmış. Bacanın ardından benim üst odamı, yanan başucu lambamı, benim arasıra dolaşan karaltımı kezlerken, bir ürküntü gelmiş içine. Tabii. Polisin görmemesi için geceyi seçmiş olmalı ya, nemelâzım, karanlıkta biri peşine takılır. Sen şu azılı "komoniz" Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın evinde ne aradın derseler.. Ayıkla pirincin taşını! Üç yol hamle etmiş "yâ kâfir", Kemal Tahir gelmeye. Üçünde de gözü kesmemiş. Gerisin geriye kaçmış.

Yalanını doğrusunu bilmem. Kendisi anlattı. Sağdır.

26.

İlk bakışta **"Zaloğlu Rüstem**"liğini (kendisine hapisanede bu adı vermiştim: Kemal Zahir) seçemediğim Kemal Tahir'e, çok alttan alarak sordum:

- Sizden rivayet: ben Nâzım'ı hapisanede aç mı bırakmışım?

- Evet! dedi, yiğitçe Kemal Zahir. Aferin. Soru basitleşti:

- Bunu kimden öğrendiniz?

- Nâzım Hikmet'in kendisinden.

- Mükemmel. Bunu, şimdi gelir, Nâzım'ın yüzüne karşı da söyler misiniz?

- Neden söylemeyeyim?

- Bravo!.. Nasıl olmuş, orasını da anlattı mı size?

- Parasını almışsınız. Beş on gün sonra: "Para bitti" demişsiniz. Nâzım haftalarca yemeksiz kalmış.

- Nâzım'ın kendisi anlattı bunları, değil mi?

- Ben nereden bilirim bu kadarını?

Zahir in ses tonu, beni itham eder gibiydi. Nâzım, -sonradan öğrendim- Kemal'i Esrar'a kadar saran bir lümpen yaşantıdan kurtaran Sarı Mustafa'dan devralmış. Babıâli'ye çırak etmiş. Kemal'in Nâzım'a saygısı büyük. Üstad'ının yerine benden hınç almak isteyen bir hâli vardı.

Nâzım görününce Kemal'e:

- Gelin bakalım, dedim. *Nâzım'a soralım.*

Gittik. Nâzım'ı kolundan yakaladım:

- Sen bu arkadaşa, benim seni hapisanede aç bıraktığımı söylemişsin!

- Kime?

- Kemal Tahir'e.

- Hayır! Söylemedim.

- Paranı almışım. Seni atlatmışım.

- Yalan!

"Hayır!" da, "Yalan!" da kırbaç gibi sert saklamıştı. Kemal'i gösterdim:

- E, bu arkadaş mı uyduruyor?

- Bilmem. - Kemal Tahir Bey, yalan mı söylüyorsunuz?"

Delikanlının tütün yaprağı renginde vaktinden önce kırışmış yüzü küle dönmüştü.

- Hayır. Ben yalan söylemiyorum.

- Öyleyse, doğru kimde ya dedim. İkisinde de ses yok.

- Neyse, orasını aranızda çözümleyin! diyerek, ikisini de oracıkta bırakıp uzaklaştım. **"Türkiye'de insan manzaraları"** böyleydi. Ben ne yapabilirdim?

2.8.71 (Pazartesi)

Ben "dilekçe" kadar kısa bir not yapacaktım. Dalınca ipin ucu kaçtı. Yaşlılık bunaması bu olsa gerek: "Amnesie" yakın olaylar içindir, uzak geçmiş hatırlanır! Yazarken tuhaf bir film gibi, uzun boylu geçmiş anılar çağırışılıyor. Hemen hemen önüne geçemiyorum parazit çağrışımların. Kanamalar beni tüketmeden bir şeyler vermeliyim.

Nâzım için bütün söyleyeceğim belki de asıl bundan sonra gelen Donanma Davasıydı. Başlayınca, onun karakteristiğini olaylarla süslemeden edemedim. Olmuşları oldukları gibi vermezsem, gelecek kuşaklara haksızlık ederim.

Struga'da A'nın [Ahmet Camuşçuoğlu] görmeyeyim diye dolap üstüne attığı (hiçbir şeyi atıcı değilim diye), Nâzım'a ait Sofya ve pek güzel bir baskı cildinde şu satırlar gözüme ilişti:

"Ben *ömrümde ilk defa... bir konu etrafında da olsa, bir çeşit memuar yazıyorum galiba. Oysa anılarını yazamayacak biri varsa o da benim."* (s. 12)

Nâzım, yazamayışına türlü nedenler yorumluyor: Hafıza zaafı, tarihler, adlar akılda kalmaz... Ben de öyleyim, ama yazabiliyorum. Nâzım'ın yazamayışı, eksik hatırlama korkusundan çok, Freud'un **"Sansür"** dediği güdüden. Ne yazacak Nâzım? Şu benim kaleme aldıklarımı ve alamadıklarımı olduğu gibi yazsa, şaheser yaratırdı. Onlara dayanamıyor. O zaman hiçbir şeyi anmama yolunu seçiyor. Nâzım kendini hiçbir zaman anlamadı. Ben, psikiyatri ve derinlikler psikolojisi bilen adam, onu çok iyi anlıyorum. Kanser yarı belimden aşağısını yok ederce kemirirken, sırtüstü yatarak toplayabildiğim bütün enerjimle henüz dokunulmamış bulunan beynimi sağmazsam, ihanet etmiş olurum. Üsküp'ün Bristol Otel-Batakhanesinde, kan içinde, her saat başı klozete koşarak sonuç beklerken bu satırları karalıyorum.

Provokasyondan ödü patlıyan Nâzım, o elinde olmayan sinik korku hastalığıyla, en korktuğu şeye Donanma Davasında düştü. Bu düşüşü, inanılmaz bir tarih cilvesiyle pek abrakadabran bir di-

yalektik sağladı. Nâzım, provokatörü olduğunu saklayamadığı bir davanın eşsiz kahramanı gibi piyasaya sürülmeyi bildi.

Şimdi ben de mi "edebi" eşeklerle birlikte yalan zorlayayım? Ne denli aleyhime olduğunu bile bile, doğrudan şimdiye dek çekinemedim. Başıma gelenlerin hepsi: **"Selâmünaleyküm kör kadı"** diyen dik sesimden geldi, geliyor, gelecek.

Korkacak mıyım?

Hiç değilse bunu yapamıyorum. Korkamıyorum.

Bana yararı ne?

Hiç.

Ben neyim?

Daha iki üç yıl kötürüm ve kanayarak süründükten sonra ölüme hekimce mahkûm bir kanserli.

Kendime aşırı zulüm getirdi bildiklerim. Yazmak, şu an için zulmü katmerlendirmekten başka sonuç veremez. Hele bu satırlar yayınlansa, belki uluslararası aydın vb, küçükburjuva "Mukaddes isyan"ları ile taşa tutulurum: Ne kötü insanmışım meğer!

Gene de ben, it gibi yalan söyleyerek baş tacı olmaktansa, parça parça kan pıhtılarıyla kan işeyerek sürünmeyi seçtim.

"Alın yazım" bu. Onu yadırgamıyorum. Başka türlü yapamam. Görev anlayışım: Türkiye'de hareketi bu denli soysuzlaştırabilenlerin içyüzlerini suratlarına vurmak ve hepsini rezilliklerinin çarmıhına gerip teşhir etmektir.

Belki o zaman, son gelenler daha utançla kendilerini kollarlar. Pis ve saçma böbürlenme keyifleri için koca bir insan yığınının kurtuluşunu, güdermiş gibi görünüp, baltalamaktan çekinirler. Bu umutla yazıyorum. Ölünceye dek.

Nâzım ölmüş, ne ise odur. Ben de ölmüşüm, ne isem oyum. Nâzım'ı veya ötekileri ve kendimi, bu yazılar olduğundan başkaya çeviremez. Herşey gelecek içindir. Geçenle geçmişiz. Niçin bizden sonrakiler, daha doğru, daha güzel yaşamak için, başımızdan geçenleri olduğu gibi görmesinler?

28.

Donanma Davası ne zaman aklıma düşse, hep, tevkifimden önce Nâzım'ı son görüşüm gözüm önüne gelir. Adliye koridorunda Kemal Tahir'le karşılaşmamızı ayrı bölüm sayarım.

Ölüm döşeğinde Mustafa Kemal, kendisini çoktan öldürmüş, mumyalamış ve içinden çıkılmaz bir mezar-ehrama gömmüş bulunan finans-kapitale en son hizmetini yaptı: Toprak Reformu geveleyen İnönü'yü düşürdü.

Yerine, İş Bankası haydut yatağında: *"Bir torba altın verdim. Bana bir çuval altın getirdi"* dediği Celal Bayar'ı Başvekil yaptı.

Bunu beklemiyor değildim. Hattâ **"Emperyalizm"** kitabımda, yazılı olarak daha 1935 yılı, Bayar'ın 1937'de olduğu gibi, Türkiye Ekonomi ve Politikasının başına buyruk olacağını yazmış, 1950 DP saltanatını sezmiştim.

1937 Darbesi, Naziliğin Türkiye'yi finans-kapital dehlizlerinden teslim alış prosesini taçlandırmıştı.

Cumhuriyet'te Yunus Nadi, bu darbenin **"Bir nöbet değiştirme"** olduğunu "Kamu Oyu"na yutturmak istiyordu. Kadro kalpazanları bile, kendilerini kirli çamaşırlarıyla satın alıp adam etmiş bulunan İsmet Paşa yerine, **"Celal Bey'in de pek güzel idare ettiği"** reklâmını yapıyorlardı.

O vesile ile oturdum **"Demokrasi: Türkiye Ekonomi Politikası**nı yazdım. Orada, ne dediklerim yayınlandı. Tekrarlamayayım. Onları demek ve yazmak değil, kimi kel fodul çalımlarla vakit öldürmek, Türkiye Solları için daha önemli imiş. Bakmadım bile maskaralara.

Cebimde basılmaya hazır temiz müsveddeleri, İpek Film stüdyosuna yolum düştü. Nâzım nerede? Karanlık odada. Kapısını sessizce araladım. Nâzım uzun bir masa önünde arkası dönük bir filmi makaradan makaraya aktarıyor. Yavaşça daldım. Nâzım farkında değil. Şeriti durdurdu. Makası aldı. Film kesiyor... Omuzlarından yakaladım:

- Ne yapıyorsun yahu?

Sıçradı. Ödü patlamıştı kahramanın. Ben olduğumu anlayınca toparlandı:

- Kesiyorum, Hikmetçiğim.

- Havyar mı kesiyorsun?

- Öyle ya... Bu filmdeki İsmet Paşa'nın sözlerini kesiyorum.

- Nedir o film?

- Kayseri Kombinasının açılış töreni.

Kayseri Kombinası, Sovyetlerin Türkiye'ye ilk büyük dokuma sanayiini, faizsiz, şartsız, 20 yılda malla ödenmek şartıyla hediye

ettikleri Fabrika kurumlardan biriydi. Onun açış törenini İsmet Paşa yapmıştı.

Hani, belki şimdi beni, Ordu ile ilişki kurduğumdan ötürü **"anarşiye"** kaymış sayarak, semtlerine uğratmamak için, Sosyalist yoldaşlarına tundan tuna attıran Sovyet ululari, evel ezel, kapitalist olan Paşalara pek büyük armağanlar ve iltifatlar yağdırmayı severler.

Yapmasınlar demek aklımdan asla geçmedi. İyi yaptılar. Türkiye'de Modern büyük sanayiin temellerini atarak, proletaryanın gelişimine yol açtılar. Ne var ki, o "ulu kişiler", kendilerinden başkasının, bir kapitalist ülke şartları içinde manevra kabiliyeti bulunabileceğine hiç inanmazlar.

Ellerinden bugüne dek geçmiş örnekler, kendilerini pek haksız çıkarmaz bu kanılarında.

Ama, hiç mi her kuralın bir istisnası bulunmaz? Hep mi vurmalı, ama önce dinlememeli?

29.

O ayrı konu. Bizim uslu çocuk Nâzım, sonra İstanbul Tevkifhane locasından Cumhurbaşkanı olmuş İsmet Paşa'ya eliyle yazdığı dilekçede:

"Ötedenberi, sizin sanayi kurma girişiminizi desteklediğim için, Komünistler, aleyhimde: "Nâzım Hikmet İsmet Paşa'nın uşağıdır" diye beyanname dağıttılar' diyeceği İnönü'nün, Kayseri Kombinasını açışında söylediklerini şimdi sansür ediyordu!

- Filmden İsmet'in nutkunu kaldırıyorsun. Yerine Celal Bayar'ın konacak söylevi var mı?

- Yok.

- Sessiz, sözsüz film mi olacak bu?

- Öyle.

- Neden yapıyorsun bu işi?

- Hikmetçiğim, az önce Polis Birinci Şubesinden telefon geldi. (Ah, o Birinci Şube telefonu ne işler açmadı!! H.K.) *Filmde İsmet Paşa'nın ne adı, ne sözü geçmeyecekmiş. Ne yapayım? Ben de İnönü'nün adı ve sözü nerede geçmişse, orasını makaslayıp atıyorum.*

- Aşkolsun. Sen de mi Brütüs?

İpek Filme gelirken görmüştüm, Tünel başında her çağın "Büyük"lerini reklam eden Fotoğrafhanenin camekanında, her zaman

"Gazi" ile yanyana dikili duran büyük boy İnönü yağlıboya tablosu sır olmuş. Yerine püsküllü kaşları, yağlı yanaklarıyla yeni finans-kapital gözdesi Celal Bayar'ın yağlı portresi oturtulmuştu. Aynı iş, hele resmi dairelerde, hemen o gün başarılmıştı. Böyleydi Türkiye'nin Politika eyyam efendiliği.

Nâzım'la yazıhanesine geçtik. Benim son İnönü-Bayar değişikliği üzerine acele yazdığım sayfalar ceketimin cebindeydi. Onları Şaire uzattım:

- Ben gene akıntıya kürek çekeceğim, dedim. Seninkinin aksini yapacağım. Bu satırları, Uzun İsmail Hakkı bacanağın kabul etmedi. Ben yayınlıyacağım. Bak.

Şöyle bir göz gezdirdi Nâzım, müsveddelere. **"Antiemperyalizm + Antifeodalizm"** girişi altında: **"Vatanda, Cihanda İsmet İnönü üç şey yapt>"** deyiminden sonra, **Endüstri-Toprak-Sulh** bölümlerini görür görmez, yerinden fırladı.

- Sakın ha, Hikmet. Yapma bu işi.

*- Ne yapıyorum? Kanılarımı bu fırsatla açıklıyorum. Okursan görürsün. Orada ne İnönü, ne Bayar, birer şamar oğlanından başka yer tutmazlar. Maksadım, onlar arasındaki horoz dövüşü sırası, Türkiye'de, **İşçi-Köylü-Barış** problemini, finans-kapital tehlikesini açıklamak.*

- Onu demedim. Bu sıra İnönü'yü anmak bile, görmüyor musun, Siyasi Polisin yasağıyla suçlanıyor. Sen bu yazınla meydan okudun mu, üzerine çullanacaklar.

- Onu hiç düşündüm mü şimdiye dek ki, bundan sonra düşüneyim?

- Biliyorum. Yapma Hikmet. Yalvarırım.

Nâzım, rengi açılan mavi gözleri dolu dolu ayağa kalktı. Beni elinden kapacaklarmışça omuzlarıma sarıldı.

- Şurada iki üç yıl serbest dolaştın. Yok yere içeri atacaklar seni.

- Ne oluyorsun, yahu, dur. Niçin içeri atsınlar? İki burjuva fraksiyonu arasındaki çekişme ışığında kendi İşçi-Köylü problemlerimizi gayet objektif dille işledim.

- Canım, dinlerler mi? İsmet Paşa'dan laf ettirmiyorlar. Sen onun adıyla başlıyorsun.

- Başlıyorum o kadar. Sonra bildiğimi okuyorum.

- Hayır, Hikmet. Yapamazsın. Kendini durup dururken ateşe atamazsın! Arkadaşız.

- Yahu, okumadan konuşma. Yazıda kışkırtıcı tek cümle bırakmadım.

- Olmaz, olmaz. Bu sıra. Rica ederim."

Nâzım beni ne denli seviyormuş! Ama ben işimi hatır için mi bırakacağım?

- İyi, iyi... diye geçiştirdim.

- Gözünü seveyim Hikmet. Çıkartma bu yazıyı.

30.

Bu antraktı, Nâzım'ın o günlerdeki özel psikolojisini vermek için andım. Çocuk yıllardır, bir tek satır şiir yazamıyordu. Kendi kendisini böyle "fobi" denecek bir kuşkuyla terörize etmişti. Ondan sonraki davranışlarını bu açıdan anlamak olağandı.

"Demokrasi" broşürüm, berbat bir kapakla çıktı. Adliye koridorunda Nâzım'ın onu sıcağı sıcağına nasıl okuduğunu gördük.

Günler geçiyor. Çevremdeki takip çemberi boyuna daralıyor. **Kıvılcım Kütüphanesi**'ni, Cağaloğlu yokuşunun, ağır Acem Sefarethanesi duvarları altında sabah açıp, akşam kapıyorum.

Yokuşun aşağıya inen dönemecindeki kömürcü dükkanı sivil polislerin nokta gibi hiç bırakmadıkları üslerden en önemlisi oldu. Kılımı kımıldatsam, kömürcü dükkanından bir baş uzanıp çekiliyor.

Dükkan ortağım tabelacı ayyaşa, günde beş altı posta hafiye uğruyor. Rumuzlu konuşmalarla, soluk alışım bile kontrol ediliyor. Karşımdaki, -şimdi milyoner, o zaman borçla bir linotipi almış, kırılan- matbaacı; bizim Salih Usta'nın sonra Sinan'a devredilen köhne matbaası... loş pencere gözlerinden, sinsi sinsi Kıvılcım Kütüphanesini casusluyorlar.

Alış veriş için gelen gidenlerin bile yolları kesiliyor:

- Ne aradın orada? Başka kütüphane mi bulamadın?.. E daha oraya adımını atarsan, görürsün göreceğini!

Tehditler etkisini gösteriyor. Çıraklar giydirdiğim elbiselerle kaçıyorlar. Çalınacak ne varsa, yerinde bırakılmıyor.

Nedir bu sıkılık?

"Emperyalizm" gibi tahrikçi kitabım beraat etti. Toplatılmışken geri verildi. Bayar rejimi İnönü onanizmini de mi geçiyor?

Tabii. Hitler'e yaranacaklar.

Sonradan adını öğrendiğim, kupkuru elmacık kemikleri çıkık bir çırak, okuma meraklısı çıktı. Şişli taraflarında olacak, bilmem

hangi kulübün kütüphanecisi olmuş. Bizim kitapları ve başkalarını iskontoyla bizden alıyor.

Tanımadığım için fazla konuşmuyorum. Kütüphane bizim yayınlarla masrafı kapatmıyor. Sanırım **"Yeşil Ölüm"** gibi adlı, Emperyalist gizli silah dalavereleriyle insanlığı tehdit eden bir zabıta romanını, biraz sola rötuşlayarak adapte ettim. Forma forma satışı tutacak.

Donanma Davasında adının Kerim olduğunu öğreneceğim çırak, bu romanın büyük iskonto karşılığı dağıtımını üzerine almıştı. 1 Mayıs (1939 olmalı) [1938] geçer geçmez, çocuğun ansızın ayağı kesildi, aldığı formaların hesabını getirmedi ama korkutmuş olacaklar, ne yapsın?

Bir gün ayaklarını sürüyen Salih Usta kös kös bana uğradı. Bitişik tabelacının orada bulunmadığından emin olunca:

- Haberin var mı Doktor bey? dedi,

- Neden haberim olacak?

- Üç gündür beni içeri aldılar.

- Yok canım? Niye? Sen de mi 1 Mayışçı imişsin?

- Valla bilmem. Çok sıkı. 1. Şube Komünist Masası, ortalığı kırıp geçiriyor. Her şey senin etrafında dönüyor. Hani buraya cılız bir çırak gelirdi. Onu gözüm önünde öldürdüler dayaktan. İlla, Doktor Hikmet ne dedi! Bana da vuracaklardı. Ağladım. Bir tanıdık çıktı. Acıdılar. "Hep netameli adamların kitaplarını mı basarsın sen!" diye, etmedik eziyet bırakmadılar.

- Netameli kim?

- Kazım Karabekir'in kitabını da ben basmıştım ya... Biri de siz. Azılı komünist imişsiniz. "Bana ne canım" dedim. "Ben fukara bir matbaacıyım. Bana da başkaları gelip kitap bastırmıyor demek. Ne suçum var? Kitapları topluyorsunuz. Yazan düşünsün. Hoş, beni de mahkemeye çekiyorlar. Daha bu siyasi polisle işim ne"deyip yalvardım. Dün bıraktılar. Benden işitmiş olma. Aman dikkat et. Seni yiyecekler çıtır çıtır bulsalar. O çocuktan laf kopartmak istiyorlar.

- Merak etme Salih Usta, dedim. Yanıldıklarını anlayacaklardır. O çocukla gizli hiçbir işim yok.

- 1 Mayıs günü buraya gelmiş.

- Kütüphane her gün açık. Kimseye gelme mi diyeceğim?

- Bilmem artık. Hadi Allahaısmarladık. Beni de görürlerse buraya girerken: "Basılan formaların parasını almaya uğradım" derim. Aman boş bulunmayın. Dehşetli tembih ettiler bana: "Ağzından, gördüklerin üzerine tek laf kaçırırsan kendini yok bil" dediler. Hiçbir şey söylememiş olayım. Siz de bilmeyin... Bilin olanları. Bu namussuz tabelacıya da güvenmeyin. Esnaf komşu diye selam veriyorum. Yüzüne bakılacak adam değil! Yarabbi, ne işlerdir bunlar, başımıza gelen?"

Salih Usta titreyerek çekildi. Yapacak ne var? Cılız çırağın insafına ve işkenceye dayanışına kalmış. Yok bir şey. Yalan söy-letseler mahkemede çıkar.

31.

O sıra Akbaba'cılar, Orhan Seyfi ve ikiz ortağı coşmuşlar. **"İnsan"** mı, adını unuttum, aylık, kızıl kapaklı, ciddi bir fikir dergisi çıkarıyorlar [Her Ay Dergisi]. Bana da başvurdular. Parasıyla: **"Edebiyat'ı Cediyde'nin Otopsisi** 'nin ikinci, asıl geniş **Analitik** kısmından parçalar veriyorum.

Konuşmamdan hoşlandıklarını söylediler. Arada uğruyorum. Konu sol hümanizma. Orhan Seyfi azıtmış. **Ateist** şiirler yazıyor. Bana da okuyor ve bir eleştiri yapıp yapmayacağımı soruyor. Allahtan çok çekmiş bir adam olarak, Orhan bayağı iyi manzumeler düzüyor.

Ahbaplığı ilerlettik. Onlar Babıâli Konağı'nın karşısındalar. Aramızda, bozacı ile kömürcünün arasına düşen daracık kısa geçit var. Fırsat buldukça, ayda yılda, "paramı" özel zarfı içinde almak umuduyla uğruyorum "Akbabalara".

Yazılarımı çok övüyorlar. Çok orijinalmiş. Hele bir Akşam'ın Yazıişleri Müdürü varmış: Hayran imiş eleştirilerime. "Bizde böyle insanlar çıksın!?" deyip duruyormuş...

Moral piyaz bol. Ama iki aydır uzun makalelerimin karşılığı bir türlü ödenmiyor. Ciddi dergilerin güçlüklerinden yakınılıyor. Sıkışığım. Gene Akbaba'ya uğrayayım, belki bir sadaka sunarlar, gibiden vardım.

Orhan Akbaba ile dereden tepeden konuşuyoruz. Vânû'yu nasıl bulduğumu soruyor. "Kravçenko"ya benziyen adlı bir Rus yazarından hikayeler aşırdıkça iyi para kazanıyordu, dedim. Şimdi

"Diktatörlükler"e ateş saçması, sermayeyi tükettiğine delalet etse gerek.

Orhan Seyfi:

- Aman, ne iyi! diyerek telefona sarıldı. O saniye, Vâlâ'ya söylediğimi aktardı. Vânû:

- Canım, ben Hitler'e çatıyorum. Stalin'e değil. Buna ne der" yollu sormuş. Orhan Seyfi ısrar ediyor .

- Ben "pes" derim. Ötesini 1. Şubeye sorsun... gibilerden geçiştiriyorum.

Akbaba'nın çifte kumrularından, daha çabuk ölen pek genç görünüşlü ikinci ortak sahibi, bir heyecan çığı gibi odaya damladı. Masasına oturdu. Soluk soluğa idi.

- Ne o? Bir şey mi var, yahu?

- Doktor, sana, üzülerek bir kara haber... Seni en çok seven adam...

- Kim?

- Nâzım Hikmet.

- Hayrola?

-Hiç de hayır değil, Nâzım tevkif edilmiş.

- Aa!

Orhan Seyfi'nin de, benim de ağzımızdan fırlıyan çığlık oldu. İşte bu akla gelmezdi. Sonra, bir Babıâli şakası önünde bulunmak ihtimalini düşünerek, gülümsedim.

- Başka bir mizah konusu bulsanız.

Ortaç Akbaba'nın sesi, yüzü dehşet saçıyordu:

- Vallahi mizah falan değil. Sağlam yerden öğrendim. Bu seferki çok ciddi imiş.

- Nâzım çelebi adam mı öldürmüş?

- Ondan da ağır, diyorlar. 10 gün olmuş."

Salih Usta'nın haberi ile Nâzım'ın tevkif tarihini ayırdetsem?

- Komünistlik her zaman ağır suç. Nâzım... dedim kaldım. "***Nâzım Komünist Partisi'nden bile kovulmuş"*** diyemem. Sustum. İkinci Akbabacı:

- Yok, etti. Bu *seferki Komünistlikten de ağırmış. Nâzım'ı öyle apar topar koparıp almış, götürmüşler ki, görenler idamlık mahkûma karşı böyle sıkı tedbir alınmaz, diyorlar.*

- Allah, Allah! Nâzım ne yapabilir yahu? Şairliği bile son günlerde kurudu. Politikadan derseniz, köşe bucak kaçıyordu. Benim son

*çıkan **"Demokrasi"** broşürümü bile yayınlamamaklığım için adeta yalvardı. Zamanın kritik olduğunu biliyor. Ne yapmış olabilir?*

- Askeri suç imiş. Ankara'ya gönderilmiş. Genel Kurmay Mahkemesi bakacakmış. Yazık oldu oğlana.

- İşte bu yalan, fili yuttu bir yılan. Nâzım sivil edebiyat alanında kabuğuna büzülmüşken, Askeri suça nasıl girişir? Mutlak bir yanlışlık. Devenin üstünde hacıyı yılan ısırır mı? Isırır. Bu da öylesi olmalı.

- Bizim bildiğimiz Nâzım da öyle işlere kalkışmaz, ya... Şefaatçi olayım, dedim. "Sakın sen karışma. Başını yakarsın." dediler. Kimse Nâzım'ı kurtaramazmış bu sefer.

- İnanmıyorum! Göreceksiniz. Bir iki hafta geçmez. Yanlışlık anlaşılır. Nâzım gene Babıâli'den geçerek İpek Filmine gider, diyordum. Arkadaşını benden iyi tanıyan Orhan Seyfi'nin tam Akbaba gerdanı büsbütün sarkmış, gözleri dalmıştı. Onlar işin ciddiliğine inanmışlardı.

32.

Birkaç hafta geçti, geçmedi. Akşam üstü, yanılmıyorsam Kıvılcım Kütüphanesini kilitlerken, bir sivil yaklaştı. Ufak bir soru için Müdüriyete dek çağırıyorlardı beni. "Ufak soru"ları pek bilirim:

- Eve uğrasam?

- Hemen döneceksiniz. Evi ne telaşa vereceksiniz?

- Doğru ya... Paltomu falan alırdım.

- Acele bekliyorlar; Beş dakika. Gece kalacak olmayınca..."

Kütüphaneyi kilitlemiş, elimde yazılarımı temize çekmek için küçük, bozuk daktilo makinem, Acem Sefarethanesinin kale duvarına doğru yokuş yukarı çıkıyordum. Sivil neredeyse koluma yapışacaktı. Durdum.

- Bari, şu daktilo makinesini Kütüphaneye bırakayım.

Herif, daktiloma yapıştı. Elimden aldı.

- Size zahmet olmaz. Ben taşırım.

- E, size zahmet olacak, canım. İçeriye bıraksak?

Adam sinirleniyordu.

- Şimdi, alacakaranlıkta anahtar bul, kilit ara, kepengi kaldır, indir... uzayacak. Zâti geç kaldım. Bana çıkışacaklar.

Cağaloğlu yokuşunu konuşarak inerken öğrendim telaşın nedenini.

Yüksek Kaldırım'da, eski bir kitabevi deposunda, kiloyla Fransızca, Almanca kitaplar satıldığını öğrenmiştim. Kilosu, eski kâğıt fiyatına. Seç seç al. Tarttır, götür.

Oraya giderken, B.B. hanımın "Melâikeler" diyeceği, iyi saatte olsunların sırnaşıklıklarından bıkmıştım son günler. Gideceğim, uzun uzun kitap seçeceğim. Belki de o yaptığımı şüpheli görecekler. Rahatsız edecekler...

Bacaklarım şimdi iki adımda bocalıyor. O zaman çelik yay. Yolda normal yürüyüşüm, ardıma geleni koşturuyor. Kalabalık yerde, bir, giden tramvaya bin. Yolda başkasına atla. Onu da bırak, geç git. "Taharri memuru" üvey ananın doğurduğu değil. Bir kargaşalıkta ekilip kalıyor.

Bugün de öyle yapmıştım. Arkamdan şimdi daktilomu taşıyan gürbüz tıknaz delikanlı gelirmiş, Karaköy'e varmadan, ol görüp, arkadaşını da, beni de yitirmiş. Soruyordu merakla:

- Nereye gittiniz Allahaşkınıza?

- Haşet Kitabevine. Ordan da Yüksek Kaldırım'da kiloyla satılan kitapları almaya.

- Pekiy. Kitap, hadi yarım saat, bilemedin bir saat aranır. Dönülür. Siz sabah yok oldunuz. Akşam geç vakit döndünüz.

- Çok değerli klâsiklerin eserleri üstüne düştüm. Bırakamadım.

- Öğle yemeğine de gelmediniz?

- Orada, ayaküstü bir simit atıştırdım. Açlık aklıma gelmedi. Kitapları pek severim de...

Buna, dünyanın bütün delillerini getirsem, sivil polisi inandıramazdım.

- Evde sordum, yoktunuz. Hiç umutsuz, bir daha dükkana bakayım dedim. Çıkıyorsunuz. Aşkolsun, bu kadar aratır mı insan kendisini?

33.

Müdüriyette, hiçbir sivil, niye çağrıldığımızı bilmiyor. Ortalık kararmış. Beni beklemişler. Paldır küldür Adliye'ye gönderildim. Daktilom, falan kolaydı. Dönüşte alırdım!

Savcılık odasına girince, okunanı yanlış duyduğumu sandım. Donanma Kor Askeri Mahkemesi, beni gıyabımda tevkife karar vermiş. Kaçakmışım. Gıyap kararı alınmış.

- Nasıl olur? Tevkif için, insana bir şey sorulur. Karşılığı alınır. Ben dağ başında kaçak değilim ki. Evim var. İşyerim belli. Kanuni bir tevkif önünde değilim, itiraz ediyorum.

- Onu Askeri Mahkemeye söylersin.

- Siz de Adalet Savcısısınız. Bu kanunsuz muameleye müdahale etmelisiniz. İşimde, gücümdeyken nasıl kaçak olurum?

-Biz bilemeyiz. Sen...

- Canım, Savcı Bey, ben kaçak değilim. Bu ne böyle geceyarısı usulsüz yakalama.

- Usulsüz değil. Mahkeme tezkeresi elimizde.

Muavinler beş altı kadar kalabalık. Hepsi ayakta, sinirli. Belli beni beklemişler. İşlerine, evlerine veya eğlencelerine gidecekler. Benim yüzümden gecikmişler. Daha abulabut birisi, öteden meydan okudu:

- Çok söylenme!

- Teessüf ederim. Burası Adliye evi. Vatandaş kanunca hakkını burada da aramazsa...

Daha eli yüzü düzgünce başka bir Savcı yardımcısı atıldı:

- Sabahtan beri kaçmışsınız. Sizi arıyorlar. Bir de kaçak olmadığınızı söylüyorsunuz.

-İşim vardı. Kitap seçiyordum...

Bu söylediklerime neredeyse kendim de inanmıyacaktım. Sözlerim dudaklarımdan yere döküldü. Bu adamları neye inandıracaktım? Tıpkı, son Türkiye kaçışımda, kimi "Sosyalist" Devletlerle olan konuşmamız. Sen beğendiğini anlat. Onlar kararlarını vermişler, yahut yukarıdan almışlar. Ağzınla kuş tutsan boş. Bildiklerini okuyacaklar. Durum besbelliydi.

- Bari suçumuzu öğrensek?

- Suçunuzu kendiniz bilirsiniz.

- Bilseydim sorar mıydım? Ceza Usulü Kanunu'nun 103. maddesi (o zaman madde ezberimdeydi): "...*Tevkif sırasında maznuna işlediği suç tebliğ edilir" diyor. Kanun bu emri veriyor size. Suçumu olsun bildirmeye mecbursunuz.*

- Değiliz.

Bir işaret. Sivil polisler kollarıma girdiler. Tartaklanmaktansa çıktım. Kapı önünde çok beklemedim. Kemal Tahir getirildi. Hamdi Şamilof getirildi. Emine, Fatma Yalçı getirildi Dertop olduk.

- Bu ne yahu? Siz bir şey anladınız mı?

- Askeri Mahkemeymiş.

- Sebep?

- Söylemiyorlar.

- Saçma bir şey öyleyse.

Çevremiz sıkı sarıldı:

- Haydi!

Adliye'nin ıssız, karanlık, geniş merdivenlerini indik. (Şimdiki Genel Postahane üstü o zaman Adliye idi). Postahane önünde silahlı bahriyeliler. Askeri arabalar. Bizi bir açık kamyonun üstüne attılar. Bahçekapı'ya doğru yıldırım çabukluğu ile gidiyoruz. İçimizden birisi:

- Oh! etti. Dünya varmış, be.

Hep güldük. Benden başkaları Kapıaltı'nın havasız, pis cehenneminde geç vakte kadar boğulmuşlardı. Kamyon hızlandıkça, akşamın serin havası ciğerleri açıyordu. Ancak gidiş nereye? Neden?

34.

Şu an düşünüyorum. Böyle bir Kapitalist Devlet mezbahasından geçmemiş olan, herhangi Sosyalist Devlet'in taze yahut bayat memuru, bizi, Türkiye'de İdam cezası isteyen Askeri Sıkı Yönetim Mahkemesi kıskacından nasılsa boynunu kurtarmış bizi, nereden anlar? Onlar anlayamazlar.

Onlar Komünist, hem **gerçekten** Komünist değil, Tektanrılı dinlerin idealleştirdiği Allah, ideal değil gerçekten Allah olsalar, anlayamazlar. Sosyalist bir Devlet ellerindedir. Onu korumak için ellerinden gelen formaliteyi kesince yerine getirmekle kalırlar.

Sosyalist bir Devleti korumada en iyi yolun Sosyalist olmayan ülkelerdeki sahici sosyalistleri hiçe saymamaktan geçtiğini nereden bilsinler? Ellerine hazır Devlet makinesi geçmiş. Onu örselemeden, kanunlarını aksatmadan yürütmekten üstün görev bulamazlar.

Hey! Türkiye'de başlarından bir tek kezcik yukarıda değdiğim tevkifat geçip, üç beş yıl yattıktan sonra, Dünyanın en güçlü Sosyalist Devletine kirişi kıran ve bir daha geri dönmeksizin, orada topraklarının pek az konusunu hazmederek, eşsiz Parti Lideri, örneksiz Komünist Şef rolüne çıkan, analarından mutlu ve şanslı doğmuş iki üç kişi!

Sizleri merak ediyorum. Sizlerin merak edilecek yanınız yok. Keyfiniz yerinde. Gıcır gıcır sosyalist arabalarınız ve yetkileriniz altınızda. Merak ettiğim içlerinizin içidir.

Türkiye'de bir insan var. İçine girince 50 yıl gözünü kırpmaksızın Hareketi yürütmekte bir an ikircilik geçirmemiş. 40 yıllık mah-

kûmiyetine, 50 yıl sonra bir de idam cezası katılmış. Hür veya esir olarak, çeşitli işkencelerden **"Azılı Komünist"** diye hınçla geçirilerek, 22 yıl zindanda yatırılmış. 50 yıl hiçbir rüyasını gardiyan kâbusundan kurtaramamış. Şakır şakır kanayan kanserli hastalıkla 70'inden sonra balıkçı kayığına atlayıp engin denize açılmış. Fırtınalarında, kovula kovula, son ümitle, bir sosyalist ülkede, birkaç yıl değil, birkaç ay dinlenip tedavi olmayı düşünmüş. Bu insan için nasıl: *"Biz onu Parti'den attık"* diyebildiniz? Sosyalist Devlet sınırlarından, dünkü Nazi Devletinin kucağına o insanı nasıl attırabildiniz? O insanın bir cani gibi eli kolu bağlı, her olanağı alınmış olarak püskürtülüp düşmana teslim edilmesini uygun buldunuz?

En bayağı bir siyaset suçlusu, en bayağı bir Emperyalist Devlete **"Siyasi Mülteci"** olarak kabul edilir. Bir yaşlı, hasta insan, Militarist terörde haksız ithamlarla boşuna yok edilmemek istemiş. Her faşizmden, terörden kaçıp sığınana iyi kabul gösterme kararları alan Sosyalist ortama kaçmış. Böyle bir insanı, delilsiz yargısız, kapitalizme av olmak üzere geri püskürtmeyi başardınız!

Eğer Dr. Kıvılcımlı'nın suçlu olduğuna kanılı iseniz, onu gelir gelmez, en toleranssız halk mahkemesi önüne çıkarmayı düşünmek namusluluğunu ve haysiyetini olsun gösterirdiniz.

Yapamadınız. Onu anlayamıyorum. Onu merak ediyorum. Bu satırlarla onu anlamaya ve anlatmaya uğraşıyorum.

Ben ezeli kurbanım. Bu 50 yıldır tükenmemiş kurbanlığımın üzerine sizin de bir hâle katmanıza ihtiyacım yoktu.

Nâzım öldü. Onu bu durumda bir son kez daha gözlemek olmadı. Sizin neyinizi gözleyeyim?

Ben fakir çocuğu idim. Doğduğum gibi ölmek yeter bana. Saltanat sizin olsun. Ancak bu kertede küçülmeniz şart mıydı?

Anlamak istiyorum sizi. Hepsi o kadar.

50 yıl, 50 bin tür insan denedim. İçlerinden sizin gibilerin çıkacağını hiç ummadım. Nasıl çıktınız?

Onu merak ettiğimden bu satırları uzatıyorum.

35.

Bütün olaylar, anlatmakla bitmez. Nâzım, Ankara Askeri Mahkemesinde bir çığır açmış: Sivil Mahkemelerin yiyemediğini, Askeri Mahkeme (onlara da **"Mahkeme"** denirse) çatur çatur un eder.

Eğer Nâzım'ın Ankara Askeri Mahkemesi çıkmasa, polis bir yolunu bulamıyordu. Netekim, Kıvılcım Kütüphanesine uğrayan çırağı 1. Şube bir ay ezmiş, bir şey çıkmamış. Yoktan ne çıkar?..

Aynı çırağın Yavuz'da er olan ağabiysinin arkadaşından gelmiş bir mektup ele geçince, Komünist Masası Şefi çırağa karşı,

- *Şimdi ananızın falan yerini filan ettik!* diye övünmüş. Çünkü, Askeri Mahkeme perspektifi açılmış.

O mektupta ne var? hiçbir şey... Selam, kelam, roman, hikaye... Ciddi kitap olsa, hiçbiri yasak yayın değil. Hepsi Babıâli'de satılıp duran kitaplar. Asker de okur, sivil de. Donanma yasak ederse, er okumaz. Okursa, bir disiplin cezası giyer.

Ama polis isterse, polisin Nazi casusları isterse, Türk ordusunu kendi savaş arabasına katmak için, 1939 yılı [1938] çok acele eden Faşizm, bizim Genel Kurmayı alarmda tutmaya çalışırsa, her provokasyon mubahtır.

Ne var ki, deliye taş andırmak gerekir. Cumhurbaşkanı İ. İ.'dir. Genel Kurmay Başkanı Fevzi Çakmak'tır. Onların sağır işiten kulaklarından biri Sovyetlerde ise, ötekisi İngiliz-Fransız-Amerikan vb. **"Demokratik"** Entelicensler'dedir. Milli Mücadele deneyinden sonra, durup dururken, Nazi provokasyonuna düşmezler.

Ordu, geleneğin katmerli zırhı içinde dünyadan habersiz. **Harbiye:** Tanzimat ve Meşrutiyet duyarlılıklarını genççe seziyor. Nâzım'ın ve benim yayınlarımızı okuyanları var.

"Marksizm Kalpazanlar>"nda Kerim Sadi eleniyor. Nâzım'a dokunan satırcık ne ola?

Herkes Sosyalistse, aradaki tartışmalar niye? Merak ediliyor. Kalkılıyor. İki delege yola çıkıyor veya çıkarılıyor.

Biri bana geldi. Mehmetçik tipi, uslu, akıllı çocuk. Öğütledim. Gitti. Hâlâ bugüne dek, ne ben kimseye açtım. Ne kimse onu yakaladı.

Aynı Mehmetçik, Ömer Deniz tipinde olur ve Nâzım Hikmet tipine giderse, ne çıkar?

Bildiğimiz kızılca kıyamet.

Türkiye Devrimci hareketinde kişiler eleştirilirken, kimseciklere bir türlü anlatamadığım özellik burada pusu kurar.

Deniz, Nâzım'a bir sinema koridorunda rastlıyor. Aradığını bulamıyor. Bir de evine uğruyor. Nâzım yok. Hanımı genci içeriye alıyor. Nâzım gelince konuşmalar geçiyor. Nâzım kibriti çakmadım, diyor. Deniz, alevi görmese de parlamaya hazır. Ayrılmıyor.

Harbiye'li gittikten sonra, alıyor mu Nâzım'ı bir kuruntu?

Benden Mehmetçik diyeceğim gitti. Nâzım'ın Ankara Askeri Mahkemesi'ne götürüldüğünü öğrendim. Yüreğim bile fıkırdamadı. Ve yanılmadığım bugüne dek belli.

Nâzım rahat değil. Benim **"Demokrasi"** kitabımı bile dehşetle karşılıyor. Nerede kalmış Deniz'in içinde bıraktığı bulanıklık. Ne olabilir bu Harbiyeli ziyareti?

Zabıta romanı ile yüklü olan Nâzım'ın Şark Kurnazlıkçığı azbuz şeytan değildir. Hadi, Nâzım: sen faka basmaz Recai'sin. Çabuk davran. Yoksa, bir milyoner ahbabın seni bedava oturttuğu o kapısı otomatik açılır Apartman çatı katındaki "aile saadeti"n güme gidiyor ha!

Nâzım'dır telefona yapışıyor. Siz bilmeyebilirsiniz. Nâzım, 1. Şube'nin, Komünist Masasının telefon numarası gibi, Masa Şefinin adını da bilir. Ve Hamdi Şamilof gibi, orada özel-gizli ahbaplar da edinmiş bulunabilir.

- Niye bana bu Harbiye talebesi kılığında adamlarınızı yolluyorsunuz?

Nâzım, ağzından Deniz'e, söyleşi ısısında kaçırdığı birkaç yakıcı laf atmışsa, onları bir telefon vuruşu ile kül ederek, Komünist Masası Şefinden daha **"kurnaz"** olduğunu polise öğretecektir.

- Kim, dedin, Nâzım Bey? Harbiyeli mi? Vallaha, billaha öyle bir şey yok. Kim söyledi? Biz seni bilmez miyiz?"

Konuşmaların teype alınmışı varsa bilmiyorum. Ama, aşağı yukarı bu çapta geçtiğini bütün öğrendiklerim saptıyor.

- Kimdi, nasıldı o gelen size?

- O kadar uzun boylu değil.

Nâzım telefonu kapıyor. Ve bütün hoşafların yağı kesiliyor. Nâzım, o meşhur kılıbıklığını bile unutup, karısına dahi çıkışıyor:

- Cancağızım, ne alırsın sanki tanımadığın adamı içeri?

- Yavrum, seni arıyor, kapıda mı bırakayım? İstemiyorduysan konuşmasaydın. Şimdi ben mi telefon ettim Komünist Masasına?

36.

Ok yaydan çıkmıştır. Harbiyelilerin **"Komünist"** aradıklarını işiten Genel Kurmay'ın etekleri tutuşur. Her kimse bunlar, ortaya çıkacak!

Bütün Harbiye sınıflarında, sözü geçen günler İstanbul'a gitmiş öğrenciler kimlerdir? Yok öyle biri. Nasıl olur? Nâzım rüya görmedi ya. Mutlak biri var. Araştırın. Sıkıştırın. Bulun. İcat edin.

Daha önce, kimi faşist öğrenciler, olur olmaz **"komünist"** ihbarları yapmışlardır. Boş verilmiştir. Öğrenci kıskançlığı ve geçimsizliği. Komünist diye ihbar edilenler, sınıflarının en iyi, en disiplinli öğrencileri...

Ya İstanbul'a giden?

Kapalı dosyalar yeniden açılıyor. İhbar edilenler üzerinde duruluyor. Nâzım'ın ihbar ettiği günler, öğrencilerden hiç biri İstanbul'da değil. Her sabah yoklamasında mevcut çıkmışlar.

Ne var ki, Askeri okullarda sabahleyin herkesin, bulunmayan arkadaşı için benzer sesle **"Burada efendim!"** çektiği herkesçe bilinen olağanlardandır.

Alttan alta, Deniz'in İstanbul'a kaçamağı sezilir. Bir baskın dolaplara, yatakhanelere. Mektup. Deniz'in Nâzım'a uğradığı sırıtıyor. Ve kısa araştırma üzerine, Nâzım da İstanbul'dan getiriliyor.

Kimi "edebiyatçı" felaketzede Harbiyeliler, derler ki, Nâzım'ın ihbarı vesile olmuş. Ancak, o ihbardan önce hiçbir ciddi kovuşturma yürümediğini kimse inkâr etmez. Bu bakımdan, dilediğimiz şairane öfemizmi kullanalım. Nâzım'ın bir telefonla Siyasi Polisten Genel Kurmaya dek etkisi belli. Bütün o deliğine metelik sokulur sokulmaz önüne geçilmeyen mantık gereği çarklar dönüşü ile Devlet Makinesinin çılgınca alarma geçtiği ortadan kaldırılamıyor.

Bizim ilk Tıbbiye'i Şahane tevkifatından bilirim. Yıllar yılı hücreler kurduk, yayınlar, gösteriler yaptık. Herkesin önünde komünist şarkıları söyledik. Tartışmalar gırla gitti. Çıt çıkmadı. Bir kılkuyruk Şahap Efendi, bir pastalı toplantıyı ihbar eder etmez, herşey değişti.

Onun için, A. Kadir'in, olayları vermekten çok şiiri ve edebiyatı, şairleri ve edebiyatçıları savunma eseri olan **"Harbiye Davas>"** kitabında yazmaktan kendini alamadığı gibi, Nâzım, Askeri Mahkeme önünde:

"- *Ben bu davada muhbirim. Nasıl mahkûm olurum?*" demiştir.

Gizli Devlet zabıtlarının sakın yakılmamasını yeni kuşaklardan onun için çok rica eder dururum.

37.

Harbiye çığırı açılınca, kaç yıl önce Başgedikli Hamdi Alevdaş'a, Hamdi Şamilof aracılığı ile Nâzım'ın: **"Merhaba Kaptan"** dediği de müzesinden fırladı. Bizim ele geçmemiş Marksizm Biblioteği yayınları için:

"Bu *kitaplar erbaşlar tarafından okunmuş ve benimsenmiş ve bu hal ilerûde Donanmanın disiplinini sarsıcı mahiyette görülmüş olduğundan, Kanaat'ı Vicdaniyye'i Tâmme ile..."* denilerek, bana 15 yıl ağır hapis verilebilmiştir.

Ben, tek (ve esrarkeş olduğu ortaya çıkan) sözde aleyhime şahit bile mahkemeye getirilmeyince, **"delil"** istemiştim Askeri İsyana Tahrik suçuma. Savcı (Mareşal'ın gönderdiği ikinci özel askeri savcı) Yarbay Şerif Budak, Almanya'da Spartaküs hareketini örnek getirdi. *"Bir kıvılcım bazan koca bir dritnotu berhava eder, bir ülkeyi yangına verir"* gibi parlak edebiyat örnekleri yağdırdı. Sonra, "Saf"taki "a"yı "dört elif miktarı" uzata uzata aynen şöyle dedi:

- *Doktor Hikmet için delil arayacak kadar safdil değiliz.*

Karar günleri, askerlikten niye **"tard"** edildiklerimiz sorulmuş. Tıbbiye'den ben **"Komünistlik suçu"** ile kovulmuşum. Nâzım'ın Bahriye'den gelen belgede: **"Ahlaksızlığından ötürü"'*'** kovulduğu yazılı idi. Bu son deyim yığınla yorum götürdü.

Çankırı'ya Nâzım-Kemal-Ben sürüldük. Nâzım, imzalı makbuz vererek, Polisten 30 lira **"aylık"** aldı. Kemal bunu: **"Domuzdan kıl koparmak"** sayıp yemeyi teklif etti. Benim parayı geri verdirip, makbuzu aldırtıncaya dek kursağım çatladı.

Boğazlı çocuklardılar. "Dayı Paşa" (Nâzım'ın annesinin "yakın akrabası") Ali Fuad Cebesoy, Bayındırlık Bakanıydı. Hasan Ali Yücel klâsikleri şuna buna çevirtiyordu. Ben hatırlattım. Polisten maaş alınacağına, Dayı Paşa kanalından tercüme alınsa, yoksulluktan kurtulurduk.

Nâzım, ilk sipariş olarak bir Opera'yı o zamanki parayla 5000 liraya aldı. Alır almaz kendisini Bursa Cezaevine naklettirdi. Ben Amasya'ya, tutunamayınca Kırşehir'e sürüldüm.

Bütün olaylar, hiç değilse son Harbiye-Donanma Davasında Nâzım'ın, -kurban da olsa- kendi **"Muhbir"**liğine kurban gittiğini, sonradan kahraman edildiğini gösterir. Bundan bana ne mi?

Hakkımda Parti'den atılmış olma kararı Nâzım'ca verilmişse, bunda nelerin rol oynadığını belirtmek kişisel konudur. Asıl önemli konu, böyle Kahramanlarla Türkiye'deki hareketin uğradığı sonuçlardır.

Bahriye'den gelen belgede: Nazım Hikmet'in kişisel ahlâk yönünden bir eksiğinin olmadığı, ancak askeri terbiye ve eğitime uygun bulunmadığı yazmaktadır. [Y.N.]

LAZ İSMAİL

38.

LAZ İSMAİL: Üzerinde durulamayacak kertede az Türkiyelidir.

1926 [Ağustos 1927]'lara doğru, Parti Merkez Komitesi'nden Sovyet Konsolosluğu parazitleri atılırken bir konferans oldu.

Konferansta, Laz şiveli, konuşurken beygir dişleri salyalar saçarak enerji izlenimi veren birisini gördüm. Adam, sağ kolunu, tam omuzundan, tıpkı Karagöz'ünkü gibi ileri geri götürüp getirerek konuşuyordu. Sözlerinin yapamadığı etkiyi bu Karagöz hareketi ile elde etmeye çalışan bu kişiye **"Laz İsmail"** diyorlardı.

Eleştirilerini haklı bulduğum için aramız ısınmıştı. Derken Katastrof koptu. Büyük bir provokasyonlar zincirleme patlayışı herkesi içeriye düşürdü.

Şefikle oturup, yıkıntılar içinden sağlam kalabilmiş yapı taşlarını ayıkladık. İçeride bulunan Merkez Komitesi'nin sağlam kalmış bütün üyeleri, şimdilik benden başka bir numaralı yönetici kalmadığına karar verdiler. O sorumlulukla, çıkar çıkmaz işe giriştim.

Bana verilmiş olan **"paye"** gözüme sivrisinek kadar görünmüyordu. Gereken reorganizasyon tamamlandı.

İsmail'i unutmuşuz. Kendisi ortalıkta görünmediği için akla gelmemişti. Adana grevini yapanlar da ondan söz etmemişlerdi. İzmir, İstanbul ve öteki Vilayetler onu görmemişlerdi.

Bir gün, yanında kendisi gibi sarhoş (ve hâlâ körkütük), ama sempatik Hüssam'la çıkageldiler.

"Oo! *Yahu, neredeydiniz siz"* demeye kalmadı. Laz İsmail baklayı ağzından çıkardı. Herkes tevkifatla uğraşırken, o pundunu düşürüp **"Yukar>"** kaçmış.

Merkez'in mühürünü de sanırım kazdırmış. "Mühür bende, Süleyman da benim" demek istiyormuş. Sonra farkettim.

Bu stili hiç anlamıyordum. Ne olacaktı? Çalışmak istiyorsa, işte örgüt. Bir provokasyonu görülmediği için, (daha doğrusu Mahkemede adı bile geçmediği için), hakkında polise dayancı açısından kimse bir şey bilmiyordu. Bilmemek, suçlamaya yetmezdi. Moloz saymayabilirdik. Sevindim.

Şefik Hüsnü içerideydi. Bir ziyaretimde konuştuk. Konferansta İsmail'in Oportünist ve Provokatör Seka'ya karşı olduğunu hatır-

lattım. Komite'ye alalım sonucuna vardık. Fazla içtikleri üzerinde bir şey söylemedim. Kişi özelliği...

İkinci buluşmada Laz İsmail, Kutva'da ezberlediği bir kaç düşünceyi, parmakları ile 1,2,3... sayarak tekrarlayınca, gülmemek için kendimi zor tuttum. Çünkü birden üçe dek saydıkları, toplanınca gene bire iniyordu.

-Hele sağ kolunun: **"Perde kurdum, Şem'a yakt>m, gösterem zillü hayal"** derce işleyişi ömürdü. Başparmağı yukarıda, serçe parmağı aşağıda, eliyle satır biçimi her sözcüğü bozuk şive kesi kesivermesi, söylediklerinin altından ne çıkacağını karıştırıyordu.

Ne olursa olsun. Halktan bir insana benziyordu. Şamilof kadar da şüpheli görünmüyordu. Kendisinin Komite'ye alındığını söyledim. Az irkildi. O zaten Komite'dendi. Hatta "Yukarı"dan Sorumlu tayin edilmişti.

39.

O zaman ancak dank etti. Bizim karagöz, Üstinsan'lığa gönül vermişti. Ne çıkar?

O güne dek beş altı yıllık faaliyetimizde, içimizden hiç kimsenin, böyle kendi kendisini **"yukar**>"dan tayin ettirdiğini, ne görmüş, ne işitmiştik.

Toplanırdık. Biri teklif ederdi. Ötekiler el kaldırdı mı, önerilen kâtip, yahut kasa, ve ilh. seçilmiş olurdu. Seçilenler, çoğu kez, arkadaşları ortasında ayrıcalı gözükmemek için çırpınırlardı.

Laz yeni bir stil getiriyordu. Hoş, o sorumluluğa bu denli istekli ise, buyursundu. Bir Komite'nin kâtipliğinde ne vardı? Ortaya çıkarsa, belki poliste daha çok dayak yerdi. Hepsi o kadar. Bu arkadaş kendine güveniyor, demek. Niçin hevesi kırılsın?

Öteki arkadaşlardan kimisi tuhaflaşıyor. Dün bir yerden çıkagelmiş. Bir iki toplantıda Karagöz koluyla üç beş hışırtılı sözcüğe satır atmış. Hemen sivrilmek mi istiyor? Nasıl, neden güveniriz? Beklerse olmaz mı? Kimin hevesi var Komite Kâtipliğinde?

Seçim oldu mu? Ona lüzum kaldı mı? Net hatırlayamıyorum.

İsmail Hüssam'la içip içip şahbazlaşıyordu. Sonra Stalin'in Parti'de ne olduğu ortaya çıkınca, Laz İsmail'in ilk ağızda Mühürlü Süleyman kesilme isteğinin anlamı daha sırıtacaktı. Geçici de olsa bir sarsıntı çıkarmadık.

İsmail **"yukarı**"da kendisine verilen takma adı da bir gün bana bir mücevher saklar gibi gösterdi. Herkesin bir çok takma adları vardı. Ama onunki yüzde yüz "alafranga" idi.

Deli, dolu, iyi, hoş çocuk. En ufak şeyde kişnerce rakkaslı gülüyor. Bir usturuplu ağır kürklü manto peydahlandı sırtında. Kadınlarınki cinsinden değil. Ama epey pahalı olmalı. Üst baş gittikçe trinkleşiyor.

Fena değil, bizim Kâtip çulu düzeltti.

İstanbul içinde, çoğu, kahkahacı Hüssam'la bir gidip gelişi var... Yarın Postahane, Vilayet, Müdüriyet, kilit yerler tutulup Devrim başarılacak sanılır.

Ürün bakımından izliyorum. Verimli değil. Komite Kâtipliğinin tadını çıkarıyor.

Bir tek yeni adam kazandığı yok. Bütün bizim eski elemanlar, eski kadrolar içinde mekik dokuyor. Pekiy. Ko kendisini tanıtsın.

Yalnız, İstanbul en büyük işçi şehrimiz. Laz da işçi geçiniyor. Profesyonel durumda. Parti'nin eskiden beri yetişkin işçileri dışında horozu ötmüyor. Bu ona ilk verdiğim **objektif** eksi not. Bulduğu parayı içkiye verirce içişi ise, midemi bulandırmakla birlikte, **sübjektif** eksi.

Örgüt bakımından bir türlü düzen sağlayamadı. Alt organlarda, onları kendine bağlamak için az çok formaliteyi yerine getirebiliyor. Üst organlarda ise, bir kezcik bile, tam toplantı, metotlu problem koyup tartışma yok. Çoğunlukla karar alma bakımından zilzurna alaturka.

İkide bir Hüssam'ı yanına takıp, benim o zaman Asistanlık ettiğim Haydarpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği için yola çıkıyor. Belki benim, Darülfünun Talim Taburuna gitmek zorunda kaldığım saatlere rastlatıp geliyor. Beni bulamadığını bahane edip ters dönüyor.

40.

Şimdi, uzaktan bakınca, daha iyi anlar gibiyim. Herifçioğulları hiç böyle yemliğe rastlamamışlardı. "Profesyonellik" dalgası altında basbayağı para yiyorlardı. Her gün, sabahtan akşama öylesine içkiyi nereden bulabilirlerdi?

Tekrar edeyim. Şimdi olayların bilançosunu tam yapmaya vakit bulunca daha net kavrıyorum. Bizim çelebice iyi dileklerimiz ve hoşgörür iyimserliğimiz, Laz uşağını aykırı alışkanlıklara sürüklemiş olabilir.

En olgun insan, sıkı kontrolsuz nereye varabilir? Laz'ın Adana grevine adının karışması gittikçe iğreti tesadüfe benziyordu. İstanbul proletaryası içinde köşe kapmacayı andıran git gelden başka hareket gösteremiyordu.

Ben de, geçim için asistanlığa sığınmışım ve birikmiş ikişer üçer aylık mahkûmiyetleri temizlemek üzere ikide bir hapisaneye dalıp çıkıyorum. O yüzden vakit kazanmak zorunda kalıyordum.

Ben İstanbul Mehterhanesinde (şimdiki Adliye Sarayı arsasında) gene "son", bir mi, iki mi aylık cezama girmiştim. Bitirmek üzereyim belayı. Formalite yetkisi değil, içten sorumluluk duygusu ile planımı yapıyorum.

En son Haydarpaşa ile Fakülte arasını bağlıyan yolda Laz İsmail'le Hüssam'ın beni sözde aramaya gelişleri hiç gözümden gitmiyor. Yanlarından geçiyordum da haberleri yoktu. Gerçi asker kılığında beni ilk defa görüyorlardı. Ama bu, kendilerini geçtikten sonra mükellef kürklerinden çekinceye dek beni tanımayışları, gözüm önünden gitmiyordu.

41.

Mehterhanede cezam bitmek üzere. 1. Şube Komünist Bürosu Şefi Sadullah bey gelmiş. Çağırılıp gittiğim Cezaevi Müdüriyet odasında karşılaşınca şaşırdım ve fena kuşkulandım İzmir'de birşeyler olduğu kulağıma çalınmıştı.

- *Ooo! Doktor, buyur yahu...larla* bir iltifat yağdırıyor ki, ürktüm. Onun birçok baskılarından geçmiştim. Her zaman bana yaşlı (ihtiyar) gözlerle bakıp, takma dişlerini kemire, geveleye "çok acıdığını" söyler, bildiğinden de caymazdı. Yalnız işkence odasından kaçardı.

- *Bunlar canavar Doktor. Söyle şu noktayı. Nasıl olsa biliyoruz. Boşuna canın yanmasın...* derdi.

Kimi yufka yürekliliğine inanacak gibi olurdum. Bir yol hiç unutmam. Bir nüsha, (sanırım **"K>z>l İstanbul")** gizli Parti gazetesi yakalandı. Üstümde değil ama, benimle ilgili idi.

Benimsemedim. Fena halde sıkıştırdılar. İlk anda verdiğim karar ne ise ondan dönmem. Öyle bir gazete işitmiştim. Ama ben onun ne yazıları, ne basılışı, ne dağıtılışı ile ilgili değildim. Öldürseler beni, boşuna... Göz göre göre suçu üzerime alamam, dedim.

Sadullah Bey, buldok dişlerini bileyen kovboylarına işaret etti:

- *Bırakın. Anlaşıldı. Yani öldürsek kabul etmeyecek.*

Masa üstünden gizli çıkmış gazeteyi sükûnetle aldı. Beni kolumdan tuttu:

- Gel Doktor.

İşkence odasından çıktı. O önde, ben arkada. Loş koridoru geçtik. Merdivenler yanındaki kocaman boş odaya girdik.

Kapıyı örttü. Benim yanıma sokuldu. Yavaş sesle elindeki gazete-dergiyi salladı:

-Bak Doktor, bu senin çıkardığın gazete.

- Hayır.

- Tamam. Sen gene "Hayır" de. "Evet" demen için ısrar etmiyorum. Ancak bu gazeteyi çıkardığını sen de biliyorsun; ben de en az senin kadar biliyorum.

- Yanılıyorsunuz. Ben öyle bir şey söylemedim.

- Tabii söylemedin. Hiç söyler misin? Ama ben yanılmıyorum.

- Siz de yanılabilirsiniz.

- Ne demek? Elbet yanılabilirim ya... Bu gazeteyi senin çıkardığında hiç, en ufak bir şüphem yok.

- Sabit fikir gelmiş size.

- Yok canım. Polislikte sabit fikire hiç gelmez. Bakma, ara-sıra saçmaladığımıza. Olur. Yalnız bu gazetenin sence yazıldığını şimdi sana ispat edebilirim.

- Yanımda imişçe konuşuyorsunuz. Bu gizli gazeteyi ben de bilmem kimin çıkardığını. Genç heveslıler olmalı.

- Mümkün. Belki sen basmıyorsun, dağıtmıyorsun. Ama yazılarını harıl harıl yazıyorsun.

- Nerede ise beni de inandıracaksınız.

- Uzatmak istemiyorum. Duyarlarsa, sana yapacaklarını biliyorsun. Kimse duymadan sana söylüyorum.

Gazete-derginin sayfalarını birer birer açmaya ve oradaki makaleleri parmağıyla bana göstermeye başladı:

- Bu yazı senin.

- Değil.

- Öyle de. Ama, senin olduğunu biliyorsun ya içinden, o bana yeter.

- Bu yazı da senin

- Hayır.

Böyle, dergide benim olarak gösterdiği yazıların hepsini gerçekten ben yazmıştım.

- Beni aldatamadığını göstermek istedim. Ama, şimdi senin bir yerini kırsalar, kabul etmeyeceğini de biliyorum. Adliye'de ispat lazım. Yarın bu yazıları senin yazdığını ikrar edecek on kişi bul-

dum mu, konuşacağız seninle. O zaman inkâr da etsen, 10 şahit önünde hükmü giyersin... Yürü, şimdi!

Gorillerin av bekleştikleri işkence odasına soktu beni. Emretti:

- Alın şunun ifadesini. İmzalatın. Gazetesiyle birlikte, akşam olmadan Adliye'ye götürün!

Kurtulmuştum. 50 yıllık sınıflar dövüşümde polise delil kaptırdığım tek olay bu gazete işidir. Orada dahi kimseyi karıştırmadım ve kendimi beraet ettirdim.

Gelin görün ki, bu olay, o zamanki **"arkadaşlar"** arasında, benim beceriksizliğime, konspirasyona gelmezliğime en büyük delil diye yayıldı. Hepsinin pantolonları tezek dolu olan kahramanlar, elbirliği ile beni dikkatsizlik örneği gibi gösterme fırsatını ve tesellisini hiç kaçırırlar mıydı? Bunu arkadan ve sözde gizli yapıyorlardı!

Sadullah Beyi Müdüriyet odasında görünce, **"Gene bir şey var!"** dedim.

- Müdür bey ahbabımdır. Uğramıştım. Bir de seni görmek istedim, Doktor. diye, gelişini yorumluyordu. Altından ne çıkacaktı?

Hoş, beşten sonra:

- Müdür Bey, dedi. *Doktor Hikmet, iyidir, hoştur. Gel, bir inadı vardır. Herkesin yüzde yüz bildiği şeyleri bile inkâr eder.*

- Abartıyorsunuz.

- Abartmıyorum. Bak şimdi sana sorayım. Ama çabuk, hemen karşılık ver: Senin bir kardeşin var mı?

İzmirli Ragıp Usta beni bizim birader Şerafettin kanalından bulmuştu. Ne yaparım?

- Bir düşüneyim! deyiverdim. Sadullah da, Müdür de kahkahayı koyverdiler:

- Yahu, insan kardeşi olup olmadığını söylemek için "düşünür" mü?

- Pekiy, pekiy dedi Sadullah, ve gitti.

Tevkifattan birçok kimselere hep onu anlatmış:

- Doktor mu? Ben böylesini görmedim. Kardeşin var mı, diye sordum. Onu bile sakladı. "Bir düşüneyim" dedi. Bu güne dek biz bir kardeşi bulunduğunu bilmiyorduk.

42.

Mehterhane cezamın bittiği gün, bir formalite bahane edilerek akşama dek bekletildim Mehterhanede. Alacakaranlıkta Hapisane kapıcığından dışarı saldılar. Karşımda 1. Şube teharrileri [sivil polisleri].

Polis Müdüriyetine daha girerken ortalığın salhaneye döndüğünü sezdim. Doğru işkence odasına soktular. Goriller masalar arasında gerilerek beni bekliyorlardı.

Hiç tanımadığım esmer, uzun boylu, kendisini beğenmiş amirleri, kendini zorlayan bir yumuşaklıkla, başında oturduğu küçük masa önündeki iskemleyi gösterdi. Hemen başladı:

- Bana, adıyla, sanıyla kan kusturucu işkenceci Ziya derler. Tanıdınız mı?

- Hayır, dedim. *Sizi ilk defa görüyorum.*

Oysa birkaç hafta önce bir **"Polis Ziya"** üstüne basında epey havadisler okumuştum. "Polis Ziya", Mütareke yılları **"İngiliz Muhipleri Cemiyeti**"ne sicilli üyeliği çıkınca, Polislikten atılmış. Sanırım Yunus Nadi, Cumhuriyet'in Başyazısında, onu hemen eski görevine başlatmak için şöyle savunuyordu:

"Ziya gibi adamlar, her yere girebilirler. Hatta, ingiliz Muhipleri Cemiyetine de. Bu onların değerini hiç alçaltmaz. Bilâkis."

Demek o Ziya, bu Ziya imiş. Geniş Komünist avı, yeni işe başlatılan bu eski, aç tazıya yaptırılıyordu.

Ziya, gözümün içine dik dik bakıyordu:

- Şimdi tanıdınız mı beni?

- Söylediğiniz ün övünülecek şey değil.

O çevresinde "Aport" kumandasını "aleste" bekleyenlere acı acı sırıtarak:

- Yiğit lakabıyla anılır, dedi. *Ne saklayayım, her mesleğin bir hüneri olur. Bunu sizden önce gelen arkadaşlarınıza gösterdik. Memnun olunacak sonuçlar aldık. Şimdi sıra sizde.*

- Buyrun.

Birden o sahte nezaket alaya döndü:

- Bak, Doktor bey! Sana "Doktor Hikmet Bey" diyorum. Bunun bir anlamı vardır. Bizce buraya gelenler iki tabakadır. Siz "Sınıf" mı diyorsunuz? Polise düşenleri de biz iki sınıfa ayırırız:

"Bir, senin gibi: Okumuş, yazmış, meslek sahibi, karakterli ***Efendi Takımı;***

"Bir de, ipten kazıktan kopma, işsiz güçsüz, Laz İsmail dedikleri serseriler gibi ***Ayak Takımı..."***

Bu tasnif çok gücüme gitmişti. Arkadaşlara hakaretti.

- Ben böyle bir sınıflama kabul etmiyorum karşılığını verdim. Ziya, öksürürce güldü:

- Durun. Henüz nezaketle konuşuyoruz. Birbirimizi bozmayalım. ***Efendi Takımı'****nı ilkin böyle karşımıza alır, sorguya çekeriz. Terslik çıkarırlarsa yatırır, hesabını görürüz.*

"Ayak Takımı *ise,* (eliyle işkence odasının kapısını gösterdi), *bu eşikten içeriye adımını atar atmaz, önce bir güzel ıslatırız. Sonra karşımıza oturtur, kuzu kuzu ifadesini alırız...*

[n]Sizi Efendi Takımından saydık. Henüz (eliyle gorillere işaret etti) *kılınıza dokunmadılar. Şimdi sizinle efendi efendi mi görüşeceğiz? Sorduklarımıza doğru karşılıklar vereceksiniz? Yoksa, oyunun ikinci perdesine mi geçeceğiz? Bu size kalmış bir şey. Ne dersiniz?*

- Ben sorduklarınıza bildiğim karşılığı veririm...

- Bravo! Ben de sizden onu beklerdim.

- Ancak, ben, Türkiye Cumhuriyeti Teşkilat'ı Esasiye (Anayasa) *Kanununda, Vatandaşların böyle sizin anladığınız gibi* ***Efendi*** *ve* ***Ayak Takımı*** *olarak ikiye bölündüğünü, herkesin kanun dışı ayrı ayrı muameleye uğratıldığını bilmiyorum. Teşkilat'ı Esasiye'de bütün Vatandaşlar muhteremdirler ve Kanun önünde eşit muamele görürler.*

- Teşkilat'ı Esasiye mi? Kanun mu?

43.

Kankusturucu Ziya önce şaşırdı. Sonra yan döndü. Soldaki pencerelerden İstanbul Vilayet Konağına çıkan büyük Sur kapısına ve yüksek Müdüriyet surlarına doğru kolunu gezdirdi.

- Burası Polis Müdüriyeti. Şu kapıdan ve Surların üstünden içeriye ne Kanun girer, ne Teşkilat'ı Esasiye.

Hep birden, esirleriyle alay eden haydut kahkahalarını koyverdiler.

- Anladınız mı, Hikmet Bey? Nerede bulunduğumuzu lütfen unutmayalım.

- Ben, Türkiye Cumhuriyetinin kanunla kurulu resmi bir dairesinde biliyorum kendimi. Eğer burası Kanun ve Teşkilat'ı Esasiye'yi tanımıyorsa...

- Tanımayız!

- O zaman sizin bir Devlet memuru sıfatınız kalmaz. Bu sıfatı bulunmayanlara ise benim verecek ifadem bulunmaz.

Etraftan en azgın bir kaç sivil hınçla haykırdılar:

- Alırız biz, alırız senin de ifadeni.

İşkenceci Ziya onları susturdu:

- Hikmet Bey. Sizin idealist bir genç olduğunuzu görüyorum. Onun için size kıymak istemiyorum. Son kerteye dek nezaketten çıkmayayım. Sorduklarıma kaçamaksız, doğru karşılık verecek misiniz, vermeyecek misiniz? Onu anlayalım.

- Ben, kanuni bir heyet önünde sorulana cevap veririm.

- Hah!.. Şimdi başlıyorum. Çünkü vaktimiz kıt. Bütün dileğim, sizin efendi halinizle herşeye dosdoğru karşılık vermenizdir.

İzmir ifadelerini, onlara uygun İstanbul ifadelerini önüme döktü. Söylenmedik şey bırakmamışlardı. Başta Ragıp Usta ile "Metres" çırağı Şükrü rekor kırıyorlardı. Bunlardan bir tekine katılmak, bütün provokasyonların çorap söküğüne katlanmak demekti. Kestirdim:

- Bunlar sizin, sözünü ettiğiniz işkencelerinizin eseri.

- Yo, yo... dedi Ziya. *İşkence gören de var. Ama çoğu kılına dokunmadan bülbüller gibi konuştular.*

Dosyalar içinden, benimle ilgili yığın yığın örnekler okudu:

- Bunların çok azı fiske yedi. Ama kabak sizin başınızda patlamasın. Her şey açık. Bunca ifade sizi suçlarken, Mahkemede kurtulamazsınız. Bizim istediğimiz, bu işi güzellikle kapatmak.

- Madem öyledir, ne zorluyorsunuz? Verin Mahkemeye bizi.

- Olmaz öyle şey. Mahkeme en sonraki formalite. İşin içyüzü Polise aittir. Biz dosyalarımızı sağlam tutarız.

Benim sükûnetle direnişim, cellatları sabırsızlandırıyordu. Kankusturucu Ziya son bir sansasyonel şoku denedi:

- Hikmet Bey, siz, Laz İsmail'in ayaktakımı olmadığı yolunda deminden beri lehine uğraşıyorsunuz. Size, biz hiç sormadan asıl kazığı atan o Laz İsmail olduysa, gene onu korur musunuz?

- Bana İsmail ne kazık atabilir? Aramızda bir geçmiş yok ki.

- Tanımaz mısın Laz İsmail'i?

- Bir iki defa gördüm.

- Öyle, geçerken tanışma değil. Siz ikiniz de TKP Merkez Komitesinde değil misiniz?

- Ne münasebet?

- Laz İsmail bize onu söyledi.

- Yalan.

- Hangisi yalan? Bizim söylediğimiz mi? Laz'ın dedikleri mi?

- Hiç birinin ne olduğunu bilmiyorum. Merkez Komitesi lafı ise düpedüz uydurma.

- Hepsi o kadar da değil. Laz İsmail bize öyle şeyler anlattı ki, hepsini saysam aklınız durur.

Susuyordum.

- Hele bir tanesi var. Doğru sizinle ilgili. Çok enteresan.

- Benimle ilgili ne?

- Siz, Komintern kararı ile Laz İsmail'i Merkez Komitesinden atmışsınız.

- Ben mi?

- Laz bunu söylemekle kalmadı; yazdı, altına imzasını da attı.

- Kuyruklu yalan.

- İnanmıyor musunuz?

Ziya, kendinden son derece emin bir rahatlıkla:

- Bunu şimdi ispat etmekten kolay bir şey yok. Önce Laz'ın ifadesini göstereyim. Kanaat gelmezse, başka ispatım kapıda bekliyor.

Kankusturucu, ardındakilerin yardımı ile, dosyada İsmail'in sayfalarını buldu. İlgili yeri önüme uzattı:

- Oku, Hikmet Bey. Kendi gözlerinle gör. Benden işitme.

Satırları okudum. İsmail, gerçi Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesine dek yükseldiğini, bir çeşit övünçle anlatıyorsa da, Doktor Hikmet'in kendisini (Laz'ı) Komintern kararı ile Komite'den attığını, bu bakımdan artık Partili bile sayılamayacağı anlamına gelen şeyleri sıralamıştı.

- İmzasını da gördün mü Laz'ın, Doktor? Herhalde tanıdın.

- Okudum. Ne yazısını, ne imzasını tanımam. Uydurma olabilir.

- Ee... Şimdi de bize iftira ha?

- Burada geçenler, benim herşeye şüphe ile bakmamı gerektiriyor.

- İmza açık. Öyle çetrefilini biz uyduramayız. Gerekirse mahkeme istiktap [kontrol için yazı örneği alma] *yaptırır. İmzanın taklit olmadığı ortaya çıkar.*

- Ben Mahkeme değilim. Bildiğim, burada yazılanların acem düzmesi bir kuruntu olduğudur. Aklı başında kimse böyle saçma, olmamış yalanları ortaya atamaz.

Aslında imzanın İsmail'e ait olduğunu farketmiştim. Yalnız, o sözü geçen **"Komintern Karar> ile İsmail'i Komite'den tardetmek"** nereden çıkarılmıştı? Öyle bir şey gerçekten olmamıştı. Ziya yüzümdeki çizgileri okuyordu.

- Nasıl? dedi. *Bunu biz nereden bilir, uydururuz?*

- Ama yok öyle bir şey ki.

Ziya, kızmışça .

- Senin yokların bitmedi... diyerek, kapı yanındakilere haykırdı:

- Getirin şu hergeleyi de bu adam kulağı ile de işitsin.

İsmail tökezleyerek eşiği atladı. İşkenceci başı, ona sertçe seslendi:

- Dur olduğun yerde. Çabuk anlat. Doktor Hikmet seni nasıl attı Merkez Komitesinden?

- Komintern kararıyla... gibi karışık Laz şiveli cümleler geveledi. Bu iddiayı yaptığı belliydi. Uyduruyordu. Sordum:

- Nerede, ne zaman olmuş bu iş?

-Kadıköy vapurunda... dediler. Ziya ayağa kalktı:

- Hadi, defedin şunu.

44.

İsmail getirildiği gibi götürüldü. Eziyet çektiği açıktı.

- İnsanlıktan çıkmış, dedim. *Ne söylediğini bilmiyor. Dayaktan kurtulmak için aklına geleni uydurmuş olacak. Böyle alınmış bir ifadeyi ben nasıl kabul edebilirim?*

Oda cellatları birbirini tamamlarca çığırıştılar:

- Yüzüne karşı söyledi... Bu hâlâ diretiyor.., Yüz buldu. Efendi dedik ya...

Ziya beni gösterdi:

- Bunu alın, gezdirin. Yere serdiklerimizi bir bir görsün. Başına geleceği öğrensin. Getirin.

İki koluma iki ızbandut girdi. İlkin işkence odasından çıkar çıkmaz soldaki aralık uydurma yerin kapısını açtılar. Orada, elektrik yakılınca, sızmışça yatarlarken ödü patlayarak başını kaldıran Hüssam'la Nesimaçi'yi tanıdım. "İstemez" dediğim halde öteki salhaneleri de dolaştırdılar.

Döndüğüm zaman, işkence odasına, ağzına dek alev alev korla yanan, içlerine üç beş tane uzun saplı dağlayacak ateş olmuş demir alet sokulmuş iki kulplu mangal getirilmişti. Bir eski tüfeği iki ucundan tutarak kayışını sarkıtan iki cellatla, elleri başka başka kalınlıkta meşe sopalarını tutan üç kişi ayakta.

Beni beklediklerini saklamıyorlardı. Geri kalan on onbeş cellat, önce bekleştikleri masa aralarından çıkmışlar, beni içine soktukları çemberlerini gittikçe daraltıyorlardı. İşkenceci Ziya:

- Nasıl? dedi. *Gördün mü yoldaşlarını?*

- Akibetin öyle mi olsun? Yoksa Laz'ın dediğini kabul ediyor musun?

- Hiçbir şeyi kabul etmiyorum.

Alev alev mangallar büsbütün yaklaştırıldı. Beş altı kişi kollarımdan yakaladı.

- Çabuk karar ver. İşimiz çok. Seninle vakit geçiremeyiz sabaha dek... Bu kadar uzattığım, seni efendi adam saydığımdandır. İşkenceyi göze alıyor musun?

- Madem öteki insanlara yapılmış. Burası Kanun bilmeyen dağbaşı demek. İstanbul'un ortasında Polis Müdürlüğüne değil, eşkiya eline düşmüşüm. İstediğinizi yapacaksınız.

Ziya, yüzünde sinirli bir seğirme ile dişlerini gösterdi:

- Sana yapmak istemiyordum. Daha fazla yalvaracak değilim. Kendin istedin. Yatırın!

Küçük bir boğuşma geçti. Yırtılma sesleri arasında, içleri kor ve dağlama aletleri dolu mangallardan biri devrildi.

- Dikkat edin. Müdüriyeti yakacaksınız.

Kendimi, on kişinin karga tulumbası ile havada, sonra pis, kalın, aralıklı taban tahtaları üstüne vurulmuş buldum.

Fazla debelendirmeden falaka mavzeri ayaklarıma sıkılmış, göğsüme, kollarıma, başıma ayrı ayrı cellatlar çökmüşlerdi. İçimden: "Demek böyle öleceğiz!" geçti. Son çabam tükenmişti. Ziya başıma çökenleri kaldırdı:

- Son defa... hadi, rica edeyim.

- Ne ricası?

- Laz İsmail imzaladı, kurtuldu.

- Siz insan kasabısınız. Bir sürü yalan için insan öldürmek istiyorsunuz.

- İnsan kasabıyız ya... Öğrendin mi?

O zamana dek hep ayrı, masası ardında sessiz duran buldok yüzlü, yaşlı başkomiser Emin bey, burnuma dek yumruğunu dürterek eğildi:

- Ölürsen, tohumuna para mı verdik? Geçen hafta birisini temizledik. Kalbi varmış. Adli Tabip aşağıda bizi bekliyor. Hemen bir rapor. Eşek cennetine gidersin. Ne arayan olur, ne soran.

Başkaları da seslendiler:

- Senin gibilerin, bu Vatanda yaşamasındansa, gebertilmesi haktır. Aldığımız emir bu.

Gözlerimi kapadım.

- Gebertin. Elinizdeyim.

Ölümün bu işkencelerden acı olmayacağını düşünüyordum. Annem, Teyzem, Haminnem, **"Doktor çocuklar**>"nın arkasından çok ağlarlardı. Ölüm kurtuluştu, ne yapayım? Bana onca güvenen

yoldaşlarım önünde, Polise teslim olmuş, canını inancından üstün tutmuş bir hain durumuna düşmektense, bin kez ölmeliydim. Ziya'nın sesi her zamankinden şiddetli patladı:

- Son söz. Hemen söyle: Dediğime evet, mi hayır mı?

- Hayır.

Kankusturucunun sesi uzaklaştı:

- Bu günah da bizden gitti. Başla!

Meşe sopaları tabanlarıma aralıksız ve acımaksız inip kalkıyordu. Ciğerimi koparan acı, sopa sayısını unutturuyordu... Bu daha ne kadar sürerdi? Saçlarım yolunuyor. Göğsüme oturanlar beni boğarca ağırlıklarını aktırıyorlardı. Halâ niye ölmüyordum? Dişlerimi sıkıp susuyordum. Bu köpeklere bağırışımla zevk vermek istemiyordum. Çığlıklarım ağrılarımı, çatlayışımı azaltmayacaktı. Düşmanlarımı sevindirecekti.

Fısıltılar:

- Ulan, bunun sesi çıkmıyor!

- Öldü mü yoksa?

Göğsüme oturanlar kalktılar. Sopalar hızlandı. Sonra birden kesildi.

- Kalk!

Kıpırdayacak halim kalmamıştı. Tekmeler. Sarsalamalar... Leş sürüklerce kollarıma yapışıp ayağa diktiler. Tabanlarıma basamıyordum.

- Ha! Ölmemiş.

- Çabuk yürü! Durma!

Ardıma tekmeler indi. Yürütüyorlar. Kan oturmasın, işkence izi azalsın, diye...

Buldok Emin komiser, kulağım dibinde:

- Sen çılgınsın! dedi. *Herkesin cayır cayır söylediğini saklayacaksın da, kurtulacak mısın? Gebereceksin! İt gibi leşini atacağız. Anan mezarını bile bulamayacak.*

Ziya'nın yırtık madeni sesi çınladı:

- Götürün, biraz kendine gelsin.

Kapıya doğru sürükleyerek çektiler. Eşiği atlarken, Ziya'nın azgınca tehdidi korkunçtu:

- Sabaha dek, bu böyle sürecek. Ölmezsen, yarın gece, öbür gece de var! Ona göre. Başka şekerlemelerimiz de çok. Hepsini sunarız.

Ben kendim hatırlamıyorum. Yalnız, İzmir Ferhanesinde Hüssam'la Nesimaçi anlattılar:

- Ne halt ederseniz edin. Elinizden geleni ardınıza komayın!" diye can havliyle bağırmışım.

- Yahu, Doktor, nasıl korkmadın? diyorlardı.

45.

Gece yarısı bir daha çağrıldım.

- Laz İsmail, bülbül. Senin onu Komintern kararı ile Par-ti'den bile attığını tekrarladı.

- Parti'de değilim. Ama, gizli de olsa bir siyasi Partiden bir adam başka bir adamı atamaz. Tüzüğü vardır. Organlarının kararı olur.

- Komintern kararını sen ona tebliğ etmişsin.

- Kararın gerekçesi neymiş?"

Cellatlar birbirlerine baktılar:

- Bilmiyor.

- Hayır. Yalan da ondan.

- Niçin yalanı başkasına yapmıyor? Demek aslı var. İkiniz de TKP Merkez Komitesindensiniz... Böyle hergeleleri Merkez Komitesine alırsanız, başınıza gelenler az bile. Onların sırtında yumurta küfesi yok. İki sopa yer yemez kusarlar... Hem o kadar çok sopa da atmadık. Hemen boşaldı. Gördün, kazık gibiydi Laz.

Bunları işittikçe yerin dibine giriyordum, yaşattıklarına pişman oluyordum. Tekrar:

- Yalan! dedim. Canı yanmış, yahut korkmuş. İşkence önünde kurtulmanın yolunu, böyle bir yalan uydurmakta bulmuş.

- Yalan olduğunu ispat et.

- Yalan nasıl ispatlanır? O söylediği doğruysa, ispat etsin.

- İki kişiymişsiniz. Kadıköy vapurunun yan kamarasında... denir denmez, kafamda bir şimşek çaktı.

46.

Epey önce, bir gece, uzak İşçi toplantısından geç kalmıştım. Asistanlığını yaptığım Raşit Tahsin Hoca Kliniğini bu kadar boş bıraktığıma üzülüyordum. Son vapuru kaçırmıştım. Oysa, en geç 12'de kliniğe geleceğimi Onbaşıya tembihlemiştim. Kokainoman hastanın iğneleri aksadıysa yazık olurdu.

Kapalı gişe yanındaki duvarda asılı duran vapur tarifesine, ertesi günün ilk vapur saatini öğrenmek için bakıyordum. Işıklar söndürüldüğü için, uzaktaki ampulle rakamları iyi seçemiyor, göz-

lerimi yoruyordum. Ansızın, arkamdan birinin omuzlarımı tuttuğunu duydum:

- Amma dalmışsın Doktor!

Bu Laz İsmail'di. Her zamanki zengin cakalı kürkünün kalkık yakası içinde, yüzü her zamankinden daha ciğer rengi, iri beygir dişleri her zamankinden daha açık. Çakır keyif. Heyecandan sarsılıyor.

- Gel bir pasta yiyelim allahaşkına, diyordu. *Nasıl olsa yarım saatten fazla bekleyeceğiz. Burda ne duralım? Vapur gelince, görürüz.*

- Benim pasta param yok.

- Benden, benden! diyordu, hovardaca. *Parası benden. Ne olacak? Acıkmışızdır.*

- Ben, akşam serviste ayrılan, tepsi içindeki asistanlık nafakama saklayacağım iştihamı. Soğuk, moğuk, yağı donmuş da olsa, odamda beni bekler. Gidince atıştırırım.

- Yapma canım. Kırk yılda bir benden ziyafet olsun.

Yapışmıştı yakama. Gitmesem de sürüklüyordu. Hatır kırmak elimden gelmez. Köprüaltı pastahanesine daldık. Bugün gibi hatırlıyorum. Pastaları, köpürsün köpürmesin yedik.

Haydarpaşa'dan Akliye Servisine dek iyiydim. Gece bir diyare yakaladı beni. Laz İsmail'in yedirdiği pasta, daha o zaman burnumdan fitil fitil gelmişti. Sabaha dek kıvrandım, taşındım. Tam bir yiyecek zehirlenmesi (intoxication alimentaire). Meğer o kadarla kalmayacakmış.

O gece, saat bire doğru, yarım yamalak "Şirket'i Hayriyye" düldülüsü çıka geldi. İskele, Köprü'nün Karaköy ucuna yapışık, dökülen bir tahtaboştu [teras gibi düzlük]. Işıklar yanmış. "Çabalama kaptan" usulü ağır aksak gelişiyle zaten gecikmiş olan vapur, iskelede müşteri bulamayınca, herhalde kaptanın çabuk nöbetten çıkma isteğiyle, kalkmak üzereydi. Dar yetiştik.

Vapurun içi bomboş. Benim bilet her zamanki gibi ikinci. İsmail'i birinciden aşağısı kurtarmaz.

- Kimse yok, birinciye girelim dediyse de, ben ikinci kartımla biletçinin hışmına uğramayı sevmiyorum. Ortalığı kolaçan ettik. İkisi ortası en iyi çözümü bulduk.

O külüstür vapurların ard birinci mevkileri ile ön ikinci mevki büyük salonları arasında, özel, dört kişinin sığabileceği küçük birkaç yan kamaracık vardı. Oraya Şirketin veya Devletin hatırı sayılır ekâbirleri kurulurlardı. Birinin kapısı açık. Daldık içine. İsmail:

- *Biletçi gelirse, seninkinin farkını öderiz* dedi. Biletçi gelmedi. Özel kompartıman bedavacıların yeri olduğu için mi?.. Yoksa, Karaman'ın Koyunu, Polis Müdüriyetinde sonradan çıkacak oyunu... bir göz yumma mı? Pastaların damaklarımızdaki tadıyla, İsmail'in gittikçe açılıp saçılan çakır keyfiyle, oturduğumuz ekâbir koltuklarının rahatlığı ile iyice keyiflendik. Başladık şakaya.

Ben anlatıyorum. İsmail, çıngıraklı keçi kahkahalarıyla hıçkı-ra hıçkıra gülüyor. Ara sıra ben de gülüşlere katılıyorum. İnsan rahat olunca, gülmek de salgınlaşıyor.

27 yaşımdayım. Uçan kuşa bir alay kulpu takıp şakaları zincirleme yürütüyoruz... İyi vapur Köprü'den Haydarpaşa'ya 10 dakikada gelir. Bizim geceyarısı kuşu düldül gidiyor, gidiyor. Halâ Sarayburnu önlerindeyiz. Akıntıya mı kapıldı? İstim bitti, yerinde mi sayıyoruz? Arkadan gelecek Acem Şahını mı bekliyoruz?

Diyoruz ve hiç aksamasız, durmadan karşılıklı gülüyoruz, bire gülüyoruz. İsmail'in hiç de taklit olmıyan su katılmamış Laz-Gürcü şivesi, neşenin tuzu biberi oluyor.

Yol yarım saat mı, üç çeyrek mi sürdü? Vapur, gıcırtılı kaburgalarını son bir çabayla karaya vururca Haydarpaşa iskelesine toslamasa, biz halâ katıla katıla güleceğiz.

Ben fırladım.

- *Hiç bu geceki kadar gülmemiştik. Vardır başımıza yakında bir şey gelecek!* diyerek güle güle ayrıldık. İsmail Kadıköy'e gitti.

Oğlanın o zamandan kibarlığa hevesli olduğunu şimdi düşündüm. O zamanki Kadıköy (hâlâ da az çok öyledir): İstanbul kibar tayfasının yatağı idi.

Takipten bir saniye kurtulduğumuz yok. O gece de peşimizden gelen raporunu vermiş. İsmail'e sormuşlar:

-O gece yarısından sonra, Doktor Hikmet'le Şirket vapurunun özel kamarasına kapanıp neler konuştunuz?

O da başka karşılık bulamamış, Komintern kararı ile Doktor Hikmet'in kendisine Parti'den tard edildiğini bildirdiğini söylemiş.

Durumu anlayıp gözüm önüne getirince, İşkenceci Ziya Beye daha büyük bir tiksintiyle döndüm:

- *Siz o yalana nasıl inanabiliyorsunuz?*

- Laz, tıkır tıkır söyledi.

- *Olur. Sıkışmış. Uydurmuş. Ama sizin teharri memurunuz neredeyse, lütfen çağırın. Sorun. Biz o gece Köprü iskelesinde nasıl buluşmuşuz? Pastacıya nasıl girmiş, çıkmışız?..*

- Onlarla bizi mi oyalayacaksın?

- Hayır. Hakikati size ispata çalışıyorum. Eğer ben İsmail'e bir tard kararı tebliğ etseydim, hiç değilse arada soğuk bir hava eserdi. Memurunuz kasıtlı değilse, bizim Köprüden Haydarpaşa iskelesine dek yarım saat hiç durmaksızın karşılıklı kahkahalarla güldüğümüzü işitmezlik edememiştir... Bu da, bir insanın ötekini bir yerden kovması ile bağdaşamaz. Size memurunuz yalan söyleyemez. Sorun. Öğrenirsiniz.

Cellatların arasında bir dalgalanma oldu. Girenleri, çıkanları izleyemiyorum. Bekleme kısa sürdü. Ziya, benim için:

- Götürün yerine, dedi. *Sonra çağıracağım.*

47.

Laz İsmail kendisi de poliste neler yediğini çok iyi bilir. İzmir Ağır Ceza mahkemesinde: **"Çelikleri elektriklenmiş New York"** diye Nâzım'dan kapma şiir nutukları çekmeye kalkınca, Mahkeme Başkanı:

- Onu bırak, demişti. *Sen Poliste verdiğin ifadeler için ne diyorsun?*

- Efendim, onlar işkence altında, zorla imzalattırılmıştır.

- Zorla mı? İnsan zorla da olsa böylesine birbirini tutar geniş ayrıntılı olayları nereden bulup dizer?

- Polis aklına geleni yazmış. Bana imzalattı zorla.

- İyi. Polis'in yalnız sana mı kastı vardı? Burada şu kadar maznun var. Onlar içinde Doktor Hikmet de "Eşkiya mağarasına düşmüşçe" işkence gördüğünü söyledi. Onun Polis ifadesinde senin söylediklerinden birisi yok... Zorsa, Polis sana da zor kullanmış, Doktor Hikmet'e de zor kullanmış. Sen söylediklerine imzanı atmışsın. Doktor Hikmet atmamış. Bu işin içinde bir iş var. Ne dersin?

İsmail yeniden: "Hayatını Proletarya davası uğrunda harcamak için, Poliste öldürülmekten kurtarmak istediği" yolunda parlak nutuklara kaçtıydı.

Cezasını bitirir bitirmez sıvıştığı yerden 35 yıl dönmedi. O yer **"Proletarya"** vatanı idi. Ve Laz ismail sahiden hayatını oraya **"vakfetmiş**"tir.

ZEKİ BAŞTIMAR

48.

ZEKİ: Kendisi, sanırım üç beş yıl önce Çekoslovakya'da, Türkiye'den gezici olan bir gence, beni kastederek, ilk ağızda, sormuş:

- Doktor ne yapıyor? Benim için ne diyor?

Sonra, bir şey sezinerek olmalı, ilave etmiş:

- Ama, Doktor beni bilmez ki. Tanımaz.

Aslında bu sözün gerçek payı var. Ben kendi işim sırasında, kendi deyimiyle Zeki'yi pek az tanırım. Onu hiç bilmem denebilir mi?

Kaç yıl önceleriydi? 30 yılları mı, hiç kestiremiyorum. Bir karanlık gecede, takma adını hatırlıyamadığım, ama nedense bana, gerçek adıyla hep Zeki imiş gibi gelen bir delikanlı beni bir yerlerden almış. Sanki Haliç üzerinde, -Köprü'den geçmemiz sakıncalı olduğu için miydi, hatırımdan çıkmış,- bir kayıkla karşı tarafa, gizli bir toplantıya götürmüştü. Yanılabilirim. Belki o bana yol gösteren kişi Zeki'den başkası idi. Bana karşı, "eski, çok çekmiş" bir yoldaşa karşı gösterilen, saygı gözetme duygulu geldi o delikanlının davranışı. Nedense, Zeki denince, o gece aklıma gelir. Diyebilirim ki, binaların gölgelerinden kurtulup da kayığa bindiğimizi hatırlıyorum. Haliç'e vuran aysız göğün yıldız ışıkları altında beliren siluettir Zeki, öyle sanıyorum. Sonrasını hiç hatırlamıyorum. Karadeniz'in sinirli, sivri denecek keskince çizili, hayli kırmızı, konuştukça daha da kızaran svelt [ince yapılı, narin] yağsız bir delikanlısı idi.

1950'lere doğru, gazetelerden mi, neredense bir Zeki Baştımar adı kulağıma çalınınca, nedense o tipi gözüm önüne getirdim. Mocan diye sayılı aristokrat serserilerden, her delikte komünist keşfederek tabancaya davranan bir kaçık türemişti. Hatta, Babıâli kaldırımında, güpegündüz, Vânû gibi birini bile karı yüzünden vurmaya dek düşen bu sapık ve şımarık herif, adam kıtlığında Milletvekili de olmuştu. Vâlâ'yı "komünist" saydığı için, Meclis'e, İkinci Emperyalist Evren Savaşı sonrasının en azgın komünist düşmanlığını getirmişti.

Benzeri ve herhalde hemşehrisi "Fahri Tatavla" dediğim, gene "Milletvekili" olmuş başka bir manyak komünizm ısırıcısı çarçabuk ortadan silindiydi.

İstanbul'da ve Trakya'da uçsuz bucaksız mal, mülk ve çiftlikleri bulunan, tam Osmanlı soysuzu Mocan, T.C.K. 141'inci ve 142'nci maddelerinde, Musolini'ye taş çıkartan izler bıraktırdı.

Bir yol "zor" sözcüğünü kökünden kaldırttı: Komünizme yakıştırılan en ufak bir eğilim, **"Sınıf"** veya **"Müessese**"yi kaldırma isteği, "zor"a başvurulmasa bile, düşünülüp taşınıldı mı, o "Gomonizlik"ti. Mahkûm edilmeliydi.

Mahkûmiyet, Musolini'de: "Zor kullanma" şartıyla, beş altı yılı geçmezdi. Bu Mocan, o bayağı genelev kabadayısı meyhaneci nutuk atmalarıyla, "Türkiye Büyük Millet Meclisi"nde, kıyı köşe sinmiş ne denli burjuva hukuk kuralı varsa, hepsini sildirdi. Hele Komünizme karşı, ikide bir tezgahlanan 141-142. maddelerden baltayla kazıdı. Ve hepsinin üstüne, 141. maddeye **"İdam"** cezasını sokturmayı başardı.

Tabii, Meclis finans-kapitalistlerinin ve Hacıağalarının: "İstemem, yan cebime koy" oyları ile yapabildi o marifetleri.

O Mocan'ın "darıdünya"da biricik kızı, bu Baştımar'lardan Zeki'nin küçüğüne gönül vermez mi? Mocan baba çıldırdıydı. Boğaziçi'ndeki yalısı önünden geçen Seyrisefain [şehir hatları] vapurunda kızını iğfal eden Baştımar'ın gölgesini sezse, tabancaya davranıyor. Dan! Dun! gemiye ateş eder oldu.

0, Türk burjuvazisinin en aslına uygun deli deryalı kahramanının eylemleri, gazetelere sık sık bildirileri yüzünden, **Baştımar** soyadı da ün kazandı. Zeki'nin Baştımar olduğunu oradan öğrendim.

49.

En son 1951 **Harbiye Tevkifatı,** Zeki'nin adını birdenbire ayrıcalandırdı. Hem de umulmaz bir terslikle abarttı. Tevkifatın bütün yükü onun beceriksizliğine ve ilh. yükleniyordu.

Zeki de sanki, o Tevkifatta kabartılanacak yüzünü, bana daha önce tanıtmak isterce, iki kez üstüste karşıma yahut yoluma çıktı.

1. karşıma çıkışı, hatta dikilişi Fatih'te oldu. Her zamanki gibi, bilmem nereden, anacığımın evine 2. mevki tramvayla dönüyordum. Millet Kütüphanesinin tam karşısına düşen son durakta tramvaydan atlar atlamaz, karşıma birinin ansızın dikildiğini ve yolumu kestiğini gördüm. Bu, o hayal meyal seçtiğim gece rastlantısının insan tipi idi. Göz göze gelince:

- *Beni tanıdınız mı?* dedi. Yoksa Polis miydi bu adam? Gideceğim yeri biliyor. Ne istiyor benden? gibi acele zihin filmlerinden sonra:

- *Evet karşılığını verdim.* Onu bir yerden tanıyordum. Birinci Şubeden mi? Yoksa şüpheli bir Parti serüveninden mi? Kestiremiyordum. Az daha belleğimi zorlayınca, şimdi şu anıya varıyorum: O mu bana **"Ben Zeki Baştımar**'ım" dedi, yoksa ben mi ona "Sen Zeki değil misin?" dedim, hiç kestiremiyorum.

Zeki karşımda, beni çoktan tanımış birisi gibi konuşuyordu. Daha doğrusu hiç konuşmadan, yüzünün renkten renge girişi, gözlerinin fazla ürküntü ve telaş içinde bir sağa, bir sola fıldır fıldır dönüşü, heyecandan titriyerek kendini zor zaptedişi ile, konuşmasından çok şeyler anlatıyordu.

Anlattıklarından ise, hiç birisi net değildi. Eski vefalı bir arkadaş mıydı? Reşat'tan daha yakın ve bildik görünmek istiyordu. Yoksa, Poliste berbat bir yıkılış geçirdikten sonra, benim gibi "Eski"leri Polis adına bir yoklama yapan kuşkulu eleman mıydı? Karar veremiyordum.

Neden bu iki taban tabana zıt izlenim altında kalmıştım? Şimdi bile kestiremiyorum. Onun bana, ansızın herkesten yakın olmak isteyişi, senli benlilik miydi? Bunu hiç sevmezdim.

Beni vaktiyle tevkif edilmiş, işkence çeker gördüğü için, karşımda fizik üstünlük taslayan bir yukarıdan bakışı mı vardı? Ona da müsaade edemezdim.

Yüzümün buruşması ve sesimin tonu bu iç duygularımı ona mutlak yankılıyabilirdi.

50.

Şu an aklıma geliverdi. Bana Zeki'yi daha önce yüzde yüz polis olarak uzun uzun yeren birisi olmuştu. Bu, bir zamanlar Fransız olan Telefon Şirketi müfettişlerindendi. O görevi, işçi meselesi yüzünden sona erdirilince, benimle devrimci dövüşe atılmak üzere sıkı temaslar yaptı. İşçi meselelerinde "her emrimi" yerine getirmeye hazır olduğunu söylerdi. Bu, güzel Fransızca konuşur, çelebi İstanbul çocuğu Ferit'ti [Kalmuk]. Soyadını unuttum.

Ferit, büyük İzmir Tevkifatında hayli sallanmıştı. Ama, örneğin Laz İsmail kadar ayrıntılı provokasyonlara düşmemişti. Orta bir militan gücü ile durumu kurtarmıya çalışmıştı. Gık demeden mahkûm olmuştu. Veremli darlığında incecik büstü, hafifçe kambur hastalık-

lı ince uzun endamı ve hep süzgün-bezgince bakan, herkesten tolerans bekliyen iri bakışları ile pek sıhhatli bir insan değildi.

Buna karşılık, kasırga önünde kırılmadan eğilerek, fırtına geçer geçmez dimdik kesilen inatçı, medeni cesareti pervasız bir komünistti.

Ferit'in babası eski Osmanlı büyüklerindenmiş. Bilgin ve hatırı saydırılmış. Ferit, cılızlığının baskısı altında belki, çabuk yorulurdu ve boğazına düşkünceydi.

"Savaşçı! Komünizm" demiri üstünde yattığımız İzmir Ferhaneleri hepimizi bir araya getirmişti. Locaların birine **"Sinagog"** adını takmak zorunda kaldımdı.

Robert milyoner ve Nesimaçi bezirgan adlı Yahudi yoldaşlar, ırklarının karaborsacı becerisi ile, **"Komuna**"dan gizli kaçak yeme içmeye giriştiler. O zaman, Ferit, düzgün Fransızcasının kuşdili yardımını kullanarak, Sinagog'ta esrarengiz (kaçak) yeme içme "gizli ayin"lerine kaçamaklar yapmaktan kendini alamamıştı.

O davranışı, ona verdiğim nottan bir kaçını kırmama yol açtı. Herkes beylik fasulyanın tanesini sayarak paylaşırken, alttan alta, beni atlatıyoruz sanarak, Sinagog'ta türlü besi şölenleri yapılması hoş kaçmıyordu.

Ferit'in o şölenlerden sofra artığı yahut sus payı uçlanması-nı ona yakıştıramıyordum. Şimdi, çıplak, renksiz büstü gözüm önüne geliyor. Çocuk, oralardan üç beş yağlı lokma aşırmakla hayatını kurtarmaya çalışmıyor muydu?

51.

Laz İsmail-Hüssam grubunun ev sahibini şaşırtan yavuz hırsızlıktaki ustalıkları o zamandan belli imiş.

Mahkûm edilmiş, Siverek diye, Mardin'e sürülüyoruz. Adana şimendüfer hattı Suriye sınırını aşıyor. Haleb'e gidip gele dursun, Müslimiyye kavşağına varınca, Jandarmalar bizi karaya indirdiler.

Kaçalım!

Suriye Fransızlarda. Fransız askeri bizi geri vermez mi?

Bütün yasaklara rağmen, içimizde en atılgan Ferit çıktı: Düzgün Fransızcasıyla bir Fransız askerini lafa tuttu. Ben konuşmaya katılamıyorum. Çünkü Jandarma muhafızlarının atak onbaşısı gözlerini bana dikmiş. Kıpırdansam vuracak. "Onu temizle. Bırak ötekileri kaçsınlar isterlerse." demişler. Öğrendik.

Ancak hep birden yapılacak toplu hareket jandarmayı şaşırtabilir. Ondan yararlanarak dağılıp kaçabiliriz. 4-5 yıl ceza ölümü göze aldırmaz, ya... niçin yatalım? diyoruz.

Ferit işi pişirdi. Fransız, "Kelepçelerinizi çıkarıp bize sığınırsanız, kabul ederiz" demiş bir ara. Ne duruyoruz?..

Onbaşı, dil bilmemesine rağmen, tehlikeyi sezindi. Oturduğum yere en iyi ateş edebilecek biçimde başucuma dikildi. Atik, ani, toptan bir ayaklanmayla onun silahını bile ele alabiliriz. Laz İsmail-Hüssam ikilisinin ağızlarını bıçak açmıyor.

- *Hadi yahu!..*

Oralı olmak şöyle dursun, yanlarına düşenleri felce uğratıyorlar. Bölünme ve anarşik hareket, boşuna telefata yol açacak. Hani o içtikçe coşanlar? Geceleri polis karakolunun önünden geçerken- gizli çalışma kurallarını korkaklık sayıp, "gel beni tut" derce nara atan Laz İsmail-Hüsamettin ikilisinin kabadayılıkları nerede?

Fırsat göz göre göre kaçırıldı. Tren geldi. Onbaşı zafer borusu çalarak bizi yürüttü. Benimle 6 arkadaş ve biri İstanbul'dan, ötekisi İzmir'den iki başbelası anarşist (biri provokasyona dek açıldı) Elazığ'a sürüldük. Geri kalanlar Diyarbekir'e yerleştirildiler.

Ferit, babasının hatırı için ve hastalığı yüzünden Manisa'ya nakletmiş. Adam karısına da aşık (dünyanın belki en güzel şeyi). O aşk ve nakil yüzünden Laz İsmail (Hüsamettin'i de sürükleyerek) Ferit üzerine durmaksızın kışkırtmalar yağdırdılar.

Sonra, Troçki Mehmet dayanamamış, Diyarbekir'den bizim yanımıza geldi. Ne okumak, ne yazmak Diyarbekir'de. Laz, günde iki paket sigarayla içki "ihtiyacını" körlüyor ve yavuz hırsızlık yapmak için, (kendi provokasyonunu unutturmak için), önüne gelene pislik atıp, özellikle Ferit'i **"burjuvaziye sat>l>k"** ilan ediyormuş.

5 yıl böyle çalıştı o makine.

Benim, Marksizm-Leninizm'i **"Alfabeden başlayıp cebr'i alas>na dek"** etüd etmem; hem 6 nüsha yazılı beş on kitabı Türkçeye kazandırmam; ayrıca beş on kitapla da Türkiye'nin orijinal ilişkilerini işlemem; derslerden başka **"Zindan"** adlı Hapisane gazetesinde çocuklara ekzersiz yaptırmam... nice "Partili" erbap kişileri çileden çıkartmıştı.

52.

O badireyi (5 yıllık cezayı) bitirdik, çıktık. Parti, ahbap çavuşların primitivizm batağında. Laz ortalardan kayıp.

Bize Marksizm Biblioteği yayınlarının hesabını, (şimdiki Tarihsel Maddecilik yayınlarının hesabı gibi), Askeri Mahkemede 15 yıl hapis ve sürgünle ödettiler. Kim Laz İsmail'i düşünecek?

Meğer Efendi Moskova'ya kurulmuş. Kendisini bir daha Türkiye'ye dönemez kılıkta "Yorumculukla sergilemiş. Belki alttan alta sistemlice eskileri aşındırmanın tuzak ve ağlarını germiş. Belki Laz Zeki'yi de öne sürmüş.

15 yıllık ceza sonunda İstanbul'a döndüğüm zaman, Ferit, büyük bir eziliş içinde, ağlarca bütün bunları bana tekrar tekrar saydı döktü. Hele Zeki için "yüzde yüz polis" olduğunu "ispatlar" nice delilleri anlatmakla bitiremiyordu.

O sıra ablasına Müftüali mahallesinde bir inşaat yaptırıyormuş. Tanıdığım o şık, kibar, İstanbul çelebisi Ferit, külüstürleşmiş, yaşından iki kat çökmüş, acıklı bir ölümü kurtuluş gibi bekliyordu.

Ferit, bitkin durumuna rağmen, 1945-50 arası İşçi Sendikaları, Emekçi Partisi, Parti gazetesi ve yayınları için inanılmaz güç göstermiş. Sorsam birşey söylemiyordu. Yalnız Sendikacılığı benden öğrendiğini, iki kişinin önüne çıksa, iki laf etmeye gücü yetmezken, benim gösterdiğim yollardan ve tekniklerden yararlanarak onbinlerce işçiyi rahatça güder, grevleri başarır olduğunu hatırlatmakla yetinirdi.

Onu bir kez, İstanbul'da büyük tramvaycılar grevi hazırlanırken, tembihimin dışına çıkmış görmüştüm. Şamilof güruhuna grev sırası pek açılmamayı kabul ettiği halde, bir akşam ani gittiğim babası evinden Şamilof'un çıktığını görüp şaşmıştım.

Meğer o da Laz ya... Şamilof, tam tipinin inceliklerini kullanmış. Evladım Ferit'in candan aşık olduğu o vefasız "Greta Garbo" gibi karısıyla arasını bulmak üzere ayağını alıştırmış buralara...

O vakit pek inanmamıştım. Hele grevin, başarısına rağmen yer yer aksaması, bana bir sızıntı oldu kuşkusunu vermişti. Şimdi, Ferit'in karısına sonsuz aşkında inanılmaz bir içtenlik taşıdığını düşününce, yalan söylememiş olabileceği aklıma daha iyi yatıyor.

İşte o Ferit, Kırşehir dönüşümde beni her yakaladıkça, bu Zeki işini üst üste ve önemle açar, belgelendirir, tekrarlamaktan bıkmazdı. Kimdi Zeki? Soyadı Baştımar. Hiç tanımıyordum. Parti'de bir rolü olabileceğine de inanmadığım için üstünde durmuyordum:

- Aman Doktor. Söylediklerim çok önemli. Görüyorsun, bende hayır kalmadı. Bir ayağım çukurda. Allah rızası için unutma. Zeki Baştımar polistir ve polis olarak hareketin başına onmaz yaralar açacaktır.

Sonra gördüğü, bildiği delillerini ayrıntıları ile sayıyordu. Yazık ki o söylenenleri bir evham, yahut kişicil antipatiye bağlanık sayıyor ve dikkatle not etmiyordum. Ferit, hiçbir kişi alış verişi, Zeki'yle geçmişi olmadığını yeminle teyid etmekten de geri kalmıyordu. Tramvayda, şurada, burada görmüştü gözüyle Zeki'yi. Farkettirmeden izlemişti. Ve yakalamıştı. Ve ilh., ve ilh...

53.

Ferit çoktan Öldü. Gerçekçiliğin hakkını yemiyeyim.

Vatan Partisi beraat ettikten sonra, herkesin evinde çıkan evrak Genel Başkan olarak bana teslim edilmişti. Onların içinde, kimden çıktığını bulamadığım bir sıra mektup karalamaları elime geçti.

Yazılar Ferit'indi. Kimi otoritelerden (Vali'den falan, yanılmıyorsam) iş istiyordu. Kendisinin ideal olarak komünizmi benimsediğini saklamıyordu. Ancak, yapacağı işle bu idealin bir ilişkisi bulunamıyacağını iddia ediyordu, sanırım.

İmza yoktu. Cümleler Ferit'e atfedilemiyecek kertede acemice idi. Yazının, Ferit'in öz yazısı olup olmadığını da kesinlikle bilmiyorum. Okuyunca, biraz acımış, biraz gülmüş, ölü Ferit'i suçlayamamıştım.

5.8.71 (Perşembe)

Fatih durağında tramvaydan iner inmez karşıma dikilen Zeki'yi pek iyi karşılamayışımda, hatta davranışımla bir çeşit tersleyişimde, Ferit'in [Ferit Kalmuk] o ölmeden önce bir vasiyet yaparca tekrar tekrar ısrar ettiği polislik ithamının da etkisi olmalıydı.

Zeki'nin kendisini tanıyıp tanımadığım sorusuna "Evet" dememe rağmen, kendisini yeniden tanış etmesi tuhafıma gitmişti.

- Ben Zeki Baştımar'ım.

- Evet?!

Bu "Evet" üzerine, Zeki'nin Karadeniz bıçağı yüzü, büsbütün şaşma, ikircilik ve kızartı içine gömüldü. Ne diyeceğini bilemiyordu. Dilinin altında bir bakla sakladığı da belliydi. Baklayı ağzından çıkarmasına duruşumla engel oldum.

Zeki, belki de laf olsun diye sordu.

- Nerede oturuyorsun?

- Şurada. Fatih'te. Annemin evinde. Ya sen?

- Ben Kalitarya'dayım.

- Ta, Florya'nın ötelerinde mi?

- Evet, orada.

- Niye o kadar uzaklarda?

- Göze çarpmamak için.

- Nasıl olur? Asıl öyle tenha kırda insan daha çok göze çarpar.

- Uzaktan takip edeni kolay görürüm.

- Uzaktan takip eden de seni hem daha iyi görür, hem sana gelen gideni seçer. Dağbaşında, yüzük taşı gibisin. Ama, bir faaliyetin yoksa, o başka. Zeki'nin yüzü allak bullak oldu.

- Hayır, işim çok. Tercüme filan. Tenha yerde daha iyi çalışılıyor.

- O başka.

Zeki heyecan dolu söyleyeceğinden vazgeçmişti.

- Neyse, sizi gene ararım. Şimdi Allahaısmarladık. Gelir bulurum.

- Ya, olur. Güle güle...

Anlamamıştım bu ayaküstü "ziyaret"in nedenini. Kalitarya'da oturan, Fatih tramvay durağında ne arardı? Ben tramvaydan iner inmez yüzyüze gelmemiz nasıl tesadüf olabilirdi?

Şimdi anlaşılıyor az çok. Zeki, meşhur Ankara'dan İstanbul'a yürüyüşünü yapmış olacak. "Parti" makinesinin deliğine bir harçlık atılmış. Zangır zungur işleme başlamış. Rahmetli Ferit'in korktuğu olmuş. Zeki, üzerine, yüzbaşı Abdülkadir'e gazete kupürleri kestirtip, Bakırköy Yeni Mahalle istasyonunda randevulaşmak gibi önemli görevler almış.

Bu ara belki beni de hatırlamış. Yüzleşince caymış olabilir.

54.

Zeki Baştımar'ın önemli işlere başlamasından ne kadar sonraydı ikinci **"Dramatik"** karşılaşmamız? Bilmiyorum. Sirkeci istasyonuna varmadan önce, otobüs yazıhanelerini geçer geçmez tramvayda idim. Bu sefer, Zeki, avcı önünde dehşete kapılıp kendisini arabanın altına atan tavşandan daha büyük bir dehşet içindeydi.

Beni tramvayda mı görmüştü? Görmeden mi sıçramıştı? Boş ikinci mevki araba köşeye gelirken yavaşlar yavaşlamaz içine birinin daldığını sezmiştim. O imiş. Soluk soluğa omuzum yanına sokuldu.

- Merhaba Doktor!

- Merhaba. Hayır ola?

- Bir peşimdeler ki, atlatamıyorum. Otobüsten indim. İndiler. Tramvaya bindim. Bindiler. Şimdi tramvaydan atladım ansızın. Farkettiler mi, bilmem?

Kırmızı yüzü al al, fıldır fıldır gözleri arkada gelen tramvayı tarıyor.

- Bu neye alâmet olsa gerek?

- Hemen bir tevkifat olacağına.

- Sizi de takip ediyorlar mı?

- Farkında değilim. Daha doğrusu bir gocunduğum bulunmadığı için aldırmıyorum, bakmıyorum.

- Allah, Allah! Böyle sıkı kovalama... Hiç görmemiştim. Burnumun dibindeler.

- Bir provokasyon olmasın?

- Yok canım. Hiçbir şey yok.

Aklınca, benden saklıyor. Polis ensesinde: "Gizli fealiyet" yapıyor.

- Öyleyse niye telaşlanıyorsun?

- Kim bilsin? İnsan sinirleniyor. Ne yapayım dersin?

- Madem atlattın, bir an önce toz ol.

- Doğru. Hadi Allahaısmarladık. Sen de dikkat et bakalım arkamdan geliyorlar mı?

Atladı tramvaydan, gitti. Dikkat ettim. Bir şey seçemedim. Telaşında bir yapmacık varmış gibi geldi bana. Oysa tevkifat başlamışmış bile.

Bir daha ancak 167'ler davasının dedikodularında, zabıtlarında Zeki Baştımar'ı izleyecektim.

55.

Zabıtlar çok şaşırtıcı. Hiç kimse Zeki kadar uzun, ayrıntılı bilgi vermemiş Polise. Zeki, belki boğazından geçen lokmanın bile hesabını dökmüş. Okur okumaz: "Bu tevekeli bir ifade değil" dedim. Sanki Polise yaranmak isteniyordu...

Çekoslovakya'da iken, benim kendisi için ne düşündüğümü sorduğu genç, sanırım o ifade üzerine olumsuz izlenim taşıdığımı söylemiş. Zeki şu yorumu yapmış:

- Onların hiçbirisi söylenmesinde sakıncalı şeyler değildi.

Şimdi ifadenin aslı yok elimde. Ama, gizli polise o denli çok malzemeyi vermenin doğru olacağına gene de kanı beslemiyorum.

Sonrası var. Zeki, başka herhangi sanığın 10-20-30 katı çok açıklama ifadelerinde, gence söylediği gibi, hiçbir sakınca görmüyorduysa, (objektif durum ne olursa olsun, kendisi sakıncasız sayıyordu ise), neden arkadaşlarını aldatmış? Zaten içeride (167 tevkifatının elebaşı veya lider kadrosu içinde) dananın kuyruğu da burada kopuyor.

Şefik-Reşat grubu, o zaman en sorumlu ve yetkili kadro. Zeki, Organizasyon Sekreteri. Polis fırtınası geçip de, herkes Harbiye'de toplanınca, Şefik grubu Zeki'ye soruyorlar:

- Ne söyledin Poliste?

Sorguya ve Mahkemeye çıkarken herkesin az çok ne söylediği bilinecek ki, ona göre ayarlama ve savunma yapılsın.

O tabii soruya Zeki, göğsünü gere gere:

- Hiçbir şey söylemedim diyor.

Bir de Mahkemeye çıkarken dosyalar gözden geçiriliyor ki, ne geçirmezsin? Zeki'nin tek başına ifadesi bir küçük Roman doldurur.

Okuduğum özeti bana da öyle geldi.

"Bu ne?" denince, Zeki vurulmuşa dönüyor. İşkenceden, sakıncadan söz ediyor. Bütün açıklamaları, arkadaşların büyük çoğunluğunu büsbütün kuşkuya düşürüyor.

Varılan genel kanı şu: Zeki'ye polis vaadetmiş olmalı:

- Sen bütün bildiklerini bir şey saklamaksızın yaz. Biz onları gizli dosyamızda saklarız. Parti arkadaşlarına göstermeyiz. Sen hiçbir ifade vermemiş gibi, gerekirse iki üç satırlık zabıtla mahkemeye çıkarsın. Kurtulursun.

Yani, gizli siyasi polisin ezeli aldatmaca taktiği: *"Sen bize haber ver. Başkasının ruha duymaz!"*

Buraya dek, 167'lerden hepsi, Şefik Hüsnü grubu da, Zeki'yi (kendi verdikleri ifadeler bakımından) kendilerine daha yakın görenler de söz birliğindeler: Zeki polisçe tuzağa düşürülmüştür.

Polis, 167 kişiyi en kolay mahkûm ettirmeye elverişli bulunan Zeki'nin dallı budaklı uzun serüven ve faaliyet hikayesini, Mahkemeden saklayamazdı. Ve Zeki, böylece, okka altına gitmişti.

İki taraftan en sözüne güvenilir olanları dinledim. Bu sonuca vardım. O sonucun mantık neticelerine varan yorumlara gelince, Şefik grubu ile Zeki taraflıları birbirlerinden ayrılıyorlardı.

1- Zeki, o ifadeyi vermekte haklı değilse bile, provokatör, polis de olamaz. Herkes az çok ağzını tutamamış. Elbet Teşkilat Sekreteri herkesten çok şeyi saklamalı idi. Ama işkenceye önüne gelen babayiğit dayanamazdı. Hele Zeki gibi adam, polis fakına kolayca bastırılabilirdi.

Kimisi daha ileri gidiyor:

- Zeki öyle kendini beğenmiş, adıyla taban tabana zıt az zekidir, öyle ahmak dangalaklardandır ki, polis dahi olamaz. Yapmazlar öyle sersemi polis. Gizli siyasi polis daha becerikli, burnunun ucunu gören adam arar. Ne yapsın Zeki gibi, kendinde Stalin'lik gören avanağı?

Bu birinci tez. Zeki'yi kurtarır mı, bilmem?

2- Şefik Hüsnü grubunca, Zeki, ahmak veya Zeki'den önce, verdiği ifadeyle bilinçli provokatördür. Aptallığından polis tuzağına düşen, dayağa dayanamayıp kusan birisi, kustuklarının mahkeme önüne çıkmamazlık edemeyeceğini olsun bilir. Onları en yakın ve en yetkili Parti arkadaşlarına yokmuş gibi yutturmaya kalkmaz. Zeki, polisle oybirliği ederek, Parti'de her bildiğini satmıştır.

Zeki'nin en toy, en ahmak bir partili gibi faka basmış olması tartışma konusu olamaz. Ama, o faka basışta iç etken, Zeki'nin tam provokatörce polise teslim oluşu, hizmet edişidir. Belki tevkifattan önce polise yarar duruma gelmiş bulunmasıdır.

Şefik-Reşat grubunun bu en sonuncu varsayımı da nedensiz bırakılmıyor. Mahkemede bir nokta daha sırıtmış. Bir Milli Emniyet Albayı, tevkifattan uzun süre önce Zeki ile temasa geçmiş. Ona işbirliği teklif etmiş. Bu olayı inkâr edemeyen Zeki, albayın ısrarlı tekliflerini reddettiğini söylüyormuş. Ancak, Şefik-Reşat grubu o nokta üstüne kıyasıya basıyor.

Teşkilat Sekreteri gibi bir adama MAH gibi bir casus teşkilatı işbirliği teklif etmişse, bu olay Parti arkadaşlarından, hele en tepedeki Parti yetkililerinden saklanır mı? Ancak Mahkeme safhasında her şey açığa vurduktan sonra, Zeki'nin Albay'ı "hatırlamadı, unutkanlıkla bir araya getirilemez. O, Zeki'nin gizli hesabından başka şeye bağlanamaz.

Şefik Hüsnü grubunun sarsılmaz kanısı budur. Karşı grup, Zeki grubu ise, bu noktada dilini yutmuşça susar. "Kim bilsin?"

Şefik Hüsnü grubu, Parti'nin kuruculuk otoritesini kırk elli yıldan beri taşıyor. Yetkice üst grup. Karar veriyor. Zeki'yi "Parti'den atıyor." Reşat bana bunu böyle açıkladı. O besledikleri kanı üzerine de başka türlü davransalar anormal sayılır.

TKP'den provokatör polis yardakçısı olarak atılan Zeki, herkes gibi mahkûm oluyor. 141. TCK maddesinin son fıkrasına girip, "Muhbir"lik sıfatıyla yakasını kurtaramıyor. Cezasını bitiriyor. Çıkıyor.

Biz o sıra yeniden yayına hazırlanıyoruz, veya başladık. Nuruosmaniye Caddesindeki muayenehaneme havadis getirdiler. Zeki, Divanyolu tarafında bir kitabevi açmış, yahut açacakmış.

Yerini kiralamış bile. Sermayesini de (o zamanın hesabıyla büyük bir para), CHP kodamanlarından biri sağlamış.

Havadisi sansasyonel bulup aktaranlar, en çok bulunan sermayenin kaynağı ve çokluğu üzerinde duruyor ve şaşıyorlardı. Ben hiç şaşmadım. Havadisin ardını da aramadım.

Yalnız, Türkiye'de MİT'in (askercil casusluk örgütü: Millî İstihbarat Teşkilatı'nın) gazetesi sayılan Milliyet'ten bir haber gösterdiler. Bilmem hangi uluslararası toplantıya Türkiye Komünist Partisi adına katılan delege başı Yakub Demir: Zeki Baştımar imiş! Çok geçmedi, Sovyetler Birliği'nin sanırım Parti Kongresinde, Kosigin, Yakub Demir'i delegelere Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri olarak takdim etmiş!

Bu son havadise büyük önem vermemekle birlikte, aklımdan kimi sorular geçmemezlik etmedi. Koca Sovyet Devleti mekanizması, hiçbir inceleme yapmadan, dün bir tevkifat provokatörü olarak TKP'den atılmış adamı, nasıl TKP Genel Sekreteri olarak lanse eder? İnceleme yapmışsa, TKP'nin düne kadarki yönetici kadrosu bu kertede yanılmış mıydı? Yoksa, esrarlı bir ecinniler tayfası, TKP'yi de, hatta Kosigin'leri de afsun tafsun edecek güce mi ermişti?

Zeki üzerinde başlıca bildiklerim bunlar.

Gece her yarım saatte bir kıvrandırıcı ağrılarla uyanıp, sabaha dek taşındım. Kan gözümde yok. Dayanılmaz ağrılar her şeyi unutturuyor. Ne zalim hastalıkmış bu kanser? Acının dehşeti gözümden yaş getirtiyordu. Sızlayan dağınık inatçı apak saçlı başımı ellerim arasına almış, sesli konuşuyordum:

- Nedir bu başıma gelenler? Tabiat affetmez, Toplum affetmez. Türkiye'de Sıkıyönetim beni idamla kovalıyor. Moskova-Sofya-Berlin'de Sıkı Yönetim beni idam edilmeye kovuyor. Şansa inansam, yeryüzünde benden talihsizi olmaz, derdim.

Sabahları kıvranıp taşınarak yapmak, her kalkışta saate: "Aman, çabuk geç" derce bakmak, bir saat toplam uyku uyumamak nedir? Ben ki 24 saatte 8 saat uyumadıkça sersem tavuğa dönerdim. Nasıl yaşadığıma şaşıyorum. Her çıkışta en az iki üç parça bakla kadar pıhtı. Yediklerim belli. Nereden buluyor aylar yıllardır bu vücut bunca kanı?.. Onun kötümserliği altında intiharı bile düşündüğüm oluyor. Başkalarının ve kendimin başına belâ olacağıma, sükûnetle çeker giderim şu dünyadan.

TKP kanseri ondan baskın çıktı. Yukarıda her aklıma gelen bölümünü, geldikleri gibi satıra döktüm. Sosyal yanında, bu politik kanserimiz, bütün kanamalarıyla savaşı yavaşlatmış ve en sonra bugünkü soysuzlaşmıya dayanmıştır.

Değer ölçüleri böylesine mi umutsuzluk verirce tersine döndü?

Gözümü politik savaşa açtığım günden beri en büyük değer, bir militanın İşçi sınıfı uğruna savaşırken düştüğü Polisten, her işkenceye rağmen "temiz" çıkması, "sağlam" çıkmasıydı.

Örneğin, burjuva demokrasisi yerini yapmış Fransa için belki bu meziyet o denli önem taşımaz. Neden taşımasın ya, öyle diyelim, Türkiye'de Komünizm yasak ve Poliste komünist "Allah yaratığı" sayılmaz. Bu şartlara göre militan, gerekirse canını dişine takar, bir yoldaşını ve örgütünü ele vermez.

Öyleyken, ne gördük ve görüyoruz? Eneski ekibin en gözde Lideri Şefik Hüsnü: "İki sopa yeyince" beni leblebi gibi çiğneyip Polisin ağzına tükürmüştür. Ancak, "vazgeçilmez" Lider sayıldığı için, o ve benzeri suçlar "affa" uğramadan yok sayılmıştır.

O yüzden, sonuna dek **"Sarı Defter"** gibi üyeler arasında alay konusu olan, yazılı gizli Parti olay ve belgelerini Polise el değmemişçe kaptırmak, yalnız şaka konusu olmuştur.

Ona karşılık, her Polis teröründen "temiz ve sağlam" çıktığında kimsenin en ufak itirazı bulunmayan ve söz yerinde ise direnci "dillere destan" olan benim, 50 yılda bir kezcik, nasılsa, basılıp yayılmış bir gizli (ama herkese okutulmak için çoğaltılmış) dergiyi, üzerimde bile değil, bir yanlışlıkla veya dikkatsizlikle tutturmam var.

Eski-Yeni bütün beni basamak yapmak istiyen ağızlara sakız edilmiştir. **"Konspiratsiya**"ya gelmediğim biçiminde saman altından çıban cerahati gibi en kahpece ve kalleşçe işlenmeye çalışılmıştır. Kısaca değdiğim gibi, o derginin "ele geçmesi" yüzünden ise, kimsenin burnu kanamamıştır. Hiçbir organ tökezlememiştir. Ben kendim dahi, boşuna olacağı düşünülerek, işkenceye uğratılmamışımdır ve beraet etmişimdir. Herkesin okuması için yayılan şeyi polis ele geçirmez mi?

En eski kuşak arasında iki başlıca kişi idik. Biri Parti Sekreteri Ş.H.; öteki her dönemeçte Parti akıncısı ve Genç Komünistler Başkanı olarak görev yapmış ben. Öylesine taban tabana zıddına değerlendirilmemiz nereye varmıştır?

Türkiye militanlığında herkesin en "temiz ve sağlam" karakter saydığı teröre direnç yeteneği, neredeyse, külah kapmak ve karyerizm reziletinden daha elverişsiz duruma sokulmuştur.

Sen istediğince, Lenin Partisinde kariyerizm, Parti'den atılmak için birinci derece nedendir kanısıyla savaş. Kariyerizmden başka hiçbir şey için Partiye sırnaşmadıkları besbelli olan sürüyle avantürye ve beyinsiz küçükburjuva için, Polise teslim olup, provokasyon yapmak "Liderliğin şanından" bir meziyet haline getirilmiştir.

O yüzden, yan yatan da bir, çamura batan da bir sayılmıştır. Gitgide, kuşaklar birbirine bakıp kararmıştır. Artık poliste her haltı yeyip arkadaş ve Örgüt kurban etmek (kimsenin yüzüne bakamaz hale gelmek değil, tam tersine), en hayasızca açıkgözlük ve yavuz hırsızlık yaparak Parti'de iyi kötü **"Lider"** olmak için şart

sayılmıştır. "Yukarı"da (kötü karşılanmak şöyle dursun), baş üstü tutulmak için tek meziyet haline gelmiştir.

Acıklı pratik sonuç budur.

Laz İsmail, aynı organda çalıştığı Merkez Komite ölçüsünde arkadaşını ve daha yığınla Parti kişisini, örgütünü sopa yer yemez Polise teslim etmiştir. Üyelerin yüzde 99'u aynı tabansızlığı gösterince, kimse kimseyi ayıplayamamıştır. **"Tencere tencereye götün kara"** dese, **"Seninki benden kara"** karşılığını almıştır.

Bu genel utanmazca provokasyonlar batağı ortasında, nasılsa "temiz ve sağlam" çıkmış yüzde 1 kişi, herkes için **Aşağılık Kompleksleri** kışkırtan bir ortak **allerji** faktörü haline getirilmez de ne olur? Hele o bir kişinin küçüklüklere **karş>l>k** vermeyi bulantıyla karşılar mizaçta bulunuşu, ortalığı köpeksiz köy bulup değneksiz gezen kollektif itin, uğursuzun insafına açık alan ve serbest liman yapmıştır.

Bu örnekler, Polisten "temiz ve sağlam" çıkmayı, gösterişte en büyük üstünlük gibi diline dolamış bulunan Nâzım Hikmet'i aynı yolda yürümekte neredeyse teşvik etmiştir. Harbiye Davasında, Askeri hakimlere **"Muhbir"** sayılması gerektiğini savunma maddesi yapmaya dek itelemiştir.

Bu oldu bitti, öteki bir sürü "götleri kara" Babıâli edebiyatçılarını, provokasyonlara destan yazma ve ağıt yakma kertesinde ar değil, kâr peşine koşturmuştur.

Her şeyin böylesine kolayca yüreksizlerin, karaktersizlerin ve alçakların lehine işlediğini gören Nâzım Hikmet, aşağılık kompleksiyle kendilerine karşı çıldırdığı insanlardan öç almak için, kendinden önceki Laz İsmail yolundan ("Yukarı" kaçan, Mısır'a Sultan olur) çığırına hemen girebilmiştir.

Laz gibi o da, bütün reziletleri üstüne bir zaman aşımı süngeri geçirerek, alabildiğine uluslararası reklam metası olmayı sarsılmaz bir rütbe saymıştır. Kendi ülkesinde kıvranıp çalışanlar, boğazlaşanlar beter olsunlar ve enayiliklerine doymasınlar. O gibiler, eğer burjuvazice öldürülemezlerse, "Yukarı"dan bir kulp takılıp neden Cehennemin yedinci katında kaynar katran kazanına indirilmesinler?

Laz'la Nâzım'ın açtıkları çığırdan artık, TKP'den atılmış bulunsa bile, Laz Zeki'nin yol alması işten değildir. O da, binbir provo-

kasyon ve rezalet atıflarını kökünden kazımak için en kestirme yolu Laz İsmail'in izinde bulmuştur.

Onları bu denli birbirine denk düşmüş kırkharami ahbapçavuş uygunluğunda ve suçortaklığında gören Kosigin'in, içlerinden birini TKP Sekreteri ilan etmemesi için hangi fizik ve moral (maddi, manevi, ruhi, ahlâki) prensipcil veya taktikcil engel kalmıştır?

Başıma, daha doğrusu Parti'nin başına gelenleri başka türlü yorumlayabilmek elimden gelmiyor. Tabii ileride, daha namuslu ve görünüşe, apolete metelik vermez, gerçekçi, zeki kuşaklar yetişip, akla karayı seçinceye dek, eyyam efendileri, hareket hainleri ve insanlık hainleri için atı alan Üsküdar'ı geçmiş olacak, kabak, ardından 3 türlü idam cezası kovalayanların başında patlıyacaktır.

Üsküp, Mareşal Tito Bulvarı Bristol Oteli No. 9
5-8-71 Perşembe, saat 18.30

6.8.1971 (Cuma)

Bu durumda benim tutumum ne olabilir?

Türkiye'de uzun yıllar itleri umutsuzluğa düşürdüm. Yoktular benim için. Havlayışlarını duymadım. Aktarsalar dinlemedim. Komşunun köpekleri havlamış. Bana ne? Benim avluma girerlerse düşünürüz, diyordum.

Şimdi dışarıdayım. Çok şey değişmez. Şöyle diyorum:

- Sovyetler komşum. Bizden beğenmiş yahut kör tesadüfle, 2 köpek almışlar. Beslemiş, büyütmüşler. Bir de, seslerini uzağa işittirmek için, minareye ezan hoparlörü takar gibi, tam "Sahibinin Sesi" biçiminde bir megafon takmış boğazlarına. Bu "Bizim" köpekler, her sabah akşam uludukça, bana da havlarlarmış. Karşılığım basit:

"*Komşumun köpeği uludu diye, ben kendi evimde kendimi hırsız mı sayarım? Yoksa komşuma mı kızarım? Hayır. Komşuma it gerekmiş. Beğendiğini seçer. İtlerin havlaması, benim komşumla aramı neden açsın? Ît itliğini yapar, insan insanlığını.*"

Sabahleyin, bu satırlardan bütün dünya Komünist Partileri liderlerine birer nüsha göndermeyi düşündüm. Şimdi (11.00) ateşim arttı. Başım ağrıyor. Bırak köpekleri havlasınlar, diyorum. Düzelmezler.

9.8.971 (Pazartesi)

Yukarıki notlara bir hafta sonra şöyle göz attım. Belki çok şey, belki hiçbir şey yazdıklarım.

Bayağı zahmet etmişim. Değer miydiler?

50 yıl sonra, neden rastlaştıklarımın birisine karşı içten saygı duyamıyorum? Hepsini yakından ve içyüzlerinden tanıdığım için.

Tanımaz olsaydım mı? Elimde miydi ki?

Hepsi mi **"polis"** bunların? **Bir sen** mi kalmışsın? Bu soru, hele sonuncusu, kanser ağrısı gibi canımı yakıyor. 50 yılın bilançosunda **bir ben** mi artıyım, varım? İnsan kendi kendisinin paranoid olmasından kuşkulanıyor. Yeni kuşaklar, gözümün içine bakarak soruyorlar: Senden başka adam yok mu?

Bu soruya karşılık verirken, suçlu ben imişim gibi geliyor. Ben çevremde gelen geçenleri hangi kutsal gücümle "mükemmel insan" yapabilirdim? Ancak kendime gücüm yeterdi. Tüm eksiklerim ile kıyasıya savaştım. Bu savaş aleyhime sonuçlandı. Ben kusurlarımı nişangâh yaptım. Herkes, kendi kusurlarını unutturmak için, elbirliği ile beni nişangâha çevirmiş. Haberim yok 50 yıl sonra farkına varıyorum...

Buna dalgınlık veya aldırmazlık de, hoşgörü de, dünya küçüklükleri üstüne yüceliş de, romantik şövalye, Donkişot ruhu de... ne dersen de, o halim neyi değiştiriyor? Komünizmin en yüksek aşamasındaki insan olmak istemişim. Bu bile benim bütün "realist" gün adamlarınca tepelenmem için yeterli gerekçe olmamış mı? "Mükemmel adam, ölmüş adam" demiyor muyum? Daha ne istiyorum herkesten ve kendimden? Öldüğüm zaman, merak eden çıkarsa, otopsimi yapar. "Ciğerimin kaç para ettiği" anlaşılır.

Bu tarz kendi kendimelikleri artık bırakayım. Yeter. Yazdıklarımla mı dünyayı veya kendimi değiştirebilirim? Yeter.

Adı geçenlere gelince... Ansızın rahatladım. Hele Zeki-İsmail-Nâzım tipleri bir daha gözüm önünden geçtiler. Laz İsmail, ne olduğunu belki kendisi de bilmez. Nâzım, büyük adam rolüne çıkmış, bir "tapınağa yararlı" kahpecik. Zeki için, Ferit neden öylesi-

ne her buluşmada "Polis, aman polis!" diye bağırmış?.. Ben hâlâ ne belgesi, ne gerekçesi arıyorum?

88. sayfaya [Kıvılcımlı'nın el yazmasındaki sayfa numarası] gelmişim. "Ver numaralarını, geç!" derdim, 50 yıldır. Verdim numaralarını. Türkiye'ye geçmeliyim artık. O pis veya süslü böceklerle vakit öldürmem, enerji israfı. Son davranışlarıyla kimliklerini iyi açığa vurdular. Bilmiyordum. Öğrendim. Sağ kaldıkça yararlanırım.

Ama, onların anladıkları yöne 50 yıl girmemişim. 50 yıldanberi, hastalığımın yamanlığı, biraz da Türkiye'den acele kaçma havası, ilk defa o perhizi bozmaya eğiltmiş beni. Ne olacaktı? Belki "O" tipi bir yeni kariyeriste, ucuz ve hazır "Başbuğluk" sağlanacaktı. İşler ters gider gitmez, takkesi düştü. Değer miydi? Herifleri fazla dramatize etmişim. Yeter.

Zeki ve benzerlerinin, bir Kosigin yakıştırması ile temize çıkmalarını, şimdi oturup ben de mi ciddiye alacağım? Beria ne idi? Ne oldu? Kosigin nedir? Ne olacak?.. Stalin'in Lenin'i atlatması niye yaradı? Onlar yanında 2-3 zavallı Laz uşağı ile onların gıdıkları (kendi deyimi ile: "İkinci derece piyes yazarı") şaircik kim olabilirdi? Geri bir ülkede aksayan ilkellikler sayesinde adam kılığına girmiş muzır hayvancıklar.

33-40 milyon insana bakalım. O kadar.

9.8.71 (Pazartesi)

Hepsi hastalığımdan...

Bir **"Dilekçe"** gibi kaleme almak istediğim **"Parti Amlanmdan"** üç beş satırı ölçtüm. Şu sonuca şaşarak vardım.

Hasta olmasaydım, bunlarla zaman yitirmezdim. Ayağımda domuz çarığı, sırtımda yazı takımım ve çulum, dağ, bayır yürür, işimi yoluna kordum.

Ölüme mahkûm edici bir hastalığın verdiği güçsüzlük, kendi içime kapanıp anılara saplanmayı getirmiş. Hepsi bu.

İnsan, hele ben-insan, herşeyi, en büyük felâketi bile iyimserce karşılayabilir. **"Mihneti zevk itmedir âlemde hüner!",** boşuna söylenmemiş. Ama, o eziyete bağdaşıklık, acıya tiryakilik göstermeye alışmış huyumla söylüyorum:

"K>rk y>l bir kazanda kaynamış, çervişi çervişine (etsuyu et-suyuna) **kar>şmam>ş"** bulunduğum o itlerin arasına kazara **"kabûl"** edilseydim, onlarla kaynaşabilir miydim?

Marks'ın Engels'e, "Aşırı İhtilâlci Büyük adam" geçinenler için yazdığı gibi: *"Gülünçlüğü o eşeklerle paylaşacak"* mıydım?

15.8.1971 (Pazar)

Ağustos'un 15'i, Pazar. "2-3 günde belli olur" denilen akibetimiz henüz askıda. Dün geceki korkunç ağrılardan: Isıtıp kızdırıp koyduğum kocakarı usulü tuğlalar, ne maden suyu, ne üzüm (alcalin-asit) girmeyen rejim ve yataktan hiç çıkmayışla bir uyuşukluk var. "A"da her zaman tetik avcı kedi çevikliği ile, ensesinde 2 santim uzamış saçlarını traş ettirme ve çalışmak için Türkiye'ye dönme kaygısından başka sıkıntı yok.

Gecede 2-3 defa kalkışım, her 1/2-1 saatte bir yataktan fırlama zoru biçiminde yerleşti. Artık ne deliksiz uyku, ne iştahlı bir lokma kalmadı. O günler iyice "Tarihe karıştı". Bir dünyada en entipüften çiş etme yolunun aksaması, koca yapımın başına bu işleri açsın? İnanılır şey değil. Pekala "inanılır" ya, ben kabul edemiyorum.

Vücut bir makine. Makinenin bir çivisi eksilse, topu durur. Organizmanınki durmuyor da, İnsan aşırı plastik madde. En umutsuz rezil durumlara kendini uyumlu kılıyor. Gene de, organlarımın teker teker **"beni bıraktıklarını"** görüp duruyorum. İlkin sindirim cihazım "a'a!" dedi. İştah kaprisleşti, düştü. Burnu dibindeki mesane, milyarlarca eşerişya koli basilini azdırmış prostat kanseriyle irin ve kan kussun dursun. Barsaklarda, midede -dün üst karnımın davullaşmasından kuşkulanarak yokladım hekimce "İki tık tık" ederek-, karaciğerde takat mı kalır?

En sonra evelsi akşam "müjde"yi buldum: O denli güvendiğim, "tansiyonum çıkmaz" gibilerden böbürlendiğim kalb sistemi hazretleri de iflas sinyallerini çekmeye başladı. Yaş yetmiş: İş bitmiş. Daha mı dayansın yetmişlik kalbim? 150 yıllık kontratım var Azrail Aleyhisselamla, der miyim? Yarım karışlık sidik torbası ardında sona erdikte namussuzlaşan iki toz kadar prostat bezi bak ne işler açar adamın başına!

Bir yıla yaklaşıyor sanırım. Sol omuz oynağımda bir ağrı. Hiç durmuyor, dinmiyor, kesilmiyor. Şiddetli değil. Derin. Sinsi. Ben; idmancı, kaç aylık hareketsizlik geçirdim? Şimdi kolumu kıpırdatsam, omuz köşemin topuzuna bir hançer batıyor. Evel ezel "sol tarafıma" yatamam. Hemen kâbus basar. Müslüman bilmiş ki, sağa yatmayı dincil bir kutsal beden edebi olarak öğretmiş. Düşü-

nerek yatmazdım sol tarafıma ben iflah olmaz "solcu"! Şimdi hep yatmaktan kemiklerim sızlıyor. Azıcık o yana döneyim diyorum. Ne haddine? Beş dakika geçmeden bir sağır sancı sol kolumu kökünden yolup koparıyor.. Hadi **"Sağa dön!"** bu yaştan sonra "Hikmet efendi"!

Bu sola yatamayış ağrılarını ilkin yadırgamadım. Sağa yatmak daha iyi değil mi? Sonra, acz olarak sinirime dokunur oldu. Ne demekmiş, ben isteyince soluma yatamayayım? Zorluyorum. Tabiatla oyun olur mu? Gözlerimden yalım çıkarak, burnumun direği sızlaya sızlaya sola yatışımı düzeltiyorum. E, n'olacak?

Yorumlamaya çalıştım. Yokluyorum. Bir ürat katabolizma bozukluğu sol omuz köküme batıcı billurlar yığmış olabilir. Ağrılar, romatizmadan değilse, artritizmadandır gibi nedenler dizdim. Her gece sağa yatınca, sol omuz yorgan dışında üşüyor. Ondandır, tesellisi içinde koyveriyorum yakasını hekimliğin. Öyle bir oynak eklem kireçlenmesi bulunsa, sol kıpırdar mı kolay kolay?.. En sonra bıraktım Tıp kurcalamalarını, idmansız geçen bir buçuk işkence yılında bir omuz aksamış, çok mu?

Geçen gün, ağır aksak, sallana tutuna iki kat merdivenleri önde ben, arkada sabırsızlanan A iniyoruz. Nereden aklıma geldi? Eğer, kalbimden emin olmasam, bu sol omuzuma işleyip sol koluma vuran inatçı ağrıyı, tam bir koroner semptomu sayacağım deyiverdim, sol kolumu üşene üşene kıpırdatmaya çalışarak. A sordu: "Ne koroneri?" Açıkladım: Kalbin belinde kuşak gibi sarılı, onu besleyen bir damarı vardır. Ona **"Koroner"** (Taççıl) demişler. Koroner damarın kalb kulakçığından, karıncığına inen köşesinde bir namussuz dirsek vardır, daracık. Yaşlandıkça tıkanı tıkanı verir. O yüzden, Angor Pektoris (Göğüs boğan) ağrıları olur. Kalb damarcıklarından birinde tıkanma uzadı mı, göğsü cendereyle boğan müthiş ölüm ağrıları ile iş bitmez: Kalb etinin bir bölümü açlıktan ölür. Buna Enfarktüs Kardiyek diyorum. Bütün bu hastalıkların yeğnik alâmetlerinden biri de, sol kola vuran ağrılardır. Acep omuzumdaki koparca ağrının kalbimle bir ilgisi var mı, diye aklıma geldi. Ama, iftira etmeyeyim yetmişlik et motorcuğuna. Sağlamdır. Omuzumdaki ağrının başka sebepleri olmalı...

Böyle dedim ve düşündümdü o gün.

"A", sabah, akşam, gece gündüz, her gün, her saat: Paytağa kaçan ince gergin, az (O bayn) [O-Beine: Çarpık bacak (Almanca)] dedikleri, içeriye kavisli bacakları üstünde, yerde yitirdiği

şeyleri ararca başını eğerek, boynunu bükerek, ansızın, hiç konuşmaksızın fırlar, çıkar gider oda kapısından,. Sürter, sürter. Üsküp gözüne Türkiye'nin bir kasabası kadar bile görünmüyor. Gezmedik, dolanmadık yerini bırakmadı. Murad Hüdavendigâr'ın karnından Milâş Kaploviç hançerini yiyerek hayatıyla ödediği Kosova ülkesi Başkentinin.

Kimi, adı Türkçe'den kalma "Bitpazarina uğruyor. Müslüman Türkler'in, sokaklarında açık gerizler akan teneke mahallesi gecekondularını izliyor. Kimi, pratik arkeolojiye çocukluğundan beri doyuramadığı açlığı ile, belki ilk Grek Megaryen taşları çağından beri kat kat işlenmiş kale duvarlarını inceleyip, kalınlıyor. Kimi, ondan başka kimseciklerin uğramadığı ovaya bakan dağ tepelerine çıkıyor. Kendisini görür görmez çil yavrusu biçimi darmadağın kaçışan keklik palazlarından bir taneciğini olsun beslemek üzere tutmak için yakalamaya çalışıyor. Küçük, mavi kaplı banka defterciğinin (Türkiye'den son anı nesnenin) yırtık sayfaları arasında biri uzunca, öteki kısa iki ebem kuşağı renkli keklik tüyü ile dönüyor.

Her seferinde, kapıdan onbeşlik bir şarapnel mermisi gibi girer girmez patlar:

- Valla, hocam, ben bu memlekette.. Tüüüü! Deli olacağım yani. Anlatsam, aklın almaz. Valla aklım almıyor. Bu ne bu, yahu! Tüüüüü!

Tümcedeki **"Tü**"lerin -ki pek sıktırlar- "ü"lerini ne denli çok uzatabilirlerse, "A", o denli inanılmaz insanı isyan ettirici şeyler gördüğünü anlatmış olur.

"A"yı, gözlerini açа, belirte en çok çileden çıkartan, ardarda beş on "Tüü!" salvosu ateş ettiren olay: Makedonya'da insanların "seks"i, kapı arkasında, tavan arasına gizleyecekleri, saklı, ayıp bir suç olarak işleyecekleri yerde, **"Sokağa dökmeleri**"dir.

- Valla, hocam, ben Paris'te böyle rezalet görmedim. Valla ben dayanamayacağım hocam. Tüüüü!.. Ben çok bozuluyorum bu işe!

"A" hükmünü vermiştir. Her kadın parayla satılıyor.

- Genç genç kızlar, be hocam. 14 yaşında, 15-18'ini geçmiyorlar. Geliyor yanlarına biri, hocam, alıyor kızı, hocam. Doğru lokantaya götürüyor be hocam... Hadi, canım. Kültür emperyalizmi iyice sarmış ortalığı. Amerikan filmleri. Her çocuğun elinde kovboy romanları. Hocam, insan çürür böyle! İnsansız sosyalizm nasıl kurulur hocam?

İlk geldiğimiz akşam, bavullarla köprüyü geçer geçmez, otel arayacağız. Ben de şaşırdım. Bütün caddeler tıklım tıklım. Yalnız yaya kaldırımlarda olsa, ne iyi. Arabalara geçecek yer kalmamış. İkişer, üçer, beşer (en çok beşer) kişilik gruplar. Yan yana, hatta üstüste yığılmışlar parkelere. Ne yapıyorlar? Hiç. Duruyorlar. Arasıra birbirlerine de bakıyorlarsa da, en çok kendi grupları içinde halvet olmuşlar. Susuşları bir konuşma, konuşmaları ayrı susuş. Bekleşiyorlar. Neyi?

"A" sert sert söverce burnundan pıskırttı:

- Müşteri bekliyorlar, valla hocam!

Onları, ayaküstü birbirlerine kızlı erkekli sokulmuş ve uzaklaşmış, kaos içinde çekişip itişen atomlar gibi, ömründe ilk kez görür görmez. "A" damgasını vurdu:

- Valla billa hocam, bunlar seks alışverişinde! Ben başka bir şey bilmem. Gören göz, kılavuz istemez.

- Fuhuş yasak, hocam. Her yerde seks alınıp satılıyor.

Sonra otel lokantasında gördüklerimiz de ona hak verdirtti.

Onun bu tedirginliğini bir de kendi gözümle görüp anlamak istiyordum. Ama ayakta duracak halim yok. Ya su sökme sıkıştırırsa. Yolda kepaze olmak var. Bir kombinezon düşündüm. Akşam yemeğine inmeden büyük hacetimi (Makedonya'da çıkan Türkçe **"Birlik"** gazetesinde "Etkinliğimi") bitireceğim. Bahçede akşam zıkkımlanmamız kaç dakika sürer? En çok 1 saat. Uğrarım küçük hacet için lokantadaki yere. Köprüye dek gidip gelmesi ne sürecek? Görürüm bir daha alıcı gözü ile şu bizim oğlanı çıldırtan açık hava seks pazarını.

Dediğimi, zor kötek, yerine getirdim. Sen misin? Bir uçakta, çok yüksek uçulurken öyle olmuştum, bir de bu akşam. Bayılacağım. Bayılamıyorum. Yürüyorum. Can benden çıkmış, dört adım gerimden geliyor yahut önümden gidiyor. Nedir bu hal? Görmez olaydık seks pazarını. İlk akşamki denli mahşer kalabalık değillerdi.

- Bu saat dağılıyorlar, hocam!

Saat 9'da dağılıyorlarsa, demek bu bir gençlerin randevusuz genel buluşmaları. Yaşlı, benden başka tek insana rastlamadım aralarında. Orta yaşlı tek tük kişi bile acele geçip gidiyor. Gençler, dünyanın en aykırı bitnik kılıklarını birbirlerine sergiliyorlar. Birbirleriyle kolkola, bele, omuza el atmalar var. Öpüşmeye rastlamadık. Dönüşte, kimi yaya kaldırım üstü inşaat korkuluklarına sinmiş çiftler oluyor. Mahremce bir düğümü çözmeye çalışıyorlar.

Düğüm belki ileride seks olacak. Oracıkta iki gencin birbirine çekinmeden sokuluşu, belki pazarlığı geçiyor. O sıra el ele değenini seçemedik. "A" bile bir ara, derince soludu:

- 14-15 yaşında çocuklar. Bunlarda para da yoktur ki birbirlerini satın alsınlar. En çok bir lokantada yemeğe götürsünler.

Ancak, bizim lokantada ben, belli profesyonel açık "konsomatris"lerden başka böyle gençlere hiç rastlamadım. Evelisi gün bir çifte rastlamıştık. Sülün gibiydiler. Şıklıkları imrenç. Çok güzel şeyler bu Makedon kerataları. İki abulâbut yağlı delikanlıyı masada saklanmış buldular. Gittiler. Olur. Pek aydınlanamadım. Muhakkak burada seks serbesliğin son kertesinde. İyi mi, kötü mü? Şimdilik seksi bir mesele olmaktan çıkarmışlar. Bizlerse, mesele olmayan seksi sevgi yerine koymamaya alışmışız.

Bu "Gözlem" dönüşü, alçak, demirleri cılız küheylan kemikleri gibi çıkmış, insanın her yanına batan "Cennet" döşekli karyolamın sarsak tahta tabutu üzerine külçe olarak düşünce, elimi nabzıma attım ki... Ne atarsın? Motor tekliyor, fena halde. 3 nabız, 5 nabız, 2 nabız, 1 nabız: Bir sessizlik.. Kalb motorum tekliyor ve o sıra iman tahtamın altına yayılan ağrıdan çok ölüş duygulu bir uzun trikotoj iğnesi giriyor sanki. Anladım. Kalb ekstrasistolleri [normalden hızlı çarpması]. Böyle sık olanı nereye varır?

Kurtulurum. Müjde gibi geldi o bana. Geberemiyorum bu alçak prostat kanserinden. Uzuyor. 5 yıl, 10 yıl sürermiş. Dayanılır mı o tükenmez I. Şube işkencelerine? Ama kalb arslandır. Bir tekler, iki tekler. Durdu mu: Hadi Allahaısmarladık. Her acı sona erer.

Demin, klozet dönüşü aynaya baktım. Zigomatik [elmacık] kemiklerimin altı karanlık çukur. İskeletleşen yüzüme ölümün rengi sinmiş. Yalnızım. Kendi kendime göz kırptım:

"Ne haber Hikmet Efendi? Yolculuk ne zaman? Bakıyorum, tam ölmüş değilsin, ama "OLMUŞSUN"! Dalından düşmeye niyet ne zaman?"

Tolstoy, Hemingway ölümle çok ciddi uğraşmışlar. Başka işleri yokmuş.

15.8.1971 (Pazar)

Ama ölümün işi yok. Bir buçuk yıldır benimle uğraşıyor. Alay mı ediyor, ciddi mi? Ben işin alayındayım. Senli benli olduk aşırıca ölümle. Hele, şu ordu akbabalarının düzenledikleri Devlet Kasaplığı kıyma makinesi olan Sıkı Yönetim Askercil Mahkemeleri'nden peşime ölüm cezası düşürüleli beri, bayağı koltuklarımı kabartıyor ölüm. Hele bizim Laz uşaklarının 40 yıldır içlerine işlemiş ikiyüzlü korkaklıklarından en sonra sıyrılarak, iki üç Sosyalist Devlete geçerli kıldırmakta büyük şan kazandıklarına inandıkları "üçüncü ölüm cezam" sırıtalı beri, değme keyfime gitsin. Üç ölümle şakır şakır göbek atarca Sulukule havası oynuyoruz. Biri paçamdan yakalayıp beni kündeye getiremiyor ölümlerin. Neredeyse benden korkup vazgeçeceklere benzerler. Gene içlerinde en kabadayıları şu tabiat Azraili Kanser. Yapıştı sidik yoluma. Boynu kesiliyor, kene gibi başı sidik torbamda kalıp, sülük inadıyla kanımı akıtıyor.

Ordu Akbabaları'nın beni Ordu Gençliği'ne "Misâl'i ibret olarak" sallandırma hevesleri kursaklarında kaldı. Ne zavallı maskara olduklarını bir kez daha anladılarsa, epey kazançlı şayılırlar.. Zannetmem. CIA onları tam zengin Amerikan keyif veren zehiri Huana mıydı onunla leş sarhoş etmiş. Bir gün Ordu Gençliği yeniden ricatı bırakıp taaruza girişirse, el mi yaman, sen mi yaman.. göreceklerdir. O zaman, bir çoğu gene, 27 Mayıs gecesi yaptıkları gibi, teğmenin karşısına sıra sıra sırmalı Orgeneral, Korgeneral, Zorgeneral, Körgeneral merasim elbiseleriyle dizilip bir "görev" sadakası dilemeye kalkışırlarsa, ellerine tek post geçer mi görürler. Devrimcilerin saflığından yaşlı kurtça yararlanmak için, **"Biz de sizdeniz, çocuklar!"** deseler, kıçlarına birer tekme yeyip cipe doldurulmakla kalırlar, hınçlarını en iki yüzlüce alçaklıkla, aşk ve sadakat gibi yutturabilirler mi anlarlar. Yaşlı sırtlanlıklarıyla kendi felaketlerini Abdülhamit'ten daha beyinsizce hazırlamış olduklarını o zaman öğrenirler.

Üçüncü, politika sahtekarlarımızın perde ardından haydutça moral idam cellatlıkları ise, beni en çok bir ay üzebildi. En sonra

bunun başka türlü olmasında, Türkiye'de sosyal hareket için ne tehlikeler gizlendiğini daha iyi ve net kavradım. En çok bu üçüncü öldürme kastinin gülünçlüğü baskın çıktı. Ne, yani? Laz İsmail'in beygir dişleriyle.. Belki şimdi onlar da kalmamıştır. Öyleyse, alaturka kenef ağzıyla bana yapma nezaket taslaması; Laz Zeki'nin, polis olmadığına beni yalancı şahit gibi kullanmak isteyişi.. hangi harekete yeni bir yaylım getirebilirdi?.

Kurtuldum hepsinden. Sıkı Yönetim ölümünden de, satılık sol köpeklerin vicdanıma oturacak pis dişleyişlerinin getirebileceği her günlük ölümden de yakayı sıyırdım. Kafamın inandığı, gönlümün dilediği gibi düşünce ve davranışa 50 yıl en çetin disiplin şartları altında hiç sekmeden ve sektirmeden uyabilmiş insandım. Bir sapık şairin kusmuklarında ideolojik besi aramış ne oldum delisi canavar yamaklığına ve cellat yağcılığına ebediyyen adaylığını koymuş iki üç Karadeniz serserisiyle yanyana gelmek, tarih ve halk önünde bana ne çamurlar sıçratmazdı?

Sundukları üçüncü ölüme belki gün gelir teşekkür borcu düşer. Bir gerizden başımı dışarıya çıkarmışca rahat oluyorum. Sağ kalırsam, onların gerizlerinde kenef kurtları gibi kıvrandıklarına belki de acırım. Evet acırım ben. Zaaf densin, enayilik densin.. acırım. İnsanın hayvan yerine geçirilişi değil mi beni Marksist-Leninist yapan? Düşmanım da olsa, insan kılığıyla hayvanlaştı, köpekleşti mi dayanamam. Gözlerim dolar. Elimde değil. Yetmişinden sonra başkası olabilir miyim?

22.8.1971 (Pazar)

"ÂumoAe" [Bitole: Manastır] 3 gündür, ortası kızıl yıldızlı mavi, ak, kızıl ve yanında kendisi kızıl, ortasında boş sarı yıldızlı veya köşesinde içine orak-çekiç oturmuş gene sarı yıldızlı bayraklarla donatılı. Cuma, Osmanlı'nın müslüman tatil günü olarak köylüler pazarı idi. Bir buçuk kilo ferik elması, birkaç kilo güvem eriği, şeftali, küçük armut satan küçük, nine, dede, milli kılıklı kadın, erkek geniş semerli katır, eşek, kağnı ile kasabada alışverişe gelmiş köylülerin, belki Acem yaylasından, belki Ganj yahut Yang -Tse- Kıyang vadilerinden Batı Avrupa içlerine dek uzanmış, nalla mıh arasında yaşamalarını sürdüren ezeli köylücüklerin pazarı idi. Cumartesi gecesi, anlaşılan, her komşu kasaba ve merkezden gelmiş veya çağrılmış konuklarla kalabalıklaşmıştı şehir. Sinema ile Tiyatro arası asfaltı, Beyoğlu'nun aksine, kaplamış olan akşam gezgincilerinin sıklığından ve çokluğundan belli. Bir sıkışma anında bando sesi geldi. Helaya kapıkarşı olan katip saloncuğu balkonuna sızdım. Cenaze törenine pek benziyor. Önde bir küçük çocuk. Beyaz bluzlu ve bayram kılıklı. İki eliyle kocamanca bir mumu, sanırım şamdanıyla taşıyor. Mumun üstünde eflatun renginde bir kurdela-band ve yazı. Arkada beş altı sıra, aynı kılıkta daha irice üçerli, dörderli, beşerli çocuklar. Araları gene eflatuni geniş kurdelâ-bandla birleşmişler. Çeşitli yazılar ortasında koyu renk çiçeklerin baskın çıktığı bandrollü çelenkleri uygun adımla yavaş yavaş taşıyorlar. Onlardan sonra, epey fakir bir yarım siviller bandosu. Uzun, ağır ritmli, heyecandan çok düşünce ve öğüt çağrıştıran bir parçayı adım adım çalıyor. Daha arkada bir iri otobüs insan dolu. Öndekilerin yavaşlığına uymak için az sağ sol yaparak yol alıyor. Güneşli balkonun öbür ucunda beni görmeyen iyi yürekli çalışkan kâtip kıpırdadı. Çekildim.

Klasik bir ölüm töreni. Yeni ölen olsa, bandodan sonra onu taşıyan arabası, insanoğluna büyük şehir belediyesinin "mevki mevki" (parasına göre) yakıştırdığı son "saltanat-tabut" arabası gelirdi. Burada o yok. Belki de, kurtuluş savaşında ölenlerin günü anısına bir tören kafilesi götürülüyor. Çok mu uzak gidilecek yer? Çocuklar, mızıkacılar hem yüklü, hem yayan. Ötekiler bindirilmişler. Fazlasını göremedim.

Öyle azgın (sistit [mesane iltihabı] arazlı) dediğim bir kriz içindeyim ki, soluk aldırmıyor. Her on, hatta beş dakikada bir kıvranarak, 200 metre uzaktaki alafranga -olmaz olaydı- W.C.'ye sallana tutuna koşuyorum. En "önemsiz", en "ayıp" yerimin içine beş altı insafsız matkap sokulmuş. Düğmelerine görülmeyen sessiz eller basmış. Elektrik motorunun dilsiz inadıyla dönüyorlar, deliyorlar, işliyorlar, parçalıyorlar her yerimi. Ve ben gık diyemedim. İkide bir karyolamın acaip sathımailine [eğimine] oturup bir yol düşecek olan, dönen başımı dirseklerim dizlerimde avuçlarım içine alıyorum.

"Niçin yaşıyorum? İşlerimden hemen hiç birisi bitmedi. Kimin bitmiştir ki? İçten örnek bildiğim Marks-Engels neyi bitirebildiler?"

Marks, bütün ömründe kendini verdiği **"Kapital**"inin 1 tek tomunu (ona sigara parası bile getirmeyen, şimdi bütün dünya kitapçılarını zengin eden cildini) yayınlanmış görebildi. Kan kusarak, beyni işlemez halde öldü. Ardında can ve düşünce yoldaşı bir "Engels" meleği mi vardı? Onun nasıl can verdiğini nedense kimse açıklamamış görünüyor. Doktrinin adı **"Marksizm"** ya. Engels de bu adı kabul etmiş. Kim bakar Engels'e? O bile binbir pratik Enternasyonal iş ortasında azıcık Proletarya Bilinci, İşçi Sınıfı uyancı görür gibi olmakla yetinmiş. Giriştiği **"Kapital"** elyazmalarının ancak II. ve III. tomlarını okunacak ve **"Yaşasaydı Marks'ın da yapacak olduğu"** biçime sokabildi. **Kapital**'in ondan sonraki asıl tarihcil araştırma bölümü, 12 orta cilt halinde çıkabilmek için, Engels'in ölmesini, mürted [dönek] Kautski'nin kendini biricik Marksist üstad olarak tanıtmasına yarayacak elini beklemişti.

Lenin'in, derlenen kırk elli cilt yazılarına ve 1917 Ekim zaferine rağmen, hangi işi bitmişti, kendisinden başka hangi işi bitmişti öldüğü gün? Onun, bereket ordu ordu yeni kuşakları vardı. Ne var ki, bir sert Kafkas sirkesi Stalin, Engels olabildi mi? En son not ettirdiği satırlarda okuyoruz. Lenin'in Cihan ölçüsünde genişliği doldurulamaz devrimci koltuğuna, bir Şark Sultanı'nın çılgın hırsı ile bir an önce rakipsiz oturabilmek ve "Müthiş İvan", "Deli Petro" gibi gerçek çarların otoritelerini sağlamak için neler çevirmemiş? Daha Lenin sağ ikenden söz ediyorum. Lenin acep natürel eceliyle mi öldü? Gürcü Cigvaşvili'nin sonra yaptıklarına bakınca, Lenin'in yıkılışı önünde, neden o denli cani soğukkanlılığını koruyabildiğini insan kendi kendisine sormadan edemiyor. Stalin, daha Lenin'in beyni herkesinkinden daha üstünce ve aydınca işlerken, onu bir daha yatağından kalkamayacak bir ölüm mahkûmu gibi at-

latıp, kendi yuvasını sağlama bağlamaktan başka her şeye boşveriyor. Hem de en kabaca haydutlarda bile az bulunan bir hoyratlıkla marifetlerini döküyor.

Acep Lenin'in yüzde yüz öleceğini, işkilsiz nereden ve nasıl garantilemişti? Bu ihtimal düşündürüyor insanı. Savaş öncesinden kal-ma,,5UmOAe"isi kılığında peygamber yüzlü Lenin'in yanına, sivil savaşın er kılığı ile fotoğraf çektirip ortalığa yaymayı hiç ihmal etmeyen palabıyık Stalin, son deminde Lenin'i, karısına hakaret yağdırmacasına ölmüş sayma küstahlığını nereden bulabilirdi? Elinde, sinsice edinilmiş bir ölüm belgesi mi taşıyordu?

Kendisi hekim değildi. İstemediğini Lenin'in yanına sokmamak gaddarlığını ise gücünün son yetimine dek kullanmaktan çekinmiyordu. Ya bir gün Lenin yeniden ayağa kalkarsa? Hekimler bile sık sık bu ihtimali görüyorlardı. Stalin hangi hekimler-üstü bilgisine güvenip, o ihtimal bitmiş, kendisini her hergeleliği yapmakta serbest görür sayabiliyordu? Kendisinin Lenin'den sonra üstüste her gizli polis erişilmez liderini, en çıt çıkmaz esrar karanlığı içinde yok edi ediverişi, en sonra Beria gibi birisiyle canciğer olan türlü canavarlıkları göz önüne geldikçe, bu adamın Lenin'in hayatına karşı o denli umarsamaz davranışında başka nedenler akla gelmemezlik edemiyor. Çevre, Çar'ın en hain satılık köpekleriyle dopdoludur. Çar'a yar olmayıvermişlerin, Lenin'e niçin yar olacakları açıklanamaz. Tersine bu köpekler burunlarının o yanılmaz koku alışlarıyla, Ayyaş ve Delirium Tremens'li [Alkol krizi] Gürcü ayakkabı eskicisinin Paranoid [saplantı derecesinde kuşkucu] çiçekbozuğu oğlunda çok şeyler sezmişlerdir. Ve yanılmamışlardır.

Yanılsalar ne olurdu? Lenin ayağa kalktı mı, kendi eliyle sağlam çelik temellerini kurduğu Bolşevik Partisi demir disiplin ruhuna herkesten önce kendisi saygı göstermek için, Kafkas keskin sirkesi Stalin'i bir dinleyecekti. Genel Sekreter olmuştu herif bir yol. **"Yozip"** adını "Çeliközü"ne (Stalin'e) çıkartmış olan Gürcü kurnazı ise, akla gelebilecek ve gelmeyecek her ikiyüzlülüğü, sürü sürü yalancı tanık ve uydurma belge ile Lenin'in önüne dökecekti. Ve o, sözü özünden ayırma sahtekârlığında kullanılabilecek en elverişli yan, Gürcü kalleş kekelemesi bozuk Rusçası ile, kendisinin Leninizme adanmış en alçak gönüllü, fedai kapıkulu olduğunu "saptayacaktı.

Lenin bu yalanın altında yatan halis muhlis Şark zehirli Gürcü kokorozunu yutacak mıydı? Hayır. Ne yazık ki, bütün o içten insan geniş yürekliliğinin bir türlü kırıcı olamayan kişisel ilişkilerde-

ki ölçüsüz toleransı ile bir an anlamazlıktan gelecekti. Pis oyunla parmaklarının ucunu dahi kirletmemek için, uygulamayı daha uygun güne bırakacaktı. Gürcü paranoyak için o bir an, bir gün daha kazanmak ise yeter artardı. Domuz topu olmuş külah kapıcı sosyalizm cinovnikleriyle elele verince, o **günü** ay, ayı yıl yapmak işten değildi. Lenin'in beyni ise, o dayanılmaz yorucu teori ve pratik yükün altında nasıl olsa bir yol esnemişti, çöküntü vermişti. Yıllar boyu iflah edemezdi.

Bu şartlar altında Lenin'in **"işi bitmiş"** miydi? Türkçe'de bu deyimin taban tabana zıt iki anlamıyla "bitmişti". İşi bitmeden bitmişti!

Varlığın tümü içinde en şaşmaz tek kural olan bu diyalektik, kimin için başka türlü olabilir? Öyleyken, ölüm töreninden ayrılır ayrılmaz doluktum. İşim bitmemişti. **"İki çuval"** acep yok edilmiş miydi? Türk burjuvazisinin bu son vandalizmi, en çok Berlin'deki külah kapıcılarının hoşlarına gidecekti. Ordu katırları, niçin ve ne yaptıklarını bilmeksizin, yazdıklarımı, kırk yıllık temize çekemediklerimi çiğneyip geçmekle, yahut yakmakla yetineceklerdi. Külah kapıcılar "Oh!" çekeceklerdi. Yok edeceklerdi beni öldükten sonra. Bunu istemiyordum.

Ölümden öte şey mi olmak istiyordum? Gülünçtür o kuruntu. Herkes ne ise odur. Yeni birşey olunmaz ölünce. Ancak yaşayışım boyunca o bir avuç yarı serseri ciğersize sırf iyilik oluşumla bol bol bağışlayadurduğum fırsatları, bu son yaptıklarından sonra olsun, gene, ölmekle, bir daha kaptırmak hoşuma gitmiyordu. Onlara olsun, yaşadıkları sürece olsun: "Başbelâsı Kıvılcımlı'nın izini tozunu sildik, süpürdük ya" rahatlığını bari sağlamasaydım.. diye bir "Küçük insan" kaygısı olmalı bu. Şimdi gülümsüyorum kendi kendime. Müthiş hastalığın dünkü korkunç ve çıldırtıcı saldırısı, demek kafatasımın bir deliğine sinmiş küçük burjuva izini yuvasından uğratmış.

Şimdi sakinim. Telefonla fena halde Türk yüzlü "Müfettiş"i gece arattık. Yerinde yokmuş. Belki şehri kuşatan törenlere katılmıştır. Ama çok sürmedi. Bobi ile geldi. Durumun dayanılmazlığını hemen kavradı. Yazdığım Jetron, Novaljin gibi ilaç adlarını aldı, gitti. Çeyrek saat sonra bir güleç, şaşkınca genç erkekle, bir "Lepiska saçlı" huri güzeli hastabakıcı kız, "Sör" olduğunu söyleyerek, takımlarıyla girdiler. Kalçadan iri bir Baraljin yedim. Damardan da yapılacaktı. Ne? "Ascorbik" dedi huri kız. Görmüştüm koca C ampulünü. "Başka?" diye sordum. **"Baralgin"** karşılığını verdi. Demek damardan da mı? Razıydım herşeye. Hani son Transvezikal ameliyat ge-

cesi: "Artık ölsem, bir üçüncü kez karnımı açtırmam" demiştim. Şimdi, bıçakla narkozsuz karnıma dalıp o yumurta iriliğini geçmez normal prostatın kanserli tümünü kesip, koparsalar atsalar hayır demeyeceğim. "Bu yaşama değil, ölüm bin kez hoş bir kurtuluş" sözleri istemeksizin ağzımdan fırlamaya kalkışıyor: "Nolacak yani yaşayıp da? Yetmez mi 70 yıllık işkence dolu ömrüm?" Bunları, sinirli "A" ya duyurmamak istiyorum, olmuyor.

Damara C ile 1/3 iri ampul Roche'un meşhur delileri dindiren Largactil % 5 ilacı ve Vitamin B6 yapılmış. Beynim yerinden oynadı. Sızıp kalmadan, yatağı kirletme ihtimalinden çekinerek yeniden son bir idrara gitmek istedim. Beynime balyoz yemişçe düşüyordum. "A" koştu. Tetikliği işe yaradı. Ona arkasını döndürdüm. Lavaboya döküldüm. Kılımı kıpırdatamaz bitkinlikle yatağa düştüm.

"- Delikanlı! Sen yemeğini yesene."

"A" da iştah mı bıraktım? Her zaman yatar, tilki ölümünü taklit ederdi. Bugün o da oturuyor. Arada çifte radyodan transistörlüsünü bana duyurmayacak alçaklıkta açıyor. Benim uykum sanki ayağa kalkınca sıfıra düştü. Ölü olsam yürürüm sanıyordum. Diri iken adım atamadım. Her yerim yanıyor, hele tabanlarım ateşe basmış gibi. Bizim Eminanıma (baba evi yoktu) anaevinden düşmüş tek koyu, açık kareli, devetüyü renginde yumuşak battaniye benzerlerinden üçünü de ayaklarımdan atıyorum. Uyku yok. "A" da oturduğu yerde kimi parmağını iskemlenin tahtasına hafif kedi patisi vuruşuyla iki üç kez vuruyor. Kimi, elini iki kez acele havada savuruyor. Kimi, pantolonunun dizini fiskeliyor. Kararsız, uykusuz. Ben uyumadan yemek istemiyor. Ben de onun, şapırtısız lokma atıştırdığını görmedikçe döndüm durdum rahatsız iniş yatakta. Geldi seyyar çarşafı, battaniyeleri düzeltti. Ben sıcağa dayanamayıp bozdum. Bir ara tepsiyi getirdi. Kızarmış nefis tavuk kanadı ve göğsü, iki kepçe tepelemesi pilav. Komposto.. Lokma alamadım. Yalnız dondurmayı hakladım.

- Hocam, bunu da ye.

"A", kendi dondurmasını önüme sürüyordu. Nerede o takat? Yeniden döşeğe düştüm.

- Sen niye yemiyorsun yemeğini?

- Bana bakma hocam. Öğlen kaçırmışım.

Benim çırpınışım geçsin bekliyor. Yoksa, "iki tavuk götgöte, üstüne de kırk yumurta" olsa, Anadolu deyişiyle, "A" öğütür. Ben de onu yemiş, yatmış görmedikçe sızamıyorum.

"A", kalktı, Bir tabağa tavuğun kemiksiz etlerini ufalayıp getirdi. Masa üstünde mendil kağıdı ile örttü:

- Hocam, sabaha karşı acıkırsan yersin.

Gözlerimi açmıyorum. Sancılar diner gibi. Uykusuzluktan ve yorgunluktan uyuyamıyorum. Fazla dönmüyorum yalnız. Bir ara "A"nın sessiz, şapırtısız artık atıştırdığını göz aralığından seçtim.

Rahatlamıştım. Uyumuşum. Bir uyandım. Kalkacağım. Saat 4 olmuş. Su döktüm. Sapasağlam gibiyim. Sarhoşluk sürüyor. Karyolaya ayakta durmadığım için yuvarlandım. Gene uyumuşum. Gözümü açtım, saat 8. Oda güneş dolu. İlacın mucizesine inanacağım. Hiçbir şeyim yok sanki. Yalnız idrar, hiç sancı vermediği halde, koyu pıhtılarla dolu ve vişne rengi kan. Razı oldum kana. Bir yıldır gece gündüz her yarım, bir saat başı kalkışım, ilk kez 4 saatte bire düşmüştü.

Bugün akşama dek Bitola davul zurnalarını, genç çığırışlarını dinledik. Sancı şiddetlenmedi. Akşamüstü sık idrar başladı. Kanamada azalma yok. 2 tablet Baralgin Tizoptin, 1 İnsidon, mahut Magnezi...

Bolivya'da General Torres'i 3 CIA albayı devirmiş. Talebe ve işçiler teslim olmuş. Bu kötü haber sinirimize dokunmakla kaldı. Umut var.

İyi kötü, 3 yumurta bir dilim ekmek, bir domates yedim. Az armut hoşafı tattım. Bir limonata içtim. Yeter. Yattım. Saat 10 olmuş bile. Bakalım gene ne olur?.. Böylesine egoist oldum. Hastalığım bir gündüz bana müsaade etti. Gece de ederse, yarın, iyi müfettişle iyi doktora gidip, muayene ve tahlil "rezultat"larını tartışıp ilacı belirteceğiz. Sonra geniş bahçe içinde, sessiz, banyolu büyük köşk...

23.8.1971 (Pazartesi)

Sabah 8'de, iyi doktora lacivert mersedesle gittik. Bir arkadaş candanlığı ile raporları önüme döktü. B12 yerine (alyuvar 3.6 milyon, hemoglobin gram 11 gr. kansızlığı için) had doz demire karar verdik. Başka bütün organlar "normal". İdrarda alyuvar yığınla, Akyuvarlar 15.500.. Bephenikol 6 saatte 1 alacağım.

50 mg. Fe'li Ferhepar'dan 2. Chloramph. B kapsülden 2 aldım. Midem (Fasulye yedim) ilaç kokuları veriyor.

24 saatlik durumum üzerine bu kadarı yetmez mi?

Bir nokta daha. Müfettiş üzülerek geldi, tercümanla. "Villa"da yemek yokmuş. Ben lokantaya dek yürüyemem. Şimdilik kalmışız. Otelde sıcak duşlu ön odada, cadde gürültüsünden durulmuyor. Burası hem bir kat merdivenli, hem dip, loş, gürültüsüz. Yalnız, yüksek tavanına ve genişliğine rağmen küf kokuyor. Serçeler ve yavruları, geveze kargalar, eski haydutlar. Gündüz çapula gidiyor. Geceden geceye gelişleri o denli rahatsız etmiyor... Gel, mutfak kokusu ikide bir yayılıyor. Serçe ailelerinden canlısı, keyiflisi yok. Ölümü de hiç düşünmüyorlar.

İnsan, öteki hayvanlardan böylesine güç beğenir olmakla ne kazanmış? Sürüyle hastalık. Kültür bir yanda yüceltirken canımıza okumuş bizim. İkinci dünyaya geliş olsa, ne olmayı seçerdim? Bir sidik torbasının başıma açtıkları önünde hiç gelmemek hepsinden iyi. En eşsiz insanlık ülküsü ile 70 yıl çırpın, iki buçuk Laz uşağının hayvancılığıyla vurul. "Bu mu ideal?" Hayır. Gelecek Toplum insanı ideal. Gene boşuna harcanmış değilim. "Dolusuna" harcanmak ne? Üç formül papağanlığı mı?.. "Bir nokta"yı gene açtım. Kapat şu rezil kişi kuruntularını. İnsan sosyal hayvan. Toplumu yaşamanın dışında her şey bulantı verici.

27.8.1971 (Cuma)

Radyo çıtırtıları arasında, Türkiye'nin 40 milyon insanı, 3-5 insafsız çobanın dalga geçe geçe sağdığı, kırptığı, kıydığı acıklı sürü. TRT artık Nursi'lerle Kafatasçıların cirit attıkları alan. Haftalardan beri Alpaslan öyküsü. Tek amaç belli: 1971 Türk'üne 950 yıl önceki meydan muharebesinden Allah'a kavuşma ülküsünü aşılama. 1971 Kürd'üne 950 yıldan beri köle olduğunu anıp gözdağı verme. Bu arada, Ordu'ya, Kafatasçılıktan (Finans-kapital Marihuana'sından) ve Nurculuktan (Tefeci-bezirgan Haşişinden) başka tutunacak dalı olamayacağını günde yüz kez aşılamak.

Bu kör dövüşü ortasında benim **"idam cezalarım"** nedir ki. Kanseri unutmak istiyorum. O beni unutuyor mu? Yatalak yaptı. Sırt üstü akşama dek ve sağa sola akşamdan sabaha dek yuvarlan.. Göbeğinden aşağısını 3 battaniye ile örtmedin mi, bekle en korkunç kanser sistit krizini.. Gene de artık açık renk idrar bitti. Parça parça pıhtılı kan durmayıp akıyor. Böyle mi pis gebermek için yaşadım? Tıpkı, böyle mi pis hakaret görmek için hep Marksizm Leninizm dövüşü yaptım? Bu durum karşısında en yeğniği, gidip şu zavallı İstanbul Sıkı Yönetim hastası Asker Mahkemeleri'nde meydan okuyarak ölmek geliyor insana, intihar etmektense...

Dün iyi insanlar yatalaklığıma acımış olmalılar. Lüks Mercedes'le lokantadan aldılar. "Meşeli, dağlar meşeli-İçine sarhoş düşeli" türküsünü çağıran yemyeşil yollardan, kartpostalların "İsviçre'de" göstermeye alıştırdıkları göle gittik. Gitarlı beceriksiz delikanlılar, erkencecik "fam fatal" dedikleri yaman kadınlığı yakıştıran ve kırıştıran aşırı olgun kızcağızlar, çıplaklar... Daha açık lüks gazinoda "orijinal limonadi karıştırırken, alt karnımı zonklatan vuruşlar arttı, azıttı. Safi kan. Artık bütün mesaneyi kaplamış olmalı kanser. Gençler o güzelim göle don paça girdiler. Plajın ağaç gölgesi altına çömeldim. Bir kırmızı sürat motoru, gösteriş sevenlere suda kayak yaptırıyor. Bayılacağım. Başım dönüyor. Belli etmiyorum. Dönüşte Niyazi Bey'in Resne'sinden bir kavun karpuz aldık. Geyiği ve saç sakalıyla tarihe ansızın karışan "Hürriyet" kahramanının "Sarayi önünde az durduk.

Özenmiş Makedonyalı Osmanlı subaycığı. İlkin Makedonya Komitecilerine özenmiş. Ona diyecek yok. Dağlar nefis ormanlık. Temmuz sıcağında batıya düşen göl, tatlı, serin. "Kapetan" Sandaski Makedonyalı'dır da, Kolağası Niyazi Resne başka yerli midir? Almış takımını. "Ferman Padişahın, dağlar bizimdir" demiş. Güzel özeniş, güzel ölüm. Elin ayağın tutarken beynine kurşunun nereden girdiğini bilemeden uzanıp "ebedi istirahat"ine dalmak, ölümlerin en konforlusu. İmrenilir. Niyazi Bey'in imrenemediğim özenişi, "Resne" ağaçlıkları ve geniş Manastır yolu üzerine oturttuğu, burada "Saray" adı verilen villası. Geyikli arslanın içinin içinde bu yatarmış. "Ya ölüm, ya Hürriyet!" Ölmeyince, o saat kavuştuğu "Hürriyet"i, bu "Saray" biçiminde görmüş. Saf dağlıymış belli. Tatlı Resne tepesinin göle doğru düzlüğüne Dolmabahçe Sarayı'nın ufacık bir karikatürünü yaptırmış. Çatısına da, Osmanlı Paşaları'nın Erenköy semtlerindeki köşklerinin yarı tahta, yarı teneke "Cihannüma" [çatı odası ya da taraçası]larından iki tanesini oturtmuş. Kim bilir 1908 Makedon ve Arnavutları, bu İstanbul melezi yapı önünde nasıl apışıp kalmışlardır?

Ben imrenemedim. Nedir o teneke ve tahta eskisi her yerinde kopuk, döküntülü **Cihannüma** (Evren görür) sipsivri cumbacıklar. Nedir o üst katı süsleyen Panteon mermer sütunlarını, duvarcı ustasına dayanıksız kireç yığınlarıyla taklit, ama kötü taklit ettiriş. Yarı yolda kalan alçıdan dökmeye benzer sütunlar ak ak. Aralarındaki duvarlar açık toz pembe... Pencerelerini hatırlayamıyorum. Şimdi Resne Belediyelilerinin günde kaç saat ve kaç öğün çıktıkları, köylü, kasabalı yurttaşların iş günlerinde bekleştikleri merdivenlere bakamadım. Yazık be Niyazi Bey! Hayâl evinde bu piç üslûplu, Makedon, "kanı bozuk" irice çift katlı yapıyı mı yüceltmiştin? Acep içine girip şöylece bir kurulman ve yeşil giyinik çevre dağlara, mavi setentiliyon eteklikli karşı göle doğru genişçe soluman nasip oldu muydu? Yoksa bütün politika rezilliklerini şeref madalyası olarak yaldızlayıp, sağlı sollu en modern cücelere dek armağan etmiş çökkün Bizans Osmanlı ortamında, politika gerizini ün kaşığı ile atıştırmakta seni rakip görenlerin bir çelmesi yahut "fedai kurşunu" ile dünyana doyamadan boğulup gittin mi? Çıt yok.

Haydut çeşmesinde koca karpuzu o şeker katılmışca ama bıktırmayan tatlı, buz gibi serin gürgenli, dağ suyunun akıp giden dört beş oluğundan birisi altına koyduk. Çeşme Osmanlı armalıymış. Yı-

kıp betonlamışlar. Ardına düşen koyu ağaçlarla gölgelenmiş, az meyilli çemenler üstüne yeşil kareli battaniye serilmiş. Uzandık. Pembe etli, kızıl çekirdekli karpuzun yalnız göbeğinden zorla bir avuç yemek cesaretini gösterebildim. Karşı ağaçlıklar altına bağlı, delişmen Makedon sahibinin üç kilo elma, bir buçuk kilo ağaç çileği satarak para yapmasını sabırla bekleyen semerli kıratçık bize bakıyordu. Karpuzun kabukları onun. "Verin yahu, atı bekletmeyin" dedim. İri, gevşek dudaklarından kabuk sularını akıta akıta yedi. Her marka otoların kapılarından demet demet irili ufaklı, nedense hep kız çocukları fırlıyorlar. Su içiyorlar, su döküyorlar. Bir köpek. Siyah benekli ak çoban köpeği, ezilmemek için kıyılarda dolaşıyor. Ağırbaşlı, temiz yüzlü, sessiz. "A"ya onu gösteriyorum.

- Sıhhatli olayım da, böyle bir köpek olayım, razıyım.

- Hocam, o köpek de hasta.

- Benzer. Demin gelirken bir tane kurt köpeği görmüştüm. Tin tin öyle çevik, rahat, sağlamdı ki, onunla kalıplarımızı değiş-tokuş etmeye canımı veririm. Bilse, hiç razı olur mu köpek benim çektiklerime!

"A"nın kartal gözünden kaçar mı? Oğlan iliklerine dek "Avcı". Aşağı Barbarlık konağının geleneğini yaşatıyor. Alacalı köpeğin besbelli keyfi yok. Başı eğik, isteksiz dolaşıyor. Hiçbir sağlıkli it, hiçbir zaman baş eğmez. Mercedes yola çıkınca gördüm. Piknik çimenliğine uzak bir orman aralığında sfenks usulü yere yatmış. Piknik sofralarından bir kırıntı gözlüyor. Halsiz.

Kırat da halsiz. Çapaçul. Kapmış koyvermiş otların arasında kendini. Kim bilir hangi çingene bıçağına aday. Kabukların kendisine kayrıldığını zeki, iri, siyah, derin bakışlarıyla hemen anladı.

- Hocam, bu at gibi hisli hayvan yoktur.

Karpuz kabuklarını götüren şoföre, iştahlı iştahlı "hı, hı, hı!" heceli beygir teşekkürünü eksik etmiyor.

Ben, yan yatıyorum, "çamura batiyorum. Kalın iç fanilasız çıkmadıysam da, kareli yeşil battaniyenin ince dokusundan alt içime keskin görünmez bıçaklar sızıyor. Alt karnımdan böbreklerime doğru bıçaklar ırgalana ırgalana sokuluyor, eğiliyor, bükülüyor. Çocukların keyfini mi kaçıracağım? Gülüşüyorlar. Onlar karpuzu, karpuz beni.. bıçaklama yarışındalar. Yeni gelen bol kızlı ailenin, derecik ötesinde çimene sofra kuruşlarını, boy boy kızlarının ağaçlar arasında, sarhoşlar içine eteklerini kaldırıp çömelişlerini

daha fazla seyredemeyeceğim. Sancılar hırçınlaştı. Kan koyulaştıkca arttı.

Geçtiğimiz yerlerde en küçük çocuğundan yaşlı nine dededelere dek yüzüne bakılmayacak insan yok.

"Bu güzel yerlerde çirkin insan bulunur mu?"

Ağaçlı yol ÂumoAe [Bitole: Manastır]'ye girerken, gene yerlilerin **"Akademi"** dedikleri yapı önünden geçtik. "Mustafa"nın "Kemal" olduğu "Manastır Rüştiye'i Askeriyye'i Şahane"si. Birader bey, Urfa'dan sürülüp Yanya'da Müftülük etmiş baba dedemin, hem Yanya, hem Manastır Askeri Rüştiye'lerini yaptırıp açış törenlerine katıldığını anlatmıştı. Müftülük nerede? Askeri yapıları inşa ettiriş nerede? Anlamadım. Yoksa, bir başka akrabamın bir gün Taksim Talimhane apartmanında ansızın benimle tanış çıkıp, niçin dede mirasını aramadığımı sorduğu "Milyoner Müftü" efendi yükünü bu işlerle mi yapmıştı?

Yapmasa: Bakla tarlasında karga kovalamaktan imanı gevremiş çoban Mustafa, yatılı askeri okulda Kemal sıfatını alıp, en sonra sakız leblebisi ile rakı içen Selanik Kaledibi subaylarına, her sarhoş oldukça bir nazırlık dağıtan sarı yüzbaşı.. Sofya Elçisi Ferid Bey maiyetinde ataşe, maskeli balolarda parlak yeniçeri olarak dans ve yarışları kazanan, öteki ataşe avukat Mahir Bey'in "Cami yıkılsa da mihrabını yerinde" gördüğü karısı Seniha Hanım'ın etekleri peşinde tutuşan ve ateş saçağı sardıkça ata binip Sofya kırlarında dörtnala kalkan kolağası. Derken, Balkan Harbi'nde Trablus Şeyhleri kılığında Libyalı falcıdan "Padişahları asacak bir büyük rütbeye" erişeceğini dinlediği için, Birinci Emperyalist Evren Savaşı patlar patlamaz, Çanakkale Tümenleri başında "Anafartalar kahramanı" olarak, göğsündeki saate çarpmasa kalbini delecek kurşundan kurtulan genç Albay General.. Suriye bozgun cephesinde, araları açık Alman Generalleri yerine Yıldırım Orduları Grup Komutanı.. Milli Mücadele'de Tuğgenerallikten Müşirliğe çıkan Gaazi.. B. Millet Meclisi'nde herkese silindir şapka ve firak giydirince, artık "M. Kemal" yerine "K. Atatürk" olan Kahraman... Parmak Hafız'dan, vücudu kan içinde kalıncaya dek dayak yediği öğrenime bir daha adım atabilir miydi?

Bu uzun çağrışım ve alt karnımın çılgın kasap bıçağıyla doğranışı ortasında, piknik Demirel'in plaka taktığı, Atatürk'ü okutmuş "Askeri Akademi"yi görmek dahi isteyemem. O, Niyazi Bey'in "Sarayından daha ciddi ve sağlam bir çift kat ön bölüm ile arkada tek

kat ortası avlu küçükçe bir yapıydı. Belki Osmanlı çağından kalma sarı badanası ile, askerlerin "Haki renk"lerine asorti düşüyordu.

Artık bu bekleme bitmeyecek mi? Kanser ilerliyor. Gittikçe dayanılmazlaşıyor. Pazartesi. Ve geceyarısı sonlarına dek klasikleşen işkence krizleri.. Buna "Felekten bir gün çaldım" diyebilir miyim? "70'inden sonra gelen Devlet'in üzerine işemiş" bunak Osmanlı Sadrazamı gene mutlu imiş. Belli rahat ve sidik işeyebilmiş. Ya benim gibi kanser acıları ve kan işeseydi! Felekten benim gün çalmam nerede? Kanser benim bütün günlerimi çalıyor. Bu antrak biter bitmez karar vereceğim. "Kedi usulü ölmek" (bütün sevdik ve bildiklerin görmeyecekleri yerde "ecel şerbeti"ni içmek) metodum şimdilik en doğrusu. Örneğin, ne hakkım var Eminanımı her gün kahrından öldüre öldüre tükenecek. Yalnız burada "A"nın başına bela kesildim. O da duygu çocuğu. Bereket erkek. Eminanım'ın iri kara gözleri, tombul inatçı iyimserliği belki daha teselli vericidir. Ayrıca Türkiye çevrem. Onsuz kalmamış olurum. Gel, ne hakkım var? Yetmez mi, gerçek insanlarıma çektirdiklerim? E, nasıl bitecek?

Henüz kestirip atamıyorum anlaşılan. Belden aşağı yarımı kesip atsınlar. Kurtulur mu üst yanım? Sürüyle yarım kalmış, kimsenin içinden çıkamayacağı yazılarım... Ne olur kurtulsalar? Hiç. Bir koyundan kaç post çıkartacağım? Ne çıkar beni iyi tanırlarsa, ya hiç bilmezlerse?.. Hepsi "Sosyal Hayvan"lık. İnsan "kalıbı değiştirdi" mi, her iş doğa kuralıdır.

Gene uzaktan bando mızıka. Küçük Devletler motorunun benzini: Tören. Kaç gündür ne töreni? Sormuyorum.

İki gündür otele, ikisi üçü göğsü madalya ve nişanlı kırk elli köylü dedecik ve iki siyahlar giymiş ninecik konuk edildiler. Ağır, anlamlı insanlar. Kimi çarıklar ve aba poturlarıyla. Kimi yelek biçimi adamlık kürkleriyle. Bu sıcakta aceleleri yok ki terlesinler. En son moda olanı, kafasına bir enseye kaymış dik kalpak, askerlikten kalmış önden arkaya kayık biçimi bez Sırp eri külahı yerine fötr şapka giymiş. Birinin üstü başı ötekine uymuyor. Zevkleri belki ayırtlı. Hiç gülmüyorlar. Aralarında yavaşça konuşmaları bile seyrek. Susuyorlar. Çevrelerindeki acayip, kıvrak şehir dünyasına imrenmeden, kızmadan bakıyorlar. Ömür boyu çalışmışlar. Çoluk çocuk yetiştirmişler. Vergi, angarya çekmişler. Savaştan da kaçmamışlar. Kim bilir köylerinden kaç genç gözleri önünde süngülenir, kurşunlanır, parçalanırken, onlar aldıkları kumandaya gö-

re dövüşmüşler. Bir karşılık beklememişler. Sağ kaldıklarına şükretmişler midir?

Yeni rejim, bu "erkekleri" karşısına almamış. Bırakmış ne isterlerse yapsınlar. Bir avuç toprakla, taş damın altında mı uğraşıp taştan ekmeklerini çıkaracaklar? Ne karışılır? Bunlar asalak değil, üretmen güçler. Kimseden hiçbir şey istemedikleri belli. Rejim onları yılda bir hatırlayıp şehre çağırmış. Onlar da yükte hafif, pahada ağır neleri varsa üstlerine giyinmişler, kuşanmışlar. Bayılıyorlar kendilerini asker otobüsü ile bir de çelenk koyarak törenlere götüren subaya. Çok sever bizim köylü de subayını. Hayran olur. Ondan taburda yediği dayağı bile, biberli bir reçel gibi ağdalandıra ballandıra anlatmakla bitiremez. E, ne istesin Devlet bu insanından?

Alafranga helaları az ağırca kirletmekten başka, kimseyi tedirgin etmiyorlar. Bu son işte de kabahat onların mı? Otel bedava. Lokantada ömür boyu yemediğin kadar et ve yağ bolluğu. Daha neler? Ye iç. Bir de rahatlayacağın sıfır numara merasimle insanı yorsun. Çini ak vaterkloz, üstüne kara bakalit oturacak. Daha üstü kapak. Yanda zincir sallanır. Kim çekecek o gürültüyü? Duvardaki tuvalet kâğıdı kutusu çabuk boşalır. Bu adamlar açık havaya alışmışlar. Böyle dar yerde edemezler.

Bakın, bitiştirilmiş ak örtülü masalarda içkinin her türlüsü boy boy. Gene de bir çarıklı dedecik kendi iri şişesiyle gelmiş. Onu dışarıdan kendi parasıyla doldurmuş, sık boğaz etmiş. Şölene öyle geldi. Minneti yok billur kadehlere. Dikecek şişesini gırtlağına. O ak şarabı lıkır lıkır doyasıya içecek. Nesine gerek şehirlinin yapma nezaketi? Hatır kırmamak ve hele "sürüden ayrılmamak" için geldiklerini anlatıyorlar. Dövüşmüşlerse dövüşmüşler. Tasası şehirli efendilere mi düşer? İçlerinden, göğsü en çok nişanlı olanı, sofra başına geçmeden benim omuzuma bile dokunarak: "More.. Abre.. Devre.."li Makedonca laflar etti. Anlamadım. Yanımdakiler, "olur" demeye getirdiler. Ben, sık sık olduğu gibi, gittim geldim. Göğsü dört nişanlı köylü, uzun sofradakilere bir söylev çekiyor, ateş!.. Demek adam nutuk atmadan önce, lokantada oturan öteki başıbozuklardan rahatsız olup olmayacaklarını sormuş. Köylü deyip geçme. Öylesine nezaket biliyorlar.

Söylediklerine, bizim "şekil dahilinde" Albay İbram Bey'in tıpkı oğluna benzeyen "Müfettiş", yüzünü eliyle saklayarak gülüyor. Ben anlamıyorum dediklerini. Adamı anlıyorum. Masaları tavana sıçratırca heyecanlı hatip. "Çoban Çeşmesi" istihkâmlarında er

olamaz, ya onbaşı, ya çavuştur. Kumandasına öyle güveni var. Şimdi sofraya oturmuş takımına o günleri andığı belli. Çoban Çeşmesi'nde düşmana karşı taarruza kalkarken de şimdiki denli coşkun olmalıydı. Bu konuşkanlığı ile beş on köyü her zaman sürükleyebilir. Rejim onu niye karşısına alsın?

Kısa kesti. Onlar iş adamı.. Tüm Makedonya köylerini, yıkılmamaları için sırıklarla dayatılmış o gebe güzel gelin meyvalıklarını bu adamlar doğurtmuyorlar mı? Devlet onlardan başka şey istemiyor gibi. Onların erişemedikleri eski taşlık kırlarda kilometreler boyu kollektif Devlet çiftlikleri kurulmuş. Oralardaki teknik, bilim, verim üstünlüğü ile boy ölçüşebilirlerse, buyursunlar. Şuradan buradan kelepir derlenmiş beş on kilo meyvayı, sırt küheylan Donkişot'un atından cılız kır beygire yükleyip, "Haydut Çeşmesi"nde sabahtan akşama dek turist kazıklamaktan, bu küçük, züğürt üretmenler bugün kendileri değilse, yarın çocukları bıkıp usanacaklar. Yarım akıl kişinin taşıma suyu ile değirmenciklerin kıyamete dek döndürtülemeyeceğini göre göre anlayacaklar. Yanı başlarındaki bilimcil ve toplumcul üretime katılmak isteyecekler.

Köylü küçükburjuva horozunun gözü burjuva çöplüğünde midir? Olabilir. Büyük üretim, toplum ağırlığını geliştirdikçe, burjuvalaşma eğiliminin havanda su dövmeyi geçmediği ortaya çıkmayacak mı? Hepsi rejimden memnun. Dünyada güç dengesi Sovyet Kollektivizmi ile yeterince sağlanmış. Emperyalizm saldırsa, Sovyetler "Oh olsun!" diyemezler. İçeride finans-kapital tepesi ve kellesi havaya uçurulmuş. Onun yerine Bay Cilas'ın pek tedirgin olduğu bir **"Yeni Sınıf"** mı geçmiş? Bunun "Sınıf" olması için en önemli sosyal üretim araçlarını kişi mülkiyetinde ve tekelinde tutması gerek. Güdücülerin, ev, bahçe gibi aile tüketimi ötesinde kişi mülkiyetleri yoksa, onlara **"Sınıf'** denemez. İlk Osmanlı Dirlikçileri'nden pek ayırtları kalmaz. Onlara, istenirse, Osmanlıca'daki **"Sünufu Devlet"** adı verilebilir. Adın önemi yok. Olay, "Devlet Sınıfları" **başlıca** sosyal üretim araçları mülkiyetini kişi tekellerine geçirmedikçe orada kalır. Yöneticiler, istedikleri denli ayrıcalıklar ve parlaklıklar taşısınlar, büyük üretimin sosyalleştirme buldozeri, üretmenlerle yöneticiler arasındaki uçurumu gittikçe doldurmaktan geri kalabilir mi?

Osmanlı **Dirlik Düzeni,** tefeci-bezirgan ekonomi, toprak üretimine gittikçe daha yaman saldırabildiği için yıkıldı. "Yeni Sınıf"

sayılan yöneticilerin kapitalistleşebilmeleri için ortam yoktur. Onlar sosyalizmi bir külah kapma sağlayan gevezelik gibi kullansalar bile, ortada bir Modem İşçi Sınıfı var. Onun yarısı, geri kalmışlık yüzünden başka ülkelerde iş aramaya göçseler bile, ülkede kalanlar her gün daha örgütlü ve bilinçli olma içgüdülüdürler. Sosyalize edilmiş büyük ekonomi kesimi sahipsiz, yöneticilerin insafına bırakılmış olamaz.

Kimi kişi konforları ve lüksleri aşırı mı kaçıyor? Günümüzün hangi Sosyalist veya Komünist Devleti'nde bu yok? Sovyet yöneticilerinin **"Daça**"ları, Kızıl Çin'de, basit Parti ceket pantolonundan başkasını giymeyen Mao'nun, Tanrısal Derebeyi Çin Fağfurları'nca kurulmuş sırça saraylarda oturduğu yalan mı? Bundan ötürü hangisi mahkûm edilebilir? "Daça"ların kerametini ölçemedimse bile, Mao'nun, o denli ulaşılmaz kalmasa, en olumlu **Kültür Devrimi**'ni başarabileceği kuşku götürür gibi geliyor.

İşin içyüzü: Geri kalmışlık ve küçük üretim ağırlık taşıdıkça, kişi afurtafuru veya tapıncı kaçınılmaz oluyor; Devlet adlı sınıf giyotini, Engels'in anlattığı gibi, yağı tükenmiş kandil olarak müzede taş baltanın yanına kaldırılmadıkça, kişi tapıncı önlenemeyecek görünüyor.

Bana gelince, zavallı annemin deyimiyle: "Ağustosta boku donar" biçimde, döşekten kalkamadığım için, böyle içeriye dönük bir Evliya Çelebi kompleksiyle, yatalak bir yazı makinesi olmaktan öteye geçemeyeceğim. Saat 6. Dünkü gezide patlayan ve bu saatte anamı ağlatan kanlı sancılar krizi henüz yok. Bugün yiyip içtiklerimse dünkünden pek farklı değil.. Dün kupkuru köfteydi. Bugün 3 biber dolması. Dün saf yarım domates. Bugün limonlu bir tabak domates. Dün bir kola koka ve 2 küçük bardak ayran. Bugün kola koka ve dünküne yakın ayran. Dün el kadar karpuz. Bugün 2 dilim kavun. Bir bardak limonata mı dün her şeyi yaptı?.. Üşütme birinci kertede rol oynuyor, şimdilik.

28.8.1971 (Cumartesi)

Müthiş gece, l0 dakikada bir kanama. Nereden çıkıyor? Bütün ilaçları kestim. Ne olursa olsun. Mutlak dinlenmeli. Yazı bile yasak.

1.9.1971 (Çarşamba)

SKOPJE

"Diplomat Sobo"dayız: Özel Hastahane Dairesi..

Kapı çalındı. Makedon C.C'si gelmiş. Tercüman, o pek sevimli, anlayışlı, ince, ciddi kızcağız. Geniş bir fondan kutusu masama kondu. 4 kişi kaldılar. En yaşlıları, belli yetkilileri. Bir eski inkilâpçı görmekten sevincini bildirdi. Kahverengi temiz giyinmiş. Ağırbaşlı, "Efendi adam" dedikleri, "A" ona "Çelebi" dedi. Koltukta yavaş yavaş, tartılı konuşuyor. İlgileri gözlerimi yaşarttı. Bize sövmeyen de var bu sosyalist dünyada.

9.30 yataklı vagonla Beo'ya gideceğiz. Prf. Ara mı?" (Prof. Adanje) [F.Fegan'ın notu]. En büyük uzmanmış. Uprovnik: Hiç metastaz bulunmadığı için 12 yıl ömür biçiyor. Tekniğin sesi bu Kamici "kolleg". Demek 12 yıl. Kanser her gün hangi kemiğimi kıracak diye bekleyeceğim ha? Görev bunu emrediyor. Zalim. **Ben: "Zalimlerin zalimi!"** Nasıl dayanacağım?

3.9.1971 (Cuma)
BEOGRAD

İki gündür bizi kuş sütüyle besleyecekler. Skopje'de "Diplomattı, buradaki sanırım "Ambasad" apartmanı, merkez (asker-sivil) hastahanesinin adı. "Herşeyden önemli olan sıhhatiniz" demişlerdi. Ben var mıyım ki, sağlığım bulunsun? Bir ağrılar, sancılar yumağıyım. Nedense 40 yıl önce Kızıl Cenaze marşına Türkçe yazdığım sözlerin birinci dörtlüğü dilime takıldı:

"Yol ver ölüm, çök yıkıl ey mezar
"Bak inkilâp dev gibi dim dik!
"İnsan ateştir; yanarken yakar
"Bomba patlarsa açılır gedik!"

Kendi cenazem için kimseden tören istemediğime göre, kendim her şeyim gibi cenazemi de kaldıracağım besbelli. Duygulu "A"ya baş belâlığımı kısa kesemiyorum. Her saat başı 50 gram sancılı idrar. İki fincan ayran, bütün öğle yemeğim. Bereket, sabahleyin oğul ballı bir kaşık tereyağ, bir fincan kakaolu süt, 1 bardak süt, 2 dilim ekmek yedim. Domuzuna kan kaybımın vardığı yer belli. Yalnız taşınıyorum. Bir de diyare [ishal] eksikti. Elbirliği ile bunca hastalık bir türlü beni götüremiyor. Yüzümü yıkamaya takatim yok.

Yüzüme bakan: Uzamış sakalımla, alnım üstünde seyrelen ak saçlarımdan (Kanser!) başka pek değişme olmadı sanabilir. Böyle de rezil bir dışım var. TV, spor ve komiklik.. Radyo İstanbul'u almaz.

25.9.1971 (Cumartesi)

16 Eylül saat 10'larda (ansızın "Apartman"dan 15'te "Diplomat"a getirilmiştim) ameliyat yapıldı. Acil müdahalesiz kan durdurulamayacakmış. Ertesi gün Diplomat'a döndüm. Yoksa SOS denilen ve her ameliyatlının kaç gün kalacağı belli olmayan ortak postoperatuar [ameliyat sonrası] bakım yerinde, pek çetin ve yalnız durumdayım. "A", bir doktora söylediğim gibi, benim için "providentiel" [Allah'ın bir lutfu gibi] yardım ve can yoldaşı.

Şimdi kendi kendime ne yaşadığım büsbütün gücüme gidiyor. Genel manzara bu.

"Bütün dünya" küçüle küçüle **"ben"** oldu; ben de küçüle küçüle alt karnımı çelik matkapla boyuna delen bir ağrılar, sancılar torbasına döndüm. Ben insan değil, acılar oturağıyım. Hep onları düşüneceğim ve çekeceğim. Gaz mı patlayacak bıçakla yarılırca yanan mesaneden, karnım üstüne çıkarılmış çiş sondası ucundan kan mı gelecek? Her yanım sızlıyor. Kıpırdasam mı, yan mı dönmeye çalışsam? Bir ara uyuşan kolikler ansızın uyanır mı? Yemeğin günde beş altı kez getirilen bitmez tükenmez ikramları beni öldürecek. Dayak yemek, işkenceye götürülmek, yemek, kuşluk, ikindilik ve ilh. gibi besleme ısrarlarına uğramak oluyor.

Ne yapacağım? Hep kendim! Boğazım. İlacım. İğnem. Hani benim sosyal yanım?

Türkiye'den pek haber yok. Le Monde gibilerinde okuduklarım beni sinirlendiriyor. Sovyetler: Hep al gülüm, ver gülüm "materyalizm"lerinde. Sanki insan üretici gücü (Kollektif Aksiyonu, Gelenek Göreneği) **madde** dışı mı? Öyle mekanik hesaplarla, Ortadoğu'da 15 yıldır İsrail anti tezinin yarattığı sosyal gelişimi yönetemiyorlar. Klişe formüllerle, Dünyanın zararlarına giriyorlar. Kaddafi 29 yaşında afacan:

"Marks-Lenin birşey keşfettik sanıyorlar: Kur'an'da hepsi, en yüksek sosyalizm var. Okumamışlar ki anlasınlar" demiş. Bunu demeye neden itiliyor? Çünkü Sovyetler **Arap Birliği**'ni öteden beri baltalıyor, alaya alıyormuş. Numeyri Sudan'da bugün Sovyet

dostlarını kılıçtan geçirdi. Niçin? Yalnız zengince bir şehirli çocuğu olduğu için mi? Hep o klişe mekanizmayla bu adamların "idare" edilemedikleri belli. Sudan, Sovyet Askeri müşavirini kovuyor, Çin müşavirini getiriyor. Demek, Mao Marksist-Leninist mi değil? Bir şeyler var. Yazık ediliyor.

Burada belki Kaddafi, Nasır'ın boşluğunu doldurmak üzere CI-A'ca seçilmiş. Sedat'ın yerine Arap dünyasında "sınıflar uzlaştırıcısı" bir ajan olacak. Niçin CIA'nın bu ince, uzun hesapları vaktinde kavranıp önlenemez?

Ayrım IX

Mektuplar

İSTANBUL 1. SIKIYÖNETİM MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

Sayın Yargıcım,

Adımın karıştığını öğrendiğim, 146. madde suçlaması ile görülmekte olan davadan kaçtığım söyleniyor. Gerçekte hiçbir mahkemeden kaçmış değilim. Herkesin bildiği gibi, tedavisi bulunmayan bir hastalıktan ötürü, Türkiye'de iki yıldan beri 13 müdahale ve 4 narkoz altında ameliyat geçirmiştim. Türkiye' de başka hiçbir şeyin yapılamayacağını anlayınca, son bir ümitsiz girişim olarak, Türkiye dışı, daha ileri teknikli tıp dünyasına başvurmak istedim. Ancak, yıllardan beri yapılmış bütün pasaport dileklerim neticesiz kaldığından, başka bir yolla ülkeden ayrılmak zorunda kaldım.

Yaptırdığım çeşitli muayeneler ve tedaviler sonunda, hastalığın meş'um ve çabuk gelişimini önleyecek hiçbir tedbirin olmadığını anladım. Ve 70 yıl, bu kara toprağın kuru öküzü gibi yaşadığım ülkemde, gene öyle hesap vererek yatmaya kararlıyım.

Varna kıyılarından, kedi miyavlamalarıyla yurt hasreti gösterilerine kalkışacak anlayışta ve mizaçta değilim. Geliyorum. Saygılarımla.

29 Eylül 1971 (Çarşamba)

BREJNEV'E MEKTUP

Leonid Brejnev
S.B.K.P. Genel Sekreteri

Leonid Brejnev
S.B.K.P. M.K. Genel Sekreteri
Yoldaş,

Sovyet Sosyalist adaletine göre: Hiç kimse mahkemenin verdiği bir karar gereği olmadıkça suçlu sayılamaz.

Bir yanda, gerçi formalite bakımından ben bir Sovyet yurttaşı değilim.

Ancak, ben 70 yaşındayım, ve 50 yıllık süreden beri Marksizm-Leninizm sancağı altında dövüşüyorum.

50 yıldan beri, durmak ve silah bırakma nedir bilmeksizin, Türk burjuvazisince "Azılı Komünist. Moskova'ya git!" diye bağırılarak işkenceli kovuşturmalara uğradım.

Ben, gene bir "Azılı Komünist. Moskova'ya git!" diye bağırılarak, 40 yıldan fazla ağır cezalara mahkûm edilip, tüm 22 yıl yarı derebeyi Türkiye'nin zindanlarında kaldım.

Gene ben, Mart 1971'den beri, CİA'nin yönettiği faşisto militarist İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesince tezgahlanmış bulunan ölüm cezası altında, hep "Azılı Komünist. Moskova'ya git!" diye bağırılarak, yeniden kovuşturuluyorum ve bütün Türkiye radyoları ve gazeteleri tarafından afişleniyorum.

İstanbul I. Sıkıyönetim Mahkemesi savcısı iddianamesinde şöyle der:

"Ayrıca sol cephede, bunlardan başka "Sosyalist" adlı gazetenin etrafında ve Dr. Kıvılcımlı'nın sosyalist görüşleri içinde ayrı bir sol grup teessüs etmiştir. Rus komünizmi taraftarı ve aşırı Marksist-Leninist, taviz vermeyen bir gruptur." (CUMHURİYET, 13.8.1971, s. 5, 7)

Öte yanda, XX. yüzyılın "İnsan Hakları", sosyalist olanlar yahut kapitalist olanlar arasında ayırt yapılmaksızın, bütün Devlet-

lerce imzalandı. Hattâ Emperyalist ülkeler, hukukça siyasi sığınganlara Barınma Hakkı tanırlar.

Buna ihtiyacımız yoktu. Zamanımızda, III. Komünist Enternasyonalinin bir kararı, herhangi kapitalist ve faşist itisaflarından kaçmış siyasi sığınganlar için, Proletarya Vatanı kapılarının daima gönül hoşluğu ile açık bulunduğunu ve o gibi sığınganların SSCB'nde Barınma Hakkına sahip olduklarını resmen tasrih etmişti.

III. K.E.'nin bu kararı yalnız "Komünist"lere münhasır değildi. İyice bilmiyorum şimdi, bu K.E. kararı Sovyetler kanun konumları içinde geçerli midirler, yoksa bütün gelenekçil mantık sonuçlarıyla yok mu edilmiştir?

Derken, Sofya'da, pek orijinal bir yandan dokundurma ile, hayatımda ilk kez, herhangi bir "Türk Komünist Partisi"nin (ki Moskova'da yahut Berlin'de bulunurmuş) beni kendi kanunları dışına atmış olduğu haber verildi, sonra haber inkâr edildi. Bunun mantık sonucu olarak, Moskova ile kısa bir danışıştan sonra, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti ile Almanya Demokratik Cumhuriyeti polisleri, hiçbir izahat verilmeksizin, beni (iki arkadaşımla birlikte) kendi Sosyalist sınırları dışına, Amerikan emperyalizminin askercil üssü Türkiye'nin dostları olan Kapitalist ülkelere doğru ve İnterpol ağlarına doğru, ne yaşıma, ne geçmişime, ne ameliyat sonrası kanser kanamalarıma ve acılarıma bakmaksızın, püskürtüp attılar.

Bu sosyalist adalet midir? Cinayetim ne idi? O ilam hükmünü kim vermişti?

Sosyalist adalette, hattâ bayağı caniler için bile kimi esaslı haklar tanınır: Savunma Hakkı gibi...

Bütün bu tedbirler, sırf burjuvazinin 50 yıldır bana karşı ("Azılı Komünist. Moskova'ya git!" diye) savurduğu suçlamaları yalanlamak için alındı ise... teşekkür ederim.

Ancak, bu hakikaten bir sosyalist adalet ve meşruiyet midir?

İşlediğim cinayet: "Moskova"ya kovulan "Azılı Komünist" olmak değildi ise, ne idi?

Bir yanda, 50 yıldan beri Komünist olarak suçlanmış bulunmak; öte yanda tam 51. yıl, (kendilerine "Komünist" denilen) birkaç "Sosyalist" ve "Demokrat" devletin sınırları üstüne fırlatılıp atılınca, Anti-Komünist olarak suçlanmak... Bu anlaşılır şey olabilir mi? Bu ne cehennemcil "saçma diyalektik"tir? "Kader"in ne iblisçe sarakaya alışıdır? Yahut, nasıl bir en bürokratça zihin tembelliğinin otomatizmidir.

Benim idam hükmümü kim verebilmişti? Sosyalist adalet içinde de, hattâ bayağı caniler için bile, Savunma Hakkı gibi geri alınamaz kimi haklar tanınmaz mı?

Bir Sovyet derlemesinde 22 bilgin'in imzaları altında şöyle yazılıyor:

"*Savunma Hakkı SSCB Anayasası'nın 3. maddesiyle tanınmış kutsal haktır. Bu hakka saygı gösterilmeksizin mahkemece verilmiş her ilâm hükmü, üst adliye katınca bozulmak zorundadır."* (Adalet)

Benim şartlarım altında bu "üst kat" (üst makam) nerede bulunur?

Vaktiyle, efsaneleşmiş III. Komünist Enternasyonali vardı. Her Milli Komünist Partisi III. K.E.'nin şubesinden başka bir şey değildi: Şubelerden veya üyelerden biri bir kararsızlık içine düştü müydü, o III. K.E. denen üst kata dilekçe ve müracatlar yapabilirdi.

Stalin'in bir emriyle III. Enternasyonal ortadan kaldırılalı beri, Mahşer (Kaos) oldu. Bu istenilmiş anarşiden çıkan komplikasyonlar üzerinde durmak istemiyorum. Mahşer ortasında "Üst kat" olma sorumluluğu, başlıca SSCB K.P.'nin omuzlarına düşüyor.

Belki şöyle denilecek: Bir üyenin kabulü yahut dışarıya atılması her Parti'nin "İç işleri"dir. Teori ve genel pratik bakımından bu öylesine sarahatsiz sayılamaz. Ama, Türkiye'nin akar pratiğinde iş değişir. Durumu somutlaştırmak için, ben size, pek sereserpe olsa bile, Türkiye Marksist-Leninist hareket ve örgütünün iki kutup gibi karşıt kategori insanını sunacağım.

1. Kategori: Bir Marksist-Leninist militan, Türkiye'de, teorice ve pratikçe tam 50 yıl dövüşüyor. 22 yıllık hapisanelerini, her defasında, Lenin'in dediği gibi: "Alfabe'den başlayıp yüce Cebir'i bitirecek" bir okula çeviriyor. Sabırlıcasına ve sistemlicesine: Marks-Engels-Lenin-Stalin'i, Tarihi, Ekonomi Politiği, Diyalektiği, Tarihcil Maddeciliği klasik olarak etüd ediyor. Ve Lenin'in öğütlediği gibi: Kendi ülkesinin tarihini, ekonomi politikasını ve sınıf ilişkilerini, özge orijinallikleri içinde araştırıyor. Böylece o militan yüzlerce kitap yazıyor. Kendi dilinde, çoğu temelli orijinal olan 40'tan aşırı kitap yayınlıyor.

Boyuna baltalanan ve kimi 2. Kategori kişilerince gizli kapaklı benimsenen bu kitaplar, -her yandan gelmiş "susuş kumkumalarıma rağmen- burjuvazice yasaklanmalara ve mahkûm edilmele-

re rağmen, nihayet Türkiye'de gittikçe daha çok okunmakta ve anlaşılmaktadır.

Yalnız, bu militan pratik ve örgütlü dövüşleri arasında hiç SSCB'ne gitmemiştir. Çünkü:

1) O, kendisini kaydı hayatla vakfetmiş bulunduğu Milli Dövüş Cephesi üzerindeki nöbet yerini boş bırakmaya katlanmamıştır.

2) Bundan başka, o militan deneyiyle biliyor ve açık seçikçe görüyor ki, Türkiye dövüş cephesinden bir yol koptular mıydı, insanlar çabucak Proletarya Vatanı'nın derebeyice asalağı ve kendi ülkelerinin hayati proselerine dar kafalı ve ukala yabancılar haline soysuzlaşıveriyorlar.

Leninizm demiri bir "Kutva" içinde dövülmemişti. Bedenin tüm tükenişinden önce, insan "Babasının evi"nde dinlenmeyi hak edemezdi. (Ne demeli ki, 1. Kategori insanları için o tükenişten sonra dahi bu yasak olacakmış).

Böylece 1. Kategori militanı, III. Enternasyonalin tozlu dosyalarının gizli sırrına erememiş bulunan Sovyetliler için, adsız ve mutlak surette bilinmez kalıyordu.

2. **Kategori:** Sovyetler "eşiğini aşındırma" zanaatinde "Uzman"lardan derleşiktir.

Onlar için:

"İdeoloji": kimi Sovyet metinlerini yarım yamalak, yanlış tercüme veya dörtte bir intihal etmektir.

Bir ülkenin veya genel Tarihin sosyal karakteristiklerini **Araştırmak:** antimarksizm ve antisovyetizme çalan affedilmez bir icattır, bid'attır.

Marksizm-Leninizm: hakiki veya hayali düşmanlara karşı gelişigüzel söverce kusulacak kimi soyut klişelerden başka bir şey değildir.

Kendi ülkesi içinde çahşmak: Lanetlenme, ikinci kerte, 1. Kategori kişilerine kalmış bir saçma uğraşıdır.

Onlar, o "Yukarının tehlikeli "Endüstri şövalyeleri", kendi ülkelerinin loş yuva delikleri içinde, yahut parıl parıl evrensel mikro'ları önünde çalımlı çalımlı, Kızıl Ordu süngülerinin kendilerini hak edilmemiş bir iktidarın muhteşem koltukları üzerine sivriltip kurultmasını ve oradan kendi ülkelerindeki ölümlülerin üstüne yomsuz bir sinsilikle fermanlar yağdıracakları günü beklerler.

İşte, iş işten geçince, son duruşmada, en iyi niyetlerine rağmen, ne yazık ki Sovyet güçlerini acı acı müdahale zorunda bırakan Ma-

caristan, Çekoslovakya, Polonya, ve ilh., ve ilh.. trajedilerindeki karanlık ve kanlı aktörlerin organik dolaysız kökleri budur.

İşte, Orta ve Uzak Doğu'ların hareketlerinin, gelişmemiş Afrika ve Amerika ülkelerini kırıp geçiren anlaşmazlıkların kaynağı budur.

Bu rezil çember yahut kaçak akım bilimcil sosyalizmin göğsünde nasıl biçimlenmiştir?

Herşeyden önce, Teoride: Doğrudan doğruya 2. Kategori tiplerinin "Beyinsiz işgüzarlıklarından; Pratikte: özellikle Lenin'in büyük "Profesyonel devrimciler" prensibini utanmazca biçimsizleştirmek'ten.

Bu küçükburjuva külahkapıcılığının (kariyerizminin) genel üslûbu içine, dengesiz ya psikastenik ve karılaşmış (efemine) bireylerin ihanete dek varan tamamıyla alaturka "Ev sahibini şaşırtan yavuz hırsız" gibi tabansızlıkları girer.

2. Kategori kişilerinin ikiyüzlü hilebazlık oyunlarını örneklemek için, anılarımın filminden bir kaç eşantiyon keseceğim.

1926 [1927] yılıydı. 2. Kategori'lilerden biri, birkaç sopa yer yemez, beni: "Komünist Gençlik Başkanı" olarak İstanbul siyasi polisine ifşa etmişti. Bu mutsuz "kaza" susuşla geçiştirilince, Proletarya Partimizin alnında meş'um bir damga olup kaldı: Gelecek kuşaklar içindeki atmosfer (solunan hava) gitgide ağırlaştı.

(1925-1950 yılları) Nâzım Hikmet Ran (Şair): Her rastlayışında, en gösterişli sıcak boynuma sarılmalarla beni öpüyordu. Çünkü, 1950'ye dek, kendisi Parti'den püskürtülüp atılmış bulunuyordu. Bununla birlikte Nâzım, sağır kinlerini bilemekten kendisini alamıyordu.

Derken, günün biri, Nâzım komünizm sempatizanı bir Harbiyeli'nin evine dek yaptığı ziyareti, İstanbul Siyasi Polisinin Antikomünist Masasına telefonla protesto edince, belki istemeksizin ve bilmeksizin, Türkiye'de Askercil Mahkemelerin faşist egemenliğinin açılış törenini yaptı.

(Geçer ayak not edelim ki: Nâzım'ca, dünyanın en "şâirane" provokasyonu ile ihbar edilmiş bulunan Harbiyeli'nin kimi sınıf arkadaşları, sonraları, ne de olsa ilerici, kendi türünde Sosyalizme dek ilerici olan 27 Mayıs 1960 devriminde büyük bir rol oynayacaklardır. Ve Türkiye'nin son dramatik hailelerinde, Türk ve uluslararası finans-kapital provokasyonlarının esas amacı, 27 Mayıs devrimi kalıntılarını tasfiye etmekten başka bir şey değildir.)

Nâzım, kendi kurnaz korkaklığı ile kazdığı kör kuyuya düşünce, bir savunma oturumunda, davanın patlak vermesinde oynadığı "Muhbir" rolünü çağrışımla anıltmayı deneyecektir. Ama, boşuna: Askercil Mahkemeler bu yanda, hiç de kılı kırka yarıcı değildirler (1939) [1938].

Şeylerdeki ipliklerin uçuca gelişi ile, hepimiz 15'er yıl ağır cezalara çarpıldık. Çankırı cezaevinde, mahalli polisçe resmen ve altı Nâzım Hikmet imzalı mühürlü makbuz karşılığı Nâzım'a 30 lira "aylık" teselli yardımı getirildi. Bu utanç vericiliğe karşı ben isyan ettim.

"Dayı Paşa"sı (General, eski Moskova Büyükelçisi Ali Fuad Cebesoy), Nâzım'ı, İstanbul'a yakın, zenginlerin kaplıcalar kenti olan Bursa'ya naklettirdi. Ben önce Amasya, sonra Kırşehir cezaevine sürüldüm.

1950'lerde Nâzım Moskova'dadır. Radyolarda kendisini "Stalin'in yarattığı"nı söyledi. "Proletarya Diktatörlüğünün cisimlenişi (insan kılığına girmişi)" ölür ölmez, aynı Nâzım, uygun şiirleri ile Stalin'i lanetleyenlerden geri kalmadı. Ve provoke ettiği davanın yiğit kurbanı ve "Uluslararası proletaryanın dahiyane büyük şairi" olarak piyasaya sürüldü.

Tesadüfen mi? Hayır.

Nâzım Hikmet'in yıpranmış panzehirleri, İstanbul'da "bloke" edilmişlerdi. Ve Moskova'da Laz İsmail denen birisi vardı.

Burada 2. Kategori kahramanlarının listesi bütünlenemez. Ne olsa, madem ki ölüler gömülmüşlerdir, 2. Kategori'den yaşayan 2 tanesi üzerine azıcık dönelim.

Laz İsmail (Marat): O, "Halk dostu" kürkünü giyinir, ama Marat'nın kalbi bu postun içinde barınamaz.

1929 yılı. İzmir davası. İsmail, Laz postunu kurtarmak için, polise, illegal TKP'nin M.K.'nin sorumlusu olarak Dr. Hikmet Kıvılcımlının "Komintern kararı ile" Laz İsmail'i Parti Komitesinden attığını hikaye etti.

Bu namussuzca sözde-savunma, en kanlı polis işkencelerini Dr. H.K. ve arkadaşları üzerinde şiddetlendirmekten başka bir şeye yaramadı. Ahmakça provokasyonlarına rağmen Laz İsmail de mahkûm edildi.

Cezalar sona erer ermez, eski adeti üzere, Laz İsmail Moskova'ya sivişti. İyi biliyordu ki, zaman ve büyük mesafeler her şeyi unutturur.

1933-35 yılları, Dr. Hikmet Kıvılcımlı bir kez daha "Yukariya çağrılmıştı. Ancak, M.K. yoldaşları kendisinden ayrılmak istemediler. Yoldaşlar, Dr. H.K'nın 10 ciltlik orijinal araştırmalarını (İdeoloji, Türkiye'nin Devrim Tarihi, Parti'nin Eleştirili Tarihi, Fırka ve Fraksiyon, Taktik ve Strateji Planı: Burjuvazi, Proletarya, Köylülük, Türkiye de Milliyet (Kürt) Meselesi) Türkiye'de basmayı öneriyorlardı.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı legal olarak "Marksizm Biblioteği"ni kurdu. Kitaplar yayılıyordu. Burjuvazi affetmedi. Sivil mahkemelere birkaç dava açtı. İstediği sonuçları alamadı. "Askercil Mahkemeler Çağının yukarıda değilen "Açılışından sonra Dr. H.K. yeniden zindana atılıp 1939 [8] yılı 15 seneye mahkûm edildi...

O zaman nasıl tasavvur edebilirdi ki, bu üst üste mahkûmiyetler, 2. Kategori'lilerin kirli çamaşırlarını yıkama lehinde ve bir gün kendisini sosyalist sınırlar dışına püskürtmeye dek kendi aleyhinde puan toplamış olsun?

1933'ten beri Türkiye'deki yerle bir olan şeyleri Moskova rasathanesinden kezliyen Laz İsmail, 1929 avantürlerini unutturabildi ve provokasyon kurtluğundan, radyolar "yorumcusu" yaldızlı kelebekliğine kalıp değiştirdi.

1950 yılı Nâzım Moskova'ya dönünce, onlar (Şair ile Laz), Türkçedeki deyimi ile: "Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş" gibi oldular. Gerçi Nâzım bir başka Laz'ın, 1926 [1927] tevkifatında çöküp, Beyoğlu ve Anadolu Barlarına "Güzel artistler" tedarik eden aracı ve Nâzım Hikmet'in "menajer"i biçimine girmiş bulunan Laz Hamdi'nin yanından geliyordu. Ama, Laz-Tencere, bir Şair-Kapak bulmuş olma şansını tümlemek için, başka bir aslına uygun "Laz-Kapak", Laz Zeki Baştımar'ı bulacaktır.

Zeki Baştımar (Kosigin Yoldaş'ın Yakub Demir'i): Burada şu mutsuz Karadeniz uşaklarının pek "diyalektik" kaliteleri üzerinde direnip durmayacağım. Ayrıca Zeki'yi ben kişi olarak pek tanımış değilimdir de.

Yalnız, 1951 tevkifatı sırasında, Zeki'nin kendisi, o zamanki: Dr. Şefik, Reşat, vb., vb.. gibi Parti sorumlularınca, birçok provokasyonları ve bir MAH (Türk Burjuvazisinin CİA'sı) subayı ile yaptığı ve Askeri Mahkeme oturumlarına dek sakladığı gayrı makbul temasları nedeniyle Parti'den atılmıştı.

Zeki, 1960 yılları Moskova'ya kaçmakla, oradaki benzerlerini buldu.

Bu indirgenemez olaylar, 2. Kategori kişilerine, kendi ahbap-çavuş meclisleri içinde 1. Kategori kişilerini mahkûm etmeleri için Tüzük üstü bir imtiyaz, ayrıcalık verir mi?

Çok iyi anlıyorum, beni suçlayanların kollektif alt-bilinçlerinde benim politik var oluşumun ve hattâ sadece var oluşumun uyandırdığı kuduruş, ancak onların gerçek Parti Tarihi önünde ve Türkiye İşçi Sınıfı önünde duydukları suçluluktan ileri geliyor. Onların "kirli çamaşırları" üzerine çok şey bilen sonuncu kurucunun varlığı, onların gözlerinde anadan doğma bir günah, affedilmez bir cinayettir.

Yoksa, 1. Şube'nin (Komünizm düşmanı Siyasi Polisin), MİT'in (Türkiye CIA'sının) ve bütün finans-kapital birleşik casus örgütlerinin 50 yıldır yapamamış olduklarını:

- Partime karşı, Proletaryaya karşı, Vatanıma karşı görevlerimi baltalamaya kalkışmayı;

- Sosyalist İktidarlara karşı bin kez denenmiş niyetlerimi tağşiş etmeye kalkışmayı... yapmak için harcadıkları umutsuzca çabalar nasıl izah edilir?

Beni suçlayanların davranışları yalnız benim şahsıma dönük kalsaydı, mesele basitti: Marks'ın Engels'e yazdığı gibi: "Gülünçlük eşeklerle paylaşılamaz"dı.

"Dışarıdan suçlayıcı havlamalar, ne beni kendi evimde hırsız olduğum kuşkusuna düşürebilir, ne benim komşuma karşı duygularımı bulandırabilir."

Bir Türk atasözü: "İt ürür, Kervan yürür" der.

Oysa, oynanan, 40 milyon insanın alınyazısıdır:

1- 2. Kategori kişilerinin Türkiye dışı faaliyeti, daima, -Marks'ın Kugelmann'a yazdığı gibi- "Müstebitleri.... birkaç bin kilometre uzaklardan öldürme" şövalyeliği sınırlarında kalıyor. Çalışanlarımızın küçük cihazları, Berlin veya Moskova'da "beş vakit okunan laik ezan" dalgasını yakalayamaz.

2- 2. Kategorililerin Türkiye'deki faaliyetleri, daima, Lenin'in deyimi ile: "Mujiğin harbe gidişi gibi" "Primitivizm", "Kısır ahbap-çavuşluk" ve örgütü kısırlaştırıcı "Tersine doğal seleksiyon" oldu.

Bunu, TİP'in traji-komik katastrofu (yıkılışı) da içinde olmak üzere son Türkiye hadiseleri bir kez daha gösteriyor.

Her olanak, her fırsat israf ediliyor. Parti Tarihinin gerçek yüzleri ve acı dersleri siliniyor. Dünya proletaryasının orantısız yardımları ve güveni vurdum duymazca kemirilip yutuluyor.

Bir aylaklar Türkiyesinde, alabildiğine sözde devrimci böyle radyo yayıncısı "müezzin" kahramanlar ve en "ucuz" aylıklı askerlerden fermanlı büyük spikerler kolayca milyon milyon kiralanabilir. Yeter ki, yapıldığı gibi, aylıkları düzenlice ödensin ve onlara, "iyi akça" çınlatan koca koca laflı şairane ve edebiyatçı gevezelikler dışında ideoloji ve pratik cephede para getirmeyen bir alçakgönüllü iş teklif edilmesin.

Bu ebediyyen kritik konjonktür önünde, Dünya proletaryası ile Partileri huzurunda ülkenin en yakıcı meselelerini teorice tartışabilmek ve pratikçe sonuçlandırmak, karara bağlamak için, birinci duruşma bana Marksist-Leninist bir hak ve görev dayatıyor.

1.- Eleştiri görevi: 22 Sovyet bilgini 1968 yılı kitaplarında yazıyorlar:

"*Sosyal bir önemi olan her sorun üzerine kendi kanısını serbestçe açıklamak SSCB Anayasası'nın 125. maddesince yurttaşlara sağlanmıştır. Dahası var, var olan kusurlar üzerinde gözüpekçe ve tarafsızca kendi düşüncelerini deyimlendirmek, her yurttaşın yalnız hakkı değll, dolaysız görevidir de. Hiçbir sorumlu, hiçbir hükümet üyesi, hiçbir yönetici işçi toplantılarında olduğu gibi basında da eleştiri önünde dokunulmaz değildir."* (SSSR: Voprosi i Oteti: Droits et Libertés Civique: Yurttaşlık Hak ve Özgürlükleri).

Burada, birkaç sözcükle görevimi başarmaya değilse bile taslaklaştırmaya başlamak zorunda kaldım. Bu doğrultuda son soluğuma dek uğraşacağım.

2.- Savunma hakkı: Aynı Sovyet bilginleri gene yazıyorlar:

"Suçlandırılan kimse, savunmasının en iyi şart içinde yapılması için gerekli bütün haklara sahiptir. Suçlanan kimse kendisine karşı yürütülen suçlama üzerine her türlü açıklamaları yapabilir, dilekçelerini yerine gönderebilir, dosyadaki bütün belge evraktan bilgi edinebilir, yargıcın, savcının, ve mahkemenin bütün işlemleri ve kararları aleyhinde şikayette bulunabilir." (a.y., "Adalet").

Şikayetimi size ediyorum.

Suçlandırılıyorum ve beni Parti dışı ve Sosyalist sınırlar ötesi püskürtmekle, bir sıra kararlar yerine getiriliyor...

"Aleyhime yürütülen suçlama" nedir? Benim "Dosyamın belge evrakı" nerededir? Benim yetkili "Yargıçlarım" kimlerdir? Bu hususta hiçbir şey bilmiyorum. Tek gözüken gerçeklik şudur ki: Bana bir mahkûm "Suçlu" muamelesi, hiçbir tüzükçül ve hukukçul formalite yerine getirilmeksizin yapılıyor.

Savunma hakkımın gerçekleştirilmesini sizden bekliyorum. Çünkü beni suçlayanlar, zuumlarınca sistemli olarak ve sinsi bir yomsuzlukla Proletarya kalesinin heybetli gölgesi ardına, SSCB'nin büyük otoritesi ardına gizleniyorlar: Yoldaş Kosigin kimilerini "Türk Komünist Partisi" mümessili diye piyasaya sürüyor.

SSCB'den en çok esinlenen Sosyalist Devletler, beni suçlayanların ordinatörleri imişler gibi, beni, -söz yerinde ise- idam ediyorlar.

İstenen şey samedani bir şefaat ve merhamet değildir. Zaman zaman "Yanardağ bacasından patlayan", ama en küçükburjuvaca parçalanışlar yüzünden başarı kazanamayan bir ülkedeki dramatik durumun anlaşılışı isteniyor.

Ölüm döşeğinde olsam bile, her türlü davalaşma ve karşılaşma için hazırım.

Sizin Sosyalist Adaletinizi umabilir miyim?

Selamlar, Yoldaş.

30.9.1971 (Perşembe)

Dr. Hikmet Hıvılcımlı

İSTANBUL 1. SIKIYÖNETİM MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

Sayın yargıcım,

Yolda çok ağır bir kanamayla hastahaneye düştüm. Ağır bir ameliyattan sonra, kan kaybı kesilmeksizin yatalak oldum. Bu bakımdan mahkeme önüne selametle çıkamazsam, yurttaşlık hakkımın ve görevimin ziyana uğramaması için, şimdilik aşağıdaki ön ifademi kısaca ve yazılı olarak sunuyorum.

Sıkıyönetim 1. Mahkemesini usul bakımından aşağıki nedenlerle aydınlığa çıkarmak zorundayım.

1- Her şey gibi, mahkemelerin başlıca görevi olan Adalet de zamanla değişmiştir.

Ortaçağ Osmanlı Adalet kavrayışını tarihçi Cevdet Paşa iyi tarif etmişti. Ona göre: Yargıç ile asker aynı derecede emir kuludurlar. Farkları şudur ki, asker emrini Üst'ünden, yargıç emrini Kanun'dan alır. Asker gibi yargıç da, aldığı emri harfi harfine uygulamaktan öteye geçemez. Bu Adalet kavrayışı, Ortaçağ gibi durgun toplumlar için tartışılamazdı.

Modern Adalet, modern toplumla birlikte çoktan bambaşka bir karakter almıştır. Onu da en iyi tarif eden kimse, dünya ölçüsünde tanınmış hukukçu, U. S. Amerika'nın yüksek yargıcı Warren'dir. Ona göre: Yargıcın görevi yalnız kanun maddelerini sertçe kalıp hükümler olarak uygulamaktan ibaret değildir. Yargıcın başlıca görevi, bir toplumun her an değişen ekonomik ve sosyal temelleri üzerine çıkmış bulunan kanun ve hukuk normlarını, toplum ilerleyişi yönünde yorumlayıp geliştirmektir. Hayatın ilerleyişini sarsıntılara uğratmaksızın, şaşmaz Adalet eliyle sağlama bağlamaktır.

Modern Adaletin ve modern yargıcın bilinçle ve anlayışla çağından sorumlu oluşu, Türk Ordusu'nun tarihcil ilerici gelenekleri önünde büsbütün daha yüksek bir anlam taşır. O anlamın en can alıcı örneğini Türk Ordusu'nun ilerici ve demokratik geleneğini temsil ettiği tartışılmaz bir gerçeklik olan Mustafa Kemal'in Ordu Gençliği tutumunda verdiği en yakın davranışlarda bulabiliriz.

20. yüzyıl başlarında Mustafa Kemal Selanik Kaledibi gazinosunda her akşam kafayı tütsülerken, çevresine toplanmış bulunan onlarca genç subaya hep iktidara geldiği gün vereceği bakanlık ve başkanlıkları dağıtır dururdu. Her halde o zaman gizli servisler kafatasçılık doktrinini henüz pek iyi bilmedikleri için, bir tek Abdülhamit hafiyesi çıkarak, Mustafa Kemal ve Ordu Gençliğinin sık sık coşkun taşkınlıklarını bir rejim düşmanlığı, bir komünistlik, bir vatan hainliği diye ispiyonlamamıştı. Siyaset yasağına rağmen ilericiliğe gönül vermiş bulunan o genç subaylar kaynaşmasının, ne devlete, ne millete herhangi bir kötülük veya ihanet getirdiğini de bugün dünyanın asker sivil hiçbir savcısı iddia edebilir mi?

Tam tersine, Türkiye'de Ordu Gençliğinin ülkeyi iç ve dış kötülüklerden kurtaracak en sağlıklı tepkisine sembol, o taşkın genç subaylar kaynaşması olmuştur. Meşrutiyet öncesinde Ordu Gençliği, kaçakçılığa ve vurgunculuğa kendilerini satacakları yerde, hayatları pahasına vatan ve milletlerinin geleceğini düşünmüşlerdi. Belki o yüzden, Abdülhamit adaleti bile, genç subayları rütbeleriyle uzak yerlere tayin etmekten başka düşünceye girişmemişti.

Böyle inkar edilemez büyük vatan ve millet sevgili, insan gelenekli bir Ordu Gençliğine, 20. yüzyıl sonu Atom çağında, Türkiye resmen yabancı asker, Amerikan üssü durumuna sokulmuşken düşünmeyi ve okumayı yasak etmek nasıl akla gelebilir?

20. yüzyıl başında yerli düşünürlerimiz pek metotsuz ve sistemsizdirler. Yerli tek tük şairlerse yasaktırlar. Şimdi Demokrasi, hele 27 Mayıs'tan beri oldukça gür bir düşünce ve davranış ortamı yarattı. Sansür ve yasak edilmeksizin çıkmış kitaplar çerçevesinde hayata ilgi duymak ve oradan memleket problemlerini değerlendirmeye çalışmak, ne yazanlar, ne okuyanlar için nasıl suç sayılabilir? Böyle bir suç icat etmek, Adaleti dağıtmak, herşeyden önce modern Adalet olmaktan çıkarmak sayılır. Hele genç subayları bir kaç sivil memurun ökçeleri altında yerlerde tekmeletip çiğnetmek, askerlik şerefi denilen gücü gericilerin Öç aldıkları bir alan yapmak, tehlikeli adaletsizliklere, sarsıntılara yol açmak olur. Bunun için her yargıç gibi askerlerin de bilimsel ve pratik politika alanında büyük ve uzun ilgileri, çalışmaları gerekir.

2- Askeri mahkeme sivil kişilerin akıl erdiremeyecekleri spesifik askercil konularda yetkili askerler eliyle değerlendirilmek istenen davalara bakar. Üzerime açılan dava siyasi bir suçlamadır.

Türkiye'de askerler, yüzyıllardan beri kanunlarla ve nizamlarla siyasetle ilgilenmekten yasaklandırılmışlardır. Onun için bütün askerlik süreleri boyunca hiç meşgul olmadıkları siyaset konusuyla sayın askerlerin birden bire ilgilendirilmeleri hiç normal değildir.

Tabiî asker emir kuludur. Aldığı emirle bu davaya bakmak isteyecektir. Ancak davanın ekonomik ve sosyal temellerden fışkırmış politika ayrıntılarını bütün incelikleriyle bir kaç hafta içinde gözden geçirip, bir yargıç vicdanına yüklenen ağırlıkla dengeli ölçülerde ışığa kavuşturması insan üstü bir güç ister. Askerler de insandırlar. Bu gücü ömür boyu incelemedikleri politikada acele birkaç kitap okumakla elde edemezler. Bu bakımdan adaletin mahkemeden beklediği selamete gölge düşer. Nitekim hazırlanan evrak ve iddianameler bu gibi gölgelerle doludur.

3- Askeri mahkemelerin üstünde, alınacak her kararı, isterse infaz eden, isterse iptal eden bir yüksek adli amirlik vardır. Askeri mahkemelerin spesifik konuları için bu kurum mantıkidir ve gereklidir. Çünkü adli amir, en yüksek, dolayısıyla da askerlik konusunda en büyük tecrübesi ve bilgisi olan bir kattır. Onun altında, velev hakimlik düzeyine erişmiş de bulunsa, askerliğin inceliklerine adli amir katındaki askerlik uzmanlarının o çok geniş vukuflarını değerlendirmek istemiştir. Spesifik askeri davalar için bu pek doğal olabilir.

Siyasi davalara aynı mantıkla adli amirin etken olma ihtimali ise, adaletten beklenen her türlü tarafsız davranış olanağını temelinden yok edebilir. Adli amir gerçi Türk ordusu gibi kurulduğu günden beri kendine göre demokratik ve ilerici gelenekleri bulunan bir tarihsel gücün havası içinde bulunmak gerekir. Ancak özellikle son çeyrek yüzyılın Türkiye ekonomi ve politikasında yer eden gelişmeler, adli amirlere yurt çapında etken ekonomi ve politika esintilerine karşı olağanüstü duyarlık kazandırmıştır. Daha önce DP ve AP deneylerinde beliren bu olay, özellikle en son sıkıyönetimi gerektiren olaylarla bir daha açığa vurulmuştur. Örneğin son olaylara başlıca neden, ilerici gelenekli Türk Ordusu'nun 27 Mayıs Devrimiyle getirdiği orantılı demokratik havayı aşındırıp yok etmek isteyenlerin bir tertibidir. Buna rağmen bugün 27 Mayıs gelenekleri aynı Türk Ordusu'na yok ettirilmek istenebilmektedir. Olaylar öylesine ustaca tahrif edici menşurlardan geçirilmiştir ki, bugün Türk askeri mahkemeleri, Türk Ordusu'nun 27 Mayıs eylemini tasfiye etmek görevine itilmek istenmiştir.

Bu şartlar altında, askeri mahkemenin vereceği her kararı istediği biçimde değiştirebilmeye yetkili bir adli amirlik müessesesi Türkiye'nin en olumlu gerçeklerine ve bu arada askeri mahkemelerin tarafsızlığına aykırı düşer.

4- Bunun dışında, Türkiye'nin bir avuç tahakküm hasretlisi parababalarına sözcülük eden politika babaları, son sıkıyönetim kanunu ile askeri mahkemelerin tarafsızlık eğilimlerine en büyük darbeyi indirmiştir. Mülkün temeli sayılan Adalette modern dünyanın hiçbir ülkesinde tartışılmayan bir madde vardır: Hiçbir kanun makabline şümullü [geçmişi de kapsayıcı] olamaz. Yani her kanun ancak yürürlükte olduğu süre içinde suç tasrih etmişse dava açılabilir. Böyle bir tasrih olmadan işlenmiş fiiller, sonradan çıkarılacak kanunlarla suç sayılsa bile, o fiilleri daha önce işlemiş bulunan kimseler suçlanamazlar. Nitekim Türk Ceza Kanunu'nun en başta gelen genel hükmü de: "Bu kanunda sarih olarak belirtilmeyen fiillerden dolayı hiç kimseye ceza verilemez" der.

Oysa yeni çıkarılan kanun, sıkıyönetimi ilan ettiren sebeplerle ilgili görülecek fiillerin de sıkıyönetim mahkemeleri kapsamına girebileceğini yazar. Bu olağanüstü hukuk dışı hükmün belirsizliği (sarahatsizliği), onu her türlü Ceza Kanunu çerçevesi dışına atar. En müstebit padişah bile kendi fermanı ile yasak ettiği andan itibaren işlenen fiilleri cezalandırır. Ferman çıkmadan önce işlenmiş fiiller, sonradan çıkmış ferman hükmüne göre cezalandırılamaz. Sıkıyönetim Mahkemelerini göreve çağıran kanun tamamen keyfi bir takdirle hangi fiillerin sıkıyönetimi gerektiren nedenlere bağlı olacağı gibi ağır ve sınırsız bir sorumluluğu askeri yargıçların boyunları üstüne atmış bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin bu açıdan son kerteye dek ikircikli, sarahatsiz ve tehlikeli olan bu kanun maddesi hükmünü bozması için yüksek askeri mahkememizin başvurma yetkisi Anayasa hükmüyle yerden göğe kadar vardır.

5- Her şeyden önce adalet ve kanun ruhuna ve Anayasa'ya aykırı bulunan hükmün uygulanmasına gelince, burada trajedi korkunç ve ağlanacak duruma kardırılmıştır. Şöyle ki, sıkıyönetimi gerektiren olaylarla ilgili nedenler hangileridir sorusuna bu güne dek askeri savcıların verdikleri karşılık ve yankılar, son birkaç hafta içinde birkaç sinirli gencin adam kaçırmak, banka soymak gibi girişimleriyle sınırlandırılıp gözden kaçırılmıştır.

Büyük Türk Gençliği içinde sayıları birkaç kişiyi geçmeyen o sinirli gençleri, son umutsuzca, yanlış ve yenilgin hareketlere kimler,

nasıl zorlamışlardır? Askeri mahkeme asıl bunu arayacakken, savcılar yerli yabancı gizli ajanların tertipleyip abarttıkları olaylara bula bula benim hiçbir suç fiili teşkil etmeyen birkaç bilimsel kitap ve yazımı göstermeye kalkışabilmişlerdir. Oysa gençliği haklı isyana basamak basamak sürüklemiş bulunan olaylar, daha dün denilecek kadar yakın zamanda geçmişlerdir.

Türkiye Gençliği, yabancı parababalarının Türkiye'yi önce ekonomik sömürge, sonra politik ve askercil üs yapışları önünde protesto olarak yabancı sembolü saydıkları 6. Filo'ya karşı dünyanın her uygar ülkesinde, hatta Amerika'nın kendisinde her gün yapıldığı görülen gösterilerde bulunmuşlardı. Buna karşı, Türk Ordusu'nun getirdiği 27 Mayıs ortamının her demokratik hak ve görevini kanla bastırmak isteyen yerli-yabancı parababaları ne yaptılar? Aramco gibi petrol şirketlerinin Medine-i Münevvere hatiplerine yazdırdıkları rüya beyannameleriyle Türkiye'de her zaman aç, işsiz ve kolay satın alınabilir birkaç zavallı gerici elemanı azdırarak gizli ordular halinde örgütlediler. Sabah namazlarında bindirilmiş silahlı yobaz kafilelerini yüksek okul yurtları üzerine sistemli baskı ve tecavüzlere yönelttiler. İktidar; polis gücüyle açıktan açığa desteklediği bu aylıklı yobaz kafilelerini Tophane önünde yatan 6'ncı Filo'ya doğru namaz kıldırtarak, Taksim meydanında Kanlı Pazar'ları sahneye koydu. Bu sahnelerde polisin copla, yobazın bıçakla insan öldürdükleri gazete fotoğraflarına kadar sıçradı. Ondan sonra aylarca süre, en büyük şehir alanlarında eli tabancalı kişiler, bir avcının bir kuşu vuramayacağı kadar serinkanlılıkla, demokrasi isteyen ilerici gençleri herkesin gözü önünde kurşunlayıp polis ciplerine bindiler ve kaçtılar. Böylece, bir, on, değil, 30'u aşkın ilerici yüksek öğrenim ve işçi-köylü gencine kıyıldı.

İlerici Türk Ordusu'nun içinden çıkmış sayın askeri yargıçlar. Böyle bir kıyım ve katliam önünde siz genç olup kalsaydınız ne yapardınız? Gençler sizin yapmak zorunda kaldıklarınızdan başka bir şey yapmış sayılabilirler mi?

Üstelik onlar henüz yirmisini doldurmamış bilgili ve coşkun çocuklardır. Olayların sadece kendi genç canlarına kıymakla kalmadığını, mukaddes bildikleri Türkiye'nin her varlığını açıkça tehdit ettiğini görebilmişlerdi. Onlar çoğunlukla asker olmadıkları için siyaset yasağının sınırları içinde gözü kapalı kimseler de değillerdi. İster istemez, gerek yabancı yani emperyalizm sömürgesi ve üs-

sü yapılmak istenen yurtlarını, gerek kendi canlarını savunmak kaygusuna düştüler.

İşte sıkıyönetimin ilanını gerektiren asıl eylemler burada ve böyle başlamıştır. Hangi sıkıyönetim mahkemesi bu gün Kanlı Pazar katillerinin yahut adam vurduktan sonra iktidarca terfi ettirilerek büyük yolluklarla yabancı ülkelere gezmeye gönderilen kişilerin üzerine en ufak bir tahkikat sürdürmektedir? Yok böyle bir şey.

Denizci genç subayların kıyımını belki yürekleriniz yanarak yargılıyorsunuz. Bu gençlerin ilk gericiliğe karşı yaptıkları protestoları ise, her halde dava dosyasında örtbas edilemeyeceği gibi yobazların genç ilericileri öldürmesine karşı bir manevi isyan biçiminde patlak vermişti. Gençlerin bunda haksız olduğunu hiçbir asker söyleyemez. Çünkü öldürülen gençlerin bir çoğu bizzat asker evlatları idiler. Ben bir binbaşının büyük oğlunu güpe gündüz meydanlarda öldüren yobazların, ardından küçük oğluna ve kendisine karşı da kurşun yağdırdıklarını biliyorum. Ordudan gelmiş sizler böyle bir olay karşısında kalsanız ne yapabilirdiniz?

Eğer asker olarak siyasetle uğraşmaktan yasaklanmamış bulunsaydınız, şu iki sonuç kendiliğinden belirirdi:

Önünüzde idam cezaları istenerek yargılanan gençler, gerçekte en basit bir demokratik ülkede asker-sivil her yurttaşın kullandıkları insanlık hakları üzerinde biraz heyecanla tartışmaktan ve kaynaşmaktan öteye geçmemişlerdir. Böyle bir durum ise, Türk Ordusu'nda bizzat Mustafa Kemal'lerin, İsmet Beylerin genç subaylık günlerinde harıl harıl katılmış oldukları hareketlerden başka anlam taşımamaktadır. Birkaç kuşak sonra gelen Türk Ordusu'nun devrimci geleneğini benimsemiş genç askerlerin Mustafa Kemal ve İsmet (İnönü) geleneğini yaşamaları nasıl kınanabilir? Ve hele öldürücü suç sayılabilir.

Problem ülkenin yakın sosyal ve politik tarihini gereği gibi izlemiş bulunan askeri yargıçlar önüne çıksaydı, bu yargıçların Kemalist oldukları ölçüde problemi en güvenilir çözümlere ulaştırabilmeleri beklenirdi. Ancak siyaset Yasağı, askeri yargıçları ister istemez Türkiye politika tarihinin tam bilinçli kavranışı dışında bıraktığından, onlar da önlerine getirilen en derme çatma basit olayları parça parça değerlendirmek zorunda kalıyorlar. Bu parçalar arasında biraz dikkat edilirse ortak ilişki olarak ne görülüyor? Her şeyden önce gençler arasına sokulmuş yerli-yabancı gizli ajanların zorla

teyelledikleri provokasyonlar görülüyor. Ve gençler göz göre göre bu provokasyonlara kurban ediliyor. Yazık değil mi? Günahı insanın alnına yazanın da, günahı işlediği için aynı insanı cehennemde yakanın da Allah oluşu gibi: Ajanlar perde arkasından gençleri günah işlemeye zorla iteliyorlar, sonra bu günahların cezasını askeri mahkemelere verdirmeye kalkışıyorlar. Eğer askerlerin siyasetle uğraşması yasak edilmemiş bulunsaydı, bu türlü türlü provokasyonların siyasi anlamı askeri mahkemelerce de çarçabuk aydınlığa çıkarılır ve bir çok masumun yanması, yakılması önlenirdi. Böylelikle Sayın Savcılık katı, siyasi ve adli provokasyon zincirinin binbir halkası yılan gibi davanın her yanını kaplamışken, onu unutup, gençleri her ne pahasına olursa olsun suçlamak için hayali bir "komünist canavar" diye Dr. Hikmet Kıvılcımlı'yı icat etmek ve mahkeme dosyasına sokmak zorunda kalmazdı.

Askeri mahkemeler ve mahkemeniz; makabline şümullü bir kanunu dahi bütünüyle değil, tek yanlı olarak ele almak zorunda bırakılmıştır. Yani, yalnız ilerici ve demokrat gençler arasında terör yaratmakla kalmış ve yerli-yabancı parababalarının gözdeleri olan gerici satılık yobazların onlarca insan öldürme gibi bayağı canavarlıklarını bile görmezlikten gelmiştir. Adalet öylesine tek yanlı uygulanabilir mi? Yüzbinlerce genç kendi canlarına kıyıldığını, bu olay karşısında devletin hiçbir şeyi yapmak şöyle dursun, suçlulara arka çıktığını görünce haklı bir isyanla nefis savunmasına başvurmak durumuyla karşılaşıyor. Bu yüzbinlerce tecrübesiz insan içine yetmiş yedi buçuk yabancı casus örgütlerinin de ve yerli yabancı parababalarının nasıl onlarca, yüzlerce provokatör (kışkırtıcı) ajan soktuğu herhalde bütün tertiplere rağmen yüksek askeri mahkeme celselerine dek yankı verecektir. Bu kadar acı bunalım ve kışkırtmalar ortasında, birkaç sinirli gencin adam kaçırma ve banka soyma olaylarına dek sürüklenmiş bulunmaları acı bir gerçekliktir.

Bu çocukların eline belirli maksatlarla, belirli ajanların dışardan getirtip tercüme ettirerek verdikleri üç beş kitabın nasıl yangın çıkaracağı da kendiliğinden anlaşılır.

Şimdi bu yangından tutuşmuş yanan üç beş sinirli genç mi suçludur? Yoksa, onları aylardan, yıllardan beri sürek avına uğratıp bu yangının içine sıkıştırıp atan tertipçiler ve provokatörler mi?

Askeri mahkemenizin tekniği ister istemez yangında yananlarla uğraşmak durumunda bırakılmıştır. Asıl kundakçılar, şimdi askeri

mahkemelerin heybeti ardına gizlenerek, yaptıkları gizli açık canavarlıkların cezasını kendilerini sevmemekten başka günahı bulunmayan temiz, ülkücü gençlere ödetmekle öğünüyorlar.

Kanımca askeri mahkeme bu ağlanacak durumda o gibi siyasi davaları tahrik edenlere araç olamamalıdır. Tanzimat'tan beri her ileri hareketi, Hürriyeti, Birinci Kuvayi Milliyeciliği, 27 Mayıs Devrimini başarıya götüren bir ordunun yargıçlarına bu yaraşır.

Yüksek mahkemenizin teker teker her üyesi Türk Ordu-su'nun bir emirle canını fedaya hazır yiğit kişileridirler. Bu kişilere elbette saygım ve güvencim vardır. Ama siyaset babalarının kurdukları cehennem tuzağı içinde kendilerinin yasak bildikleri Türkiye politikası davalarında yetkili ve yeterli olabileceklerine güvenemem.

Yukarıki nedenlerle, yüksek askeri mahkemenizin bu davada güven talebi yerinde olamaz. Öylesine aksak, hukuk dışı, adaletin ötesi uygulamalara, mahkemenizin girişemeyeceğini, bu bakımdan kendi kendisini reddetmesini saygıyla dilerim.

2.10.1971 (Cumartesi)

Dr. Hikmet H>v>lc>ml>